This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

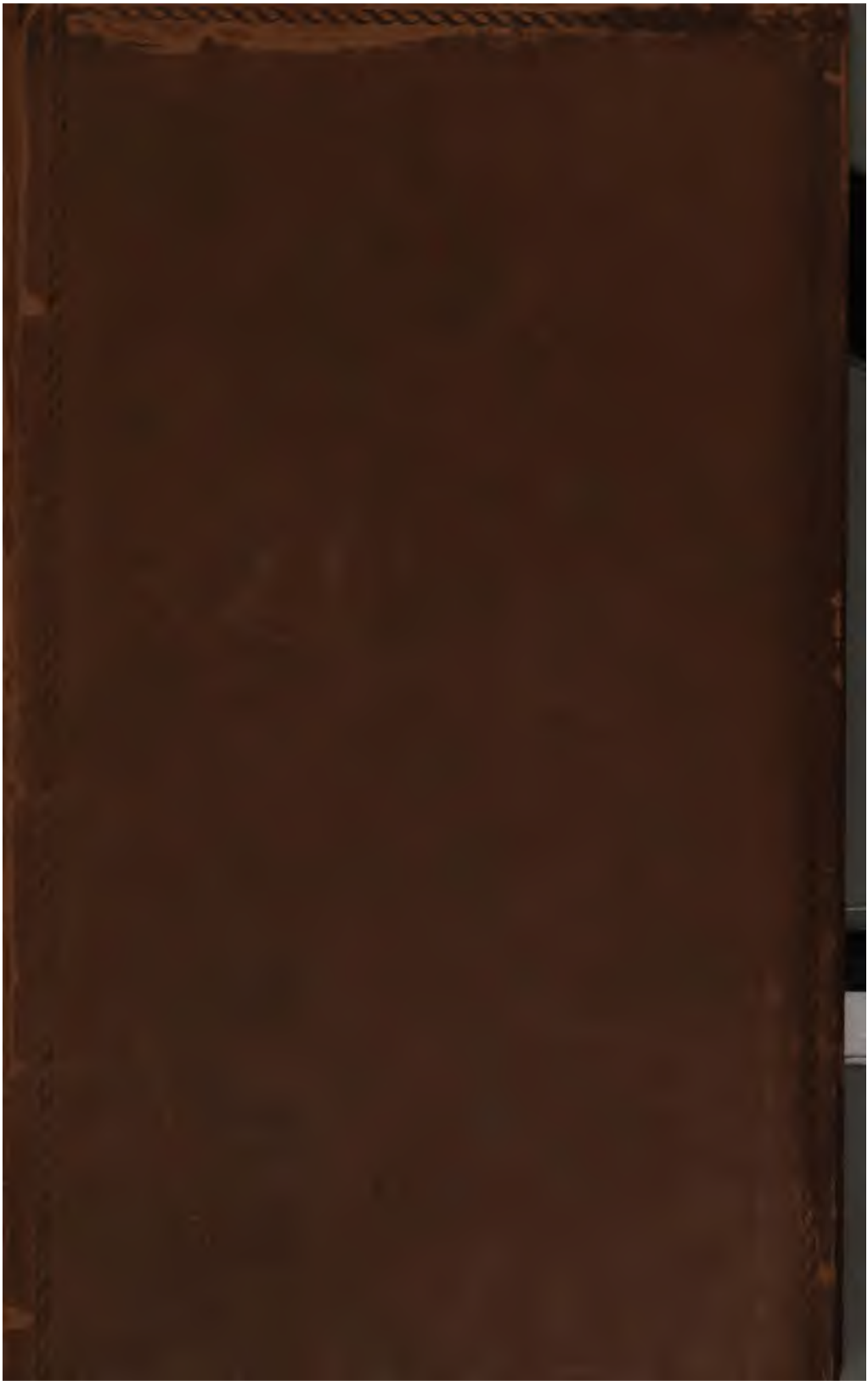

600011041D

27. 685.

Annot. 1827.

RADICES SANSCRITAE.

ILLUSTRATAS EDIDIT

FRIDERICUS ROSEN.

BEROLINI
IMPENSIS FERDINANDI DÜMMLERI
MDCCCXXVII.

TYPIS ACADEMICIS.

ILLUSTRISSIMO BARONI

GUILELMO AB HUMBOLDT

VIRO

TUM PUBLICIS REBUS MODERANDIS

TUM LITTERARUM STUDIIS EXCOLENDIS PRIMARIO

FAUTORI SUO OPTIMO

TENUEM HANC OPELLAM

VENERABUNDUS OFFERT

EDITOR.

[illegible]

PROOEMIUM.

Radices Sanscritas, ab indigenis grammaticis diu collectas, tum tralatitiis ipsorum definitionibus, tum carminum antiquiorum locis a me illustratas, studiosis Indicae antiquitatis hominibus in manus trado. Qui si conamina mea, ipsorum usui destinata, probent, candide laudabunt: sin minus, voluntas certe novi studiorum generis juvandi, errorum mihi veniam impetrabit.

Sed operis hujusce ratio particulatim est reddenda, ne quid a me sit exigendum lector ignoret.

Quam potissimum viam in illustrandis radicibus Sanscritis ineundam duxerim, eam ante hunc annum eruditis proposui, quum, summos in philosophia honores a philosophorum ordine Berolinensi impetraturus, inchoati tum recens laboris

specimen cum brevi prooemio emitterem. (*) Interea Schlegelii consilia, benignissimis litteris mecum communicata, praesertim vero Bopii, ex itinere Londinensi eo ipso tempore reducis, largiter denuo in me redundans praeceptio evulgandi mox libelli rationem tum leviter immutarunt tum alcuratius definierunt.

Etenim ab initio nonnisi ea poëmata typis edita meos in usus adhibere constitueram, quae et sermone simpliciori exarata essent, et remotiori antiquitati ab ipsis Indis tribuerentur. Manavi igitur leges, Ramayani, Mahabharati, Puranorum fragmenta, et Hitopadesum. Hunc adhibendorum librorum ambitum Schlegelio hortante paulo latius aperui, arcessitis quibusdam recentioris manifesto originis carminibus, quae Calcuttae typis expressa sunt, scholiis maximam partem instructa. Cujus generis est Naiodaya, artificiosum celeberrimi Kalidasi poëma; tum Ghatakarparam, anonymi incerti auctoris carmen, cujus elegantem nuper versionem Francogallicam dedit Caussinus; porro Gitagovinda, de amoribus Krishni et Ram-

(*) Corporis radicum Sanscritarum prolusio. 1826.

hinc cantus, autore Dhanapavo, jucundissimae denique Bhartrihari sententiae. (*) Hujusmodi vero carmina non ea est ratio, ut expedite perlegi possint, quia, nisi scholiis essent instructa, aegre ibidem intelligerentur. Quare, quum hunc libellum edere cuperem priusquam Berolino discederem, ab aliorum quorundam id genus librorum lectione abstinere debui.

In specimine ante hunc annum emisso mox ipse animadverteram, me nimia plerumque cum libertate sententias Sanscritas Latine reddidisse. Eandem vertendi licentiam redditus nobis reprehendebat Bopp*us*, in hac potissimum laboris parte, a qua penderent omnia, quae egometipse de constituendis verborum significationibus promereri possem, summam exigens diligentiam: quam praeterea tironibus, quibus imprimis hic destinatus est liber, gratam fore significabat. Operam igitur dedi, ut verbum fere verbo redderem. Hinc ortam Latinae dictionis asperitatem ignoscant rogo, utpote in scholastico libro, viri elegantiores. In

(*) Festinantius tantum eas percurrere potui, quum hic liber jam in ore esset, ut typographis demandaretur.

vertendis autem sententiis Sanscritis si aliquod supplendum esset vocabulum, cursivis litteris illud distinxi. Perspicuitatis caussa aliam interdum eamque liberiorem singularum vocum versionem uncinis inclusam adjeci. Nonnullorum locorum receptam hactenus interpretationem deserere ausus sum; quod ne temere viderer fecisse, versionis meae breviter erat reddenda ratio. Quam quominus semper uberius explicarem, spatii angustia prohibitus fui.

Praeterea Boppius certas certoque disponendas ordine ex quavis radice formas adscribere me rogavit. Cui ego obtemperaturus, in iis quidem radicibus, quae in legendis libris obviam factae erant, quinque dedi formas, eodem semper ordine sese excipientes: Indicativum Praesentis, Praeteritum cum reduplicatione formatum, Futurum II, Infinitivum et Participium Praeteriti Passivi. Quibus interdum accesserunt formae passivae, caussativae, frequentativae, desiderativae, nec non Aoristorum (*) minus solitae species, lunulis inclusa

(*) Hoc nomine brevitatis caussa usus sum, a Boppiano termino, utpote in re leviori discedere ausus. Negari sane non

quam, Boppianae similia grammatices regulae indicatis. Majoris formarum copiae adscribendae operam supersedere posse arbitratus sum, quum praesentim ex litteris indicatoriis grammaticorum, quae religiose omnes reddidi, non parca colligi possint, quae huc pertinent. Ubicunque voces vel rariores, vel insigniori sensu usurpatae occurrerent, si scholia adessent, ea vel lamulis inclusa, vel margini inferiori inscripta, et tunc fere Latine reddita, adjeci: tum

potest, *multiforme Praeteritum* Indorum mire nonnunquam cum Aoristi Graeci specie convenire. At Aoristus Graecus ab usu syntactico nomen traxit: in Sanscrito sermone omnium fere verbi temporum usus, pro fluctuante universae linguae indole, valde incertis coërcetur regulis. Cavendum vero est, ne ejusmodi recipiendis nominibus, quae in aliarum linguarum grammatica definitum quendam acceperunt sensum, pravis notionibus tironum praeoccupentur animi: sic enim fructus insignis ex hoc studio sperandus, ut nempe loquelae humanae paullatim sese evolvens natura inspiciatur profundius, facile dilabatur necesse est. Cujusmodi notionum perturbationem evitaturus, Boppium sequutus sum in retinendis Sanscritis nominibus *Parasmaipadam* et *Atmanepadam:* voces enim nobis adsuetiores, *Activum* et *Medium,* similem quidem, non tamen prorsus eundem habent sensum, neque prudenter nos a subtilissimo, quod sollertia Indica observavit, discrimine recederemus.

Annot. 1827.

RADICES SANSCRITAE.

ILLUSTRATAS EDIDIT

FRIDERICUS ROSEN.

BEROLINI
IMPENSIS FERDINANDI DÜMMLERI
MDCCCXXVII.
TYPIS ACADEMICIS.

[illegible] pro [illegible]. Qui congruum foret, ea etiam separatim scribere vocabula, quae simplici vocali terminata ante subsequentes vocales eam in cognatam semivocalem commutarunt, ita ut e.g. [illegible] resolveretur in [illegible], in cujusmodi tamen exemplis compaginem servandam putavi. — Sic equidem de dirimendis vocibus nunc statuerim. Quo autem tempore liber hic imprimi coepit, nondum satis distincta sibique constans sententia obversabatur mihi. Unde factum est, ut perspicuitatis studio alia disjunxerim vocabula, alia iterum, eorum qui me praecesserant auctoritatem veritus, conjuncta dederim. Quam scripturae inaequalitatem, et omnem novi molimini audaciam, peritiores excusent obsecro. Unum scio illustrem autorem, qui ex hac parte patrocinium meum susceptturus sit: ipsum dico GUILELMUM AB HUMBOLDT, qui, quod semper gloriabor, hunc libellum nomine suo inscribi haud dedignatus est. Illius enim sententia, quam ab ipso mox latius expositum iri speramdum est, coram mecum communicata, insigni fuit incitamento mihi, ut a recepta hactenus scribendi methodo discederem;

Quanto mihi usui fuerint libri ab ingeniosissimis viris ad hoc studiorum genus illustrandum editi, grata mente agnosco. Nullius autem, in tanta doctorum societate, operibus tantum me debere credo, quam illius, quem eundem praeceptorem meum veneror, Borrii. Cujus viri meum non est neque eruditionem celebrare amplissimam, in cujus laudibus docti jam omnes consentiunt; neque tranquillam praedicare ingenii profunditatem, quam silvisse melius convenerit juvenili modestiae: magna vero, quibus quotidie me cumulat, merita ac beneficia vix tacere sustineo. Illius enim jucundissima institutione in alma hac litterarum sede diu fruitus sum; illius praeceptis studia mea usque reguntur; illius etiam hortatu huncce qualemcunque laborem suscepi, in quo persequendo illius nunquam mihi defuit vel consilium vel doctrina.

Neque vero e ῥιζολογίας meae vestibulo discedere possum, priusquam dilectissimi etiam patris mei de ea meritum commemoraverim. Qui, sicuti in omni fere alia eruditionis parte dux mihi et arbiter fuit, ita in istud quoque, quod modo ingressus ipse fui, Indicae disciplinae curriculum prosequi me voluit. Plagulas ei, prouti e typographo-

rum manibus venirent, transmiseram singulas. Quas ille, quanquam muneris quod sustinet labore valde impeditus, insigni cum diligentia perlustravit, observationesque suas mihi remisit copiosissimas. Unde plerumque hausta sunt quae ad finem voluminis leguntur addenda et corrigenda.

Scrib. Berolini, d. XXIV. April.

MDCCCXXVII.

LITTERAE INDICATORIAE GRAMMATICORUM (*).

अ indicat, participium praeteriti passivi vel per interveniens इ vel sine illo formari posse, ut a स्विद् vel स्वेदित vel स्विन्न.

इ nasalem litteram radici inserendam esse monet, dum per quattuor formas priores (Praesentis Indicativum, Potentialem et Imperativum, atque Praeteritum augmentatum simplex) illa deficitur. *r.* 325. In nonnullis radicibus nasalis littera per reliquas etiam formas retinetur.

इअ significat, in formando Atmanepadam praeteriti multiformis (quod Aoristum brevitatis caussa nominavimus) vel inseri vel omitti posse vocalem अ, i. e. illud vel ad primam vel ad secundam (Boppianam) speciem efformari. *Vid. r.* 400. *cf. r.* 418.

ई vocalem इ ante terminationem त participii praeteriti passivi inseri prohibet.

उ arbitrariam sinit insertionem litterae इ ante terminationem त्वा absoluti gerundii.

ऊ permittit vel inserere, vel omittere vocalem इ ante postremorum quinque verbi temporum (Aoristorum, Futuri utri-

(*) Hunc indicem, quem ex WILKINSII praefatione maximam partem exprome, studiosis Indicae disciplinae hominibus magnopere commendatum velim; tum quia eximium praebet grammatici acumnis specimen, cum quo Indi linguae suae antiquae leges enuclearunt; tum quia augeri ex illo, et hic illic diu fallor emendari poterunt, flectionum specimina a me proposita.

usque, Precativi et Conditionalis) terminationes, quae a litteris त् aut स् incipiunt.

ऋ longam vocalem radicis brevem fieri vetat in forma caussativa deducenda.

ॠ indicat, longam radicis vocalem vel longam manere, vel corripi posse, in fingenda specie caussativa.

ऌ docet, inserendum esse इ ante terminationes Aoristi. (*Vel* Aoristi speciem ejusmodi esse, cujus terminatio a vocali इ incipiat.) *r.* 398. 418.

ॡ significat, radicis vocalem brevem in Aoristo produci non debere, si nasalis inseratur.

ए quandam innuit radicum seriem, quae in reduplicatione pro semivocali congruam vocalem adhibent; sunt autem hae: वद्, वप्, वह्, वे, व्ये, ह्वे, वह्, वस्, वप्, वद्. *vid. r.* 455, 456.

ऐ docet, participium praeteritum passivi non formari per suffixum त, sed per न.

ओ vocalem इ ante terminationes ultimorum quinque temporum, quae a litteris त् vel स् incipiunt, inseri vetat. *r.* 462-468. 479. 485. 488.

क decimam classem indicat.

कि significat, vel ad primam vel ad decimam classem radicem inflecti posse.

ग nonam indicat classem.

गि notat, longam qua radix desinit vocalem, corripi ante न nonae classi peculiare. *r.* 385.

घ illas distinguit secundae classis radices, quae in quattuor prioribus formis इ inserunt ante terminationes a consonantibus (praeter य्) incipientes. *r.* 354.

ञ asserit, radicem nonnisi juxta Atmanepadam deflecti.

ञ indicat, vocalem radicis in forma caussativa vel produci vel brevem relinqui posse.

अ docet, radicem tam juxta Parasmaipadam quam juxta Atmanepadam inflecti posse.

त्र monet, Participium passivi in त, quod proprie praeteriti est, sensu praesentis usurpari.

ण signifícat, per suffixum णि nomen actionis e radice fingi posse, ut a वेप् *agitare*, वेपि *agitatio*.

ञ innuit, per suffixum त्रि nomen fieri, quo appelletur effectus illius actionis, quam radix designat.

ण illis adjectum est radicibus, quae praeter solitam analogiam, suppressa reduplicatione, cum vocalis permutatione Perfectum suum fingunt. *r.* 441.

त adscribitur iis radicibus, quos vocali अ terminatas binis vel pluribus syllabis exhibent grammatici (*). Flectuntur omnes ad decimae classis normam.

ट octavam.

ध septimam.

न quintam classem indicat.

ण proprium est nonnullis radicibus classis sextae, quae sonum nasalem per quattuor tempora priora inserunt. *r.* 335.

म monet, brevem radicis vocalem अ ante ए quartae classis produci in आ. *r.* 332.

य quattuordecim distinguit primae classis radices, quae in forma caussativa effingenda अ suum breve retinent.

(*) Has ego radices omnes, suadente BOPPIO, monosyllabas, vel certe ultima vocali privatas dedi, et radicum in consonantes exeuntium ordinibus inserui.

मि iis adjicitur primae classis radicibus, quae अ suum vel breve retinent, vel in आ producunt, dum caussativam formam fingunt.

य quartam notat classem.

ु apponitur radicibus, quae nonnisi in Vedis occurrunt.

स secundam.

लि tertiam classem indicat.

नु illas distinguit secundae classis radices, quae in quattuor formis prioribus vocalem इ inserunt ante terminationes a consonantibus (praeter य्) incipientes. *r.* 354.

व adscribitur iis primae classis radicibus, quae ante terminationes Futuri II. Atmanep. इ inserunt.

श sextam notat classem.

शि illas designat sextae classis radices, quae in tertia Aoristi specie vocalem suam brevem relinquunt. *r.* 407.

ण docet, nomen actionis e radice derivari posse per suffixum आ, ut a पच् *coquere*, पचा *coctio*.

SCRIBENDI COMPENDIA.

Terminos grammaticos a Boppio usurpatos, plerumque vel retinui, vel latinos studui reddere. Grammaticen illius juxta regularum numeros citavi, quos praeposita littera *r.* distinxi. Verborum conjugationes ab illo introductas majoribus indicavi numeris; minores classem exhibent. Ceteroquin significat:

Par. — *Parasmaipadam,*

Atm. — *Atmanepadam,*

Pass. — *Passivum,*

Causs. — *Formam caussativam,*

Desid. — *Formam desiderativam,*

Intens. — *Formam intensivam,*

Pass. Causs. — *Passivam formae caussativae.*

K. — Kasinathus et

V. — Vopadevus,

grammatici Indi, qui stirpium corpora ediderunt. Quorum definitiones, si discreparent, initiali nominum littera distinxi; si convenirent, nullo signo opus erat. Si radix apud alterutrum tantum reperiretur, illius nomen indicasse sufficiebat.

Libri sanscriti, quos laudavi, his designantur notis:

Yadshurv. fr. — Yadshurvedi fragmentum XVIII distichorum, apud Careyum. *Grammar of the Sungskrit Language.* *p.* 903. 904.

TSHAND. — Tshandika, ed. Calcutt.

MAN. — Manui leges, ed. Calcutt. et HAUGHTON.

NAL. — Nalus BOPPII.

DRAUP. FR. — Fragmentum episodii de raptu Draupadis, apud BOPPIUM. *Lehrgebäude* p. 19. seqq.

INDR. — Indralokagamanam,

HID. — Hidimbavaddha,

BR. — Brahmanavilapa,

SUND. — Sundopasundopakhyanam,

Mahabharati episodia a BOPPIO edita. *Ardshunas Reise zu Indras Himmel.* 1824.

BHAG. — Bhagavadgita, ed. SCHLEGEL.

DHRIT. — Dhritarashtri sermo, et

MAH. EX. — Mahabharati exordium

in tomo primo Chrestomathiae a FRANKIO editae.

RAM. — Ramayana, Tom. I et III. ed. Sriramapurens.

HITOP. — Hitopadesa, ed. Sriramapurens.

HIT. P. — Hitopadesi Particula BERNSTENII.

GHATAK. — Ghatakarparam.

NALOD. — Nalodaya.

GITAGOV. — Gitagovinda.

BHARTRIH. — Bhartriharis sententiae.

Carmina juxta librorum sive capitum et distichorum numeros citavi: Hitopadesum et Bhartriharim secundum paginas editionis Sriramapurensis et fragmenti Bernsteniani.

RADICES SANSCRITAE.

ख्या (ल, प्रकथने K. ख्यातौ कथने V.) II. 2. *Par.* ख्यामि, चख्यौ, ख्यास्यामि, ख्यातुं, ख्यात. (*Pass.* ख्याये. *Causs.* ख्यापयामि.) Vocare, dicere, praedicare: ख्यातः प्रज्ञः कुलीनश्च celebratus *tanquam* sapiens nobilisque. Nal. XVII. 42. ख्यातरूप inclytae pulchritudinis. Dhrit. 42. *Causs.* ख्यापयेत् proclamari jubeat. Man. VII. 201. दौर्बल्यं ख्याप्यते राज्ञः imbecillitas praedicatur (innotescit) regis. Man. VIII. 171.

c. आ Indicare *viam.* Nal. IX. 34. Narrare *fabulam.* Ram. II. 65. 12. Docere *scientiam.* Bhag. XVIII. 63. Memorare: दोषान् आख्यातुं peccata memorare, *tum sua, tum aliorum:* यस् तु दोषवतीं कन्यां अनाख्याय प्रयच्छति qui vero vitiis infectam filiam, nulla *eorum* mentione facta, in matrimonium collocat. Man. VIII. 224. IX. 73. *Causs. id.* Man. VIII. 205. Man. IX. 262. — c. प्रति + आ Abnuere, repudiare: यदि त्वं भज्ञमानां मां प्रत्याख्यास्यसि si tu deditam *tibi* me repudiabis. Nal. IV. 4. — c. वि + आ 1) Exponere, interpretari: व्याख्यातुं कुशलाः केचिद् ग्रन्थान् nonnulli *sunt* ad interpretandos libros idonei. Mah. Ex. 53. 2) Laudare, celebrare. Ram. II. 76. 69.

c. प्र Celebrare, laudare: प्रख्यातः सद्भिर् गुणैः celebratus propter insitas virtutes. Indr. IV. 7. मन्दं प्रख्यायमानेन रूपेण parum laudatâ (distinctâ) formâ. Nal. XVI. 8.

c. वि *i. q. simpl.* अपुमान् इति विख्यातः virilitatis expers, ita nominatus. Indr. V. 50. *Causs.* Confiteri *peccata.* Man. XI. 83.

c. सं Numerare, calculare: संख्यास्यामि फलान्यस्य numerabo fructus ejus. NAL. XX. 15. — c. परि + सं *id.* MAN. I. 71.

गा (लि, र्, स्तुतौ ज्ञन्मनि.) II. 3. *PAR.* ज्ञगामि, ज्ञगौ, गास्यामि, गातुं, गात. 1) Laudare. 2) Generare.

गा (ङ, गतौ) I. 1. *PAR. ATM.* गामि, गे; ज्ञगौ, ज्ञगे; गास्यामि, गास्ये; गातुं; गात. Ire, incedere: भीमगृहं अगात् Bhimi domum intrabat. SCHOL. AD NALOD. IV. 4.

c. अनु Sequi: सरयूं अन्वगां नदीं Sarayum persequebar fluvium. RAM. II. 48. 54.

c. अभि Adire, visitare: अभ्यगाद् उर्वशीं adiit Urvasim. INDR. IV. 4.

c. आ Aggredi, accedere. SCHOL. AD NALOD. IV. 15.

घ्रा (गन्धोपादाने K. गन्धग्रहणे V.) I. 1. *PAR.* ज्ञिघ्रामि, ज्ञघ्रौ, घ्रास्यामि, घ्रातुं, घ्रात, *s.* घ्राण. Odorari: धूमगन्धं ज्ञिघ्रति fumi odorem percipit. RAM. I. 12. 42. ज्ञिघ्रन्नपि भुजङ्गमो हन्ति odorans (adspirans, afflans) quoque anguis necat. HITOP. p. 99. 133.

c. अव *id.* अवज्ञिघ्रेच्च तान् पिण्डान् odoreturque illa popana. MAN. III. 218.

c. आ *id.* HID. II. 8. मयास्य मुखं आघ्राय ज्ञातं a me, illius os odorando, (quum... odorata fuerim) cognitum *est.* HITOP. p. 133. — c. उप + आ Osculari: मूर्द्धि चैनं उपाघ्राय caput ejus exosculando. INDR. II. 21. RAM. I. 4. 62. 15. 29.

ज्ञा (ग, अवबोधने K. बोधने V.) IV. 9. *PAR. ATM.* ज्ञानामि, ज्ञाने; ज्ञज्ञौ, ज्ञज्ञे; ज्ञास्यामि, ज्ञास्ये; ज्ञातुं; ज्ञात. *r.* 386. (*CAUSS.* ज्ञापयामि. *PASS.* ज्ञाये.) Scire: गतीः परा ज्ञानीते vias supremas novit. NALOD. I. 5. स्वभार्यां बन्धकीं ज्ञानाति uxorem suam adulteram *esse* novit. HITOP. p. 103. Cognoscere: गच्छ ज्ञानीहि के न्वेते शेरते age, cognosce quinam *sint* illi, *qui ibi* dormiunt. HID. II. 11. Decernere: कथं न ज्ञेयं अस्माभिः पापाद् अस्मान् निवर्तितुं

quomodo non statuendum *erit* nobis, a scelere isto refugere? BHAG. I. 39. *Causs.* jubere: यथा ज्ञापयति देव: sicuti jubet dominus. HITOP. p. 118.

c. अनु Permittere: अन्वज्ञानत् ततो घूतं permisit deinde ludum. MAH. EX. 136. *Praesertim* proficiscendi, discedendi veniam dare, dimittere: गच्छ तातानुज्ञाने त्वां proficiscere, o dilecte, permitto tibi (dimitto te). RAM. II. 54. 17. मां अनुज्ञातुं अर्हसि me dimittere velis. NAL. XXIV. 4. HID. I. 26. BR. II. 28. HITOP. p. 65. RAM. I. 47. 30. — c. अभि + अनु Dimittere. INDR. V. 29. — c. सं + अनु *id.* SUND. II. 2. RAM. I. 15. 21. NAL. VI. 7.

c. अभि Cognoscere. NAL. V. 11. सैरन्ध्रीं अभिज्ञानीषु opificem nosce. NAL. XIII. 73. अभिजानाति मां एभ्य: परं cognoscit me his superiorem. BHAG. VII. 13.

c. अव Spernere: स्वामिनं अवज्ञाय dominum spernendo. HITOP. p. 73. BR. II. 19. RAM. II. 72. 61.

c. आ Cognoscere: भ्रातुर् वचनं आज्ञाय fratris sermonem audiendo. HID. II. 16. *Causs.* आज्ञापयामि *et* आज्ञापये Jubere. INDR. V. 20. यथाज्ञापयसि sicut jubes. SUND. II. 1. RAM. I. 28. 36. — c. सं + आ *Causs. id.* HITOP. p. 70. 112.

c. परि Circumspicere, explorare. HITOP. p. 21. 23. परिज्ञातृ explorator. BHAG. XVIII. 18. MAN. VIII. 126.

c. प्र *i. q. simpl.* धर्मं अधर्मं च....अयथावत् प्रजानाति justum injustumque incongrue discernit. BHAG. XVIII. 31. RAM. II. 52. 33. अप्रज्ञात indiscernibilis. MAN. I. 5. न प्रजानामि तव प्रवृत्तिं non concipio tuam vitam. BHAG. XI. 31. (*)

(*) SCHLEGELIUS totum hemistichium ita vertit: *Dignoscere cupio te primaevum: haud praesagio equidem quidnam pares.* Quam interpretationem deserere ausus sum, retinendam putans solitam verbi nostri significationem: quam praeterea tuetur

c प्रति 1) Respondere: प्रतिज्ञानामि ते वाक्यं respondeo *ad* tui sermonem. NAL. XIX. 10. SUND. III. 22. 2) Spondere, polliceri: सत्यं ते प्रतिज्ञाने certe, tibi polliceor. BHAG. XVIII. 65. RAM. I. 52. 15. 3) Decernere: प्रतिज्ञातो वधो रक्षसां decreta mors Rakshasorum. RAM. I. 1. 72. DHRIT. 53. 4) Confidere: प्रतिज्ञानीहि confide. (= प्रतिज्ञां कुरु SCHOL.) BHAG. IX. 31.

c. वि Discernere, dignoscere: विज्ञाय निशि पन्थानं discernendo noctu viam. HID. I. 3. 6. *Praesertim* genuinam rerum naturam intelligere. BHAG. II. 19. 46. IV. 4. Agnoscere: मानुषीं मां विजानीत humanam me agnoscite. NAL. XII. 75. 124. धर्मं विज्ञानीम: officium agnovimus. MAN. IX. 46. NAL. VIII. 6. Percipere, animadvertere. INDR. IV. 1.

[ज्ञा c. उप Negare se aliquid scire. WILSON.]

ज्ञा (क म, मार्ष्णातोषणानिशामनेषु K. मार्ष्णे आलोकने निशाने तोषणे स्तुतौ V.) I. 10. *PAR.* ज्ञपयामि, ज्ञपयामास, *etc.* Occidere. Exhilarare. Certiorem facere. Acuere. Laudare.

ज्ञा (क, नियोजने K. प्रेर्णे V.) I. 10. *PAR.* ज्ञापयामि, ज्ञापयामास, *etc.* Jubere, incitare. (*Vid.* ज्ञा, IV. 9. *CAUSS.*)

SRIDHARASVAMIN, cujus ad hunc locum scholia in Codice Berolinensi sic leguntur: भवन्तं आर्यं पुरुषं विज्ञातुं इच्छामि यतस् तव प्रवृत्तिं चेष्टां किमर्थं एवं प्रवृत्तो ऽसीति न जानामि एवंभूतस्य तव प्रवृत्तिं वार्त्तां अपि न जानामीति वा ।

„Te primaevum, Deum *scilicet*, dignoscere cupio: quoniam tui vitam, *id est* agitationem, *nempe* qua ex caussa talis evaseris, ignoro; *vel* ita comparati tui vitam sive conditionem non intelligo." Perculsus enim divinae apparitionis specie Ardshunus, summa quidem numinis admiratione accenditur: ad penitiorem vero, quam supra (X. 16-18.) desideraverat, divinae essentiae cognitionem nondum se pervenisse credit: quae ut ab ipso numine tandem sibi aperiatur, ardenter optat. Indica mihi, inquit, quisnam tu sis, admirabili sub specie apparens; vitam enim tuam divinam ipse quidem mente haud assequor. Cui ille, *Dies sum*, respondet, *mundi eversor;* hinc statim transiens ad iteratam pugnae exhortationem.

ज्या (ग गि, ज्ञरायां) IV. 9. *Par.* जिनामि, जिज्यौ, ज्यास्यामि, ज्यातुं, ज्ञीन. *r.* 386. Tabescere, senescere.

त्रा (*) II. 2. *Par.* त्रामि, तत्रौ, त्रास्यामि, त्रातुं, त्रात. Liberare, servare, tueri: भयेभ्यस् त्राहि नः e periculis libera nos. Tshand. XI. 26. त्रातुं अर्हसि servare velis. Nal. XII. 20. व्याधपाशात् त्रातुं e venatoris retibus liberare. Hitop. p. 24. Sund. I. 15. Tshand. IV. 23. त्रातासि मया ननु त्वं servata es a me nonne tu? Nalod. IV. 39.

दा (दाने) I. 1. *Par. In quattuor prioribus verbi deflectendi formis (vid. r. 296.) substituitur* यच्छ्, *q. v.* Dare.

दा (ल अ डु, दाने) II. 3. *Par.* ददामि *pl.* दद्मस्, ददौ, दास्यामि, दातुं, दत्त. *r.* 371. 438. (*Pass.* दीये. *Causs.* दापयामि. *Desid.* दित्से.) Dare, offerre, porrigere: *e. g.* dono dare. Hitop. P. p. 10. Eleemosynas dare: यज्ञे दास्यामि sacrificabo, largiar. Bhag. XVI. 15. देहि सक्तं porrige sertum. Nalod. I. 40. — *Tum in variis loquutionibus, ut* चुम्बनं दातुं osculum dare. Hitop. p. 133., परिरम्भणं दातुं amplexum dare. Gitagov. III. 2. 6., प्रतिवाक्यं दातुं responsum dare. Mahabh. ap. Schol. Nalod. IV. 10., प्रत्युत्तरं दातुं *id.* Hitop. p. 77., विद्यां दातुं scientiam tradere. Nalod. IV. 20., अनुज्ञां दातुं veniam dare. Ram. I. 10. 16., पदं दातुं gressum ponere, pedem figere. Hitop. p. 92., तालं दातुं numerum servare: नृत्यावः ... दत्ततालावनेकशः: choros ducamus, numeros servantes multifariam. Hid. II. 15. — *Causs.* Dari jubere: इमानि वस्त्राणि मातुलस्य दापय has vestes avunculo dari jube. Ram. II. 54. 4. Man. VIII. 160.

(*) Hanc radicem neque apud VOPADEVUM neque apud KASINATHUM invenias, relatam tamen illam a WILSONO.

c. आ. *Atm.* Tollere: तृणां आदाय graminis culmum tollendo. Br. III. 23. Eripere: आदाय मे धनं eripiendo mihi divitias. Tshand. I. 22. वीर्यवतां वीर्यं आदत्ते युधि fortium fortitudinem abripit in proelio. Ram. I. 19. 27. Accipere: नादत्ते कस्यचित् पापं .... विभुः non accipit ullius peccatum .... Deus. Bhag. V. 15. Man. IV. 223. — c. उप + आ Tollere: पुष्पाण्युपादाय flores tollendo (sumendo). Nal. XXIII. 16. Hid. I. 7. दमयन्तीं उपादाय Damayantim tollendo (in clientelam suam recipiendo.) Nal. XIII. 75. खड्गं उपादाय securim tollendo. Tshand. X. 17. — c. सं + आ Tollere: तां समादातुं उद्यमं चक्रुः illam tollere nisum fecerunt. Tshand. VII. 4. शूलं समादद्दे clavam sustulit. Tshand. IX. 33.

c. प्र *Par.* Dare. क्षुरं एकं प्रादात् cultrum tonsorium unum porrexit. Hitop. p. 77. Nal. XIV. 25. सखायं प्रददौ चास्य चित्रसेनं comitem dedit quoque illi Tshitrasenum. Indr. III. 8. शान्तां तस्मै प्रदास्यति Santam illi *uxorem* dabit. Ram. I. 8. 47.

दा (ल प, लवने K. लूने V.) II. 2. *Par.* दामि, ददौ, दास्यामि. दातुं, दात. Abscindere. दात abscissus. Amara-Kosha III. 3. 53. *nisi hoc ad* दो *referendum.*

द्रा (ल, कुत्सायां K. पलायने V.) II. 2. *Par.* द्रामि, द्रदौ, द्रास्यामि, द्रातुं, द्रात. Reprehendi. Fugere.

दरिद्रा (ल लु त, दुर्गतौ K. दुर्गत्यां V.) II. 2. *Par.* दरिद्रामि, ददारद्र, दरिद्रिष्यामि, दरिद्रितुं, दरिद्रित. *r.* 108. 344. 459. 471. Pauperem esse, pauperem fieri: उपर्युपरि पश्यन्तः सर्व एव दरिद्रन्ति sursum spectantes omnes profecto ad egestatem rediguntur. Hitop. p. 53.

धा (लि डु ञ, धारणापोषणयोः K. धारणे पुष्टौ दाने V.) II. 3. *Par.* *Atm.* दधामि *pl.* दध्मस्, दधे; दधौ, दधे; धास्यामि, धास्ये; धातुं; हित.

r. 371. (*Pass.* धीये. *Caus.* धापयामि. *Desid.* धित्से.) (*) Ponere, deponere: गर्भं दधामि foetum depono. Bhag. XIV. 3. Condere, *hinc* धातृ conditor, creator, Deus. Br. I. 29. Dare, tribuere: ते श्रेयो धास्यामि tibi felicitatem tribuam. Nal. XIV. 11. Tenere: दधती मारं भाभि: *captum* tenens Amorem pulchritudine *sua*. Nalod. I. 17. II. 52. Obtinere: काच: काञ्चनसंसर्गाद् धत्ते मारकतीं द्युतिं vitrum auri contactu obtinet smaragdeum splendorem. Hit. P. p. 7. मनो, मतिं धातुं *c. Dat.* animum intendere, convertere ad aliquid, *e. c.* गमनाय मतिं दधे itineri *faciendo* animum adhibuit (de itinere cogitabat.) Ram. I. 26. 29. Man. XII. 23. *Etiam sine* मन: *e. c.* क्षयाय जगतो हिता: in perniciem mundi intenti. (**) Bhag. XVI. 9.

c. अन्तर् *Pass.* Interire, evanescere: नागराज: ... अन्तरधीयत serpentum rex evanuit. Nal. XIV. 26. Sund. I. 17. अन्तर्हित elapsus, evanidus. Tshand. XIII. 27. Nal. XII. 96. — *Caus.* Destruere: अन्तर्धापित destructus. Schol. ad Nalod. III. 18.

c. अपि *s.* पि (*r.* 111.) Tegere: कर्णौ पिधाय हस्ताभ्यां aures tegens (claudens) manibus. Indr. V. 36. धुनति मधुसमूहे श्रवणं अपिदधाति susurrante apum examine, auditum (aures) claudit. Gitagov. V. 2. 3. हिरण्मयेन पत्रेण सत्यस्यापिहितं मुखं aureo ve-

(*) Originariam fere hujus radicis potestatem reddit cognatum Graecorum τίθημι.

(**) Haud dubitavi Schlegelianam et lectionem et interpretationem retinere. Edit. Calcutt. enim exhibet:

प्रभवन्त्युग्रकर्माणा: क्षयाय जगतोऽहिता: ।

cujus quidem lectionis sensum illustrabunt SRIDHARASVAMINIS verba:

अत एव उग्रं हिंसं कर्म येषां ते अहिता वैरिणो भूत्वा जगत: क्षयाय प्रभवन्ति उद्भवन्तीत्यर्थ: ।

„Deinde vero, illi, quorum atrocia *id est* terribilia *sunt* facinora, infesti *sive* inimici „evadentes, ad mundi perniciem exsistunt *scl* oriuntur. Ita sensus *est*."

lamine veritatis operta facies. YADSHURVEDI FRAGM. *ap.* CAREY GR. p. 904. वाष्पेणापिहित lacrymis obductus. NAL. XVII. 30. शब्दापिहितकण्ठ vocem suffocatam in gutture *habens*. RAM. II. 62. 5.

c. अभि Referre, exponere: विस्तरेणाभिधास्यामि fuse referam. NAL. XII. 76. XIII. 18. RAM. I. 41. 34. Tradere scientiam. BHAG. II. 39. Narrare arcanum. BHAG. XVIII. 68. सन्धिर् अधुनाभिधीयतां pax nunc describitor. HITOP. p. 131. Vocare, nominare: स त्यागीत्यभिधीयते is abstemius, sic nominatur. BHAG. XVIII. 11. अभिहित compellatus. HITOP. p. 145. वारुणीत्यभिधीयते Varuni sic cognominatur. HITOP. p. 98. BHAG. XIII. 1. तद् अभिधीयतां id considerator. HITOP. p. 70.

c. आ Tradere: इन्द्रे त्रैलोक्यं आधाय Indro mundum trigeminum committens. SUND. IV. 25. बाले गुणान् आधातुं infanti virtutes inculcare. BR. II. 15. Adhibere: अग्नावग्निर् आहितः ignis igni adhibitus. NAL. XXIV. 19. Se addicere alicui: मय्येव मन आधत्स्व mihi utique animum consecra. BHAG. XII. 8. आहिताग्निन् addictus igni. INDR. II. 4. — c. सं + आ Ad scopum dirigere, destinare: चित्तं समाधातुं cogitationem in aliquid convertere. BHAG. XII. 9. समाधायैकनिश्चयं constituendo unum idemque consilium. SUND. I. 7. यष्टव्यं एवेति मनः समाधाय „sacrificandum profecto *est*" ita animum dirigendo (id decernendo.) BHAG. XVII. 11. दृष्टिं समाधात् visum (oculos) dirigebat. RAM. II. 68. 62. दैवकार्यं समाधत्स्व operibus divinis intentus sis. RAM. I. 31. 42. सुसमाहित perintentus. NAL. I. 6. Cohibere, conciliare: मन्त्रभेदे ये दोषा भवन्ति ... न शक्यास् ते समाधातुं ex consiliorum discrepantia qui errores oriuntur, non possunt illi reconciliari. HITOP. p. 107.

c. नि Deponere: मृगं निधाय cervum deponendo. HITOP. p. 40. Sepelire: ऊनद्विवार्षिकं प्रेतं निदध्युर् बान्धवा बहिर् bimo minorem defunctum sepeliant cognati foris. MAN. V. 68. *Caus.* Deponi jubere: प्रणष्टस्वामिकं रिक्थं राजा त्र्यब्दं निधापयेत् domino orbatam rem rex per triennium asservari jubeat. MAN. VIII. 30. — c. प्र + नि *e. g.* प्रणिधाय कायं prosternendo corpus. BHAG. XI. 44. — c. वि + नि Removere: विनिहितं तमः sublata caligo. MAH. EX. 85.

c. प्र Mittere: गंच्छाय प्रहितोऽप्सरसां वरं proficiscere hodie missus ad Apsarasum decus. INDR. IV. 2.

c. परि Induere *vestem:* परिधाय च वल्कलं induendo vestem ex arborum libro confectam. RAM. I. 2. 10.

c. वि Tribuere, dare: पुत्रान् विधास्यति filios largietur. RAM. I. 8. 50. BR. I. 25. वृत्तिं विधास्यति victum suppeditabit. HITOP. p. 43. सर्वकामैः सुविहितः omnibus optatis bene instructus. NAL. XVII. 18. आतिथ्यं विधाय hospitalitatem exhibendo. HITOP. p. 30. तस्य पूजा विधातव्या illi honor habendus. HITOP. p. 30. अर्धं विदधामि sortem dispertio. BHAG. VII. 21. Firmare, confirmare: बुद्धिः समाधौ न विधीयते mens ad tranquillitatem non confirmatur BHAG. II. 44. Decernere, constituere: देशो विधीयतां यत्र वत्स्यामहे regio destinator, in qua habitabimus. RAM. I. 40. 4. तथा विधत्स्व sic constitue. NAL. XII. 121. विहित destinatus. DHRIT. 43. Considerare, secum reputare: तथा भद्रे विधीयतां sic, beata, consideretur. NAL. IV. 15. Facere, efficere, peragere: तथा त्वया विधातव्यः sic *est* a te faciendus. INDR. IV. 3. साध्ये सिद्धिर् विधीयतां in exsequutione completio efficitor. HITOP. p. 55. RAM. I. 2. 8. 8. 11. सत्कारं संविधत्स्व hospitium fac *mihi.* RAM. I. 62. 32. II. 67. 12. ब्राह्मणान् तेन

विहिता: पुरा Brachmani ab illo instituti olim. BHAG. XVIII. 11. तयेयं विहितं पूर्वं माया ab illâ haec effecta fuit antea species. NAL. XIII. 26. प्रवृत्तिरू न विधेया actio non *est* instituenda. HIT. P. p. 9. — c. सं + वि Decernere: संविधत्स्व विधानज्ञ decerne, o consiliorum perite. RAM. I. 31. 35. विदितं वाथवाज्ञातं पितुरू मे संविधीयतां cognitumne an incognitum patri meo? *hoc* decernitor. NAL. XXIV. 4.

c. सं Se conjungere, societatem inire: शत्रुणा न संदध्यात् cum inimico ne *quis* societatem ineat. HITOP. p. 27. सकृदू दुष्टं मित्रं संधातुं इच्छति semel offensum amicum *sibi* reconciliare studet. HITOP. p. 86. Contendere *arcum:* धनु: संधातुं. RAM. I. 62. 32. 38. Cogitare: समाधिं संदधे meditationem meditatus fuit. RAM. I. 29. 26. — c. अनु + सं Quaerere: निभृतं अनुसंधीयतां secretus locus quaeritor. HITOP. p. 87. Considerare, reputare: यथा कर्तव्यं अनुसंधीयतां quomodo agendum *sit*, considerator. HITOP. p. 105. Intelligere, concipere: आर्षं धर्मोपदेशं च यस् तर्केणानुसंधत्ते religiosam civilemque legem qui ratiocinio concepit. MAN. XII. 106. — c. उप + सं *e. g.* वच: क्रूरोपसंहितं mandatum cum crudelitate conjunctum. (= हिंसायुक्तं SCHOL.) HID. II. 20. — c. प्रति + सं *e. g.* विजयप्रतिसंहित victoriam promittens. SUND. II. 4.

[*Ex* WILSONO *haec adjicio:* धा c. वि + अव abscondere. — c. आ *it.* accipere, sumere. c. सं + आ docere. — c. उप 1) sustinere, 2) perficere. — c. नि 1) imponere, 2) tollere, 3) nasci, 4) tenere. c. प्रति + नि 1) tenere, sustinere, 2) extollere, aestimare. c. सं + नि ad manum habere. — c. वि *it.* eligere. c. प्रति + वि facere, peragere. — c. सं + प्र dubitare, inquirere.]

ध्मा (शब्दाग्निसंयोगयोः K. अग्नियतौ ध्वनौ V.) I. 1. *Par.* धमामि, दध्मौ, ध्मास्यामि, ध्मातुं, ध्मात. *r.* 326. (*Pass.* ध्माये.) Flare, *e. c.* tibiam: शंखं दध्मौ concham inflavit. Bhag. I. 12. *Hinc translatum, e. c.* मानध्मात superbiâ inflatus. Hitop. p. 85.

c. उप Flare: नाग्निं मुखेनोपधमेत् ne ignem ore conflare velit. Man. IV. 53.

c. प्र Flare: दिव्यौ शंखौ प्रदध्मतुः coelestes conchas inflaverunt. Bhag. I. 14. प्राध्मायन्त शंखाः inflabantur conchae. Ram. II. 60. 57.

पा (पाने) I. 1. *Par.* पिबामि, पपौ, पास्यामि, पातुं, पीत. *r.* 326. (*Pass.* पीये, *nisi hoc potius a* पी; *Causs.* पाययामि.) Bibere: सोमं पिबति Somum (Asclepiadis inebriantem succum) bibit. Man. XI. 8. Tshand. VIII. 60. Hid. I. 52. *Causs.* पाययित्वा potum praebendo. Dhrit. 54. *Pass.* अगदः पीयते medicamentum bibitur. Hit. P. p. 6.

c. प्र *Id.* उष्णं नवं प्रपास्यामि sanguinem recentem bibam. Hid. II. 11. Nalod. II. 56.

पा (ल, रक्षणे) II. 2. *Par.* पामि, पपौ, पास्यामि, पातुं, पात. *r.* 345. (*Pass.* पाये. *Causs.* पालयामि.) Sustinere, servare, tueri. शूलेन पाहि नः clavâ tuere nos. Tshand. IV. 24. शोकसागरे ऽस्य पातितां त्वद्गुणास्मरणं एव पाति तां moeroris lacu hodie submersam tuarum virtutum recordatio utique sustentat eam. (= रक्षति Schol.) Ghatak. 12. नः पाहि रावणात् tuere nos erga Ravanum. Ram. I. 13. 18. Nalod. I. 35. III. 45.

c. परि Custodire, tueri: त्वं परिपासि विश्वं tu tueris universum. Tshand. XI. 34.

प्रा (ल, पूरणे K. पूर्तौ V.) II. 2. *Par.* प्रामि, पप्रौ, प्रास्यामि, प्रातुं, प्राप्त. (*Pass.* प्राये. *Causs.* प्रापयामि.) Implere.

ष्ठा (ल, भक्षणे) II. 2. *Par.* ष्ठामि, पष्ठौ, ष्ठास्यामि, ष्ठातुं, ष्ठात. (*Pass.* ष्ठाये. *Causs.* ष्ठापयामि.) Edere.

भा (ल ष, दीप्तौ) II. 2. *Par. Atm.* भामि, भे; बभौ, बभे; भास्यामि, भास्ये; भातुं; भात. (*Pass.* भाये. *Causs.* भापयामि.) Fulgere, splendere: भाति काञ्चनसन्निभं splendet auri instar. Nal. XVII. 8. Elucere, conspicuum esse: आपीडैरु वहुभिरु भाति sertis multis elucet. Nal. XII. 103. Nalod. II. 8. 31. Apparere, videri: तेन विना ग्रामो मां प्रति अरण्यवद् भाति sine illo pagus mihi solitudo veluti apparet. Hitop. p. 104. Hid. I. 10.

c. अति *id. intens.* पुष्पाणि नातिभान्ति flores non valde nitent. Ram. II. 46. 11.

c. अभि *i. q. simpl.* नीलशष्पं अभिभाति कोमलं coeruleum gramen emicat tenerum. (= समन्ताच्छोभते Schol.) Ghatak. 10.

c. आ Apparere, videri: आबभौ तोयराशिरु इवाचलः apparuit aquarum molis instar mons. Ram. II. 48. 52.

c. निरु Apparere, oriri: ताभ्यां धर्मो .... निर्बभौ ex his duobus officium ortum est. (= प्रकाशतां गतः Schol.) Man. II. 10.

c. प्र *i. q. simpl.* Schol. ad Nalod. III. 52.

c. प्रति Elucere, splendere: प्रतिभान्त्यद्य वनानि केतकानां splendent hodie sylvae Ketakorum (fruticum). Ghatak. 15. Apparere: अस्त्राणि प्रतिभान्तु मे arma appareant mihi. Ram. I. 42. 42. इत्थं नेदानीं प्रतिभाति मां sermo non nunc apparet (obversatur) mihi. Ram. II. 47. 15. Videri: विस्मितेव प्रतिभासि मे perterrita quasi videris mihi. Hitop. p. 104. Ram. II. 74. 62.

मा (ल, माने) II. 2. *Par.* मामि, ममौ, मास्यामि, मातुं, मित. Metiri.

मा (लिङ, माने K. शब्दे माने च V.) II. 3. *Atm.* मिमे, ममे, मास्ये, मातुं, मित. *r.* 370. (*Pass.* मीये. *Causs.* मापयामि.) Metiri, pensare.

c. उप Similem esse. BHARTRIH. p. 67.

c. नि Commutando acquirere: रसा रसैर् निमातव्या: fluida fluidis *sunt* emenda. (= परिवर्तनीया: SCHOL.) MAN. X. 94.

c. निर् Efficere, creare: निर्ममे योषितं दिव्यां creavit mulierem coelestem. SUND. III. 12. निर्मित creatus, conformatus. SUND. III. 19. — c. परि + निर् *id. e. c. urbem* condere. RAM. I. 5. 7. — c. वि + निर् *id.* विनिर्मित creatus. NAL. XVII. 7.

c. प्र Metiri: अप्रमेय immensus. BHAG. XI. 17. DHRIT. 19. *Causs.* प्रमापयामि Interficere, necare. MAN. I. 57. VIII. 295. XI. 89. 129. (SCHOLIASTES *interpretatur per* मारयितुं MAN. I. 57. व्यापादयितुं VIII. 295. हन्तुं XI. 129. उत्पादयितुं IX. 247.) *Pass.* बालाश्च न प्रमीयन्ते infantesque non necantur. MAN. IX. 247.

c. सं *Part. Pass.* संमित 1) Similis: ग्रामो नगरसंमित: pagus urbi similis. NAL. XVI. 4. भ्राता प्राणसंमित: frater, vitae similis (vitae instar carus.) TSHAND. X. 2. 2) Praeditus: बुद्धिसंमित intellectu praeditus. NAL. XXV. 10.

[*It.* मा c. अनु ratiocinari, concludere, c. उप similem esse, c. परि metiri, c. प्र autoritatem esse. WILSON]

मा (य ङ, माने) I. 4. *Atm.* माये, मिमे, मास्ये, मातुं, मित. Metiri.

म्ना (अभ्यासे) I. 1. *Par.* मनामि, मम्नौ, म्नास्यामि, म्नातुं, म्नात. *r.* 326. Meditari. Operam dare.

या (ल, प्रापणे, K. गतौ V.) II. 2. *Par. Atm.* यामि, ये; ययौ, यये; यास्यामि, यास्ये; यातुं; यात. *r.* 471. Ire, proficisci, *c. acc. loci:* कुन्दिनं यातुं Kundinum proficisci. NAL. VIII. 19. याहि राधां proficiscere ad Radham. GITAGOV. I. 1. 1. NALOD. IV. 4. III. 51. *Hinc translatum ad varia loquutionum genera, e. g.* मोहं यातुं errorem adire. BHAG. IV. 35., विस्मयं यातुं ignominiam

adire. BHAG. II. 35. दुःखस्य पारं यास्यति ad ulteriorem ripam doloris ibit (dolore liberabitur.) NAL. XVI. 22. न यायाद् आर्त्तिस् त्वां non adeat dolor te. NALOD. IV. 7.

c. अति Pergredi, transgredi: महारण्यं अत्ययात् magnam sylvam transibat. RAM. II. 55. 8. 44. 4.

c. अनु Sequi: पृष्ठतोऽन्वयात् a tergo sequebatur. NAL. IX. 7. RAM. I. 56. 6. निधनेऽप्यनुयाति ad mortem usque sequitur. HITOP. p. 22.

c. अभि *i. q. simpl.* INDR. II. 8.

c. आ Aggredi: मनुष्यं आयामि तया hominum mundum aggredior (visito) illius caussa. NALOD. III. 2. सुखं आयाहि voluptatem adipiscere. NALOD. III. 21. IV. 29.

c. सं + उत् Oriri: समुपयन्निव भास्करः orientis instar solis. RAM. II. 64. 9.

c. उप Adire, aggredi, *e. c.* गृहं उपयातुं domum intrare. NAL. XVIII. 21., भृतिं उपयातुं mercedem *alicujus* adire, ministerio fungi *apud aliquem.* NAL. VIII. 25., क्षोभं उपयातुं terrorem adire, terrore percelli. SUND. I. 16. *It.* Coire cum femina. MAN. IX. 4.

c. निर् Abire, exire: RAM. II. 53. 7. NALOD. III. 7.

c. प्र Progredi: रथं आरुह्य .... प्रययौ ज्ञवनैर् हयैः currum postquam conscenderat, processit velocibus equis. NAL. XX. 41. NALOD. IV. 14. TSHAND. IV. 16. Hostiliter aggredi. TSHAND. V. 126. Discedere. DHRIT. 37. BHAG. VIII. 5.

c. सं Aggredi, ingredi: शरीराण्यन्यानि संयाति देही corpora alia ingreditur spiritus. BHAG. II. 22.

रा (ल, दाने K. दाने ग्रहणे च V.) II. 2. *PAR.* रामि, रराौ, रास्यामि, रातुं रात. Dare. Capere.

ला (ल, दाने आदाने K. ग्रहे V.) II. 2. PAR. लामि, ललौ, लास्यामि, लातुं, लात. Dare. Sumere.

वा (क, सुखाप्तिगतिसेवासु) I. 10. PAR. वापयामि, वापयामास, वापयिष्यामि, वापयितुं, वापित. Voluptate frui. Ire. Venerari.

वा (ल, गतिगन्धनयोः K. गमनहिंसयोः V.) II. 2. PAR. वामि, ववौ, वास्यामि, वातुं, वात. 1) Ire, se movere, *praesertim de vento:* न भयाद् वाति मारुतः prae metu non spirat ventus. RAM. I. 13. 16. NAL. XXIV. 40. 2) Calumniari, perstringere, laedere.

c. प्र *id.* 1. सुगन्धिः प्रववौ तत्र suaveolens *aura* spirabat ibi. RAM. II. 67. 19. 20.

आ (ल, स्वेदे) II. 2. PAR. आमि, आश्रौ, आस्यामि, आतुं, आण. Sudare.

आ (पाके K.) I. 1. PAR. आमि, आश्रौ, आस्यामि, आतुं, आण. Coquere.

आ (ल म, पाके) II. 2. PAR. आमि, आश्रौ, आस्यामि, आतुं, आण. Coquere.

आ (ग ञ, पाके K.) IV. 9. PAR. ATM. आपामि, आपो; आश्रौ, आश्रे; आस्यामि, आस्ये; आतुं, आण. Coquere.

*स्था (ञि, गतिनिवृत्तौ K. स्थाने V.) I. 1. PAR. तिष्ठामि, तस्थौ, स्थास्यामि, स्थातुं, स्थित. *r.* 326. 368, *n.* 2. 3. (PASS. स्थीये. CAUSS. स्थापयामि.) 1) Stare, motu vacare: यदि स्थास्यति निश्चला quando steterit immota. BHAG. II. 53. तिष्ठत्यकर्मकृत् vacat ab operibus. BHAG. III. 5. 2) Adesse: मयि स्थिते me adstante (me coram.) HID. III. 7. तिष्ठत्सु लोकपालेषु adstantibus (praesentibus) mundi custodibus. NAL. IV. 5. 3) Stare alicui, *i.e.* impetum, pugnam ejus sustinere: त्रैलोक्ये कः पुमांस् तिष्ठेद् अग्रे शुम्भनिशुम्भयोः in universo mundo quis vir substiterit coram Sumbho

et Nisumbho? TSHAND. V. 124. 4) Commorari: तस्थौ कञ्चित् स काल commoratus est per aliquod tempus. TSHAND. I. 11. श्रूयतां धनुषस् तत्त्वं यदर्थं मयि तिष्ठति audiatur arcus historia, quamobrem *nempe* mecum *is* commoretur. RAM. I. 53. 7. उत्तरस् तु चतुर्वर्गो महात्मन्येव तिष्ठति altera vero quattuor *virtutum* series in magnanimo tantum *viro* commoratur. HIT. P. p. 10. 5) Perstare, perdurare: अरक्षितं तिष्ठति दैवरक्षितं haud custoditum (sine custode) perdurat *id*, quod fatum tuetur. HITOP. p. 56. *Causs.* Sistere: रथं स्थापय currum siste. BHAG. I. 21. 24. Instituere, jubere: स्थापित institutus. MAH. EX. 62.

c. अधि 1) Transgredi, transire: एकेन पदा कृत्स्नां पृथिवीं अध्यतिष्ठत uno gressu universam terram transgrediebatur. RAM. I. 27. 24. 2) Praeesse, imperare: युक्तैर् अधिष्ठितः a viris peritis moderatus. MAN. VIII. 34. स्वामिनाधिष्ठितः a rege jussus. HITOP. p. 127. प्रकृतीं स्वां अधिष्ठाय naturae meae imperans. BHAG. IV. 6. इन्द्रियाणां अधिष्ठात्री sensuum moderatrix. TSHAND. V. 78.

c. अनु Sequi, obsequi; अनुष्ठीयतां obediendum est. HITOP. p. 65. एतद्वचनात् तथानुष्ठिते सति huic praecepto quum tali modo obtemperatum esset. HITOP. p. 75. 82. 92. आत्मानं अनुतिष्ठ त्वं tibimetipsi obsequere. RAM. II. 75. 33. स्वनुष्ठित obediens. MAN. X. 97.

c. अप *Atm.* Stare: नराः संवदन्तो ऽपतिष्ठन्ते viri confabulantes adsunt. RAM. II. 52. 24.

c. अव 1) Consistere, stare: यथाभागं अवस्थिताः juxta ordinem collocati. BHAG. I. 11. पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितं cernunt quod in ipsis commoratur. BHAG. XV. 11. त्वां द्रष्टुम् अवस्थिताः te visuri adstant. NAL. VII. 15. 2) Manere: विना राज्ञा अवस्थातुं न युक्तं

sine rege manere non convenit. HITOP. p. 48. Commorari. HITOP. p. 30. 3) Discedere, proficisci: मन्दं मन्दं अवतिष्ठति sensim sensimque discedit. HITOP. p. 57. Elabi. MAH. EX. 78. *Causs.* Sistere. HITOP. p. 31. — c. परि + अव Undecunque circumdare, totum occupare. BHAG. II. 65. — c. प्रति + अव Exadverso stare *alicui:* इन्द्रः स्थाणुश्च भगवान् धैर्येण प्रत्यवस्थितौ Indrus Sthanusque Bhagavan perseveranter exadverso *ejus* stantes. SUND. III. 24. — c. वि + अव Collocatum esse, stare: महर्षियाते पथि सुव्यवस्थिताः in via a Maharshis calcata bene collocati. RAM. II. 47. 21. इति धर्मो व्यवस्थितः ita lex constituta *est.* MAN. X. 68. ददृशुस् ते ततो देवीं ईषद्धासां व्यवस्थितां viderunt illi deinde Devim subridentem adstantem. TSHAND. VII. 3. BHAG. I. 20. III. 34.

c. आ *PAR.* Accedere ad aliquid: नैर्ऋतीं दिशं आतिष्ठेत् Nirritensem regionem adeat. MAN. XI. 104. रज्जुं आस्थास्ये funem adibo (laqueo mortem oppetam.) NAL. IV. 4. Adstare, adesse. NAL. IX. 8. *Hinc translatum:* यत्नं आस्थातुं studium adhibere. MAN. VIII. 302. एतद्विधानं आतिष्ठेत् hanc agendi normam sequi velit. MAN. VII. 226. आतिष्ठ योगं तं cura jugum istud. NAL. XV. 6. Parare, efficere: आस्थास्यति स्वयंवरं instituet conjugis electionem. NAL. XVIII. 24. मानुषं रूपं आस्थाय humanam formam sumendo. RAM. I. 14. 3. BHAG. III. 20. आस्थितं तपः exhibita castigatio. SUND. I. 24. शवं आस्थाय परं velocitatem efficiendo eximiam. NAL. XIX. 22. — c. उप + आ Afferre, admovere: उपास्थाय शुभां नावं advehendo egregiam navem. RAM. I. 23. 2. Adire: राजानं उपातिष्ठत् regem adibat. NAL. XV. 2. — c. सं + आ Aggredi: क्रूरां मतिं समास्थाय crudele consilium ineundo. SUND. II. 12. NAL. XX. 16.

c. उत् *Par.* Surgere: उत्थातुं असमर्थः exsurgendi impotens. Hit. p. 110. Sund. IV. 11. Nal. XIII. 21. उत्तिष्ठ surge, age! Ram. II. 73. 33. *Praesertim* ad certamen exsurgere. Tshand. VI. 5. Bhag. II. 3. 37. E lecto surgere. Hitop. P. p. 9. उत्थित erectus, exortus. Bhag. XI. 12. Nal. XII. 38. *Causs.* अतस् त्वां उत्थापयामि illinc te surgere faciam (juvabo ut surgere possis.) Hit. P. p. 7. — c. प्रति + उत् Exadversum surgere: एनं प्रत्युत्थायाभिवादयेत् eum surgendo salutet. Man. II. 119. — c. सं + उत् Exoriri: ज्ञायतां अस्य यद् दुःखं यतश् चैव समुत्थितं exploretur illius quis *sit* dolor, undeque exortus. Br. I. 10.

c. उप *Atm.* Appropinquare: उपातिष्ठन्त तौ स्त्रियः appropinquarunt iis mulieres. Sund. IV. 8. Nalod. I. 50. *Par.* Accedere *ad aliquem*, sequi, obsequi: त्वां उपस्थास्यतश् चैव नित्यं वार्ष्णेयजीवलौ tibi obsequuturi *sunt* semper Varshneyus et Dshivalus. Nal. XV. 7. 10. XXVI. 14. ऋतुपर्णं उपतस्थे Rituparnum adiit (*nempe* ministerio apud eum fungebatur.) Nal. VIII. 25. प्रेष्यस् ते ऽहं उपस्थितः servus tuus ego aggressus *sum*. Indr. V. 20. IV. 2. तस्मिन्नुपस्थिते काले isto aggresso tempore. Br. III. 4. महद् भयं उपस्थितं magnum discrimen aggressum *est*. Hit. P. p. 9. Nal. VIII. 10. Indr. V. 23. — c. परि + उप *e.g.* वाक्यं प्रमादात् पर्युपस्थितं sermo temeritate prolatus. Ram. II. 47. 16. — c. सं + उप Aggredi: मुनिं समुपस्थितौ Munim aggressi *sunt uterque*. Tshand. I. 36. दृष्ट्वेमं स्वजनं युयुत्सुं समुपस्थितं videns hanc suam stirpem (cognatorum aciem) proelii cupidam, aggressam. Bhag. I. 28. कुतस् त्वा कश्मलं इदं समुपस्थितं unde tibi ignavia ista supervenit? Bhag. II. 2.

c. नि Versari in aliqua re: ज्ञानं .... हृदि सर्वस्य निष्ठितं scientia cordi uniuscujusque infixa. Bhag. XIII. 17. निष्ठित versatus,

peritus *in aliqua re, cc. Loc. e. g.* धनुर्वेदे निष्ठित: arcuum scientiae (arcuum tractandorum) peritus. RAM. I. 15.110. वेदेषु निष्ठित: in Vedis versatus. RAM. I. 11.46. यज्ञकर्मसु निष्ठित: sacrificiorum gnarus. RAM. I. 11.30. — c. परि + नि *id.* वेदेषु परिनिष्ठित: Vedorum bene peritus. RAM. I. 4.61. वैशिके परिनिष्ठिता lasciviarum bene perita. RAM. I. 9.6.

c. प्र *PAR. ATM.* Proficisci: प्रतस्थे भरतो यत्र profecta est *illuc*, ubi *erat* Bharatus. RAM. II. 59.11. प्रस्थातुं अक्षम: incedere impotens. GITAGOV. VII. 3. 1. NAL. X. 25. XII. 1. प्रस्थित proficiscens. DHRIT. 20. INDR. V. 5. NAL. XVII. 35. *CAUSS.* Mittere: मां प्रस्थापयितुं अर्हसि me mittere velis. BR. II. 30. Dimittere *hospitem*. NAL. XVII. 23. — c. सं + प्र Proficisci: रामे सम्प्रस्थिते वनं Ramo in sylvam profecto. RAM. II. 46. 5.

c. प्रति *PAR.* Progredi: त्वयि प्रतिष्ठिते साधो रथस्थे quando tu conscenderis, o bone, aurigae sedem. INDR. I. 18. Adesse, praesentem esse: तस्मात् सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितं propterea omnia permeans Numen semper in sacrificio praesens est. BHAG. III. 15. (*) स्वभावेनैव तच्छास्त्रं स्त्रीबुद्धौ सुप्रतिष्ठितं sponte

(*) Ad hunc locum SRIDHARASVAMINIS verba describere liceat:

.... तस्मात् सर्वगतं अप्यक्षरं ब्रह्म नित्यं सर्वदा यज्ञे प्रतिष्ठितं यज्ञेनोपाद्यभूतेन प्राप्यत इति यज्ञे प्रतिष्ठितं इत्युच्यते उपमस्था सदा लक्ष्मीरिवत् ।

„.... Propterea omnia permeans idemque indelebile Numen semper, *id est* continuo, in „sacrificio praesens *est*, sacrificio intercessoris vicem gerente obtinetur (adiri potest). „Ita *sensus est*. In sacrificio praesens perinde dicitur, ac illud: In contentione „praesens *est* semper Fortuna (contentione Fortunam adipiscimur.)" — Extrema verba illustrabuntur hoc HITOPADESI versiculo (p. 6. lin. 12.):

उद्योगिनं पुरुषसिंहं उपैति लक्ष्मी:

„Adnitentem virorum leonem (virum fortem) sequitur (secundat) Fortuna." Conf. BHARTRIHARI p. 53. lin. 6.)

nimirum haec scientia in feminarum mente bene commoratur. HITOP. p. 34. सत्यं यस्मिन् प्रतिष्ठितं in quo veritas commoratur. RAM. II. 65. 3. Efficere, exhibere: प्रतिष्ठितो धर्मो भविष्यति पुनस् तव expletum officium erit iterum abs te. BR. II. 33. Incedere, calcare: अश्मापि याति देवत्वं महद्भिः सुप्रतिष्ठितः lapis quoque adipiscitur divinitatem, a religiosis hominibus bene calcatus. (*) HIT. P. p. 7. प्रतिष्ठित insignis, praestans. NAL. XXII. 12.

c. वि Stare. पाद्ांगुष्ठाग्रविष्ठित in digitorum pedis extremitate stans. SUND. I. 9.

c. सं Una esse. *Hinc* संस्थिति praesentia. HITOP. P. p. 15. *et* फलसंस्थ fructum praebens. BR. III. 13.

[स्था c. आ *ATM.* asserere, affirmare. — c. उत् *ATM.* quaerere. — c. उप *ATM. it.* 1) placare, sibi conciliare; 2) celebrare, adorare, venerari; 3) complecti; 4) comiter agere cum aliquo, amicitiam inire. *PAR. it.* lucrum sperare, lucrum quaerere. — c. वि seorsim stare. — c. सं *ATM.* 1) bene esse; 2) una esse; 3) ejusdem consilii esse, conspirare. WILSON.]

*ष्णा (ल, प्रौचे K. प्रोधने V.) II. 2. *PAR.* स्नामि, स्नौ, स्नास्यामि, स्नातुं, स्नात. (*CAUSS.* स्नापयामि *et* स्नपयामि.) Lavari, se lavare. HID. I. 27. RAM. I. 11. 6. *praesert. de religiosa ablutione.* HIT. P. p. 9. Delictum abluere, expiare. RAM. I. 23. 19. *CAUSS.* क्षत्रियरुधि-

(*) Sic transtuli, jubente BOPPIO originariam retinens vocis significationem. WILKINSIUS: *Even a stone, when set up and consecrated by the great, attaineth divinity.* JONESIUS: *The stone, when consecrated by holy men, acquires divine honour.* Ultimae interpretationis patrocinium nuper suscepit BOHLENIUS (in Diariis litt. Halensib. 1826. N. 203.); cui praeterea WILSONUS adstipulatur, radici nostrae significationem tribuens: *To be erected for holy purposes, to be consecrated.*

रमये जगद् अपगतपापं स्नपयसि पयसि Kshatriorum sanguine infectis mundum insontem ablui jubes aquis. GITAGOV. I. 2. 6.

हा (लि ओ, त्यागे) II. 3. *Par.* जहामि, (*pl.* जहीमस्, *Imperat.* जहीहि, *Potent.* जह्यां, *Imperf.* अजहां, *r.* 370.) जहौ, हास्यामि, (*Aorist. IV.* अहासिषं.) हातुं, (*Gerund. absol.* हित्वा) हीन. (*Pass.* हीये. *Causs.* हापयामि.) Deserere, relinquere: किं जहासि मां quid deseris me? NAL. XI. 3. Prodere: कथं आत्मसुतान् हित्वा त्राता परसुतान् असि quamobrem, proprios filios pessumdans, aliorum filios sustentabis? RAM. I. 49. 15. HITOP. p. 83. (*cf. usum verborum* परित्यक्तुं *et* उत्सृष्टुं.) उत्थायासनं हित्वा surgendo, sedem*que* relinquendo. SUND. IV. 11. *Hinc translatum:* प्राणान् हातुं vitam impendere. RAM. I. 64. 46. धर्मं हातुं virtutem deserere. RAM. I. 20. 6. कीर्त्तिं हातुं famam amittere. BHAG. II. 33. बुद्धियुक्तो जहाति सुकृतदुष्कृते mente devotus *utrum-que* dimittit, bene et male facta. BHAG. II. 50. *Pass.* हीयते मतिः amittitur sapientia. HIT. P. p. 7. वंशहीन stirpe orbatus. HIT. P. p. 10. NAL. XVI. 18. *Causs.* Deserere: पञ्चैतान् यो महायज्ञान् न हापयति शक्तितः qui quinque haec magna sacrificia non destituit quantum fieri potest. MAN. III. 71.

c. अप *i. q. simpl.* देवान् अपहाय Deos relinquendo (negligendo.) NAL. XXIV. 13.

c. परि *id.* प्रमाणात् परिहीणः documento privatus. NAL. XIX. 32.

c. प्र Dimittere: प्रणिधिस् तावत् प्रहीयतां explorator interea mittendus est. HITOP. p. 106. *Et translatum:* कर्मबन्धं, कामान् प्रहातुं operum vincula, cupiditates deserere, se iis abdicare. (= त्यक्तुं. SCHOL.) BHAG. II. 39. 55.

c. वि *i. q. simpl.* पित्रा विहीनः patre orbatus. NAL. XVII. 20. BR. II. 9. वासांसि जीर्णानि विहातुं vestes tritas exuere. BHAG. II. 22.

हा (लि उ भ्रो, गतौ) II. 3. *Atm.* जिहे, जहे, हास्ये, हातुं, हान. *r.* 370. Discedere.

c. परि Deficere, desiderari: न किञ्चित् परिहास्यते nihil desiderabitur. Ram. I. 11. 43.

इ (ल, गतौ) II. 2. *Par.* एमि, (*Potent.* इयां, *Imper.* इहि *s.* एहि, *Imperf.* आयं,) इयाय *s.* इयय, एष्यामि, एतुं, इत. *r.* 346. 488. (*Causs.* आपयामि *s.* आययामि.) Ire, *cc. acc.* मां एष्यसि ad me ibis. Bhag. VIII. 7. IV. 9. सभां ईयुः in concionem iverunt. Ram. II. 52. 2. प्रीतिं एष्यसि gaudium adibis. Nal. XVI. 23. सुखं एहि felicitatem adipiscere. (= आप्नुहि Schol.) Nalod. I. 40. अस्तं इते सूर्ये ad occasum eunte sole. Man. XI. 219. मृतिं एष्यति mortem oppetet. Nalod. II. 26.

c. अति Praeterire, transire: अतीत्य विविधान् देशान् praetergrediendo varias regiones. Ram. I. 10. 19. Obire, mori: अतीतं आज्ञाय पार्थिवर्षभं mortuum cognoscendo principum optimum Ram. II. 50. Transgredi, superare: गुणान् एतान् अतीत्य qualitates hasce exsuperando. Bhag. XIV. 20. 21. 25. — c. अभि + अति Discedere. Ram. II. 54. 27. — c. वि + अति Transire: बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि multi mihi praeteriti *sunt* nates (jam saepe natus fui.) Bhag. IV. 5. — c. सं + अति *id.* समतीत praeteritus. Bhag. VII. 26. XIV. 26.

c. अनु Sequi, comitari: अन्वीयमानो राजा comitem habens regem. Ram. I. 15. 13. अन्वित praeditus, *e. g.* पर्णफलान्वितः *arbor* foliis et fructibus praedita. Hid. I. 40. — c. सं + अनु *id.* तेजोबलसमन्वित splendore et vi praeditus. Nal. XIX. 21.

c. अन्तर् Interire, perire. Hitop. p. 112. (*cf.* अन्तर्गन्तुं.)

c. अप Abire: अपेतभी digresso timore (timore liberatus.) MAN. VII. 197. — c. वि + अप *id. e. g.* व्यपेतभी BHAG. XI. 49. व्यपेतकल्मष peccato exsolutus. MAN. IV. 260.

c. अभि Accedere: अब्भाभ्येति ad numen pervenit. MAN. XII. 125.

c. अव Intelligere, cogitatione assequi: अवैमि चाहं नृपते intelligoque ego, rex. NAL. IX. 33. *Vid.* BOPPII *Annot. ad Ardschunas Himmelreise* p. 120. — c. सं + अव congredi: समवेता: congressi. BHAG. I. 1.

c. आ Aggredi: एत्य aggrediendo. GITAGOV. V. 1. 1. NALOD. II. 15. MAN. XII. 125. — c. अभि + आ *id.* दमयन्ती ह्रदो ऽभ्येत्य Damayanti clam aggrediendo. NAL. XVIII. 14. — c. उप + आ *id.* तां उपैहि illam aggredere (ad illam te converte.) TSHAND. XIV. 4. — c. प्रति + आ *id.* प्रत्येत्य नगरं ingrediendo urbem. NAL. XVIII. 1. — c. सं + आ *id.* समेत्य NAL. VIII. 22.

c. अभि + उत् Oriri, emergere: ग्रह: .... अभ्युदित: stella orta. RAM. II. 79. 20. — c. सं + उत् *e. g.* सर्वै: समुदिता गुणै: omnibus praediti virtutibus. MAH. EX. 36. 128.

c. उप Accedere: सभां कांचिद् उपेयतु: ad casam quandam pervenerunt. NAL. X. 4. परं स्थानं उपैति supremum statum adipiscitur. BHAG. VIII. 28. जगद् उपैति सुखं mundus adipiscitur voluptatem. TSHAND. IV. 18. BHAG. VI. 27. उपेत praeditus *e. g.* पुष्पफलोपेत floribus fructibusque praeditus. NAL. XIII. 3. गुणोपेत virtutibus praeditus. NAL. VI. 8. XVI. 17. — c. अभि + उप Advenire. HITOP. p. 48. — सं + उप Aggredi, convenire: एकार्थं समुपेता: eodem consilio aggressi. NAL. III. 7.

c. परि Circumire: जिह्वा पर्येति मे मुखं *sitibunda* lingua ambit mihi os. HID. II. 9. परीत circumdatus, *e. g.* शोणितपरीताङ्ग cruore obvolutis membris. RAM. I. 2. 14., *et translat.*

दुःखपरीताङ्ग dolore circumdatis (cruciatis) membris. BR. III. 1. पिपासापरीताङ्ग siti afflictis membris. NAL. XV. 18. — c. अभि + परि *id.* धूमेनाभिपरीताङ्गिन् fumo circumdatis membris. RAM. I. 39. 16. — c. वि + परि *e. g.* विपरीत incongruus, inconveniens. BHAG. XVIII. 32. HITOP. p. 85. 113. विपरीताः viri contumaces. MAN. VIII. 63. ग्रहा विपरीताः planetae adversi. NAL. XIII. 24.

c. प्र Discedere, obire: ददर्श पितरं प्रेतं vidit patrem mortuum. RAM. II. 60. 31. *Gerund.* प्रेत्य moriendo, post mortem, *adverb. i. q.* अमुत्र. AMARAKOSHA III. 5. 8.

c. प्रति Exadversum ire, adversari, repugnare: कृतिभिर् वाचस्पत्यं प्रतीयते factis sermoni contradicitur. HITOP. p. 116. (*)

c. वि Abire, discedere: व्येतु ते मनसो ज्वरः abeat tibi ex animo tristitia. RAM. I. 15. 54. वीतराग expers irae. BHAG. II. 56. वीतमन्यवः expertes moeroris. BR. I. 6. — c. सं + वि Circumire, circumdare: एकवासा ह्यसंवीतः una veste nimirum non indutus. NAL. IX. 6.

[इ c. अनु *it.* imitari. — c. अभि 1) accipere, obtinere, 2) progredi, 3) ire, 4) venerari. — c. उप *it.* accipere, obtinere. — c. निर् prodire. — c. प्रति 1) confidere, 2) sequi, 3) *PASS.* manifestum, evidens esse. WILSON.]

इ (ल ङ, अध्ययने) II. 2., *ATM.* ये, इये, एषे, एतुं, इत. (*CAUSS.* आपयामि.) *Semper praefixâ particulâ* अधि. Percurrere, persequi *librum*, legere: अधीते चतुरो वेदान् perlegit quattuor Vedos. NAL. VI. 9. INDR. IV. 9. HIT. P. p. 6. MAN. V. 138. 145. *CAUSS.* Legere jubere, docere: अध्यापयामास काव्यं legere jussit

(*) Sic transtuli, Wilkinsianam sequutus versionem Anglicam.

carmen. RAM. I. 4. 67. MAN. II. 151. पुत्रं अध्यापयत् filium docuit legere. MAH. EX. 102. 56.

इ (ल, स्मरणे K. गतौ V.) II. 2. PAR. एमि, इयाय s. इयय, एष्यामि, एतुं, इत. (*Semper praefixo* अधि) Meminisse. Ire.

इ (क, स्मृत्यां) I. 10. PAR. अययामि, इयामास, अयिष्यामि, अययितुं, अयित. *Semper cum* अधि, अध्ययामि. Meminisse. Memorare.

कि (लि र, ज्ञाने) II. 3. PAR. चिकेमि, चिकाय s. चिकय, केष्यामि, केतुं, कित. Scire. Compertum habere.

[c. निर् certiorem fieri. WILSON.]

क्षि (अ, क्षये K. क्षयैश्वर्ययोः V.) I. 1. PAR. ATM. क्षयामि, क्षाये; चिक्षाय s. चिक्षय, चिक्षये; क्षेष्यामि, क्षेष्ये; क्षेतुं; क्षित s. क्षीण. (PASS. क्षीये.) 1) Destruere, perdere: राज्ञां प्राणाः क्षीयन्ते regum vita perditur. MAN. VII. 112. कायः क्षीयमाणो लक्ष्यते corpus interiens apparet. HITOP. p. 149. *Huc pertinere etiam videtur Partic.* क्षयित destructus: यज्ञक्षयितकल्मषाः sacrificiis deleta peccata habentes. (= यज्ञैः क्षयितं नाशितं कल्मषं यैः SCHOL.) BHAG. IV. 30. कृत्स्ने वै क्षयिते पुण्ये universâ certe pessumdatâ virtute. RAM. II. 60. 47. 2) Imperare.

c. परि Expendere, pessumdare: परिक्षीयते धनी *opes* expendit dives. HITOP. p. 73.

क्षि (न, हिंसायां) III. 5. PAR. क्षिणोमि, चिक्षाय s. चिक्षय, क्षेष्यामि, क्षेतुं, क्षित s. क्षीण. Occidere. Laedere. Vexare: अक्षिपवन् योगतस् तनुं non vexans austeritate corpus. MAN. II. 100. अक्षिपवन् न्यासधारिणां non torquens pignoris possessorem. MAN. VIII. 196.

क्षि (श्र, निवासे K. वासगत्योः V.) I. 6. PAR. क्षियामि, चिक्षाय s. चिक्षय, क्षेष्यामि, क्षेतुं, क्षित s. क्षीण. Habitare. Accedere, appropinquare.

क्षि (ग ष, हिंसायां) IV. 9. *Par.* क्षिणामि, क्षिताय *s.* क्षिताय, क्षेष्यामि, क्षेतुं, क्षित *s.* क्षीण. Laedere. Occidere.

कृवि (न, हिंसायां K.) III. 5. *Par.* कृविणोमि, कृव्यामास, कृविष्यामि, कृवयितुं, कृवित. Occidere velle.

चि (र् इर् पा, हिंसायां K.) I. 1. *Par.* चयामि, चिचाय *s.* चिचय, चेष्यामि, चेतुं, चित. Laedere, dolere.

चि (अ, चयने K. चित्यां V.) I. 1. *Par. Atm.* चयामि, चये; चिचाय *s.* चिचय, चिच्ये; चेष्यामि, चेष्ये; चेतुं; चित. Colligere, conjungere: भूतस्थानानि सर्वाणि रहस्यं त्रिविधं चयत् genitorum conditiones omnes mysterium triplex amplectitur. Mah. Ex. 48.

चि (न अ, चयने K. चित्यां V.) III. 5. *Par. Atm.* चिनोमि, चिन्वे; (*Aorist. I.* अचैषं, *r.* 390.) चिचाय *s.* चिचय, चिच्ये; चेष्यामि, चेष्ये; चेतुं; चित; (*Pass.* चीये. *Causs.* चापयामि *s.* चाययामि.) Colligere: पुष्पाणि चिन्वती flores colligens. Sund. IV. 9. Quaerere: चिन्वन्तो नैषधं quaerentes Nishadbae regem. Nal. XVI. 6.

c. अप *e.g.* मनोऽपचिताङ्ग animo subactis membris. Sund. I. 9.

c. नि Colligere, operire: निचितं खं नीरदैः opertum *est* coelum nubibus. Ghatak. 1.

c. निर् Mentem colligere, reputare, decernere: इति मे निश्चितं मतं उत्तमं sic mihi decreta sententia optima. (= निश्चितं मे मतं अतश्रोत्तमं Schol.) Bhag. XVIII. 6. Ram. I. 19. 11. यच्छ्रेयः स्यान् निश्चितं ब्रूहि तन् मे quid optimum sit, dijudicatum indica illud mihi. (*Paullo aliter* Schol. यन्निश्चितं श्रेयोयुक्तं स्यात् तद् ब्रूहि.) Bhag. II. 7. — c. वि + निर् demonstrare: विनिश्चित demonstratus. Bhag. XIII. 4.

c. प्र Colligere: कर्णिकारान् प्रचिन्वती flores colligens. Sund. IV. 10. Nal. XX. 11.

c. वि Quaerere, perscrutare: वेदिपुरीं विचिन्वानः Tshedim ur-

bem perscrutans. NAL. XVI. 7. *PASS.* विचीयमानस् तव कः quaesitus a te quis *est?* NALOD. II. 29.

c. सं Colligere, coacervare, *e. g. divitias.* BHAG. XVI. 12. HITOP. p. 34. संचितार्थो विनश्यति coacervatae divitiae intereunt. HITOP. p. 126. MAN. IV. 238.

चि (क मि, चयने K. चित्यां V.) I. 10. *PAR.* चययामि, चययामास, चयिष्यामि, चययितुं, चयित. Colligere.

चिरि (र् न, हिंसे V.) III. 5. *PAR.* चिरिणोमि, चिरयामास, चिरयिष्यामि, चिरयितुं, चिरित. Occidere, laedere.

जि (जये) I. 1. *PAR.* जयामि, जिगाय *s.* जिगय, जेष्यामि, जेतुं, जित. (*CAUSS.* जापयामि. *DESID.* जिगीषे.) Vincere: वह्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः utrum *nos* vincamus, an *illi* nos devincant. BHAG. II. 6. जेतासि रणे सपत्नान् vinces in proelio hostes. BHAG. XI. 34. *Tum translat. e. g.* जितक्लम victâ lassitudine. HID. I. 52. तैर् जितः सर्गः ab illis devicta *est* natura. BHAG. V. 19. जितस्वर्ग expugnatum coelum habens (virtute et castimonia coelum adeptus.) NAL. XVIII. 8. *DESID.* नीतिर् अस्मि जिगीषतां sollertia sum vincere cupientium. BHAG. X. 38.

c. नि Vincere: इन्द्रलोकं निजित्य Indri mundum devincendo. SUND. II. 7.

c. निर् Vincere: निर्जित victus. NAL. XXIV. 20. expugnatus. DHRIT. 14. कामक्रोधावनिर्जित्य cupiditatem et aversationem non devincendo. RAM. I. 50. 28. — c. वि + निर् *id.* विवादे विनिर्जित्य verborum turbâ obruens. MAN. XI. 205.

c. परा Vincere: पराजितः शौबलेनाक्षवत्यां victus a Saubalo in aleae lusu. DHRIT. 19. HID. II. 17. BHAG. I. 17. TSHAND. II. 4.

[जि c. वि *ATM.* devincere; c. परा *ATM. id.* WILSON.]

ञि (अभिभवे) I. 1. *Par.* ञयामि, ञिन्राय *s.* ञिन्रय, ञेष्यामि, ञेतुं, ञित. Expugnare. Superare.

[ञि 1) vincere, 2) vinci, ad incitas redigi. Wilson.]

ञिरि (न र, हिंसायां K.) III. 5. *Par.* ञिरिणोमि, ञिरयामास, ञिरयिष्यामि, ञिरयितुं, ञिरित. Laedere. Occidere.

ञिवि (न, ञिधांसायां K.) III. 5. *Par.* ञिविनोमि, ञिवयामास, ञिवयिष्यामि, ञिवयितुं, ञिवित. Occidere, laedere, offendere velle.

धि (न, प्रीणने K.) III. 5. *Par.* धिनोमि, दिधाय *s.* दिध्य, धेष्यामि, धेतुं, धित. Delectare, exhilarare, laetificare.

[1) Delectare, 2) se movere, ire. Wilson.]

धि (ग्र, धारणे K. धृतौ V.) I. 6. *Par.* धियामि, दिधाय *s.* दिध्य, धेष्यामि, धेतुं, धित. Tenere. Possidere.

पि (ग्र, गतौ) I. 6. *Par.* पियामि, पिपाय *s.* पिप्य, पेष्यामि, पेतुं, पित. Se movere, ire.

मि (न ञ दु, प्रक्षेपणे K. क्षेपे V.) III. 5. *Par. Atm.* मिनोमि, मिन्वे; ममौ, मम्रे *r.* 411. 444; (*Futur. I.* मातास्मि, माताहे *r.* 463.); मास्यामि, मास्ये, मातुं, मित. Jacere, conjicere.

रि (ग्र, गतौ) I. 6. *Par.* रियामि, रिराय *s.* रिर्य, रेष्यामि, रेतुं, रित. Se movere, ire.

[रि III. 5. *Par.* रिणोमि. Laedere, offendere. Wilson.]

शि (न ञ, निशाने) III. 5. *Par. Atm.* शिनोमि, शिन्वे; शिशाय *s.* शिश्राय, शिश्रिये; श्रेष्यामि, श्रेष्ये; श्रेतुं; श्रित. Attenuare. Acuere. *Hinc* निशित *et* विशित acutus. Nal. XI. 28.

श्रि (ञ, सेवने) I. 1. *Par. Atm.* श्रयामि, श्रये; शिश्राय *s.* शिश्रय, शिश्रये; श्रेष्यामि, श्रेष्ये; श्रेतुं; श्रित. 1) Ire, se movere: विभीतकवृक्षं श्रितः ad Vibhitakum arborem aggressus. Schol. ad Nalod. IV. 22. प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः naturam perturbatricem sequuti. (= मोहिनीं बुद्धिभ्रंशकरीं प्रकृतिं स्वभावं स्वाश्रिताः सन्तः Schol.)

BHAG. IX. 12. तं मोहाच्छ्रयते मद्: illum post perturbationem ingreditur furor. HITOP. p. 83. 2) Venerari, colere.

c. वि + अप Discedere, aufugere: मां व्यपश्रित्य ad me fugiendo. BHAG. IX. 32.

c. आ Accedere, aggredi: वनं आश्रित: sylvam ingressus. HID. II. 11. अन्योन्यं आश्रित्य alter ad alterum aggrediendo (invicem se tuendo et adjuvando.) HID. I. 42. RAM. I. 23. 30. का नाश्रयेत नलं नृपं quae *mulier* non aggrederetur (propenderet ad) Nalum regem? NAL. VI. 8. *Et saepissime translatum, e. g.* आश्रयति मृतिं pervenit ad mortem. NALOD. II. 11. धर्मे आश्रित: ad virtutem incumbens. HID. I. 41. अनाश्रित: कर्मफलं non intentus in operis fructum (effectum.) BHAG. VI. 1. — c. उप + आ *id.* वृक्षं उपाश्रित: ad arborem aggressus. HID. I. 44. मां उपाश्रिता: ad me conversi (me confisi.) BHAG. IV. 10. इदं ज्ञानं उपाश्रित्य hanc scientiam adipiscendo. BHAG. XIV. 2. तं हि नित्यं उपाश्रितोऽभूत् in illum enim semper confisus erat. RAM. II. 57. 15. — c. सं + आ *id.* वृक्षं समाश्रित: ad arborem aggressus. HID. II. 1.

c. उत् Sursum tollere, extollere: उच्छ्रित्य बाहू extollendo brachia. RAM. II. 44. 27. पताकं उच्छ्रित्य signum extollendo. RAM. II. 48. 28. उच्छ्रित erectus, sublatus. NAL. XII. 37. — c. अति + उत् *e. g.* अत्युच्छ्रित alte evectus. HITOP. p. 83. — c. सं + उत् *e. g.* समुच्छ्रिता वृक्षा: alte eminentes arbores. HITOP. p. 70. ध्वजं अतिसमुच्छ्रितं vexillum alte sublatum. TSHAND. III. 5.

c. सं + प्र Obedire, obsequi: ऊचु: संप्रश्रितं वाक्यं dixerunt obedientem (obsequio plenum) sermonem. RAM. II. 54. 11.

c. सं Congredi, congregari: कथा महाभारतसंश्रिता: historiae in Mahabharato congestae. MAH. EX. 11. 16.

श्वि (टु ओ ऐ ङ्, गतिवृध्योः) I. 1. *Par.* श्वयामि, शिश्वाय *s.* शिश्वाय, *vel* शुशुवाय *s.* शुशुव्य; श्वयिष्यामि, श्वयितुं, श्वून. *r.* 403. 416. 421. 463. Ire. Crescere, vigere.

*सि (न अ, बन्धने K.) III. 5. *Par. Atm.* सिनोमि, सिन्वे; सिषाय *s.* सिषय, सिष्ये; सेष्यामि, सेष्ये; सेतुं; सित. Ligare. Vincire.

*सि (ग अ न, बन्धने K. बन्धे V.) IV. 9. *Par. Atm.* सिनामि, सिने; सिषाय *s.* सिषय, सिष्ये; सेष्यामि, सेष्ये; सेतुं; सित. Ligare, vincire.

*स्मि (ङ, ईषद्धसने) I. 1. *Atm.* स्मये, सिस्मिये, स्मेष्ये, स्मेतुं, स्मित. (*Causs.* स्मापयामि.) Ridere, subridere.

c. उत् *id.* उत्स्मयित्वा subridendo. Ram. I. 1. 74.

c. वि Obstupescere; stupore, admiratione, horrore percelli: विस्मित stupefactus. Nal. XIV. 13. V. 30. वीक्षन्ते त्वां विस्मिताः intuentur te admirabundi. Bhag. XI. 22. *constr. c. instr., e. g.* विस्मितो नृपसंपदा perculsus formae pulchritudine. Hid. IV. 26.

*स्मि (क ङ, अनादरे) I. 10. *Atm.* स्मयये, सिस्मिये, स्मेष्ये, स्मेतुं, स्मित. Contemnere, deridere.

हि (न, गतौ K. वर्द्धने गतौ V.) III. 5. *Par.* हिनोमि, जिहाय *s.* जिह्य, हेष्यामि, हेतुं, हित. Ire, se movere. Crescere, augeri.

[हि 1) Ire, 2) mittere, 3) crescere, 4) afflictum, perturbatum esse. Wilson.]

ई (ङ य, गतौ K. गत्यां V.) I. 4. *Atm.* ईय, अयामास, एष्यामि, एतुं, ईत. Ire, se movere.

ई (ल, कान्ति गति व्याप्ति क्षेप प्रज्ञन खादनेषु) II. 2. *Par.* एमि, अयामास, एष्यामि, एतुं, ईत. Desiderare. Ire. Obtinere. Projicere. Generare. Mordere.

क्री (ग अ उ, द्रव्यविनिमये K. द्रव्यपर्यये V.) IV. 9. *Par. Atm.* क्रीणामि, क्रीणे; चिक्राय *s.* चिक्राय, चिक्रिये; क्रेष्यामि, क्रेष्ये; क्रेतुं; क्रीत. Emere: अन्यं वाप्यानय क्रीत्वा aliamve etiam adduc *victimam* emendo (postquam emeris.) Ram. I. 48. 9. Man. VIII. 222.

c. उप Mercari, emere. Hitop. p. 139.

c. वि Vendere: न विक्रेष्याम्यहं पुत्रं non vendam ego filium. Ram. I. 48. 18. स च स्वामी मां विक्रेतुं ईष्ट्वरः isque maritus me vendere potest. Hitop. p. 104. Man. VIII. 222. X. 90.

क्षी (हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* क्षयामि, चिक्षाय *s.* चिक्षय, क्षेष्यामि, क्षेतुं, क्षीण. (*Pass.* क्षीये.) Laedere, delere, exstinguere. क्षीण deletus, perditus: क्षीणेषु वित्तेषु perditis divitiis. Hitop. p. 24. क्षीणपाप deletam culpam habens (crimine exsolutus.) Hitop. p. 121.

c. सं *id.* संक्षीयमाणे स्वसैन्ये exstincto suo exercitu. Tshand. III. 21.

ज्री (ग गि, ज्याने K. गि कि, ज्याने V.) IV. 9. *Par.* ज्रीणामि, जिज्राय *s.* जिज्रय, जेष्यामि, जेतुं, ज्रीण. Senescere.

डी (य उ, गतौ) I. 1. *Atm.* डीये, डिड्ये, डयिष्ये, डयितुं; डयित *s.* डीन, डीत. Ire. Volare.

डी (विहायसां गतौ) I. 1. *Atm.* उये, डिड्ये, डयिष्यामि, डयितुं; डयित *s.* डीन, डीत. *r.* 463. Volare.

c. उत् Evolare: उड्डीयतां evolandum est. Hit. P. p. 13. उड्डीय evolando. Hitop. p. 44.

दी (य उ क्षो, क्षये) I. 4. *Atm.* दीये, दिये, दास्ये, दातुं, दीन. *r.* 392. Delere. Extenuari, decrescere.

दीधी (ल लु उ र् च, दीप्तिदेवनयोः) II. 2. *Atm.* दीध्ये, दीध्यामास, दीधिष्यामि, दीधितुं, दीधित. *r.* 108. 349. 404. 459. 462. Fulgere, lucere. Ludere.

धी (ड य श्रो, श्रनादरे K. श्राराधे श्रनादरे V.) I. 4. *Atm.* धीये, दिधे, धेष्ये, धेतुं, धीत. Spernere, offendere. Perficere, gratum facere. Tenere.

नी (ञ, प्रापणे) I. 1. *Par. Atm.* नयामि, नये; (*Aorist. I.* श्रनैषं, श्रनैषि *r.* 389.); निनाय *s.* निनय, निन्ये; नेष्यामि, नेष्ये; नेतुं; नीत. (*Caus.* नाययामि.) Ducere: मां तत्र नय me illuc adducas. Hitop. p. 30. 125. Abducere: ज्येष्ठं पुत्रं न मे नेतुं श्रर्हसि natu maximum filium non mihi abducere velis. Ram. I. 19. 14. Hid. III. 5. Nal. XIV. 6. Transigere *tempus:* विना त्वया नैषा निशां नेष्यति sine te non illa noctem transiget. Gitagov. VI. 3. 2.

c. श्रनु Jubere: श्रनुनीतास्मि रामेण jussa fui a Ramo. Ram. II. 47. 46. Gitagov. V. 1. 1. Nalod. II. 54. (*cf.* श्रनुज्ञातुं obsequi, obedire.)

c. श्रप Abducere: शोकं श्रपनेष्यति moerorem removebit. Ram. II. 64. 9. Gitagov. XII. 2. 3. — c. वि + श्रप *id.* व्यपनीय तन्द्रां removendo lassitudinem. Nal. XXIV. 53.

c. श्रा Adducere: यो वस् तावानयिष्यति qui vestrum eos adducet. Nal. XVI. 3. Ram. I. 8. 39. Hid. II. 12. *Caus.* श्रानाययामास adducendum curavit. Nal. VIII. 11. — c. सं + श्रा Adducere. Nal. XVIII. 18. Sund. IV. 7. Congregare, coacervare: समानयद् दर्शनीयं तत् तद् श्रत्र congregabat spectandum hoc et illud ibi. Sund. III. 13.

c. निर् Abducere: तद् व्यवहारान् निर्णेतुं न शक्यते id a dubitatione abduci (vindicari) non potest. Hitop. p. 89.

c. परि Nuptam deducere: एनां गन्धर्वविवाहेन परिणायतु भवान् eam juxta *formulam,* Gandharvavivâha *dictam,* uxorem ducas. Hitop. p. 76. 32. Br. I. 26.

c. प्र Adducere: प्रणेतुं शक्यते दण्डः adduci potest fustis (adhi-

benda est poena, verbera.) MAN. VII. 31. Uxorem ducere: प्रणायस्व uxorem *me* duc. NAL. IV. 1.

c. प्रति Adducere, perducere: गृहाय प्रतिनेष्यति domum perducet. RAM. II. 71. 23.

c. वि Deditum, obedientem esse: विनीतैः परिचारिकैः cum obedientibus servis. NAL. XXVI. 30.

[नी *PAR. it.* Obtinere, acquirere. *ATM. it.* Docere, venerari; c. उत् tollere; c. उप mercedem solvere, filo cingere aliquem, *i. e.* Brachmanum creare; c. वि expendere pecuniam, comprimere *iram. Et PAR.* c. अनु rogare, similem reddere, favere; c. उप Aggredi, accedere. WILSON.]

पी (य ङ, पाने) I. 4. *ATM.* पीये, पिप्ये, पेष्ये, पेतुं, पीत. Bibere.

प्री (ग ञ, तर्पणे K. कान्तौ तर्पणे V.) IV. 9. *PAR. ATM.* प्रीणामि, प्रीणे; पिप्राय *s.* पिप्रय, पिप्रिये; प्रेष्यामि, प्रेष्ये; प्रेतुं; प्रीत. (*CAUSS.* प्रीणायामि.) Placere. Laetitiam dare, diligere: प्रीणाति यः सुचरितैः पितरं qui exhilarat virtutibus patrem. BHARTRIH. p. 47. *PASS.* प्रीयते मया diligitur a me. RAM. I. 57. 4. प्रीत laetus, exhilaratus. INDR. IV. 15. SUND. I. 20. HITOP. p. 63. प्रीतमनाः laeta mente. BHAG. XI. 49.

प्री (य ङ, प्रीतौ K. प्रीतौ कान्तौ V.) I. 4. *ATM.* प्रीये, पिप्रिये, प्रेष्ये, प्रेतुं, प्रीत. Diligere. Voluptate frui.

प्री (क ञ, तर्पणे) I. 10. *PAR. ATM.* प्रायया मि, प्रायये; प्रायया मास; प्राययिष्यामि, प्राययिष्ये; प्राययितुं; प्रायित. *r.* 339. Delectare. Gratum facere.

प्री (ञ, तर्पणे) I. 1. *PAR. ATM.* प्रयामि, प्रये; पिप्राय *s.* पिप्रय, पिप्रिये; प्रेष्यामि, प्रेष्ये; प्रेतुं, प्रीत. Exhilarare, laetificare.

Pass. प्रीयन्ते पितरस् तस्य voluptate fruuntur majores illius. Ram. I. 35. 72.

भी (लि, भये K. लि ञि, भीत्यां V.) II. 3. *Par.* बिभेमि, बिभाय *s.* बिभय, (*Aor. I.* अभैषं), भेष्यामि, भेतुं, भीत. *r.* 373. (*Causs.* भीषयामि *s.* भाषयामि). Timere, *c. abl. r.* कुक्कुराद् बिभेषि canem times. Hitop. p. 136. नाबिभ्यत् सा नृपसुता non timebat illa regis filia. Nal. XII. 11. मा भैषीः noli timere. Hitop. p. 65. 87. *et per apocopen* मा भैः Hid. III. 7. Nal. XIV. 3. (*vid. r.* 319.) भीत territus. Bhag. XI. 36. *Causs.* Terrere. Dhrit. 47.

[*Radix* भी, Wilsono *teste, juxta primam quoque et decimam primae conjugationis classem deflectitur:* भयामि *et* भाययामि.]

भ्री (ग गि, भरणे K. भृत्यां भीत्यां V.) IV. 9. *Par.* भ्रिणामि, बिभ्राय *s.* बिभ्रय, भ्रेष्यामि, भ्रेतुं, भ्रीण *s.* भ्रीत. *r.* 385. Sustentare, nutrire. Timere.

मी (गतौ) I. 1. *Par.* मयामि, ममौ, मास्यामि, मातुं, मीत. *r.* 444. Ire.

मी (क, गतौ मत्यां) I. 10. *Par.* माययामि, माययामास, मायथिष्यामि, मायथितुं, मायित. Ire. Intelligere.

मी (य ङ दु, हिंसायां K. वधे V.) I. 4. *Atm.* मीये, मिम्ये, मास्यामि, मातुं, मीन. Offendere, interficere.

मी (ग ञ, हिंसायां K. वधे V.) IV. 9. *Par. Atm.* मीनामि, मीने; ममौ, मम्ये; मास्यामि, मास्ये; मातुं; मीत. Offendere, occidere.

री (य ङ श्रौ, श्रवणे K. क्षरणे V.) I. 4. *Atm.* रीये, रिर्ये, रेष्यामि, रेतुं, रीण. Stillare, exstillare.

री (ग गि, रेषणे K. वधे गतौ V.) IV. 9. *Par.* रिणामि, रिराय *s.* रिरय, रेष्यामि, रेतुं, रीण. *r.* 385. (*Causs.* रेपयामि.) Rugire. *Causs.* Occidere.

री (ल, प्रक्षतने K.) II. 2. *Par.* रेमि, रिराय *s.* रिरय, रेष्यामि, रेतुं, रीणा. Concipere, generare.

ली (कि, द्रवीकरणे K. द्रावणे V.) I. 1. *et* 10. *Par.* लयामि, लाययामि; लिलाय *s.* लिलय, लाययामास; लेष्यामि *s.* लास्यामि, लायिष्यामि; लेतुं *s.* लातुं, लयितुं; लीन. (*Pass.* लीये.) Liquefacere, solvere: लीन solutus, *e. g.* लीनपुष्करपत्र solutos (deciduos) flores et folia habens (*i. e.* illis privata) *arbor.* Ram. II. 46. 10. *It.* evanescens. (= अदर्शनगत Schol.) Nalod. II. 3.

c. अव *e. g.* उदयावलीन: undis obrutus. (= निमग्न: Schol.) Nalod. II. 46.

c. आ *Pass.* Dissolvi, animo linqui: मुहुरं आलीयते भीता iterum tabescit (animo, viribus linquitur) timida. Nal. XI. 14.

c. नि *Pass.* Sopiri: निलीना मृगपक्षिणा: sopitae ferae avesque. Ram. I. 30. 15.

c. प्र *Pass.* Dissolvi: रात्र्यागमे प्रलीयन्ते noctis adventu *res omnes* dissolvuntur (invisibiles fiunt. = प्रलयं यान्ति Schol.) Bhag. VIII. 18. Mori: एक एव प्रलीयते unus profecto moritur. Man. IV. 240. प्रलीन mortuus. (= मृत Schol.) Bhag. XIV. 15. Sopiri: अत्रोपवनानि शून्यानि प्रलीनविहगानि च hinc horti deserti, sopitisque avibus. Ram. II. 46. 12.

c. प्र + वि *Pass.* Dissolvi, evanescere: कर्म प्रविलीयते opus evanescit. (= अकर्मभावं आपद्यते Schol.) Bhag. IV. 23.

c. सं *e. g.* संलीन *vel* dormiens, *vel* necatus, occisus. Sund. II. 20. *ubi vid.* Boppii *annott.*

ली (य उ, श्लेषणे K. श्लिषि V.) I. 4. *Atm.* लीये, लिल्ये, लास्ये *s.* लेष्ये, लातुं *s.* लेतुं, लीन. Amplecti.

ली (ग गि, श्लेषणे K. श्लिषि V.) IV. 9. *Par.* लिनामि, लिलाय *s.* लिलय, लेष्यामि, लेतुं, लीन. *r.* 385. Amplecti.

ल्पी (ग गि, श्लेषणे K. श्लिषि V.) IV. 9. *Par.* ल्पीनामि, लिल्पाय *s.* लिल्पय, ल्पेष्यामि, ल्पेतुं, ल्पीन. Amplecti.

[ल्पी *legitur apud* Careyum *et* Forsterum; *apud* Wilkinsium ल्यी *scriptum reperias.*]

ल्वी (ग गि, गत्यां) IV. 9. *Par.* ल्वीनामि, लिल्वाय *s.* लिल्वय, ल्वेष्यामि, ल्वेतुं, ल्वीन. Ire.

वी (ल, कान्ति गति व्याप्ति क्षेप प्रज्ञन खाद्नेषु) II. 3. *Par.* विवेमि, विवाय *s.* विवय, वेष्यामि, वेतुं, वीत. Desiderare. Ire. Adipisci. Projicere. Generare. Comedere.

व्री (य ऊ, वरणे K. वृत्यां V.) I. 4. *Atm.* व्रीये, विव्रिये, व्रेष्ये, व्रेतुं, व्रीण. Deligere, seligere.

व्री (ग गि, वरणे K. वृत्यां V.) IV. 9. *Par.* व्रिणामि, विव्राय *s.* विव्रय, व्रेष्यामि, व्रेतुं, व्रीण *s.* व्रीत. *r.* 385. Seligere.

व्ली (ग गि, धरणे K. गत्यां वृत्यां V.) IV. 9. *Par.* व्लिनामि, विव्लाय *s.* विव्लय, व्लेष्यामि, व्लेतुं, व्लीन. *r.* 385. Tenere. Ire. Seligere.

वेवी (लु अ र च, कान्ति गति व्याप्ति क्षेप प्रज्ञन खाद्नेषु) I. 1. *Atm.* वेवीये, वेव्यामास, वेवयिष्यामि, वेवयितुं, वेवित. *r.* 404. 462. Desiderare. Ire. Adipisci. Projicere. Generare. Comedere.

शी (ल ङ जि, स्वप्ने) II. 2. *Atm.* शाये, शिश्ये, शायिष्यामि, शयितुं, शायित. *r.* 348. 463. Dormire. Hid. II. 11. Ram. II. 66. 14. Nalod. I. 28. Jacere. शायानं उपविष्टं वा jacentem sedentemve. Nal. XII. 27. ददर्श नगराजानं शायानं vidit serpentum regem jacentem. Nal. XIV. 3. शयान mortuus jacens. Ram. II. 49. 24. *Huc etiam referendum videtur* शीत exstinctus, *e. g. de carbonibus.* Hitop. p. 25.

c. अधि Incubare: शय्यां अधिशेते stragulo incubat (in stragulo dormit). Ram. II. 66. 13.

[श्री c. अति abundantem, copiosum esse; c. अधि commorari, degere; c. सं dubitare. WILSON.]

श्री (तर्पणे K.) I. 1. *PAR. ATM.* श्रयामि, श्रये; शिश्राय *s.* शिश्रय, शिश्रिये; श्रेष्यामि, श्रेष्ये; श्रेतुं; श्रीत. Delectare.

श्री (ग अ, पचि) IV. 9. *PAR. ATM.* श्रीणामि, श्रीणे; शिश्राय *s.* शिश्रय, शिश्रिये; श्रेष्यामि, श्रेष्ये; श्रेतुं; श्रीत. Coquere.

श्री (क अ, तर्पणे K.) I. 10. *PAR. ATM.* श्राययामि, श्रायये; श्राययामास; श्राययिष्यामि, श्राययिष्ये; श्राययितुं; श्रायित. Delectare.

क्री (लि, लज्जायां K. लज्जे V.) II. 3. *PAR.* क्रिह्मि, क्रिह्राय *s.* क्रिह्रय, क्रेष्यामि, क्रेतुं, क्रीत. *r.* 373. Pudere, erubescere. क्रीत pudibundus. NAL. XIII. 30.

उ (उ, शब्दे) I. 1. *ATM.* अवे, उवुवे, ओष्ये, ओतुं, उत. Sonum edere.

ऊर्ण् (अ ल, आच्छादने K.) II. 2. *PAR. ATM.* ऊर्णोमि, ऊर्णुवे; ऊर्णुनाव *s.* ऊर्णुनव, ऊर्णुनुवे; ऊर्णाविष्यामि *s.* ऊर्णुविष्यामि, ऊर्णुविष्ये; ऊर्णावितुं *s.* ऊर्णुवितुं; ऊर्णुत. *r.* 351. 403. 459. Operire. Velare.

कु (उ, शब्द) I. 1. *ATM.* कवे, चुकुवे, कोष्ये, कोतुं, कुत. Sonum edere.

कु (ल दु, शब्दे) II. 2. *PAR.* कौमि, चुकाव *s.* चुकव, कोष्यामि, कोतुं, कुत. Sonum edere.

कु (शि उ प्र, आर्त्तिस्वरे) I. 6. *ATM.* कुवे, चुकुवे, कुष्ये, कुतुं (*ita quidem* FORSTERUS), कुत. Gemere, ingemere.

कु (ग, शब्दे) IV. 9. *PAR.* कुनामि, चुकाव *s.* चुकव, कोष्यामि, कोतुं, कुत. Sonum edere.

क्नु (ल दु, शब्दे K. क्नुते V.) II. 2. *PAR.* क्नौमि, चुक्नाव *s.* चुक्नव, क्नविष्यामि, क्नवितुं, क्नुत. *r.* 464. Sonum edere. Sternutare.

क्षणु (ल, उपनयने K.) II. 2. *Atm.* क्षणुवे, चुक्षणुवे, क्षणाविष्यामि, क्षणावितुं, क्षणुत. *r.* 464. Abducere. Auferre.

क्षणु (ल, तेजने) II. 2. *Par.* क्षणौमि, चुक्षणाव *s.* चुक्षणाव, क्षणावितुं, क्षणुत. Acuere, attenuare, atterere.

क्षु (ऊ, शब्दे K. ध्वनौ V) I. 1. *Atm.* क्षवे, चुक्षुवे, क्षोष्ये, क्षोतुं, क्षुत. Sonum edere.

गु (ऊ, शब्दे K. ध्वनौ V.) I. 1. *Atm.* गवे, जुगुवे, गोष्ये, गोतुं, गूत. Sonum edere.

गु (श गि क्षे, विक्षेपोत्सर्गे) I. 6. *Par.* गुवामि, जुगाव *s.* जुगव, गुष्यामि, गुतुं (*ita* Forsterus), गूत. Alvum dejicere.

घु (ऊ, शब्दे K. ध्वनौ V.) I. 1. *Atm.* घवे, जुघुवे, घोष्ये, घोतुं, घुत. Sonum edere.

ङु (ऊ ध्वनौ) I. 1. *Atm.* ङवे, जुङुवे, ङोष्ये, ङोतुं, ङुत. Sonum edere.

च्यु (ऊ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par. Atm.* च्यवामि, च्यवे; चुच्याव *s.* चुच्यव, चुच्युवे; च्योष्यामि, च्योष्ये; च्योतुं; च्युत. (*Causs.* च्यावयामि.) Egredi, abire: अद्य मे सप्तमी रात्रिश् च्युतस्यार्यकवेश्मनः hodie mei (mihi) septima nox *est*, egressi (ex quo egressus sum) ex avi palatio. Ram. II. 56. 7. Labi, cadere: न तु मां अभिजानन्ति तत्त्वेनातश् च्यवन्ति ते non autem me agnoscunt ad veritatem, propterea labuntur isti. (*) Bhag. IX. 24. विप्रो धर्मात् स्वकात्

(*) Sridharasvamin hoc de Indri mundo vult intelligi, unde in terrestrem conditionem relabi debeant quicunque parum idonea ratione, dum viverent, numini colendo addicti fuerint. Sunt enim ejus verba haec:

एवंभूतं मां ते ते तत्त्वेन यथावन् नाभिजानन्ति अतश् च्यवन्ति प्रच्यवन्ते ये तु सर्वदेहात्मकं मां एवान्तर्यामिनं पश्यन्तो यजन्ति ते तु नावर्तन्ते ।

„Ita comparatum me quicunque ad veritatem (*sive* talem qualis sum) non agnoscunt, *ii* „illinc delabuntur *vel* decidunt. Qui vero omnium corporum spiritum me atque animam experti colunt, ii haud revertuntur (denuo nascuntur.)"

च्युतः Brachmanus ex officio suo elapsus. (*Eâdem metaphorâ* SCHOL. स्वकर्मभ्रष्ट, *et alibi* कर्मत्यागिन्.) MAN. XII. 71. 72. Interire, perire: उत्पद्यन्ते च्यवन्ते च generantur pereuntque. (= नश्यन्ति SCHOL.) MAN. XII. 96. *Causs.* Dimovere: स्थानात् च्यावयितुं de loco movere. RAM. I. 29. 20. गतं नार्हसि तं स्वर्गात् पुनश्च् च्यावयितुं egressum (mortuum) non velis illum e coelo rursus dejicere. RAM. II. 60. 48.

c. परि *e. g.* परिच्युत miser, *quasi* felicitate elapsus. NAL. X. 2.

c. प्र *i. q. simpl.* ऐश्वर्यात् प्रच्युतः imperio elapsus (privatus.) NAL. IX. 18. यस्माद् अप्रच्युतो विप्रः hinc nunquam desciscens Brachmanus. MAN. XII. 116.

च्यु (क, हाससहनयोः K. हासे सहने V.) I. 10. *Par.* च्यावयामि, च्यावयामास, च्यावयिष्यामि, च्यावयितुं, च्यावित. Ridere. Ferre, sustinere.

छ्यु (ऊ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* छ्यवे, चुछ्युवे, छ्योष्ये, छ्योतुं, छ्युत. Ire.

ज्यु (ऊ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* ज्यवे, जुज्युवे, ज्योष्ये, ज्योतुं, ज्युत. Ire.

ज्यु (र, भंहसि) I. 1. *Par.* ज्यवामि, जुज्याव *s.* जुज्यव, ज्योष्यामि, ज्योतुं, ज्युत. Festinare. properare.

ज्यु (ऊ, गत्यां) I. 1. *Atm.* ज्यवे, जुज्युवे, ज्योष्ये, ज्योतुं, ज्युत. Ire.

कु (ऊ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* कवे, जुकुवे, कोष्ये, कोतुं, कुत Ire.

[*Apud* FORSTERUM *legitur* कुयु.]

तु (ल, वृत्रि हिंसा पूर्तेषु) II. 2. *Par.* तौमि, तुताव *s.* तुतव, तविष्यामि *s.* तोष्यामि, तवितुं *s.* तोतुं, तुत. *r.* 464. Vertere, versari. Laedere, occidere. Implere.

द्रु (गतौ) I. 1. *Par.* द्रवामि, दुद्राव *s.* दुद्रव, द्रविष्यामि *s.* द्रोष्यामि, द्रवितुं *s.* द्रोतुं, द्रून. *r.* 464. Ire.

द्रु (न द्रु श्वो, श्रपतापे K. श्रनुतापे V.) III. 5. *Par.* द्रुनोमि, दुद्राव *s.* दुद्रव, द्रोष्यामि, द्रोतुं, द्रून. Angi, vexari, *e. g.* siti, dolore, *c. instr.* मन्मथेन द्रुनोमि amore vexor. Gitagov. III. 2. 7. यस्मिन् द्रुनोति मनो गते quo dolet animus discedente. Gitagov. VI. 3. 2. *It.* Poenitere.

द्यु (ल, श्रभिगमने K. श्रभिसर्पणे V.) II. 2. *Par.* द्यौमि, दुद्याव *s.* दुद्यव, द्योष्यामि, द्योतुं, द्युत. Aggredi, visitare.

द्रु (गतौ) I. 1. *Par.* द्रवामि, दुद्राव *s.* दुद्रव, द्रोष्यामि, द्रोतुं, द्रुत. *r.* 421. 430. Currere, fugere: रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति Rakshasi perterriti in *omnes* plagas diffugiunt(*). (=पलायन्ति Schol.) Bhag. XI. 36. समुद्रं द्रवन्ति in mare excurrunt (se effundunt) fluvii. Bhag. XI. 28.

c. श्रनु Subsequi: बलवान् नादस् ताभिः क्रोशन्तीभिर् श्रनुद्रुतः vehemens strepitus illis vociferantibus subsequutus *est.* Ram. II. 50. 23.

c. श्रभि *Atm.* Accurrere, approperare; *tum* hostiliter invehi: श्रभ्यद्रवत संक्रुद्धः accurrebat iratus. Hid. IV. 17. Tshand. VII. 16., *tum* gaudentem accurrere. Nal. XXIII. 25.

(*) „*In diversas coeli plagas diffugiunt.*" Sic vertentem SCHLEGELIUM reprehendit LANGLOISIUS (*Journal Asiatique* Tom. VI. p. 243.): qui tamen vereor ne confuderit usum vocabulorum *dis* et *desa*. Vocabuli *dis* propria potestas egregie elucet ex hisce Mahabharati versibus, citatis a BOPPIO in Annott. ad *Ardschunas Himmelreise*, p. 78.

ते मां निवेश्येह दिशश् चतस्रो वै भज्य पार्था मृगयां प्रयाताः ॥
प्राचीं राज्ञा दक्षिणां भीमसेनो ज्यः प्रतीचीं यमज्ञावुदीचीं ।

„Illi, me adducendo istuc, *coelestes* plagas quattuor dividendo, Prithidis filii, venatum „profecti *sunt;* orientem versus Rex, ad meridiem Bhimasenus, Dshayus ad occidentem, „Yami filii septentrionem versus."

c. आ Accurrere: नलादूव Nale, accurre. NALOD. III. 15.

c. सं + उप Accurrere: कन्यास् तान् हंसान् समुपादूवन् puellae ad illos anseres accurrebant (illos persequebantur.) NAL. I. 25.

c. प्र Discurrere, fugere: प्रादूवद् यत्र काननं aufugit *eo*, ubi sylva. NAL. XIII. 30. केचिद् भीताः प्रदुद्रुवुः nonnulli timidi aufugerunt. NAL. XII. 116. XII. 116. X. 28. प्रदूवेयं अनामयं effugerim calamitatem. BR. I. 19.

c. वि *ATM.* Discurrere, diffugere: व्यदूवन्त द्विजातयः diffugerunt Brachmani. SUND. II. 16.

[WILSONUS *ita:* द्रु I. 1. *PAR.* 1) Ire, 2) cadere, 3) stillare, destillare. III. 5. *PAR. ATM.* Laedere interficere; c. अनु persequi; c. अभि natare; c. प्र aufugere.]

द्रु (र् न, अनुतापे) III. 5. *PAR.* द्रुणोमि, दुद्राव *s.* दुद्रूव, द्रोष्यामि, द्रोतुं, द्रुत. Poenitere.

धु (न उ, कम्पने K. कम्पे V.) III. 5. *PAR. ATM.* धुनोमि, धुन्वे; दुधाव *s.* दुधव, दुधुवे; धोष्यामि, धोष्ये; धोतुं; धुत. Concutere, agitare: धुन्वन् वृक्षान् शिरोरुहान् concutiens horridos capillos. HID. II. 6.

ध्रु (जि, स्थैर्ये K. स्थैर्ये सर्पणे V.) I. 1. *PAR.* ध्रवामि, दुध्राव *s.* दुध्रव, ध्रोष्यामि, ध्रोतुं, ध्रुत. Fixum esse. Se movere.

ध्रु (श्र शि, स्थैर्ये सर्पणे) I. 6. *PAR.* ध्रुवामि, दुध्राव *s.* दुध्रव, ध्रुष्यामि, ध्रुतुं (*ita scilicet* FORSTERUS), ध्रुत. Fixum esse. Se movere.

नु (ल, स्तुतौ) II. 2. *PAR.* नौमि *s.* नवीमि; नुनाव *s.* नुनव; नविष्यानि *s.* नोष्यामि; नवितुं *s.* नोतुं, नुत. *r.* 350. 464. Laudare. इन्दिराज्ञातनुतः ab Indirae filio (Kamadevo) laudatus. NALOD. I. 30.

[नु c. आ *ATM.* Doloris vocem edere. WILSON.]

प्रु (उ, गतौ K. सर्पणे V.) I. 1. *ATM.* प्रवे, पुप्रुवे, प्रोष्ये, प्रोतुं; प्रुत. Ire.

प्लु (गतौ K. सर्पणे V.) I. 1. *Atm.* प्लवे, प्लुप्लवे, प्लोष्ये, प्लोतुं, प्लुत. Ire. Fluere. natare.

c. सं + अभि Inundare, obruere, obtegere: रजसा समभिप्लुतः pulvere obductus. Man. IV. 42. प्रग्रीव समभिप्लुतः luna veluti *nubibus* obvelata. Ram. II. 60. 1. मलेन समभिप्लुतः vitio pollutus. Ram. I. 23. 18.

c. आ Humectare, submergere, lavare: गङ्गायां आप्लुतः in Gange lautus. Indr. I. 20. II. 5. Man. XI. 202. व्यसनाप्लुत calamitate affectus. Nal. XVIII. 12. XXII. 29. Transfundere: आप्लवेयुर् महार्णवान् transfunderent magna maria. Ram. I. 16. 28. — c. सं + आ Perfundere: समाप्लुताभ्यां नेत्राभ्यां circumfusis oculis. Nal. IV. 13.

c. उत् Subsilire: तद् अन्नं उत्प्लुत्य भक्षयामि illum cibum, subsiliendo, comedo. (*) Hitop. p. 31.

c. परि Circumfluere: अश्रुपरिप्लुत lacrymis circumfusus. Nal. XXIV. 7. — c. अभि + परि *id.* हर्षेणाभिपरिप्लुतः gaudio circumfusus. Ram. I. 60. 31.

c. वि Circumagi, abripi, *e. c. undis, tempestate:* अकर्णधारा जलधौ विप्लवेत हि नौर् इव gubernatore destitutae in oceano abriperetur enim navis instar. Hitop. p. 96. अविप्लुत sine intermissione, continuo, semper. Man. II. 249. *Causs.* Divulgare, profanare *arcanum:* वेदं विप्लाव्य Vedum profanando (secretas ejus partes praelegendo ac divulgando. अनध्यायं वेदं अध्याप्य Schol.) Man. XI. 198.

(*) Ut ita vertam, WILSONI et WILKINSII autoritate adducor. WILSONUS enim subsiliendi notionem radici nostrae diserte tribuit. WILKINSIUS locum nostrum Anglice sic reddidit: .... *whilst I, every day, contrived to jump from a distance and devour the hoard.*

c. सं Confluere: संप्लुतोदक plenus aquae. BHAG. II. 46.

यु (ल, मिश्रणामिश्रणयोः) II. 2. *PAR.* यौमि, युयाव *s.* युयव, यविष्यामि, यवितुं, युत. *r.* 464. Conjungere. Disjungere.

यु (ग ञ, बन्धे) IV. 9. *PAR. ATM.* युनामि, युने; युयाव *s.* युयव, युयुवे; योष्यामि, योष्ये; योतुं; युत. Colligare, conjungere: युत conjunctus, instructus *aliqua re, e.g.* मृगायुत cervis instructus. NAL. XII. 39. स्थित्या परया युतः constantiâ eximiâ praeditus. NAL. XII. 10.

c. सं *id.* अध्याय संयुतः meditationi addictus. RAM. I. 9. 3.

यु (क ङ, जुगुप्सायां) I. 10. *ATM.* यावये, यावयामास, यावयिष्ये, यावयितुं, यावित. *r.* 339. Velare, abscondere. Spernere, contemnere.

रु (ल रु, शब्दे K. ध्वनौ V.) II. 2. *PAR.* रौमि *s.* रवीमि; रुराव *s.* रुरव; रविष्यामि *s.* रोष्यामि; रवितुं *s.* रोतुं; रुत. *r.* 350. 464. Sonum edere: कलं रौति विचित्रं modos canit varios. HITOP. p. 26.

c. अभि Accinere: कोकिलाभिरुतं lusciniarum cantus (accentus.) RAM. I. 9. 17.

c. वि Queri: न स विरौति non is queritur. HITOP. p. 66.

रु (ङ, रोषे K. वधे गत्यां V.) I. 1. *ATM.* रवे, रुरुवे, रविष्ये *s.* रोष्ये, रवितुं *s.* रोतुं, रुत. *r.* 464. Sonare. Occidere. Ire.

श्रु (श्रवणे K. गतौ V.) I. 1. *PAR.* श्रवामि, शुश्राव *s.* शुश्रव, श्रोष्ये, श्रोतुं, श्रुत. Stillare, exstillare. Ire.

श्रु (न, श्रवणे K. गतौ श्रुतौ V.) III. 5. *PAR.* शृणोमि, शुश्राव *s.* शुश्रव, श्रोष्यामि, (*Aorist.* अश्रौषं *r.* 390. 421.), श्रोतुं, श्रुत. (*PASS.* श्रूये, *CAUSS.* श्रावयामि, *DESID.* शुश्रूषे.) 1) Audire: शृणु मे तत् audi ex me istud. BHAG. XIII. 3. 25. XVIII. 74. DHRIT. 10. *Etiam ATM. e.g.* शृणुष्व audi. TSHAND. IV. 42. V. 108. 2) Auscul-

tare, audientem, obedientem esse: चेत् त्वं अहङ्कारान् न श्रोष्यसि si tu prae tui fiduciâ me non auscultabis. BHAG. XVIII. 58. *PASS.* Audiri: अल्पवीर्या यक्षी श्रूयते exiguis viribus praedita auditur (esse dicitur) Yakshi RAM. I. 24. 2. *CAUSS.* Eloqui, dicere, narrare; *praesertim de poëta carmina sua recitante.* MAH. EX. 98. RAM. I. 3. 3. *DESID.* Audire, obsequi, dicto obedientem esse: पतिं शुश्रूषते marito obsequitur. MAN. V. 155. INDR. V. 34. *Ejusque PASS.* शुश्रूष्यन्ते द्विजातयः obedientia exhibetur Brachmanis. MAN. X. 100.

c. अनु Audire: नानुशुश्रुम ज्ञात्वेतत् non audivimus unquam istud. MAN IX. 100. BHAG. I. 44.

c. सं + आ Audire. RAM. I. 8. 25. *Et transit.* polliceri, promittere: मातामहे समाश्रौषीत् uxoris patri promisit. RAM. II. 76. 3.

c. उप Audire. TSHAND. VIII. 11.

c. प्रति Polliceri. NAL. IV. 16. Promulgare, palam effari: प्रतिश्रुत्य सतां मध्ये योवराज्याभिषेचनं promulgando, in sapientum concilio, destinationem ad regni consortium. RAM. II. 47. 26. — c. सं + प्रति *CAUSS.* संप्रतिश्राव्य commemorando *factam promissionem.* RAM. II. 76. 5.

c. वि *PASS.* Celebrari: विश्रूयते पिता celebratur pater. HIT. P. p. 5. विश्रुत celebratus. INDR. II. 12.

c. सं 1) Audire: आक्रन्दमानं संश्रुत्य flentem audiendo. NAL. XI. 26. 2) Polliceri: करिष्य इति संश्रुत्य „Faciam", sic promittendo. NAL. III. 9.

*सु (न ञ, अभिषवे K. सन्धाक्लेदपीडनयोः V.) I. 5. *PAR. ATM.* सुनोमि, सुन्वे; सुषाव *s.* सुषव, सुषुवे; सोष्यामि *s.* सविष्यामि, सोष्ये *s.* सविष्ये; सोतुं *s.* सवितुं; सुत. Ablui, lustrari. Liquores destillare.

*सु (अ, गतौ V.) I. 1. *Par. Atm.* सवामि, सवे; सुषाव *s.* सुषव, सुषुवे *etc.* Ire, se movere.

*सु (प्रसवे K. गतौ ऐश्वर्यप्रसवयोः V.) I. 1. *Par.* सवामि, सुषाव *s.* सुषव, सोष्यामि *s.* सविष्यामि, सोतुं *s.* सवितुं, सुत. Generare. Ire. Dominari.

*सु (ल, प्रसवे K. ऐश्वर्यप्रसवयोः V.) II. 2. *Par.* सौमि, सुषाव *s.* सुषव *etc.* Generare. Dominari.

सु (गतौ ऐश्वर्ये प्रसवे K. अ, गतौ V.) I. 1. *Par. Atm.* सवामि, सवे; सुषाव *s.* सुषव, सुषुवे; सविष्यामि *s.* सोष्यामि, सविष्ये *s.* सोष्ये; सवितुं *s.* सोतुं; सुत. *r.* 464. 1) Generare: धर्मादू इन्द्राच्च वाताच्च सुषुवे या सुतान् इमान् quae ex Yamo, Indro et Vato peperit filios hosce. Hid. I. 34. 2) Ire. 3) Dominari.

सु (न अ, सन्धाक्लेदपीडाभन्थेषु K.) III. 5. *Par. Atm.* सुनोमि, सुन्वे; सुषाव *s.* सुषव, सुषुवे *etc.* Destillare. Flere. Premere. Peragitare.

स्कु (ग अ णा, आवरणे K. आप्नुतौ V.) IV. 9. *Par.* स्कुनामि, चुस्काव *s.* चुस्कव, स्कोष्यामि, स्कोतुं, स्कुत. Superinsternere. Tegere.

[Forstero teste haec radix ad quintae etiam classis normam deflectitur: *Praes.* सुनोमि *etc.*]

स्तु (उ ल, स्तुतौ) II. 2. *Par. Atm.* स्तौमि, स्तुवे; तुष्टाव *s.* तुष्टव, तुष्टुवे; स्तोष्यामि *s.* स्तविष्यामि, स्तोष्ये *s.* स्तविष्ये; स्तोतुं *s.* स्तवितुं; स्तुत. 1) Laudare: स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः celebrant te laudibus nobilibus. Bhag. XI. 21. Ram. I. 13. 42. 43. 19. स्तौमि निद्रां भगवतीं celebro almum Soporem. Tshand. I. 72. 2) Vocare, vociferari: त्राहि त्राहीति तुष्टुवुः „serva, serva!" sic clamarunt. Ram. I. 36. 24. एवं तदा स्तुता देवी sic tum compelleta Devi. Tshand. I. 89.

c. अभि Laudare: भक्त्या ताभ्यां अभिष्टुता cum reverentia ab illis

laudata. TSHAND. XIII. 27. सर्वदेवैर् अभिष्टुतः ab omnibus Diis laudatus. RAM. I. 47. 34.

c. प्र Loqui, enunciare: इति पक्षिणाः सर्वे ममाग्रे प्रस्तुवन्ति sic aves omnes me coram loquuntur. HITOP. p. 21. TSHAND. V. 7. प्रस्तुतं अनुसंधीयतां nunciatum consideretur. HITOP. p. 105. मित्रलाभः प्रस्तूयते amici acquisitio exponitur. HIT. P. p. 8.

*स्नु (ल, प्रस्रवणे K. प्रस्रुति V.) II. 2. PAR. स्नौमि, सुष्णाव s. सुष्णाव, स्नविष्यामि, स्नवितुं, स्नुत. r. 464. Effluere, exstillare.

स्रु (स्रुतौ गतौ) I. 1. PAR. स्रवामि, सुस्राव s. सुस्रव, स्रोष्यामि, स्रोतुं, स्रुत. (CAUSS. स्रावयामि.) Fluere. Ire, se movere. CAUSS. न गात्रात् स्रावयेद् असृक् ne e corpore eliciat sanguinem. MAN. IV. 169.

c. प्र Profluere: गर्भाद् उत्पतिते जन्तौ मातुः प्रस्रवतः स्तनौ ex utero egresso foetu, matris *lacte* rorant mammae. HITOP. p. 43. HID. II. 9. ATM. *transit.* सूर्याग्निसंतप्तो हिमवान् प्रसुते हिमं solis calore ustus Himavan effundit nivalem aquam. RAM. II. 64. 55.

द्रु (स्ति, दानादानयोः K. दाने आदाने V.) II. 3. PAR. द्रुहोमि, द्रुहाव s. द्रुहव, होष्यामि, होतुं, हुत. r. 372. 449. 1) Dare, offerre, *praesertim* sacrificium offerre. BHAG. IV. 24. IX. 27. MAN. III. 73. आत्ममांसानि द्रुह्वतो proprias carnes sacrificantes. SUND. I. 9. 2) Accipere, sumere.

[*It.* Placere; exhilarare; projicere. WILSON.]

द्रु (उ ल, चौर्ये) II. 2. ATM. होमि, द्रुहुवे, होष्ये, होतुं, हुत. Furari.

क्रू (ग्रा ग्रि उ, शब्दे K. अनेकस्वरे V.) I. 6. ATM. क्रुवे, चुक्रुवे, क्रुविष्यामि, क्रुवितुं, क्रुत. r. 405. Sonare. Gemere.

क्नू (ग अ, शब्दे V.) IV. 9. *Par. Atm.* क्नूनामि, क्नूने; चुक्नाव *s.* चुक्नव, चुक्नुवे; क्नविष्यामि, क्नविष्ये; क्नवितुं; क्नून. Sonare.

[*A nonnullis grammaticis, teste* Careyo, *haec radix aliter scribitur, nempe a quibusdam* क्नु, *ab aliis* क्नु *vel* क्नू.]

गू (श्र शि श्रो, पुरीषोत्सर्गे K. विसृतौ V.) I. 6. *Par.* गुवामि, गुनाव *s.* गुनव, गविष्यामि, गवितुं, गून. *r.* 405. Alvum dejicere.

टूञ् (य उ श्रो, परितापे K. खेदे V.) I. 4. *Atm.* टूये, टुदुवे, टविष्ये, टवितुं, टून. Dolere, queri.

दूञ् (ग अ न, हिंसायां K. वधे गतौ V.) IV. 9. *Par. Atm.* दूणामि, दूणे; दुदूाव *s.* दुदूव, दुदुवे; दूविष्यामि, दूविष्ये; दूवितुं; दून. Laedere, occidere. Ire.

[*Hunc radicem ad quintae etiam classis regulam deflecti posse, asserit* Forsterus.]

धूञ् (अ, कम्पने K. कम्पे V.) I. 1. *Par. Atm.* धवामि, धवे; दुधाव *s.* दुधव, दुधुवे; धविष्यामि *s.* धोष्यामि, धविष्ये *s.* धोष्ये; धवितुं *s.* धोतुं; धून. Concutere, movere, flectere.

धूञ् (उ, अवधूंसने K.) I. 1. *Atm.* धवे, दुधुवे, धविष्ये *s.* धोष्ये, धवितुं *s.* धोतुं, धून. Decidere.

धूञ् (न अ, कम्पने K. कम्पे V.) III. 5. *Par. Atm.* धूनोमि, धून्वे; दुधाव *s.* दुधव, दुधुवे; धविष्यामि *s.* धोष्यामि, धविष्ये *s.* धोष्ये; धवितुं *s.* धोतुं; धून. *r.* 405. 464. Commovere, concutere, agitare: वायुना धूयमानः पावकः vento agitatus ignis. Nal. XVII. 40. धूयमानैर् वसोभिः agitatis vestibus. Ram. I. 9. 18. *Et translatum:* धूतपाप excusso scelere (peccato solutus.) Ram. I. 35. 32.

c. अव Commovere. Man. V. 125.

c. निर् Dimovere, excutere: ज्ञाननिर्धूतकल्मष excusso per scientiam scelere. Bhag. V. 17.

c. वि Dimovere, removere: विधूय शोकं removendo tristitiam. RAM. II. 47. 21. *It.* Agitare: कलिना विधूयमानः a Kali agitatus. (= कम्पितः SCHOL.) NALOD. III. 13. विधूयत् agitatus, commotus. (*) INDR. II. 17.

धू (श्र शि, विधूनने K.) I. 6. *PAR.* धुवामि, दुधाव *s.* दुधव, धविष्यामि *s.* धोष्यामि *etc.* Commovere.

धू (ग गि, कम्पने K.) IV. 9. *PAR.* धुनामि, दुधाव *s.* दुधव *etc. r.* 385. 390. 405. Commovere, agitare.

[c. श्रव deserere, percipere, animadvertere; c. निर् destruere, ire, movere. WILSON.]

धूञ् (क ञ, कम्पने K. कम्पे V.) I. 10. *PAR. ATM.* धावयामि *s.* धूनयामि, धावये *s.* धूनये; धावयामास *s.* धूनयामास *etc.* Commovere, agitare.

धूॄ (श्र शि, गतिस्थैर्ये K.) I. 6. *PAR.* धुवामि, दुधाव *s.* दुधव, धविष्यामि, धवितुं, धूत. *r.* 305. Firmum esse, stare. Se movere, ire.

नू (श्र शि, स्तवने) I. 6. *PAR.* नुवामि, नुनाव *s.* नुनव, नविष्यामि, नवितुं, नूत. Laudare, celebrare.

पू (ऊ, पवने K. शोधे V.) I. 1. *ATM.* पवे, पुपुवे, पविष्ये, पवितुं, पूत. Purificare, lustrare.

पू (ग ञ गि, पवने K. शोधे V.) IV. 9. *PAR. ATM.* पुनामि, पुने (*r.* 385.); पुपाव *s.* पुपव, पुपुवे; पविष्यामि, पविष्ये; पवितुं; पूत. Lustrare, purificare. MAN. XI. 248.

पू (य ऊ, पवने K. शोधे V.) I. 4. *ATM.* पूये, पुपुवे, पविष्ये, पवितुं, पूत. Lustrare, lustrari; *praesertim* peccato liberari: निग्रहेण हि पापानां पूयन्ते सततं नृपाः coërcitione enim scelestorum purifi-

(*) Parum solita forma *partic. praes. pass.*, cujus mox plura videbis exempla in grammatica Boppiana.

cantur semper principes. MAN. VIII. 311. XI. 230. ज्ञानतपसा पूतः scientiae castimoniâ lustratus. BHAG. IV. 10. IX. 10. RAM. I. 37. 47. पूतपापाः purificati a peccatis. (= शोधितकल्मषाः SCHOL.) BHAG. IX. 20.

ब्रू (ल ञ, वक्तायां वाचि K. उक्तो V.) II. 2. *PAR. ATM.* ब्रवीमि, ब्रुवे; (*PAR. Potent.* ब्रूयां. *Imperat.* ब्रूहि. *Imperf.* अब्रवं. *vid. r.* 352.) Dicere, narrare, *c. accus. rei et pers. e. g.* वाक्यं अर्जुनं अब्रवीत् sermonem Ardshuno dicebat. INDR. I. 10. *Et c. dativo (vel genit.?) pers. e. g.* स्वयं ब्रवीषि मे tu ipse dicis mihi. BHAG. X. 13. कुशलं ते ब्रवीमि salutem tibi dico. NAL. XXII. 6. *Etiam de avium vocibus:* एते ब्रुवन्ति मधुरं सारसाः isti loquuntur suaviter grues. HID. I. 25.

c. अनु Loqui, pronunciare: आशिषो ऽनुब्रुवाणाः faustas precationes pronuncians. DHRIT. 38.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रब्रूयाद् ब्रह्मणास् त्वेषां exponat Brachmanus illis *Vedos*. MAN. X. 1. 2.

c. प्रति Respondere: यदि वः प्रतिब्रूयात् कश्चन si vobis respondeat quisquam. NAL. XVII. 44.

c. वि Disputare, rem colloquendo excutere: न विब्रूयान् नृपो धर्मं non disputet princeps de officio. MAN. VIII. 390. 13. 194. विब्रुवाणा exponens, illustrans *quaestiones*. DHRIT. 28.

भू (सत्तायां) I. 1. *PAR.* भवामि, अभूव, (*Aorist. V.* अभूवं *r.* 412. 114.), भविष्यामि, भवितुं, (*Gerund.* भूत्वा), भूत. *r.* 445. 508. (*CAUSS.* भावयामि. *PASS.* भूये.) 1) Esse, *sensu mere copulativo:* गुणागुणज्ञा गुणिनो भवन्ति probitatis et improbitatis gnari sunt probi. HIT. P. p. 7. 2) Exsistere, esse, *sensu magis attributivo:* भविष्यति पुनर् धनं aderit denuo lucrum. BHAG. XVI. 13. प्रमादमोहौ तमसो भवतः error ac stupor e caligine exsistunt.

BHAG. XIV. 17. कथं मां अपश्यन् भविष्यसि quomodo, me non videns, eris (te habebis. = जीवयिष्यसि SCHOL.) NAL. XI. 12. 25. *Praesertim quoque* superstitem esse: अद्य न भविष्यसि hodie non superstes eris. HID. IV. 50. NAL. XXI. 10. BHAG. XI. 33. *Cum dat. etiam* esse alicui rei, valere ad aliquam rem: श्रुता भवति तापाय audita (vox amatae) est dolori. BHARTRIH. p. 37. *Partic. Pass.* भूत *saepe abundat, e. c.* अस्ति कश्चिद् एवं भूतो विद्वान् estne quis tam sapiens? HIT. P. p. 7. SUND. II. 23. *Vid.* BOPP. *Annott. ad Nal. n.* 109. 170. *Non-nunquam adjectivis formandis inservire videtur, e. g.* विना मे मृगशावाक्ष्या तमोभूतं इदं जगत् sine meâ cervini vituli oculis praeditâ *puellâ*, caliginosus iste mundus *apparet*. BHARTRIH. p. 27.

c. अनु Percipere, animadvertere, videre: अनुभूयतां अयं स्वयंवरः adspicitor haec conjugis electio. NAL. II. 9. अनुभूयास्य विवाहं tuitus illius conjugium. NAL. V. 40. महद् दुःखं अनुभूतं magnus dolor perceptus. HITOP. p. 57.

c. अन्तर् Inesse, contineri, comprehendi: कर्मयोगे सर्वाण्येतानि.... अन्तर्भवन्ति in applicatione ad opera omnia ista comprehenduntur. MAN. XII. 87.

c. अभि Praevalere, vincere, superare: शत्रुभिर् नाभिभूयते ab hostibus non vincitur. MAN. VII. 179. अधर्मो ऽभिभवति impietas praevalet. BHAG. I. 40. द्वन्द्वदुःखैर् जगत् सर्वं अभिभूतं duplici dolore mundus universus devictus. RAM. II. 61. 21. 73. 32. रामशोकाभिभूत Rami desiderio oppressus. RAM. II. 46. 9.

c. सं + उत् Oriri: शोकः समुद्भवति तद्वनितासु अनन्तः dolor exoritur eorum uxoribus infinitus. GHATAK. 5.

c. प्र *i. q. simpl.* आस्वाद्यतोयाः प्रभवन्ति नद्यः dulci aquâ praeditae

sunt fluvii. HIT. P p. 7. 2) Evadere, fieri: अव्यक्ताद् व्यक्तयः सर्वे प्रभवन्त्यहरागमे ex invisibili visibilia cuncta fiunt diei adventu. BHAG. VIII. 18. 3) Abundare, eximio modo esse: प्रभूतयवसन्धन copioso gramine et ligno. NAL. XIII. 3. प्रभवन्त्युग्रकर्माणः sunt horrendis operibus *valde* intenti. (*Sed vide de h. l.* SRIDHARASVAMINIS *sententiam, supra p. 9. citatam.*) BHAG. XVI. 9. 4) Imperare: प्रभविष्यावः imperabimus. SUND. I. 23.

c. परि Despicere, vilipendere: परिभूय मां spernendo me. BR. II. 16. निःसत्त्वः परिभूयते invalidus contemnitur. HITOP. p. 36. 54.

c. वि *Caus.* Efficere, comprobare: उक्तं यो न विभावयेत् dictum qui non comprobaverit. (= निर्दिशति. SCHOL.) MAN. VIII. 56. 47. कर्मभिः स्वैर् विभावयेत् operibus suis comprobet. (= निश्चिनुयात् SCHOL.) MAN. X. 57. Animadvertere: अविभावित non animadversus. (= अनुपलक्षित SCHOL.) MAN. VII. 147.

c. सं Oriri, nasci: भूमौ संभविष्याम्ययोनिजा humi nascar, *sed* non ex utero. TSHAND. XI. 49. BHAG. IV. 8. हर्षः समभवद् महान् gaudium exoriebatur magnum. BR. III. 24. घोरा समभवत् सन्ध्या horrendum oriebatur crepusculum. HID. I. 17. Contingere: भाग्येनैतत् संभवति fausta fortunâ hoc contingit. HIT. P. p. 9. Adesse *alicui rei:* यदि संभवनीयस् ते स्वयंवरः si adeunda tibi conjugis electio. NAL. XVIII. 25.

[*Ex* WILSONO *haec describo* भू c. अनु 1) sentire, percipere, 2) facere; c. उत् nasci; c. प्र *it.* parem esse; c. प्रति substitutum esse; c. सं 1) fieri posse, 2) continere, 3) vincere, 4) aequalem esse, 5) congregare, miscere;

c. वि 1) videre, 2) sustinere; c. वि + अति *Atm.* mutuum *vel* reciprocum esse.]

भू (कि उ, व्याप्तौ K. प्राप्तौ V.) I. 1. *et* 10. *Atm.* भवे, भावये; बभूवे, भावयामास; भविष्ये, भावयिष्ये; भवितुं, भावयितुं; भूत, भावित. *r.* 445. Obtinere, acquirere.

भू (क, अवकल्पने K. शुद्धिचिन्तयोः मिश्रणे V.) I. 10. *Par.* भावयामि, भावयामास, भावयिष्यामि, भावयितुं, भावित. Considerare, meditari. Purificare. Miscere.

मू (उ, बन्धने K. बन्धे V.) I. 1. *Atm.* मवे, मुमुवे, मविष्ये, मवितुं, मूत. Ligare.

लू (ग गि ऊ, छेदने K. छिदि V.) IV. 9. *Par. Atm.* लुनामि, लुने; लुलाव *s.* लुलव, लुलुवे; लविष्यामि, लविष्ये; लवितुं; लूम. *r.* 385. Secare, findere.

*सू (ल उ ओ, प्राणिगर्भविमोचने K. सूतौ V.) II. 2. *Atm.* सुवे, सुषुवे, सविष्ये *s.* सोष्ये, सवितुं *s.* सोतुं, सूत. *r.* 464. Generare, producere.

*सू (य उ ओ, प्रसवे K. सूतौ V.) I. 4. *Atm.* सूये, सुषुवे, सविष्ये *s.* सोष्ये, सवितुं *s.* सोतुं, सूत. *r.* 464. Generare, producere: प्रकृतिः सूयते natura generat. Bhag. IX. 10.

c. प्र *id.* सा वै विश्वं प्रसूयते illa utique universum producit. Tshand. XII. 37. मत्प्रसूतं भयं तेषां a me progenitus terror horum. Nal. XX. 37. अनेन प्रसविष्यध्वं illo propagabimini. (*Insolita forma, de qua vid.* Schlegel.) Bhag. III. 10.

*सू (प्र, क्षेपे) I. 6. *Par.* सुवामि, सुषाव, सविष्यामि, सवितुं, सूत. Jaculari, projicere.

ऋ (प्रापने K. प्रापने गत्यां V.) I. 1. *Par.* अरामि, आर, अरिष्यामि, अर्तुं, अत. (*Pass.* अर्ये. *Caus.* अर्पयामि.) *r.* 446. 485. Obtinere, asse-

qui, pervenire: न रिरंसां आर् non gaudium adepta est. (= प्राप SCHOL.) NALOD. I. 41. 32. II. 10. 18. *Causs.* Conjicere, ferre: मय्यर्पितमनोबुद्धिः in me conjiciens (dirigens) mentem et intellectum. BHAG. VIII. 7. XII. 14.

ऋ (न र, हिंसायां K. हिंसे V.) III. 5. *Par.* ऋणोमि, आर्, अरिष्यामि, अर्तु, ऋत. Offendere, laedere, occidere.

ऋ (लि र, गतौ K. गत्यां V.) II. 3. *Par.* इयर्मि, आर्, अरिष्यामि, अर्तु, ऋत. *r.* 369. Se movere. Ire.

कृ (ट अ दु, करणे K. कृतौ V.) III. 8. *Par. Atm.* करोमि, कुर्वे; (*Aorist. I.* अकार्षं, अकृषि. *r.* 389.); चकार *s.* चकर्, चक्रे; करिष्यामि, करिष्ये; कर्तु; कृत. (*Pass.* क्रिये. *Causs.* कारयामि. *Desid.* चिकीर्षे.) Agere, agentem esse: न करोति nihil agit. BHAG. XIII. 31. Facere, efficere, conficere: मृत्पिण्डतः कर्ता करोति यद्यद् इच्छति ex argillae massa figulus efficit quodcunque optat. HIT. P. p. 6. अकृत मुदा यत्सारं तं fecit cum gaudio aurigam eum. NALOD. III. 23. कुरु मद्वचः fac meum sermonem (exsequere mandatum meum.) NAL. VIII. 18. किं करवाणि ते quid faciam tibi? NAL. IV. 1. *Et in multis dicendi formulis, e. g.* विक्रमं कर्तु fortitudinem commonstrare. HID. IV. 22. व्यवसायं कर्तु consilium capere. BR. II. 32. रोषं, कोपं कर्तु iram facere, irasci. NALOD. IV. 23. TSHAND. III. 24. क्षमं कर्तु patientiam commonstrare. BR. III. 2. प्रसादं कर्तु benignitatem commonstrare. NAL. XVII. 39. राजसूयं कर्तु regium sacrificium peragere. DHRIT. 16. उदकं कर्तु aquam Manibus libare: क्रियतां उदकं पितुः offerenda est libatio patri. RAM. II. 73. 33. साहाय्यं कर्तु auxilium ferre. NAL. VI. 15. परितापं कर्तु luctum facere (lugere, queri.) GITAGOV. VII. 1. 2. संग्रामं कर्तु pugnam inire. BHAG. II. 33. नमस्कर्तु venerationem prae-

stare, alicui, *c. acc. pers.* पितामहं नमस्कृत्य Patrem Deorum salutando. SUND. III. 12. BHAG. IX. 34. अलङ्कर्तुं ornare. RAM. I. 5. 18. NAL. II. 11. सत्कर्तुं hospitio excipere. MAN. III. 114. NAL. IX. 10. सत्कृत sepultus. RAM. II. 56. 26. तिरस्कर्तुं convicia facere. HITOP. p. 97. पुरस्कर्तुं praemittere, removere, abjicere. RAM. I. 1. 41. बहिष्कर्तुं removere, procul esse jubere. INDR. II. 5. अहंकृत sui studiosus, sui fiduciâ fretus. INDR. IV. 12. BR. II. 11. विनाकृत privatus. NAL. XI. 37. XIII. 25. XXI. 15. — *Causs.* Curare ut quid fiat: कार्यते ह्यवशः कर्म impellitur enim invitus ad opus *peragendum*. BHAG. III. 5. दर्शनं कारितः in conspectum adductus, oculis exhibitus. HITOP. p. 72. 118. *Desid.* चिकीर्षत् facere optans. NAL. VIII. 3. चिकीर्षितं id quod fieri desideratur. NAL. XVII. 47.

c. अधि Destinare, eligere: राज्ञश् चाधिकृतो विद्वान् a rege destinatus sapiens. MAN. VIII. 11.

c. अप Abstrahere, abripere: शब्देनापकृतस् तेन sono illo abreptus. RAM. I. 51. 13. Offendere: अपकृत offensus. HITOP. p. 90. RAM. I. 42. 10. NAL. XXI. 13.

c. अभि *i. q. simpl.* कुरुक्षेत्रे निवेशं अभिचक्रतुः Kurukshetrae introitum fecerunt. SUND. II. 26.

c. उप + आ Mutuum officium reddere: तद् उपाकर्तुं इच्छामि id rependere (ejus rei gratiam referre) cupio. (*Aliter* NILAKANTHUS, उपाकर्तुं *idem valere dicens ac* दातुं. *Cum quo* BOPPIUS: „*eam* (scientiam *scil.*) *dare cupio.*") NAL. XXV. 17. — c. निर् + आ Irritum facere: निराकृताः शापाः irritae factae (vi sua destitutae) exsecrationes. SUND. II. 19. Repudiare *uxorem:* क्रोधात् सा निराकृता ob iram illa repudiata *est*. RAM. I. 39. 3.

c. उत् Diffindere, dilacerare: एषां उत्कृत्य मांसानि eorum dilaniando carnes. HID. II. 13.

c. उप Remunerare, rependere: उपकृतं भवेत् remuneratio foret. BR. I. 8.

c. नि Laedere, offendere: निकृतो दुःखेन afflictus dolore. NAL. XIV. 15. 17.

c. निर् Prodere, destituere: निष्कृतः पुत्रैः destitutus a filiis. TSHAND. I. 42.

c. प्र 1) Facere: बुद्धिं प्रकुरुष्व यथेच्छसि consilium fac sicut optas. NAL. III. 25. HITOP. p. 72. 2) Vitium affere, dedecorare: या तु कन्यां प्रकुर्यात् स्त्रीः quae vero virginem polluerit femina. MAN. VIII. 370. 3) Laedere, violare: हृदयं मे प्रकरोषि किं सदाहं cor meum cur violas dolore praeditum? GHATAK. 17.

c. वि 1) Facere: पुरा विकुरुते मायां priusquam faciat magicen. HID. IV. 47. 2) Destruere: उभौ विकुर्वाते वधैषिणौ ambo destruxerunt, caedis cupidi. SUND. II. 19. विकृत destructus, deformis. NAL. XIII. 26. XIV. 13. *Part. Pass. Caus.* विकारित infestus: केनायं राज्ञा ममोपरि विकारितो न ज्ञाने quapropter ille rex erga me offensior *sit*, nescio. HITOP. p. 91.

c. सं 1) Conjungere, matrimonio jungere: या गर्भिणी संस्क्रियते quae gravida in matrimonium ducitur. (= या गर्भवती अज्ञातगर्भा वा परिणीयते. SCHOL.) MAN. IX. 173. 2) Ornare: असंस्कृत inornatus. NAL. XVII. 8.

[कृ c. उत् + आ reprehendere; c. प्र *it.* recitare, distribuere; c. अधि vincere, tolerare, refraenare; c. वि *ATM.* vocem edere, *PAR.* 1) mutari, 2) turbare, agitare; c. अनु imitari; c. परा bene agere; c. अप male agere; c. आ *ATM.* vocare; c. वि + आ exponere, manifestare; c. उप, *inserto*

सृ (उपस्कारोमि) *Par.* 1) adornare, 2) respondere, 3) congregare; *Atm.* mutari; c. परि *vel* c. सं 1) perficere, ornare, 2) colligere, congregare. Wilson.]

गृ (सेचने K. सेचे V.) I. 1. *Par.* गरामि, ज्ञगार् *s.* ज्ञगर्, गरिष्यामि, गरितुं, गृत. *r.* 497. Adspergere.

घृ (र् लि, ज्ञरणदीप्त्योः K. भासि सेके V.) II. 3. *Par.* ज्ञघर्मि, ज्ञघार् *s.* ज्ञघर्, घरिष्यामि, घरितुं, घृत. Fluere. Lucere. Spargere.

घृ (क, ज्ञरणदीप्त्योः K. सेके ज्ञादने V.) I. 10. *Par.* धारयामि, धारयामास, धारयिष्यामि, धारयितुं, धारित. Fluere. Lucere. Spargere. Tegere.

घृ (सेके V.) I. 1. *Atm.* घरे, ज्ञघ्रे, घरिष्ये, घरितुं, घृत. Spargere.

ज्ञृ (न्यक्कारे) I. 1. *Par.* ज्ञरामि, ज्ञज्ञार् *s.* ज्ञजर्, ज्ञरिष्यामि, ज्ञरितुं, ज्ञृत. Terere. Comminuere.

ज्ञागृ (ल लु, निद्राक्षये K. ज्ञागरे V.) II. 2. *Par.* ज्ञागर्मि, ज्ञज्ञागार् *s.* ज्ञज्ञागर्, ज्ञागरिष्यामि, (*Aorist.* अज्ञागरिषं *r.* 403.), ज्ञागरितुं, ज्ञागृत. *r.* 353. 459. 462. (*Pass.* ज्ञागर्ये. *Causs.* ज्ञागरयामि *s.* ज्ञागरयामि.) Vigilare: ज्ञागृतव्ये स्वपन्तीमे हन्त ज्ञागर्म्यहं स्वयं pervigilando *tempore* dormiunt isti, at vigilo ego ipse. Hid. I. 51. या निशा सर्वभूतानां तस्यां ज्ञागर्ति संयमी quae nox *est* omnibus animantibus, in eâ vigilat sapiens. Bhag. II. 69. *Causs.* Expergefacere, e somno suscitare: स्वामिनं ज्ञागरयसि dominum e somno excitas. Hitop. p. 59.

दृ (श उ, अनादरे) I. 6. *Atm.* दृये, ददृे, दरिष्ये, दरितुं, दृत. Colere, honorare.

c. अा *id.* द्वितीयादृियते सदा altera honoratur semper. Hit. P. p. 3. अनादृत्य तु तद् वाक्यं spernendo autem hunc sermonem. Ram. I. 1. 60. — c. प्रति + अा conspicere: यावद् अघ्नो मे न प्रत्या-

दृश्यते पुनः quamdiu equus meus non conspicitur rursus. RAM. I. 32. 43.

[WILSONUS *addit:* दृ III. 5. *PAR.* Laedere, occidere. IV. 9. *et* I. 10. *PAR.* Timere.]

दृ (स्थाने) I. 1. *PAR.* दरामि, ददार *s.* ददर, दरिष्यामि, दरितुं, दृत. Subsistere. Retinere.

धृ (अ, धारणे K. धृतौ स्थितौ V.) I. 1. *PAR. ATM.* धरामि, धरे; दधार *s.* दधर, दधे; धरिष्यामि, धरिष्ये; धरितुं; धृत. (*PASS.* ध्रिये.) Tenere, ferre, sustinere, perdurare: यावद् मे धरिष्यन्ति प्राणा देहे quamdiu mihi durabit vita in corpore. NAL. V. 33. *PASS.* Teneri *ab aliquâ re, et* adhaerere, addictum esse: श्रीघ्र्याने बुद्धिर् ध्रियते मे veloci cursui animus addictus est mihi. NAL. XV. 5. Superstitem esse: ध्रियमाणो पितरि superstite patre. (= जीवति SCHOL.) MAN. III. 220.

धृ (क, धृतौ) I. 10. *PAR.* धारयामि, धारयामास, धारयिष्यामि, धारयितुं, धारित. (*PASS.* धार्य.) Tenere, sustentare, conservare: भूतानि धारयामि animalia sustento. BHAG. XV. 13. XVIII. 33. 34. त्वयैतद् धार्यते विश्वं त्वयैतत् सृज्यते जगत् a te iste conservatur universus a te iste efficitur mundus. TSHAND. I. 75. BHAG. VII. 5. Tenere, asserere *sententiam:* इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् „sensus in sensualibus rebus versantur", sic tenens (persuasus sibi.) BHAG. V. 9. *Memoriâ* tenere: ऋग्वेदं धारयन् विप्रः Rig-Vedum *memoriâ* tenens Brachmanus. MAN. XI. 261. Sustinere, perferre: न लोका धारयिष्यन्ति तव तेजः non mundi sustinebunt tuum splendorem. RAM. I. 31. 12. कामं धारयितुं हृदा amorem perferre cordi. NAL. I. 18. III. 14. देहं धारयितुं corpus sustinere (*i. e.* vitam aegre perpeti.) NAL. XVI. 18.

c. उप Accipere, intelligere: इत्युपधारय sic intellige. BHAG. VII. 6. IX. 6. अविज्ञेयं तमस् तद् उपधारयेत् indiscretam caliginem illam intelligat. MAN. XII. 29.

c. सं + प्र Componere, comparare: अनार्यं आर्यकर्माणां आर्यं चानार्यकर्मिणां संप्रधार्य indignum digna agentem, dignumque indigna perpetrantem comparando. MAN. X. 73.

धृ (अ उ, अवस्थाने K. स्थितौ धृतौ V.) I. 6. *Atm.* धिये, दधे, धरिष्ये, धरितुं, धृत. Stare. Tenere. Sustinere.

धृ (हूर्छने) I. 1. *Par.* धरामि, दधार *s.* दधर्, धरिष्यामि, धरितुं, धृत. Contortum, distortum esse.

धृ (सेचने) I. 1. *Par.* धरामि, दधार *s.* दधर्, धरिष्यामि, धरितुं, धृत. Conspergere, adspergere.

धृ (उ, अवध्वंसे) I. 1. *Atm.* धरे, दधे, धरिष्ये, धरितुं, धृत. Cadere, decidere, delabi.

ध्वृ (वर्णे K. कौटिल्ये V.) I. 1. *Par.* धुरामि, दधुर *s.* दधुर्, धुरिष्यामि, धुरितुं, ध्वृत. Describere, depingere. Curvum, distortum esse.

पृ (न प्रीतौ) III. 5. *Par.* पृणोमि, पपार *s.* पपर्, परिष्यामि, परितुं, पृत. Satisfacere, exhilarare, placere.

पृ (अ उ, व्यायामे K. व्यायामके V.) I. 6. *Atm.* प्रिये, पप्रे, परिष्ये, परितुं, पृत. Laborare, operam dare.

पृ (क, पूरणे K. पालने पूर्तौ V.) I. 10. *Par.* पारयामि, पारयामास, पारयिष्यामि, पारयितुं, पारित. Implere. Nutrire, sustentare.

भृ (अ ट उ, भरणे K. भृतिपुष्ट्योः V.) I. 1. *Par. Atm.* भरामि, भरे; बभार *s.* बभर्, बभ्रे; भरिष्यामि, भरिष्ये; भरितुं *s.* भर्तुं; भृत. Nutrire, sustentare: भर्तव्या रक्षणीया च पत्नी हि पतिना सदा sustentanda tuendaque conjux enim a marito semper. NAL. XVII. 41. भरस्व मां sustenta me (recipe me in tuam familiam.) NAL. XV. 4. दरिद्रान् भर egenos sustenta. HIT. P. p. 11.

भृ (लि ट् उ अ, धारणापोषणयोः K. भृतिपुष्ट्योः V.) II. 3. बिभर्मि, बिभ्रे; बभार s. बभर्, बभ्रे; भरिष्यामि, भरिष्ये; भरितुं, भर्तुं; भृत. 1) Ferre: बिभर्षि परमं वपुः geris eximium corpus. NAL. XIII. 52. लोकत्रयं बिभर्ति mundum tergeminum sustentat. BHAG. XV. 17. 2) Tueri, sustentare, nutrire: मातरं ते कथं भरिष्यामि matrem tuam quomodo sustentabo? RAM. II. 49. 32. 35. बिभृयाद् भृत्यान् sustentet sustentandos. RAM. II. 59. 41. *Praesertim de officiis mariti erga uxorem:* भरिष्यामि सत्यं sustentabo profecto! (*matrimonii ineundi formula.*) NAL. XXIV. 14.

c. नि Auferre, occultare: निभृतो ऽग्निः occultus ignis. NAL. XVII. 9. सुनिभृत bene occultus. HITOP. p. 106.

c. सं Afferre, accumulare: संभारा संभ्रियन्तां res necessariae apportantor. RAM. I. 8. 11.

मृ (अ उ, प्राणत्यागे K. मृतौ V.) I. 6. *Atm.* म्रिये, मम्रे (*etiam Par.* ममार, *e. g.* NALOD. III. 14.) मरिष्ये, मरितुं, मृत. (*Caus.* मारयामि.) Mori: न जायते म्रियते वा कदाचित् non nascitur moriturve unquam. BHAG. II. 20. केनाप्युपायेन म्रियते quodam dolo interficitur. HITOP. p. 47. म्रियमाणा moribundus. RAM. II. 46. 29. *Caus.* Interficere, occidere: पशुभारं समारयत् bestiae molem occidit. HID. IV. 54.

c. सं *i. q. simpl.* संमृत occisus. HIT. P. p. 9.

वृ (न अ, वृणो K. वृतौ V.) III. 5. *Par. Atm.* वृणोमि, वृणवे; ववार *s.* ववर्, ववे; वरिष्यामि, वरिष्ये; वरितुं; वृत. *r.* 465. 477. Eligere: वृणुष्व eligite. TSHAND. XI. 39. ववे नृपो राज्यं elegit rex imperium. TSHAND. XIII. 17. वरो ऽस्माभिः वियतां benedictio a nobis expetatur. TSHAND. I. 95.

c. उप + आ Aperire, revelare: तत्त्वं पूषन्नपावृणु veritatem, o sol, manifesta! YADSHURVEDI *fragm. ap.* CAREY *Gr.* p. 904. —

c. सं + आ operire, involvere: तान् वाससा समावृणोत् eos veste involvebat. NAL. IX. 14.

वृ (गं, वरणे K.) IV. 9. *PAR.* वृणामि, ववार *s.* ववर, वरिष्यामि *s.* वरीष्यामि, वरितुं *s.* वरीतुं, वृत. Eligere.

वृ (ग उ, संभक्तौ) IV. 9. *ATM.* वृणे, ववृे, वरिष्ये, वरितुं *s.* वरीतुं, वृत. *r.* 465. Eligere: वृणे त्वां एव भर्तारं eligo te certe conjugem. NAL. IV. 14. 28. वृणीष्व आत्मनः मरणं elige o amica mortem. NALOD. III. 42. Colere, venerari: पतिव्रता marito devota. RAM. I. 6. 10.

c. अनु *Part. Pass.* अनुवृता dedita, devota. BR. I. 27. (= अनुगता, अनुव्रता SCHOL.) NALOD. II. 23.

वृ (क, आवरणे K. वृतौ V.) I. 10. *PAR. ATM.* वारयामि *s.* वरयामि, वारये *s.* वरये; वारयामास; वारयिष्यामि, वारयिष्ये *s.* वरयिष्यामि, वरयिष्ये; वारयितुं *s.* वरयितुं; वारित *s.* वरित. 1) Tegere, operire: लज्जावृत pudore opertus. INDR. V. 36. NAL. XII. 112. 2) Excludere, arcere, impedire: प्रविशन्तं न मां कश्चिद् अवारयत् intrantem me nemo impedivit. NAL. III. 24. XIII. 51. न वारयेद् गां धयन्तीं ne arceat vaccam bibentem. MAN. IV. 59. योद्धान् वारितान् अर्जुनेन bellatores cohibitos ab Ardshuno. DHRIT. 55. 12. 3) Eligere, invitare: त्वां वरयिष्यामि te *conjugem* eligam. NAL. IV. 30. पतित्वे वरयस्व in conjugium elige. NAL. III. 6. ऋष्यशृङ्गं वरयितुं Risbyasringum invitare. RAM. I. 10. 18.

c. आ Tegere, operire: आवार्य गगनं मेघः operiendo coelum nubes. RAM. I. 28. 13. धूमेनाव्रियते वह्निः fumo involvitur flamma. BHAG. III. 38. — c. अप + आ Aperire: स्वर्गद्वारं अपावृतं coeli ostium apertum. BHAG. II. 32. — c. प्र + आ Operire: वस्त्रार्धप्रावृत vestis dimidio indutus. NAL. XII. 23. — c. सं

+ आ Involvere, operire: मोहजालसमावृताः erroris retibus involuti. BHAG. XVI. 16. VII. 25.

c. नि Arcere, impedire: अकुशलान् निवारयति ab infortunio arcet. HITOP. p. 85. आगच्छन् निवारयितं आतुरं veniebant ad avertendum *a talorum ludo* aegrotum *Nalum*. NAL. VII. 11. छाया येन निवार्यते a qua *arbore* umbra arcetur (abest.) HITOP. p. 98.

c. निर् Operire, circumdare: अद्य स्म निर्वृताः hodie nos securi (*quasi* circumsepti) *sumus*. NAL. XXVI. 33.

c. परि Circumdare: परिवृतो देवैः circumdatus a Diis. INDR. I. 13. SUND. III. 3. TSHAND. II. 45.

c. सं Operire: लज्जासंवृत pudore opertus. INDR. V. 19. विषेण संवृतैर् गात्रैः veneno opertis (perfusis) membris. NAL. XIV. 16.

सृ (गतौ) I. I. *PAR.* सरामि, ससार् *s.* ससर्, सरिष्यामि, सर्तुं, सृत. (*CAUSS.* सारयामि.) *r.* 430. Ire: दमयन्तीं सृत्वा Damayantim adeundo. NAL. XVII. 35.

c. अनु Sequi: किं वने ऽनुसरामि तां Quapropter in sylva sequor eam? GITAGOV. III. 2. 4. V. 4. 1. अनुसृत *i. q.* अन्वित, praeditus: गीतस्वनेनानुसृतां रम्भां दृष्ट्वा cantus sono praeditam Rambham videndo. RAM. I. 51. 13.

c. अप Abire: दूरं अपसर् procul abi. HITOP. p. 21. *CAUSS.* Abducere. MAN. VII. 149.

c. अभि Aggredi: जवेनाभिससार cum velocitate advenit. NAL. XI. 26. हरिर् अभिसरति वहति मधुपवने Krishnus aggreditur, spirante dulci aura. GITAGOV. IX. 2. 1.

c. प्र + उप *CAUSS.* Deserere, relinquere: प्रोत्सारितार्धासन dimidiam partem sedis suae relinquens. HITOP. p. 90.

c. उप Aggredi, accedere. HITOP. p. 19.

c. वि + निर् Egredi, provenire: त्वच्छरीरविनिःसृत e tuo corpore egressus, proveniens. INDR. I. 26.

c. प्र Prodire: यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी unde fluvius egressus est antiquus. BHAG. XV. 4. प्रसृतं वाक्यं elabens dictio. RAM. I. 15. 45. *Causs.* Protendere: हस्तं प्रसार्य manum protendendo. HIT. P. p. 10.

c. सं *Causs.* Circumvolvere: एषः सर्वाणि भूतानि संसारयति चक्रवत् is omnia animantia circumvolvit rotae instar. MAN. XII. 124.

सृ (लि र्, गतौ) II. 3. *Par.* ससर्मि, ससार् *s.* ससर्, सरिष्यामि, सर्तुं, सृत. Ire, se movere.

सृ (क, स्तृतौ) I. 10. *Par.* सारयामि, सारयामास, सारयिष्यामि, सारयितुं, सारित. Dissipare, sternere.

स्तृ (न ञ, आछादने K. प्रीतिरक्षणाप्रापणे V.) III. 5. *Par. Atm.* स्तृणोमि, स्तृणुते; तस्तार् *s.* तस्तर्, तस्तरे; स्तरिष्यामि, स्तरिष्ये; स्तर्तुं; स्तृत. Sternere, disspergere, diffundere. Placere. Servare, vivere.

c. वि *e. g.* विस्तृत diffusus, *de plantis humi repentibus.* NALOD. III. 14.

स्तृ (ग ञ गि, आछादने K. न ञ, स्तृतौ V.) IV. 9. *Par. Atm.* स्तृणामि, स्तृणे; तस्तार् *s.* तस्तर्, तस्तरे; स्तरिष्यामि, स्तरिष्ये; स्तर्तुं; स्तृत. Operire, sternere.

स्पृ (न, प्रीतिरक्षणाप्रापणेषु) III. 25. *Par.* स्पृणोमि, पस्पार् *s.* पस्पर्, स्परिष्यामि, स्पर्तुं, स्पृत. Placere. Custodire. Vivere.

स्मृ (अस्थाने K. स्मृतौ V.) I. 1. *Par.* स्मरामि, सस्मार् *s.* सस्मर्, स्मरिष्यामि, स्मर्तुं, स्मृत, Meminisse, recordari, *c. acc.* मां स्मरति mei meminit. BHAG. VIII. 14. भ्रातॄन् सस्मार fratrum memineratt. INDR. III. 5, मनसा स्मरन् इन्द्रियार्थान् mente recordans sensuales res. BHAG. III. 6. *Pass.* गणेशः स्मर्यतां Ganesi mentio fiat.

MAH. EX. 74. मम तुल्यावुभौ स्मृतौ a me pares ambo aestimati *sunt*. BR. I. 31. तद् दानं राजसं स्मृतं ea largitio impetuosa aestimata *est*. BHAG. XVII. 21.

c. अनु Recordari: मां अनुस्मर mei recordare! BHAG. VIII. 7. NAL. XI. 24.

c. वि Oblivisci: नायं वैरं विस्मरते कदाचित् non ille inimicitiam obliviscitur unquam. DRAUP. FR. 8. विस्मृत immemor. HITOP. p. 135. RAM. II. 45. 32.

c. सं Recordari: संस्मर्तव्यस् तदा ते ऽहं recordandus tum tibi ego. NAL. XIV. 24. BHAG. XVIII. 76. 77. — c. अनु + सं *id.* तद्-दुःखं पुनर् अनुसंस्मरन् illius dolorem rursus recordans. NAL. XV. 16.

स्मृ (म, चिन्तायां K. श्रौत्के V.) I. 1. PAR. स्मरामि, सस्मार s. सस्मर, स्मरिष्यामि, स्मर्तुं, स्मृत. Cogitare, meditari, anxium esse.

[*Radicem* स्मृ *ad nonae etiam classis speciem deflecti posse, asserit* FORSTERUS.]

स्वृ (ऊ, शब्दोपतापयोः) I. 1. PAR. स्वरामि, सस्वार, स्वरिष्यामि, स्वर्तुं s. स्वरितुं, स्वृत. Sonare. Gemere. Dolore vexari.

[FORSTERO *teste haec radix etiam ad nonae classis normam flectitur.*]

हृ (अ, हरणे K. हृत्यां V. I. 1. PAR. ATM. हरामि, हरे; जहार s. जहर जहरे; हरिष्यामि, हरिष्ये; हर्तुं; हृत. (PASS. ह्रिये. CAUSS. हारयामि.) Prehendere, capere, potiri: इन्द्रियाणि हरन्ति प्रसभं मनः sensus capiunt (abripiunt) violenter mentem. BHAG. II. 60. 67. ह्रियते ह्यवशो ऽपि स abripitur enim invitus quoque ille. BHAG. VI. 44.

c. अप Abripere, capere: निद्रयापहृतः a somno captus (abreptus.) NAL. X. 7. स्त्रीगणास्य क्रोडां अपाहार्षीत् mulierum

societatis moerorem abstulit. NALOD. IV. 36. HITOP. p. 78.

c. आ Adducere, afferre: प्रीतिं आहर्तुं अर्हसि gaudium afferre velis. NAL. XXV. 15. स्वयमाहृत ab ipso apportatus (= स्वयमानीत SCHOL.) MAN. VI. 11. NAL. XX. 5. शतं क्रतूनां आहृत्य centum sacrificia adducendo (apparando.) RAM. II. 76. 88. NAL. XII. 45. 81. *Causs.* धर्म्यं आहारयेद् बलिं justum exigat tributum. MAN. X. 119. — c. उत् + आ Expromere, referre, narrare: यथा वृत्तं उदाहृतं sicuti evenit narratum. NAL. IV. 31. वैदिकं उदाहरेत् Vedi dictum pronunciet. MAN. XI. 96. BHAG. XIII. 6. XVII. 19. 24. RAM. I. 13. 22. - c. प्रति + उत् + आ Respondere: सर्वत्र कुशलं राज्ञा वशिष्ठं प्रत्युदाहरत् „ubique bene" *sic* rex Vasishtho respondit. RAM. I. 41. 10. — c. प्रति + आ *id.* वाचं प्रत्याहरन्ती शनकैर् अब्रवीत् sermonem contra emittens (respondens) leniter dixit. NAL. IV. 18. — c. वि + आ Expromere, dicere: वाचं व्याजहार sermonem dixit. NAL. I. 20. III. 18. XXVI. 18. BHAG. VIII. 13. TSHAND. IX. 24. व्याहृत dictus, prolatus *sermo*. RAM. II. 56. 33. 65. 2. 55. 25. - c. अभि + वि + आ *id.* MAN. II. 172. - c. प्र + वि + आ *id.* RAM. II. 73. 2. — c. सं + आ Delere, conficere: लोकान् समाहर्तुं mortales exstinguere. BHAG. XI. 32.

c. उत् Expromere, extrahere: शरं उद्धृत्य sagittam expromendo. RAM. II. 48. 56. व्यालं बलाद् उद्धरते बिलात् serpentem vi protrahit e caverna. HITOP. p. 105. 20. NAL. XVI. 13. BHAG. VI. 5. RAM. II. 49. 15. Extendere: दक्षिणां पाणिं उद्धरेत् dexteram manum protendat. MAN. IV. 58. — c. प्र + उत् Creare: प्रोज्जहार वसुन्धरां creavit terram. RAM. II. 77. 3.

c. उप Offerre: रत्नान्युपहरन्तु ते gemmas offerunto tibi. RAM. II. 63. 43. MAH. EX. 133. तद् अहं भक्त्युपहृतं अश्नामि id ego pie

oblatum comedo. BHAG. IX. 26. *Caus. id.* अर्घ्यं उपाहारयत् gramineum sacrificium offerebat. RAM. I. 17. 11.

c. परि Demere, auferre, tollere: सुखं परिहृतं कुले ऽस्मिन् felicitas demta ex hac gente. RAM. II. 57. 5. Evitare, relinquere, fugere: अपरिहार्ये ऽर्थे in inevitabili negotio. BHAG. II. 27. व्यापारः सर्वथा परिहरणीयः occupatio semper evitanda *est*. HITOP. p. 58.

c. प्र Pugnare, certare: मयि प्रहरेर् हि त्वं mecum pugna enim tu. HID. IV. 3. प्रहरतां वरः pugnantium decus. HID. III. 21.

c. वि Ambulare: विहरति वने राधा ambulat in sylvâ Radha. GITAGOV. II. 1. 1. NAL. V. 47. Voluptate frui, gaudere: विजहाते ऽमरावित्र gavisi sunt duorum immortalium instar. SUND. IV. 3. NALOD. I. 54. II. 28. Tollere, auferre: वर्षं एकं प्रहृत्य annum unum tollendo (anno uno praeterlapso.) INDR. V. 58.

c. सं Cohibere: न संहरते ज्योत्स्नां चन्द्रश् चाण्डालवेश्मनि non cohibet splendorem luna a Tshandali habitatione. HITOP. p. 21. संहरते .... इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यः cohibet sensus a rebus sensualibus. BHAG. II. 58. कोपं संहर्तुं iram cohibere. NAL. VI. 14. — c. उप + सं *id.* छेतुः छायां नोपसंहरते द्रुमः a lignatore umbram non cohibet arbor. HITOP. p. 21.

[हृ *it.* destruere; c. आ 1) comedere, 2) abscondere, se recipere; c. परि *it.* vituperare; c. सं *sive* c. सं + आ colligere, congregare; c. उप 1) dare, 2) colligere, congregare; c. वि + अति praedari. WILSON.]

हृ (लि र, प्रसह्यकरणे K. प्रसह्यकृत्यां V.) II. 3. *Par.* जहर्मि, जहार *s.* जहर, हरिष्यामि, हर्तुं, हृत. Capere, violenter rapere.

कृ (कौटिल्ये K.) I. 1. *Par.* कृणामि, ततर्क्ष *s.* तर्कीत्, कर्क्ष्यामि, कर्क्तुं, *etc.* Distortum esse.

ऋ (ग गि, गतौ K. गत्यां V.) IV. 9. *Par.* ऋणामि, ऋरामास, अरिष्यामि *s.* अरीष्यामि, अरितुं, ईर्ण. Ire, se movere.

कॄ (प्रॄ, विक्षेपे) I. 6. *Par.* किरामि, चकार *s.* चकर्, करिष्यामि *s.* करीष्यामि, करितुं, कीर्ण. *r.* 334. Jacere, conjicere; *nec non* profundere *lacrymas.* Gitagov. IV. 3. 4.

c. अव *id.* शिलावर्षेण राघवौ अवाकिरत् lapidum imbre Raghuis filios petiit. Ram. I. 25. 17.

c. आ *id.* फलान्याकीर्णानि fruges circumjecti (sparsi, disseminati. Hitop. p. 71.

c. प्र Se dissipare, disspergere: सर्वतः प्रकिरन्ति स्म ललमाना वराङ्गनाः quocunque se dissipant ludentes pulchrae *puellae.* Ram. I. 9. 20.

c. वि Conjicere, transferre, admovere: सर्पविवरं पंक्तिक्रमेण विकिरत ad serpentis speluncam per ordinem trahite *pisces.* Hitop. p. 134. विकिरेद् यवसं गवां praebeat gramen vaccis. Man. XI. 196. Profundere, effundere: विकिरन् भुवि profundens humi *cibos.* Man. III. 244. विकिरति मुहुः श्वासान् diffundit iterum suspiria. Gitagov. V. 5. 1.

c. सं Implere: संकीर्ण impletus, plenus. Indr. I. 28. Sund. II. 24.

कॄ (ग ञ गि, हिंसायां K. हिंसे V.) IV. 9. *Par.* कृणामि, चकार *s.* चकर्, करिष्यामि *s.* करीष्यामि, करितुं, कीर्ण. *r.* 385. 393. 406. 485. Offendere, laedere, occidere.

कॄ (क ङ, विज्ञाने V.) I. 10. *Atm.* कारये, कारयामास, कारयिष्ये, कारयितुं, कारित. Noscere, dignoscere.

[*Haec radix sicuti apud* KASINATHUM, *ita apud* FORSTERUM *quoque desideratur.* — *Radicem* कॄ *quae ad quartae classis speciem deflecteretur, commemorat* BOPPIUS, *r.* 330: *quam alioquin me legere non memini.*]

गॄ (श्र, निगरणे) I. 6. *Par.* गिरामि, ज़गार् *s.* ज़गर्, गरिष्यामि *s.* गरीष्यामि, गरितुं, गीर्ण. *r.* 334. Deglutire.

गॄ (ग गि, शब्दे) IV. 9. *Par.* गृणामि, ज़गार् *s.* ज़गर्, गरिष्यामि *s.* गरीष्यामि, गरितुं, गीर्ण. *r.* 385. Sonare: प्रांजलयो गृणान्ति supplices mussant. BHAG. XI. 21.

गॄ (क ङ, विज्ञाने विज्ञापे) I. 10. *Atm.* गारये, गारयामास, गारयिष्ये, गारयितुं, गारित. Dignoscere. Certiorem facere.

ज्ॄ (य ष म ज्र, वयोहानौ K. ज्यानौ V.) I. 4. *Par.* ज़ीर्यामि, ज़ज़ार् *s.* ज़ज़र्, ज़रिष्यामि *s.* ज़रीष्यामि, ज़रितुं, ज़ीर्ण. *r.* 330. Senescere, confici: ज़ीर्ण tritus, *praesertim* aetate confectus, annis tritus. BHAG. II. 22. अज़ीर्ण qui *cibum* non bene concoxit *vel* digessit. HIT. P. p. 5.

ज्ॄ ग गि, वयोहानौ K. गि कि, ज्यानौ V.) IV. 9. *Par.* ज़ृणामि, ज़ज़ार् *s.* ज़ज़र्, ज़रिष्यामि *s.* ज़रीष्यामि, ज़रितुं, ज़ीर्ण. Senescere, aetate confici.

कॄ (य ष, वयोहानौ K. ज्यानौ V.) I. 4. *Par.* कीर्यामि, ज़कार् *s.* ज़कर्, करिष्यामि *s.* करीष्यामि, करितुं, कीर्ण. Senescere, aetate confici marcescere.

तॄ (तरणाभिभवप्लवनेषु K. तरे अभिभवे ज़ुत्यां V.) I. 1. *Par.* तरामि, ततार् *s.* ततर् (2 *pers.* ततर्थ *vel* तेरिथ, *plur.* तेरिम. *r.* 448.) तरिष्यामि, तर्तु, तीर्ण *s.* तीरित. (*Causs.* तारयामि.) Transgredi, trajicere: तेरुर् इक्षुमतीं नदीं transgressi sunt Ikshumatim fluvium. RAM. II. 53. 17. दुर्गाण्यपि तरन्ति impervia quoque transeunt. HITOP. p. 151. BHAG. XVIII. 58. *Et translatum:* धर्मेण सहायेन

तमस् तरति justitiae ope caliginem transit. MAN. IV. 242. मृत्युं तीर्त्वा mortem transgrediendo. YADSHURV. FR. *ap.* CAREY. p. 904. आपदं तर्तु infortunium transgredi, *i. e.* ex eo liberari. MAN. XI. 34. BR. I. 34. स्वरोषज्वलधिं तरन् sui moeroris oceanum trajiciens. NALOD. III. 34. BR. III. 4. (*ubi vid.* SCHOL.) Transigere negotium: तीरितं चानुशिष्टं च यत्र क्वचन यद् भवेत् peractumque relictumque ubi usquam quid fuerit. MAN. IX. 233. *Causs.* Transducere, *i. e.* salvare, servare: सर्वथा तारयेत् पुत्रः ubique salvaverit (salutem praestiterit) filius. BR. III. 5. MAN. IX. 138. RAM. II. 76. 12.

c. अति Transgredi, superare: अतितरन्ति मृत्युं superant mortalitatem. BHAG. XIII. 25. — c. वि + अति *id.* यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर् व्यतितरिष्यति quando tibi errorum ambages mens exsuperaverit. (*) BHAG. II. 52.

c. अव Descendere: अवतीर्य रथोत्तमात् descendendo de curru egregio. INDR. II. 16. HID. III. 1. *Causs.* Deducere: अवातारयद् आलम्ब्य नदीं मन्दाकिनीं deducebat *eum* sustentando ad fluvium Mandakinim. RAM. II. 74. 22.

(*) Interpretationem hujus distichi a SRIDHARASVAMINE datam integram describere juvat:

एवं परमेश्वराराधने क्रियमाणे यदा तत्प्रसादेन तव बुद्धिर् देहाभिमानलक्षणां मोहमयं गहनं दुर्गं विशेषेणाभिभविष्यति तदा श्रोतव्यस्य श्रुतस्य चार्थस्य निर्वेदं वैराग्यं गन्तासि प्राप्स्यसीति। तयोर् अनुपादेयत्वेन जिज्ञासां न करिष्यसीत्यर्थः।

„Sic Numinis veneratione factâ, si illius favore tuus intellectus sensualium rerum cultu „insignem, fallaciarum plenum errorem *sive* amfractum quam maxime superaverit, „tum audiendi aeque ac auditi textus *sacri* ignorantiam *sive* incuriam adibis *vel* obti„nebis; utriusque, ob indifferentiam, cognoscendi desiderium non commonstrabis. Ita „sensus."

c. प्रति + उत् Devenire, aggredi: प्रत्युत्तीर्य सरित्तटात् deveniendo de fluvii ripa. RAM. II. 74. 29.

c. निस् *i. q. simpl.* निस्तरति दुर्गाणि superat impervia. HITOP. p. 79.

c. वि Concedere, permittere: स्वं अंशं वितरामि ते propriam *tuam* partem concedo tibi. NAL. XXVI. 24. Distribuere, dispergere: वितरसि दिक्षु रणे दशमुखं dispergis ad omnes plagas in pugna decem capitibus praeditum *Ravanum*. GITAGOV. I. 2. 7.

c. सं *i. q. simpl.* संतरन् जलं trajiciens aquam. MAN. IX. 161. HID. I. 14. वृजिनं संतरिष्यसि infernum trajicies (ab eo liberaberis.) BHAG. IV. 36. MAN. XI. 43. यो ऽसाधुभ्यो ऽर्थं आदाय साधुभ्यो संप्रयच्छति। स कृत्वा प्लवं आत्मानं संतारयति तावुभौ qui, scelestis opes eripiendo, bonis *eas* erogat, is, faciendo navem semetipsum, transducit (servat, salvat) illos utrumque. MAN. XI. 19.

दृ (ग गि, भयि K. भिषि V.) IV. 9. *PAR.* दृणामि, ददार *s.* ददर्, दरिष्यामि *s.* दरीष्यामि, दरितुं, दीर्ण. Timere.

दृ (म, भये K. भिषि V.) I. 1. *PAR.* दृणामि, ददार *s.* ददर्, दरिष्यामि *s.* दरीष्यामि, दरितुं, दीर्ण. Timere.

दृ (ग गि, विदारणे K. विदारे V.) IV. 9. *PAR.* दृणामि, ददार *s.* ददर्, दरिष्यामि *s.* दरीष्यामि, दरितुं, दीर्ण. *r.* 385. 447. (*PASS.* दीर्ये.) Dissecare, frangere: करपत्रदीर्यमाण serrâ dissecatus. HITOP. p. 58. दीर्णहृदय lacerato corde. RAM. I. 49. 3.

c. वि + अव *id.* व्यवदीर्णं मनो मम lacerata *est* mens mea. RAM. II. 56. 24.

c. वि *id.* अस्मद्धृदयं विदीर्यते meum cor laceratur. HITOP. p. 114. NAL. IX. 4. XIX. 3. *CAUSS. id.* स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि

व्यदारयत् iste clamor Dhritarashtridarum corda dilacerabat. BHAG. I. 19. TSHAND. II. 61.

दॄ (य, विदारणे K. विदारे V.) I. 4. *PAR.* दीर्यामि, ददार *s.* ददर् *etc.* Dilacerare, frangere.

नॄ (म, नये K. नीतौ V.) I. 1. *PAR.* नरामि, ननार *s.* ननर्, नरिष्यामि *s.* नरीष्यामि, *etc.* Ducere, perducere.

नॄ (ग गि, नये K. नीतौ V.) IV. 9. *PAR.* नृणामि, ननार *s.* ननर् *etc.* Ducere, perducere.

पॄ (ग गि त्रि, पालनपूरणयोः K. पालने पूर्तौ V.) IV. 9. *PAR.* पृणामि, पपार *s.* पपर्, परिष्यामि *s.* परीष्यामि, परितुं, पूर्त. Custodire, nutrire. Implere.

पॄ (लि, पालनपूर्तौ K.) II. 3. *PAR.* पिपर्मि, पपार *s.* पपर् *etc.* Implere, nutrire, custodire.

पॄ (क, पूर्तौ) I. 10. *PAR.* पारयामि, पारयामास, पारयिष्यामि, पारयितुं, पारित. Implere, suppeditare, nutrire.

बॄ (गि ञ, वरणे K. वृत्यां V.) IV. 9. *PAR. ATM.* बृणामि, बृणे; बबार *s.* बबर्, बब्रे *etc. vid.* वृ.

भॄ (ग गि, भर्त्सने K. भृतौ भृतिभर्त्से V.) IV. 9. *PAR.* भृणामि, बभार *s.* बभर्, भरिष्यामि *s.* भरीष्यामि, *etc.* Reprehendere. Sustentare. Assare.

मॄ (ग गि, वधे) IV. 9. *PAR.* मृणामि, ममार *s.* ममर्, मरिष्यामि *s.* मरीष्यामि, *etc.* मूर्ण. Occidere. Mori.

वॄ (गि ञ, वरणे K. वृत्यां V.) IV. 9. *PAR. ATM.* वृणामि, वृणे; ववार *s.* ववर्, ववे; वरिष्यामि *s.* वरीष्यामि, वरिष्ये; *etc. r.* 358. Eligere.

शॄ (ग गि, हिंसायां K. हिंसने V.) IV. 9. *PAR.* शृणामि, शशार *s.* शशर्, शरिष्यामि *s.* शरीष्यामि, शरितुं, शीर्ण. (*PASS.* शीर्ये. *CAUSS.* शारयामि.) *r.* 385. Laedere, destruere, rumpere: नगाग्रादु

इव शीर्षानां शृङ्गानां e montis vertice veluti ruptorum cacuminum. NAL. XIII. 9. शीर्षपर्णफल deciduis foliis frugibusque *arbor*. HID. I. 18.

c. अव Dissipare, distribuere: समन्ताद् अवाशीर्यत in omnes regiones dissipabatur. RAM. I. 31. 44.

c. निर् *Caus.* Destruere, interficere. HITOP. p. 100.

c. वि *i. q. simpl.* शब्दो गिरेर् इव विशीर्यतः fragor montis veluti labentis. RAM. I. 54. 19. रत्नराशिर् विशीर्णो ऽयं gemmarum cumulus contritus hic. NAL. XIII. 17. MAN. II. 74. VIII. 408.

स्तृ (ग गि, ह्राद्ने) IV. 9. *Par.* स्तृणामि, तस्तार्, स्तरिष्यामि *s.* स्तरीष्यामि, स्तरितुं, स्तीर्ण. (*Pass.* स्तीर्ये) *r.* 385. Obtegere, sternere.

c. वि Sternere, extendere, dissipare: तेन व्याधेन जालं विस्तीर्णं ab illo venatore rete expansum *fuit*. HIT. P. p. 9. विस्तीर्यते यशो लोके dissipatur (amplificatur, divulgatur) gloria in mundo. MAN. VII. 33. दृष्ट्वा विस्तीर्णां हृदिनीं vidit extensum (latum) fluvium. NAL. XII. 112. विस्तीर्यैतन् महज्ज्ञानं exponendo (docendo) hanc magnam scientiam. MAH. EX. 54.

स्वृ (ग गि ञ, हिंसने) IV. 9. *Par. Atm.* स्वृणामि, स्वृणो; सस्वार् *s.* सस्वर्, सस्वरे; स्वरिष्यामि *s.* स्वरीष्यामि, स्वरिष्ये; स्वरितुं; स्वीर्ण. Laedere, offendere, occidere.

दे (ङ, पालने) I. 1. *Atm.* दये, दिग्ये, दास्यामि, दातुं, दत्त. *r.* 449. (*Pass.* दीये.) Diligere, tueri, nutrire: अस्त्रं दयितं telum dilectum. RAM. I. 43. 9. INDR. II. 7. III. 4. NAL. II. 19.

धे (ट, पाने) I. 1. *Par.* धयामि, दधौ, धास्यामि, धातुं, धीत. Bibere: न वारयेद् गां धयन्तीं ne arceat vaccam bibentem. MAN. IV. 59.

मे (अ, प्रतिदाने) I. 1. *Par. Atm.* मयामि, मये; ममौ, मम्ये; मास्यामि, मास्ये; मातुं; मित. Reddere, mutuare.

वे (ऐ अ, तंतुसंताने K. सूतौ V.) I. 1. *Par. Atm.* वयामि, वये; ववौ *s.* उवाय *vel* उवय, ववे; वास्यामि, वास्ये; वातुं; ऊत. *r.* 451. Texere, limbo circumdare.

व्ये (ऐ अ, संवरणे) I. 1. *Par. Atm.* व्ययामि, व्यये; विव्याय *s.* विव्यय, विव्ये; व्यास्यामि, व्यास्ये; व्यातुं; वीत. Tegere, obtegere.

c. सं *i. q. simpl.* संवीत obtectus: एकवासा वासंवीतः una veste nimirum non indutus. Nal. IX. 6. (*)

ह्वे (ऐ अ, स्पर्द्धायां K. स्पर्द्धे शब्दे V.) I. 1. *Par. Atm.* ह्वयामि, ह्वये; जुहाव *s.* जुहव, जुहुवे; ह्वास्यामि, ह्वास्ये; ह्वातुं; हूत. *r.* 449. 1) Adniti, appellere, expugnare. 2) Vocare: विश्वकर्माणां अह्वयत् Visvakarmanum vocabat. Sund. III. 10.

c. आ 1) Advocare: आजुहाव महीपालान् advocavit terrae custodes. Nal. V. 1. वनं .... ददर्श दिव्यकुसुमैरु आह्वयद्भिरु इव द्रुमैः lucum conspexit coelestibus floribus *et* invitantibus quasi arboribus *ornatum* (**). Indr. II. 3. सारस आहूयतां grus advocator. Hitop. p. 109. Ram. I. 46. 8. 2) Evocare in dimicationem: शशिनं आह्वयन्तीव lunam *in certamen pulchritudinis* evocans quasi. Indr. V. 7. Nal. XII. 83. — c. सं + आ Convocare, in unum vocare: सैनिकान् समाहूय milites convocando. Sund. II. 9. आमात्यान् समाहूय प्रतिप्रच्यति निश्चयं consiliarios advocando interrogabit decisionem. Ram. I. 8. 40.

(*) In errorem me incidisse video, quum hoc exemplum supra p. 26. aliorsum traxerim.

(**) Ita hunc locum interpretari ausim, donec plura adducantur postulatae a Boppio attractionis exempla. Ille enim ita vertendum censet: „sylvam conspexit ornatam floribus, qui insigni sua pulchritudine et magnitudine in certamen quasi evocarent arbores."

कै (शब्दे) I. 1. *Par.* कायामि, चकौ, कास्यामि, कातुं, कात. Sonare, cantare.

क्षै (क्षये) I. 1. *Par.* क्षायामि, चक्षौ, क्षास्यामि, क्षातुं, क्षाम. Perire, interire.

खै (स्थैर्ये खननहिंसयोः) I. 1. *Par.* खायामि, चखौ, खास्यामि, खातुं, खात. Firmum esse. Fodere. Laedere.

खै (खेट्ने K.) I. 1. *Par.* खायामि, चखौ, खास्यामि, खातुं, खात. Tristem esse.

गै (शब्दे K. गाने V.) I. 1. *Par. Atm.* गायामि, गाये; जगौ, जगे; गास्यामि, गास्ये; गातुं; गीत. Canere: गाथा गायन्ति cantus cantant. Indr. II. 28. Sund. I. 32. Ram. I. 60. 39. Man. IV. 64. श्लोकं एकं गायति distichon unum recitat. Nal. XV. 15.

c. अधि Decantare, recitare: एतद्धि मत्तो ऽधिजगे hoc enim a me *acceptum* recitabat. Man. I. 59.

c. अनु Cantum alicujus sequi (comitari.) Gitagov. I. 8. 2.

c. अभि *i. q. simpl.* रामायणं अभ्यगायतां Ramayanum recitarunt. Ram. I. 4. 77.

c. नि *i. q. simpl.* Man. IX. 19.

c. प्र *i. q. simpl.* Ram. I. 4. 104.

ग्लै (हर्षक्षये K. क्लमे V.) I. 1. *Par.* ग्लायामि, जग्लौ, ग्लास्यामि, ग्लातुं, ग्लान. Defatigari, contristari.

c. परि *id.* परिग्लान tristis, sollicitus. Nal. XI. 25.

ग्लै (हर्षक्षये K. I. 1.) *Par.* ग्लपयामि, ग्लपयामास, ग्लपयिष्यामि, *etc.* (*ita quidem* Wilkinsius). Defatigari, contristari.

ज्ञै (क्षये) I. 1. *Par.* ज्ञायामि, जज्ञौ, ज्ञास्यामि, ज्ञातुं, ज्ञात. Perire, interire.

त्रै (ङ, पालने) I. 1. *Atm.* त्रायें, तत्रे, त्रास्ये, त्रातुं, त्राण. 1) Servare, salvare: त्रायते महतो भयात् liberat e magno metu. Bhag. II. 40.

सत्वरं त्रायस्व मां celeriter libera me! HITOP. p. 24. NAL. XII. 20. त्रातुं अर्हति मां भवान् servare me velis. *ib.* XIV. 7. नरकात् त्रायते पितरं सुतः ex inferno liberat patrem filius. MAN. IX. 138. 2) Regere, custodire imperium: त्रायस्व स्वभुवं पुष्करं custodi tuam terram, Pushkare. (= रक्षस्व SCHOL.) NALOD. IV 41.

दै (प, शोधने) I. 1. *PAR.* दायामि, ददौ, दास्यामि, दातुं, दात. Purificare, lustrare.

द्यै (न्यक्कारपो) I. 1. *PAR.* द्यायामि, दद्यौ, द्यास्यामि, द्यातुं, द्यान. Spernere, contemnere.

द्रै (स्वप्ने) I. 1. *PAR.* द्रायामि, ददौ, द्रास्यामि, द्रातुं, द्राण. Dormire.

ध्यै (चिन्तायां K. चिन्तने V.) I. 1. *PAR.* ध्यायामि, दध्यौ, ध्यास्यामि, ध्यातुं, ध्यान. (*PASS.* ध्याये.) Meditari, in cogitatione defixum esse: ध्यायमानं तं दृष्ट्वा meditabundum illum videndo. RAM. I. 9. 46. GITAGOV. I. 8. 3. NAL. XII. 100. *Et c. acc. rei:* मां ध्यायन्तः me cogitantes. BHAG. XII. 6. II. 62.

c. अभि *i. q. simpl.* MAN. I. 8.

c. उप + आ *i. q. simpl.* उपाध्याय वचः श्रुत्वा reputando sermonem*que* audiendo. RAM. I. 48. 10.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रदध्यौ च महामनाः reputabatque magnanimus. NAL. XIX. 3.

ध्रै (तृप्तौ) I. 1. *PAR.* ध्रायामि, दध्रौ, ध्रास्यामि, ध्रातुं, ध्राण. Placere. Exhilarare, satisfacere.

पै (शोषणे K. शोषे V.) I. 1. *PAR.* पायामि, पप्यौ, पास्यामि, पातुं, पात. Siccari.

प्यै (ञ, वृद्धौ) I. 1. *ATM.* प्याये, पप्ये, प्यास्ये, प्यातुं, प्यान. Crescere.

म्लै (कान्तिसंक्षये) I. 1. *Par.* म्लायामि, मम्लौ, म्लास्यामि, म्लातुं, म्लान. Deflorescere, pulchritudine destitui, marcescere. म्लान caducus, marcidus: म्लानस्रज् marcido serto *indutus*. Nal. V. 26. Bhartrih. p. 74.

म्लै (गात्रविनामे K.) I. 1. *Par.* म्लायामि, मम्लौ, म्लास्यामि, म्लातुं, म्लान. Corrugari, pulchritudinem amittere.

रै (शब्दे) I. 1. *Par.* रायामि, ररौ, रास्यामि, रातुं, रात. Sonum edere.

वै (श्रो, शोषणे K. शोषे V.) I. 1. *Par.* वायामि, ववौ, वास्यामि, वातुं, वात. Siccari.

शै (गतौ K.) I. 1. *Par.* शायामि, शशौ, शास्यामि, शातुं, शात. Ire, se movere.

श्यै (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* श्याये, शश्ये, श्यास्ये, श्यातुं, श्यान (*nec non* श्रीन *et* श्रीत.) Ire, se movere.

श्रै (म, पाके K. पचने V.) I. 1. *Par.* श्रायामि, शश्रौ, श्रास्यामि, श्रातुं, श्राण. Coquere.

श्रै (स्वेदे) I. 1. *Par.* श्रायामि, शश्रौ, श्रास्यामि, श्रातुं, श्राण. Sudare.

*सै (क्षये) I. 1. *Par.* सायामि, ससौ, सास्यामि, सातुं, सीत. Interire, perire.

सै (क्षित्यां) I. 1. *Par.* सायामि, ससौ, सास्यामि, सातुं, सीत. Interire, perire.

*स्तै (वेष्टे) I. 1. *Par.* स्तायामि, तस्तौ, स्तास्यामि, स्तातुं, स्तान. Vestire, circumvelare, induere.

*स्त्यै (वेष्टने K.) I. 1. *Par.* स्त्यायामि, तस्त्यौ, स्त्यास्यामि, स्त्यातुं, स्त्यान. Induere, circumvelare.

*स्त्यै (शब्दसंघाते K.) I. 1. *Par.* स्त्यायामि, तस्त्यौ, स्त्यास्यामि, स्त्यातुं, स्त्यान. Sonare. Coacervare.

स्त्यै (शब्दसंघाते K. संहतौ ध्वनौ V.) I. 1. *Par.* स्त्यायामि, तस्त्यौ, स्त्यास्यामि, स्त्यातुं, स्त्यान. Coacervare, congregare. Sonare.

स्ने (पाके K. पचि V.) I. 1. *Par.* स्नायामि, सस्नौ, स्नास्यामि, स्नातुं, स्नाण. Coquere.

ह्वो (य, छेदने K. लूनौ V.) I. 4. *Par.* ह्वयामि, चह्वौ, ह्वास्यामि, ह्वातुं, ह्वात. *r.* 330. (*Pass.* ह्वाये. *Causs.* ह्वाययामि.) Caedere, abscindere.

ह्यो (ङ, नियमव्रतादेःप्रोपनीतिषु.) I. 1. *Atm.* ह्यवे, जिह्ये, ह्यास्ये, ह्यातुं, ह्यीत. Cohibere. Vovere. Instruere. Obedire.

दो (य, अवखण्डने K. छेदे V.) I. 4. *Par.* यामि, ददौ, दास्यामि, दातुं, दात. *r.* 330. Abscindere. दात abscissus. Amarakosha II. 2. 53.

शो (य, निशाने.) I. 4. *Par.* श्यामि, शशौ, शास्यामि, शातुं, शात. *r.* 330. Acuere.

सो (य, अन्तकरे K. नाशे V.) I. 4. *Par.* स्यामि, ससौ, सास्यामि, सातुं, सात. *r.* 330. Destruere, occidere.

अक् (म, कुटिलायां गतौ K. वक्रगते V.) I. 1. *Par.* अकामि, आक, अकिष्यामि, अकितुं, अकित. Inclinatum *vel* per amfractus incedere.

अक् (इ ङ, लक्षणे K. गत्यां लक्ष्मणि V.) I. 1. *Atm.* अङ्के, आके, अकिष्ये, अकितुं, अकित. Notare. Animadvertere. Ire.

अक् (क इ, लक्षणे K. लक्ष्मणि V.) I. 10. *Par.* अङ्कयामि, अकयामास, अकयिष्यामि, अकयितुं, अकित. Notare. Animadvertere. Nominare.

अंक् (क त, लक्षणे K. पदे लक्ष्मणि V.) I. 10. *Par.* अङ्कयामि, अङ्कयामास, अङ्कयिष्यामि, अङ्कयितुं, अङ्कित. Notare, animadvertere, nominare. Incedere.

अर्क् (क, स्तवने K. तापस्तुत्योः V.) I. 10. *Par.* अर्कयामि, अर्कयामास, अर्कयिष्यामि, अर्कयितुं, अर्कित. Laudare. Lucere. Calidum esse.

कक् (ङ, लौल्ये K. इच्छागर्भचापले V.) I. 1. *Atm.* कके, चकके, ककिष्ये, ककितुं, ककित. Agitare. Desiderare.

कक् (इ ङ, गतौ K. वृजने V.) I. 1. *Atm.* कङ्के, चकके, ककिष्ये, ककितुं, ककित. Ire, incedere.

कक्क् (हासने K. हासे V.) I. 1. *Par.* कक्कामि, चकक्क, कक्किष्यामि, कक्कितुं, कक्कित. Ridere.

किष्क् (क ङ, वधे V.) I. 10. *Atm.* किष्कये, किष्कयामास, किष्कयिष्ये, किष्कयितुं, किष्कित. Interficere, necare.

कृक् (ङ, आदाने) I. 1. *Atm.* कोके, चुकुके, कीकिष्ये, कोकितुं, कुकित *s.* कोकित. Accipere, sumere.

चक् (अ म, दीप्तौ K. प्रतीघाततृप्त्योः V.) I. 1. *Par. Atm.* चकामि, चके; चचाक *s.* चचक, चचके *s.* चेके; चकिष्यामि, चकिष्ये; चकितुं; चकित. Lucere. Identidem caedere. Satisdare, saturare.

चक् (ङ, दीप्तौ K.) I. 1. *Atm.* चके, चचके *s.* चेके, चकिष्ये, चकितुं, चकित. Lucere.

चक्क् (क, व्यसने K. आर्त्तौ V.) I. 10. *Par.* चक्कयामि, चक्कयामास *etc.* Cruciare, torquere. Dolere.

चिकक् (क, आर्त्तौ.) I. 10. *Par.* चिक्कयामि, चिक्कयामास *etc.* Dolere. Cruciari.

चीक् (कि, अमर्षणे K. मर्ष्णने V.) I. 1. *vel* 10. *Par.* चीकामि, चीकयामि; चिचीक, चीकयामास *etc.* Immorigerum, impatientem esse, Tangere.

चुक्क् (क, व्यसने K. आर्त्तौ V.) I. 10. *Par.* चुक्कयामि, चुक्कयामास *etc.* Cruciare. Dolere.

टक् (क इ, बन्धे.) I. 10. *Par.* टङ्कयामि, टङ्कयामास, टङ्कयिष्यामि, टङ्कयितुं, टङ्कित. Ligare.

ट्रिक् (ऋ उ, गत्यां.) I. 1. *Atm.* ट्रेके, ट्रिट्रिके, ट्रेकिष्ये, ट्रेकितुं, ट्रिकित. Ire, se movere.

टीक् (ऋ उ, गत्यां) I. 1. *Atm.* टीके, टिटीके, टीकिष्ये, टीकितुं, टीकित. Ire, se movere.

टौक् (ऋ उ, गत्यां) I. 1. *Atm.* टौके, टुटौके, टौकिष्यामि, टौकितुं, टौकित. Ire. Se movere. [*Apud* Forsterum *legitur* ढौक्.]

तक् (सहनहास्योः K. सहने हासे V.) I. 1. *Par.* तकामि, तताक, तकिष्यामि, तकितुं, तकित. Ferre, sustinere. Ridere.

तक् (उ इ, गतौ K.) I. 1. *Atm.* तङ्के, ततके s. तेके, तकिष्ये, तकितुं, तकित. Ire, se movere.

तक् (इ, कृच्छ्रजीवने K. दौस्थ्ये V.) I. 1. *Par.* तङ्कामि, ततांक s. ततक, तकिष्यामि, तकितुं, तकित. In miseria vivere.

तर्क् (क, भाषार्थे K. दीप्तौ वितर्के V.) I. 10. *Par.* तर्कयामि, तर्कयामास, तर्कयिष्यामि, तर्कयितुं, तर्कित. 1) Considerare, reputare: श्रुतानि देवलिङ्गानि तर्कयामास audita (tradita sibi) Deorum insignia considerabat (secum perpendebat). Nal. V. 14. दुर्धर्षां तर्कयामास oppressu difficilem *eam fore* sentiebat (animo praesagiebat, οἴεσθαι). Nal. XI. 36. तां समीक्ष्य .... तर्कयामास भैमीति कार्ष्णौ उपपादयन् eam tuitus, cogitabat (dicebat apud semetipsum): „Bhimi filia *est*," sic, vestigiis *a se observatis ad hanc opinionem* perveniens. Nal. XVI. 9. XXI. 37. 2) Loqui, dicere. 3) Lucere.

c. अनु Reputare, considerare, recordari: देवं अन्वतर्कयत् Deum recordabatur. Indr. I. 9.

e. प्र Cognoscere, distinguere, discernere: अप्रतर्क्य quod discerni nequit. (= तर्कयितुं अशक्यः Schol.) Man. I. 5. XII. 29.

c. वि *id.* अवितर्कित indistinctus. Ram. II. 53. 42.

तिक् (ऋ ङ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* तेके, तितिके, तेकिष्ये, तेकितुं, तिकित. Ire, se movere.

तिक् (न, तिर्घांसायां K. आस्कन्दे वधे V.) III. 5. *Par.* तिक्नोमि, तितेक, तेकिष्यामि, तेकितुं, तिकित. Laedere, occidere velle. Reprehendere.

तीक् (ऋ, ङ, गतौ K.) I. 1. *Atm.* तीके, तुतीके, तीकिष्ये, तीकितुं, तीकित. Ire, se movere.

त्रक् (इ ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* त्रङ्के, तत्रके, त्रकिष्ये, त्रकितुं, त्रकित. Ire, se movere.

त्रीक् (ऋ ङ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* त्रीके, तुत्रीके, त्रीकिष्ये, त्रीकितुं, त्रीकित. Ire, se movere.

द्रेक् (ऋ ङ, शब्दोत्साहयोः K. स्वनोत्साहे V.) I. 1. *Atm.* द्रेके, दिद्रेके, द्रेकिष्ये, द्रेकितुं, द्रेकित. Sonum edere. Sustinere, perferre.

धक्क् (क, नाशने) I. 10. *Par.* धक्कयामि, धक्कयामास *etc.* Destruere, occidere.

ध्रेक् (ऋ ङ, शब्दोत्साहयोः K. स्वनोत्साहे V.) I. 1. *Atm.* ध्रेके, दिध्रेके, ध्रेकिष्ये, ध्रेकितुं, ध्रेकित. Sonum edere. Sustinere, perferre.

नक्क् (क, नाशने) I. 10. *Par.* नक्कयामि, नक्कयामास *etc.* Destruere, perdere.

निष्क् (क ङ, परिमाणे K. माने V.) I. 10. *Atm.* निष्कये, निष्कयामास *etc.* Metiri, pendere.

फक्क् (नीचैर्गतौ K. असद्व्यवहारे प्रानैर्गतौ V.) I. 1. *Par.* फक्कामि, पफक्क, फक्किष्यामि, फक्कितुं, फक्कित. Tarde incedere. Improbe agere.

बक् (इ ङ, गतौ K.) I. 1. *Atm.* बङ्के, बबके *s.* बेके, बकिष्ये, बकितुं, बकित. Ire, se movere.

बक् (इ ङ, कौटिल्ये K.) I. 1. *Atm.* बङ्के, बबके, बकिष्ये, बकितुं, बकित. Inclinare, contorquere.

बुक्क् (कि, शब्दे K. श्वादिशब्दे V.) I. 1. *et* 10. *Par.* बुक्कति, बुक्कयामि; बुबुक्क, बुक्कयामास; बुक्किष्यामि, बुक्कयिष्यामि; बुक्कितुं, बुक्कयितुं; बुक्कित. Latrare.

बुक्क् (क, व्यसने K.) I. 10. *Par.* बुक्कयामि, बुक्कयामास *etc.* Excruciare, vexare.

मक् (उ इ, मण्डने गतौ K. भूषे गतौ V.) I. 1. *Atm.* मङ्के, ममक्के *s.* मेके, मकिष्ये, मकितुं, मकित. Ornare. Ire, se movere.

मक्क् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* मक्के, ममक्के, मक्किष्ये, मक्कितुं, मक्कित. Ire, se movere.

मष्क् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* मष्के, ममष्के, मष्किष्ये, मष्कितुं, मष्कित. Ire, se movere.

[*A nonnullis haec radix scribitur* मस्क्.]

रक् (क, आस्वादने K. स्वादे आपने V.) I. 10. *Par.* राकयामि, राकयामास *etc.* Gustare. Adipisci.

रेक् (ऋ ङ, शङ्कायां) I. 1. *Atm.* रेके, रिरेके, रेकिष्ये, रेकितुं, रेकित. Dubitare.

लक् (क, आस्वादने K. स्वादे आपने V.) I. 10. *Par.* लाकयामि, लाकयामास *etc.* Gustare. Adipisci.

लोक् (ऋ ङ, दर्शने K. ईक्षे V.) I. 1. *Atm.* लोके, लुलोके, लोकिष्ये, लोकितुं, लोकित. Videre: तं लोक्य eum videndo. Hit. P. p. 9.

c. अव *id.* तन्मुखं अवलोकते eius vultum intuetur. Hitop. p. 78. 107. मृगं अनागतं अवलोक्य cervum nondum reducem videns (animadvertens). Hitop. p. 24.

c. आ Intueri: पुष्करं आलोक्य Pushkarum intuendo. Nal. IX. 5. Recipere *hospitem*: सादरं आलोकित: cum reverentia exceptus. Hitop. p. 71.

c. वि Intueri, considerare: पाशं विलोक्य compedem intuendo. Hitop. p. 24.

लोक् (क ऋ, भाषार्थे K. दीप्तौ V.) I. 10. *Par.* लोकयामि, लोकयामास, लोकयिष्यामि, लोकयितुं, लोकित. Loqui. Lucere.

c. अव Intueri, circumspicere: तण्डुलकनान् अवलोकयामास oryzae grana intuitus fuit. Hit. P. p. 9. Bhag. VI. 13.

c. वि Ultra aliquid prospicere: वृतं तत्र प्रकुर्वीत यां उष्ट्रो न विलोकयेत् sepem ibi faciat, ultra (trans) quam camelus non prospicere possit. Man. VIII. 239.

वक् (इ उ, कौटिल्ये K. कौटिल्ये गतौ V.) I. 1. *Atm.* वके, ववके, वकिष्ये, वकितुं, वकित. Inflexum, tortuosum esse. Ire, se movere.

वक्क् (उ, गतौ) I. 1. *Atm.* वक्के, ववक्के, वक्किष्ये, वक्कितुं, वक्कित. Ire, se movere.

वल्क् (क, भाषणे) I. 10. *Par.* वल्कयामि, वल्कयामास, वल्कयिष्यामि, *etc.* Loqui.

वष्क् (उ, गतौ) I. 1. *Atm.* वष्के, ववष्के, वष्किष्ये, वष्कितुं, वष्कित. Ire, se movere. [*Nonnulli scribunt* वस्क्.]

वृक् (उ, आदाने) I. 1. *Atm.* वर्के, ववर्के, वर्किष्ये, वर्कितुं, वर्कित. Tollere, suscipere, accipere.

शक् (य अ, क्षामायां K. शक्तौ V.) I. 4. *Par. Atm.* शक्यामि, शक्ये; शशाक *s.* शशाक, शशाके *s.* शेके; शक्यामि, शक्ये; शक्तुं; शक्त *s.* शक्ति. Ferre, sustinere.

शक् (न इर् लृ, शक्तौ) III. 5. *Par.* शक्नोमि, शशाक *s.* शशाक, शक्यामि, शक्तुं *s.* शकितुं r. 468. 1. (*Pass.* शक्ये). Posse, valere; *c. Infin. e. g.* न्तुं न शक्नुमः ire non valemus. Hid. I. 6. न शेकुर् आतोलयितुं non poterant tollere *eum.* Ram. I. 28. 42. — *Pass. saepe adhibetur ad circumscribendum infinitivum passivi alius Verbi, e. g.* हन्तुं शक्यते occidi potest, हन्तुं अशक्यः qui non occidi potest. (*Vid.* Boppius *in annott. ad* Nal. X. 14. *et ad* Indr. I. 16. Burnouf *in Diariis Asiatt. T. V. p.* 120-124.)

Part. Pass. शक्त idoneus, par alicui rei, *c. locat.* न तु कश्चन निवारणे ऽभवच्छक्तः non vero quisquam ad avertendum *Nalum a talorum ludo* erat idoneus. NAL. VII. 10.

शक् (इ उ, त्राणशक्त्योः) I. 1. *Par. Atm.* शक्नोमि, शक्ते; शशाक, शशक्षे; शंक्ष्यामि, शंक्ष्ये; शक्तुं; शक्त्वा. (*Pass.* शंक्ये.) 1) Timere: किमर्थं भीरु शक्नुसे quamobrem, pavida, times? NAL. IX. 31. XVII. 42. शक्तिमनाः timidâ mente, incertus consilii. INDR. V. 18. बुद्धिनाशः शंक्यते consilii inopia timetur. HITOP. p. 65. 2) Opinari, credere: शक्नुमाना नलं तं opinans Nalum eum *esse*. NAL. XXIII. 1.

c. आ Timere: भयं आशक्नेत् periculum timeat. MAN. VII. 188. 189. आशक्नुमाना तत् पापं timens illud peccatum. NAL. XIII. 30.

c. उप *id.* उपशक्ति timens, sollicitus. RAM. II. 50. 10.

c. परि Timere, suspicari: न मां अर्हसि दोषेण परिशङ्कितुं non me velis vitii suspectam habere. NAL. XXIV. 26. त्वां परिशङ्के de te sollicita est. GITAGOV. VI. 3. 2.

शीक् (अ उ, सेचने K. सेके सर्पे V.) I. 1. *Atm.* शीके, शिशीके, शीकिष्ये, शीकितुं, शीकित. Spargere. Movere.

शीक् (कि, आमर्षणे K. आमर्शे सेके V.) I. 1 *et* 10. *Par.* शीकामि, शीकयामि; शिशीक, शीकयामास; शीकिष्यामि, शीकयिष्यामि; शीकितुं; शीकित. Tolerare, ferre. Spargere.

शुक् (गतौ K. सर्पे [स्पर्शे] V.) I. 1. *Par.* शोकामि, शुशोक, शोकिष्यामि, शोकितु, शुक्त. Ire, se movere. Tangere.

शुल्क् (क, भाषणे K. सर्जने वर्जने भाषे [संघाते] V.) I. 10. *Par.* शुल्कयामि, शुल्कयामास, शुल्कयिष्यामि *etc.* Loqui. Dimittere. Creare. Componere.

अक् (इ उ, गतौ K. सर्पे V.) I. 1. *Atm.* अक्के, आअक्के, अकिष्ये, अकितुं, अकित. Ire, se movere.

श्नक् (इ उ, गतौ K. सर्पे V.) I. 1. *Atm.* श्नङ्के, प्राश्नके, श्नकिष्ये, श्नकितुं, श्नकित. Ire, se movere.

श्नोक् (श्र उ, संघाते K. संघाते वर्त्तने सर्त्तने V.) I. 1. *Atm.* श्नोके, शुश्नोके, श्नोकिष्ये, श्नोकितुं, श्नोकित. Componere, coacervare. Relinquere, emittere, creare.

श्वक् (इ उ, गतौ K. सर्पे V.) I. 1. *Atm.* श्वङ्के, प्राश्वके, श्वकिष्ये, श्वकितुं, श्वकित. Ire, se movere.

श्वल्क् (क, भाषे) I. 10. *Par.* श्वल्कयामि, श्वल्कयामास, श्वल्कयिष्ये *etc.* Loqui.

सीक् (उ ऋ, सेके गत्यां) I. 1. *Atm.* सीके, सिसीके, सीकिष्ये, सीकितुं, सीकित. Spargere. Ire, se movere.

सीक् (कि, श्रामर्षे K. श्रामृषे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* सीकामि, सीकयामि; सिसीक, सीकयामास; सीकिष्यामि, सीकयिष्यामि; *etc.* Ferre, tolerare. Tangere.

*सिक् (उ ऋ, सर्पणे) I. 1. *Atm.* सेके, सिषेके, सेकिष्ये, सेकितुं, सेकित. Ire, se movere.

सेक् (उ ऋ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* सेके, सिसेके, सेकिष्ये, सेकितुं, सेकित. Ire, se movere.

*स्तक् (म, प्रतिघाते) I. 1. *Par.* स्तकामि, तस्ताक *s.* तस्तक, स्तकिष्यामि, स्तकितुं, स्तकित. Contra ferire, pulsare.

स्तक् (म, प्रतिघाते) I. 1. *Par.* स्तकामि, तस्ताक *s.* तस्तक, स्तकिष्यामि, *etc.* Contra ferire, pulsare.

स्नक् (उ इ, गत्यां) I. 1. *Atm.* स्नङ्के, सस्नके, स्नकिष्ये, स्नकितुं, स्नकित. Ire, se movere.

*स्वक्क् (उ, सर्पणे) I. 1. *Atm.* स्वक्के, सस्वक्के, स्वक्किष्ये, स्वक्कितुं, स्वक्कित. Ire, se movere.

स्वस्क् (उ, गत्यां) I. 1. *Atm.* स्वस्के, सस्वस्के, स्वस्किष्ये, स्वस्कितुं, स्वस्कित. Ire, se movere.

स्वेक् (उ ऋ, गत्यां) I. 1. *Atm.* स्वेके, सिस्वेके, स्वेकिष्ये, स्वेकितुं, स्वेकित. Ire, se movere.

हिक्क् (अ, अव्यक्ते शब्दे K. कूते V.) I. 1. *Par. Atm.* हिक्कामि, हिक्के; जिहिक्क, जिहिक्के; हिक्किष्यामि, हिक्किष्ये; हिक्कितुं; हिक्कित. Submissa voce loqui. Singultire.

हिक्क् (क उ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 10. *Atm.* हिक्कये, हिक्कयामास, हिक्कयिष्यामि, हिक्कयितुं, हिक्कित. Laedere.

इख् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* एखामि, इयेख, एखिष्यामि, एखितुं, इखित. Ire, se movere.

इख् (इ गतौ) I. 1. *Par.* इङ्खामि, इयेख, एखिष्यामि, एखितुं, इखित. Ire, se movere

ईख् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* ईङ्खामि, ईखामास, ईखिष्यामि, ईखितुं, ईखित. Ire, se movere.

उख् (ऋ, शोषणालमर्थयोः K.) I. 1. *Par.* ओखामि, उवोख, ओखिष्यामि, ओखितुं, उखित. Exsiccari. Vestire.

उख् (गतौ) I. 1. *Par.* ओखामि, उवोख, ओखिष्यामि, ओखितुं, उखित. Ire, se movere.

उख् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* उङ्खामि, उवोख, ओखिष्यामि, ओखितुं, उखित. Ire, se movere.

ओख् (ऋ, शोषणालमर्थयोः) I. 1. *Par.* ओखामि, ओखामास, ओखिष्यामि, ओखितुं, ओखित. Exsiccari. Vestire.

काख् (ए म, हसने K. हासे V.) I. 1. *Atm.* कखामि, चकाख ३. चकख, कखिष्यामि, कखितुं, कखित. Ridere.

कक्ख् (ए, हसने K. हासे V.) I. 1. *Par.* कक्खामि, चकक्ख, कक्खिष्यामि, कक्खितुं, कक्खित. Ridere.

खकख् (हासे) I. 1. *Par.* खक्खामि, चखक्ख, खक्खिष्यामि, खक्खितुं, खक्खित. Ridere.

द्राख् (ऋ, शोषणालमर्थयोः) I. 1. *Par.* द्राखामि, दद्राख *s.* दद्राख, द्राखिष्यामि, द्राखितुं, द्राखित. Exsiccari. Vestire.

दुख् (क त, तत्क्रियां K.) I. 10. *Par.* दुखयामि, दुखयामास *etc.* Dolere, vexari. [*Alii scribunt* दुःख्.]

ध्राख् (ऋ, शोषणालमर्थयोः) I. 1. *Par.* ध्राखामि, दध्राख, ध्राखिष्यामि, ध्राखितुं, ध्राखित. Exsiccari. Vestire.

नाख् (गतौ) I. 1. *Par.* नखामि, ननाख *s.* ननख, नखिष्यामि, नखितुं, नखित. Ire, se movere.

नाख् (सर्पणे) I. 1. *Par.* नखामि, ननाख *s.* नमख, नखिष्यामि, नखितुं, नखित. Ire, se movere.

माख् (गतौ K. सर्पणे V.) I. 1. *Par.* मखामि, ममाख *s.* ममख, मखिष्यामि, मखितुं, मखित. Ire, se movere.

माख् (इ, गतौ K. सर्पणे V.) I. 1. *Par.* मङ्खामि, ममाख *s.* ममख *etc.* Ire, se movere.

राख् (गत्यां K. सर्पणे V.) I. 1. *Par.* रखामि, रराख *s.* रराख, रखिष्यामि, रखितुं, रखित. Ire, se movere.

राख् (इ, गत्यां K. सर्पणे V.) I. 1. *Par.* रेखामि, रराख *s.* रराख *etc.* Ire, se movere.

राख् (ऋ, शोषणालमर्थयोः) I. 1. *Par.* राखामि, रराख राखिष्यामि, राखितुं, राखित. Vestire.

रिख् (इ, सर्पणे V.) I. 1. *Par.* रिङ्खामि, रिरेख, रेखिष्यामि, रेखितुं, रिखित. Ire, se movere.

लाख् (स्थपि) I. 1. *Par.* लखामि, ललाख *s.* ललख, लखिष्यामि, लखितुं, लखित. Ire, se movere.

लाख् (इ, स्थपि) I. 1. *Par.* लङ्खामि, ललाख *s.* ललख *etc.* Ire, se movere.

लाव् (ऋ, शोषणालमर्थयोः) I. 1. *Par.* लावामि, ललाव, लाविष्यामि, लावितुं, लावित. Exsiccari. Vestire.

लिव् (गतौ K.) I. 1. *Par.* लेवामि, लिलेव, लेविष्यामि, लेवितुं, लिवित. Ire, se movere.

लिव् (इ, स्यपि V.) I. 1. *Par.* लिङ्वामि, लिलेव, लेविष्यामि, लेवितुं, लिवित. Ire, se movere.

लिव् (श्र, लेखने) I. 6. *Par.* लिखामि, लिलेख, लेखिष्यामि, लेखितुं, लिखित. (*Pass.* लिख्ये.) Scribere, pingere: ग्रन्थाद् आकृष्य लिख्यते e libro excerpendo scribitur. Hit. P. p. 4. 11. Mah. Ex. 78. 79.

c. उप् Attingere: विषाणोल्लिखितस्कन्धः cornua humeris contigua habens. Hitop. p. 129.

c. वि Scribere, pingere: तं अवाक्शिरसं भूमिं चरणाग्रेण विलिखन्तं उवाच illum caput demittentem, terramque pedis calce radentem (scribentem) alloquutus est. Ram. II. 60. 15. विलिखति रहसि .... भवन्तं pingit secreto te (tuam imaginem.) Gitagov. IV. 2. 5. Tundere: काकश्चञ्चा किमपि विलिखतु cornix rostro *suo* aliquantulum *eum* tundito. Hitop. p. 51.

वाव् (गतौ K. स्यपि V.) I. 1. *Par.* वावामि, ववाव *s.* ववाव, वाविष्यामि, वावितुं, वावित. Ire, se movere.

वाव् (इ, गतौ K. स्यपि V.) I. 1. *Par.* वाङ्वामि, ववाव *s.* ववाव *etc.* Ire, se movere.

शाव् (ऋ, व्याप्तौ) I. 1. *Par.* शावामि, शशाव, शाविष्यामि, शावितुं, शावित. Adipisci.

श्नाव् (ऋ, व्याप्तौ) I. 1. *Par.* श्नावामि, शश्नाव, श्नाविष्यामि, श्नावितुं, श्नावित. Adipisci.

अग् (म, कुटिलायां गतौ K. वक्रगते V.) I. 1. *Par.* अगामि, अगाम, अगिष्यामि, अगितुं, अगित. Inclinatum *vel* per amfractus incedere.

अग् (इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* अङ्गामि, अगाम, अगिष्यामि, अगितुं, अगित. Ire, se movere.

अंग् (क त, लक्षणे K. पदे लक्ष्मणि V.) I. 10. *Par.* अङ्गयामि, अङ्गयामास, अङ्गयिष्यामि, अङ्गयितुं, अङ्गित. Distinguere, notare, nominare, enumerare.

इग् (इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par. Atm.* इङ्गामि, इङ्गे; इयेग, ईगे; एगिष्यामि, एगिष्ये; एगितुं; इङ्गित. Ire, se movere: दीपो निवातस्थो नेङ्गते lucerna citra aurae meatum posita non movetur. Bhag. VI. 19. यो ऽवतिष्ठति नेङ्गते qui consistit *et* non vacillat. Bhag. XIV. 23. इङ्गित motus, commotus; *et substantive* id quod nutu significatur: इङ्गिताकारचेष्टज्ञ nutuum, signorum, motuumque peritus. Man. VII. 63. Hitop. p. 63.

कग् (ए, संवरणे K. म ए, क्रियासु V.) I. 1. *Par.* कगामि, चकाग *s.* चकग, कगिष्यामि, कगितुं, कगित. Colligere. Agere, se movere.

जुग् (इ, त्यागे) I. 1. *Par.* जुङ्गामि, जुजोग, जोगिष्यामि, जोगितुं, जोगित. Deserere, relinquere.

तग् (इ, स्खलने कम्पे गते) I. 1. *Par.* तङ्गामि, ततागं *s.* ततगं, तगिष्यामि, तगितुं, तगित. Desiderare. Vacillare. Movere.

तिग् (न, जिघांसायां K. णा, हिंसास्कन्दयोः V.) III. 5. *Par.* तिग्नोमि, तितेग, तेगिष्यामि, तेगितुं, तिगित. Occidere velle, terrere. Laedere. Gloriari.

त्रग् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* त्रङ्गामि, तत्रागं *s.* तत्रगं, त्रगिष्यामि, त्रगितुं, त्रगित. Ire, se movere.

त्वग् (इ, गतिकम्पयोः K. गते कम्पे V.) I. 1. *Par.* त्वङ्गामि, तत्वागं *s.* तत्वगं, त्वगिष्यामि, त्वगितुं, त्वगित. Ire, se movere. Vacillare, se inflectere.

मग् (इ, सर्पणे) I. 1. *Par.* मङ्गामि, ममाग *s.* ममग, मगिष्यामि, मगितुं, मगित. Ire, incedere.

मार्ग् (क, संस्कारसर्पणयोः K. संस्करे सर्पणे V.) I. 10. *Par.* मार्गयामि, मार्गयामास *etc.* Purificare. Movere.

मार्ग् (कि, अन्वेषणे K. अन्वेषे V.) I. 1. *Par. Atm. et* 10. *Par.* मार्गामि, मार्गे, मार्गयामि; ममार्ग, ममार्गे, मार्गयामास; मार्गिष्यामि, मार्गिष्ये, मार्गयिष्यामि; मार्गितुं, मार्गयितुं; मार्गित. Quaerere: तं मार्गाम्यपराजितं illum quaero invictum. Nal. XII. 125.

c. परि Appetere, desiderare: धर्मं परिमार्गते virtutem appetit. Ram. II. 72. 34. Quaerere, inquirere: पदं ततः परिमार्गितव्यं iter hoc *est* inquirendum. Bhag. XV. 4.

मृग् (य, अन्वेषणे K.) I. 4. *Par.* मृग्यामि, ममर्ग, मर्गिष्यामि, मर्गितुं, मृगित. Quaerere.

मृग् (क त ङ, अन्वेषणे K.) I. 10. *Par. Atm.* मृगयामि, मृगये; मृगयामास; मृगयिष्यामि, मृगयिष्ये; मृगयितुं; मृगित. Quaerere: पानीयं मृगयामि aquam quaero. Hid. I. 25. किं मृगयसे वने quid quaeris in sylva? Nal. XII. 118.

युग् (इ, वर्जने) I. 1. *Par.* युङ्गामि, युयोग, योगिष्यामि, योगितुं, युगित. Relinquere, deserere.

रग् (क, स्वादे K. स्वादापूल्योः V.) I. 10. *Par.* रगयामि, रगयामास, रगयिष्यामि *etc.* Gustare. Adipisci.

रग् (म ए, शङ्कायां K. शङ्के V.) I. 1. *Par.* रगामि, ररग *s.* ररग, रगिष्यामि, रगितुं, रगित. Dubitare, timere.

रग् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* रङ्गामि, ररग *s.* ररग, रगिष्यामि, रगितुं, रगित. Ire, se movere.

रिग् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* रिङ्गामि, रिरेग, रेगिष्यामि, रेगितुं, रिगित. Ire, se movere.

लग् (म ए, संगे) I. 1. *Par.* लगामि, ललाग *s.* ललग, लगिष्यामि, लगितुं, लगित. Contiguum esse, adhaerere,

लग् (क, स्वादापने) I. 1. *Par.* लगयामि, लगयामास, लगयिष्यामि, लगयितुं, लगित. Gustare. Adipisci.

लग् (इ, गतिखंडनयोः K. गतौ खंडे V.) I. 1. *Par.* लङ्गामि, ललाग *s.* ललग, लगिष्यामि, लगितुं, लगित. Ire, se movere. Claudicare.

लिग् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* लिङ्गामि, लिलेग, लेगिष्यामि, लेगितुं, लिगित. Ire, se movere.

c. आ Amplecti: निर्भरं आलिंग्य multum complectendo (amplexus dando). Hitop. p. 59. Ram. I. 15. 24. Gitagov. XI. 4. 2.— c. सं + आ *id.* भार्यां समालिंग्य uxorem amplectendo. Br. II. 36.

लिग् (क इ, चित्रीकरणे K. चित्रे V.) I. 10. *Par.* लिङ्गयामि, लिङ्गयामास, लिङ्गयिष्यामि, लिङ्गयितुं, लिङ्गित. Pingere.

वग् (इ, गतौ K. खंडे V.) I. 1. *Par.* वङ्गामि, ववाग *s.* ववग, वगिष्यामि, वगितुं, वगित. Ire, se movere. Claudicare.

वल्ग् (वृजे) I. 1. *Par.* वल्गामि, ववल्ग, वल्गिष्यामि, वल्गितुं, वल्गित. Ire, se movere: स्तनौ तस्या ववल्गतुः mammae eius movebantur. Indr. V. 8.

वुग् (इ, त्यागे) I. 1. *Par.* वुङ्गामि, वुवोग, वोगिष्यामि, वोगितुं, वुगित. Deserere, relinquere.

श्रग् (इ वृजे) I. 1. *Par.* श्रङ्गामि, प्राश्राग *s.* प्राश्रग, श्रगिष्यामि, श्रगितुं, श्रगित. Ire, incedere.

प्लग् (इ, वृजे) I. 1. *Par.* प्लङ्गामि, प्राप्लाग *s.* प्राप्लग, प्लगिष्यामि, प्लगितुं, प्लगित. Ire, se movere.

प्लग् (इ, वृजे K.) I. 1. *Par.* प्लङ्गामि, प्राप्लाग *s.* प्राप्लग, प्लगिष्यामि, प्लगितुं, प्लगित. Ire, incedere.

***सग्** (म ए, संवरणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par.* सगामि, ससाग *s.* ससग, सगिष्यामि, सगितुं, सगित. Colligere. Abscondere.

सग् (म ए, संवरणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par.* सगामि, ससाग *s.* ससग, सगिष्यामि, सगितुं, सगित. Colligere. Abscondere.

***स्थग्** (म ए, संवरणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par.* स्थगामि, तस्थाग *s.* तस्थग, स्थगिष्यामि, स्थगितुं, स्थगित. Colligere. Abscondere.

स्थग् (म ए, संवरणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par.* स्थगामि, तस्थाग, स्थगिष्यामि, स्थगितुं, स्थगित. Colligere. Abscondere.

स्वग् (इ, सर्पणे) I. 1. *Par.* स्वङ्गामि, सस्वाग *s.* सस्वग, स्वगिष्यामि, स्वगितुं, स्वगित. Ire, se movere.

ङ्गग् (म ए, संवरणे) I. 1. *Par.* ङ्गगामि, ञङ्गाग *s.* ञङ्गग, ङ्गगिष्यामि, ङ्गगितुं, ङ्गगित. Colligere. Abscondere.

ङ्लग् (म ए, संवरणे) I. 1. *Par.* ङ्लगामि, ञङ्लाग *s.* ञङ्लग, ङ्लगिष्यामि, ङ्लगितुं, ङ्लगित. Colligere. Abscondere.

अघ् (क त, पापकरणे K. तत्कृतौ V.) I. 10. *Par.* अघयामि, अघयामास, अघयिष्यामि *etc.* Male facere.

अघ् (इ ऊ, गत्याक्षेपे K. गतौ निन्द्यारम्भत्वेषु V.) I. 1. *Atm.* अंघे, आघे, अघिष्ये *etc.* Ire. Conjicere. Reprehendere. Incipere. Properare.

अर्घ् (हिंसायां K. मूल्ये V.) I. 1. *Par.* अर्घामि, आनर्घ, अर्घिष्यामि, अर्घितुं, अर्घित. Laedere, occidere. Dignum esse.

गग्घ् (हसने) I. 1. *Par.* गग्घामि, ञगग्घ, गग्घिष्यामि, गग्घितुं, गग्घित. Ridere.

गर्घ (गत्यां K.) I. 1. *Par.* गर्घामि, ञगर्घ, गर्घिष्यामि, गर्घितुं, गर्घित. Ire, se movere.

घग्घ् (हसने) I. 1. *Par.* घग्घामि, ञघग्घ, घग्घिष्यामि, घग्घितुं, घग्घित. Ridere.

चघ् (न, घातने) III. 5. *Par.* चघ्नोमि, चचाघ *s.* चचघ, चघिष्यामि, चघितुं, चघित. Ferire, occidere.

चघ् (गत्यां) I. 1. *Par.* चघामि, चचाघ *s.* चचघ, चघिष्यामि, चघितुं, चघित. Ire, se movere.

तिघ् (न, घातने) III. 5. *Par.* तिघ्नोमि, तितेघ, तेघिष्यामि, तेघितुं, तिघित. Ferire, occidere.

दघ् (इ, घातने K. त्यागे वने V.) I. 1. *Par.* दंघामि, ददाघ *s.* दद्घ, दघिष्यामि, दघितुं, दघित. Ferire, occidere. Deserere. Servare.

दघ् (न, घातने) III. 1. *Par.* दघ्नोमि, ददाघ *s.* दद्घ, दघिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

द्राघ् (अ उ, आयासे K. आयामप्राप्तिषु V.) I. 1. *Atm.* द्राघे, ददाघे, द्राघिष्ये, द्राघितुं, द्राघित. Operam dare, adniti. Amplum esse. Extendere. Valere.

ध्राघ् (अ उ, शक्तौ) I. 1. *Atm.* ध्राघे, दध्राघे, ध्राघिष्ये, ध्राघितुं, ध्राघित. Posse, valere.

मघ् (इ उ, कैतवे K. कैतवगतौ निन्द्याभक्षणेषु V.) I. 1. *Atm.* मंघे, ममघे *s.* मेघे, मघिष्ये, मघितुं, मघित. Ludere. Ire. Reprehendere. Incipere. Properare.

मघ् (इ, भूषे) I. 1. *Par.* मंघामि, ममाघ *s.* ममघ, मघिष्यामि, मघितुं, मघित. Ornare.

मर्घ् (गत्यां K.) I. 1. *Par.* मर्घामि, ममर्घ, मर्घिष्यामि, मर्घितुं, मर्घित. Ire. se movere.

रघ् (क इ, भासि) I. 10. *Par.* रंघयामि, रंघयामास, रंघयिष्यामि, *etc.* Videri. Lucere.

रघ् (उ इ, गमने K. गतौ V.) I. 1. *Atm.* रंघे, ररघे *s.* रेघे, रघिष्ये, रघितुं, रघित. Ire, se movere.

राघ् (अ उ, सामर्थ्ये K. शक्तौ V.) I. 1. *Atm.* राघे, रराघे, राघिष्ये, राघितुं, राघित. Potentem, valentem esse.

लघ् (इ उ, गतौ K. अभुग्गत्योः V.) I. 1. *Atm.* लंघे, ललघे *s.* लेघे, लघिष्ये, लघितुं, लघित. Ire, se movere. Properare.

लघ् (इ, शोषणे गतौ K. शोषे V.) I. 1. *Par.* लंघामि, ललाघ *s.* ललाघ, लघिष्यामि, लघितुं, लघित. Exsiccari. Ire, se movere.

लघ् (क इ, भाषार्थे K. त्विषि V.) I. 10. *Par.* लंघयामि, लंघयामास, लंघयिष्यामि, लंघयितुं, लंघित. Loqui. Lucere, videri. *It.* Transgredi, transsilire: न लंघयेद् वत्सतंत्रीं ne transsiliat vituli funem (funem, cui alligatus est vitulus.) Man. V. 170. *Hinc translat.* transsilire aliquem, vilipendere eum: भर्तारं लंघयेद् या स्त्री: quae uxor maritum vilipendat. Man. VIII. 371.

c. अव Transgredi: सर्वकालं अवलंघ्य omne tempus transgrediendo. Ghatak. 7.

लाघ् (ऋ उ, सामर्थ्ये K. प्राप्तौ V.) I. 1. *Atm.* लाघे, ललाघ्ये, लाघिष्ये, लाघितुं, लाघित. Posse, valere.

वघ् (इ उ, गतौ K. गतौ निन्दारम्भवेषु K.) I. 1. *Atm.* वंघे, ववघे *s.* वेघे, वघिष्ये, *etc.* Ire. Reprehendere. Incipere. Properare.

शर्घ् (हिंसायां K.) I. 1. *Par.* शर्घामि, शशार्घ, शर्घिष्यामि, शर्घितुं, शर्घित. Occidere, laedere.

शिघ् (इ, आघ्राणे) I. 1. *Par.* शिंघामि, शिशेघ, शेघिष्यामि, शेघितुं, शिघित. Fragrare, olfacere.

श्लाघ् (ऋ उ, कत्थने) I. 1. *Atm.* श्लाघे, शश्लाघे, श्लाघिष्ये, श्लाघितुं, श्लाघित. Narrare. Suffragari, laudare: श्लाघ्यो ऽसि laudandus es. Hitop. p. 19.

***सघ्** (न हिंसे) III. 5. *Par.* सघ्नोमि, ससाघ *s.* ससघ, सघिष्यामि, सघितुं, सघित. Occidere, laedere.

सघ् (न, हिंसायां K. हिंसे V.) III. 5. *Par.* सघ्नोमि, ससाघ *s.* ससघ, सघिष्यामि, सघितुं, सघित. Laedere, occidere.

***स्तिघ्** (न उ, आस्कन्दि V.) III. 5. *Par.* स्तिघ्नोमि, तिष्टेघ, स्तेघिष्यामि, स्तेघितुं, स्तिघित. Vanum, fastuosum esse. Provocare.

अच् (अ इ, पूजने K. पूजे V.) I. 1. *Par. Atm.* अचामि, अचे; आच, आचे; अचिष्यामि, अचिष्ये; अचितुं; अचित. Venerari, colere.

अच् (उ इ, गतिपूजनयोः K. पूजे V.) I. 1. *Par.* अचामि, आच, अचिष्यामि, अचितुं, अचित. Ire. Adorare, venerari.

अञ्च् (क, व्यक्तायां वाचि K. व्याक्तौ V.) I. 10. *Par.* अञ्चयामि, अञ्चयामास *etc.* Clare, distincte loqui. Explicare.

अञ्च् (उ, मृष्टोक्तौ K. मृष्टोक्तौ गतौ V.) I. 1. *Par.* अञ्चामि, आनञ्च (*r.* 427.) अञ्चिष्यामि, अञ्चितुं, अञ्चित. Indistincte *vel* voce submissa loqui.

अञ्च् (अं उ, गतिपूजनयोः K. गतौ V.) I. 1. *Par. Atm.* अञ्चामि, अञ्चे; आनञ्च, आनञ्चे; अञ्चिष्यामि, अञ्चिष्ये; अञ्चितुं; अञ्चित. 1) Colere, venerari: अञ्चित veneratus. Nal. XII. 45. 2) Ire, se movere.

अर्च् (अ उ, पूजायां K. पुजे V.) I. 10. *Par.* अर्चयामि, अर्चयामास, अर्चयिष्यामि, अर्चयितुं, अर्चित. Colere, venerari: अर्चयन्ति नृपार्चितं colunt eum quem princeps colit. Hitop. p. 67. वाङ्मात्रेणापि नार्चयेत् ne alloquutione quidem dignetur *eos*. Man. IV. 30. Nal. XVIII. 19. Cum honoribus et hospitio excipere: सेनं अभ्यर्चयितुं exercitum hospitio excipere. Ram. II. 64. 39.

अर्च् (उ, पूजायां K. पूजे V.) I. 1. *Par. Atm.* अर्चामि, अर्चे; आनर्च, आनर्चे; अर्चिष्यामि, अर्चिष्ये; अर्चितुं; अर्चित. (*Pass.* अर्च्ये.) Venerari, colere: यद् अर्चति quod veneratur (quodcunque venerationis commonstrandae caussa peragit). Man. VIII. 305. III. 81. *ubi vid.* Haughton. पार्थं आनर्चुः Prithae filium venerati sunt. Indr. III. 1. IV. 3. Tshand. IV. 29. अर्चितो विविधैः गन्धैः honoratus variis suffimentis. Ram. I. 28. 45. स्वागतेनार्चितस् तया salutatione honoratus ab illa. Indr. IV. 5.

c. अभि *i. q. simpl.* सहित अभ्यर्च्यते a bonis colitur. Hitop. p. 85. Bhag. XVIII. 46.

c. आ *id.* प्रत्युवाचार्च्य तान् सर्वान् respondit, postquam salutaverat eos omnes. MAN. I. 4.

c. प्रति Salutem reddere: प्रत्यर्च्य तं जनं salutem reddendo illis hominibus. RAM. II. 55. 31.

उच् (य, समवाये K. ह्रि य, समवायने V.) I. 4. *PAR.* उच्यामि, ऊच, ओचिष्यामि, ओचितुं, उचित *s.* ओचित. Convenire, conjungere: उचित congruus, adsuetus: अतथोचित non sic adsuetus. HID. I. 33.

ऋच् (श, संवरणे K. तुल्यां V.) I. 6. *PAR.* ऋचामि, आनृच, अर्चिष्यामि, अर्चितुं, ऋचित. Tegere, abscondere. Laudare.

कच् (ङ, बन्धने K. बन्धत्विषोः V.) I. 1. *ATM.* कचे, चकचे, कचिष्ये, कचितुं, कचित. Ligare. Lucere, videri.

कच् (रवे K.) I. 1. *PAR.* कचामि, चकाच *s.* चकच, कचिष्यामि, कचितुं, कचित. Sonum edere.

कच् (इ, दीप्तौ K. बन्धत्विषोः V.) I. 1. *PAR.* कञ्चामि, चकाच *s.* चकच, कचिष्यामि *etc.* Lucere. Ligare.

कुच् (ञ, रोधपर्ककौटिल्यलेखनेषु) I. 1. *PAR.* कोचामि, चुकोच, कोचिष्यामि, कोचितुं, कुचित. Reniti. Contendere. Inflexum esse. Scribere.

कुच् (तारशब्दे) I. 1. *PAR.* कोचामि, चुकोच, कोचिष्यामि, कोचितुं, कुचित. Acrem sonum edere.

कुच् (संकोचे) I. 1. *PAR.* कोचामि, चुकोच, कोचिष्यामि *etc.* Corrugari.

कुच् (श्रि, संकोचे) I. 6. *PAR.* शुचामि, शुशोच, शोचिष्यामि *etc.* Corrugari.

कुञ्च् (उ, कौटिल्यात्पीभावयोः K. गत्यां वक्रणे तौक्ष्ण्ये V.) I. 1. *PAR.* कुञ्चामि, चुकुञ्च, कुञ्चिष्यामि *etc.* Inflexum esse: मृदुकुञ्चितदीर्घेण केशहस्तेन leniter cincinnatâ longâ caesarie. INDR. V. 6. Ire, se movere. Despicere, spernere.

क्रुञ्च् (कौटिल्यालपीभावयोः K. गत्वा V.) I. 1. PAR. क्रुञ्चामि, चुक्रुञ्च, क्रुञ्चिष्यामि, क्रुञ्चितुं, क्रुञ्चित. Inflexum, contortum esse. Parvum esse. Ire.

खच् (क त, बन्धने) I. 10. PAR. खचयामि, खचयामास etc. Ligare, religare.

खच् (श, भूतिपूत्योरुत्पत्तौ) I. 6. PAR. खचामि, चखाच &c. चखञ्च, खचिष्यामि, खचितुं, खचित. Divitias, puritatem efficere.

गुच् (उ इर, चौर्ये) I. 1. PAR. गोचामि, जुगोच, गोचिष्यामि, गोचितुं, गुक्त. Furari.

ग्लुच् (उ इर, चौर्ये) I. 1. PAR. ग्लोचामि, जुग्लोच, ग्लोचिष्यामि, ग्लोचितुं, ग्लुक्त. Furari.

ग्लुञ्च् (उ इर, गतौ K.) I. 1. PAR. ग्लोचामि, जुग्लोच, ग्लोचिष्यामि, etc. Ire, se movere.

ग्लुञ्च् (उ इर, गतौ) I. 1. PAR. ग्लुञ्चामि, जुग्लुञ्च, ग्लुञ्चिष्यामि, etc. Ire, se movere.

चक्च् (उ, इतौ) I. 1. PAR. चक्चामि, चचक्च, चक्चिष्यामि, चक्चितुं, चक्चित. Ire, se movere.

चर्च् (उ कि, परिभाषणार्दनयोः K. उक्तौ भर्त्से इतौ V.) I. 1 et 10. PAR. चर्चामि, चर्चयामि; चचर्च, चर्चयामास; चर्चिष्यामि, चर्चयिष्यामि; चर्चितुं, चर्चयितुं; चर्चित. Loqui. Terrere. Calumniari. Ire. TSHAND. XI. 30.

चर्च् (श, परिभाषणार्दनयोः K. उक्तौ भर्त्से V.) I. 6. PAR. चर्चामि, चचर्च, चर्चिष्यामि, etc. Loqui. Terrere. Calumniari.

चर्च् (क उ, अध्ययने K.) I. 10. ATM. चर्चये, चर्चयामास, चर्चयिष्ये, etc. Percurrere, perlegere.

ज्चर्च् (श, परिभाषणार्दनयोः K. उक्तौ भर्त्से V.) I. 6. PAR. ज्चर्चामि, ज्चचर्च, ज्चर्चिष्यामि, ज्चर्चितुं, ज्चर्चित. Loqui. Terrere. Calumniari.

कर्च् (ग्र, परिभाषणात्सर्त्सनयोः K. ठत्तो भर्त्से V.) I. 6. *Par.* कर्चामि, चकार्च, कर्चिष्यामि, कर्चितुं, कर्चित. Loqui. Terrere. Calumniari.

तञ्च् (ध, संकुचि) II. 7. *Par.* तनच्मि, ततञ्च, तञ्चिष्यामि, तञ्चितुं, तञ्चित. Corrugari.

तञ्च् (उ, गतौ K. इतौ V.) I. 1. *Par.* तञ्चामि, ततञ्च, तञ्चिष्यामि, तञ्चितुं, तञ्चित. Ire, se movere.

त्वच् (ग्र, संवरणे K. वृत्यां V.) I. 6. *Par.* त्वचामि, तत्वाच *s.* तत्वच, त्वचिष्यामि, त्वचितुं, त्वचित. Tegere, abscondere.

त्वञ्च् (उ, गतौ K. इतौ V.) I. 1. *Par.* त्वञ्चामि, तत्वञ्च, त्वञ्चिष्यामि, त्वञ्चितुं, त्वञ्चित. Ire, se movere.

पच् (उ अ श्रौ ष, पाके) I. 1. *Par. Atm.* पचामि, पचे; पपाच *s.* पपच, पपचे *s.* पेचे; पक्ष्यामि, पक्ष्ये; पक्तुं; पक्त. *r.* 468, 2, (*Pass.* पच्ये.) Coquere: पचाम्यन्नं चतुर्विधं coquo cibum quadruplicem. Bhag. XV. 14. Hitop. p. 135. *Et translat.* धनोष्मणा पच्यमानः divitiarum flammâ incensus. Man. IX. 231.

पच् (उ, श्रौ, व्यक्तीकरणे) I. 1. *Atm.* पचे, पपचे *s.* पेचे, पक्ष्ये, पक्तुं, पक्त. Explicare, illustrare.

पच् (इ उ, व्यक्तीकरणे K. व्यक्तीकारे V.) I. 1. *Atm.* पञ्चे, पपचे *s.* पेचे, पक्ष्ये, पक्तुं, पक्त. Explicare, illustrare.

पच् (क इ, विस्तारे K. ततरे V.) I. 10. *Par.* पञ्चयामि, पञ्चयामास, पञ्चयिष्यामि, *etc.* Explicare, extendere.

पिच्च् (क, कुट्टने K. छेदे V.) I. 10. *Par.* पिच्चयामि, पिच्चयामास, पिच्चयिष्यामि *etc.* Abscindere, caedere.

पृच् (कि, संयमने K. संयमने संपर्के V.) I. 1 *et* 10. *Par.* पर्चामि, पर्चयामि; पपर्च, पर्चयामास; पर्चिष्यामि, पर्चयिष्यामि; पर्चितुं, पर्चयितुं; पर्चित. Conjungere, miscere.

पृच् (ल ई ऊ, संपर्के) II. 2. *Atm.* पृचे, पपृचे, पर्चिष्ये, पर्चितुं, पृक्त. Conjungere, miscere.

पृच् (ध ई, संपर्के) II. 7. *Par.* पृणाच्मि, पपर्च, पर्चिष्यामि, पर्चितुं, पृक्त. Conjungere, miscere.

मच् (ङ, कत्थने K. कत्थने दम्भे श्लाघ्ये V.) I. 1. *Atm.* मचे, ममचे *s.* मेचे, मचिष्ये, मचितुं, मचित. Decipere. Frangere. Sibi confidere.

मच् (इ ङ, धारणे K. उच्छ्रायधृत्यर्चाभाःसु V.) I. 4. *Atm.* मञ्चे, ममचे *s.* मेचे, मचिष्ये *etc.* Tenere. Extollere. Venerari. Lucere.

मञ्च् (गत्यां) I. 1. *Par.* मञ्चे, ममञ्चे, मञ्चिष्ये, मञ्चितुं, मञ्चित. Ire, se movere.

मुच् (क, प्रमोचने K. मोक्षे V.) I. 10. *Par.* मोचयामि, मोचयामास, मोचयिष्यामि *etc.* Exsolvere, liberare. (*Vid. seq.* मुच् *in Causs.*)

मुच् (ग्रा प ञ्च लृ श्नो, मोचने K. मोक्षे V.) I. 6. *Par. Atm.* मुञ्चामि, मुञ्चे; मुमोच, मुमुचे; मोक्ष्यामि, मोक्ष्ये; मोक्तुं; मुक्त. (*Pass.* मुच्ये. *Causs.* मोचयामि.) Relinquere: अमुञ्चद् इह स स्वापायां reliquit ibi ille dormientem. Nalod. III. 11. अन्यद्देशरतिर् अथ मुच्यतां longinquae terrae delicium hodie relinquatur. Ghatak. 8. भीर् मुञ्चेत त्वां metus relinquat te. (=त्यजेत् Schol.) Nalod. IV. 7. तृष्णे ऽधुना मुञ्च मां o sitis, jam relinque me! Bhartrih. p. 62. अधर्मेण मुच्यते crimine liberatur. Man. XI. 228. 239. Dimittere: मुमोच मन्थरां dimisit Mantharam. Ram. II. 58. 28. *Et in nonnullis loquendi formulis:* मुमोच बाणां dimisit sagittam. Ram. II. 48. 57. Tshand. II. 51. III. 10. मुमोच बाष्पं profudit lacrymas. Ram. II. 45. 33. Br. II. 36. अङ्गं मुमोच corpus reliquit (mortuus fuit). Ram. I. 22. 14. एष मे मुञ्चतु प्राणान् iste *ventus* meam solvito vitam. Nal. XXIV. 32. प्राणान् मुमुचुः vitam efflaverunt. Tshand. II. 60. मुक्त solutus, liber. Bhag. V. 28. *et c. abl. rei, e. g.* मुक्तो दाहात् liberatus ex incendio. Hid. I. 44. मुक्त आपद्: solutus e discrimine. Br. I. 19. *Causs.*

Solvere: मोचयित्वा तान् अश्वान् solvendo illos equos. NAL. XXI. 32.

c. अव *i. q. simpl.* हयान् अवमुच्य equis *jugo* exsolutis. NAL. XXI. 18. — c. वि + अव *id.* RAM. II. 78. 17.

c. निर् *i. q. simpl.* त्वयि त्वरोगे निर्मुक्ते te autem incolumi servato. BR. III. 18. द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ताः ancipiti errore liberati. (= द्वन्द्वनिमित्तेन मोहेन निर्मुक्ताः SCHOL.) BHAG. VII. 28. — c. वि + निर् *id.* NAL. XIII. 21. जन्मबन्धविनिर्मुक्त generationis vinculo (iteratae nativitatis necessitate) liberatus. BHAG. II. 51.

c. प्र *i. q. simpl.* धूमं प्रमुमुचे विन्ध्यः fumum emisit *mons* Vindhyus. SUND. I. 11. हाहाकारं प्रमुञ्चन्तः heu! heu! clamorem emittentes. NAL. XIII. 11. पापात् प्रमुच्यते crimine liberatur. MAN. XI. 230. — c. वि + प्र *id.* कथं नु विप्रमुच्येम भयाद् अस्मात् quonammodo liberari possimus e discrimine isto. HID. I. 7.

c. प्रति *i. q. simpl.* किल्बिषात् प्रतिमुच्यते peccato solvitur. MAN. X. 118.

c. वि *i. q. simpl.* NAL. XX. 44. XIII. 14. देही प्राणान् विमुञ्चति homo vitam amittit. HITOP. p. 40. प्राणैर् विमुच्यते vitâ privatur. HITOP. p. 22. *Partic. Pass. Causs.* विमोचित liberatus. HITOP. p. 51.

[मुच् I. 6. *it.* Liberum esse. I. 10. *it.* Exhilarare. I. 1. *it.* Superbum esse. Infelicem esse. Loqui. Conterere. WILS.]

मुच् (ऊ, कल्कने K. मोक्षे V.) I. 1. *ATM.* मोचे, मुमुचे, मोक्ष्ये, मोक्तुं, मुक्त. Decipere, fallere. Liberare.

मुच् (इ ऊ, कल्कने K. मोक्षे V.) I. 1. *ATM.* मुक्षे, मुमुचे, मोक्ष्ये *etc.* Decipere, fallere. Liberare.

मुच्ल् (गत्यां) I. 1. *PAR.* मुचामि, मुमुक्ष, मुक्षिष्यामि, मुक्षितुं, मुक्त. Ire,

म्रच् (गतौ K.) I. 1. *Par.* म्रचामि, ममार्च, म्रचिष्यामि, म्रचितुं, म्रचित. Ire, se movere.

म्रुच् (इर् उ, गत्यां) I. 1. *Par.* म्रोचामि, मुमोच, म्रोचिष्यामि, म्रोचितुं, *etc.* Ire, se movere.

म्रुश्च् (उ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* मुश्चामि, मुमुश्च, मुश्चिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

म्लुच् (इर् उ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* म्लोचामि, मुम्लोच, म्लोचिष्यामि, म्लोचितुं, म्लुक्त. Ire, se movere.

म्लुश्च् (उ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* म्लुश्चामि, मुम्लुश्च, म्लुश्चिष्यामि, म्लुश्चितुं, म्लुक्त. Ire, se movere.

याच् (अ ट् ठ ञ, याचायां K. याचने V.) I. 1. *Par. Atm.* याचामि, याचे; ययाच, ययाचे; याचिष्यामि, याचिष्ये; याचितुं; याचित. (*Pass.* याच्ये.) Quaerere, petere, desiderare: त्रीन् अयाचत संक्रमान् tres desiderabat passus *terrae.* Ram. I. 27. 23. याचते न तलं देयं pascenti non *est* aqua danda. Nal. XXIII. 4. Ram. I. 12. 60. Hitop. p. 77. याच्यमाना मयासकृत् rogata a me saepius. Br. I. 21. *It.* Sollicitum, anxium esse: याचते कार्यकाले anxius est agendi tempore (quum strenue agendum esset.) Hitop. p. 59.

c. अति Instanter petere: कुप्येत् को नातियाचितः quis non irascatur nimis rogatus. Hitop. p. 92.

c. आ *i. q. simpl.* Ram. I. 64. 73.

रच् (क त, प्रतियत्ने K. कृत्यां V.) I. 10. *Par.* रचयामि, रचयामास, रचयिष्यामि, रचयितुं, रचित. Apparere. Facere.

रिच् (कि, वियोजनसंपर्चनयोः K. संपर्कनिवोगयोः V.) I. 1 *et* 10. *Par.* रेचामि, रेचयामि; रिरेच, रेचयामास; रेचिष्यामि, रेचयिष्यामि; रेचितुं, रेचयितुं; रिक्त. *r.* 468, 2. (*Pass.* रिच्ये.) Disjungere. Conjungere. Purgare.

c. अति *Pass.* Extendi, porrigi ultra aliquid, *c. ablat.* अश्वमेधसह-स्राद्धि सत्यं एवातिरिच्यते ultra centum equorum sacrificia veritas profecto extenditur (*i. e.* melior, efficacior est.) HITOP. p. 160. (*locus ex* RAMAYANO II. 47. 31. *sumtus.*) अकीर्तिर् मरणाद् अतिरिच्यते infamia ultra obitum porrigitur (ipsa morte pejor est.) BHAG. II. 34. Praevalere: दैवं अतिरिच्यते Fatum praevalet. HITOP. p. 40. 61. स्वभाव एवात्रातिरिच्यते propria natura profecto ibi praevalet. HIT. P. p. 11. MAN. II. 145. IX. 296. XII. 25.

रिच् (ध अ इ॒र् ओ, विरेचने K. विरेके V.) II. 7. *Par. Atm.* रिणक्मि, रिङ्क्ते; रिरेच, रिरिचे; रेक्ष्यामि, रेक्ष्ये; रेकुं; रिक्त. Purgare. Fluere.

c. वि Purgare *alvum:* विरिक्त alvum purgatus. MAN. V. 144.

रुच् (लृ उ, द्युती K. प्रीतिप्रकाशयोः V.) I. 1. *Atm.* रोचे, रुरुचे; रोचिष्ये, रोचितुं, रुचित. 1) Lucere, splendere: यद् एव रोचते यस्य भवेत् तत् तस्य सुन्दरं quod certe nitet in aliquo, id est ipsius pulchritudo. HITOP. p. 63. 2) Videri, placere: यदि ते रोचते si tibi videtur (placet). RAM. I. 9. 37. 50. 10. 59. 6. 3) Hilarem esse: स्त्रियां तु रोचमानायां सर्वं तद् रोचते कुलं uxore autem exhilaratâ, universa illa hilaris est gens. MAN. III. 62. *Causs.* Eligere, destinare, creare: राज्ञानं रोचयामासुः regem creârunt. RAM. I. 34. 29. 13. 41. Decernere, probare: दहनं मही-पतेर् नारोचयन् combustionem regis non comprobarunt. RAM. II. 51. 27.

c. अभि *Causs.* Praeparare se ad aliquid, *c. locat. rei, e. g.* मार्ग-नायाभिरोचय ad iter te accinge. RAM. I. 30. 25.

c. वि Splendere: पिप्लुस् तस्या व्यरोचत naevus illius splendebat NAL. XVII. 11. INDR. I. 41.

लुभ् (अपनयने V.) I. 1. *Par.* लुभामि, लुलुभ, लुभिष्यामि, लुभितुं, लुभित. Removere, abducere.

लृभ् (अपनयने V.) I. 1. *Par.* लृभामि, ललृभ, लृभिष्यामि, लृभितुं, लृभित. Removere, abducere.

लोच् (अ, दर्शने K. ईक्षे V.) I. 1. *Atm.* लोचे, लुलोचे, लोचिष्ये, लोचितुं, लोचित. Videre, considerare. Apparere.

लोच् (क अ, भाषार्थे K. भासे V.) I. 10. *Par.* लोचयामि, लोचयांबभूव, लोचयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere, splendere.

c. आ Considerare, reputare: केनचित् पान्थेनालोचितं भाग्येनेदम् a quodam viatore cogitatum *fuit*: „ faustâ fortunâ hoc *contingit mihi.*" Hit. P. p. 9. Hitop. p. 19. 44.

वच् (अनि, वक्ति K. वाचे V.) I. 1. *Par.* वचामि, वचे; उवाच, ऊचे; वक्ष्यामि, वक्ष्ये; वक्तुं; उक्त. (*Pass.* ऊच्ये.) *r.* 420. 455. 468, 2. 481. Dicere, loqui, *c. acc. pers. et rei.* उवाच भीमसेनं इदं वचः dixit Bhimaseno hunc sermonem. Hid. III. 3. Bhag. II. 1. 10. *Pass.* उच्यते dicitur, declaratur, *e. g.* अविकार्योऽयं उच्यते immutabilis ille dicitur. Bhag. II. 25. III. 40. XIII. 12. 20. XV. 16.

c. पुनर् Iterum dicere, dicendo repetere: येषां द्विजानां सावित्री नानूच्येत यथाविधि a quibus Brachmanis formula Savitri non repetitur uti fas est. Man. XI. 191.

c. प्र *i. q. simpl.* तत् ते सर्वं प्रवक्ष्यामि hoc tibi totum declarabo. Indr. V. 22. Br. II. 6. नलं प्रोचे शक्रः Nalo dixit Sakrus (Indrus). Naiod. I. 36. III. 40. Promulgare, condere *legem, doctrinam.* Bhag. III. 3. IV. 1. 2. XVII. 18.

c. प्रति Respondere: एवं उक्ते कलिना प्रत्यूचुस् ते दिवौकसः hoc quum dixisset Kalis, responderunt illi coelicolae. Nal. VI. 7. नलस् तां प्रत्युवाच Nalus illi respondit. Nal. III. 22.

वच् (ल ची, परिभाषणे K. वाक्ये V.) II. 2. *Par.* वच्मि, उवाच, वक्ष्यामि, वक्तुं, उक्त. *r.* 358. Loqui. Dicere.

वच् (क, संदेशने K. संदेशे V.) I. 10. *Par.* वाचयामि, वाचयामास, वाचयिष्यामि *etc.* Jubere.

वच् (इ ङ, एकचर्यायां K.) I. 1. *Atm.* वचते, उच, वक्षते, वक्तुं, वक्त. Unum consilium persequi.

वञ्च् (उ, गत्यां) I. 1. *Par.* वञ्चामि, ववञ्च, वञ्चिष्यामि, वञ्चितुं, वञ्चित. Ire se movere.

वञ्च् (क उ, प्रलम्भने K. वञ्चने V.) I. 10. *Atm.* वञ्चते, वञ्चयामास, वञ्चयिष्यामि, वञ्चयितुं, वञ्चित. Decipere, fallere: वञ्चिता इव काकैः decepti anseres cornicibus. Hitop. p. 95. 145. Tshand. I. 100. यामि हे कं इह प्राणां सखीजनवञ्चनवञ्चितां aggrediar, eheu, quodnam hic suffugium, amicarum sermone decepta. Gitagov. VII. 2, 1. Ram. II. 64, 35.

c. परि *id.* Hitop. p. 156.

वर्च् (उ, दीप्तौ) I. 1. *Atm.* वर्चते, ववर्च, वर्चिष्ये, वर्चितुं, वर्चित. Splendere, lucere.

वर्च् (क, क्षेदपूरणयोः K.) 1. 10. *Par.* वर्चयामि, वर्चयामास, वर्चयिष्यामि, वर्चयितुं, वर्चित. Splendere. Implere.

विच् (ध लि ञ इर् ग्रौ, पृथग्भावे K. पृथक्त्वे V.) II. 7. *Par. Atm.* विनक्ति, विक्ते; विवेच, विविचे; वेचिष्यामि, वेचिष्ये; वेक्तुं; विक्त. Distinguere, separare.

c. वि *i. q. simpl.* विविक्त separatus, remotus, solitarius: विविक्ते मृदुप्रावृते in solitaria fluvii ripa. Ram. II. 60. 95. Man. III. 206. Bhag. XVIII. 52. Ram. I. 40. 5.

वृच् (ध ई वृतौ) II. 7. *Par.* वृणक्ति, ववर्क, वर्क्ष्यामि, वर्क्तुं, वृक्त. Tegere, obtegere.

व्यच् (श्र श्नि, व्याचीकर्‍यो K. व्याचे संभवे V.) I. 6. *Par.* व्यचामि, व्यव्याच, व्यचिष्यामि *etc.* Decipere, fallere.

व्रश्च् (उ श्र, छेदने K. छेदे V.) I. 6. *Par.* वृश्चामि, ववृश्च, वृश्चिष्यामि *etc.* Decernere. Dilacerare.

शच् (उ, व्यक्तायां वाचि K. वाचि V.) I. 1. *Atm.* शचे, शशाचे *s.* शेचे, शचिष्ये, शचितुं, शचित. Loqui. Distincte loqui. Explicare.

शच् (इ ऊ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* शाञ्चे, शशाञ्चे, शाञ्चिष्ये, शाञ्चितुं, शाञ्चित. Ire, se movere.

शुच् (प्रतीघाते K. शोके V.) I. 1. *Par. Atm.* शोचामि (*et* शोचिमि, Nal. XI. 11.), शोचे; (*Aorist.* VI. अशुचे.) शुशोच, शुशुचे; शोचिष्यामि, शोचिष्ये; शोचितुं; शुचित. Queri, dolere: शोचति नेषधं queritur Nishadhae principem. Nal. XI. 22. VIII. 24. कां एनां शोचसे नित्यं cujus illius misereris semper? Nal. XV. 11. मा शुचः non moere! Nal. XII. 73. Bhag. XVI. 5.

c. अनु Cum dolore meminisse, misereri: कां एवं अनुशोचसे cujus *mulieris* ita misereris? Nal. XV. 12. Bhag. II. 11. 25. Ram. II. 45. 2.

शुच् (य अ इर् ई, प्रतीभावे K. शौचे विशरणे क्लेदे V.) I. 4. *Par. Atm.* शुच्यामि, शुच्ये; शुशोच, शुशुचे; शोचिष्यामि, शोचिष्ये; शोचितुं; शुचित. Purum esse. Dissecare. Putrescere, madefieri.

श्वच् (उ, गत्यां) I. 1. *Atm.* श्वाचे, शश्वाचे, श्वाचिष्ये, श्वाचितुं, श्वाचित. Ire, se movere.

श्वच् (इ ऊ, गत्यां) I. 1. *Atm.* श्वाञ्चे, शश्वाचे, श्वाचिष्ये, श्वाचितुं, श्वाचित. Ire, se movere.

***सच्** (समवाये K. संबन्धे V.) I. 1. *Par.* सचामि, ससाच *s.* ससच, सचिष्यामि, सचितुं, सचित. Conjungere.

***सच्** (उ, सेचने I. 1. *Atm.* सचे, ससचे *s.* सेचे, सचिष्यामि, सचितुं, सचित. Adspergere.

*सञ्च् (गतौ) I. 1. *Atm.* सञ्चामि, ससञ्च, सञ्चिष्यामि, सञ्चितुं, सञ्चित. Ire, se movere.

*सिच् (श प श्रौ ञ, क्षरणे) I. 6. *Par. Atm.* सिञ्चामि, सिञ्चे; सिषेच, सिषिचे; सेक्ष्यामि, सेक्ष्ये; सेक्तुं; सिक्त. *r.* 368. 3. (*Pass.* सिच्ये. *Caus.* सेचयामि.) Humectare, irrigare: सिच्यमान इव द्रुमः irrigata veluti arbor. Man. II. 55. Ram. I. 5. 9. सिञ्चन्नानन्दजाम्बुभिः rigabis *eum* gaudio effusis lacrymis. Ram. II. 48. 36.

c. अभि *Praesertim* unguendo inaugurare *regem*: पक्षिराजेऽभिषिक्तः ad avium imperium inauguratus. Hitop. p. 95. 135. Ram. I. 31. 63. 58. 15. 20.

c. अव Conspergere: रुधिरेणावसिक्ताङ्गः cruore conspersis membris. Sund. IV. 19.

c. आ *Caus.* तप्तं आसेचयेत् तैलं वक्त्रे fervens infundi jubeat oleum ori. Man. VIII. 272.

c. उत् *e. g.* वीर्योत्सिक्त vi praeditus. Ram. I. 18. 12.

c. नि Conspergere: क्षते क्षारं निषेक्तुं vulneri sal inspergere. Ram. II. 48. 8.

c. परि *id.* वृष्ट्या यथाग्निः परिषिच्यमानः pluviâ veluti ignis conspersus. Ram. II. 48. 37.

सूच् (क त, पैशून्ये K. पैशुन्ये V.) I. 10. *Par.* सूचयामि, सूचयामास, सूचयिष्यामि *etc.* Narrare, praedicare. सूचित praeditus, instructus. Hid. I. 3. Nal. V. 26. XVII. 13.

*स्तुच् (ङ, प्रसादे) I. 1. *Atm.* स्तोचे, तुष्टुचे, स्तोचिष्ये, स्तोचितुं, स्तुचित. Placere, exhilarare.

अञ्च् (इ, आयामे K.) I. 1. *Par.* अञ्चामि, आञ्च, अञ्चिष्यामि, अञ्चितुं, अञ्चित. Extendere.

आङ् (ङ, आयामे) I. 1. PAR. आञ्छामि, आनाङ्, आङ्क्ष्यामि, आङ्क्षितुं, आङ्क्षित. Extendere.

इच्छ् I. 1. PAR. इच्छामि, etc. Optare, desiderare. *Substituitur per quattuor formas priores radici* इष्, *q. v.*

उङ् (अ इ, उञ्छे) I. 1. PAR. उञ्छामि, उङ् (FORSTERUS उञ्छामास etc.), ओङ्क्ष्यामि, ओङ्क्षितुं, उष्ट. Spicas relictas colligere: शिलान् उञ्छन् spicas colligens. (= धान्यानि उञ्छिन्वन् SCHOL.) MAN. III. 100.

उङ् (अ ई, निवासे K. वर्त्तमे अन्थने समापने अतिक्रमे V.) I. 6. PAR. उञ्छामि, उङ्, ओङ्क्ष्यामि, ओङ्क्षितुं, उष्ट. Habitare. Relinquere. Ligare. Finire. Transgredi.

ऋङ् (अ, गतीन्द्रियप्रलयमूर्त्तिभावेषु K. मूर्त्तौ गमनमोहयोः V.) I. 6. PAR. ऋच्छामि, आनर्ङ्, अर्ङ्क्ष्यामि, अर्ङ्क्षितुं, ऋच्छित. Ire, se movere. *Praesertim* adire aliquid, obtinere, *c. acc.* चण्डालपुक्कसानां च अब्रह्मा योनिं ऋच्छति Tshandali Pukkasique nativitatem Brachmahi occisor obtinet. MAN. XII. 55. शान्तिं ऋच्छति tranquillitatem adipiscitur. BHAG. V. 29. II. 72. MAN. VIII. 18.

ऋङ् (मतौ K.) I. 1. PAR. ऋङ्गामि, आनर्ङ्, अर्ङ्क्ष्यामि, अर्ङ्क्षितुं, ऋच्छित. Ire, adire: मृत्युं ऋङ्गति mortem adit. NAL. IV. 7.

ऋर्ङ् (अ, परिभाषणार्त्तनयोः K. भर्त्सोक्त्योः V.) I. 6. PAR. ऋर्ङ्गामि, ऋनर्ङ्, ऋर्ङ्क्ष्यामि, ऋर्ङ्क्षितुं, ऋर्ङ्क्षित. Loqui. Minari, maledicere.

कर्ङ् (अ, परिभाषणार्त्तनयोः K. भर्त्सोक्त्योः V.) PAR. I. 6. कर्ङ्गामि, चनर्ङ्, कर्ङ्क्ष्यामि, कर्ङ्क्षितुं, कर्ङ्क्षित. Loqui. Minari, maledicere.

पिङ् (अ, बाधे) I. 6. PAR. पिङ्क्षामि, पिपेङ्, पेङ्क्ष्यामि, पेङ्क्षितुं, पिङ्क्षित. Praevenire, arcere, religare.

पुङ् (प्रमादे K.) I. 1. PAR. पोङ्गामि, पुपोङ्, पोङ्क्ष्यामि, पोङ्क्षितुं, पुङ्क्षित. Confusum, socordem esse.

प्रछ् (प्र श्नौ, जिज्ञासायां K. ज्ञीप्से V.) I. 6. *Par. Atm.* पृच्छामि, पृच्छे; पप्रच्छ, पपृच्छे; प्रक्ष्यामि, प्रक्ष्ये; प्रष्टुं; पृष्ट. Interrogare: पृच्छामि त्वां यच्छ्रेयः स्यात् interrogo te, utrum melius sit. Bhag. II. 7. दमयन्तीं अपृच्छत Damayantim interrogabat. Nal. XIII. 52. II. 15. IV. 23.

c. अनु Quaerere, interrogare *de aliqua re, c. acc.* यस्या भयाद् रामं नानुपृच्छसि ob cujus timorem de Ramo non interrogas. Ram. II. 44. 31.

c. आ Salutem dicere: तं आप्रष्टुं उपचक्रमे eum salutatum accedebat. Indr. I. 21. Valedicere: Ram. I. 9. 43. 59. 27.

c. परि Percontari *aliquid:* यन् मां त्वं परिपृच्छसि quod ex me tu percontaris. Ram. I. 30. 13. तान् परिपप्रच्छ eos percontatus fuit, *quinam essent ipsi.* Nal. III. 1. पर्यपृच्छत तान् सर्वान् क्रमेण सुहृदः स्वकान् sciscitabatur ex illis omnibus deinceps amicis suis *salutem ipsorum.* Nal. XVI. 31.

c. प्रति *i. q. simpl.* अमात्यान् समाहूय प्रतिप्रक्ष्यति निश्चयं consiliarios convocando interrogabit decisionem. Ram. I. 8. 40.

मिछ् (प्र, वाधे) I. 6. *Par.* मिच्छामि, मिमेछ, मेछिष्यामि, मेछितुं, मिच्छित. Retinere, arcere.

मुर्छ् (आ, मोहसमुच्छ्रयोः K. मोह उच्छ्राये V.) I. 1. *Par.* मुर्छामि *s.* मूर्छामि, मुमुर्छ, मुर्छिष्यामि, मुर्छितुं, मुर्छित *s.* मूर्छित. (*Causs.* मूर्छयामि.) Stupescere, torpere, sopiri: मूर्छति deliquium patitur. Gitagov. IV. 4. 1. XI. 3. 1. मूर्छित vehementer commotus, exanimatus, *e. g.* क्रोधमूर्छित irâ commotus. Indr. V. 48. Ram. I. 24. 14. मूर्छितो न्यपतद् भूमौ exanimis concidit in terram. Ram. II. 44. 26. Tshand. IX. 28. *Causs.* म्लेच्छान् मूर्छयति Mletshos conturbat. Gitagov. I. 3. 1.

म्लेछ् (कि अव्यक्तायां वाचि K. देश्योक्तौ V.) I. 1 *et* 10. *Par.* म्लेछामि, म्लेछयामि; मिम्लेछ, म्लेछयामास; म्लेछिष्यामि, म्लेछयिष्यामि *etc.* Indistincte loqui, linguâ vernaculâ uti.

युछ् (प्रमदे) I. 1. *Par.* योछामि, युयोछ, योछिष्यामि, योछितुं, युच्छित. Confusum, socordem esse.

लछ् (लक्षणे) I. 1. *Par.* लच्छामि, ललाछ *s.* ललच्छ, लच्छिष्यामि, लच्छितुं, लच्छित. Animadvertere, distinguere.

लाछ् (इ, लक्षणे) I. 1. *Par.* लाञ्छामि, ललाछ, लाछिष्यामि, लाछितुं, लाछित. Animadvertere, discernere.

वाछ् (इ, इच्छायां K. कामे V.) I. 1. *Par.* वाञ्छामि, ववाञ्छ, वाञ्छिष्यामि, वाञ्छितुं, वाञ्छित. Optare, desiderare: अग्निर् आत्मभवं प्रादात् यत्र वाञ्छति नैषधे: Agnis suam vim *ei* impertiit, ubicunque optaret Nishadhae rex. NAL. V. 37. XXVI. 8. परिरम्भणामृतं वाञ्छति amplexuum delicias exoptat. GITAGOV. V. 3. 1. *Occurrit etiam* ATM. *e. g.* यद्यद् एव हि वाञ्छते quodcunque enim *quis* exoptaverit. HITOP. p. 44.

c. अभि *i. q. simpl.* नाप्राप्यं अभिवाञ्छन्ति non quod obtineri nequeat desiderant. HITOP. p. 41. 101. वृद्धो ऽस्मत्तो ऽभिवाञ्छित: prosperitas a nobis expetita. TSHAND. XIII. 24. RAM. I. 41. 22.

विछ् (अ, गतौ) I. 6. *Par.* विच्छामि, विवेछ, वेछिष्यामि, वेछितुं, विच्छित. Ire, se movere.

विछ् (क, भाषार्थे K. त्विषि V.) I. 10. *Par.* वेछयामि, वेछयामास, वेछयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere.

स्थुर्छ् (विस्मृतौ V.) I. 1. *Par.* स्थुर्छामि, तुष्थुर्छ, स्थुर्छिष्यामि, स्थुर्छितुं, स्थुर्छित. Oblivisci.

स्फुर्छ् (आ, विस्मृतौ) I. 1. *Par.* स्फुर्छामि, पुष्फुर्छ, स्फुर्छिष्यामि, स्फुर्छितुं, स्फुर्छित. Oblivisci.

कुर्कू (आ, कौटिल्ये K. कौटिल्यके V.) I. 1. *Par.* कुर्कामि, चुकुर्क, कुर्किष्यामि, कुर्कितुं, कुर्कित. Inflexum esse. Per amfractus incedere. (*Ita quidem* Forsterus *et* Wilsonus. *Apud* Wilkinsium *et* Careyum *legitur* कूर्क्.)

क्रीङ् (लज्जायां K. लज्जे V.) I. 1. *Par.* क्रीडामि, चिक्रीड, क्रीडिष्यामि, क्रीडितुं, क्रीडित. Pudere.

अञ् (गतौ K. क्षेपे गते V.) I. 1. *Par.* अञ्जामि, आञ्ज, अञ्जिष्यामि, अञ्जितुं, अञ्जित. Ire, se movere. Projicere.

अञ् (क इ, भासि) I. 10. *Par.* अञ्जयामि, अञ्जयामास, अञ्जयिष्यामि, *etc.* Lucere, splendere.

अञ्ज् (ध ऊ ञि, मृक्षणाकान्तिगतिषु K. व्यक्तिगतिमृक्षणे V.) II. 7. *Par.* अनक्मि, आनञ्ज, अञ्जिष्यामि, अञ्जितुं, अञ्जित. 1) Oblinere: अञ्जयन्ती स्वके नेत्रे *collyrio* oblinens oculos suos. Man. IV. 44. 2) Manifestare, efficere, creare. 3) Movere.

c. वि Creare: भगवान् व्यञ्जयत्निदं Bhagavan creans huncce *mundum*. Man. I. 6. Manifestare, arguere: अनार्यता निष्ठुरता .... पुरुषं व्यञ्जयन्तीह लोके कल्मषयोनिजं indecentia et sermonis rauci-tas arguunt hic in mundo humili ex utero natum. Man. X. 58.

अर्ज् (क, प्रयत्ने K. संस्कारे V.) I. 10. *Par. Atm.* अर्जयामि, अर्जये; अर्जयामास; अर्जयिष्यामि, अर्जयिष्ये; अर्जयितुं; अर्जित. Labore acquirere, fructum percipere: बहु वित्तं मयार्जितं multae divitiae a me conquisitae. Nal. XXVI. 4. विक्रमार्जितराज्य victoriâ adeptus imperium. Hitop. p. 56. स्वार्जितं तपः a memetipso effecta castigatio. Ram. I. 47. 13. स्वर्जितं कर्म bene instituta actio. Ram. I. 34. 38. *It.* Traditum accipere, discere: तद् अर्जयस्व कौन्तेय id accipe (disce), o Kuntidis fili. Indr. III. 7.

e. द्यम *i. q. simpl.* अमेण यद् उपार्जितं labore quod acquisitum est. MAN. IX. 208. चिरकालोपार्जितं धनं ex diuturno tempore collectae divitiae. HITOP. p. 25. 30.

अर्ज् (अर्जने) I. 1. *PAR.* अर्जामि, आनर्ज, अर्जिष्यामि, अर्जितुं, अर्जित. Colligere, coacervare.

इज् (*) (उ, गतौ K. कुत्से गतौ V.) I. 1. *ATM.* एजे, ईजे, एजिष्ये, एजितुं, ईजित. Ire, se movere. Scelestum esse. — *It.* Sacrificare: ईजे चाप्यश्वमेधेन sacrificabatque etiam Asvamedho (equi immolatione,) NAL. V. 45. ईजे च विविधैर् यज्ञैः sacrificabatque variis sacrificiis. NAL. XXVI. 37. अफलकांक्षिभिर् यज्ञो य इज्यते nullum praemium exspectantibus quod sacrificium offertur. BHAG. XVII. 11. 12.

इज् (इ च, गतौ K. कुत्से गतौ V.) I. 1. *PAR. ATM.* ईजामि, ईजे; ईजामास; एजिष्यामि, एजिष्ये; एजितुं; ईजित. Ire, se movere. Scelestum esse.

उब्ज् (ञ, आर्जवे) I. 6. *PAR.* उब्जामि, उब्जामास, उब्जिष्यामि, उब्जितुं, उब्जित. Extendere, distendere.

ऊर्ज् (क, बलप्राणाधारणयोः K. क्षीवने बले V.) I. 10. *PAR.* ऊर्जयामि, ऊर्जयामास, ऊर्जयिष्यामि *etc.* Vigere, valere, vivere: ऊर्जित validus, vigens, *e. g.* ऊर्जितशासन validum imperium habens. RAM. I. 1. 115.

ऋज् (उ, गतौ K. गतिस्थैर्योर्जनार्जने V.) I. 1. *ATM.* अर्जे, आनर्जे, अर्जिष्ये, अर्जितुं, ऋजित. Ire. Fixum esse. Valere. Vivere. Acquirere, sibi comparare.

(*) Ut brevi vocali hanc radicem scriberem, editorum librorum locis adductus fui: nam enim et CAREYUS et WILKINSIUS ex Indorum grammaticis, et FORSTERUS exhibent.

ऋज् (इ उ, भृते K. भृते V.) I. 1. *Atm.* ऋञ्जे, ऋञ्जानें, ऋञ्जिष्ये *etc.* Assare. Coquere.

एज् (ऋ, कम्पे) I. 1. *Par.* एजामि, एजामास, एजिष्यामि, एजितुं, एजित. Tremere.

एज् (ऋ उ, दीप्तौ) I. 1. *Atm.* एजे, एजामास, एजिष्ये, एजितुं, एजित. Lucere, splendere.

ओजॄ (क त, बलतेजसोः) I. 10. *Par.* ओजयामि, ओजयामास, ओजयिष्यामि *etc.* Potentem, validum esse.

ओल्ड्ज् (इ, उत्क्षेपे V.) I. 1. *Par.* ओल्डजामि, ओल्डजामास, ओल्डजिष्यामि, ओल्डजितुं, ओल्डजित. In altum ejicere.

कज् (हिक्कने V.) I. 1. *Par.* कजामि, चकाज *s.* चकज, कजिष्यामि, कजितुं, कजित. Tussire, singultire.

कर्ज् (व्यथने K. पीडे V.) I. 1. *Par.* कर्जामि, चकर्ज, कर्जिष्यामि, कर्जितुं, कर्जित. Vexare, cruciare.

कुज् (उ, स्तेयकरणे K. स्तेये V.) I. 1. *Par.* कोजामि, चुकोज, कोजिष्यामि, कोजितुं, कुज्ज. Furari, surripere.

कुज् (इ, अव्यक्ते शब्दे K.) I. 1. *Par.* कुञ्जामि, चुकोज, कोजिष्यामि, कोजितुं, कुञ्जित. Indistincte loqui.

कूज् (अव्यक्ते शब्दे K.) I. 1. *Par.* कूजामि, चुकूज, कूजिष्यामि, कूजितुं, कूजित. Indistincte loqui. Sonum dare. कोकिलकूजित a luscinis resonans *sylva*. Gitagov. I. 6. 1. VII. 4. 5.

c. अव *i. q. simpl.* संगीतं इव कुर्वाणाः कोकिलेनावकूजन्ति concentum veluti efficiens simul cum luscinia canit. Ram. II. 70. 12.

c. उप *i. q. simpl.* चक्रवाकोपकूजित ab anatibus circumsonitus *lacus*. Nal. XII. 113.

c. निर् *i. q. simpl.* निष्कूजन्तः सुभा गिरः canentes suaves modos. Ram. II. 69. 36.

कृञ् (ऊ, भर्त्सने K.) I. 1. *Atm.* कृञ्ते, चकृञ्ते, कर्त्तिष्ये, कर्त्तितुं, कृत्तित. Assare, coquere.

क्षञ् (क्ष इ, तर्ज्जे) I. 10. *Par.* क्षञ्जयामि, क्षञ्जयामास, क्षञ्जयिष्यामि *etc.* Timore, calamitate vexari.

क्षञ् (इ ष म ऊ, दाने गतौ K. दानगत्योः V.) I. 1. *Atm.* क्षञ्ते, चक्षञ्ते, क्षत्तिष्ये, क्षत्तितुं, क्षत्तित. Dare. Ire, se movere.

क्षञ् (ष म ऊ, दानमत्योः) I. 1. *Atm.* क्षञ्ते, चक्षञ्ते क्षत्तिष्ये, क्षत्तितुं, क्षत्तित. Dare. Ire, se movere.

क्षीञ् (अव्यक्ते शब्दे K. हिक्कने V.) I. 1. *Par.* क्षीञामि, चिक्षीञ, क्षीत्तिष्यामि, क्षीत्तितुं, क्षीत्तित. Indistincte loqui. Tussire, singultire.

क्षुञ् (मन्थने K. मन्थे V.) I. 1. *Par.* क्षुञामि, चक्षुञ s. चक्षुञ, क्षुत्तिष्यामि, क्षुत्तितुं, क्षुत्तित. Agitare, commovere, versare.

क्षुञ् (इ, गतिवैकल्ये K. पांगुल्योः V.) I. 1. *Par.* क्षुञामि, चक्षुञ s. चक्षुञ, क्षुत्तिष्यामि *etc.* Ire. Claudicare.

क्षुञ् (उ, स्तेयकरणे K. स्तेये V.) I. 1. *Par.* क्षोञामि, चुक्षोञ, क्षोत्तिष्यामि, क्षोत्तितुं, क्षुत्तित. Furari, surripere.

क्षर्ञ् (मार्जने K. व्यथामृतयोः V.) I. 1. *Par.* क्षर्ञामि, चक्षर्ञ, क्षर्त्तिष्यामि, क्षर्त्तितुं, क्षर्त्तित. Abstergere.

गञ् (शब्दे K. मदे स्वने V.) I. 1. *Par.* गञामि, जगाञ s. जगञ, गत्तिष्यामि, गत्तितुं, गत्तित. Sonum edere. Gaudere, exsultare.

गञ् (इ, स्वने) I. 1. *Par.* गञ्जामि, जगाञ s. जगञ, गञ्जिष्यामि, *etc.* Sonum edere.

गर्ज् (इ, स्वने K. उर्त्साशब्दे V.) I. 1. *Par.* गर्जामि, जगर्ज, गर्जिष्यामि, गर्जितुं, गर्जित. Clamare, vociferari: गर्ज गर्ज क्षणं मूढ clama, clama aliquantulum, o stulte. Tshand. III. 38. गर्जन्ती साध्यधावत clamans illa irruebat. Ram. I. 24. 11. 25. 19. Hitop. p. 159. Hid. IV. 13.

गर्ज् (क, शब्दे K. गर्जे स्वने V.) I. 10. *Par.* गर्जयामि, गर्जयामास, *etc.* Sonum edere. Vociferari.

गुञ् (कूजने) I. 1. *Par.* गोञ्जामि, जुगोञ्ज, गोञ्जिष्यमि, गोञ्जितुं, गुञ्जित *s.* गोञ्जित. Canere.

गुञ् (ग्र ग्रि, शब्दे K. ध्वनौ V.) I. 6. *Par.* गुञ्जामि, जुगोञ्ज, गोञ्जिष्यामि, गोञ्जितुं, गुञ्जित. Sonum edere.

गुञ् (इ, अव्यक्ते शब्दे K. कूजने V.) I. 1. *Par.* गुञ्जामि, जुगोञ्ज, गोञ्जिष्यामि, गोञ्जितुं, गुञ्जित *s.* गोञ्जित. Indistincte loqui. Canere.

गृञ् (ध्वनौ) I. 1. *Par.* गर्जामि, जगर्ज, गर्जिष्यामि, गर्जितुं, गृञ्जित. Sonum edere.

गृञ् (इ, शब्दे K. ध्वनौ V.) I. 1. *Par.* गृञ्जामि, जगर्ज, गर्जिष्यामि, गर्जितुं, गृञ्जित. Sonum emittere.

जञ् (युद्धे K. युधि V.) I. 1. *Par.* जञ्जामि, जञ्जाज *s.* जञ्जञ्ज, जञ्जिष्यामि, जञ्जितुं, जञ्जित. Pugnare, dimicare.

जञ् (इ, युद्धे K. युधि V.) I. 1. *Par.* जञ्जामि, जञ्जाज *s.* जञ्जञ्ज, जञ्जिष्यामि, *etc.* Pugnare, dimicare.

जर्ज् (ग्र, परिभाषणातर्जनयोः K. वाग्भर्त्सयोः V.) I. 6. *Par.* जर्जामि, जजर्ज, जर्जिष्यामि, जर्जितुं, जर्जित. Loqui. Minari. Columniari.

तञ्ज् (ध उ, संकोचे) II. 7. *Par.* तनज्मि, ततञ्ज, तञ्जिष्यामि, तञ्जितुं, तञ्जित. Corrugari.

तर्ज् (तर्जने K. भर्त्सने V.) I. 1. *Par.* तर्जामि, ततर्ज, तर्जिष्यामि, तर्जितुं, तर्जित. 1) Comminari: तर्जद्भिः इव वानरैः comminantibus quasi simiis. Ram. II. 70. 25. 2) Reprehendere: परुषैः वाक्यैः तेन तर्जिता rudibus verbis ab illo perstricta. Ram. II. 58. 24.

तर्ज् (क उ, तर्जने K. भर्त्सने V.) I. 10. *Atm.* तर्जये, तर्जयामास, तर्जयिष्ये, *etc.* Comminari. Calumniari.

तिज् (उ, निशाने क्षमायां च K. क्षान्तौ क्षिते V.) I. 1. *Atm.* तेजे, तितिजे, तेजिष्ये, तेजितुं, तिजित. (*Desid.* तितिक्षे.) Acuere. Tolerare,

perferre. (*) *Desid. id.* श्रुतिवाद्यांस् तितिक्षेत perstringentes sermones sustineat. Man. VI. 47. Bhag. II. 14.

तिज् (क, निशाने K. शिते V.) I. 10. *Par.* तेजयामि, तेजयामास, तेजयिष्यामि, *etc.* Acuere.

तुज् (हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* तोजामि, तुतोज, तोजिष्यामि, तोजितुं, तुजित *s.* तोजित. Ferire, laedere, offendere.

तुज् (क इ, भाषट्टार्थे) I. 10. *Par.* तुज्रयामि, *etc.* Videri. Purum reddere. Habitare. Robustum esse. Laedere. Dare.

तुज् (क इ, हिंसायां K.) I. 10. *Par.* तुज्रयामि *etc.* Offendere, laedere, ferire.

तुज् (इ, हिंसा बल वेष्टन प्राणनेषु K. प्राणे बले V.) I. 1. *Par.* तुजामि, तुतोज, तोजिष्यामि, तोजितुं, तुजित. Offendere, laedere. Robustum esse. Ligare, vestire. Vivere.

त्यज् (श्रौ, हानौ) I. 1. *Par.* त्यजामि, तत्याज *s.* तत्यज, त्यक्ष्यामि, त्यक्तुं, त्यक्त. (*Pass.* त्यज्ये.) Deserere, relinquere: न तु मां त्यक्तुं अर्हसि non autem me deserere velis. Nal. IX. 33. Destituere, perdere: त्यजेत् क्षुधार्त्ता महिला स्वपुत्रं destituerit fame vexata mater suam prolem. Hitop. p. 146. कायं, देहं, जीवितं त्यक्तुं corpus, vitam deserere, mori. Bhag. I. 9. IV. 9. Nalod. III. 30. सहजं कर्म त्यक्तुं congenitum (ipsa nativitate susceptum) officium deserere. Bhag. XVIII. 48. कामांस्त्यक्तुं libidines deserere. Bhag. VI. 24. II. 3. XVI. 21.

c. परि *i. q. simpl.* नावं परित्यज्य navem relinquendo. Hid. I. 3. त्वां अहं परित्यक्तुं न शक्यामि te ego prodere nequeo. Br. I. 27.

(*) Decima classis mendose indicatur apud Wilkinsium. Forsterus desiderativam formam seorsum in radicum seriem retulit, permotus fortassis neglecta vocalis productione.

राज्यलोभं परित्यज्य regni cupidinem deserendo. RAM. I. 1. 41. *Pass.* बुद्ध्या परित्यज्यते prudentiâ destituitur. HITOP. p. 30.

c. सं *i. q. simpl.* त्यक्तव्यां मां च संत्यज prodendam me quoque prodere velis. BR. III. 15. *Pass.* संत्यज्यते प्रकृतिभिः destituitur a legatis suis. HITOP. p. 143.

धर्ज् (गतौ K.) I. 1. *Par.* धर्जामि, दधर्ज, धर्जिष्यामि, धर्जितुं, धर्जित. Ire, se movere.

धृज् (गतौ) I. 1. *Par.* धर्जामि, दधर्ज, धर्जिष्यामि, धर्जितुं, धृजित. Ire, se movere.

धृज् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* धृज्रामि, दधर्ज, धर्जिष्यामि, धर्जितुं, धृजित. Ire, se movere.

धज् (गतौ) I. 1. धज्रामि, दध्राज *s.* दध्रज, धजिष्यामि, धजितुं, धजित. Ire, se movere.

धज् (इ, गतौ) I. 1. धज्रामि, दध्राज *s.* दध्रज, धजिष्यामि, धजितुं, धजित. Ire, se movere.

ध्रिज् (गतौ) I. 1. *Par.* ध्रेजामि, दिध्रेज, ध्रेजिष्यामि, ध्रेजितुं, ध्रिजित. Ire, se movere.

धज् (गतौ) I. 1. *Par.* धुजामि, दधुज *s.* दधुज, धुजिष्यामि, धुजितुं, धुजित. Ire, se movere.

धज् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* धुज्रामि, दधुज *s.* दधुज, धुजिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

नज् (इ ओ ङ, ह्रिये K. ह्रियि V.) I. 1. *Atm.* नज्रे, ननज्रे *s.* नेज्रे, नजिष्ये, नजितुं, नग्न. Pudere, erubescere.

***निज्** (लि इ र ज औ, शोचे K. पोषे शुद्धौ V.) II. 3. *Par. Atm.* नेनेज्मि, नेनिज्रे; निनेज, निनिजे; नेक्ष्यामि, नेक्ष्ये; नेक्तुं; निक्त. *r.* 374. 468. Purificare. Nutrire.

***निज्** (इ ल ङ, शुद्धौ) II. 2. *Atm.* निज्रे, निनिज्रे, नेजिष्ये, नेजितुं, निजित. Purificare.

पिञ् (ल इ ऊ, वर्णे K. वर्णपूरणयोः संपर्के V.) II. 2. *Atm.* पिञ्जे, पिपिञ्जे, पिञ्जिष्ये, पिञ्जितुं, पिञ्जित. Fingere. Describere. Venerari. Adhaerere, conjunctum esse.

पिञ् (क इ, हिंसायां L. भाषटूटार्थे V.) I. 10. *Par.* पिञ्जामि, पिञ्जयामास, पिञ्जयिष्यामि *etc.* Laedere, occidere. Lucere. Inhabitare. Robustum esse. Dare.

पूञ् (क, पूजायां K. पूजे V.) I. 10. *Par.* पूजयामि, पूजयामास, पूजयिष्यामि, पूजयितुं, पूजित. (*Pass.* पूज्ये.) Venerari, colere: अपूजयन् नरव्याघ्रं venerabantur hominum principem. Hid. IV. 57. (*i. e.* gratias agebant (?) *cf.* Sund. IV. 21.) तेन त्वं पूजितो राजन् सुखं वत्स्यसि नो गृहे ab illo tu honoratus, rex, laete habitabis domi nostrae. Nal. IX. 36. II. 14. *Praesertim* honorifice excipere hospitem: अतिथीन् पूजयामास hospites cum honore excepit. Ram. I. 38. 10. Hitop. p. 21. Nal. IX. 36.

c. अभि *i. q. simpl.* Salutare. Mah. Ex. 17. Ram. I. 1. 95. 25. 29.

c. प्रति 1) Reddere salutem, iterum salutare: तान् ऋषीन् प्रतिपूज्य illos sapientes iterum salutando. Ram. I. 23. 4. Man. I. 1. 2) (*Atm.*) Animum intendere ad aliquid: न वचः प्रतिपूजये non sermonem *vestrum* animadverto. Ram. II. 53. 40.

c. सं *i. q. simpl.* Nal. XVII. 24. Indr. II. 10. Hitop. p. 31.

पृञ् (इ ल ऊ, संपर्के) II. 2. *Par.* पृञ्जे, पपृञ्जे, पर्ञ्जिष्ये, पर्ञ्जितुं, पृक्त. Conjungere, componere. संपृक्त conjunctus, copulatus. Man. XII. 14. 19.

भञ् (अ ञी, सेवायां K. भागसेवयोः V.) I. 1. *Par. Atm.* भजामि, भजे; अभाज्ञ *s.* अभक्त, अभज्ञे *s.* भेजे; भक्ष्यामि, भक्ष्ये; भक्तुं; भक्त. 1) Colere, Venerari: भजमानां भजस्व मां colentem me cole. Hid. II. 29. भक्तां भज्ञ *id.* Indr. V. 44. *Praesertim de muliere conjugem exoptante:* कन्या भजन्ती mulier viri cupida. Man. VIII. 365.

NAL. V. 32. 2) Addictum, deditum esse alicui rei: ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस् तथैव भजाम्यहं qui quomodo ad me se convertunt, eos ita quoque colo ego. BHAG. IV. 11. IX. 31. सीता भजतां गुहां Sita colat (incolat) cavernam. RAM. II. 70. 68. राक्षसानां भजस्व Rakshasorum essentiae te addicito (eam indue, suscipe.) RAM. I. 24. 12. II. 67. 55. पित्र्यं वा भजते शीलं मातुर् वोभयं एव वा *infans* vel paternam suscipit indolem, vel matris, aut vero utramque. MAN. X. 59. 3) Distribuere.

c. वि Disponere, discernere, distribuere: विभक्त इव भूतेषु distributus quasi animantibus. BHAG. XIII. 16. विभजन् साध्वसाधुनी discernens bonum et malum. RAM. II. 52. 33. I. 5. 13. — c. प्र + वि *id.* प्रविभक्त distributus, dispositus. BHAG. XVIII. 41. XI. 13.

भन् (क, विश्रामणे K. पाके V.) I. 10. *PAR.* भानयामि, भानयामास, भानयिष्यामि, *etc.* Offerre, dare. Coquere.

भन् (क इ, भाषार्थे K. भासि V.) I. 10. *PAR.* भन्नयामि, भन्नयामास, भन्नयिष्यामि *etc.* Loqui, dicere. Lucere, videri.

भञ्ज् (ध श्नो श्नौ, आमर्दने K. मोदने V.) II. 7. *PAR.* भञ्जामि, बभञ्ज, भंक्ष्यामि, भंक्तुं, भग्न. Comprimere, frangere: बभञ्जतुस् तदा वृक्षान् fregerunt deinde arbores. HID. IV. 23. वने भञ्जन् महाद्रुमान् in sylva frangens magnas arbores. HID. I. 12. यदाश्रौषं मामकान् धनञ्जयेन भग्नान् quum audirem nostrates *esse* a Dhanandshayo fractos (victos.) DHRIT. 30. भग्नजानु fractum genu habens. HITOP. p. 55.

भाञ्ज् (क त, वृथाकर्मणि) I. 10. *PAR.* भाञ्जयामि, भाञ्जयामास *etc.* Rumpere, dilacerare, frangere.

c. निर् *id.* निर्भाज्य स्वकाद् अंशात् Abstinendo a sua portione. MAN. IX. 207.

भुज् (ग्र ञो ञौ, कौटिल्ये K. वक्रापो V.) I. 6. *Par.* भुजामि, बुभोज, भोक्ष्यामि, भोक्तुं, भुग्न. Inflexum esse. Per amfractus incedere.

भुज् (ध ञ ञौ, पालनाभ्यवहारयोः K. त्रापाभक्षापो V.) II. 7. *Par. Atm.* भुनज्मि, भुञ्जे; बुभोज, बुभुजे; भोक्ष्यामि, भोक्ष्ये; भोक्तुं; भुक्त. (*Pass.* भुज्ये. *Causs.* भोजयामि. *Desid.* बुभुक्षे.) 1) Comedere, vesci: भोक्तुं भोक्तुं *cibum* emendicatum comedere. Bhag. II. 5. Sund. I. 5. Frui aliqua re, *c. acc. e. g.* भोक्ष्यसे महीं frueris terrâ. Bhag. II. 37. भुंक्ष्व राज्यं fruere imperio. Bhag. XI. 33., *et c. instr. e. g.* तैर् यो भुंक्ते illis qui fruitur. Bhag. III. 12. *Pass.* भुज्यतां comedatur. Sund. I. 32. *Causs.* Cibos porrigere, cibare: इतरान् अपि सत्कृत्य भोजयेत् aliis quoque hospitio exceptis victum praebeat. Man. III. 113. *Desid.* बुभुक्षित esuriens. Hitop. p. 146. Man. X. 105.

c. उप *i. q. simpl.* उपभोक्तुं विषयान् frui rebus sensualibus. Hitop. p. 32. पित्रा दत्तं भोग उपभोक्तुं a patre datâ portione frui. Ram. II. 73. 25.

c. सं *i. q. simpl.* परैः संभुज्यते राज्यं ab hostibus consumitur (comeditur, *κατάνεται*) regnum. Hitop. p. 92.

भृज् (उ ई, भर्त्सने) I. 1. *Atm.* भर्जे, बभृजे, भर्जिष्ये, भर्जितुं, भृजित. Assare. Torrere.

[*Hanc radicem alii* भृस्ज् *scribunt, et ad sextae classis speciem deflectunt:* भृज्जे, बभृज्जे, भृक्ष्ये, भृक्तुं, भृक्त; *vid. r.* 336. 468, 4.]

भ्रस्ज् (ग्र ब ञौ, पाके) I. 6. *Par. Atm.* भृज्जामि, भृज्जे; बभ्रज्ज *s.* बभर्ज, बभ्रज्जे *s.* बभर्जे; भ्रक्ष्यामि, भ्रक्ष्ये; भ्रष्टुं; भृष्ट. *r.* 336. 468, 4. Coquere.

भ्राज् (ऊ, दीप्तौ K.) I. 1. *Atm.* भ्राजे, बभ्राजे, भ्राजिष्ये, भ्राजितुं, भ्राजित. Lucere, fulgere.

भ्राज् (उ पा ऋ दु, दीप्तौ K. भासि V.) I. 1. *Atm.* भ्राजे, बभ्राजे, भ्राजिष्ये, भ्राजितुं, भ्राजित. Lucere, fulgere, splendere: न भ्राजते रजो ध्वस्ता non splendet, in pulverem collapsa. Ram. II. 60. 20. रामणीयं हि बभ्राज suaviter enim nituit *sylva*. Ram. I. 25. 41. तं दृष्ट्वा भ्राजमानं यथा रविं illum videndo fulgentem veluti solem. Nal. II. 29.

मज्ज् (क, मृजाधुन्योः K. मृजाधुन्योः V.) I. 10. *Par.* मज्जयामि, मज्जयामास, *etc.* Abstergere, purificare. Sonum edere.

मस्ज् (श्र दु स्रो स्रौ, शुद्धौ K. स्नाने V.) I. 6. *Par.* मज्जामि, ममज्ज, मङ्क्ष्यामि, मङ्क्ष्यति, मग्न. (*Pass.* मज्ये. *Causs.* मज्जयामि.) Mergi, se submergere: नाप्सु मज्जन्ति जन्तवः non aquis submerguntur (suffocantur) homines. Ram. I. 1. 108. तमः ... मज्जति in caliginem submergitur. Man. IV. 81. नरके मज्जेत् in Infernum incidat. Nal. VI, 13. Man. X. 91. *Causs.* Mergere, immergere: अष्टौ दंष्ट्रा देहेषु मज्जयिष्यामि octo dentes corporibus infigam. Hid. II. 10.

c. नि *i. q. simpl.* कार्याब्धौ स निमज्जति negotiorum oceano is suffocatur. Hitop. p. 126. Man. V. 73. (*ubi vid.* Haughton.)

मार्ज् (क, शब्दे K. मृजाधुन्योः V.) I. 10. *Par.* मार्जयामि, मार्जयामास *etc.* Abstergere, purificare. Sonum edere.

मुज् (क, मृजाधुन्योः) I. 10. *Par.* मोजयामि, मोजयामास *etc.* Abstergere, purificare. Sonum edere.

मुञ्ज् (क इ, शब्दे K. मृजाधुन्योः V.) I. 10. *Par.* मुञ्जयामि, मुञ्जयामास *etc.* Abstergere, purificare. Sonum edere.

मृज् (शब्दे K.) I. 1. *Par.* मर्जामि, ममर्ज, मर्जिष्यामि, मर्जितुं, मृजित. Sonum edere.

मृज् (कि ऊ ष, शौचालंकारयोः K. भूषे शुद्धौ V.) I. 1. *et* 10. *Par.* मार्ष्टि, मार्जयामि; ममार्ज, मार्जयामास; मार्जिष्यामि, मार्जयिष्यामि; मार्जितुं,

मार्ज्यितुं; मृष्ट, मार्जित. Purificare. Ornare. Abstergere: पाणिना स ममार्ज तां manu is demulcebat (abstergebat) eam. RAM. I. 37.7. INDR. II. 24. यज्ञपात्राणि होत्रैर् ममृजुः sacra vasa butyro detergebant. RAM. II. 60. 99. 100. ममार्जित inornatus. NAL. XIII. 46. XII. 36.

c. अप *i. q. simpl.* अपमृज्यते abstergitur. MAN. II. 27.

c. प्र Detergere, defricare: प्रमार्जन्ती मूर्छितं defricans animo deficientem *regem*. RAM. II. 47. 24. INDR. II. 24.

c. परि *i. q. simpl.* मां रजसा ध्वस्तं परिमार्जति me in pulverem collapsum abstergit. RAM. II. 56. 28.

मृज् (ल ऊ ष, शुद्धौ) II. 2. *PAR.* मार्ष्टि, ममर्ज, मर्जिष्यामि *s.* मर्क्ष्यामि, मर्जितुं *s.* मर्ष्टुं, मृष्ट. Purificare, abstergere.

यज् (ऐ श्रौ अ, देवपूजासंगतिकरणदानेषु K. देवाचादानसंगकृतौ V.) I. 1. *PAR. ATM.* यजामि, यजे; ययाज *s.* ययज, ययजे *s.* येजे; यक्ष्यामि, यक्ष्ये; यष्टुं; यष्ट. (*PASS.* यज्ये. *CAUSS.* याजयामि.) Deos colere, sacra offerre: यज्ञैर् यजन्ति ये केचिद् याजयन्ति च ये द्विजाः quicunque sacrificiis colunt *Deos*, et qui sacrificare jubent *alios* Brachmani. SUND. II. 13. INDR. I. 16. तद् अहं यष्टुं इच्छामि hoc ego sacrificium peragere cupio. RAM. I. 8. 8. 44. 24. ये ऽप्यन्यदेवता भक्ता यजन्ते qui etiam alios Deos devoti colunt. BHAG. IX. 23.

युज् (कि, संयमने K. संयमे युतौ V.) I. 1. *et* 10. *PAR.* योजामि, योजयामि; युयोज, योजयामास; योक्ष्यामि, योक्ष्ये; योजयितुं; युक्त. Conjungere, conjugare. *Vid.* युज् II. 7.

युज् (ध अ इर् श्नौ, योगे K. युतौ V.) II. 7. *PAR.* युनज्मि, युयोज, योक्ष्यामि, योक्तुं, युक्त. (*PASS.* युज्ये. *CAUSS.* योजयामि.) Jungere, conjungere. *Praesertim de mentis ad res divinas applicatione et exercitatione:* योगी युञ्जीत सततं आत्मानं devotus applicet (exerceat)

continuo semetipsum (*). BHAG. VI. 10. 12. *Latius patet usus* PASSIVI: Jungi, conjungi apparari: युज्यतां ते रथः jungatur tibi vehiculum. RAM. II. 54. 12. आमंत्र्य भरतः सैन्यं युज्यतां इति चाब्रवीत् convocato Bharatus exercitu, „paraminor!" sic dicebat. RAM. II. 68. 30. *Conjungitur deinde cum tribus praesertim nominum casibus,* LOCATIVO *nimirum,* INSTRUMENTALI

(*) Insignem huic radici lucem affundunt egregiae GUILELMI ab HUMBOLDT observationes de cognata voce yoga, *Bibl. Ind. T. II. p.* 248 *sqq.*

In decimo Bhagavadgitae libro yoga aliquoties ipsi Numini adscribitur, oppositurque vocabulo vibhuti. SCHLEGELIUS vocem yoga per *facultatem* sive *essentiam mysticam*, vibhuti vero per *majestatem*, et ubi in plurali occurrit, per *miracula*, *divinas virtutes* reddidit. Utriusque vocabuli notionem paullo strictius accipere malim, derivationis vestigia pressius sequens. Quae quum doceat, yoga esse junctarum (animi) virium ad quendam scopum directionem et intentionem, quidni hoc, ad Deum translatum, omnium ejus virium ac qualitatum amplexum designare possit, quatenus uni illius voluntati obtemperetur? Vibhuti autem, derivationis iterum respectu habito, possitne multiplicem istam indicare naturalium rerum varietatem, in quam divina esse vis diffudit et explicavit? Has quidem, ut mihi videtur, divinae unitatis et evolutae per rerum naturam varietatis separatim tenens notiones Ardshunus, earumque repugnantiam sentiens, Krishnum rogat, ut quaenam ipsis intercedat ratio sibi demonstret. Dixerat enim ille (X. sl. 7.):

एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ।
सो ऽविकम्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः ॥

„ Hancce *evolutam* varietatem unitatemque mei qui cognovit penitus, is continua devo-„ tione se devovet: nulla ibi dubitatio." Ad quae deinde respiciunt Ardshuni verba (sl. 16.):

वक्तुं अर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
याभिर् विभूतिभिर् लोकान् इमांस् त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥

„ Indicare velis plane divinas essentiae tuae evolutiones, *nempe* quibusnam evolutionibus „ (quonam divisionis genere) mundos hosce tu permeans subsistas." Et mox iterum (sl. 18.):

विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन ।
भूय कथय ....

„ Copiose tuam unitatem evolutionemque, Krishna, iterum interpretare." His ille precibus cedens, utriusque notionis convenientiam longa exemplorum serie illustrat: quae tandem interrupta, totius doctrinae summam ita exprimit (sl. 42.):

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञानेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याहं इदं कृत्स्नं एकांशेन स्थितो जगत् ॥

et DATIVO. 1) *Cum* LOCATIVO: convenire, congruere, aptum esse: स स्वामी युज्यते भुवि is princeps convenit terrae. HITOP. p. 48. प्रशस्ते कर्मणि सच्छब्दो युज्यते laudabili operi vox *SAT* convenit. BHAG. XVII. 26. अश्वानां वाहने युक्तः equorum gubernationi idoneus. NAL. XV. 21. *et* युक्त *absolute* conveniens, aptus, idoneus, congruus. HITOP. p. 18. 48. NAL. XVI 25.

Quae verba sic intelligere jubet SRIDHARASVAMIN:

अथवा किं अनेन परिछिन्नविभूतिदर्शनेन सर्वत्र समदृष्टिं एव कुर्वित्याह अथवेति बहुना पृथक्पृथक्ज्ञानेन किं कार्यं यस्माद् इदं जगत् सर्वं एकांशमात्रेण विष्टभ्य धृत्वा व्याप्येति वा अहं एव स्थितः न मद् व्यतिरिक्तं किञ्चिद् अस्ति। पदे ऽस्य विश्वभूतानीति श्रुते।

„At quid *tibi* cum ista dilacerata evolutionis demonstratione? ubique eandem considera„tionem adhibe; vel ita: cum multiplici partium per partes cognitione quid faciendum? „quandoquidem hunc mundum universum unâ solummodo *mei* particulâ constituens *sed* „tenens sive permeans, ego tamen perstiti nec mei perditum quidquam fuit. „Pede il„lius omnes creaturae *innituntur*," sic in Vedis *legitur*."

Cetera Sridharasvaminis scholia parum lucis huic argumento affundunt, in grammatico potius interpretationis genere versantia. Alios quosdam Bhagavadgitae locos, in quibus eadem potestas inesse videtur vocabulo yoga, indicasse sufficiet: VII. 25. XI. 8. 47. Vibhuti autem eodem sensu adhibetur in insigni loco, quem ex Niructo sive Vedorum glossario descripsit COLEBROOKE (*Asiatic Researches*, T. VIII. p. 396. ed. Lond.):

ओंकार सर्वदेवताः परमेष्टी वा ब्राह्मो दैवो वा अध्यात्मिकस्। तत्तत्स्थाना अन्यास् तद्विभूतयः कर्मपृथक्त्वाद्धि पृथगभिधानस्तुतयो भवन्ति। एकैव वा महान् आत्मा देवता। स सूर्य इति आचक्षते (*l.* आचक्षते) स हि सर्वभूतात्मा। तद् उक्तं ऋषिणा सूर्य आत्मा जगतस् तस्थुषश्चेति तद्विभूतयो ऽन्यदेवताः

„Monosyllabum o m *designat* omnes deos, vel supremum habitatorem, Numen, Deumve, „summum spiritum. Huc illuc constituti alii *dii* illius evolutiones *sunt;* juxta operum „diversitatem nimirum diverse compellati et descripti. Vel, una solummodo exsistit divi„nitas, summus nempe spiritus. Is sol dicitur; is enim omnium rerum spiritus. Hoc ita „expressit vates: Sol spiritus est et stabilium et instabilium *rerum*. Ejus evolutiones „alii Dii."

TSHAND. V. 130. *ac oppositum* अयुक्त inconveniens, haud ad rem pertinens. HITOP. p. 35. 2) *Cum* DATIVO: se dedere, destinare alicui rei, adniti, applicare se ad aliquid: युद्धाय युज्यस्व ad pugnam te accinge. BHAG. II. 38. स्वाध्याये नित्ययुक्तः स्यात् cogitationi semper intentus sit. MAN. VI. 8. योगाय युज्यस्व devotioni te devove. BHAG. II. 50. 3) *Cum* INSTRUMENTALI: conjunctum, praeditum esse aliqua re: श्रेयसा योक्ष्यसे तदा felicitate praeditus eris tum. NAL. XIV. 22. XII. 89. तस्य पापेन युज्यते illius peccato inficitur. RAM. II. 59. 61. धर्मेण युज्यते officio (religione) tenetur. MAN. VII. 144. तेजसा युक्तः splendore praeditus. INDR. IV. 8. विधिना युक्तः fato obnoxius. NAL. XIX. 31. BHAG. VIII. 10. 14. — *Causs.* Jungere: अश्वान् योजयित्वा equos postquam junxerat. NAL. VIII. 19. XIX. 17. विषघ्नैर् अगदैः सर्वद्रव्याणि योजयेत् venenum vincentibus remediis omnes cibos misceat. MAN. VII. 218. पाशो योजितः rete structum. HITOP. p. 24.

c. अनु *Atm.* Inquirere, examinare: इमान् अप्यनुयुञ्जीत hos quoque examinet. MAN. VIII. 259.

c. उप *e. g.* उपयुक्त utilis. HITOP. p. 118.

c. अभि *i. q. simpl.* नित्याभियुक्त semper devotus. BHAG. IX. 22. न तत्र विद्यते किञ्चिद् यत् परैर् अभियुज्यते non ibi reperitur quidquam, quod ad alios pertinet (aliorum est.) MAN. VIII. 183.

c. नि *i. q. simpl.* तेषां अर्थे नियुञ्जीत शूरान् illorum negotio adhibeat fortes viros. MAN. VII. 62. नियुज्याद् विद्वांसं ब्राह्मणं कार्यदर्शने destinet sapientem Brachmanum rebus dirigendis. MAN. VIII. 9. नियोक्ष्ये ऽहं सुदेवं injungam (mandabo) ego Sudevo. NAL. XVIII. 15. नियुक्त jussus, is cui quid injunctum est. GITAGOV. V. 1. 1. गुरुस्थाने नियोक्तुं in parentum ordinem

ac dignitatem referre. INDR. V. 22. पितृपैतामहे मार्गे नियोक्तुं in parentum majorumque viam introducere (eorum agendi rationem inculcare.) BR. II. 14. अरण्यरक्षार्थे नियुक्तः सेनपतिः sylvae custodiendae destinatus dux. HITOP. p. 70. 49. 66. धर्मेण नियुक्तः religione, officio adstrictus. *Causs.* कर्मणि घोरे मां नियोजयसि operi horrendo me destinas. BHAG. III. 1. हितेषु लोकस्य भृत्यान् नियोजयेत् ad salutem mundi subditos dirigat. MAN. IX. 324. BHAG. IX. 36. *It.* Uxorem ducere: स्त्रियं नियोजयत्यपत्यार्थं uxorem ducit prolis caussa. MAN. II. 77. — c. वि + नि *Causs. id.* सर्वं एतत् तु भृत्येषु विनियोजयेत् istud totum vero civibus peragendum injungat. MAN. VII. 226.

c. प्र Emittere, projicere: परं अस्त्रं प्रयुक्तं egregium telum emissum. DHRIT. 73. Exhibere, efficere: नमस्कारं प्रयुज्य adorationem exhibendo. NAL. V. 16. Jubere: केन प्रयुक्तः पापं चरति a quonam instigatus peccatum committit? BHAG. III. 36. *Causs.* वृद्धिं नैव प्रयोजयेत् usuras non profecto dari jubeat *sibi.* MAN. X. 117. — c. वि + प्र Disjungere: विप्रयुक्त disjunctus. NAL. XV. 14.

c. प्रति *i. q. simpl.* उवाच प्रतियुक्तं इदं वचः dixit respondentem hunc sermonem. RAM. I. 59. 21.

c. वि Disjungere, *c. instr.* तया व्ययुज्यत ab illa disjungebatur. NAL. XV. 13. XX. 44. प्राणैर् वियुज्यते vitâ privatur. RAM. I. 28. 25.

c. सं *i. q. simpl.* Conjungere: रथो मातलिसंयुक्तः currus cum Matali conjunctus. INDR. I. 2.

युज् (य उ औ, समाधौ) I. 4. *Atm.* युज्ये, युयुजे, योक्ष्ये, योक्तुं, युक्त. Meditari, contemplationi se addicere. *Vid.* युज् II. 7. *Pass.*

[युज् c. अभि *it.* eloqui, dicere; c. उप prehendere, capere. WILSON.]

युज् (क उ, निन्दे) I. 10. *Atm.* योजये, योजयामास, योजयिष्ये, योजयितुं योजित. Reprehendere, calumniari.

रञ्ज् (म श्री अ, रागे K. आप्राक्ते V.) I. 1. *Par. Atm.* रञ्जामि, रञ्जे; ररञ्ज ररञ्जे; रंक्ष्यामि, रंक्ष्ये; रंक्तुं; रक्त. (*Pass.* रज्ये. *Causs.* रञ्जयामि. Adhaerere; addictum esse alicui, amare. *Causs.* अरञ्जयत् प्रजा वीरः deditos *sibi* faciebat cives rex. Nal. V. 45.

c. अनु *i. q. simpl.* अनुरक्त deditus, addictus. Nal. VIII. 4. XVII. 37. Hitop. p. 64. जगत् प्रहृष्यत्यनुरज्यते च mundus gaudet obeditque. Bhag. XI. 36. भ्रातुर् मृतस्य भार्यायां यो ऽनुरज्येत कामतः fratris mortui uxori qui addictus est libidine. Man. III. 173. स्नेहसंरक्तया गिरा blandâ (amore infectâ) voce. Ram. I. 55. 6. सर्वलोको ऽनुरज्येत कथं चानेन कर्मणा universus mundus quomodo gaudere poterit isto facinore? Ram. II. 45. 30.

c. वि Alienum esse: किं इति मम कथा विरक्तो ऽन्यासक्तो भवान् quare sic, meae narrationis incuriosus, aliis *rebus* addictus es? Hitop. p. 31.

रञ्ज् (य अ श्री म, रागे K. रागे आप्राक्ते V.) I. 4. *Par. Atm.* रज्यामि, रज्ये; ररञ्ज, ररञ्जे; रंक्ष्यामि, रंक्ष्ये; रंक्तुं; रक्त s. रञ्जित. (*Causs.* रञ्जयामि.) *Causs.* Tingere, colore, splendore inficere: यशसा रञ्जयन् लोकान् gloriâ collustrans homines. Ram. I. 15. 77. 1. 22.

c. अभि *i. q. simpl.* तेजोभिर् अभिरञ्जितः radiis collustratus. Ram. I. 31. 52. 22. 19.

c. सं *id.* पुरा संरज्यते प्राची priusquam tingatur oriens (antequam dies lucescat.) Hid. IV. 46.

राज् (अ उ, दीप्तौ) I. 1. *Atm.* राजे, रराजे s. रेजे (*r.* 441.), राजिष्ये, राजितुं, राजित. Splendere, fulgere; *it.* pulchrum, venustum esse. Nalod. I. 5. 19. 42.

c. वि *id.* इन्दोर् लेखा नातिं विराजते lunae virga non valde splendet. NAL. XVII. 7. ज्ञगामाथ विराजती incedebat tunc venusta. INDR. V. 6.

रिङ् (ङ, ऋत्यर्थे) I. 1. *ATM.* रेङे, रिरिङे, रेङिष्यामि, रेङितुं, रिङित. Coquere, assare.

रुङ् (श्र ओ औ, रोगे K. भङ्गे V.) I. 6. *PAR.* रुङामि, रुरोङ, रोङ्यामि, रोङुं, रुग्ण. (*r.* 468, 4. 94. *a.*) Male se habere, aegrotum esse. Frangere.

c. अव Frangere: अवरुङ्य ययौ गुल्मान् frangendo incedebat frutices. HID. I. 12.

रुङ् (क, हिंसे) I. 10. *PAR.* रोङयामि, रोङयामास *etc.* Offendere, laedere, occidere.

रेङ् (ङ ऊ, टीपौ) I. 1. *ATM.* रेङे, रिरिङे, रेङिष्ये, रेङितुं, रेङित. Lucere.

लङ् (क, अन्तर्धौ) I. 10. *PAR.* लङयामि, लङयामास *etc.* Interire, evanescere.

लञ् (क इ, भानिकेतनहिंसाबलदानेषु K. भाषट्टार्थे V.) I. 10. *PAR.* लञ्जयामि, लञ्जयामास *etc.* Lucere. Habitare. Laedere. Valere.

लञ् (भर्त्सने) I. 1. *PAR.* लञामि, ललाञ *s.* ललञ, लञिष्यामि, लञितुं, लञित. Calumniari, maledicere.

लञ् (इ, भर्त्सने) I. 1. *PAR.* लञ्जामि, ललाञ *s.* ललञ *etc.* Calumniari, maledicere.

लञ् (श्र अ ई ओ, व्रीडे K.) I. 6. *PAR. ATM.* लञामि, लञे; ललाञ *s.* ललञ, ललञे *s.* लेञे *etc.* Pudere.

लञ् (क त, भासने) I. 10. *PAR.* लञ्जयामि, लञ्जयामास *etc.* Videri, lucere.

लस्ञ् (श्र ऊ ई ओ, व्रीडे) I. 6. *PAR. ATM.* लस्ञामि, लस्ञे; ललस्ञ, ललस्ञे; लस्ञिष्यामि, लस्ञिष्ये; लस्ञितुं; लस्ञित. *r.* 336. Pudere:

यत् कर्म कृत्वा लज्जति quod facinus perpetrando pudet. MAN XII. 35. 37.

c. वि *id.* अतिमात्रं विलज्जितः valde pudore confusus. RAM. II 59. 8.

लाज् (इ, भर्त्सने K. भर्त्सने भर्गे V.) I. 1. *PAR.* लाज्जामि, ललाज, लाजिष्यामि *etc.* Maledicere, calumniari. Coquere, assare.

लाज् (भर्त्सने K. भर्त्सने भर्गे V.) I. 1. *PAR.* लाजामि, ललाज, लाजिष्यामि, *etc.* Calumniari, maledicere. Coquere, assare.

लुज् (क इ, भानिकेतनहिंसाबलदानेषु K. भाषदूतर्थे V.) I. 10. *PAR.* लुज्नयामि, लुज्नयामास, लुज्नयिष्यामि, *etc.* Lucere. Habitare. Laedere. Valere. Dare.

वज् (गतौ) I. 1. *PAR.* वजामि, ववाज *s.* ववज, वजिष्यामि, वजितुं, वजित. Ire, se movere.

वज् (क, संस्कृतौ गतौ V.) I. 10. *PAR.* वाजयामि, वाजयामास *etc.* Ornare. Ire, se movere.

विज् (लि इर् अौ, पृथग्भावे K. रेके V.) II. 3. *PAR.* वेवेज्मि, विवेज, वेक्ष्यामि, वेक्तुं, विक्त. *r.* 374. 468. Separare, distinguere, discernere.

विज् (ग्रा ङ ई अौ, भयचलनयोः K. भीकम्ये V.) I. 6. *ATM.* विजे, विविजे, वेजिष्ये, वेजितुं, विग्न. Timere. Trepidare, agitari.

c. उत् *id.* उद्वेजते (*) मे हृदयं trepidat mei cor. NAL. IX. 26. नोद्विजेत् प्राप्य चाप्रियं ne trepidet nactus ingratum *quid.* BHAG. V. 20. NAL. XIII. 54. कृत्स्नं उद्विजते जगत् universus trepidat mundus. MAN. VII. 103. BHAG. XII. 15. संमानाद् ब्राह्मणो नित्यं उद्विजेत विषाद् इव a *mundano* honore Brachmanus semper infugiat, veluti a veneno. MAN. II. 162. उद्विग्न fractus, perterri-

(*) Juxta primae verborum classis normam facta species, uti videtur.

उद्विग्नमना: fracto animo. BHAG. II. 56. HIT.P. p. 4. विभाण्डक-भयोद्विग्न: Vibhandaki metu perterritus. RAM.I.9.13. *Praesertim quoque de aurae motu:* उद्विग्यमानो मिश्रेण वायुना afflatus mixto (mixtos odores ferente) vento. INDR. II. 2.

c. सं *i. q. simpl.* संविग्न perterritus. NAL. XIII. 30. BHAG. I. 47. ध्यानसंविग्नहृदय meditatione agitato pectore. RAM. II. 55. 38.

विज् (ध ई भ्यो, भयचलनयो: K. भीकम्पे V.) II. 7. *PAR.* विनक्ति, विवेज्ञ, वेजिष्यामि, वेजितुं, विग्न. Timere. Trepidare, agitari.

वीज् (क त, व्यज्ञने) I. 10. *PAR.* वीजयामि, वीजयामास, वीजयिष्यामि *etc.* Ventilare, spirare, *de aurae motu:* वायुवीजित vento commotus. (= ईषत् कम्पित: SCHOL.) GHATAK. 15.

c. अनु *id.* पुण्यैर् वायुभिर् अनुवीजित: serenis auris afflatus. INDR. II. 9.

वृज् (कि, वर्जने K. त्यागे V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* वर्जामि, वर्जयामि; ववर्ज, वर्जयामास; वर्जिष्यामि, वर्जयिष्यामि; वर्जितुं, वर्जयितुं; वर्जित. Relinquere, destituere: वर्जयेत् तादृशं मित्रं relinquat ejusmodi amicum. HITOP. p. 25. वर्जयित्वा महोदयं relinquendo Mahodayum (ita ut relinquatur M., illo excepto.) RAM. I. 46. 13. Arcere: यत्र वर्जयते (*) राजा पापकृद्भ्यो धनागमं ubi arcet princeps a maleficis rei suae amplificationem. MAN. IX. 246. *Part. Pass.* वर्जित relictus, destitutus: भूषणैर् वर्जित: ornamentis privatus. NAL. XIII. 53. मानवर्जित honoris expers. INDR. V. 50. वेदश्रुतिवर्जित Vedorum lectione destitutus. INDR. II. 5. कामसंकल्पवर्जित a cupiditatis instinctu liberatus. BHAG. IV. 19. XI. 55. XII. 18. XIII. 14.

c. आ *i. q. simpl. Part. Pass.* आवर्जित remotus, avulsus: आवर्जि-

(*) Atmanepadam, productam syllabam exigente metro.

तलतावृक्षं मार्गं चक्रे avulsis palmetibus arboribusque *praeditam* viam fecit. HID. I. 11. NAL. XXIII. 15.

c. परि *i. q. simpl.* तं देशं परिवर्जयेत् illam regionem dereliquerit. HITOP. p. 30. रात्रौ च वृक्षमूलानि दूरतः परिवर्जयेत् noctuque arborum radices e longinquo evitet. MAN. IV. 73. स्त्रीसंबन्धे दशैतानि कुलानि परिवर्जयेत् in uxore ducenda decem hasce gentes caveat. MAN. III. 6. V. 154.

c. वि *i. q. simpl.* पूर्वं विवर्जयेत् priorem evitet. MAN. II. 184. पित्रा विवर्जिताः a patre dimissi. INDR. V. 30. दावविवर्जित ignis expers. NAL. XIV. 9. लोभविवर्जित cupiditatis expers. RAM. I. 38. 35. SUND. II. 23.

वृङ् (ल उ ई, वर्जने K. त्यागे V.) II. 2. *Atm.* वृङ्, ववृङे, वरिष्ये, वरीतुं, वृक्त. Relinquere, deserere.

वृञ् (ल उ इ, वर्जने K. त्यागे V.) II. 2. *Atm.* वृञे, ववृञे, वरिष्ये, *etc.* Relinquere, deserere.

वृञ् (ध ई, वर्जने K. वृतौ त्यागे V.) II. 7. *Par.* वृणाञ्मि, ववर्ञ, वरिष्यामि, वरीतुं, वृक्त. Deserere, relinquere. Tegere.

व्रञ् (गतौ) I. 1. *Par. Atm.* व्रजामि, व्रजे; वव्राज *s.* ववृज, ववृजे; व्रजिष्यामि, व्रजिष्ये; व्रजितुं; व्रजित. (*Causs.* व्राजयामि.) Ire, abire, digredi: व्रजन्ति न निवर्तन्ते abeunt nec revertuntur. HITOP. p. 150. मां एकं शरणं व्रज me *tanquam* unicum confugium adi. BHAG. XVIII. 66. विनाशं व्रजति क्षिप्रं mortem adit celeriter. MAN. III. 179. RAM. I. 31. 65. HID. I. 7. NAL. III. 9. XII. 32. BHAG. II. 54.

c. अनु Sequi: भ्रातरं अनुवव्राज fratrem sequutus est. RAM. I. 1. 29. NAL. XIII. 61.

c. आ Adire, aggredi: नलं आव्रजन् Nalum adierunt. NAL. VIII. 6

c. परि Circumgredi: परिव्रजित circumgressus. HITOP. p. 76.

c. प्र *Causs.* Dimittere, delegare: प्रव्राजयसि मे सुतं *in exilium* delegas meum filium. Ram. II. 47. 28. Dhrit. 32. Ram. II. 45. 26.

व्रञ् (क, संस्कृतौ त्यागे K. संस्कृतौ गतौ V.) I. 10. *Par.* व्रञ्जयामि, व्रञ्जयामास, व्रञ्जयिष्यामि *etc.* Ornare. Deserere. Ire, se movere.

शिञ् (ल, अव्यक्ते शब्दे K. इ ल, अस्फुटध्वनौ V.) II. 2. *Par.* शिञ्मामि, शिशिञ्म, शिञ्जिष्यामि, शिञ्जितुं, शिञ्जित. Indistinctum sonum edere, tinnire: नूपुरशिञ्जितरवैः tintinnabulo editis sonis. Ram. I. 9. 17.

शिञ् (कि ङ, अव्यक्ते शब्दे K. अस्फुटध्वनौ V.) I. 1 *et* 10. *Atm.* शेञ्ते, शेञ्जते; शिशिञ्ते, शेञ्जयामास; शेञ्जिष्ये, शेञ्जयिष्ये *etc.* Indistinctum sonum edere.

श्वञ् (ङ, गतौ K.) I. 1. *Atm.* श्वञ्ते, शाश्वञ्ते, श्वञ्जिष्ये, श्वञ्जितुं, श्वञ्जित. Ire, se movere.

श्वञ् (इ ङ, गतौ K.) I. 1. *Atm.* श्वञ्जे, शाश्वञ्जे, श्वञ्जिष्ये, श्वञ्जितुं, श्वञ्जित. Ire, se movere.

*सञ्ज् (अ ङ, गतौ K.) I. 1. *Par. Atm.* सञ्जामि, सञ्जे; ससञ्ज, ससञ्जे; सञ्जिष्यामि, सञ्जिष्ये; सञ्जितुं; सञ्जित. Ire, se movere.

*सस्ज् (*) (ओ ञि, सर्गे V.) I. 1. *Par. Atm.* सस्ज्मामि, सस्ज्े; ससस्ज, ससस्ज्े; सस्ज्यामि, सस्ज्ये; सस्ज्तुं; सस्क्त. (*Pass.* सस्ज्यें.) Adhaerere, implicari, retineri: सस्ज्ति दृष्टिः haeret *defixus* oculus. Sund. III. 16. Indr. IV. 1. वाष्पवेगोपहतया स वाचा सस्ज्मानया lacrymarum flumine interruptâ voce et praeclusâ ille. Ram. II. 47. 4. विषयेषु सस्ज्ति libidinibus vincitur. Man. VI. 55. सस्क्ताः कर्मणि implicati opere. Bhag. III. 25. इति मत्वा न सस्ज्ते sic

(*) Wilsonianam dedi scripturam, comprobatam illam a SCHLEGELIO, *Annot. ad Bhag.* II. 48.

cogitans non implicatur. BHAG. III. 28. असक्त sine ambitione. BHAG. III. 19. 29.

c. अनु *i. q. simpl.* न कर्मस्वनुषज्जते non operibus implicatur. BHAG. VI. 4. XVIII. 10.

c. आ Tenere: तौ ते ददृशुर् आसक्तौ illos duos ii viderunt tenentes sese (luctando se amplectentes.) HID. IV. 38. c. सं+आ *i. q. simpl.* समासक्तास् त्वयि प्राणाः adhaerens (dedita, dicata) tibi est vita *nostra*. RAM. II. 49. 9.

c. प्र *i. q. simpl.* इन्द्रियार्थेषु सर्वेषु न प्रसज्येत कामतः sensualibus rebus omnibus non addictus sit libidine. MAN. IV. 16. न प्रसज्जेत विस्तरे haud teneatur (adsuescat) abundantiae. MAN. VI. 55. (*In nonnullis codicibus* प्रसज्येत *inveniebat* HAUGHTONUS; *vid. ejus not. ad h. l. et ad* III. 125. IV. 16.)

सञ्ज् (सर्पणे) I. 1. *PAR.* सञ्जामि, ससञ्ज, सञ्जिष्यामि, सञ्जितुं, सञ्जित. Ire, se movere.

***सर्ज्** (अर्जने) I. 1. *PAR.* सर्जामि, ससर्ज, सर्जिष्यामि, सर्जितुं, सर्जित. Acquirere, quaerere.

सभाज् (क त, प्रीतिसेवायां K. सेवने प्रीतदर्शने V.) I. 10. *PAR.* सभाजयामि, सभाजयामास, सभाजयिष्यामि *etc.* Colere, honorare. Gaudium commonstrare.

सृज् (प्र श्रौ, विसर्गे K. विसर्गे सृष्टौ V.) I. 6. *PAR. ATM.* सृजामि, सृजे; ससर्ज, ससृजे; स्रक्ष्यामि, स्रक्ष्ये; स्रष्टुं; सृष्ट. (*PASS.* सृज्ये. *CAUSS.* सर्जयामि.) Dimittere, relinquere: स्कन्धदेशे ऽसृजत् स्रजं in humeri regione deposuit sertum. NAL. V. 28. *Praesertim usu metaphorico*, creare, producere: शरीरात् स्वात् सिसृक्षुर् विविधाः प्रजाः । आप एव ससर्जादौ e corpore suo, effecturus varias creaturas, aquam certe emisit (produxit) primum. MAN. I. 8. तां असृजद् देवरूपिणीं illam creabat divina forma praeditam.

SUND. III. 14. *Et in universum* facere, efficere: उपायं तद्वधार्थाय सृष्टं अर्हसि occasionem illius caedis caussa dare velis. RAM. I. 13. 18. सृजस्व बलं परबलार्दनं collige aciem, hostilem exercitum vexaturam. RAM. I. 42. 17. BHAG. III. 10. IV. 7.

c. अव *i. q. simpl.* प्राणान् अवसृजामि ते vitam remitto (condono) tibi. NAL. XXVI. 23. रुधिरौघान् अवासृजन् sanguinis copias effuderunt. RAM. I. 28. 14. *Etiam usu illo metaphorico, e. g.* RAM. I. 42. 23.

c. उत् Ejicere, projicere: उत्सृष्टं आमिषं भूमौ प्रार्थयन्ति खगाः ejectam carnem humi appetunt aves. BR. II. 12. Deponere: उत्सृज्य सर्वगात्रेभ्यो भूषणानि exuendo ab omnibus membris ornamenta. NAL. IX. 5. Emittere (creare): वर्षं उत्सृजामि imbrem emitto. BHAG. IX. 19. कोपं मयुत्सृजति iram in me effundet. RAM. I. 51. 4. Relinquere, destituere: कान्ता त्वयोत्सृष्टा dilecta *uxor* a te deserta. NAL. XI. 7. बालां कथं उत्सृष्टुं उत्सहे infantem *puellam* quomodo destituere possum? BR. I. 30. 32. Missum facere: विस्मयं उत्सृज्य stupore misso. HIT. p. 55. शास्त्रविधिं उत्सृज्य legis respectum negligendo. BHAG. XVI. 23.

c. उप Deficere *solem:* नेक्षेतोद्यन्तं आदित्यं नोपसृष्टं न वारिस्थं haud intueatur orientem solem, neque deficientem, neque in aqua refulgentem. (उपसृष्टं = ग्रहोपरक्तं SCHOL.) MAN. IV. 37.

c. नि *Causs. i. q. simpl.* न मां आर्ता निसर्जयितुं अर्हसि non me amore incensam excludere (repudiare) velis. INDR. V. 44.

c. वि Abjicere, projicere: विसृजेयं सहसैव देहं reliquerim statim profecto corpus. GHATAK. 18. NAL. XIII. 60. Dimittere: (*Causs.*) सर्वान् विसर्जयामास देवान् omnes dimisit deos. SUND. III. 32. Emittere, creare: सर्वभूतानि विसृजामि omnes creaturas emitto. BHAG. IX. 7.

स्फुर्ज् (ट औ आ, वज्रनिर्घोषे) I. 1. *Par.* स्फुर्जामि, पुस्फुर्ज, स्फुर्जिष्यामि *etc.* Explodere, disrumpi. Bhartrih. p. 60.

स्वञ्ज् (ञौ जि ञ, परिष्वङ्गे K.) I. 1. *Atm.* स्वञ्जे, सस्वञ्जे, स्वंजिष्ये, स्वञ्जितुं, स्वक्त: Amplecti, complecti.

c. परि *id.* रुदन्त्यौ तां परिष्वज्य मुहूर्तं इव तस्थतु: flentes illam amplectendo momentum quasi stabant. Nal. XVII. 12. परिष्वज्याङ्कं आनयत् amplectendo, sinui admovebat *pueros.* Nal. XXIII. 25. Ram. I. 10. 30. Hitop. p. 105. (परिस्वक्त *legitur* Ram. II. 74. 69.) — c. सं + परि *id.* बाहुभ्यां संपरिष्वज्य lacertis amplectendo. Ram. I. 63. 4.

उज्झ् (ओ, त्यागे) I. 6. *Par.* उज्झामि, उज्झोक (उज्झामास?), उज्झिष्यामि *etc.* Relinquere, deserere: निष्कृत: पुत्रैर दारैर् भृत्यैस् तथोज्झित: relictus a filiis, ab uxore civibusque etiam destitutus. Tshand. I. 42. पुरं उज्झितप्रभं urbs splendore destituta. Ram. II. 79. 32. लिखितं ललाटे प्रोज्झितुं क: समर्थ: inscriptum fronti (fatum) quis evitare potest? Hit. P. p. 4.

तर्क् (ओ, परिभाषणातर्जनयो: K. भर्त्सोक्तौ V.) I. 6. *Par.* तर्कामि *etc.* Loqui. Vilipendere, calumniari.

कर्क् (ओ, परिभाषणातर्जनयो: K. भर्त्सोक्तौ V.) I. 6. *Par.* कर्कामि, चकर्क, *etc.* Loqui. Vilipendere, calumniari.

अट् (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* अटामि, अटे; आट, आटे (*r.* 432.); अटिष्यामि, अटिष्ये; अटितुं; अटित. Ire, incedere: अटन्ति राजमार्गेषु कुञ्जरा: incedunt in regiis viis elephanti. Ram. II. 52. 18. मृगयां अटते वने venatum venit in sylvâ. Ram. II. 70. 63. अटन्तं

व्याधं अपश्यत् incedentem venatorem videbat. HIT. P. p. 9. अटमानावितस् ततः incedentes huc *et* illuc. NAL. X. 4. II. 13.

c. परि Circumgredi: व्याधेन काननं पर्यटता मन्थरः प्राप्तः a venatore sylvam pervagante Mantharus inventus *est*. HITOP. p. 50.

अटॣट् (ङ, अतिक्रमे K. अतिक्रमे वधे V.) I. 1. *Atm.* अटॣटे, अनटॣटे, अटॣटिष्ये, अटॣटितुं, अटॣटित. Excedere, transgredi. Ligare, vincire.

अटॣट् (क, अनादरे K. तौच्छे ऽनादरे V.) I. 10. *Par.* अटॣटयामि, अटॣटयामास, अटॣटयिष्यामि *etc.* Despicere, vilipendere.

इट् (गत्यां) I. 1. *Par.* एटामि, इयेट, एटिष्यामि, एटितुं, इटित. Ire, se movere.

कट् (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* कटामि, चकाट *s.* चकट, कटिष्यामि, कटितुं, कटित. Ire, se movere.

कट् (इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* कपटामि, चकाट *s.* चकट, कटिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

कट् (इ, गत्यां) I. 1. *Par.* कटामि, चकाट *s.* चकट, कटिष्यामि, कटितुं, कटित *s.* कटॣट्. Ire, se movere.

कट् (ए, वर्षावरणे K. वृतौ वृषि V.) I. 1. *Par.* कटामि, चकाट *s.* चकट, *etc.* Pluviam arcere. Tegere. Pluere.

कट् (कृच्छ्रजीवने K.) I. 1. *Par.* कटामि, चकाट *s.* चकट, कटिष्यामि *etc.* In miseria vivere.

किट् (गतौ K. भयभीषयोः करवत् V.) I. 1. *Par.* केटामि, चिकेट, केटिष्यामि, केटितुं, किटित. Timere. Terrere. Se movere, ire. (*i. q.* कट्.)

कीट् (क, बन्धे K. बन्धवर्णयोः V.) I. 10. *Par.* कीटयामि, कीटयामास, कीटयिष्यामि *etc.* Ligare, vincire. Tingere, describere.

कुट् (इ, वैकल्ये) I. 1. *Par.* कुपटामि, चुकोट, कोटिष्यामि, कोटितुं, कुटित. Destituere, relinquere, amittere.

कुट् (श्र शि, कौटिल्ये) I. 6. *Par.* कुटामि, चुकोट, कोटिष्यामि *etc.* Inclinatum *s.* per amfractus incedere. Secreto, dolose agere.

कुट् (क उ, प्रतापने) I. 10. *Atm.* कोटये, कोटयामास, कोटयिष्ये *etc.* Calefacere, urere.

कुटूट् (प्रतापने) I. 1. *Par.* कुटूटामि, चुकुटूट, कुटूटिष्यामि, कुटूटितुं, कुटूटित. Calefacere, urere.

कुटूट् (क, छेदने K. कुत्साछिदोः V.) I. 10. *Par.* कुटूटयामि, कुटूटयामास, कुटूटयिष्यामि *etc.* Scindere. Contemnere.

कूट् (क उ, अप्रसादे K. अप्रसादप्रदोः V.) I. 1. *Atm.* कूटये, कूटयामास, कूटयिष्ये *etc.* Austerum, inhumanum esse. Nihil dare.

कूट् (क त, दाहे K.) I. 10. *Par.* कूटयामि, कूटयामास, कूटयिष्यामि *etc.* Urere.

कूट् (क त, दाहमंत्रे K. दाहे मंत्रे V.) I. 10. *Par.* कूटयामि, कूटयामास, कूटयिष्यामि *etc.* Urere. Consulere, consilium dare.

खट् (कांक्षे K. कांक्षि V.) खटामि, चखाट *s.* चखट, खटिष्यामि, खटितुं, खटित. Desiderare, optare.

खटूट् (क, वृतौ) I. 10. *Par.* खटूटयामि, खटूटयामास, खटूटयिष्यामि, *etc.* Tegere, obvelare.

खिट् (भयभीषयोः V.) I. 1. *Par.* खेटामि, चिखेट, खेटिष्यामि, खेटितुं, खिटित. Timere. Terrere.

खिट् (उत्त्रासने K.) I. 1. *Par.* खेटामि, चिखेट, खेटिष्यामि, खेटितुं, खेटित. Terrere.

खिट् (क ट, भक्षणे K.) I. 10. *Par.* खेटयामि, खेटयामास, खेटयिष्यामि, *etc.* Edere, comedere.

खोट् (श्र, गत्याघाते) I. 1. *Par.* खोटामि, चुखोट, खोटिष्यामि, खोटितुं, खोटित. Claudum esse, claudicare.

खोट् (क त, क्षेपे) I. 10. *Par.* खोटयामि, खोटयामास, खोटयिष्यामि, *etc.* Jacere, jaculari.

गोष्ठ (ङ, संघाते) I. 1. *Atm.* गोष्टे, जुगोष्टे, गोष्टिष्ये, गोष्टितुं, गोष्टित. Coacervare, accumulare.

घट् (ष म ङ, चेष्टायां K. चेष्टे V.) I. 1. *Atm.* घटे, जघटे, घटिष्ये, घटितुं, घटित. Adniti, operam dare, se movere.

घट् (क, संघाते K. हिंसे घुतौ V.) I. 10. *Par.* घाटयामि, घाटयामास *etc.* Coacervare, accumulare. Lucere. Ferire, occidere.

c. सं *i. q. simpl.* कोषासंघटित baculo ictus. Ram. II. 55. 26.

घट् (क ङ्, भाषार्थे K. घुतौ V.) I. 10. *Par.* घण्टयामि, घटयामास *etc.* Lucere. Loqui: कार्यं सुघटितं दैवयोगाद् विनश्यति opus bene deliberatum fati junctura secus cadit. Hitop. p. 132.

c. वि *i. q. simpl.* मन्त्रिणा पृथिवीपालचित्तं विघटितं a consiliario principis consilium deliberatum *fuit*. Hitop. p. 91.

घट्ट् (ङ, चलने K. चाले V.) I. 1. *Atm.* घट्टे, जघट्टे, घट्टिष्ये, घट्टितुं, घट्टित. Se movere, vacillare.

घट्ट् (क, चलने K. चाले V.) I. 10. *Par.* घट्टये, घट्टयामास, घट्टयिष्ये *etc.* Se movere. vacillare.

घुट् (ङ, परिवर्त्तने K. परिवर्त्ति V.) I. 1. *Atm.* घोटे, जघुटे, घोटिष्ये, घोटितुं, घुटित. Redire, reverti. Mutari.

घुट् (प्र शि, प्रतीघाते K. प्रतिहतौ V.) I. 6. *Par.* घुटामि, जुघोट, घोटिष्यामि, *etc.* Iterum caedere, contra ferire.

घुट् (प्र शि, व्याघाते राचे K.) I. 6. *Par.* घुटामि, जुघोट, घोटिष्यामि, *etc.* Praevenire. Servare.

चट् (भेदे) I. 1. *Par.* चटामि, चचाट *s.* चचट, चटिष्यामि, *etc.* Findere, dividere.

चट् (क, भेदे K. वधे भेदे V.) I. 10. *Par.* चाटयामि, चाटयामास, चाटयिष्यामि *etc.* 1) Findere, dividere. 2) Ligare, vincire.

c. उत् *id. sign.* 1. उच्चाटयन् removens, procul esse jubens. (= दूरीकुर्वन् Schol.) Bhartrih. p. 60.

चिट् (प्रेष्ये K. I. 1. *Par.* चेटामि, चिचेट, चेटिष्यामि *etc.* Mittere, ablegare, jubere.

चिट् (क, प्रेषे) I. 10. *Par.* चेटयामि, चेटयामास, चेटयिष्यामि *etc.* Mittere, ablegare, jubere.

चुट् (अ छि, छेदे K.) I. 6. *Par.* चुटामि, चुचोट, चोटिष्यामि *etc.* Dividere, dissecare.

चुट् (क, छेदने K. संहतौ V.) I. 10. *Par.* चोटयामि, चोटयामास, चोटयिष्यामि *etc.* Dividere, dissecare. Colligere, coacervare.

चुट् (क इ, छेदने K. छेदे V.) I. 10. *Par.* चुपटयामि, चुपटयामास, चुपटयिष्यामि *etc.* Dividere, dissecare.

चुट् (अल्पीभावे K. तुच्छने V.) I. 1. *Par.* चोटामि, चुचोट, चोटिष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Spernere, despicere.

चुट् (इ, अल्पीभावे K. तुच्छने V.) I. 1. *Par.* चुपटामि, चुचोट, चोटिष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Spernere, vilipendere.

चुट्ट् (क, अल्पीभावे K. तुच्छने [*al.* संहतौ] V.) I. 10. *Par.* चुट्टयामि, चुट्टयामास, चुट्टयिष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Spernere, vilipendere. (Coacervare?)

चेष्ट् (ङ, चेष्टायां K. ईहे V.) I. 1. *Atm.* चेष्टे, चिचेष्टे, चेष्टिष्ये, चेष्टितुं, चेष्टित. (*Causs.* चेष्टयामि.) Se movere, agitare, vivum, vividum esse: यदा स देवो जागर्ति तदेदञ् चेष्टते जगत् quando ille Deus expergiscitur, tum iste agitatur mundus. Man. I. 52. सीदमानो विवृत्ताङ्गो ऽचेष्टमानो गतः क्षयं tabescens, immobilis, agitatione vacuus obiens mortem. Ram. II. 48. 77. 50. 20. तं शोणितपरीताङ्गं चेष्टमानं महीतले दृष्ट्वा illum cruore obvolutis membris, luctantem humi videndo. Ram. I. 2. 14. Nal. XIII. 11. Adniti, operam dare: किं अत्र शक्यं पुरुषेण चेष्टितुं quid ibi potest ab homine nitendo acquiri? Ram. II. 47. 51. Bhag. III. 33. Desiderare: स सुहृच्चिरचेष्टितः is amicus diu desidera-

tus. HITOP. p. 127. Curis agitari: इति दैवपरो ध्यायन् स्वात्मानं स्वपि चेष्टते sic Fati confessor cogitans semetipsum quoque excruciat. HITOP. p. 143. — *CAUSS.* Commovere, agitare: भूतानि सततं चेष्टयन्ति creaturas continuo agitant. MAN. XII. 15.

c. अति Anxie curare: वृथार्थे नातिचेष्टेत victus câussa non anxius sit *sapiens*. HITOP. p. 43.

c. वि *i. q. simpl.* तस्यैव विचेष्टितं इदं illius vero agitatio (consilium quod persequeretur) haec *erat*. HITOP. p. 131. RAM. II. 65. 12. येन येन .... अङ्गेन स्तेनो नृषु विचेष्टते quocunque membro fur inter homines agit (furatur.) MAN. VIII. 334. RAM. II. 51. 23. 62. 19.

c. सं *i. q. simpl.* संचेष्टमानस्य लक्षयन्ती विचेष्टितं nitentis (quicquid agentis) observans nisum (agendi rationem.) NAL. XXIII. 3.

कुट् (अ प्रि, छेदे K. संहतौ V.) I. 6. *PAR.* कुटामि, चुच्छोट, छोटिष्यामि *etc.* Findere, dilacerare. Colligere, coacervare.

जट् (संहतौ) I. 1. *PAR.* जटामि, जजाट, जटिष्यामि *etc.* Colligere, coacervare.

कट् (संघाते K. संहतौ K.) I. 1. *PAR.* कटामि, चकाट *etc.* Colligere, coacervare.

तट् (उच्छ्राये K. उच्छ्रये V.) I. 1. *PAR.* तटामि, तताट *s.* ततट, तटिष्यामि *etc.* Surgere. Extollere.

तट् (क, आहतौ) I. 10. तटयामि, तटयामास, तटयिष्यामि *etc.* Ferire, percutere.

तुट् (अ प्रि, कलहकर्मणि K. कलहे V.) I. 6. *PAR.* तुटामि, तुतोट, तोटिष्यामि. Disputare, contendere.

त्रुट् (य, छेदने K. छिदि V.) I. 4. *PAR.* त्रुट्यामि, तुत्रोट, त्रोटिष्यामि *etc.* Findere, dissecare, dividere.

त्रुट् (श्रा शि, छेदने K. छिदि V.) I. 6. *Par.* त्रुटामि, तुत्रोट, त्रोटिष्यामि *etc.* Findere, dissecare, dividere.

त्रुट् (क ऊ, छेदने K. छिदि V.) I. 10. *Par.* त्रुटये, त्रुटयामास, त्रुटयिष्ये *etc.* Findere, dividere.

नट् (म, नृत्ये K. साभिनयनृत्ये V.) I. 1. *Par.* नटामि, ननाट *s.* ननट, नटिष्यामि *etc.* (*ita* Forsterus; Wilkinsius नाटयामि *etc.*) Saltare.

नट् (नृत्ये K. नृत्यहिंसयोः V.) I. 1. *Par.* नटामि, ननाट, नटिष्यामि *etc.* Commoveri, agitari (निर्भिनयनृत्ये). Ferire, occidere.

नट् (क, श्रवस्यन्दने K. भ्रंशे त्विषि V.) I. 10. *Par.* नटयामि, नटयामास, नटयिष्यामि *etc.* Commovere, agitare. Cadere. Lucere, fulgere.

पट् (क त, गन्धे K. वेष्टने V.) I. 10. *Par.* पटयामि, पटयामास, पटयिष्यामि *etc.* Serere, adornare. Circumdare, obvelare.

पट् (क, भाषायां K. त्विषि V.) I. 10. *Par.* पाटयामि, पाटयामास, पाटयिष्यामि *etc.* Loqui, dicere: पटितं वै मया पूर्वं dictum *fuit* profecto a me jampridem. Br. I. 20. *It.* Lucere, fulgere: ज्वलद्वान् पाटयन्निव nubes collustrans quasi. Indr. I. 3. (*sed. vid.* Boppii *not.*) [c. वि discurrere. Wilson.]

पट् (गतौ) I. 1. *Par.* पटामि, पपाट *s.* पपट, पटिष्यामि *etc.* (*Causs.* पाटयामि.) Se movere. *Causs. praesertim* vulnerare, ferire, lacerare: केषांचित् पाटयामास नखैः कोष्ठानि केसरी quorundam lacerabat unguibus praecordia leaena. Tshand. VI. 17. मुखतः पाटयामास शस्त्रेण e regione feriit *serpentem* telo.(*) Nal. XI. 28. c. उत् *Causs. id.* Abripere: उत्पाटय भ्रामयामास abripiendo *eum*

(*) Ita si vertere licet, solitam certe, etsi non originariam, retinemus verbi potestatem. Boppius reddidit: *E regione instruxit* (*arcum*) *telo acuto.*

conquassavit. TSHAND. X. 25. Rodere, mordere: दन्तैर् नोत्-पाटयेन् नखान् dentibus non mordeat ungues. MAN. IV. 69. — c. सं + उत् *CAUSS.* Projicere, ejicere: वज्रं इन्द्रः समुत्पाठ्य telum Indrus ejiciens. TSHAND. II. 22.

पिठ् (संहतौ K. संहतौ ध्वनौ V.) I. 1. *PAR.* पेटामि, पिपेट, पेटिष्यामि *etc.* Coacervare, colligere. Sonum edere.

पुठ् (क, भाषार्थे K. चूर्णभासि V.) I. 10. *PAR.* पोटयामि, पोटयामास, पोटयिष्यामि *etc.* Loqui. Comminuere, conterere. Lucere, fulgere.

पुठ् (श्र श्रि, संश्लेषणे K. श्लेषे V.) I. 6. *PAR.* पुटामि, पुपोट, पोटिष्यामि, *etc.* Amplecti, complecti.

पुठ् (क त, संसर्गे) I. 10. *PAR.* पुटयामि, पुटयामास, पुटयिष्यामि *etc.* Contiguum esse. Componere, conjungere.

पुठ्ठ् (क, अल्पीभावे K. तौक्ष्ये V.) I. 10. *PAR.* पुट्टयामि, पुट्टयामास, पुट्टयिष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Vilipendere, spernere.

बठ् (क इ, अपटने) I. 10. *PAR.* अपटयामि, अपटयामास, अपटयिष्यामि, *etc.* Dividere, distribuere.

बठ् (पैल्ये K.) I. 1. *PAR.* बटामि, बबाट *s.* बबट, बटिष्यामि *etc.* Validum, potentem esse.

बुठ् (कि, हिंसे) I. 1 *et* 10. *PAR.* बोटामि, बोटयामि; बुबोट, बोटयामास; बोटिष्यामि, बोटयिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

भठ् (भृतौ) I. 1. *PAR.* भटामि, बभाट *s.* बभट, भटिष्यामि *etc.* Nutrire, sustentare.

भठ् (क इ, प्रतारणे K.) I. 1. *PAR.* भपटयामि, भपटयामास, भपटयिष्यामि *etc.* Fallere, decipere.

भठ् (म, परिभाषणे K. भाषणे V.) I. 1. *PAR.* भटामि, बभाट *s.* बभट, भटिष्यामि *etc.* Loqui, dicere.

मुट् (मर्दने K.) I. 1. *Par.* मोटामि, मुमोट, मोटिष्यामि *etc.* Conterere, triturare, conculcare.

मुट् (इ, मर्दे) I. 1. *Par.* मुपटामि, मुमोट, मोटिष्यामि *etc.* Conterere, conculcare.

मुट् (श्र शि, श्राक्षेपप्रमर्दनयोः K. श्राक्षेपे V.) I. 6. *Par.* मुटामि, मुमोट, मोटिष्यामि *etc.* Abripere, auferre. Reprehendere, objurgare.

मुट् (कि, संचूर्णने K. क्षुदि V.) I. 1 *et* 10. *Par.* मोटामि, मोटयामि; मुमोट, मोटयामास; मोटिष्यामि, मोटयिष्यामि *etc.* Comminuere, conterere.

मेट् (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* मेटामि, मिमेट, मेटिष्यामि *etc.* Delirare, mente captum esse.

म्रेट् (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* म्रेटामि, मिम्रेट, म्रेटिष्यामि, *etc.* Delirare, mente captum esse.

म्लेट् (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* म्लेटामि, मिम्लेट, म्लेटिष्यामि *etc.* Delirare, mente captum esse.

यौट् (ऋ, संब्रन्धे) I. 1. *Par.* यौटामि, युयौट, यौटिष्यामि *etc.* Conjunctum esse. Amplecti. [*Nonnulli scribunt* योट्.]

रट् (वाचि) I. 1. *Par.* रटामि, रराट *s.* ररट, रटिष्यामि *etc.* Loqui, dicere.

रट् (क, परिभाषणे K.) I. 10. *Par.* रटयामि, रटयामास, रटयिष्यामि *etc.* Loqui, dicere.

रुट् (लृ ऊ, प्रतीघाते K. द्वीप्रिप्रतिहतयोः V.) I. 1. *Atm.* रोटे, रुरुटे, रोटिष्ये *etc.* Tristem, conturbatum esse. Iterum caedere, vindicare. Lucere.

रुट् (ऋ, रुषि K. रुषि रुतौ V.) I. 10. *Par.* रोटयामि, रोटयामास, रोटयिष्यमि *etc.* Irasci. Lucere.

रुट् (इ, स्तेये) I. 1. *Par.* रुपटामि, रुरोट, रोटिष्यामि *etc.* Furari, surripere.

रेट् (ऋ अ, परिभाषणे K. याचे वाचि V.) I. 1. *Par. Atm.* रेटामि, रेटे; रिरेट, रिरेटे; रेटिष्यामि, रेटिष्ये; *etc.* Loqui, dicere. Petere, quaerere.

रौट् (ऋ, अनादरे) I. 1. *Par.* रौटामि, ररौट, रौटिष्यामि *etc.* Spernere, parvi aestimare.

लट् (बाल्ये K. बाल्योक्तौ) I. 1. *Par.* लटामि, ललाट *s.* ललट, लटिष्यामि *etc.* Pueriliter agere, infantilem esse. Infantilem sermonem habere.

लुट् (विलोडने K. विलोटविलोडयोः V.) I. 1. *Par.* लोटामि, लुलोट, लोटिष्यामि *etc.* Volvi, ferri. Movere, agitare.

लुट् (लृ ड, प्रतिघाते K. दीप्तिप्रतिहत्योः V.) I. 1. *Atm.* लोटे, लुलुटे, लोटिष्ये *etc.* Iterum caedere, vindicare. Tristem esse, lugere. Fulgere, lucere.

लुट् (य लृ ऋ, विलोडने K. विलोटविलोडयोः V.) I. 4. *Par.* लुट्यामि, लुलोट, लोटिष्यामि *etc.* Volvi, ferri. Agitare, movere.

लुट् (श्र श्रि, संश्लेषणे K.) I. 6. *Par.* लुटामि, लुलोट, लोटिष्यामि *etc.* Amplecti, complecti.

लुट् (क, भाषार्थे K. भाषे V.) I. 10. *Par.* लोटयामि, लोटयामास, लोटयिष्यामि *etc.* Loqui, dicere. Lucere.

लुट् (इ, स्तेये K. हृतौ V.) I. 1. *Par.* लुपटामि, लुलोट, लोटिष्यामि *etc.* Furari, auferre.

लुण्ट् (कि इ, स्तेये K. अवज्ञाचौर्ये V.) I. 1 *et* 10. *Par.* लुपटामि, लुण्टयामि; लुलुण्ट, लुण्टयामास; लुण्टिष्यामि, लुण्टयिष्यामि *etc.* Furari, surripere. Spernere, despicere.

लोट् (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* लोटामि, लुलोट, लोटिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

लोष्ट् (ड, संघाते K. संहतौ V.) I. 1. *Atm.* लोष्टे, लुलोष्टे, लोष्टिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

वद् (म, परिभाषणे K. उक्तौ V.) I. 1. *Par.* वदामि, ववाद *s.* ववद, वदिष्यामि *etc.* Loqui, dicere.

वद् (वेष्टने K. वेष्टे V.) I. 1. *Par.* वदामि, ववाद *s.* ववद, वदिष्यामि *etc.* Circumdare, vestire.

वद् (क त, गृन्थे K.) I. 10. *Par.* वदयामि, वदयामास, वदयिष्यामि *etc.* Serere, adornare.

वद् (क त, विभाजने K. वेष्टे भागे च V.) I. 10. *Par.* वदयामि, वदयामास, वदयिष्यामि *etc.* Distribuere, dividere. Vestire, circumdare. [*Alii scribunt* बद्.]

वद् (कि इ, विभाजने K. वपटने V.) I. 1 *et* 10. *Par.* वपटामि, वपटयामि; ववपट, वपटयामास *etc.* Dividere, distribuere. [*Alii scribunt* बद्.]

वण्ट् (क त, भागे) I. 10. *Par.* वण्टयामि, वण्टयामास, वण्टयिष्यामि *etc.* Dividere, distribuere. [*Alii scribunt* बण्ट्.]

विट् (शब्दे K. आक्रोशे स्वने V.) I. 1. *Par.* वेटामि, विवेट, वेटिष्यामि, *etc.* Sonum edere, vociferari.

विट् (क इ, क्षित्यां K.) I. 10. *Par.* विपटयामि, विपटयामास, विपटयिष्यामि *etc.* Destruere, perdere.

वुट् (कि, हिंसे K. इ क, क्षित्यां V.) I. 1 *et* 10. *Par.* वोटामि, वोटयामि *s.* वुण्टयामि; वुवोट, वोटयामास *s.* वुण्टयामास *etc.* Occidere, ferire, destruere.

वेष्ट् (उ, वेष्टने K. वेष्टे V.) I. 1. *Atm.* वेष्टे, विवेष्टे, वेष्टिष्ये, वेष्टितुं, वेष्टित. Circumdare, vestire: वस्त्रवेष्टित *pretiosâ* veste indutus. Hit. P. p. 7. Ram. I. 30. 33. *It.* Ligare, compedibus vincire *captivum:* वेष्टित vinctus, captus. Hitop. p. 128.

c. परि *i. q. simpl.* शत्रुभिः परिवेष्टितः ab hostibus circumdatus. Hitop. p. 130. रज्जुभिः परिवेष्टितः funibus vinctus. Hitop. p. 85.

शट् (हिंसाविशरणगत्यवसादनेषु K. सादे शीर्णे गतौ हृत्ति V.) I. 1. *Par.* शटामि, शशाट *s.* शशाट, शटिष्यामि *etc.* Marcescere, perire, dissolvi. Se movere. Destruere.

शट् (क ङ, श्लाघे) I. 10. *Atm.* शाटये, शशाटे *s.* शेटे, शाटिष्ये *etc.* Laudare, extollere.

शिट् (क्ष, अनादरे) I. 1. *Par.* शेटामि, शिशेट, शेटिष्यामि *etc.* Despicere, parvi aestimare.

शीट् (क्ष, गर्वे) I. 1. *Par.* शौटामि, शुशौट, शौटिष्यामि *etc.* Superbum, fastuosum esse.

*सट् (अवयवे K. अंशाके V.) I. 1. *Par.* सटामि, ससाट *s.* ससट, सटिष्यमि *etc.* Pertinere ad aliquid, partem esse alicujus rei. Dividere.

सट् (क त, प्रकाशने) I. 1. *Par.* सटयामि, सटयामास, सटयिष्यामि *etc.* Manifestare, monstrare.

*सट्ट् (क, निकेतनहिंसाबलदानेषु) I. 10. *Par.* सट्टयामि, सट्टयामास *etc.* Habitare. Laedere, offendere. Validum, potentem esse. Dare.

सट्ट् (क, हिंसायां) I. 10. *Par.* सट्टयामि, सट्टयामास, सट्टयिष्यामि *etc.* Occidere, laedere, offendere.

साट् (क त, प्रकाशने) I. 10. *Par.* साटयामि, साटयामास, साटयिष्यामि *etc.* Monstrare, manifestare.

*सिट् (अनादरे) I. 1. *Par.* सेटामि, सिषेट, सेटिष्यामि *etc.* Spernere, parvi aestimare.

*सुट्ट् (क, तौल्ये अनादरे) I. 10. *Par.* सुट्टयामि, सुट्टयामास, सुट्टयिष्यामि *etc.* Vilipendere, spernere.

स्फिट् (क, वृत्यां अनादरे हिंसे) I. 10. *Par.* स्फेटयामि, स्फेटयामास, स्फेटयिष्यामि *etc.* Eligere. Vilipendere. Offendere, laedere, occidere.

स्फुर् (उ, विकसने K. विकाशे V.) I. 1. *Atm.* स्फोटे, पुस्फुटे, स्फोटिषे *etc.* Apparere, se evolvere, explicare.

स्फुर् (प्र पि, विकसने K. विकाशे V.) I. 6. *Par.* स्फुरामि, पुस्फोट, स्फोटिष्यामि *etc.* Apparere, se evolvere, explicare.

स्फुर् (इर्, विशरणे) I. 1. *Par.* स्फोरामि, पुस्फोट, स्फोटिष्यामि *etc.* Se aperire, dehiscere *florem.* Gitagov. V. 1. 2. Divelli, dilacerari: कथं दुःखेन हृदयं न स्फोटति सहस्रधा quonammodo dolore cor non dissilit millies? Ram. II. 74. 61. 60. 28.

स्फुर् (क त, विशरणे K. विस्फुरणे V.) I. 10. *Par.* स्फोटयामि, स्फोटयामास, स्फोटयिष्यामि *etc.* Erumpere, divellere.

स्फुर् (क, भेदे K. भिदि V.) I. 10. *Par.* स्फोटयामि, स्फोटयामास, स्फोटयिष्यामि *etc.* Perrumpere, findere. *It.* Percutere, agitare: बाहू चास्फोटयच्छनैः brachiaque percutiebat leniter. Indr. II. 25. न स्फोटयेत् non concutiat *vehementius brachia.* Man. IV. 64.

स्फुर् (क इ, परिहासे K. निर्मथि V.) I. 10. *Par.* स्फुण्टयामि, स्फुण्टयामास, स्फुण्टयिष्यामि *etc.* Ridere, jocari, ludere.

स्फुरूर् (क, अनादरे) I. 10. *Par.* स्फुरूरयामि, स्फुरूरयामास, स्फुरूरयिष्यामि *etc.* Spernere, vilipendere.

स्मिर् (क अनादरे स्नेहे) I. 10. *Par.* स्मेरयामि, स्मेरयामास, स्मेरयिष्यामि *etc.* Spernere, vilipendere. Amare.

स्लिर् (स्नेहे) I. 1. *Par.* स्लेरामि, सिस्लेर, स्लेरिष्यामि *etc.* Amare, diligere.

हर् (त्विषि) I. 1. *Par.* हरामि, जहार *s.* जहर, हरिष्यामि *etc.* Lucere, fulgere.

हेर् (आधार्यां K. आधे V.) I. 1. *Par.* हेरामि, जिहेर, हेरिष्यामि *etc.* Religare, vincire, arcere, retinere.

अठ् (गतौ) I. 1. *Par.* अठामि, आठ, अठिष्यामि, अठितुं, अठित. Ire, se movere.

अठ् (इ ऊ, गतौ) I. 1. *Atm.* अपठे, आठे, अठिष्ये *etc.* Ire, incedere, se movere.

उठ् (उपघाते) I. 1. *Par.* ओठामि, उवोठ, ओठिष्यामि *etc.* Ferire, pulsare, percutere.

एठ् (ऊ, बाधने) I. 1. *Atm.* एठे, एठामास, एठिष्ये *etc.* Ligare, arcere, retinere.

कठ् (तङ्क्ने) I. 1. *Par.* कठामि, चकाठ *s.* चकठ, कठिष्यामि *etc.* Dolore, metu vexari.

कठ् (उ इ, शोके K. आध्याने V.) I. 1. *Atm.* कपठे, चकठे, कठिष्ये *etc.* Dolere, lugere. Meditari, cogitare.

कठ् (इ, शोके K.) I. 1. *Par.* कपठामि, चकाठ *s.* चकठ, कठिष्यामि *etc.* Dolere, lugere.

कठ् (क इ, शोके K. आध्याने V.) I. 10. *Par.* कपठयामि, कपठयामास, कपठयिष्यामि *etc.* Dolere, lugere. Cogitare, meditari.

c. उत् *i. q. simpl.* पश्यामि ज्ञनं उत्कपिठतं पुरे video prosapiam (hominum multitudinem) dolore confectam in urbe. Ram. II. 55. 39. उत्कपिठता ते मातेयं contristata *est* tua mater haecce. Ram. II. 49. 5. *Etiam transit. e. g.* उत्कपठयन्ति पथिकान् ज्वलदा: स्वनन्त: contristant viatorem nubes tonantes. Ghatak. 5.

कुठ् (इ, आलस्ये K. खोटने वैकल्ये आलस्ये V.) I. 1. *Par.* कुपठामि, चुकोठ, कोठिष्यामि *etc.* Claudum, debilem esse. Aberrare. Pigrum, otiosum esse.

गुठ् (क इ, वेष्टने K. वेष्टे V.) I. 10. *Par.* गुपठयामि, गुपठयामास, गुपठयिष्यामि *etc.* Circumdare, vestire, tegere: पांशुगुपिठत pulvere opertus. Nal. X. 5.

c. अव *i. q. simpl.* Man. IV. 49.

पठ् (व्यक्तायां वाचि K. वाचि V.) I. 1. *Par.* पठामि, पपाठ *s.* पप्ठ, पठिष्यामि, पठितुं, पठित. (*Pass.* पठ्ये. *Causs.* पाठयामि.) Distincte loqui, legere: यः पठेद् रामचरितं qui legit Rami res gestas. Ram. I. 1. 118. 120. Man. XII. 126. Ram. I. 21. 15. Dicere. Hitop. p. 75. *Causs. Pass.* शुकवत् पाठ्यते वकः psittaci instar loqui docetur cornix. Hit. P. p. 7. पिता वैरी येन बालो न पाठित *is* pater hostis *habendus est*, a quo filius non ad legendum stimulatus *fuit*. Hit. P. p. 6.

पिठ् (हिंसायां K. क्लिशि वधे V.) I. 1. *Par.* पेठामि, पिपेठ, पेठिष्यामि *etc.* Laedere, occidere, perturbare.

बठ् (पैल्ये) I. 1. *Par.* बठामि, बबाठ *s.* बबठ, बठिष्यामि *etc.* Validum, potentem esse.

मठ् (निवासे K. वास्सर्दयोः V.) I. 1. *Par.* मठामि, ममाठ *s.* ममठ, मठिष्यामि, मठितुं, मठित. Habitare, commorari. Terere, comminuere.

मठ् (इ ऊ, शोके K. आधाने V.) I. 1. *Atm.* मपठे, ममठे *s.* मेठे, मठिष्ये *etc.* Lugere, dolere. Cogitare, meditari.

मुठ् (इ ऊ, पलायने K. पलाये V.) I. 1. *Atm.* मुपठामि, मुमोठ, मोठिष्यामि *etc.* Aufugere, discurrere.

रठ् (भाषणे) I. 1. *Par.* रठामि, रराठ *s.* ररठ, रठिष्यामि, रठितुं, रठित. Loqui, dicere.

रुठ् (उपघाते) I. 1. *Par.* रोठामि, रुरोठ, रोठिष्यामि *etc.* Percutere, perdere, destruere.

रुठ् (ऋ ऊ, प्रतीघाते) I. 1. *Atm.* रोठे, रुरुठे, रोठिष्ये *etc.* Dolore, tristitiâ opprimi; lugere.

रुठ् (इ, गत्यालस्यस्तेयवलोठे) I. 1. *Par.* रुपठामि, रुरोठ, रोठिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Pigrum, otiosum esse. Furari, surripere. Claudum esse.

लुठ् (उपघाते K. प्रतीघाते V.) I. 1. *Par.* लोठामि, लुलोठ, लोठिष्यामि *etc.* Percutere, rumpere, destruere. Dolore, tristitiâ opprimi.

लुठ् (लृ ऊ, प्रतीघाते) I. 1. *Atm.* लोठे, लुलुठे, लोठिष्ये *etc.* Dolore, tristitiâ opprimi.

लुठ् (क, चौर्ये) I. 10. *Par.* लोठयामि, लोठयामास, लोठयिष्यामि *etc.* Furari, surripere, auferre.

लुठ् (इ, श्वालस्ये K. गत्यालस्यस्तेयक्षोटे V.) I. 1. *Par.* लुपठामि, लुलोठ, लोठिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Pigrum, otiosum esse. Furari. Claudum esse.

लुठ् (श्र श्रि, लोठे) I. 6. *Par.* लुठामि, लुलोठ, लोठिष्यामि *etc.* Volvi, circumagi: मणिर् लुठति पादेषु gemma pendet (appensa circumvolvitur) in pedibus. Hitop. p. 66. तच्चरणायोर् लुलोठ ad pedes illius se volvebat *canis*. Hitop. p. 154. लुठति धरणिप्रायने procumbit in terrae stragulo (in terrae solo tanquam in stragulo.) Gitagov. V. 2. 4. तं पुत्रं मृतं श्वालोक्य कौण्डिन्यः पृथिव्यां लुलोठ illum filium mortuum videndo, Kaundinyus humi concidit. Hitop. p. 149.

वठ् (स्थौल्ये) I. 1. *Par.* वठामि, ववाठ *s.* ववठ, वठिष्यामि *etc.* Crescere, augeri. [*Alii scribunt* बठ्.]

शठ् (कैतवे K. वधक्लेशकैतवे V.) I. 1. *Par.* शठामि, शशाठ *s.* शशाठ, शठिष्यामि *etc.* Occidere, laedere. Perturbare. Fallere, decipere.

शठ् (क ऊ, प्रार्थायां K. प्रार्थे V.) I. 10. *Atm.* शठे, शशाठे *s.* शेठे, शठिष्ये *etc.* Laudare.

शठ् (क, संस्कारगत्योः K. श्वालस्ये गत्यसंस्कृतसंस्कृते V.) I. 10. *Par.* शठयामि, शठयामास, शठयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Pigrum, otiosum esse. Inornatum, ornatum esse.

शठ् (क त, सम्यग्भाषणे K. दुर्वाचे V.) I. 10. *Par.* शाठयामि, शाठयामास, शाठयिष्यामि *etc.* Eloqui, integrum dicere. Male loqui.

शुठ् (इ, शोषणे K. खोटने V.) I. 1. *Par.* शुशुठामि शुशुोठ, शोठिष्यामि *etc.* Exsiccari. Claudum esse, claudicare.

शुठ् (क इ, शोषणे) I. 10. *Par.* शुशुठयामि, शुशुठयामास, शुशुठयिष्यामि *etc.* Exsiccari.

शुठ् (खोटने) I. 1. *Par.* शोठामि, शुशुोठ, शोठिष्यामि *etc.* Claudum esse, claudicare.

शुठ् (क, श्रालस्ये) I. 10. *Par.* शोठयामि, शोठयामास, शोठयिष्यामि *etc.* Pigrum, inertem, otiosum esse.

शुठ् (क इ, संस्कारगत्योः K.) I. 10. *Par.* शुशुठयामि, शुशुठयामास, शुशुठयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Ornatum esse. Ornare.

श्वठ् (क, गतौ श्रसंस्कृतसंस्कृते) I. 10. *Par.* श्वाठयामि, श्वाठयामास, श्वाठयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Ornatum, inornatum esse, *vel* Adornare id quod erat inornatum.

श्वठ् (क इ, गत्यसंस्कृतसंस्कृते) I. 10. *Par.* श्वाठयामि, श्वाठयामास, श्वाठयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Ornatum, inornatum esse, *vel* Adornare id quod inornatum erat.

सठ् (क, शाठार्थे) I. 10. *Par.* सठयामि, सठयामास, सठयिष्यामि *etc. i. q.* शाठ्. I. 10.

स्वठ् (क, श्वाठार्थे) I. 10. *Par.* स्वठयामि, स्वठयामास, स्वठयिष्यामि *etc. i. q.* श्वाठ्. I. 10.

ह्रेठ् (बलात्कारे K. कीलबन्धे बलात्कृतौ स्तुतौ V.) I. 1. *Par.* ह्रेठामि, जह्राठ *s.* जह्रेठ, ह्रेठिष्यामि *etc.* Violenter agere. Ad baculum ligare. Natare, subsilire.

ह्रेठ् (श्र, खचे V.) I. 6. *Par.* ह्रेठामि, जिह्रेठ, ह्रेठिष्यामि *etc.* Magnum, purum esse.

हेठ् (ऋ, बाधायां K. बाधे V.) I. 1. *Par.* हेठामि, जिहेठ, हेठिष्यामि *etc.* Ligare, religare, arcere, prohibere.

ग्रठ् (न ऋ, व्यापने K. व्याप्ते V.) III. 5. *Par.* ग्रठ्नोमि, ग्राठ, ग्रठिष्यामि *etc.* Occupare, possidere, penetrare.

ग्रठ् (उद्यमे) I. 1. *Par.* ग्रठामि, ग्राठ, ग्रठिष्यामि *etc.* Operam dare, adniti.

ग्रठ्ठ् (ग्रभियोगे) I. 1. *Par.* ग्रठ्ठामि, ग्रानठ्ठ, ग्रठ्ठिष्यामि *etc.* Decernere, sontem vel insontem declarare. [*Scribitur etiam* ग्रठ्ठ्.]

ईड् (क उ, स्तवने K. स्तुतौ V.) I. 10. *Atm.* ईडये, ईडयामास, ईडयिष्ये *etc.* Laudare, extollere, celebrare: प्रसादये त्वां ग्रहं ईड्यं placidum cupio te ego, dominum celebrandum. Bhag. XI. 44.

ईड् (ल, स्तुतौ) II. 2. *Par.* ईडामि, ईडामास, ईडिष्यामि *etc.* Laudare, extollere, celebrare.

ग्रोल्लठ् (कि इ, उत्क्षेपे) I. 1 *et* 10. *Par.* ग्रोलपडामि, ग्रोलपडयामि; ग्रोलपडामास, ग्रोलपडयामास *etc.* Extollere, efferre, sursum ejicere.

कडु (मदे K.) I. 1. *Par.* कडामि, चकाड *s.* चकड, कडिष्यामि *etc.* Ebrium, superbum, mente captum esse.

कडु (क इ, भेदे K. भेदे रक्षणे V.) I. 10. *Par.* कपडयामि, कपडयामास, कपडयिष्यामि *etc.* Findere, separare. Servare, sustentare.

कडु (ग्रा, मदे ग्रदने K. ग्रदने दर्पे V.) I. 6. *Par.* कडामि, चकाड *s.* चकड, कडिष्यामि *etc.* Ebrium, superbum, mente captum esse. Comedere.

कडुड् (कार्कश्ये) I. 1. *Par.* कडुडामि, चकडुड, कडुडिष्यामि *etc.* Rudem, severum, avarum esse. [*Nonnulli scribunt* कठ्ठ्.]

कुड् (ग्रा ग्नि, बाल्ये ग्रद्ने) I. 6. *Par.* कुडामि, चुकोड, कोडिष्यामि *etc.* Puerilem, infantem se gerere. Comedere.

कुड् (क इ, रक्षणे K. रक्षे V.) I. 10. *Par.* कुण्डयामि, कुण्डयामास, कुण्डयिष्यामि *etc.* Servare, sustentare.

कुड् (इ, वैकल्ये) I. 1. *Par.* कुण्डामि, चुकोड, कोडिष्यामि *etc.* Formare, efformare, effingere.

कुड् (इ ङ, दाहे) I. 1. *Atm.* कुण्डे, चुकुडे, कोडिष्ये *etc.* Urere, calefacere, ardere.

कूड् (ग्रा ग्नि, ग्रसने K. धान्ये भक्षे V.) I. 6. *Par.* कूडामि, चुकूड, कूडिष्यामि *etc.* Comedere, depascere gramen. Pinguescere.

क्रीड् (ऋ, विहारे K. खेले V.) I. 1. *Par.* क्रीडामि, चिक्रीड, क्रीडिष्यामि, क्रीडितुं, क्रीडित. Ludere, jocari: हरिः क्रीडति Haris jocatur (delectatur.) Gitagov. I. 9. 1. Frui *aliqua re, c. instr.* मृतस्य क्रीडन्ति दारैरपि धनैरपि *heredes* mortui fruuntur et uxore et divitiis. Hitop. p. 41.

c. सं *Atm. i. q. simpl.* चित्रं संक्रीडमानाः multifariam ludentes (jocantes.) Ram. I. 9. 15. *Praesertim quoque de concubitu.* Ram. I. 31. 17.

क्षेड् (क त, भक्षणे) I. 10. *Par.* क्षेडयामि, क्षेडयामास, क्षेडयिष्यामि *etc.* Edere, comedere.

क्ष्विड् (ऋ, ग्रा ङ जि, स्नेहमोक्षयोः) I. 1. *Par.* क्ष्वेडामि, चिक्ष्वेड, क्ष्वेडिष्यामि *etc.* Amare, liberare. *It.* Murmurare per dentes: न क्ष्वेडेत् ne murmuret. (= ग्रव्यक्तशब्दात्मकं क्ष्वेडनं न कुर्यात् Schol.) Man. IV. 64.

खड् (इ, भेदे K.) I. 1. *Par.* खण्डामि, चखाड, खडिष्यामि *etc.* Findere, dilacerare.

खड् (इ ङ, मन्थे K. मथि V.) I. 1. *Atm.* खण्डे, चखडे, खडिष्ये *etc.* Rumpere, frangere, comminuere.

खड् (क इ, भेदे) I. 10. *Par.* खण्डयामि, खण्डयामास, खण्डयिष्यामि, खण्डयितुं, खण्डित. Rumpere, frangere: स्त्रीभिः कस्य न खण्डितं भुवि मनः a mulieribus cujusnam non excruciata *fuit* mens? Hitop. p. 88. 77. कामेन, स्मरेण खण्डितः amore, memoriâ oppressus. Schol. ad Nalod. II. 22.

खड् (क, भेदे) I. 10. *Par.* खाडयामि, खाडयामास, खाडयिष्यामि *etc.* Findere, perrumpere, divellere.

खुड् (भेदे) I. 1. *Par.* खोडामि, चुखोड, खोडिष्यामि, खोडितुं, खुडित. Findere, perrumpere, divellere.

खुड् (इ, भेदे) I. 1. *Par.* खुण्डामि, चुखोड, खोडिष्यामि *etc.* Findere, perrumpere, divellere.

खुड् (ग्र, संवरणे K.) I. 6. *Par.* खुडामि, चुखोड, खोडिष्यामि *etc.* Operire, obtegere, velare.

खुड् (इ ङ, खंडे) I. 1. *Arm.* खुण्डे, चुखुडे, खोडिष्ये *etc.* Claudum esse, claudicare.

खोड् (ञ, गतिप्रतीघाते K. खोटने V.) I. 1. *Par.* खोडामि, चुखोड, खोडिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Claudicare. Iterum caedere. Moestitiâ opprimi.

खोड् (क त, क्षेपे) I. 10. *Par.* खोडयामि, खोडयामास, खोडयिष्यामि *etc.* Jacere, projicere.

गड् (म, सेचने K. सेके V.) I. 1. *Par.* गडामि, जगाड *s.* जगड, गडिष्यामि *etc.* Liquefieri, fluere.

गड् (इ, वदनैकदेशे K. गण्डे V.) I. 1. *Par.* गण्डामि, जगाड *s.* जगड, गडिष्यामि *etc.* Corporis partem esse, *praesertim* collum.

गुड् (ग्र ग्रि, रक्षायां K. रक्षे व्याघाते V.) I. 6. *Par.* गुडामि, जुगोड, गोडिष्यामि *etc.* Servare, sustentare. Arcere, prohibere.

गुड् (क इ, वेष्टने K. रक्षे वेष्टे चूर्णिकरणे V.) I. 1. *Par.* गुण्डयामि, गुण्डयामास, गुण्डयिष्यामि Circumdare, ligare. Servare, sustentare.

घुड् (ग्रि, व्याघाते V.) I. 6. *Par.* घुडामि, ज्ञुघोड, घोडिष्यामि *etc.* Arcere, prohibere.

चड् (ड इ, कोपे K. रोषे V.) I. 1. *Atm.* चपडे, चचडे *s.* चेडे, चडिष्ये *etc.* Irasci.

चड् (क इ ड, कोपे K. रोषे V.) I. 10. *Atm.* चपडये, चपडयामास, चपडयिष्ये *etc.* Irasci.

चुड् (इ, अल्पीभावे K. तौछ्ये V.) I. 1. *Par.* चुपडामि, चुचोड, चोडिष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Despicere, vilipendere.

चुड् (क इ, छेदने K. छिदि V.) I. 10. *Par.* चुपडयामि, चुपडयामास, चुपडयिष्यामि *etc.* Findere, dividere.

चुड्ड् (हावकरणे K. कृतौ हावे V.) I. 1. *Par.* चुड्डामि, चुचुड्ड, चुड्डिष्यामि *etc.* Lascivum, dissolutum esse. [*Alii scribunt* चुड्ड्.]

ज्ञुड् (ज्ञ ग्रि, बन्धे) I. 6. *Par.* ज्ञुडामि, ज्ञुज्ञोड, ज्ञोडिष्यामि *etc.* Ligare, vincire, cohibere.

ज्ञुड् (ज्ञ, गतौ) I. 6. *Par.* ज्ञुडामि, ज्ञुज्ञोड, ज्ञोडिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

ज्ञुड् (क, प्रेरणे K. नोदे V.) I. 10. *Par.* ज्ञोडयामि, ज्ञोडयामास, ज्ञोडयिष्यामि *etc.* Mittere, ablegare.

तड् (क, आघाते K. त्विषि आहतौ V.) I. 10. *Par.* ताडयामि, ताडयामास, ताडयिष्यामि, ताडयितुं, ताडित. (*Pass.* ताड्ये.) 1) Lucere. 2) Percutere, ferire: शूलेनैनं अताडयत् clavâ illum percussit. Tshand. III. 40. शिष्टयर्थं ताडयेत् तु तौ erudiendi caussa percutiat (puniat) vero illos. Man. IV. 164. भूमिं अताडयत् terram pulsavit. Hitop. p. 31. 37. 59. 60. 139. हृदयं मुष्टिभिर् एव ताड्यते cor pugnis profecto percutitur. Bhartrih. p. 39.

तड् (इ ड, ताडने K. आहतौ V.) I. 1. *Atm.* तपडे, ततडे *s.* तेडे, तडिष्ये *etc.* Percutere, ferire.

तुड् (ऋ, तोडने K. वधे V.) I. 1. *Par.* तोडामि, तुतोड, तोडिष्यामि *etc.* Frangere, destruere, occidere.

तुड् (श्र शि, तोडने K. भेदे V.) I. 6. *Par.* तुडामि, तुतोड, तोडिष्यामि *etc.* Frangere, findere, dividere.

तुड् (इ ङ, तोडने K. वधे V.) I. 1. *Atm.* तुण्डे, तुतुडे, तोडिष्ये *etc.* Frangere, destruere, occidere,

तुड्ड् (अनादरे) I. 1. *Par.* तुड्डामि, तुतुड्ड, तुड्डिष्यामि *etc.* Vilipendere, parvi aestimare.

तूड् (ऋ, अनादरे) I. 1. *Par.* तूडामि, तुतूड, तूडिष्यामि *etc.* Vilipendere, parvi aestimare.

तोड् (ऋ, अनादरे) I. 1. *Par.* तोडामि, तुतोड, तोडिष्यामि *etc.* Vilipendere, spernere.

थुड् (श्र शि, संवृतौ) I. 6. *Par.* थुडामि, तुथोड, थोडिष्यामि *etc.* Operire, obvelare, tegere.

दण्ड् (क त, दण्डनिपातने K. तत्पाते V.) I. 10. *Par.* दण्डयामि, दण्डयामास, दण्डयिष्यामि *etc.* Percutere, punire: प्रार्थयेद् यदि मां कश्चित् दण्ड्यस् ते स पुमान् भवेत् expetat *in matrimonium* si me quisquam, puniendus tibi is vir sit. Nal. XIII. 69. Man. VIII. 36. दण्डित punitus. Hitop. p. 34.

द्राड् (ऋ ङ, विशरणे K. शीर्णे V.) I. 1. *Atm.* द्राडे, दद्राडे, द्राडिष्ये *etc.* Marcescere, dissolvi, interire.

द्रुड् (मज्जने) I. 1. *Par.* द्रोडामि, दुद्रोड, द्रोडिष्यामि *etc.* Suffocari, cadere, labi.

द्रुड् (श्र शि, मज्जने) I. 6. *Par.* द्रुडामि, दुद्रोड, द्रोडिष्यामि *etc.* Suffocari, cadere, labi.

धाड् (ऋ ङ, शीर्णे V.) I. 1. *Atm.* धाडे, दधाडे, धाडिष्ये *etc.* Dissolvi, decidere.

नड् (क, अधो) I. 10. *Par.* नडयामि, नडयामास, नडयिष्यामि *etc.* Cadere, decidere.

नुड् (प्र प्रि, वधे) I. 6. *Par.* नुडामि, नुनोड, नोडिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, interficere.

पड् (क, संहतौ K.) I. 10. *Par.* पडयामि, पडयामास, पडयिष्यामि *etc.* Coacervare, accumulare.

पड् (इ क, संहतौ) I. 10. *Par.* पण्डयामि, पण्डयामास, पण्डयिष्यामि *etc.* Coacervare, accumulare. *Huc fortassis referendum est* पण्डित eruditus, doctus: पण्डितबुद्धि eruditam mentem habens. Hitop. p. 41. Ram. II. 56. 41.

पड् (उ इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* पण्डे, पपडे *s.* पेडे, पडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

पिड् (उ इ, संघाते K. संहतौ V.) I. 1. *Atm.* पिण्डे, पिपिडे, पेडिष्ये *etc.* Coacervare, accumulare, colligere: पिण्डित congregatus. Ram. I. 26. 5.

पिड् (क इ, संघाते K. संहतौ V.) I. 10. *Par.* पिण्डयामि, पिण्डयामास, पिण्डयिष्यामि *etc.* Coacervare, accumulare.

पीड् (क ऋ, अवगाहने K. वधे गाहे V.) I. 10. *Par.* पीडयामि, पीडयामास, पीडयिष्यामि *etc.* (*Pass.* पीड्ये.) Vexare, torquere, cruciare: पितृस्नेहो भृशं पीडयति मां patris amor valde excruciat me. Ram. II. 60. 52. पीड्यमानः क्षुधा afflictus fame. Nal. IX. 11. व्याधिभिश्च न पीड्यते morbisque non vexatur. Man. V. 50. Nal. XII. 122. V. 2. Comprimere, exprimere *e. g. madidum pannum.* Hitop. p. 72. 77. *It.* Necare, destruere: कालं कालेन पीडयन् *actioni destinatum* tempus *quietis* tempore exstinguens (varians, commutans. = सृष्टिकालं प्रलयकालेन नाशयन् प्राणिनां कर्मवशेन पुनः पुनः सर्गप्रलयान् करोतीत्यर्थः Schol.) Man. I. 51.

c. अभि *i. q. simpl.* भर्तृप्रोक्ताभिपीडिता conjugis calamitate afflicta. NAL. XII. 90.

c. आ *id.* आपीडयन् बलं शत्रोः vexans aciem hostium. HITOP. p. 116. *Id.* Ornare: पत्नआपीडित gemmis ornatus. NAL. XII. 102.

c. उप *i. q. simpl.* राष्ट्रं चास्योपपीडयेत् regnumque ejus vexet. HITOP. p. 115.

c. नि *i. q. simpl.* दण्डेन निपीडितः fuste percussus. MAN. VII. 23.

c. प्र *i. q. simpl.* ते श्रमेण च कौरव्यास् तृष्णया च प्रपीडिताः illi Kuruidae et fatigatione et siti confecti. HID. I. 19.

पुड् (डु, मर्दे) I. 1. *PAR.* पुपण्डामि, पुपोड, पोडिष्यामि *etc.* Frangere, comminuere, conterere.

पृड् (प्र, सुखे K. मुदि V.) I. 6. *PAR.* पृणामि, पर्पर्ड, पर्डिष्यामि *etc.* Gaudere, voluptate frui. Beare.

पृड् (प्र ग्रि, संवरणे K. उत्सर्गसंवृतौ V.) I. 6. *PAR.* बृणामि, बुबोड, ब्रोडिष्यामि *etc.* Obtegere, celare. Relinquere, creare.

बड् (इ ङ, परिहासे K. वाचि V.) I. 1. *ATM.* भण्डे, बभण्डे, भण्डिष्ये *etc.* Ridere. Loqui, dicere.

भड् (कल्याणे, ग्रिवे) I. 10. *PAR.* भण्डयामि, भण्डयामास, भण्डयिष्यामि *etc.* Felicem esse. Sacrificare. Scire. Decipere, fallere.

भुड् (इ ङ, भरणे K. वृतौ भृतौ V.) I. 1. *ATM.* भुण्डे, बुभुडे, भोडिष्ये *etc.* Operire, celare, tegere. Ferre, tollere, sustentare.

भ्रुड् (ग्र ग्रि, संवृतिसंहत्योः) I. 6. *PAR.* भ्रुणामि, बुभ्रोड, भ्रोडिष्यामि *etc.* Operire, tegere, celare. Coacervare, accumulare.

मड् (क इ, सुखे K. मोदे V.) I. 10. *PAR.* मण्डयामि, मण्डयामास, मण्डयिष्यामि *etc.* Gaudere. Exhilarare, beare.

मड् (इ ङ, वेष्टने K. विभागे वेष्टे V.) I. 1. *ATM.* मण्डे, ममण्डे *s.* मेण्डे, मण्डिष्ये *etc.* Circumdare, vestire. Dividere, distribuere.

मडू (क्रि इ, भूषायां K. भूषे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* मण्डामि, मण्डयामि; ममाड *s.* ममड, मण्डयामास; मडिष्यामि, मण्डयिष्यामि *etc.* Vestire. Ornare: तारागणमण्डितं नभः stellarum exercitu ornatum coelum. Ram. II. 63. 20. पुलिनमण्डित insulis ornatus *fluvius.* Ram. I. 30. 27. 31. 41. 63. 12. अमण्डित ornamenti expers.

c. प्रति *i. q. simpl.* Ram. II. 52. 20.

माडू (ऋ, माने K.) I. 1. *Par. Atm.* माडामि, माडे; ममाड, ममाडे; माडिष्यामि, माडिष्ये *etc.* Metiri, pendere.

मुडू (इ ऊ, मुण्डने मग्ने K. मग्ने V.) I. 1. *Atm.* मुण्डे, ममुडे, मोडिष्ये *etc.* Humectare. Submergere.

मुडू (इ, खण्डने K. छिदि मर्दे V.) I. 1. *Par.* मुण्डामि, मुमोड, मोडिष्यामि *etc.* Tondere, abscindere, comminuere.

मृडू (ग्र, सुखे K. मोदे V.) I. 6. *Par.* मृडामि, ममर्ड, मर्डिष्यामि *etc.* Gaudere. Exhilarare, beare.

मृडू (ग, सुखे K. मोदे V.) IV. 9. *Par.* मृड्नामि, ममर्ड, मर्डिष्यामि *etc.* Gaudere. Exhilarare, beare.

मेडू (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* मेडामि, मिमेड, मेडिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

म्रेडू (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* म्रेडामि, मिम्रेड, म्रेडिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

म्लेडू (ऋ, उन्मादे) I. 1. *Par.* म्लेडामि, मिम्लेड, म्लेडिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

यौडू (ऋ, संबन्धे V.) I. 1. *Par.* यौडामि, युयौड, यौडिष्यामि *etc.* Conjungere, ligare.

रोडू (ऋ, अनादरे) I. 1. *Par.* रोडामि, रुरोड, रोडिष्यामि *etc.* Vilipendere, aestimare.

रौडू (ऋ, अनादरे) I. 1. *Par.* रौडामि, रुरौड, रौडिष्यामि *etc.* Vilipendere, parvi aestimare.

लड् (विलासे) I. 1. *Par.* लडामि, ललाड *s.* ललड, लडिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

लड् (म, ज़िह्वोन्मथने K. उन्मथनज़िह्वयोः V.) I. 1. *Par.* लडयामि, लडयामास (*ita quidem* Wilkinsius), *etc.* Movere. Linguam vibrare.

लड् (क, उपसेवायां K. उपसेवने V.) I. 10. *Par.* लडयामि, लडयामास, लडयिष्यामि *etc.* Custodire, attendere, observare.

लड् (क उ, वीप्सायां K. वीप्से V.) लडये, लडयामास, लडयिष्ये *etc.* Desiderare, adipisci velle.

लड् (कि, इ, भाषणे K. भाषे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* लपडामि, लपडयामि; ललपड, लपडयामास *etc.* Loqui, dicere.

लड् (कि इ ओ, उत्क्षेपे) I. 1 *et* 10. *Par.* लपडामि, लपडयामि; ललपड, लपडयामास *etc.* Ejicere, in altum extollere.

लड् (क त, आक्षेपे K. क्षेपे V.) I. 10. *Par.* लडयामि, लडयामास, लडयिष्यामि *etc.* Jaculari, agitare.

लाड् (क त, आक्षेपे K. क्षेपे V.) I. 10. *Par.* लाडयामि, लाडयामास, लाडयिष्यामि *etc.* Jacere, agitare.

लुड् (मन्थने K. मन्थे V.) I. 1. *Par.* लोडामि, लुलोड, लोडिष्यामि *etc.* Agitare, perturbare: गजयूथलोडित elephantorum agmine agitatus (saepe visitatus.) Ram. II. 69. 43.

c. आ *i. q. simpl.* काकेनालोड्यमानः cornice agitatus (vexatus.) Ram. II. 70. 37.

लुड् (आ प्रि, संवृतौ, श्लिषे) I. 6. *Par.* लुडामि, लुलोड, लोडिष्यामि *etc.* Tegere, abscondere, claudere.

लुपड् (क, चौर्ये) I. 10. *Par.* लुपडयामि, लुपडयामास, लुपडयिष्यामि *etc.* Furari, eripere.

लोड् (ऋ, उन्मादने K. उन्मादे V.) I. 1. *Par.* लोडामि, लुलोड, लोडिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

लौड् (ऋ, उन्माद्ने K. उन्माद्े V.) I. 1. *Par.* लौडामि, लुलौड, लौडिष्यामि *etc.* Desipere, mente captum esse.

वड् (क ड्, विभागे) I. 10. *Par.* वण्डयामि, वण्डयामास, वण्डयिष्यामि *etc.* Distribuere, dividere.

वड् (ड् ऊ, वेष्टने K. वेष्टे विभागे V.) I. 1. *Par.* वण्डे, ववाडे *s.* वेडे, वण्डिष्ये *etc.* Circumdare, vestire. Distribuere, dividere.

वाड् (ऋ ऊ, आप्लावे) I. 1. *Atm.* वाडे, ववाडे, वाडिष्ये *etc.* Immergere, se lavare.

विड् (आक्रोशे K. आकुशि V.) I. 1. *Par.* वेडामि, विवेड, वेडिष्यामि *etc.* Vocare, clamare. [*Nonnulli scribunt* ब्रिड्.]

व्रीड् (य ञि, लज्जायां K. ञिपि लज्जे V.) I. 4. *Par.* व्रीड्यामि, विव्रीड, व्रीडिष्यामि *etc.* Pudere: व्रीडित pudibundus. Nal. VII. 18. Ram. II. 71. 22.

व्रुड् (ग्र ग्रि, संवृतिसंहृतिमज्जनेषु) I. 6. *Par.* व्रुडामि, वुव्रोड, व्रोडिष्यामि *etc.* Tegere, claudere. Coacervare, accumulare. Miscere, mergere.

शड् (ड् ऊ, रुजायां K. संघहृजोः V.) I. 1. *Atm.* शण्डे, शशाडे *s.* शेडे, शडिष्ये *etc.* Aegrotare. Colligere, coacervare.

शाड् (ऋ ऊ, श्लाघायां K. श्लाघे V.) I. 1. *Atm.* शाडे, शशाडे, शाडिष्ये *etc.* Laudare, celebrare.

शौड (ऋ, गर्वे) I. 1. *Par.* शौडामि, शुशौड, शौडिष्यामि *etc.* Superbum, fastuosum esse.

स्तृड् (ग्रि, वृत्यां V.) I. 6. *Par.* स्तृडामि, तस्तर्ड, स्तर्डिष्यामि *etc.* Tegere, occultare, claudere.

स्फुड् (ग्रि, वृत्यां V.) I. 6. *Par.* स्फुडामि, पुस्फोड, स्फोडिष्यामि *etc.* Tegere, occultare, claudere.

स्फुड् (ड् ऊ, फुल्ले V.) I. 1. *Par.* स्फुण्डे, पुस्फुडे, स्फोडिष्ये *etc.* Expandere, se evolvere.

स्फुड् (इ क, नर्मणो) I. 10. *Par.* स्फुण्डयामि, स्फुण्डयामास, स्फुण्डयिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

क्षिड् (ऋ इ उ, अनादरे K. अनादरे गतौ V.) I. 1. *Atm.* क्षिण्डे, ज़िक्षिडे, क्षेडिष्ये *etc.* Vilipendere, parvi aestimare. Ire, se movere.

क्षुड् (इ उ, संघाते K. संघे V.) I. 1. *Atm.* क्षुण्डे, ज़ुक्षुडे, क्षोडिष्ये *etc.* Colligere, coacervare. Adhaerere, addictum esse.

क्षुड् (आ घ्रि, संघाते K. मग्नसंघे V.) I. 6. *Par.* क्षुडामि, ज़ुक्षोड, क्षोडिष्यामि *etc.* Colligere, coacervare. Submergi.

क्षुड् (ऋ, गतौ) I. 1. *Par.* क्षोडामि, ज़ुक्षोड, क्षोडिष्यामि, (*ita* K., V. *enim Atm. indicat.*) *etc.* Ire, se movere.

क्षूड् (ऋ उ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्षूडे, ज़ुक्षूडे, क्षूडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

क्षेड् (म, वेष्टने K. वेष्टे V.) I. 1. *Par.* क्षेडामि, ज़िक्षेड, क्षेडिष्यामि *etc.* Circumdare, vestire, obvelare.

क्षेड् (ऋ, उ, अनादरे) I. 1. *Atm.* क्षेडे, ज़िक्षेडे, क्षेडिष्ये *etc.* Negligere, parvi facere: अक्षेडमानास् त्वरया दूताः haud negligentes (intermittentes) diligentiam legati. Ram. II. 53. 22.

क्षोड् (ऋ उ, अनादरे K. गतौ अनादरे V.) I. 1. *Atm.* क्षोडे, ज़ुक्षोडे, क्षोडिष्ये *etc.* Vilipendere, parvi aestimare. Ire, se movere.

क्षौड् (ऋ उ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्षौडे, ज़ुक्षौडे, क्षौडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

क्ष्रुड् (ऋ उ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्ष्रोडे, ज़ुक्ष्रुडे, क्ष्रोडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

क्ष्रूड् (ऋ उ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्ष्रूडे, ज़ुक्ष्रूडे, क्ष्रूडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

क्ष्रौड् (ऋ उ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्ष्रौडे, ज़ुक्ष्रौडे, क्ष्रौडिष्ये *etc.* Ire, se movere.

ɕɳɽ् (अन्वेषणे V.) I. 1. *Par.* ɕɳɽामि, उɕɳɽ, ɕɳिɽिष्यामि, ɕɳिɽितुं, ɕɳिɽित. Quaerere, investigare.

अण् (शब्दे K. स्वे V.) I. 1. *Par.* अणामि, आण, अणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

अण् (य उ, प्राणने K. प्राणे V.) I. 4. *Atm.* अणये, आणे, अणिष्ये *etc.* Vivere. Spiritum ducere.

ऋण् (ऋ उ ञ, गतौ) III. 8. *Par.* ऋणोमि, ऋणवे; आनृण, आनृणे; अर्णिष्यामि, अर्णिष्ये *etc.* Se movere, ire.

ओण् (ऋ, अपनयने K. अपसारणे V.) I. 1. *Par.* ओणामि, ओणाम्, ओणिष्यामि *etc.* Abducere, auferre.

कण् (म, गतौ) I. 1. *Par.* कणामि, चकाण *s.* चकण, कणिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

कण् (ऋ, शब्दे K. आर्त्तस्वरे V.) I. 1. *Par.* कणामि, चकाण *s.* चकण, कणिष्यामि. Sonare. Gemere.

कण् (क, निमीलने) I. 10. *Par.* कणायामि, कणायाम्, कणयिष्यामि *etc.* Connivere, nictari oculis.

कर्ण् (क त, भेदे K. भिदि V.) I. 10. *Par.* कर्णयामि, कर्णयाम्, कर्णयिष्यामि *etc.* Dividere, dissecare.

c. आ Audire: ऋषेर् वचनं आकर्णय sapientis sermonem audiendo. Ram. I. 9. 63. आकर्णित auditus. Hitop. p. 67. Nalod. III. 15. Hit. P. p. 4.

कुण् (क त, आमंत्रणे K. आभाषसंत्रयोः V.) I. 10. *Par.* कोणयामि, कोणयाम् *etc.* Alloqui, consulere, invitare.

कुण् (श, शब्दोपकरणयोः V.) I. 6. *Par.* कुणामि, चुकोण, कोणिष्यामि *etc.* Sonum edere. Adjuvare.

कूण् (क त उ, संकोचे) I. 10. *Par.* कूणये, कूणयामास, कूणयिष्ये *etc.* Corrugari, collabi.

क्वण् (शब्दे) I. 1. *Par.* क्वणामि, चक्वाण *s.* चक्वण, क्वणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

क्षण् (द अ उ, हिंसायां K. वधे V.) III. 8. *Par.* क्षणोमि, चक्षाण *s.* चक्षण, क्षणिष्यामि *etc.* Occidere, interficere.

क्षिण् (द अ उ, हिंसायां K. वधे V.) III. 8. *Par.* क्षिणोमि, चिक्षेण, क्षेणिष्यामि *etc.* Occidere, interficere.

गण् (क त, संख्याने) I. 10. *Par.* गणयामि, गणयामास, गणयिष्यामि *etc.* (*Pass.* गण्ये.) Numerare: पदानि कानिचिद् गणयन् pedes aliquot numerans. Nal. XIV. 11. XX. 13. तथा च गणितः कालः sicque numeratum tempus. Nal. XVIII. 25. *It.* Reputare, considerare: न गणयति कार्यं न च हितं non reputat officium, neque utilitatem. Hitop. p. 85. *Etiam Atm. e. g.* गणयस्व numera! Nal. XX. 22. जीवत्सु गण्यते viventibus accensetur. Hitop. p. 61.

c. वि Reputare: तत् तद् विगणयन् नृपः hoc et illud reputans rex. Nal. X. 29. XXI. 25.

गुण् (क त, आमंत्रने K. मंत्रे V.) I. 10. *Par.* गुणयामि, गुणयामास, गुणयिष्यामि *etc.* Consulere, invitare, alloqui.

घण् (द उ अ, दीप्तौ) III. 8. *Par.* घणोमि, जघाण *s.* जघण, घणिष्यामि *etc.* Fulgere, lucere.

घिण् (उ इ, ग्रहणे) I. 1. *Atm.* घिणपे, जिघिणे, घेणिष्ये *etc.* Capere, prehendere.

घुण् (उ, भ्रमणे) I. 1. *Atm.* घोणे, जुघुणे, घोणिष्ये *etc.* Errare, circumvagare.

घुण् (श्र, भ्रमणे) I. 6. *Par.* घुणामि, जुघोण, घोणिष्यामि *etc.* Errare, circumvagare.

घुण् (उ इ, ग्रहणे) I. 1. *Atm.* घुणते, जुघुणे, घोणिष्ये *etc.* Capere, prehendere.

घूर्ण् (ग्रा, भ्रमणे) I. 6. *Par.* घूर्णामि, जुघूर्ण, घूर्णिष्यामि *etc.* (*Caus.* घूर्णयामि *etc.*) Vagare, circumerrare. *Causs.* Bhartrih. p. 40.

c. आ *i. q. simpl.* आघूर्णितो वातेन circumactus vento. Tshand. XII. 27. — c. वि + आ *id.* वनं व्याघूर्णितं इवाभवत् sylva eversa quasi fuit. Hid. I. 10.

c. वि *i. q. simpl.* विघूर्णात् circumactus *dolore.* Ram. I. 28. 24. II. 48. 79.

घृण् (इ उ, ग्रहणे) I. 1. *Atm.* घृणते, जघृणे, घर्णिष्ये *etc.* Prehendere, capere.

घृण् (दृ अ उ, दीप्तौ) III. 8. *Par.* घृणोमि, जघर्ण, घर्णिष्यामि *etc.* Lucere, fulgere.

चण् (शब्दे) I. 1. *Par.* चणामि, चचाण *s.* चचण, चणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

चण् (मि, हिंसागत्योः) I. 1. *Par.* चणामि, चचाण *s.* चचण, चणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

चण् (म, दाने) I. 1. *Par.* चणामि, चचाण *s.* चचण, चणिष्यामि *etc.* Dare, porrigere.

चुण् (श्र श्रि, छेदे K. छिदि V.) I. 6. *Par.* चुणामि, चुचोण, चोणिष्यामि *etc.* Scindere, dissecare.

चूण् (क, संकोचे) I. 10. *Par.* चूणयामि, चूणयामास, चूणयिष्यामि *etc.* Corrugari, contrahi.

चूर्ण् (क, पेषणे K. पेषे V.) I. 10. *Par.* चूर्णयामि, चूर्णयामास, चूर्णयिष्यामि *etc.* Conterere, frangere: देवी तत्राप्यचूर्णयत् Devi id quoque confregit. Tshand. IX. 14. III. 36. चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः contritis extremis membris (optimis membris, *i. e.* capitibus. Schol.) Bhag. XI. 27.

तुण् (श, कौटिल्ये K. त्रैह्ये V.) I. 6. *Par.* तुणामि, तुतोण, तोणिष्यामि *etc.* Inflexum, per amfractus incedere. Dolose agere.

तूण् (क त, संकोचे) I. 10. *Par.* तूणयामि, तूणयामास, तूणयिष्यामि *etc.* Corrugari, contrahi.

तूण् (क उ, पूरणे) I. 10. *Atm.* तूणये, तूणयामास, तूणयिष्यामि *etc.* Implere.

तृण् (द अ उ, अदने K. भक्षे V.) III. 8. *Par.* तृणोमि, ततर्ण, तर्णिष्यामि *etc.* Comedere, pasci.

द्रुण् (श, गतौ K. त्रैह्ये गतौ वधे V.) I. 6. *Par.* द्रुणामि, दुद्रोण, द्रोणिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Inflectere. Occidere, interficere.

ध्वण् (ध्वाने) I. 1. *Par.* ध्वणामि, दध्वाण *s.* दध्वण, ध्वणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

ध्वण् (ध्वाने) I. 1. *Par.* ध्वणामि, दध्वाण *s.* दध्वण, ध्वणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

ध्रण् (ध्वाने) I. 1. *Par.* ध्रणामि, दध्राण *s.* दध्रण, ध्रणिष्यामि *etc.* Sonum edere. [*Nonnulli scribunt* ध्वण्.]

पण् (उ, व्यवहारे K. व्यवहृतौ स्तुतौ V.) I. 1. *Atm.* पणे, पपणे *s.* पेणे, पणिष्ये *etc.* Lucrari: स रत्नकोषनिचयैः पाणेन पणितः cum gemmarum et auri acervis ludo lucrifactus. Nal. XXVI. 19. *It.* Vendere, emere. Laudare.

पर्ण् (क त, हरितभावे K. हारित्ये V.) I. 10. *Par.* पर्णयामि, पर्णयामास, पर्णयिष्यामि *etc.* Viridem esse, virescere.

पुण् (श, शुभे K. धर्मे V.) I. 6. *Par.* पुणामि, पुपोण, पोणिष्यामि *etc.* Bonum, frugi esse. Honeste agere.

पूण् (क, संघाते) I. 10. *Par.* पूणयामि, पूणयामास, पूणयिष्यामि *etc.* Colligere, coacervare.

पृण् (श, प्रीणने K. तृप्तौ V.) I. 6. *Par.* पृणामि, पपर्ण, पर्णिष्यामि *etc.* Gratum facere, exhilarare.

पेण् (ऋ, पेषगतिश्लेषेषु) I. 1. *Par.* पेणामि, पिपेण, पेणिष्यामि *etc.* Conterere. Ire, se movere. Amplecti.

फण् (णा, निःस्नेहे) I. 1. *Par.* फणामि, पफाण *s.* पफण, फणिष्यामि *etc.* Oleaceâ materiâ privatum esse. Leviter facere, facile peragere.

फण् (मि णा, गतौ) I. 1. *Par.* फणामि, पफाण *s.* पफण, फणिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

ब्रण् (शब्दे) I. 1. *Par.* ब्रणामि, बब्राण *s.* बब्रण, ब्रणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

ब्रण् (शब्दे) I. 1. *Par.* ब्रणामि, बब्राण *s.* बब्रण, ब्रणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

भण् (ऋ, शब्दे) I. 1. *Par.* भणामि, बभाण *s.* बभण, भणिष्यामि *etc.* Sonum edere: भणित cantatum, compositum *carmen.* Gitagov. I. 6. 8. IV. 2. 8.

भ्रण् (शब्दे) I. 1. *Par.* भ्रणामि, बभ्राण *s.* बभ्रण, भ्रणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

भ्रूण् (क ङ, आशायां K. आशाविशङ्क्योः V.) I. 10. *Atm.* भ्रूणाये, भ्रूणावामास, भ्रूणायिष्ये *etc.* Sperare, timere, exspectare.

मण् (शब्दे K. कूजे V.) I. 1. *Par.* मणामि, ममाण *s.* ममण, मणिष्यामि *etc.* Sonum edere. Nalod. II. 60.

मुण् (प्र, प्रतिज्ञाने) I. 6. *Par.* मुणामि, मुमोण, मोणिष्यामि *etc.* Promittere, polliceri.

मृण् (प्र, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 6. *Par.* मृणामि, ममर्ण, मर्णिष्यामि *etc.* Occidere, laedere, ferire.

रण् (म, गतौ) I. 1. *Par.* रणामि, ररण *s.* ररण, रणिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

रण् (शब्दे K. रुति V.) I. 1. *Par.* रणामि, ररण *s.* ररण, रणिष्यामि *etc.* Sonum edere.

वण् (ऋ, शब्दे K. ऋति V.) I. 1. *Par.* वणामि, ववाण *s.* ववण, वणिष्यामि *etc.* Sonum edere. [*Alii scribunt* ब्रण्.]

वर्ण् (क त, वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु K. स्तुतिविस्तारे शुक्लाद्यत्युक्तिदीपने V.) I. 10. *Par.* वर्णयामि, वर्णयामास, वर्णयिष्यामि *etc.* Pingere, colorare; depingere, describere: किं वर्णयाम तव रूपं अचिन्त्यं quare describimus tuam formam incomprehensibilem? Tshand. IV. 6. कथं वर्णयितुं शक्यते quomodo describi potest? Hitop. p. 113. Nal. IV. 28. *It.* Extendere. Laudare, celebrare. Illustrare.

वृण् (ट्वञ उ, भक्षे) III. 8. *Par.* वृणोमि, ववर्ण, वर्णिष्यामि *etc.* Edere, comedere.

व्रण् (शब्दे K. ऋति V.) I. 1. *Par.* व्रणामि, वव्राण *s.* ववण, व्रणिष्यामि *etc.* Sonum edere. [*Alii scribunt* ब्रण्.]

व्रण् (क त, गात्रविचूर्णने K. अङ्चूर्णे V.) I. 10. *Par.* व्रणायामि, व्रणायामास, व्रणायिष्यामि *etc.* Vulnerare, sauciare. [*Alii scribunt* ब्रण्.]

वेण् (ऋ ञ, ज्ञानचिन्तानिशामने K. निशामने वादित्रादिनगमनज्ञानचिन्तासु V.) I. 1. *Par.* वेणामि, विवेण, वेणिष्यामि *etc.* Cognoscere, percipere, vel cogitando, vel audiendo. Fidibus canere. Se movere. Anxium esse.

श्रण् (म, दाने) I. 1. *Par.* श्रणामि, शश्राण, श्रणिष्यामि *etc.* Dare, offerre.

श्रोण् (ऋ, वर्णगत्योः K. गते वर्णे V.) I. 1. *Par.* श्रोणामि, शुश्रोण, श्रोणिष्यामि *etc.* Tingere, colorare: श्रोणित tinctus, *praesertim* ruber. Tshand. II. 66. Man. III. 180. XI. 207. *It.* Se movere.

श्रण् (म, दाने) I. 1. *Par.* श्रणामि, शश्राण *s.* शश्रण, श्रणिष्यामि *etc.* Dare.

अण् (क, दाने) I. 10. *Par.* अणायामि, अणायामास, अणायिष्यामि *etc.* Dare.

अोण् (ऋ, संघाते) I. 1. *Par.* अोणानि, शुश्रोण, अोणिष्यामि *etc.* Coacervare, colligere.

श्लोण् (ऋ, संघाते) I. 1. *Par.* श्लोणामि, शुश्लोण, श्लोणिष्यामि *etc.* Coacervare, colligere.

अत् (सातत्यगमने K. सातत्यगते V.) I. 1. *Par.* अतामि, आत, अतिष्यामि *etc.* Continuo ire, se movere.

अत् (इ, बन्धने K. बन्धे V.) I. 1. *Par.* अन्तामि, आत, अतिष्यामि *etc.* Ligare, arcere.

ईत् (इ, बन्धने) I. 1. *Par.* ईन्तामि, ईतामास, ईतिष्यामि *etc.* Ligare, arcere.

ऋत् (स्पर्ढनैश्वर्यदृपागत्येषु) I. 1. *Par.* अर्तामि, आनर्त, अर्तिष्यामि *etc.* Audacem, fortem esse. Imperare, praevalere. Odisse. Ire, se movere.

कर्त् (क त, शैथिल्ये) I. 10. *Par.* कर्तयामि, कर्तयामास, कर्तयिष्यामि *etc.* Solvere, relaxare.

कित् (लि र, ज्ञाने K. मतौ V.) II. 2. *Par.* चिकेत्मि, चिकेत, केतिष्यामि *etc.* Scire, cogitare.

कित् (रोगापनयने K. संशयेच्छावासारोग्ये V.) I. 1. *Par.* केतामि, चिकेत, केतिष्यामि *etc.* Sanare, curare *morbum*. Dubitare. Desiderare. Habitare. Valere.

कृत् (श प ई, छेदने K. छिदि V.) I. 6. *Par.* कृन्तामि, चिकृत, कर्तिष्यामि *etc.* Findere, dissecare; caedere: द्रुमः परशुना कृत्तः arbor bipenni caesa. Ram. II. 74. 3. कर्तुर् मूलानि कृन्तति perpetrantis radices evellit. Man. IV. 172.

c. निर् *i. q. simpl.* करं निरकृन्तत manum abscidebat. TSHAND. III. 32.

c. परि *e. g.* गणान्नं लोकेभ्यः परिकृन्तति scelestorum cibus e mundis (vitâ coelesti post mortem) excludit. MAN. IV. 219.

c. वि *i. q. simpl.* क्षालयन्नपि वृक्षांघ्रिं नदीबलो विकृन्तति alluens quoque arboris radicem fluminis impetus evellit. HITOP. p. 148. कथं वासो विकर्तेयं quonammodo vestem abscindam? (*ad primae classis legem efformata species.*) NAL. X. 17.

कृत् (ध ई, वेष्टने K. वेष्टे V.) II. 7. *Par.* कृपात्मि, चकर्त, कर्तिष्यामि *etc.* Vestire, circumdare.

कृत् (क, संशब्दने K. संशब्दे V.) I. 10. कीर्तयामि, कीर्तयामास, कीर्तयिष्यामि *etc.* (*Pass.* कीर्त्ये.) Eloqui, dicere: कीर्तय dic! refer! RAM. II. 45. 12. सर्वं शृणुत तं विप्राः सर्वं कीर्तयतो मम integrum *sacrorum modum* audite illum, Brachmani, integrum exponente me. MAN. III. 36. X. 131. लोके ब्रह्मेति कीर्त्यते in mundo Brahma nuncupatur. MAN. I. 11. विप्रसेवैव शूद्रस्य विशिष्टं कर्म कीर्त्यते Brachmanorum veneratio Sudri eximium officium praedicatur. MAN. X. 123. Laudare, extollere: सततं कीर्तयन्तो मां semper laudantes me. BHAG. IX. 14.

c. परि *i. q. simpl.* स्वं नाम परिकीर्तयेत् suum nomen enunciet. MAN. II. 122. स्वकर्म परिकीर्तयन् suum facinus confitendo. MAN. XI. 122. तस्य परित्यागस् तामसः परिकीर्तितः illius *operis* intermissio caliginosa nuncupatur. BHAG. XVIII. 7.

c. प्र *i. q. simpl.* ब्राह्मो धर्मः प्रकीर्तितः Brahmica formula dicta est. MAN. III. 27. — c. सं + प्र *id.* RAM. I. 4. 92. BHAG. XVIII. 4. 7.

c. सं *i. q. simpl.* ततः संकीर्त्यमानेषु राज्ञां नामसु deinde promulgatis regum nominibus. NAL. V. 10.

केत् (क त, आमंत्रणे K. मंत्रणे विश्रावणे च V.) I. 10. *Par.* केतयामि, केतयामास, केतयिष्यामि *etc.* Invitare, advocare. Audire, certiorem fieri.

चत् (अ उ, याचने K. अ ए, याचे V.) I. 1. *Par.* चतामि, चचात *s.* चचत, चतिष्यामि *etc.* Quaerere, desiderare.

चित् (ई, संज्ञाने) I. 1. *Par.* चेतामि, चिचेत, चेतिष्यामि *etc.* Sentire, percipere; vigilem, alacrem esse.

चित् (क इ, स्मृत्यां K. स्मृतौ V.) I. 10. *Par.* चिन्तयामि, चिन्तयामास, चिन्तयिष्यामि *etc.* Cogitare, reputare: चिन्तयित्वा पुनः पुनः reputando iterum et iterum. Sund. III. 12. एकाकी चिन्तयानो हि परं श्रेयो ऽधिगच्छति solus meditans enim summam felicitatem adipiscitur. (*Insolita participii forma, quam tamen omnium codicum autoritate firmatam inveniebat* Haughton.) Man. IV. 258. *Et c. acc. rei, e. g.* विद्यां अर्थं च चिन्तयेत् de scientia opibusque *acquirendis* cogitaverit. Hit. P. p. 3. Indr. I. 1.

c. अनु Recordari, meminisse: वैदेहीं अनुचिन्तयन् Vaidehim recordans. Ram. II. 51. 11. Nal. XV. 9.

c. वि + निस् Meditari. Nal. V. 15. X. 13.

c. वि *i. q. simpl.* न च शापं व्यचिन्तयत् neque exsecrationem *amplius* recordabatur (curabat). Indr. V. 59. Hitop. p. 91.

c. सं *id.* मुहूर्तं इव संचित्य momentum quasi meditando. Sund. III. 10. Hit. P. p. 6.

चित् (क उ, संदेवने K. संज्ञाने V.) *Par.* चेतये, चेतयामास, चेतयिष्ये *etc.* Animadvertere, scire, cogitare.

चुत् (इर्, आसेचने K. क्षरे V.) I. 1. *Par.* चोतामि, चुचोत, चोतिष्यामि *etc.* Stillare, destillare.

चृत् (आ इ, हिंसायां K. हिंसे ग्रन्थे V.) I. 6. *Par.* चृन्तामि, चचर्त, चर्तिष्यामि *etc.* Occidere, ferire. Serere.

चृत् (कि, संदीपने) I. 1 *et* 10. *Par.* चर्तामि, चर्तयामि; चचर्त, चर्तयामास *etc.* Collustrare, illustrare.

च्युत् (इर्, स्रासेचने K. क्षरे V.) I. 1. *Par.* च्योतामि, चुच्योत, च्योतिष्यामि *etc.* Stillare, destillare.

द्युत् (ऋ ऊ, भासने K. द्युत्यां V.) I. 1. *Atm.* द्योते, द्युद्युते, द्योतिष्ये *etc.* Lucere, fulgere.

द्युत् (ऋ ऊ, भासने K. द्युत्यां V.) I. 1. *Atm.* द्योते, द्युद्युते, द्योतिष्ये *etc.* Lucere, fulgere: द्योतते पावकः fulget ignis. Indr. I. 32. *Causs.* द्योतयन्निव भास्करः fulgens veluti sol. Indr. I. 30.

द्युत् (इर्, भासने K. द्युत्यां V.) I. 1. *Par.* द्योतामि, द्युद्योत, द्योतिष्यामि *etc.* Fulgere, lucere.

द्युत् (लु ऊ, दीप्तौ K. द्युत्यां V.) I. 1. *Atm.* द्योते, द्युद्युते, द्योतिष्ये *etc.* (*Causs.* द्योतयामि.) Lucere, fulgere.

c. वि *Causs.* विद्योतयति मे गृहं collustrat meam domum. Nal. XIII. 50.

नृत् (य, गात्रविक्षेपे K. नर्त्ते V.) I. 4. *Par.* नृत्यामि, ननर्त, नर्तिष्यामि *etc.* Saltare: सानन्दं ननर्त prae gaudio saltavit. Hitop. p. 105. Indr. II. 31. Gitagov. I. 6. 1.

c. उप Exadversum saltare, saltando occurrere: उपानृत्यन्त भरतं saltando obviam ibant Bharato. (*Atm.*, *metro in gratiam uti videtur.*) Ram. II. 67. 37.

पत् (लृ ऌ, गत्यां K. ऐप्ये V.) I. 1. *Par.* पतामि, पपात, पतिष्यामि, पतितुं, पतित. (*Causs.* पातयामि.) Cadere, delabi: पुष्पवृष्टिः पपात florum pluvia cecidit. Nal. XXIV. 40. अक्षाः पतन्ति tali cadunt. Nal. VIII. 15. पतन्ति नरके praecipitantur in infernum. Bhag. XVI. 16. I. 42. Nal. XI. 38. *Causs.* पातयिष्यामि राक्षसं *humi* prosternam Rakshasum. Hid. IV. 43. Tshand. VIII. 21. दण्डं दण्ड्येषु पातयेत् fustem castigandis injiciat. Man. VIII. 126.

c. अभि Accurrere, irruere: सा वेगेनाभिपतिता illa cum celeritate irruens. TSHAND. VII. 9.

c. आ *id.* आपततां वेगः.... दुःसहो ऽभवत् irruentium *elephantorum* impetus sustentu difficilis erat. NAL. XIII. 9. HID. III. 21. पापं आपतितं महत् crimen aggressum *est ad me* (peractum *est a me*) magnum. NAL. XIII. 33. Advolare: पततः कांश्चिद् अपप्रस्थितान् हन्तापततः aves quasdam vidit, feliciter quidem advolantes, NALOD. I. 21.

c. उत् Exsurgere, exsilire: उत्पपात युधिष्ठिरः subsiliit *e cubili* Yudhishthirus. HID. IV. 37. मुहुः उत्पतते (*) बाला मुहुः पतति विह्वला modo exsilit puella, modo cadit invalida. NAL. XI. 14. उत्पतितेन धनुषा हृदि निर्भिन्नः a resiliente arcu in corde laceratus. HITOP. p. 40. शब्दं भृशं उत्पतितं शुश्राव sonum valde elatum (altum, clarum) audivit. BR. I. 3. — c. सं + उत् *id.* हयोत्तमाः समुत्पेतुः अथाकाशं equorum excellentissimi exsilierunt deinde in aërem. NAL. XIX. 23. I. 22. उत्पेतुः.... आसनेभ्यः exsilierunt e sedibus. NAL. III. 15.

c. नि *i. q. simpl.* निपेतुः धरणीतले concidebant in terrae solo. NAL. XIII. 14. तस्या गात्रे निपतिता तेषां दृष्टिः illius in corpore defixus *erat* eorum aspectus. SUND. III. 30. NAL. XX. 3. *PASS. CAUSS.* क्षणेन तद् बलं निपातितं statim ille exercitus prostratus *erat*. TSHAND. VII. 16. शीघ्रं एष निपात्यतां celeriter ille prosternitor (occiditor.) HID. IV. 52. — c. प्र + नि Procumbere, inclinare se, *ad commonstrandam venerationem:* महामुनिं प्रणिपत्य यथान्यायं magnum vatem salutando sicuti mos est. RAM. I. 26. 29. अष्टाङ्गप्रणिपातं प्रणिपत्य octo membro-

(*) Atmanepadam, longam syllabam flagitante pedis mensura.

rum inclinationem inclinans, *ad salutandum.* HITOP. p. 65. प्रणिपत्य प्रसादयेत् prosternendo *se* reconciliet *eum sibi.* MAN. XI. 205. — c. वि + नि *Causs. Pass.* मुण्डे च विनिपातिते Mundoque occiso. TSHAND. VIII. 2. राज्ञन्यं विनिपात्य regiae prosapiae quendam occidendo. MAN. XI. 127. — c. सं + नि *Causs.* Congregare, convocare: मया राज्ञानः सन्निपातिताः a me reges convocati *sunt.* NAL. IV. 3.

c. निर् Excidere: असंख्यमूर्तयस् तस्य निष्पतन्ति शरीरतः innumerabiles formae illius excidunt (prodeunt) e corpore. MAN. XII. 15. — c. वि + निर् Elabi, effugere: शशावश्च विनिष्पतेत् lepus veluti quoque effugiat. MAN. VII. 106.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रापतद् भुवि concidit humi. RAM. I. 28. 28. जलं प्रपतति pluvia cadit. GHATAK. 4.

c. सं Convenire, congredi: बहुशः संपतन्तीं त्वां जनाः शङ्कन्त दोषतः saepe *mecum* congredientem te homines suspectam haberent vitii. NAL. XXIII. 29. XVIII. 23. संपेतुः शतसंघशः convenerunt centuriatim. INDR. I. 36.

पत् (य ऊ, ऐश्वर्ये) I. 4. *Atm.* पत्ये, पपते *s.* पेते, पतिष्ये *etc.* Divitem, nobilem esse.

पत् (क त, गतौ ऐश्वर्ये K. ऐश्वर्यगत्योः V.) I. 10. *Par.* पतयामि, पतयामास, पतयिष्यामि *etc.* Ire, volare. Divitem, nobilem esse.

पुस्त् (क, आदरानादरयोः K. बन्धे अनादृत्यदृत्योः V.) I. 10. *Par.* पुस्तयामि, पुस्तयामास, पुस्तयिष्यामि *etc.* Venerari. Spernere. Ligare, arcere.

बस्त् (क, अनादृत्यदृत्योः) I. 10. *Par.* बस्तयामि, बस्तयामास, बस्तयिष्यामि *etc.* Venerari. Spernere.

मुस्त् (क, संघाते K. संहतौ V.) I. 10. *Par.* मुस्तयामि, मुस्तयामास, मुस्तयिष्यामि *etc.* Coacervare, colligere.

यत् (ई ऊ, प्रयत्ने K. यत्ने V.) I. 1. *Par. Atm.* यतामि, यते; ययात *s.* ययत, ययते येते; यतिष्यामि, यतिष्ये; यतितुं; यतित. Operam dare, adniti, *c. Infin. e. g.* सर्वं यतिष्ये तत् कर्तुं omne tendam hoc facere. Nal. XV. 4. अपनेतुं च यतितो न चैव शक्तितो मया abducere *eum* operam dedi, neque vero potui. (Abductio *ejus* tentata, nec vero effecta a me *fuit*. *Vid.* Bopp. *ad h. l.*) Hid. IV. 33. *Et cum Locat. rei, e. g.* यतति सिद्धये enititur ad perfectionem. Bhag. VII. 3. नलस्यानयने यतः Nali adductioni intentus. Nal. XVII. 29. *Et absol.* यतमाना वनं गहनं प्रविपेदिरे laborantes sylvam inviam aggressi sunt. Hid. I. 4. यतत् intentus *religiosae meditationi*. Bhag. II. 60.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रयतन्तु तव प्रेष्याः पुण्यश्लोकस्य मार्गयो intenti sunto tui servi Punyasloki explorationi. Nal. XVII. 33. तथा त्वया प्रयत्नव्यं sic *est* a te adnitendum (agendum, perficiendum.) Nal. XVIII. 16.

यत् (क, निकारोपस्कारयोः K. खेदोपस्करयोः V.) I. 10. *Par.* यातयामि, यातयामास, यातयिष्यामि *etc.* Punire, castigare; purificare, lustrare.

यन्त् (मैथुने K.) I. 1. *Par.* यन्तामि, ययन्त, यन्तिष्यामि *etc.* Conjungere, copulare.

युत् (ऋ ऊ, भासने K. दीप्तौ V.) I. 1. *Atm.* योते, युयुते, योतिष्ये *etc.* Lucere, fulgere.

वस्त् (क ऊ, अर्दने K. वधे V.) I. 10. *Atm.* वस्तये, वस्तयामास, वस्तयिष्ये, वस्तितुं, वस्तित. Vexare, torquere. Interficere, occidere.

वात् (क त, सुखसेवनयोः K. गतिसेवयोः सुखे च V.) I. 10. *Par.* वातयामि, वातयामास, वातयिष्यामि *etc.* Se movere, ire. Gratum facere, exhilarare. Servire.

वित्त् (क त, त्यागे) I. 10. *Par.* वित्तयामि, वित्तयामास, वित्तयिष्यामि *etc.* Relinquere, deserere; erogare *eleemosynas.*

वृत् (व उ ऊ लृ, वर्तने) I. 1. *Atm.* वर्ते, ववृते, वर्तिष्ये, वर्तितुं, वृत्त. Versari *in aliqua re:* वर्ते कर्मणि versor in opere. Bhag. III. 22. जीविते वर्तमानः in vita versans. Br. I. 15. मयि वर्तते mecum versatur. Bhag. VI. 31. Nal. VI. 6. शिशुः पितुरङ्के वर्तते infans in patris gremio versatur. Indr. I. 27. त्वयि भगिन्यां इव वर्तते tecum veluti cum sorore versatur. Ram. II. 57. 10. ज्ञानीषे त्वं यथा राजा सम्यग् वृत्तः सदा त्वयि scis tu quomodo rex omnino versatus *sit* semper tecum. Nal. VIII. 13. Bhag. V. 26. *Et nudum* Esse, exsistere, locum habere: वर्तमाने ज्ञनसंक्षये locum habente hominum clade. Nal. XIII. 18. वर्तमाने महोत्सवे locum habente magno festo. Indr. V. 23. Subsistere, vivere: वायुं समाश्रित्य वर्तन्ते सर्वजन्तवः aërem aggrediendo (illius auxilio freti) subsistunt (vitâ fruuntur) omnia animantia. (= वाय्वाश्रयेण सर्वे प्राणिनो जीवन्ति Schol.) Man. III. 77. *Causs.* 1) Effundere *lacrymas:* दुःखाद् अश्रूण्यवर्तयन् prae dolore lacrymas effundebant. Ram. II. 60. 14. 45. 23. 2) Vivere, subsistere: जलमात्रेण वर्तयन् aquâ solâ vivens. Nal. IX. 10. ते निन्दितैर् वर्तयेयुर् द्विजानां कर्मभिः illi improbatis (illicitis) subsistant (victum quaerant) Brachmanorum operibus. (वर्तयेयुः = जीवेयुः Schol.) Man. X. 40. गुरुवच्च स्नुषावच्च वर्तेयातां परस्पर् परं parentis et nuri instar vivant inter sese. Man. IX. 62.

c. अति Praetergredi, transire: कुटिकां अत्यवर्तत Kutikam transibat. Ram. II. 55. 15. कालो ऽतिवर्तते tempus praeterlabitur. Hitop. p. 29. Ram. I. 28. 2. अपत्यलोभाद् या तु स्त्री भर्तारं अतिवर्तते prolis cupiditate quae mulier *defunctum* maritum tran-

sit(*). MAN. V. 161. कथं चैतांस् त्रीन् गुणान् अतिवर्तते quomodo hasce tres qualitates praeteribit? (*i. e.* exsuperabit. = अतीत्य वर्तते SCHOL.) BHAG. XIV. 21.

c. अनु Sequi: लोकस् तद् अनुवर्तते mundus id sectatur. BHAG. III. 21. HITOP. p. 77. *Causs.* Vertere, provolvere: एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः sic circumactum orbem qui non provolvit hîc. BHAG. III. 16.

c. अभि Aggredi, advenire: एनं अभिवर्तन्ते eum adeunt. RAM. I. 27. 8. रात्रीं चाभ्यवर्तत nox etiam appropinquabat. RAM. II. 64. 51. शाल्वीं अभिवृत्तः in Dshahnavim se effundens *fluvius*. RAM. I. 23. 10. — c. सं + अभि *id.* कालः समभिवर्त्स्यति tempus adveniet. RAM. I. 8. 30.

c. आ *e. g.* सर्वं आवृत्य तिष्ठति omnia comprehendens consistit. BHAG. XIII. 13. *it. i. q.* वृ, *e. g.* अनावृताः haud electae *in conjugium*. INDR. V. 42. (*Vid. annott.* BOPPII *p.* 122. *cf.* NALOD. I. 50: नलं आवृत्त Nalum elegit, *ubi* SCHOL. आवृणुत.) — c. उप + आ Circumgredi: उपावृत्य सिद्धाश्रमं circumgrediendo Siddhi solitariam sedem. RAM. I. 28. 49. — c. प्रति + आ Reverti, redire. HITOP. p. 124. — c. वि + आ *id.* विन्ध्याचलं व्यावृत्य गम्यतां ad Vindhyum montem revertendo eundum est. HITOP. p. 160.

c. नि *i. q. simpl. e. g.* तस्य बुद्धिर् दमयन्त्यां न्यवर्तत illius mens apud Damayantim versabatur. NAL. X. 15. Redire, reverti: पापाद्

(*) Pretium est KULLUKABHATTI ad h. l. scholia describere:
पुत्रो मे जायतां तेन स्वर्गं प्राप्स्यामीति लोभेन या स्त्री भर्तारं अतिक्रम्य वर्तते व्यभिचरतीत्यर्थः

„„Filius mihi nascitor; per eum coelum adipiscar." Sic cupidine quae mulier maritum „transeundo versatur *vel* divagatur — ita Sensus." Cf. *Br.* II. 34.

ब्रह्मान् निवर्त्तितुं a scelere isto refugere. BHAG. I. 39. निवर्तस्व redi! RAM. I. 15. 21. HIT. P. p. 13. NAL. X. 20. BHAG. VIII. 21. Desinere, cessare: निवृत्तयज्ञ cessantibus sacrificiis *praeditus*. SUND. II. 22. यत्रेच्छा न निवर्तते ubi desiderium non desinit. HITOP. p. 43. त्रयो धर्मा निवर्तन्ते ब्राह्मणात् क्षत्रियं प्रति tria officia desinunt ex Brachmano Kshatriyum versus (Brachmanus quidem, nec tamen Kshatriyus illis tenetur.) MAN. X. 77. 78. निवृत्तः स स्वयंवरः perfecta *est* (desiit) illa conjugis electio. NAL. VI. 4. *Caus*s. Reducere. RAM. I. 1. 44. II. 57. 26. Tollere, irritum facere: निवर्त्य तपसः tollendo (irritas faciendo) castigationes. SUND. I. 27. — c. प्रति + नि *e. g.* गृहात् प्रतिनिवर्तते a domo se avertit. HITOP. p. 22. — c. वि + नि Reverti, recedere: विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः sensuales res recedunt ab abstinente mortali. BHAG. II. 59. विनिवृत्तकाम cessante libidine *praeditus*. BHAG. XV. 5. — c. सं + नि *id.* सन्निवर्तस्व redi! RAM. I. 34. 4. 9. 66.

c. परि Reverti, redire. HITOP. p. 62. Verti, volvi: चक्रवत् परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च rotae instar revolvuntur et dolores et gaudia. HITOP. p. 42. — c. वि + परि Circumagi, volvi: जगद् विपरिवर्तते mundus circumvolvitur. BHAG. IX. 10.

c. प्र Versari, locum habere, adesse: यूतं प्रवर्ततां भूयः ludus versator iterum. NAL. IX. 2. दिव्ये गेये प्रवृत्ते coelesti cantu versante (resonante.) INDR. V. 27. 28. प्रवृत्ते शस्त्रसंपाते versante telorum jactu (quum jam tela intervolitarent.) BHAG. I. 20. XVII. 24. प्रववृते युद्धं versabatur pugna. TSHAND. II. 39. न तस्य कामः कामेषु पापकेषु प्रवर्तते non illius cupido in illecebris turpibus versatur. INDR. V. 61. BHAG. III. 16. Progredi, procedere: मम त्वश्वा निवृत्तस्य न प्रावर्तन्त वर्त्मनि me vero equos re-

troagente, non procedebant in via. RAM. II. 46. 4. मत्तः सर्वं प्रवर्तते ex me universum procedit. BHAG. X. 8. प्रजनं न प्रवर्तते proles non adest (provenit.) MAN. III. 61. *It.* Agere, versari *cum aliquo:* मयि मिथ्या प्रवर्तसे mecum fallaciter versaris. NAL. XII. 14. — c. अभि + प्र *e. g.* कर्मणि अभिप्रवृत्तः in negotio versans. BHAG. IV. 20. — c. सं + प्र Adesse, locum habere. BHAG. XIV. 22.

c. प्रति *e. g.* नाधर्मेणागमः कश्चिन् मनुष्यान् प्रतिवर्तते non scelere lucrum ullum hominibus redundabit. MAN. I. 81. (*in codd.* अनुवर्तते *reperiebat* HAUGHTON.)

c. परि + नि *e. g.* भूमौ परिविवृत्य humi provolvendo *se.* RAM. II. 56. 23.

c. सं Converti, commutari: संवृत्त conversus (ex misericorde immisericors factus.) NAL. XVII. 42.

वृत् (य उ उ, संभक्तौ वरणे) I. 4. *Atm.* वृत्ये, ववृते, वर्तिष्ये *etc.* Inservire, obedire. Eligere.

वृत् (क उ, भाषार्थे K. दीप्तौ V.) I. 10. *Par.* वर्तयामि, वर्तयामास, वर्तयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere, fulgere.

शस्त् (ल लु इ र, स्वप्ने) II. 2. *Par.* शंस्तामि, शशस्त, शस्तिष्यामि *etc.* Dormire, sopiri.

स्रुत् (इर, क्षरणे K. क्षरे V.) I. 1. *Par.* स्रोतामि, चुस्रोत, स्रोतिष्यामि *etc.* Exstillare, destillare.

स्रुत् (इर, क्षरणे K. क्षरे V.) I. 1. *Par.* स्रोतामि, चुस्रोत, स्रोतिष्यामि *etc.* Stillare.

श्वित् (लृ आ उ, वर्णे K. श्वौक्ल्ये V.) I. 1. *Atm.* श्वेते, शिश्विते, श्वेतिष्ये *etc.* Album esse.

***सस्त्** (ल लु इ र, स्वप्ने) II. 2. *Par.* संस्तामि, ससस्त, सस्तिष्यामि *etc.* Dormire, sopiri.

स्वर्त् (क, गत्यातङ्क्योः) I. 10. *Par.* स्वर्तयामि, स्वर्तयामास, स्वर्तयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Considerare, metuere.

ग्रर्थ् (क त उ, याचने) I. 10. *Par.* ग्रर्थयामि, ग्रर्थयामास, ग्रर्थयिष्यामि *etc.* Petere, postulare; वंश्यमोज्यं राज्यं ग्रर्चितव्यं hereditarium regnum expetendum *est*, Nal. XXVI. 9. ग्रर्चिता expetita *in matrimonium mulier.* (= याचिता Schol.) Nalod. I. 50.

c. प्र *i. q. simpl.* गावस् तृणां ह्वारणये प्रार्थयन्ति नवं नवं vaccae *graminis* culmum veluti in prato appetunt novum *iterumque* novum. Hitop. p. 33. स्वर्गतिं प्रार्थयन्ति coeli aditum desiderant. Bhag. IX. 20. *Praesertim de expetenda in matrimonium muliere:* प्रार्थयेद् यदि मां कश्चिद् si me expetat quisquam. Nal. XIII. 69. उभौ कामसमन्नाकुभौ प्रार्थयतश्च तां uterque amore incensi, uterque *uxorem* desiderantes eam. Sund. IV. 18. Br. II. 11. *Etiam de muliere, quae amatorem blande excipit:* पार्थे प्रार्थय Prithae filio fave! Indr. V. 33.

c. सं Aestimare, existimare: राजर्षिं त्वां समर्थये Radsharshim (regium sapientem) te aestimo. Ram. I. 44. 9.

ग्रर्थ् (उ, प्रलाघायां K.) I. 1. *Atm.* कर्थे, चकर्थे, कर्थिष्ये *etc.* Laudare, celebrare.

ग्रर्थ् (क त, वाक्यप्रबन्धे) I. 10. *Par.* कर्थयामि, कर्थयामास, कर्थयिष्यामि *etc.* Loqui, dicere, narrare: विचित्रं कथां कर्थयामि varias fabulas enarrabo. Hit. P. p. 8. त्वां कर्थयिष्यामि te memorabo. Nal. I. 21. यस्य कथितः सर्वो गुणोदूदेशस् त्वया मम cujus exposita *est* universa virtutum enumeratio a te mihi. Indr IV. 16. Nal. III. 2. XI. 6. कर्थयन् narrans. Nal. XXII. 17. ग्रकीर्तिं भूतानि कर्थयिष्यन्ति infamiam *tuam* mortales fabulabuntur. Bhag. II. 34.

ख्यातौ tanquam veridicus celebratus in terra. RAM. II. 47.30. BHAG. XV. 18. प्रथिता दिश् celebrata regio. RAM. I. 33.24. धृत्यै प्रथितं मनः ob constantiam celebrata mens. HIT. P. p. 4. *Causs.* Celebrare, inclytum reddere: क इदं लोके ऽस्मिन् प्रथयिष्यति quis *carmen* istud in mundo hocce cognitum faciet? RAM. I. 4.58.

प्रथ् (क, प्रक्षेपे K. प्रक्षेपे ख्यातौ V.) I. 10. *Par.* प्रथयामि, प्रथयामास, प्रथयिष्यामि *etc.* Projicere, abjicere. Celebrare. *Vid.* प्रथ् I. 1. *Causs.*

प्रोथ् (ऋ ञ, पर्याप्तौ K. पर्वपणे V.) I. 1. *Par. Atm.* प्रोथामि, प्रोथे; पुप्रोथ, पुप्रोथे; प्रोथिष्यामि, प्रोथिष्ये *etc.* Sufficere, parem esse, valere.

मथ् (ए ञ, विलोडने K. गाहे V.) I. 1. *Par.* मथामि, ममाथ *s.* ममन्थ, मथिष्यामि *etc.* (*Pass.* मथ्ये.) Commovere, agitare: मथ्यमानेव दुःखेन agitata veluti dolore. BR. I. 5. SUND. II. 18.

c. उत *i. q. simpl.* शोकोन्मथितचित्त dolore agitatam mentem *habens*. NAL. X. 8.

c. प्र *id.* प्रमथ्यैनां हरेयुस् ते agitando (violenter) eam ceperint isti. BR. II. 17.

मथ् (इ, कुन्थे) I. 1. *Par.* मन्थामि, ममाथ *s.* ममन्थ, मथिष्यामि *etc.* Occidere. Gemere, doloribus vexari.

मन्थ् (विलोडने K. कुन्थे गाहे V.) I. 1. *Par.* मन्थामि, ममन्थ, मन्थिष्यामि *etc.* Agitare, excutere. Ferire, occidere. Dolores pati.

मन्थ् (ग, विलोडने K. गाहे V.) IV. 9. *Par.* मथ्नामि, ममन्थ, मन्थिष्यामि *etc.* Agitare, excutere: क्षीरोदसागरं सर्वे मथ्नीमः Kshirodum lacum *nos* omnes peragitemus. RAM. I. 36. 18.

माथ् (इ, कुन्थे) I. 1. *Par.* मान्थामि, ममाथ, माथिष्यामि *etc.* Occidere, ferire. Gemere, dolores pati.

मेथ् (ऋ ज्ञ, वधे K. वधे मेधायां V.) I. 1. *Par.* मेथामि, मिमेथ, मेथिष्यामि *etc.* Occidere, ferire. Discere.

मेथ् (इ, कुन्थे) I. 1. *Par.* मुन्थामि, मुमोथ, मोथिष्यामि *etc.* Occidere, ferire. Dolores pati, gemere.

मेथ् (ऋ ज्ञ, संगे K. संगे वधे मेधायां V.) I. 1. *Par.* मेथामि, मिमेथ, मेथिष्यामि *etc.* Adhaerere, conjunctum esse. Occidere. Discere.

मुथ् (इ, हिंसासंक्लेशयोः K.) I. 1. *Par.* मुन्थामि, मुमोथ, मोथिष्यामि *etc.* Occidere, ferire. Dolorem pati.

मेथ् (ऋ ङ, याचने K. याचे V.) I. 1. *Atm.* मेथे, मिमिथे, मेथिष्ये *etc.* Desiderare, postulare, quaerere.

मेथ् (ऋ ङ, याचने K. याचे V.) I. 1. *Atm.* मेथे, मिमेथे, मेथिष्ये *etc.* Desiderare, postulare, quaerere.

श्रथ् (ष म ङ, दुःखभयचलने) I. 1. *Atm.* श्रथे, विश्रथे, श्रथिष्ये, श्रथितुं, श्रथित. (*Causs.* श्रथयामि.) Angi, dolore *vel* formidine vexari: इमां दुःखितां दृष्ट्वा ममापि श्रथते मनः hanc afflictam videndo, mea etiam dolet mens. Nal. XVI. 21. हृदयं श्रथितं cor afflictum. Nal. XXII. 23. XII. 118. मा श्रथिष्ठाः haud anxius sis Bhag. XI. 34. प्रलये न व्यथन्ति (*) interitu haud perturbantur. Bhag. XIV. 2. *Causs.* यं न व्यथयन्त्येते सो ऽमृतत्वाय कल्पते quem non perturbant hi, is ad immortalitatem conformatur. Bhag. II. 15.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रश्रथित perturbatus. Bhag. XI. 20. 45.

ग्रथ् (कि, बन्धने K. बन्धे मोक्षे वधे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* ग्रथामि, ग्रथयामि; प्रग्राथ *s.* प्रग्रथ, ग्रथयामास; ग्रथिष्यामि, ग्रथयिष्यामि *etc.* Ligare. Liberare. Occidere.

(*) Parasmaipadam positum vides metro in gratiam. Ejusmodi utriusque verborum rmae variationem saepius animadvertas. *Vid. supra p.* 129. 171. 172. Quin augmen-m praeteriti negligitur, pedum mensura ita ferente, *e. g.* Ram. I. 17. 11. 25. 29. 31. 44.

अथ् (स, वधे) I. 1. *Par.* अथति, प्राथ्नाथ *s.* प्राथ्नथ, अथिष्यति *etc.* Occidere, interficere.

अथ् (क त, दौर्ब्बल्ये) I. 10. *Par.* अथयति, अथयामास, अथयिष्यति *etc.* Debilem, laxum esse.

अथ् (क, प्रतिहर्षमोक्षयत्नयोः K. प्रतिहृषि यत्न V.) I. 10. *Par.* अथयति, अथयामास, अथयिष्यति *etc.* Gaudere (ob gaudium alterius). Operam dare. Liberum esse.

अथ् (इ, ङ, प्रौथिल्ये) I. 1. *Atm.* अन्थे, प्राग्रथे, अथिष्ये *etc.* Solvi, dissolvi. [*Scribitur etiam* प्रलथ्.]

अन्थ् (कि, संदर्भे K. दर्भे वधे V.) *Par.* I. 1 *et* 10. अन्थति, अन्थयति; प्राग्रन्थ, अन्थयामास *etc.* Componere, conjungere. Occidere.

अन्थ् (ग, मोचनप्रतिहर्षयोः K. मोक्षे प्रतिहृषि V.) IV. 9. *Par.* अन्थति, प्राग्रन्थ, अन्थिष्यति *etc.* Solvere, dimittere, exhilarare.

श्लथ् (हिंसायां K.) I. 1. *Par.* श्लथति, प्राश्लाथ *s.* प्राश्लथ, श्लथिष्यति *etc.* Laedere, occidere.

श्लथ् (क त, दौर्ब्बल्ये) I. 10. *Par.* श्लथयति, श्लथयामास, श्लथयिष्यति *etc.* Debilem, solutum esse.

अद् (ल भौ, भक्षणे K. भक्षे V.) II. 2. *Par.* अत्ति, अत्, अत्स्यति, अत्तुं, अत्त. Edere, comedere. [*Cum nonnullis praepositionibus conjuncta haec radix ad primae classis speciem deflectitur, teste* Wilkinsio.]

अद् (इ, बन्धने K. बन्धे V.) I. 1. *Par.* अन्दति, अत्, अदिष्यति, अदितुं, अदित. Ligare, vincire, coërcere.

अर्द् (अ, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par. Atm.* अर्दति, अर्दे, आनर्द, आनर्दे, अर्दिष्यति, अर्दिष्ये, अर्दितुं, अर्दित *s.* अर्त्त. Laedere, ferire, vexare: व्यसनेनार्दितः calamitate afflictus. Nal. XII. 106.

क्षुधार्दितः fame vexatus. HID. II. 3. क्षुधार्त्ताः *id.* HID. II. 5. अमरा महिषार्दिताः immortales a Mahisho vexati. TSHAND. II. 19. *Et absol.* आर्त्त afflictus, miser. NAL. VIII. 24.

अर्द् (पीडागतियाचनेषु K. यातनागतयाचने V.) I. 1. *PAR.* अर्दामि, आनर्द, अर्दिष्यामि *etc* Vexare, torquere. Ire, se movere. Postulare.

अर्द् (क अ, हिंसायां K. वधे V.) I. 10. *PAR. ATM.* अर्दयामि, अर्दये; अर्दयामास; अर्दयिष्यामि, अर्दयिष्ये *etc.* Occidere, ferire.

इद् (इ, परमैश्वर्ये) I. 1. *PAR.* इन्दामि, इयेद् (FORSTERUS *dat* इन्दामास), एदिष्यामि *etc.* Regere, imperare, potentem esse.

उन्द् (ध ई, क्लेदने K. क्लेदे V.) I. 1. *PAR.* उन्दामि, उन्दामास, उन्दिष्यामि *etc.* Fluere, madidum esse.

उर्द् (ऊ, माने K. मितिक्रीडास्वादे V.) I. 1. *ATM.* उर्दे, उर्दामास, उर्दिष्ये *etc.* Pendere, mensurare. Ludere. Gustare.

कद् (उ, वैक्लव्ये K.) I. 1. *ATM.* कदे, चकदे, कदिष्ये *etc.* Dolore *vel* aerumnâ vexari.

कद् (इ ऊ, वैक्लव्ये K.) I. 1. *ATM.* कन्दे, चकदे, कदिष्ये *etc.* Dolore *vel* aerumnâ vexari.

कद् (इ, आह्वानरोदनयोः K.) I. 1. *PAR.* कन्दामि, चकाद *s.* चकद, कदिष्यामि *etc.* Vocare, clamare.

कर्द् (कुत्सिते शब्दे K. कुत्सिते रवे V.) I. 1. *PAR.* कर्दामि, चकर्द, कर्दिष्यामि *etc.* Obscurum, ingratum sonum edere.

कुद् (उ, क्रीडायां) I. 1. *ATM.* कुर्दे, चुकुर्दे, कुर्दिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

कूद् (ऊ, क्रीडायां) I. 1. *ATM.* कूर्दे, चुकूर्दे, कूर्दिष्ये *etc.* Ludere, jocari.

क्रद् (उ इ, वैक्लव्ये K.) I. 1. *ATM.* क्रन्दे, चक्रन्दे, क्रन्दिष्ये *etc.* Dolore *vel* aerumnâ affligi. Clamare: तां क्रन्दमानां अत्यर्थं illam flentem supra modum. NAL. XI. 20.

c. आ *i. q. simpl.* NAL. XI. 26.

क्रद् (इ, आह्वानरोदनयोः K. रोदने आह्वाने वैक्लव्यविकलत्वयोः V.) I. 1. *Par.* क्रन्दामि, चक्राद *s.* चक्रद, क्रदिष्यामि *etc.* Vocare, clamare. Dolore, aerumnâ vexari: निशम्य क्रौञ्चीं क्रन्दन्तीं audiendo Krauntshim (avem) vagientem. RAM. I. 2. 17.

क्रन्द् (क, सातत्यरोदने K. शब्दसातत्ये V.) I. 10. *Par.* क्रन्दयामि, क्रन्दयामास, क्रन्दयिष्यामि *etc.* Vehementer clamare. [*Nonnisi cum* आ *conjunctum occurrere dicitur.*]

क्लद् (इ, आह्वानरोदनयोः K.) I. 1. *Par.* क्लन्दामि, चक्लन्द, क्लन्दिष्यामि *etc.* Vocare. Clamare.

क्लद् (जि ड र, वैक्लव्ये K. रुदि V.) I. 1. *Atm.* क्लन्दामि, चक्लन्द, क्लन्दिष्यामि *etc.* Dolore affici. Flere.

क्लिद् (य ऊ इर, आर्द्रभावे K. क्लेदे V.) I. 4. *Par.* क्लिद्यामि, चिक्लेद, क्लेदिष्यामि, क्लेदितुं, क्लिन्न. (*Causs.* क्लेदयामि.) Irrigari, humectari, madescere. HITOP. p. 33. क्लिन्न madidus, irrigatus. RAM. I. 35. 48. *Causs.* न चैनं क्लेदयन्त्यापो neque illum (spiritum) humectant aquae. BHAG. II. 23.

c. परि *i. q. simpl.* परिक्लिन्न irrigatus. RAM. II. 61. 24.

क्लिद् (इ ञ नि, परिवेदने K.) I. 1. *Par. Atm.* क्लिन्दामि, क्लिन्दे; चिक्लेद, चिक्लिदे; क्लेदिष्यामि, क्लेदिष्ये *etc.* Lugere, flere.

क्विद् (य जि आ, मोचने K.) I. 4. *Par.* क्वियामि, चिक्वेद, क्वेदिष्यामि *etc.* Liberare, dimittere.

क्विद् (ऋ आ ऊ जि, मोक्षे स्नेहे) I. 1. *Atm.* क्वेदे, चिक्विदे, क्वेदिष्ये *etc.* Liberare, dimittere. Amare. [*Scribitur etiam* क्विवद्.]

क्विद् (आ जि, अव्यक्ते शब्दे K. कूजने V.) I. 1. *Par.* क्वेदामि, चिक्वेद, क्वेदिष्यामि *etc.* Indistinctum sonum edere. [*Scrib. etiam* क्विवद्.]

क्षुद् (ध ञ इर औ, संपेषणे K. क्षेदे V.) II. 7. *Par. Atm.* क्षुणामि, क्षुन्दे; चुक्षोद, चुक्षुदे; क्षोत्स्यामि, क्षोत्स्ये; क्षोतुं; क्षुण्ण. *r.* 468. 5.

Frangere, conterere, comminuere: क्षुण्णा fractus, contritus. TSHAND. III. 25. IX. 37.

c. सं *id.* क्षोणान् संचुखुदुः rumpendas *rupes* perfregerunt. RAM. II. 63. 10.

खद् (हिंसायां K. स्थैर्ये वधे V.) I. 1. *PAR.* खदामि, चखाद ३. चखद्, खदिष्यामि *etc.* Ferire, occidere: तांश्च चखादाथ सा तदा eos occidit deinde illa tunc. TSHAND. VIII. 38. *It.* Firmum esse, stare.

खद् (क, संवरणे K.) I. 10. *PAR.* खादयामि, खादयामास, खादयिष्यामि *etc.* Tegere. *It.* Comedere, devorare: मां खादय me devora. NAL. XII. 35.

खर्द् (दशने) I. 1. *PAR.* खर्दामि, चखर्द, खर्दिष्यामि *etc.* Mordere, comedere.

खाद् (अद, भक्षणे) I. 1. *PAR.* खादामि, चखाद, खादिष्यामि, खादितुं, खादित. (*CAUSS.* खादयामि.) Comedere: व्याघ्रो मानुषं खादति tigris hominem comedit. HIT. P. p. 10. *CAUSS.* Edendum dare: तां श्वभिः खादयेत् राजा eam a canibus comedi sinat rex. MAN. VIII. 371.

खेद् (य ङ, दैन्ये) I. 4. *ATM.* खिद्ये, चिखिदे, खेदिष्ये *etc.* Moestum, tristem esse.

खेद् (ग्र प ग्रौ, परिघाते) I. 6. *PAR.* खिदामि, चिखेद, खेत्स्यामि, खेत्तुं, खिन्न. Ferire, percutere, dolorem efficere.

खेद् (ध ङ ग्रौ, दैन्ये K. दैन्यके V.) II. 7. *ATM.* खिन्दे, चिखिदे, खेत्स्ये, खेत्तुं, खिन्न (*PASS.* खिद्ये. *CAUSS.* खेदयामि.) Dolore affici: स पुरुषो यः खिद्यते नेन्द्रियैः is vir *est,* qui non perturbatur sensibus. HITOP. p. 85. खिन्न perturbatus, tristis. HITOP. p. 114. मनश्चवापाखिन्नमानसः Kamadevi sagittâ vulnerato animo. GITAGOV. III. 1. 2. IX. 1. 1. MAN. VII. 141.

c. वि *id.* विखिन्न tristis, conturbatus. GITAGOV. III. 2. 5.

खुर्द् (ङ, क्रीडायां) I. 1. *Atm.* खुर्दे, चुखुर्दे, खुर्दिष्ये *etc.* Ludere, jocari. [*Scribitur etiam* खूर्द्.]

गद् (व्यक्तायां वाचि K. भाषे V.) I. 1. *Par.* गदामि, अगाद् *s.* अगाद्, गदिष्यामि *etc.* Loqui, dicere, *c. acc. rei:* श्लोकं एकं अगाद् distichon unum loquutus est. Nal. XV. 9. Ram. I. 50. 14. Nalod. I. 54. III. 6. Tshand. I. 2. Certiorem facere, dicere *alicui, c. acc. pers.* इदं एत्य पुनर् अगाद् राधां hoc, abeundo, iterum dixit Radhae. Gitagov. V. 1. 1. Ram. I. 2. 17.

c. नि *i. q. simpl.* एवं अस्तु इति निगद „hoc modo fiat!" sic pronunciando. Hitop. p. 144. 106. Gitagov. IV. 2. 6. मया निगदितं a me dictum *fuit.* Hitop. p. 135. *et c. locat. pers.* निगाद् सा कुरुनन्दने dixit illa Kuruis filio. Gitagov. XII. 5. 1.

गद् (क त, मेघशब्दे K. अभ्रध्वनौ V.) I. 10. *Par.* गदयामि, गदयामास, गदयिष्यामि *etc.* Tonare.

गर्द् (कि, शब्दे K. रवि V.) I. 1 *et* 10. *Par.* गर्दामि, गर्दयामि; अगार्द्, गर्दयामास; गर्दिष्यामि, गर्दयिष्यामि *etc.* Sonum edere.

गुद् (ङ, क्रीडायां K. खेले V.) I. 1. *Atm.* गोदे, जुगुदे, गोदिष्ये *etc.* Ludere, jocari.

गुद् (ङ, निकेतने क्रीडायां K. निकेतने कुर्दे V.) I. 1. *Atm.* गुर्दे, जुगुर्दे, गुर्दिष्ये *etc.* Habitare, commorari. Ludere, jocari. [*Scribitur etiam* गूर्द्.]

गुद् (क, निकेतने क्रीडायां K. निकेतने कुर्दे V.) I. 10. *Par.* गुर्दयामि, गुर्दयामास, गुर्दयिष्यामि *etc.* Habitare, commorari. Ludere, jocari. [*Scribitur etiam* गूर्द्.]

चद् (ए ञ, याचने K. याचे V.) I. 1. *Par. Atm.* चदामि, चदे; अचाद् *s.* अचद्, अचदे *s.* अचेदे, चदिष्यामि, चदिष्ये *etc.* Quaerere, postulare.

चद् (इ, आह्लादने दीप्तौ च K. ह्लादे दीप्तौ V.) I. 1. *Par.* चन्दामि, अचाद् *s.* अचद्, चदिष्यामि *etc.* Exhilarare, gaudere. Splendere.

चुद् (उ इर् अ इ, निशाने K.) I. 1. *Par. Atm.* चुन्दामि, चुन्दे; चुचोद्, चुचुदे *etc.* Acutum esse.

चुद् (क, संचोदने K. नुदि V.) I. 10. *Par.* चोदयामि, चोदयांमास, चोदयिष्यामि *etc.* Suscitare, movere, ciere: मन्मथचोदित a Kamadevo jecta *sagitta.* Indr. V. 2. चोदिता क्षोभनक्षेम acta nimirum illa a Kamadevo. Hid. IV. 4. चोदयस्व नृपर्षभान् suscita (mitte) principum optimos. (*Atm., ob metrum? Vid. supra p.* 183. *not.*) Ram. I. 11. 52. *It.* commovere, impellere *aliquem ad aliquid.* Ram. I. 28. 57. व्रतैश्च विधिचोदितैः castimoniisque lege institutis. Man. II. 165.

c. अभि *i. q. simpl.* राज्ञाभिचोदितः a rege jussus. Ram. I. 34. 6. अब्रुवीद् वाक्यं राज्ञा यद् अभिचोदितं dicebat sermonem, qui a rege injunctus (imperatus) fuerat. Ram. I. 15. 45.

c. परि *i. q. simpl.* गुणैश्च परिचोदयेत् qualitatibusque *ciborum commemorandis* excitet (hortetur) *hospites ad edendum.* (= पायसं इदं स्वादु मोदको ऽयं दृषो गृह्यतां इत्यादि गुणाभिधानैः पुनर् ब्राह्मणान् प्रेरयेत् Schol.) Man. III. 233.

c. प्र *i. q. simpl.* मन्मथेन प्रचोदिता a Kamadevo acta (compulsa.) Indr. V. 3. *et c. dat. rei:* प्रचोदितो ऽपि राज्याय compulsus quoque ad imperium *suscipiendum.* Ram. I. 1. 40. *It.* Dicere, enarrare: गुणान् सर्वान प्रचोदयन् qualitates omnes enarrans. (= कथयन् Schol.) Man. III. 228.

छद् (अपवारणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par.* छदामि, चच्छाद *s.* चच्छद, छदिष्यामि, छदितुं, छन्न. Tegere, abscondere: छन्नो ऽभ्रेणेव चन्द्रमाः tecta nube veluti luna. Nal. XVII. 6.

c. परि *i. q. simpl.* द्वीपिचर्मपरिच्छन्न tigrina pelle indutus. Hitop. p. 98.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रच्छन्ना हि महात्मानश् चरन्ति पृथिवीं occulti enim

magnanimi peragrant terram. NAL. XIX. 31. स च प्रच्छन्नो भूत्वा स्थितः isque, dum occultus esset, substitit. HIT. P. p. 9.

c. प्रति *i. q. simpl.* मुनिवेशप्रतिच्छन्न Munis veste indutus (sub ea latens.) RAM. I. 9. 5.

छद् (क, अपवारणे K. संवृतौ V.) I. 10. *PAR.* छादयामि, छादयामास, छादयिष्यामि *etc.* Tegere, operire: शरवर्षैः छादयामास sagittarum imbribus operuit. TSHAND. VII. 17. छादिते दिनकरस्य भावने opertâ solis habitatione (coelo nubibus obducto.) GHATAK. 6.

c. आ *i. q. simpl.* शरशतैर् देवीं आछादयत् sagittarum centuriis Devim operuit. TSHAND. X. 15.

c. सं *id.* महीं संछादयामास terram operuit. RAM. II. 68. 42.

छद् (क इर म, उज्ञाने) I. 10. *PAR.* छदयामि, छदयामास, छदयिष्यामि *etc.* Fortem, validum esse *vel* facere.

छद् (क त, संवृतौ) I. 10. *PAR.* छदयामि, छदयामास, छदयिष्यामि *etc.* Tegere, abscondere.

छर्द् (क, वमने) I. 10. *PAR.* छर्दयामि, छर्दयामास, छर्दयिष्यामि *etc.* Vomere.

छिद् (ध ञ इर श्नौ, द्वैधीकरणे K. छेदे V.) II. 7. *PAR. ATM.* छिनद्मि, छिन्दे; चिच्छेद, चिच्छिदे; छेत्स्यामि, छेत्स्ये; छेत्तुं; छिन्न. Findere, dissecare: पुत्रस्य शिरश् चिच्छेद filii caput resecuit. HITOP. p. 119. जटां छित्त्वा comae nodum rescindendo. RAM. I. 1. 102. HAUGHTON *ad* MAN. III. 33. नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि non illum dissecant tela. BHAG. II. 23. तस्य नासिका छिन्ना ejus nasus resectus *est.* HITOP. p. 77. तृष्णां छिनत्त्यात्मनः sitim exstinguit suam. HITOP. p. 42. संशयं छेत्तुं dubium rescindere (resolvere, tollere.) BHAG. VI. 39. *CAUSS.* Abscindi jubere: हस्तौ छेदयेत् manus abscidi jubeat *rex* MAN. VIII. 283. IX. 277.

c. आ Rumpere, dilacerare: आक्षिप धमनीं rumpendo venam. HID. II. 10. आक्षिप पुत्रे निर्याते कौशल्या जीवति sejungendo *sese*, filio digresso, Kausalya vivit. RAM. II. 44. 22.

c. उत् *i. q. simpl.* उच्छिन्दन् स्वात्मनो मूलं resecans suam radicem. MAN. VII. 139. *PASS.* Omitti, desiderari, recusari: एतान्यपि सतां गेहे नोच्छिद्यन्ते कदाचन haec quoque proborum in domicilio haud recusantur unquam. HITOP. p. 21. — c. वि + उत्. *PASS.* Omitti, interire: पिण्डः पितृणां व्युच्छिद्येत् libum majorum (diis Manibus offerendum) interiret. BR. III. 8.

c. परि *i. q. simpl.* वाससो ऽर्धं परिच्छिद्य vestis dimidiam abscindendo. NAL. XIII. 62.

c. सं *i. q. simpl.* ज्ञानसंछिन्नसंशय scientiâ rescindens dubitationem. BHAG. IV. 41.

कृद् (ई, संदीपने K.) I. 1. *PAR.* कर्दामि, चच्कर्द, कर्दिष्यामि *etc.* Collustrare, illustrare.

कृद् (कि, ई, संदीपने) I. 1 *et* 10. *PAR.* कर्दामि, कर्दयामि; चच्कर्द, कर्दयामास; कर्दिष्यामि, कर्दयिष्यामि *etc.* Collustrare, illustrare.

कृद् (ध अ उ इर्, देवमधुतिवमनेषु) II. 7. *PAR. ATM.* कृणद्मि, कृन्दे; चच्कर्द, चच्कृदे; कर्दिष्यामि, कर्दिष्ये *etc.* Ludere. Lucere. Vomere.

क्रेद् (क त, द्वैधीकरणे K. क्रेदे V.) I. 10. *PAR.* क्रेदयामि, क्रेदयामास, क्रेदयिष्यामि *etc.* Dividere, dissecare.

क्लिद् (इ, कल्याने K.) I. 1. *ATM.* तन्दे, ततदे *s.* तेदे, तदिष्ये *etc.* Gaudere, felicem esse.

क्लिद् (हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *PAR.* तर्दामि, ततर्द, तर्दिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

तुद् (श अ श्नो, व्यथने K. व्यथे V.) I. 6. *PAR. ATM.* तुदामि, तुदे; तुतोद, तुतुदे; तोत्स्यामि, तोत्स्ये *etc.* Vexare, ferire, tundere.

c. आ *i. q. simpl.* धनुःकोट्यातुप cum arcus extremitate feriendo. DHRIT. 57. MAN. IV. 68.

तृद् (ध अ इर् श्रो, हिंसाऽनयोः K. अनादरे हिंसे V.) II. 7. *PAR. ATM.* तृणाम्मि, तृन्दे; ततर्द, ततृदे; तर्दिष्ये *etc.* Occidere. Comedere. Spernere.

त्रद् (इ, चेष्टायां K. चेष्टे V.) I. 10. *PAR.* त्रन्दामि, तत्राद *s.* तत्रद, त्रदिष्यामि *etc.* Adniti, operam dare. [*Apud* K. *legitur* तुद्.]

दद् (ङ, दाने K. दाने धृतौ V.) I. 1. *ATM.* ददे, दददे *s.* देदे, ददिष्ये *etc.* Dare. Tenere.

नद् (अव्यक्तशब्दे K. मिश्रीभावे V.) I. 1. *PAR.* नदामि, ननाद *s.* ननद, नदिष्यामि *etc.* (*CAUSS.* नादयामि.) Sonum edere.

c. अनु *i. q. simpl.* उपगम्य तरुश्रेष्ठं विहंगैर् अनुनादितं aggrediendo *ad* arborem optimam, avibus circumsonitam. NAL. XII. 102. INDR. I. 28. — c. वि + अनु *id.* नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन् et coelum et terram strepitus personans. BHAG. I. 19.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रणेदुर् उन्मुखा राज्ञः clamarunt erectis oribus, „princeps!" NAL. XXI. 7.

c. वि *id.* भीमसेनं समालिंग्य व्यनदद् भैरवं रवं Bhimasenum amplectendo edidit horrendum sonum. HID. IV. 20. *PASS. CAUS.* वनं दिव्यगीतविनादितं sylva coelesti cantu personita. INDR. II. 7. अम्बुदैः शिखिगणो विनायते nubibus pavonum grex incitatur ad clamandum. GHATAK. 10. (*cf.* BOPPII *Annott. ad* INDR. III. 4.) — c. अनु + वि *id.* भुवं च खं चानुविनादयन् स्वनः terramque aëremque personans strepitus. RAM. II. 74. 47.

नद् (क, भाषार्थे K. भासि V.) I. 10. *PAR.* नादयामि, नादयामास, नादयिष्यामि *etc.* Dicere, loqui. Lucere, fulgere.

नद् (इ दु, समृद्धौ K. सम्वृधि V.) I. 1. *PAR.* नन्दामि, ननन्द, नन्दिष्यामि *etc.* (*CAUSS.* नन्दयामि.) Gaudere.

c. अभि *id. c. accus. rei* कस्मान् मां नाभिनन्दसि quamobrem *de* me (de meo adventu) non gaudes? RAM. I. 9. 46. INDR. V. 49. नाभिनन्देत मरणं नाभिनन्देत जीवितं neque gaudeat de morte, neque gaudeat de vita. MAN. VI. 45. RAM. II. 54. 24. *Et absol.* नाभिनन्दति न द्वेष्टि non gaudet, non aversatur. BHAG. II. 57. *It.* Rationem habere, curare, observare *aliquid:* सुहृदां यो वाक्यं नाभिनन्दति amicorum qui sermonem non curat. HITOP. p. 132. *It.* Alloqui, salutare: दिष्ट्या समेतो दारैः स्वैः भवान् इत्यभ्यनन्दत „feliciter congressus *es* cum uxore tua tu!" sic gratulabatur. (*ATM., vid. supra p.* 183. *not.*) NAL. XXV. 11. V. 34.

c. आ Dicere, nuncupare: तं आनन्दन्ति युधिष्ठिरं illum nuncupant Yudhishthirum. DRAUP. 4.

c. प्रति Animadvertere, curare *quod quis loquitur:* नासौ तत् प्रत्यनन्दत non ille hoc curabat (attendebat.) NAL. VIII. 7. *It.* Salutare, blandiri: स्वसुतौ यथावत् प्रत्यनन्दत suis filiis prouti consueverat blanditus est. NAL. XXIV. 44.

नर्द् (शब्दे) I. 1. *PAR.* नर्दामि, ननर्द, नर्दिष्यामि, *etc.* Sonum edere: शब्दः सिंहानां नर्दतां इव sonus leonum veluti rugientium. RAM. II. 74. 31. *Etiam ATM.* नर्दमानांश्च नादेन पातयेयुर् विहंगमान् cantantesque sonitu suo praecipitaverint aves. RAM. I. 16. 29. II. 48. 56. HITOP. p. 56. TSHAND. III. 35.

c. नि *i. q. simpl.* गायकाः ... निनर्दन्तः पृथक् पृथक् cantores, canentes singulatim singuli. RAM. II. 50. 2.

नेद् (स्व अ, कुत्सायां K. सन्निधौ कुत्सने V.) I. 1. *PAR. ATM.* नेदामि, नेदे; निनेद, निनिदे *etc.* Reprehendere. Praesentem esse.

निद् (इ, कुत्सायां K. कुत्सने V.) I. 1. *PAR.* निन्दामि, निनिन्द, निन्दिष्यामि, *etc.* Reprehendere, vituperare: निन्द्याहं कर्म कृतं पि-

तुस् तत् vitupero ego opus peractum a patre illud. RAM. II. 76. 92. Spernere: पक्षिणो ऽस्मान् निन्दन्ति aves nos spernunt. HITOP. p. 97. निन्दन्तस् तव सामर्थ्यं spernentes tuam fortitudinem. BHAG. II. 36. HITOP. p. 39. अनिन्दित non spretus. NAL. XII. 120. INDR. IV. 15.

नुद् (प्र अ णौ, प्रेरणे) I. 6. *PAR. ATM.* नुदामि, नुदे; नुनोद्, नुनुदे; नोत्स्यामि, नोत्स्ये; नोत्तुं; नुन्न *s.* नुन्न. (*CAUSS.* नोदयामि.) *r.* 468. 5. Agere, mittere: नोदित arcessitus. DHRIT. 46. *it.* missus, ablegatus. (= प्रेरित SCHOL.) NALOD. I. 26.

c. अप Abjicere, removere: न हि प्रपश्यामि ममापनुद्याद् यच्छोकं haud enim praevideo, quidnam meum propellat (*Precatio.*) moerorem. BHAG. II. 8. दुःखं अपनुनोद् dolorem abjecit. SCHOL. NALOD. IV. 36.

c. अप + आ *id.* पापं व्रतैर् एभिर् अपानुदेत् culpam votis hisce removeat (deleat). MAN. XI. 102. 169.

c. निर् Fastidire, repudiare: शाकं चैव न निर्नुदेत् olera quoque haud repudiet. (= न प्रत्याचक्षीत SCHOL.) MAN. IV. 250. Confiteri *culpam*: निर्नुदन् पापं आत्मनः confitens peccatum suum. RAM. I. 12. 43.

c. सं *CAUSS.* हयोत्तमान् नलः संनोदयामास equorum excellentissimos Nalus impulit. NAL. XX. 42.

नेद् (अ अ, कुत्सायां K. सन्निधौ कुत्सने V.) I. 1. नेदामि, नेदे; निनेद, निनेदे, *etc.* Reprehendere. Adesse.

पद् (ए, स्थैर्ये) I. 1. *PAR.* पदामि, पपाद् *s.* पपद्, पदिष्यामि, *etc.* Stare, firmum esse.

पद् (क न उ, गतौ) I. 10. *ATM.* पदये, पदयामास, पदयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

पद् (व उ ओ, गतौ) I. 1. *Atm.* पद्ये, पपदे *s.* पेदे, पत्स्ये, पत्तुं, पन्न. (*Causs.* पादयामि.) Ire, se movere.

c. आ Advenire, aggredi: आपन्नं सिंहं अवलोक्य aggressum leonem videndo. Hitop. p. 92. कृच्छ्रं अहं आपन्नः ad aerumnam ego aggressus *sum.* Br. I. 34. — c. वि + आ *Causs.* Interficere: गृध्रो व्यापादितः lupus interfectus *est.* Hitop. p. 23. Hit. P. p. 11.

c. उत् Prodire, nasci: कुक्षेः विकुक्षिः उदपद्यत a Kukshi Vikukshis natus fuit. Ram. I. 57. 23. अनार्यायां समुत्पन्नो ब्राह्मणात् ex ignobili *muliere* procreatus a Brachmano *filius.* Man. X. 66. *Causs.* Educere, elicere: विप्रस्योत्पाद्य प्रोथितं Brachmani eliciendo (profundendo) sanguinem. Man. XI. 208. Efficere, generare: स्वयं उत्पाद्य तां बालां ipse quum procreaverim hanc puellam. Br. I. 30. Ram. I. 19. 10. विश्वासं उत्पादयामि fidem *illius mihi* conciliabo. Hitop. p. 19.

c. उप Prodire, aggredi, adesse: अर्थप्राप्तौ नरक उपपद्यते divitiarum acquisitione Infernum advenit. Br. I. 17. महाबायोपपद्यते meam essentiam aggreditur (nanciscitur). Bhag. XIII. 18. संशयस्य छेत्ता न उपपद्यते dubitationis diremtor non adest. Bhag. VI. 39. उपपन्नो भक्ष्यो ऽयं aggressus *est* cibus iste. Hid. II. 8. *et pass.* उपपन्नो गुणैः इष्टैः praeditus virtutibus exoptatis. Nal. I. 1. *Cum Locat. pers.* convenire alicui: नैतत् त्वय्युपपद्यते non istud tibi convenit. Bhag. II. 3. *Causs.* Pervenire, nancisci: तर्कयामास भैमीति कारणैः उपपादयन् cogitabat: „Bhimi filia *est,*" sic, vestigiis *eo* perveniens (rationibus colligens. Bopp.) Nal. XVI. 9.

c. निर् Evenire, effici, consequi: किं निष्पन्नं quid effectum *est?* Hitop. p. 92.

c. प्र Aggredi, ingredi: नैकः प्रपद्येताध्वानं non solus suscipiat iter. MAN. IV. 60. Pervenire, obtinere, nancisci. BHAG. IV. 11. VII. 14. 15. 19. VIII. 24. *It.* Supplicem, venerabundum adire: तव पादाव् अद्य प्रपद्यतां ad tuos pedes hodie *venerabundus* accedat. INDR. IV. 14. मूर्द्धा प्रपन्नो ऽस्मि पादौ ते capite inclinatus sum ad pedes tuos. INDR. V. 47. त्वां प्रपन्नः *supplex* ad te conversus. BHAG. II. 7. प्रपन्नस् त्वां धनञ्जयः pronus tibi (amans tui) *est* Dhanandshayus. — c. अनु + प्र Sequi, sectari: त्रयीधर्मं अनुप्रपन्नाः triplex officium sectantes. (= वेदत्रयविहितं धर्मं अनुगताः SCHOL.) BHAG. IX. 21.

c. प्रति Aggredi: वनं प्रतिपेदिरे sylvam aggressi sunt. HID. I. 4. 44. INDR. II. 11. मे प्रतिपद्येत मे मतिं ne assequatur (comperiat) meam sententiam. NAL. XVIII. 16. *Causs.* Tradere, committere: सुग्रीवाय तद् राज्यं प्रत्यपादयत् Sugrivo illud regnum committebat. RAM. I. 1. 82. धनानि विप्रेषु प्रतिपादयेत् divitias Brachmanis distribuet. MAN. XI. 6. *It.* Matrimonio jungere: ऋचीके प्रतिपादिता Ritshiko nupta. RAM. I. 30. 7. — c. वि + प्रति *e. g.* विप्रतिपन्न incuriosus. BHAG. II. 53.

c. सं Adire, aggredi: ब्रह्म संपद्यते ad numen pervenit. BHAG. XIII. 30. कथं अल्पबलेन तत् संपद्यते quomodo exiguis viribus id efficietur? HITOP. p. 125. अस्मिन् कर्मणि संपन्ने hoc opere peracto. NAL. XVI. 3. शीलसंपन्न virtute praeditus. BR. I. 27.

पर्द् (कुत्सिते शब्दे K. अपानोत्सर्गे V.) I. 1. *Par.* पर्दामि, पपर्द, पर्दिष्यामि *etc.* Sonum edere. Pedere.

बद् (स्थैर्ये) I. 1. *Par.* बदामि, बबाद *s.* बबद्, बदिष्यामि *etc.* Stare, firmum esse.

बिद् (इ, अंग्रे) I. 1. *Par.* बिन्दामि, बिबेद, बेदिष्यामि *etc.* Dividere, distribuere.

बुद् (इर् उ अ, निशामने) I. 1. *Par. Atm.* बोदामि, बोदे; बुबोद, बुबुदे; बोदिष्यामि, बोदिष्ये *etc.* Judicare, distinguere, audire.

बुन्द् (इर् उ अ, निशामने) I. 1. *Par. Atm.* बुन्दामि, बुन्दे; बुबुन्द, बुबुन्दे; बुन्दिष्यामि, बुन्दिष्ये *etc.* Judicare, distinguere, audire.

भद् (इ क, शुभे) I. 10. भन्दयामि, भन्दयामास, भन्दयिष्यामि *etc.* Felicem esse. Gaudere.

भद् (इ ऊ, मुत्प्रीत्योः K. मुत्प्रीत्योः शुभे V.) I. 1. *Atm.* भन्दामि, भन्दे; बभन्द, बभन्दे; भन्दिष्यामि, भन्दिष्ये *etc.* Gaudere.

भिद् (ध अ इर् ओ, विदारणे K. भिदि V.) II. 7. *Par. Atm.* भिनद्मि, भिन्दे; बिभेद, बिभिदे; भेत्स्यामि, भेत्स्ये; भेत्तुं; भिन्न. (*Pass.* भिद्ये. *Causs.* भेदयामि.) Dividere, findere: जटा भित्त्वा मौलिनौ संबभूवतुः crinium nodos resolvendo, cincinnati evaserunt. Sund. I. 30. Ferire, vulnerare: लक्ष्यं भित्त्वा scopum feriendo. Dhrit. 14. भियेरन् दर्शनाद् अस्य भीरूणां हृदयानि dilacerarentur aspectu illius timidorum corda. Ram. I. 25. 10. अतिशीतलं अप्यम्भः किं भिनत्ति न भूभृतः admodum frigida etiam aqua nonne permanat montes? Hitop. p. 108. *Causs.* अनयोः स्नेहः कथं भेदयितुं शक्यः horum amicitia quonammodo dissolvi poterit? Hitop. p. 80.

c. निर् Ferire, vulnerare: कौमारीशक्तिनिर्भिन्नाः केचिन् नेशुर् महासुराः virginis lanceâ vulnerati nonnulli perierunt magni heroës. Tshand. IX. 38. उत्पतितेन धनुषा हृदि निर्भिन्नः ab exsiliente arcu corde laceratus. Hitop. p. 41.

c. प्र *id.* प्रभिन्नकरट scissâ proboscide. Sund. II. 20.

मद् (इ उ, स्तुतिमोहमदस्वप्नगतिषु K. स्वप्ने ज्ञाड्ये मदे मोहे स्तुतौ गतौ V.) I. 1. *Atm.* मन्दे, ममदे *s.* मेदे, मदिष्ये *etc.* Laudare. Gaudere. Ebrium esse. Mente captum esse. Dormire. Ire, se movere. मत्त ebrius, inebriatus. Sund. II. 20. *Causs.* Bhartrih. p. 28.

c. सं *i. q. simpl.* तस्या रूपेण संमत्तौ illius pulchritudine inebriati (in amorem abrepti.) SUND. IV. 17. उभौ कामसंमत्तौ uterque amore incensi. SUND. IV. 12.

मद् (क ऊ, तृप्तियोगे) I. 10. *ATM.* माद्ये, माद्यामास, माद्यिष्ये *etc.* Exhilarare, voluptatem dare.

मद् (य भ ञि इ, हर्षे) I. 4. *PAR.* मद्यामि, ममाद् *s.* ममद्, मद्यिष्यामि *etc.* Gaudere.

मद् (क, हर्षग्लपनयोः K.) I. 10. *PAR.* मद्यामि, मद्यामास, मद्यिष्यामि *etc.* Gaudere. Exhilarare. Lugere. Contristare.

मिद् (म, गर्वे श्लेपने) I. 1. *PAR.* मेद्मि, मिमेद्, मेदिष्यामि *etc.* Superbum esse. Humilem, obedientem esse.

मिद् (य लृ, स्नेहने K. इ य श्ना, स्निहि V.) I. 4. *PAR.* मिद्यामि, मिमेद्, मेदिष्यामि *etc.* Amare, curare, fovere.

मिद् (श्ना ञि ङ, स्नेहने K. लृ श्ना ञि ऊ, स्निहि V.) I. 1. *ATM.* मेदे, मिमिदे, मेदिष्ये *etc.* Amare, curare, fovere.

मिद् (क, स्नेहने K. स्निहि V.) I. 10. *PAR.* मेदयामि, मेदयामास, मेदयिष्यामि *etc.* Amare, curam gerere.

मिद् (ऋ ञ, मेधहिंसयोः K. वधमेधयोः V.) I. 1. *ATM. PAR.* मेदामि, मेदे; मिमेद्, मिमिदे; मेदिष्यामि, मेदिष्ये *etc.* Reputare, intelligere. Occidere.

मिद् (इ क, स्निहि V.) I. 10. *PAR.* मिन्दयामि, मिन्दयामास, मिन्दयिष्यामि *etc.* Amare, curam gerere.

मुद् (ञि ऊ, हर्षे) I. 1. *ATM.* मोदे, मुमुदे, मोदिष्ये, मोदितुं, मुदित. Gaudere, laetari: देववद् दिवि मोदते deus veluti in coelo laetatur. MAN. II. 232. एतया सह मोदस्व cum hac laetare. NAL. XIII. 74. मेघशब्दमुदिताः कलापिनः nubis sono laeti pavones. GHATAK. 11. (*cf.* BOPP. *Annot. ad Indr.* III. 4.) BHAG. XVI. 15. INDR. V. 40.

c. अनु *i. q. simpl.* किं सखे नानुमोदसे quare, sodes, non laetaris? RAM. II. 53. 28. MAH. EX. 137.

c. प्र *id.* प्रमुदितं दैत्यानां अभवत् पुरं exhilarata Daityorum erat urbs. SUND. I. 33. *Et c. acc. rei.* प्रमुमोद च लोकस् तं gaudebantque homines de illo. RAM. I. 35. 69. GITAGOV. V. 4. 8.

मुद् (क, संसर्गे) I. 10. *PAR.* मोदयामि, मोदयामास, मोदयिष्यामि *etc.* Colligere, componere.

मृद् (ग, क्षोदे K. क्षुदि V.) IV. 9. *PAR.* मृद्नामि, ममर्द, मर्दिष्यामि, *etc.* (*PASS.* मृद्ये.) Conterere, comminuere: स तं ममर्द सहसा चेष्टमानं महीतले iste *elephantorum grex* illam *mercatorum catervam* contrivit cito, luctantem in terrae solo. NAL. XIII. 11. *Etiam ATM. e. g.* पुष्पाणि हस्ताभ्यां ममृदे flores manibus contrivit. NAL. XXIII. 16.

c. अव *i. q. simpl.* वारणैर् अवमृद्यन्ते मामकैः elephantis conteruntur meis. RAM. II. 68. 47.

c. परि Terere, abstergere: अश्रूणि परिमृद्नन्तौ lacrymas abstergentes. RAM. II. 62. 25.

c. वि *i. q. simpl.* न मृल्लोष्टं विमृद्नीयात् non terrae glebam conterat. MAN. IV. 70. विमृदितं तृणं protritum gramen. RAM. II. 66. 9.

मेद् (ऋ ञ, मेधाहिंसयोः K. वधमेधयोः V.) I. 1. *PAR. ATM.* मेदामि, मेदे; मिमेद्, मिमेदे; मेदिष्यामि, मेदिष्ये *etc.* Occidere. Intelligere, reputare.

म्रद् (मर्दने K. म ष ऊ, क्षोदे V.) I. 1. *ATM.* म्रदे, ममृदे, मृदिष्ये *etc.* Mordere, conterere, comminuere.

रद् (विलेखने K. उत्खाते V.) I. 1. *PAR.* रदामि, रराद *s.* ररद, रदिष्यामि *etc.* Fodere. Insculpere, inscribere.

रुद् (ल घ इर्, अश्रुविमोचने K. रोदे V.) II. 2. *Par.* रोदिमि, (*Aorist.* III. अरोदिषं) रुरोद, रोदिष्यामि, रोदितुं, रुदित. *r.* 354. (*Intens.* रोरुये.) Flere, lacrymari: किमर्थं रोदिषि quamobrem fles? Hitop. p. 119. मा पिता रुद मा मातर् non, pater, lacrymare, non mater! Br. III. 22. Nal. XI. 14. मा रोदीः non lacrymare! Ram. I. 37. 20. रोरुयमानांस् तान् दृष्ट्वा valde flentes eos videndo. Br. I. 4.

c. अनु Flere, lugere: तान्यधानुरुदन्तीव परित्यक्तानि कामिभिः *horti* illi hodie lugent quasi, orbati laetis *ambulatoribus.* Ram. II. 55. 21. Nalod. III. 32.

c. प्र *i. q. simpl.* प्ररुदितान् सर्वान् निशाम्य flentes omnes audiendo. Br. III. 21. Nal. XVII. 31. XVI. 32. XXII. 30.

रुद् (इ, चेष्टायां K.) I. 1. *Par.* रुन्दामि, रुरोद, रोदिष्यामि *etc.* Quaerere, adniti.

वद् (ऐ, व्यक्तायां वाचि K. वाचि V.) I. 1. *Par.* वदामि, उवाद *s.* उवद, वदिष्यामि, वदितुं, उदित. *r.* 408. 455. (*Pass.* उद्ये. *Causs.* वादयामि.) Loqui, dicere: मा वद कैटवकथां non loquere dolosum sermonem. Gitagov. VIII. 2. 1. III. 2. 2. Hitop. p. 20. प्रोषितप्रमदयेदं उच्यते ab exsulis uxore hoc dicitur. Ghatak. 6. आश्चर्यवद् वदति तथैव चान्यः miraculi instar enarrat vero etiam alius. Bhag. II. 29. Indr. V. 37. उदित compellatus. Nalod. I. 26. *It.* dictus, prolatus *sermo, e. g.* वचस् प्रणयोदितं sermo cum confidentia prolatus. Tshand. I. 18. *Causs.* वानरस् तां घण्टां वादयति simia illam campanam pulsat (resonare facit). Hitop. p. 71. वीनां वादयितुं fidibus canere. Hitop. p. 75. *Pass. Causs.* वीनासु वाद्यमानासु गन्धर्वैः quum fidibus canerent Gandharvi. Indr. V. 27.

c. प्र *i. q. simpl.* Bhag. II. 42. V. 4. Hitop. p. 91.

c. वि Obloqui, disputare: न विवदेत् non disputet. HITOP. p. 105.

वद् (कि ऊ, भाषणे K. क, वाक्यसंदेशयोः V.) I. 1 *et* 10. *Atm.* वदे, वादये; ववदे *s.* वेदे, वादयामास; वदिष्ये, वादयिष्ये *etc.* Loqui, dicere: प्रतिवाक्यं वदस्व responsum dic. NAL. XVII. 39. TSHAND. I. 40.

c. अप Conviciari, rixari: नार्त्तोऽपवदेद् विप्रान् nunquam, etiamsi lacessitus, rixetur cum Brachmanis. (= ब्राह्मणैः पीडितोऽपि तान् न निन्दयेत् SCHOL.) MAN. IV. 236.

c. अभि Alloqui, salutare, venerari: अभिवादये त्वां शिरसा veneror te *inclinato* capite. INDR. V. 20. अभिवाद्य तपोवृद्धान् salutando devotionis divites. NAL. XII. 68. RAM. I. 4. 45. 15. 43.

c. वि Obloqui, disputare: परस्परं विवदमानाः inter se disputantes. HITOP. p. 22.

वद् (स्थैर्ये K.) I. 1. *Par.* वदामि, ववाद *s.* ववद्, वदिष्यामि *etc.* Firmum esse, stare.

वद् (इ ऊ, अभिवादनस्तुत्योः K. नुत्यभिवादयोः V.) I. 1. *Atm.* वन्दे, ववन्दे, वन्दिष्ये *etc.* Laudare. Alloqui, salutare, venerari: विश्वामित्रं अवन्दतां Visvamitrum venerabantur. RAM. I. 27. 37. रामस्य ववन्दे चरणौ रुदन् Rami venerabatur (amplectebatur) genua plorans. RAM. II. 72. 39.

c. अभि *id.* राघवावभ्यवन्दतां Raghui filios venerabantur. RAM. I. 28. 34.

विद् (ल, ज्ञाने K. मतौ V.) II. 2. *Par.* वेत्ति, विवेद, वेदिष्यामि, वेदितुं, विदित. (*Causs.* वेदयामि. *Pass.* विद्ये.) Scire, compertum habere: य एनं वेत्ति हन्तारं qui eum novit occisorem. BHAG. II. 19. X. 15. XVIII. 1. क्षीघ्रं गच्छाम न नो विद्यात् सुयोधनः celeriter proficiscamur, ne nos inveniat Sujodhanus. HID. IV. 58.

हतौ तौ विद्धि राक्षसौ occisos illos nosce Rakshasos. RAM. I. 18. 15. BHAG. II. 17. XIII. 19. 26. *It.* Quaerere: तद् विद्धि illam *scientiam* quaere. BHAG. IV. 34. (*ubi vid.* SCHLEGEL.) *Pass.* Sciri, cognitum esse, exsistere, esse: संतापो नेह विद्यते luctus non hic cognoscitur (locum habet.) BR. II. 2. नाभावो विद्यते सतः non interitus scitur (cogitari potest, datur) exsistentis. BHAG. II. 16. 31. XVI. 7.

c. आ *Causs.* Certiorem facere, nunciare: वचस् तस्य ममावेदं sermo illius mihi nuntiandus *est.* NAL. XVII. 45.

c. नि *Causs. id. c. dat. pers.* समागतान् अस्मान् दमयन्त्यै निवेदय congressos nos Damayantidi nuntia. NAL. III. 5. *et c. acc. pers. et rei:* न्यवेदयन् सर्वं पितामहं referebant universam *rem* magno Parenti. SUND. III. 8. NAL. XVIII. 13. XXII. 31. न भोजनार्थं स्वे विप्रः कुलगोत्रे निवेदयेत् non victûs (hospitii) caussa Brachmanus suam familiam gentemque jactet. MAN. III. 109. INDR. V. 17.

c. परि *Pass.* Matrimonio jungi natu minorem fratrem prius quam majorem. MAN. III. 171. 172.

c. प्रति *Causs.* Nuntiare: ऋतुपर्णो विदर्भान् संप्राप्तं भीमाय प्रत्यवेदयन् Rituparnum ad Vidarbhos aggressum, Bhimo nuntiabant. NAL. XXI. 1. परिचार्यां स्वकां तस्मै यथावत् प्रत्यवेदयत् servitutem suam illi ad veritatem declarabat. NAL. XXV. 5. *It.* Tradere: वल्कलं गुरवे प्रत्यवेदयत् vestem (ex arborum libro confectam) praeceptori dabat. RAM. I. 2. 9.

c. वि *Causs.* Narrare. INDR. V. 52. HITOP. p. 114.

[विद् c. सं meditari, religiosam scientiam nancisci. WILS.]

विद् (य उ ओ, सत्तायां K. भावे V.) I. 4. *Atm.* विद्ये *etc.* Exsistere, esse. *Vid.* विद् II. 2. *Pass.*

विद् (क अ, वेदनास्थाननिवासेषु K. चेतनास्थानवासवादे V.) I. 10. *Par. Atm.* वेदयामि, वेदये *etc.* Certiorem facere. Scire. Cogitare. Habitare. *Vid.* विद् II. 2. *Causs.*

विद् (ध ङ श्नौ, विचारणे K. मिमांसे V.) II. 7. *Atm.* विन्दे, विविदे, वेत्स्ये *etc.* Cogitare, meditari.

विद् (प्रा प अ लृ श्नौ, लाभे) I. 6. *Par. Atm.* विन्दामि, विन्दे; विवेद, विविदे; वेत्स्यामि, वेत्स्ये *etc.* Invenire, adipisci: पतिं अविन्दत conjugem inveniebat. Nal. VI. 6. वृत्तिं विन्दति voluptatem adipiscitur. Nal. II. 4. X. 12. धृतिं न विन्दामि शमं न विष्णो firmitatem non invenio nec tranquillitatem, o Vishnus. Bhag. XI. 24. IV. 38. V. 4. 21. XVIII. 45. *Causs.* Tradere, *vid. supra* विद् II. 2. c. प्रति *Causs.*

शद् (श्नौ, गतौ) I. 1. *Par.* शदामि, शशाद *s.* शशात्, शत्स्यामि *etc.* Ire, se movere. (*Nonnisi cum* आ *occurrere dicitur.*)

शद् (लृ ऌ श्नौ, शातने K. शाते V.) I. 1. *Atm.* शीये, शशदे *s.* शेदे, शत्स्ये *etc. r.* 327. 468, 5. Cadere, labi.

शब्द् (क, शब्दकृतौ) I. 10. *Par.* शब्दयामि, शब्दयामास, शब्दयिष्यामि *etc.* Sonum edere, loqui.

c. अभि *id.* यद् एतद् अभिशब्दितं hoc quod dictum est. Man. VI. 82.

श्विद् (इ ङ, श्वौक्ल्ये) I. 1. *Atm.* श्विन्दे, शिश्विदे, श्वेदिष्ये *etc.* Album, purum esse.

***सद्** (कि, गतौ K. क, गतौ V.) I. 1 *et* 10. *Par.* सदामि, सादयामि; ससाद *s.* ससद्, सादयामास; सदिष्यामि, सादयिष्यामि *etc.* Ire, se movere: सादितः चित्रपुङ्खैः opertus variis telis. Dhrit. 45.

c. अव Deprimere, perdere: नात्मानं अवसादयेत् ne semetipsum deprimat. Bhag. VI. 5.

c. आ Aggredi, accedere: ऋतुपर्णं आससाद Rituparnum aggressus

est. NALOD. III. 22. पुरं आसाद्यत् urbem intravit. NAL. XIII. 45. XVII. 4. X. 18. आसाद्य सुरेन्द्रलोकं aggrediendo divi Indri mundum. BHAG. IX. 20. पथि गच्छन्तं आसेदुर् ad *illum* in itinere incedentem aggressi sunt (se applicuerunt.) HID. I. 15. पितुर् वचनं आसाद्य ad patris sermonem aggrediendo (attendendo.) RAM. I. 33. 12. *Et praesertim* hostiliter aggredi, irruere: मां आसाद्य दुर्बुद्धे in me irrue, o stulte. HID. IV. 2.— c. सं + आ *i. q. simpl.* समासाद्य सुतौ aggrediendo ad liberos. NAL. XXIII. 25.

c. उत् Destruere, perdere: उत्सादन्ते जातिधर्माः evertuntur gentium sacra. BHAG. I. 43. 44. III. 24. उत्सादित vexata, afflicta *per Rakshasos regio.* RAM. I. 23. 32.

c. नि Commorari, considere: निषसाद महीतले consedit in terrae solo. NAL. X. 5. RAM. I. 28. 55. वरासनेषु निषेदुः in eximiis sedibus considebant. SUND. IV. 7. [*It.* Tueri. WILS.]

c. प्र Conciliare sibi aliquem: तं प्रसाद्य गत्वा त्वं eum concilia tibi aggrediendo tu. RAM. II. 48. 74. *Etiam ATM. e. g.* त्वां प्रसादये te conciliare volo. RAM. II. 48. 6. BHAG. XI. 44.

*सद् (श्र लृ ऌ ॠ ॡ, विशरणागत्यवसादने K. विषादे शरणे गतौ V.) I. 6. *PAR.* सीदामि, ससाद, सत्स्यामि, सत्तुं, सन्न. *r.* 327. 1) Ire, se movere. 2) Destrui, vexari, dolere: सीदन्ति मम गात्राणि fatiscunt mihi membra. BHAG. I. 29. NAL. IX. 26. XVI. 20. हृदयं सीदतीव मे cor tabescit quasi mihi. RAM. II. 49. 66. पङ्के गौर् इव सीदति in luto vacca veluti perit. MAN. IV. 191. HIT. P. p. 5. HITOP. p. 83. 97.

c. अव Perire: अवसीदन्नपि क्षुधा periens licet fame. MAN. IV. 187.

c. आ Aggredi, circumdare: स्वमायासन्न suâ magiâ circumdatus. (= आहन्न SCHOL.) NALOD. I. 37.

c. उत् Finiri, tolli: उत्सन्नोत्सवयज्ञ sublatis festis oblationibusque. SUND. II. 22.

c. प्र Favere: प्रसीद देवेश fave, o Deorum princeps. BHAG. XI. 25. 31. नो मणिभद्रः प्रसीदतु nobis Manibhadrus faveto. NAL. XII. 130. प्रसीद मे fave mihi. RAM. II. 60. 36. 49. 17. Veniam dare: याचिता न प्रसीदति rogata veniam non dat. RAM. II. 48. 10. INDR. V. 44. प्रसन्नात्मन् serena mente. BHAG. XVIII. 45. देवाः प्रसन्नास् ते Dii propitii *sunt* tibi. HID. I. 54. *It.* Purificari, sanctum fieri: न नामग्रहणाद् एव तस्य वारि प्रसीदति non nominis pronunciatione sane illius aqua consecratur. MAN. VI. 67.

c. वि Tremere, agitari: कृपया परयाविष्टो विषीदन्न् इदं अब्रवीत् misericordiâ summâ commotus tremens hoc dixit. BHAG. I. 28. मा विषीदत ne trematis. HITOP. p. 99. विषण्णवदन perterrito vultu. RAM. I. 62. 6. HITOP. p. 104. 123. *Causs.* BHARTRIH. p. 28.

सूद् (उ, क्षणने K. निवासे [WILKINSIUS *dat* निरासे.] V.) I. 1. *Atm.* सूदे, सुषूदे, सूदिष्ये *etc.* 1) Ferire, occidere: सत्त्ववन्तश्च सूदिताः diique occisi *sunt*. RAM. I. 33. 8. 2) Habitare [*vel* Ejicere, *juxta alteram lectionem.*]

c. नि *id.* 1. RAM. I. 24. 22.

सूद् (क, आश्रुतिहत्योः निरासे K. आश्रुतिहत्योः निवासे V.) I. 10. *Par.* सूदयामि, सूदयामास *etc.* Convenire, conspirare. Occidere. Ejicere. Habitare.

स्कद् (इ उ, उत्प्लुत्यगमने K. आप्लवे उद्गतौ उत्प्लुत्यगत्यां V.) I. 1. *Atm.* स्कदे, चस्कदे, स्कदिष्ये *etc.* 1) Subsilire, cadere: न स्कन्दते non cadit (interit) *pignus*. MAN. VII. 84. 2) Incedere. 3) Superfluere.

c. प्र *Par.* Prosilire: प्रस्कन्दन्न् इव संभ्रमात् prosiliens veluti velociter. Mah. Ex. 134.

स्कन्द् (इर् श्वो, सोषणे गतौ) I. 1. *Par.* स्कन्दामि, चस्कन्द, स्कन्दिष्यामि *etc.* 1) Ire, se movere. 2) Exsiccare, effundere: न रेतः स्कन्दयेत् क्वचित् non semen diffundat uspiam. Man. II. 180. मोघं स्कन्दितं चार्षभं vis perdita *erat* taurina. Man. IX. 50. *it.* Negligere: दर्शं चस्कन्दयन् पर्वपौर्णमासं च observationem haud negligens novae plenaeque lunae. (= चपरिहापयन् Schol.) Man. VI. 9.

c. सं + चव Invadere *hostem:* समवस्कन्दयेच्चैनं irruat in eum. Man. VII. 196.

स्वद् (उ म ष, स्वदने K. विदारे V.) I. 1. *Atm.* स्वदे, सस्वदे, स्वदिष्ये *etc.* Gustare. Conterere.

स्यद् (इ ऊ, क्लिन्नचलने K.) I. 1. *Atm.* स्यन्दे, सस्यदे, स्यदिष्ये *etc.* Se movere, currere: स्यन्दतां चपि नागानां मार्गा नष्टा वनोद्भवैः a currentibus etiam elephantis viae interclusae *erant* arboribus. Nal. XIII. 10.

स्यन्द् (उ व ऊ लृ, स्रवणे K. भ्रुतौ V.) I. 1. *Atm.* स्यन्दे, सस्यन्दे, स्यन्दिष्ये *etc.* Stillare, destillare.

***स्वद्** (क, चास्वादे क्षेदे K. स्वादे क्षेदे V.) I. 10. *Par.* स्वादयामि, स्वादयामास, स्वादयिष्यामि *etc.* Gustare. Findere.

***स्वद्** (ऊ, चास्वादने K. प्रीतिलिहोः V.) I. 1.) *Atm.* स्वदे, सस्वदे, स्वदिष्ये *etc.* Gustare. Delibare, diligere.

स्वद् (ऊ, प्रीतिलिहोः V.) I. 1. *Atm.* स्वदूदे, सस्वदूदे, स्वदूदिष्ये *etc.* Diligere. Delibare.

स्वर्द् (ऊ, चास्वादे K. प्रीतिलिहोः V.) I. 1. *Atm.* स्वर्दे, सस्वर्दे, स्वर्दिष्ये Gustare, delibare. Amare.

स्वाद् (उ, आस्वादे K.) I. 1. *Atm.* स्वादे, सस्वादे, स्वादिष्ये *etc.* Gustare, delibare.

c. आ *id.* फलान्यास्वादयति fructus gustando. Ram. I. 9. 41.

***स्विद्** (उ त्रि आ लृ, मोचने K. मोहस्नेहमोक्षे V.) I. 1. *Atm.* स्वेदे, सिषेदे, स्वेदिष्ये *etc.* Liberari. Amare. Ebrium esse, sopire.

c. प्र *id.* प्रस्विन्नमुखपङ्कज deformato faciei Loto. Ram. II. 72. 36.

***स्विद्** (ष अ लृ आर्द्रे, गात्रप्रक्षरणे K. स्विदि V.) I. 4. *Par. Atm.* स्विद्यामि, स्विद्ये; सिष्वेद, सिष्विदे *etc.* Sudare.

स्रद् (पुरीषोत्सर्गे K. उ शौ, स्रवणे V.) I. 1. *Atm.* स्रदे, असदे, स्रस्ये *etc.* Alvum dejicere.

स्राद् (अव्यक्ते शब्दे K. उ, स्वने V.) I. 1. *Atm.* स्वादे, असस्वादे, स्वादिष्ये *etc.* Sonum indistinctum edere.

स्लाद् (ई उ, सुखे K. मोदने स्वने V.) I. 1. *Atm.* स्लादे, असस्लादे, स्लादिष्ये *etc.* Felicem esse, gaudere. *Caus.* Exhilarare: स्लादयन् सर्वगात्राणि exhilarans omnia membra *cantus.* Ram. I. 4. 103.

c. आ *Caus. id.* रथनिर्घोषः ... ममास्वादयते चेतः currûs strepitus meam exhilarat mentem. (*Atm.* ob *metrum, vid. supra p.* 183. *not.*) Nal. XXI. 8. — c. प्र + आ *id.* क्षणात् प्रस्वादयन् mundum exhilarans. Ram. I. 9. 58.

अन्ध् (क त, दृक्क्षये) I. 10. *Par.* अन्धयामि, अन्धयामास, अन्धयिष्यामि *etc.* Visum amittere.

इन्ध् (ध त्रि ई उ, दीप्तौ K. ज्वलौ V.) II. 7. *Atm.* इन्धे, इन्धामास, इन्धिष्यामि, इन्धितुं, इद्ध. (*Caus.* एधयामि. *Pass.* इध्ये.) Urere: यं इद्धो न दहत्यग्निः quem incensus non urit ignis. Man. VIII. 115. *Caus.* Accendere: अग्निर् इवेधितः ignis veluti accensus. Ram. II. 48. 74.

c. सं *i. q. simpl.* समिद्धो ऽग्निः accensus ignis. BHAG. IV. 37. समिध्य च पावकं non alendo quoque flammam. MAN. II. 187.

ऋध् (न ऽ, वृद्धौ K. ऽ य लि र्, वृद्धौ V.) III. 5. *PAR.* ऋध्नोमि, आनर्ध, अर्धिष्यामि, अर्धितुं, ऋद्ध. Augeri, crescere.

c. सं *i. q. simpl.* कः क्षिपवंस् तान् समृध्नुयात् quisnam pessumdans eos, *opes* augere velit? MAN. IX. 315. राज्यं समृद्धं plenum imperium. BHAG. XI. 33. 29. समृद्धान् वनस्पतीन् अवहृत्य adultas arbores evellendo. HID. I. 11.

ऋध् (ऽ, वृद्धौ K.) I. 4. *PAR.* ऋध्यामि, आनर्ध, अर्धिष्यामि *etc.* Crescere, augeri.

एध् (ऽ, वृद्धौ) I. 1. *ATM.* एधे, एधामास, एधिष्यामि *etc.* Augere, crescere: नेहासौ सुखं एधते non hîc ille felicitatem auget. MAN. IV. 170. V. 45. RAM. II. 72. 79. भूमिसंप्राप्त्या पार्थिवो न तथैधते terrae acquisitione princeps non tantopere augetur. MAN. VII. 208.

क्रुध् (य लृ औ, रोषे K. कोपे V.) I. 4. *PAR.* क्रुध्यामि, चुक्रोध, क्रोत्स्यामि, क्रोद्धुं, क्रुद्ध. Irasci, furere: न क्रुध्यन्ति वरस्त्रियः haud irascuntur nobiles feminae. NAL. XVIII. 9. न क्रोद्धव्यं non irae indulgendum *est.* NALOD. IV. 10. क्रुद्ध iratus, furens. HID. I. 12. न हि शक्यं मया कर्तुं यत् ते न क्रुध्यते नृपः non enim potest a me perfici *quidquam*, de quo tibi non irascatur princeps. (*ATM. ob metrum, vid. p.* 183. *not.*) HID. I. 47. *ubi vid.* BOPP. *not.*

c. परि *i. q. simpl.* अप्रोषं परिचुक्रोध valde iratus fuit. RAM. II. 76. 45.

c. प्रति Iterum irasci, iram rependere: क्रुध्यन्तं न प्रतिक्रुध्येत् ergo iratum non irascatur. MAN. VI. 48.

क्षुध् (य लृ औ, बुभुक्षायां K. क्षुधि V.) I. 4. *PAR.* क्षुध्यामि, चुक्षोध, क्षोत्स्यामि, क्षोद्धुं, क्षुद्ध. Esurire: क्षुधित esuriens. NAL. XI. 12. NALOD. III. 44.

गन्धू (क उ, अर्दने K. हुहि V.) I. 10. *Atm.* गन्धये, गन्धयामास, गन्धयिष्ये *etc.* Petere, desiderare. Urgere, injuria afficere.

गर्धू (क, अभिकांक्षायां K. लिप्से V.) I. 10. *Par.* गर्धयामि, गर्धयामास, गर्धयिष्यामि *etc.* Desiderare, optare.

गाधू (अ उ, प्रतिष्ठालिप्सयोः K. प्रतिष्ठाग्रन्थयोः लिप्से V.) I. 1. *Atm.* गाधे, अगाधे, गाधिष्ये *etc.* Adornare. Serere. Optare.

गुधू (उ, क्रीडे) I. 1. *Atm.* गोधे, अजुगुधे, गोधिष्ये *etc.* Ludere. Jocari.

गुधू (य, परिवेष्टने K. वेष्टे V.) I. 4. *Par.* गुध्यामि, अगोध, गोधिष्यामि *etc.* Vestire, oblevare.

गुधू (ग, रोषे K. रुषि V.) IV. 9. *Par.* गुध्नामि, अगोध, गोधिष्यामि *etc.* Irasci.

गृधू (उ, अभिकांक्षायां K. इर् य उ, लिप्सायां V.) I. 4. *Par.* गृध्यामि, (*Aorist.* अगृधं.) अगर्ध, गर्धिष्यामि *etc.* Desiderare, appetere: मा गृधः कस्यचिद् धनं non appete cujusquam divitias. YADSHURV. FR. *ap.* CAREY *Gr.* p. 903.

दधू (उ, धारणे K. दानधृत्योः V.) I. 1. *Atm.* दधे, ददधे *s.* देधे, दधिष्ये *etc.* Tenere. Dare.

दधू (इ, पालने K.) I. 1. *Par.* दन्धामि, ददाध *s.* ददध, दधिष्यामि *etc.* Nutrire, sustentare.

नाधू (अ उ, याच्ञोपतापैश्वर्याशीःषु K. देवाशीरैश्वर्यार्थनेषु V.) I. 1. *Atm.* Rogare. Urere, turbare. Nobilem, potentem esse. Bene precari.

बधू (उ, बन्धने K. निन्दे बन्धे V.) I. 1. *Atm.* बधे, अबधे *s.* बेधे, बधिष्ये *etc.* Ligare. Maledicere, conviciari.

बधू (क, संयमने K. बन्धे V.) I. 10. *Par.* बाधयामि, बाधयामास *etc.* Ligare, constringere.

बन्ध् (ग क्र्यो, बन्धते K. बन्धे V.) IV. 9. *Par.* बध्नामि, अबन्ध, बन्त्स्यामि, बंद्धुं, बद्ध. *r.* 387. 468. (*Pass.* बध्ये.) Ligare, constringere: कर्मभिर् न स बध्यते operibus non ille constringitur (implicatur.) Bhag. IV. 14. सा वमिता वद्ध्वा नः स्वगुणैः कर्षति illa amata ligando nos virtutibus suis abripit. Nalod. IV. 15. *It.* Punire: बध्नीयात् पूजयेच्च वा puniat laudetve etiam. Hitop. p. 85.

c. अनु Retinere, tenere: तेषु किं भवतः स्नेहं अनुबध्नाति मानसं ergo illos quare tibi amorem retinet (fovet) animus? Tsakol. 28. *et intr.* नानुबध्नाति कुशलं non durat fortuna. Nal. XIII. 31.

c. नि *i. q. simpl.* न मां कर्माणि निबध्नन्ति non me opera impediunt. Bhag. IX. 9. IV. 41. रजो निबध्नाति देहिनं cupiditas constringit mortalem. Bhag. XIV. 7. न हन्ति न निबध्यते non occidit neque constringitur. (= बन्धनं न प्राप्नोति Schol.) Bhag. XVIII. 17. IV. 22.

c. परि Constringere: उवाच वाचा वाष्पपरिप्लुतया dixit voce lacrymis suffocata. Ram. II. 45. 13.

बन्ध् (क, बन्धने K. बन्धे V.) I. 10. *Par.* बन्धयामि, बन्धयामास, बन्धयिष्यामि *etc.* Ligare.

बाध् (क्र उ, विलोडने K. विहतौ V.) I. 1. *Atm.* बाधे, अबाधे, बाधिष्ये *etc.* Vexare, contristare: शूद्रो हि धनं आसाद्य ब्राह्मणान् एव बाधते Sudrus enim divitias adeptus Brachmanos vexat. (= पीडयति Schol.) Man. X. 129. मनो मे बाधते mentem meam contristat. Ram. II. 69. 3. महती ब्रह्मा मां बाधते magna aerumna me perturbat. Hitop. p. 68.

बुध् (इर् स अ, बोधने K. वेदने V.) I. 1. *Par. Atm.* बोधामि, बोधे; बुबोध, बुबुधे; बोधिष्यामि, बोधिष्ये; बोधितुं; बुद्ध. (*Pass.* बुध्ये.) Scire, cognoscere: तानि वर्षाण्यतीतानि बुबोधैकं अहर् यथा illos

annos praeteritos putabat unum diem veluti. RAM. I. 50. 13. *PASS.* सत्योवादित्वं कथायोगेन बुध्यते veracitas colloquio agnoscitur. HITOP. p. 29.

c. नि *id.* कर्मयोगं निबोधत applicationem ad opera cognoscite. MAN. II. 68. V. 146. निबोधेदं वचनं cognosce hunc sermonem. NAL. IX. 20. XXII. 6.

बुध् (श्नौ, अवबोधने K. विज्ञापने V.) I. 1. *PAR.* बोधामि, बुबोध, भोत्स्यामि *etc.* (*r.* 83. *c.* β.) Cognoscere. Certiorem facere.

बुध् (प उ श्नौ, अवगमने K. वेदने V.) I. 4. *ATM.* बुध्ये, बुबुधे, भोत्स्ये, बोद्धुं, बुद्ध. (*CAUSS.* बोधयामि.) Cognoscere, scire: न लुब्धो बुध्यते दोषान् non cupidus animadvertit vitia. RAM. II. 51. 6. प्रतिवाक्यं बुध्येथा: responsum animadvertas. NAL. XXII. 4. *It.* Expergisci: ततो दितिर् अबुध्यत deinde Ditis expergiscebatur. RAM. I. 37. 19. NAL. XIII. 19. *CAUSS.* Docere, monere: बोधयन्त: परस्परं monentes alter alterum. BHAG. X. 9.

c. अव Scire, noscere: किं नावबुध्यसे नियतं बन्धुसंश्रयं annon novisti constitutum cognatorum refugium? RAM. II. 57. 40. Expergisci: कच्चित् काले s वबुध्यसे num *justo* tempore expergisceris? RAM. II. 72. 50.

c. प्र *CAUSS.* Suscitare e somno: प्रसुप्तं न प्रबोधयेत् dormientem non suscitet. MAN. IV. 57. HID. III. 6.

c. प्रति Expergisci: सुखं प्रतिबुध्यते laetus expergiscitur. MAN. II. 163. HITOP. p. 135. *PASS. CAUSS.* प्रभातवेलां प्रतिबोध्यमान: matutinum tempus exspectando. RAM. I. 25. 42.

c. वि Expergisci: तयो: शब्देन महता विबुद्धास् ते eorum tumultu magno expergefacti illi. HID. IV. 24.

बुन्ध् (इर् उ ञ, निशामने) I. 10. *PAR. ATM.* बुन्धामि, बुन्धे; बुबुन्ध, बुबुन्धे; बुन्धिष्यामि, बुन्धिष्ये *etc.* Audire. Distinguere.

बुन्ध् (क, बन्धे) I. 10. *Par.* बुन्धयामि, बुन्धयामास, बुन्धयिष्यामि *etc.* Ligare.

मृध् (उन्दे K. उ अ, क्लिदि V.) I. 1. *Par. Atm.* मर्धामि, मर्धे; ममर्ध, ममृधे; मर्धिष्यामि, मर्धिष्ये *etc.* Humidum esse. Rigari.

मेध् (ऋ अ, संगमे K. वधमेधसंगेषु V.) I. 1. *Atm.* मेधे, मिमेधे, मेधिष्ये *etc.* Comitari.

c. सं *id.* तनया संमेधितः matre deductus. Ram. II. 49. 33. (*Ob metrum, credo,* समेधितः *legitur pro* संमेधितः.)

युध् (य उ ओ, संप्रहारे K. युद्धे V.) I. 4. *Atm.* युध्ये, युयुधे, योत्स्ये, योद्धुं, युद्ध. (*Causs.* योधयामि.) Pugnare, dimicare: युध्यस्व pugna. Bhag. XI. 34. अयुध्यत dimicabat. Tshand. II. 42. 43. युध्यमाने त्वयि te dimicante (pugnante.) Dhrit. 39. को हि दातुं न युध्यते quis enim *pro* datore non pugnat? Hitop. p. 114. *Causs.* Impugnare: दितिपुत्रान् अयोधयन् Ditis filios impugnabant. Ram. I. 36. 51. एकः शतं योधयति unus centenos impugnat. Hitop. p. 108. *It.* Aciem struere: दीर्घाल्लघूंश्चैव नरान् अग्रनीकेषु योधयेत् magnos macerosque viros in primam aciem collocet. Man. VII. 193. 191.

c. प्रति *i. q. simpl.* कथं भीष्मं अहं संख्ये इषुभिः प्रतियोत्स्यामि quomodo Bhishmum ego in proelio sagittis impugnabo. Bhag. II. 4.

रध् (उ लृ य, हिंसायां K. हिंसने पाके V.) I. 4. *Par.* रध्यामि, रराध *s.* ररध, रधिष्यामि *etc.* Occidere. Coquere.

c. अप *Causs.* Punire: नाहं अपराध्यः non ego puniendus *sum.* Hitop. p. 81.

राध् (य ओ, संसिद्धौ K. सिद्धौ V.) I. 1. *Par.* राध्यामि, रराध, रात्स्यामि *etc.* Perfici, absolvi.

c. आ *Causs.* Colere, propitium facere *Numen*: भगवान् चिरं आराधितः Bhagavan diu cultus *erat.* Hitop. p. 121. तपसाराधितो

मुनिः austeritate placatus Munis. RAM. I. 32. 6. आराधयति परलोकं flagitat (nancisci cupit) futuram vitam. RAM. II. 47. 6. *It.* Moderare, regere: धर्मेणाराध्य प्रजाः justitiâ dominare in subditos. RAM. I. 15. 31. — c. उप + आ Colere, ministrare: धनिनं वाप्युपाराध्य वैश्यं शूद्रो जिजीविषेत् divitive etiam ministrans Vaisyo Sudrus victum quaerat. MAN. X. 121.

राध् (न श्नौ, संसिद्धौ K. सिद्धौ V.) III. 5. *PAR.* राध्नोमि, रराध, रात्स्यामि *etc.* Perfici, absolvi.

रुध् (य उ श्नौ, अभिलाषे K. कामे V.) I. 4. *ATM.* रुध्ये, रुरुधे, रोत्स्ये *etc.* Desiderare, amare: [*Nonnisi cum* अनु *occurrere dicitur.*] धर्मं एवानुरुध्यन्ति justitiam quoque amant (colunt. *PAR. ob metrum?*). NAL. IV. 10.

रुध् (ध अ ञि इर् श्नौ, आवरणे K. आवृतौ V.) II. 7. *PAR. ATM.* रुणद्धि, रुन्धे; रुरोध, रुरुधे; रोत्स्यामि, रोत्स्ये; रोद्धुं; रुद्ध. (*r.* 468. 6.) Constringere, includere: रुरुधुः मिथिलां obsederunt Mithilam *urbem.* RAM. I. 53. 20. रुद्धा वाणाजालेन impliciti conjectis retibus. RAM. I. 25. 25. गृहे रुद्धाः domi inclusae (custoditae.) MAN. IX. 12. प्राणापानगती रुद्ध्वा respirationis et exhalationis meatum praecludendo. BHAG. IV. 29. मर्म मे निशितः शरः .... रुणद्धि vitam meam acuta sagitta destruit. RAM. II. 48. 75.

c. उप Perturbare, impedire, coërcere: उपरुध्यारिं perturbando hostem. HITOP. p. 115. MAN. VII. 195. प्राणान् उपरुणत्सि मे vitales spiritus perturbas mihi. RAM. II. 59. 64. धर्मो यत्रोपरुध्यते officium (justitia) ubi impeditur (coërcetur.) MAN. VIII. 348.

c. नि *i. q. simpl.* विप्रदुष्टां स्त्रियं भर्ता निरुन्ध्याद् एकवेश्मनि impudentem mulierem maritus includat singulo conclavi. MAN. XI.

176. मनो हृदि निरुध्य mentem in corde cohibendo. BHAG. VIII. 12.

c. प्रति *id.* यज्ञम् चेत् प्रतिरुद्धः स्यात् sacrificium si turbatum sit. MAN. XI. 11. *It.* Objurgare, vituperare: प्रतिरुध्य गुरुं accusando (vituperando) praeceptorem. (= गुरोश्च मिथ्याभिशापं उत्पाद्य. SCHOL.) MAN. XI. 88.

c. वि Coërcere, refraenare: धर्माविरुद्धो भूतेषु कामो ऽस्मि lege non coërcita in animantibus libido sum. (= धर्मेणाविरुद्धः स्वदारेषु पुत्रोत्पत्तिमात्रोपयोगी कामो ऽहं इति. SCHOL.) BHAG. VII. 11. ते विरुद्धं फलं भविष्यति tibi ingrata merces erit. HITOP. p. 70. *It.* Objurgare, maledicere: परस्परविरुद्धाः alter alterum objurgantes. MAN. VII. 152.

c. सं *i. q. simpl.* मार्गं संरुध्य viam obstruendo. NAL. XIII. 10. लक्ष्मीर् नैव तान् संरुणद्धि Fortuna haud sane eos (sapientes) perturbat. BHARTRIH. p. 44.

वध् (हिंसायां K. गतौ V.) I. 1. *PAR.* वधामि, (*Aorist.* III. अवधिं.) ववाध *s.* ववध, वधिष्यामि *etc.* Occidere, perdere: मा नो धर्मो हतो वधीत् ne nos officium neglectum perdat. (*r.* 319.) MAN. VIII. 15. DHRIT. 73.

वर्ध् (क, पूर्तिच्छिदोः) I. 10. *PAR.* वर्धयामि, वर्धयामास, वर्धयिष्यामि *etc.* Implere. Findere.

वाध् (ऋ ऊ, विलोडने K. विहतौ V.) I. 1. *ATM.* वाधे, ववाधे, वाधिषे *etc.* [*Scribitur etiam* बाध्.] Ferire, vexare, perturbare: सर्वान् नो वाधते omnes nos vexat. RAM. I. 13. 12. त्रैलोक्यं वाधते भृशं triplicem mundum vexat magnopere. RAM. I. 19. 21.

c. प्र *id.* समुच्छ्रितान् एव तरून् प्रवाधते alte erectas profecto arbores disrumpit. HITOP. p. 70.

विध् (श, विधाने K. विधौ V.) I. 6. *Par.* विधामि, विवेध, वेधिष्यामि, वेधितुं, विधित. Adornare, regere. *It.* Dividere, vulnerare.

वृध् (क, भाषार्थे K. रीप्सौ V.) I. 10. *Par.* वर्धयामि, वर्धयामास, वर्धयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere.

वृध् (उ ऊ व लृ, वृतौ) I. 1. *Atm.* वर्धे, ववृधे, वर्धिष्ये, वर्धितुं, वृढ. (*Caus.* वर्धयामि.) Crescere, adolescere. Nalod. I. 17. Augeri: सुकृतिनां कीर्तिश् चिरं वर्धतां proborum gloria diu augeatur. Hitop. p. 160. *Caus.* Augere: बलं देवानां वर्धयन्ति potestatem Deorum augent. Sund. II. 10. शोकं मे वर्धयसि dolorem meum auges. Nal. IX. 34.

c. अभि *i. q. simpl.* रागो ऽभिवर्धते cupido augetur. Nal. VIII. 44. हविषा कृष्णावर्त्मेव भूय एवाभिवर्धते botyro sacrificus ignis veluti denuo sane augetur. Man. II. 94.

c. प्र *i. q. simpl.* निद्रा प्रवृद्धा aucta somnolentia. Hid. I. 20.

c. वि *id.* मृगैः सार्धं विवृद्धः feras inter adultus. Ram. I. 8. 53. व्यवर्धत हृच्छयः augebatur desiderium. Nal. I. 17.

व्यध् (य श्नौ, ताडने K. ताडे V.) I. 4. *Par.* व्यधामि, विव्याध *s.* विव्यध, व्यत्स्यामि, व्यद्धुं, विद्ध. Vulnerare, ferire: सार्थायणिस् त्रिभिर् भल्लैर् विव्याध पाण्डवं. Arthayanis tribus telis feriit Panduis filium. Mahabh. *ap.* Bopp. *Gramm. r.* 257. विद्धः शरशतैर् अपि vulneratus sagittarum centuriis quoque. Hitop. p. 56.

c. प्र Frangere: प्रविद्धकलसोद्भव fractâ urnâ aquariâ. Ram II. 48. 68.

शुध् (य लृ श्नौ, शौचे V.) I. 4. *Par.* शुध्यामि, शुशोध, शोत्स्यामि, शोद्धुं, शुद्ध. (*Caus.* शोधयामि.) Purificari, lustrari: अकामतः कृतं पापं वेदाभ्यासेन शुध्यति invito perpetratum crimen Vedorum lectione abluitur. Man. XI. 46. न हि हस्तावसृग्दिग्धौ रुधिरेणैव शुध्यतः non enim manus cruore infectae, sanguine lustrandae

sunt. MAN. III. 132. *Etiam Atm. e. g.* न हि मे शुध्यते भावः non enim mihi serenatur animus. NAL. VIII. 18. *Causs.* Purificare, lustrare: अमेध्यं वपु शोधयेत् sordes cito auferat. MAN. IX. 282. सुनन्दा शोधयामास पिप्लुप्रच्छादनं मलं Sunanda abluit naevum tegentem sudorem. NAL. XVII. 10. RAM. I. 53. 14. MAN. VIII. 202.

c. वि *id. e. g.* विशुद्ध purus. BHAG. XVIII. 51.

c. सं *id. e. g.* संशोध्य त्रिविधं मार्गं purgando (muniendo) triplicem viam. MAN. VII. 185. संशुद्धकिल्बिष purus a peccato. BHAG. VI. 45.

शुन्ध् (शुठौ) I. 1. *Par.* शुन्धामि, शुशुन्ध, शुन्धिष्यामि *etc.* Purificare. (CAREYUS *scribit* शुठ्.)

शुन्ध् (कि ऊ, शुठौ) I. 1 *et* 10. *Atm.* शुन्धे, शुन्धये; शुशुन्धे, शुन्धयामास *etc.* Purificare. (CAREYUS *dat* शुठ्.)

शृध् (उ लृ व ऊ, प्राब्दकुत्सायां K. पर्दे V.) I. 1. *Atm.* शर्धे, शशृधे, शर्धिषे *etc.* Pedere.

शृध् (उ ञ, उन्दे K. क्लेदने V.) I. 1. *Par. Atm.* शर्धामि, शर्धे; शशर्ध, शशृधे *etc.* Madescere. Irrigare.

शृध् (क ऊ, प्रहसने) I. 10. *Par.* शर्धयामि, शर्धयामास, शर्धयिष्यामि *etc.* Ridere.

*सध् (न, ञिधांसायां K.) III. 5. *Par.* सध्नोमि, ससाध *s.* ससध, सधिष्यामि *etc.* Occidere, ferire velle.

*सध् (गत्यां V.) I. 1. *Par.* सर्धामि, ससर्ध, सर्धिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

*साध् (न श्नो, संसिठौ K. सिठौ V.) III. 5. *Par.* साध्नोमि, ससाध, सात्स्यामि *etc.* Perfici, absolvi.

*साध् (य ऊ, संसिठौ K. सिठौ V.) I. 4. *Par.* साध्यामि, ससाध, साधिष्यामि *etc.* (*Causs.* साधयामि. *Pass.* साध्ये.) Perfici, absolvi.

Caus. Efficere: साधयन्तीह तत् पदं efficiunt illum statum. (eam conditionem.) Man. VI. 75. अस्य मरणं साधयितव्यं neces ejus perficienda est. Hitop. p. 47. 71. 74. 107. साधयन्ति कार्याणि perficiunt negotia. Hit. P. p. 8.

c. परि *i. q. simpl.* सामा परिसाधयेत् mansueto agat. Man. VIII. 187.

*सिध् (उ, गत्यां) I. 1. *Par.* सेधामि, सिषेध, सेधिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

*सिध् (उ, शास्त्रे माङ्गल्ये च K. शिवे शास्त्रे V.) I. 1. *Par.* सेधामि, सिषेध, सेधिष्यामि *etc.* Adornare, perficere, absolvere.

c. अप Compensare: तत् पापं अपसेधति illud peccatum compensat. (= अपनुदति Schol.) Man. XI. 198.

c. प्रति *Caus.* Telum intendere in aliquid: तं काकं प्रत्यसेधयत् in illam cornicem dirigebat *telum.* Ram. II. 70. 39.

*सिध् (य उ ओ, संराधौ K. सिद्धौ V.) I. 4. *Par.* सिध्यामि, सिषेध, सेत्स्यामि *etc.* Absolvi, perficere: पुरुषकारेण विना दैवं न सिध्यति sine humano labore fatum non impletur. Hit. P. p. 6.

c. प्र *id.* शरीरयात्रापि च ते न प्रसिध्येदकर्मणः corporis sustentatio quoque tibi haud procedat otioso. Bhag. III. 8. तासां आशाश्चितं त्वत्प्रसादात् प्रसिध्यतां earum vota tuo favore impleantur. Ram. I. 64. 73. वेदात् सर्वं प्रसिध्यति ex Vedo integrum consummatur (cognoscitur.) Man. XII. 97.

c. प्रति Interdicere, vetare: प्रतिषिध्य प्रबोधकनिस्वनं interdicens matutinum concentum. Ram. II. 60. 59.

*स्तिध् (न उ, आस्कन्दने K.) III. 5. *Atm.* स्तिधुवे, तिष्टिधे, स्तेधिष्ये *etc.* Opponere, impedire, coërcere.

स्पर्ध् (ङ, परपराभवेच्छायां K. संहर्षे V.) I. 1. *Atm.* स्पर्धे, पस्पर्धे, स्पर्धिषे *etc.* Certare, pugnare: संग्रामे स्पर्धते कृष्णां in pugna certat cum Krishno. Dhrit. 67.

अन् (य ङ, प्राणाने) I. 4. *Atm.* अन्ये, आने, अनिष्ये *etc.* Vivere, respirare.

अन् (ल घ, प्राणाने) II. 2. *Par.* अनिमि, आन, अनिष्यामि *etc. r.* 354. Vivere, respirare.

कन् (ई ञि, दीप्तौ K. प्रीतिगतिषुतौ V.) I. 1. *Par.* कनामि, चकान *s.* चकन, कनिष्यामि *etc.* Lucere. Exhilarare. Ire, se movere.

कून् (क त ङ, संकोचे) I. 10. *Par.* कूनयामि, कूनयामास *etc.* Corrugare. [*Scribitur etiam* कूण्.]

खन् (उ ञ, अवदारणे K. विदारे V.) I. 1. *Par. Atm.* खनामि, खने; चखान *s.* चखन, चखने; खनिष्यामि, खनिष्ये; खनितुं; खात. (*Pass.* खन्ये.) Fodere: बिलं खनित्वा speluncam effodiendo. Hitop. p. 34. पृथिवी सर्वा खन्यते universa terra perfoditur. Ram. I. 32. 52. 34. 6.

c. उत Effodere: उत्खातं क्षितितलं effossum terrae solum. Bhartriharis p. 62. — c. प्र + उत् *idem* प्रोत्खनन्त एकैकयोत्तनं भूमेः effodientes quisque unum Yodshanum terrae. Ram. I. 32. 40.

c. नि Infodere, defodere. Hitop. p. 39.

चन् (य, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* चनामि, चचान *s.* चचन, चनिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

चन् (शब्दे) I. 1. *Par.* चनामि, चचान *s.* चचन, चनिष्यामि *etc.* Sonum edere.

जन् (लि म र्, जनने K. जतौ V.) II. 3. *Par.* जजन्मि, जजान *s.* जजन, जनिष्यामि *etc. r.* 375. 453. Producere, generare.

जन् (य म ई ऊ, प्रादुर्भावे K. जतौ V.) I. 4. *Atm.* जाये, जत्से, जनिष्ये, जनितुं, जात. Nasci, oriri: शूद्रायां ब्राह्मणाज् जातः ex Sudra *muliere* a Brachmano *patre* procreatus filius. Man. X. 64. Ram. II. 48. 79. मृतः को न जायते quisnam mortuus haud *aliquando* natus fuit? Hit. P. p. 4. (ex Bhartrih. p. 58.) भूमेर् भतानि जज्ञिरे e terra animalia nata sunt. Ram. II. 47. 33. सप्त स्रोतांसि जज्ञिरे septem fluvii orti sunt. Ram. I. 35. 15. शब्दो जायते तुमुलः strepitus exoritur magnus. Ram. II. 55. 19. यष्टुं मतिर् अजायत sacrificandi consilium nascebatur. Ram. I. 48. 5. जातस्नेह्, जातमन्मथ ortum amorem habens (amore captus.) Br. I. 18. Indr. IV. 17. *It.* Fieri, evadere, esse: सा विरराजायतया वीक्ष्य दृशा तं स्मरातुरा जायत या illa splendebat, quae, aperto tuita oculo illum, recordationis plena erat. (अजायत = अभूत् Schol.) Nalod. I. 42. *Causs.* Producere, generare: कौशल्याजनयद् रामं Kausalya peperit Ramum. Ram. I. 15. 83. लोभो जनयते तृषां libido generat sitim. Hitop. p. 37.

c. अनु Postea nasci; यदि पुत्रो ऽनुजायते si filius postea nascitur. Man. IX. 134.

c. अभि 1) Enasci, oriri: कामात् क्रोधो ऽभिजायते ex cupiditate ira enascitur. Bhag. II. 62. 2) Denuo nasci, renasci: न स भूयो ऽभिजायते is non amplius renascitur. Bhag. XIII. 23. VI. 41. अनभिजात ignobili loco natus. Mah. Ex. p. 134.

c. उप 1) Nasci, oriri: निर्गुणं नापत्यं उपजायते virtutis expers non proles nascitur. Hit. P. p. 7. संगस् तेषूपजायते propensio erga eas (res sensuales) oritur. Bhag. II. 62. XIV. 11. उपजातविश्वास natam fiduciam habens (fiduciae plenus). Hitop.

p. 102. 2) Iterum nasci, regenerari: सर्गे ऽपि नोपजायन्ते in *nova* creatione quoque haud denuo nascuntur. BHAG. XIV. 2.

c. द्वि *transit.* Parere: यक्षी पुत्रं व्यजायत Yakshi filium peperit. RAM. I. 24. 9.

c. सं Nasci: तस्मान् मरीचिः संजज्ञे ab illo Maritshis generatus fuit. RAM. I. 57. 20. अष्टौ संजज्ञिरे पुत्राः octo nati sunt filii. RAM. I. 40. 49. Oriri: पाण्डुपुत्राणां मूर्छेव समजायत Panduidarum deliquium quasi subortum est. HID. I. 14. *Causs.* Generare, efficere: तस्य संजनयन् हर्षं शंखं दध्मौ illius effecturus gaudium, concham inflavit. BHAG. I. 12.

जन् (क, जनने K.) I. 10. *Par.* जनयामि, जनयामास, जनयिष्यामि *etc.* Producere, generare. *Vid.* जन्. I. 4. *Causs.*

तन् (दृ ज उ, विस्तारे K. विस्तृतौ V.) III. 8. *Par. Atm.* तनोमि, तन्वे; ततान *s.* तनन, ततने *s.* तेने; तनिष्यामि, तनिष्ये; तनितुं; तत. Expandere, extendere: अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वं इदं ततं indelibile vero illud scias, a quo universum hocce expansum *est.* BHAG. II. 17. VIII. 22. TSHAND. IV. 3. तापतत dolore excruciatus. (तापेन ततो व्याप्तः कामज्वरपीडितः SCHOL.) NALOD. I. 21. गतिं इह नलो ऽतनोद् यानेन iter huc Nalus tendebat vehiculo. (अतनोत् = अकरोत् SCHOL.) NALOD. I. 20.

c. द्वि Expandere, creare: एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे sic varia sacrificia instituta *sunt* ex Numinis ore. BHAG. IV. 32. व्यतनोत् सुरयोगं exhibuit Deorum cultum. (= देवार्चनं अकरोत् SCHOL.) NALOD. I. 54.

c. अनु + सं *i. q. simpl.* अधश्च मूलान्यनुसंततानि infraque radices expansae. BHAG. XV. 2.

तन् (कि उ, अठोपतापयोः K. उपकृतौ अठाधातशब्दोपतापयोः V.) I. 1 *et* 10. *Par.* तनामि, तनयामि; ततान *s.* तनन, तनयामास *etc.* Cre-

dere. Dolorem pati. Adjuvare. Incredulum esse. Sonum edere.

दान् (उ अ, अवखण्डने K. अार्त्तवे छिदि V.) I. 1. *Par. Atm.* दानामि, दाने; ददान, ददाने; दानिष्यामि, दानिष्ये *etc.* Caedere, amputare.

दान् (दाने K.) I. 1. *Par. Per quattuor priores formas substituitur radix* यच्छ्. *Ceteroquin i. q.* दा.

धन् (रवे) I. 1. *Par.* धनामि, दधान *s.* दधन, धनिष्यामि *etc.* Sonum edere.

धन् (ल लि र्, धान्ये) II. 3. *Par.* दधन्मि, दधान *s.* दधन, धनिष्यामि *etc.* Frugiferum esse.

धन् (क त, शब्दे) I. 1. *Par.* धनयामि, धनयामास, धनयिष्यामि *etc.* Sonare.

धन् (क, शब्दे K. मि, रवे V.) I. 10. *Par.* धानयामि, धानयामास, धानयिष्यामि *etc.* Sonum edere.

पन् (व्यवहारे K. अ, ईडे V.) I. 1. *Par. Atm.* पनामि, पने; पपान *s.* पपन, पपने *s.* पेने; पनिष्यामि, पनिष्ये *etc.* Emere, vendere. Celebrare.

बन् (द् उ उ, याचने) III. 8. *Atm.* बन्वे, बबने *s.* बेने, बनिष्ये *etc.* Petere, expetere.

मन् (द् उ उ, बोधने K. बोधे V.) III. 8. *Atm.* मन्वे, ममने *s.* मेने, मनिष्ये *etc.* Cogitare, credere: स्तनविनिहितं अपि हारं उदारं सा मनुते कृशतनुर् इव-भारं pectori impositum quoque monile pulchrum illa credit, macera, instar oneris. Gitagov. IV. 3. 1. Nalod. III. 23.

मन् (य उ अौ, ज्ञाने K. बोधे V.) I. 4. *Atm.* मन्ये, (*Aorist. I.* अमंसि), ममने *s.* मेने, मंस्ये, मन्तुं, मत. Cogitare, credere: स्त्रीरत्नभूतां त्वां लोके मन्यामहे mulierum margaritam te in mundo credimus.

TSHAND. V. 113. अलिनं आत्मानं मन्यसे fortem temetipsum credis. HID. IV. 14. BHAG. II. 26. NAL. X. 13. प्रापुत्कालं अमन्यत aggressum *idoneum* tempus esse putabat. NAL. V. 16. VII. 8. BR. I. 30. तं मेने नलं नृपं eum putavit *esse* Nalum regem. NAL. V. 12. XXI. 6. BHAG. XI. 41. यदि मन्यसे si putas (si ita tibi videtur.) NAL. XVI. 34. IX. 3. न मां अर्हसि अन्यथा मन्तुं non me velis aliter credere (alius rei suspicari). INDR. V. 41. *It.* Meminisse, meditari: त्वद् अन्यं पुरुषं न सा मंस्यति alium quam te virum non illa recordabitur. NAL. I. 21. Aestimare: विदितो न ते मन्ये ऽहं राघवं यथा cognitum non tibi *est*, quanti Raghuis filium ego aestimem. RAM. II. 57. 13.

c. अनु Idem cogitare, consentire: यदि कन्यानुमन्यते si filia consentit. MAN. IX. 97. अनुमत licentiam impetratus. MAN. III. 4. अनुमतं decretum. RAM. II. 59. 24.

c. अभि *i. q. simpl.* अपरदारान् राजपुत्रो ऽभिमन्यते de alius uxore regis filius cogitat. RAM. II. 56. 39. MAN. X. 95. अनभिमत inexspectatus. HIT. P. p. 9. Colere, aestimare. HITOP. p. 64.

c. अव Spernere: पण्डितान् मावमंस्थास् तृणं इव लघु eruditos ne parvi aestimes, culmum veluti levem. BHARTRIH. p. 44. HID. III. 10. MAN. VIII. 84. *Etiam PASS.* स सर्वैर् अवमन्यते is ab omnibus spernitur. HITOP. p. 67.

c. सं *i. q. simpl.* संमत honoratus. INDR. I. 11.

मन् (क उ, स्तम्भे K. गर्वके V.) I. 10. *ATM.* मानवे, मानयामास, मानयिष्ये *etc.* Arcere, impedire. Superbum esse.

मन् (अर्चे V.) I. 1. *PAR.* मनामि, ममान *s.* ममन, मनिष्यामि *etc.* Colere, honorare.

मान् (पूजायां, *al.* जिज्ञासायां K. अर्चे V.) I. 1. मानामि, ममान, मानिष्यामि *etc.* Colere. Perscrutare scientiam.

मान् (क, पूजायां K. अर्चे V.) I. 10. *Par.* मानयामि, मानयामास, मानयिष्यामि *etc.* Colere, honorare: न मानयसि मां non honoras me. Nal. XII. 24. मानयन्तो हि ते venerantes quidem illi. Ram. I. 33. 16. Indr. IV. 11. मानित honoratus. (= पूजित Schol.) Nalod. I. 28.

मान् (पूजायां K. उ, विचारे अर्चे V.) I. 1. *Atm.* मान्ते, ममाने, मानिष्ये *etc.* Colere, honorare. Indicare.

वन् (उ, हिंसायां K. I. 1. *Par.* वनामि, ववान *s.* वक्वन, वनिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

वन् (संभक्ती K. संभक्तिशब्दयोः V.) I. 1. *Par.* मनामि, ममान *s.* मक्मन, मनिष्यामि *etc.* Servire. Sonum edere.

वन् (कि, उपकृती K. उपकृती अठाबातशब्दोपतापयोः V.) I. 1 *et* 10. *Par.* वनामि, वनयामि; ववान *s.* वक्वन, वनयामास *etc.* Juvare. Incredulum esse. Sonum edere. Calefacere.

वन् (म उ, व्यवहारे) I. 1. *Par.* वनामि, ववान *s.* वक्वन, वनिष्यामि *etc.* Emere, vendere.

वन् (ट् उ उ, याचने) III. 8. *Atm.* वन्ते, वक्वने *s.* वेने, वनिष्ये *etc.* Petere, desiderare. Hinc वनिता dilecta, amata, uxor. Ram. II. 69. 25. Gratak. 5. Nalod. I. 49. IV. 15.

शान् (तेजने K. अ, तेजे V.) I. 1. *Par.* शानामि, शाने; शशान, शशाने; शानिष्यामि, शानिष्ये *etc.* Acuere.

शुन् (श्र, गतौ K. गत्यां V.) I. 6. *Par.* शुनामि, शुशोन, शोनिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

***सन्** (संभक्ती) I. 1. *Par.* सनामि, ससान *s.* सक्सन, सनिष्यामि *etc.* Servire.

***सन्** (ट् अ उ, दाने) III. 8. *Par. Atm.* समोमि, सन्वे; ससान *s.* सक्सन, ससने *s.* सेने; सनिष्यामि, सनिष्ये *etc.* Dare.

*स्तन् (मि, शब्दे) I. 1. *Par.* स्तनामि, तस्तान *s.* तस्तन, स्तनिष्यामि *etc.* Sonum edere, clamare.

c. नि *id.* विचकर्ष बलात् वृक्षां निष्टनन्तीं महीतले abripuit violenter vetulam, clamantem humi. Ram. II. 58. 23. पितुः शरीरनिर्वाणं निष्टनन् विषसाद patris corpus exsangue clamans deploravit. Ram. II. 62. 8.

स्तन् (क त, मेघशब्दे K. अभ्रशब्दे V.) I. 10. *Par.* स्तनयामि, स्तनयामास, स्तनयिष्यामि *etc.* Tonare.

स्तेन् (क त, चौर्ये) I. 10. *Par.* स्तेनयामि, स्तेनयामास, स्तेनयिष्यामि *etc.* Furari.

स्वन् (क त, शब्दे K. ध्वाने V.) I. 10. *Par.* स्वनयामि, स्वनयामास, स्वनयिष्यामि *etc.* Sonum edere.

स्वन् (मि, शब्दे) I. 1. *Par.* स्वनामि, सस्वान *s.* सस्वन, स्वनिष्यामि *etc.* Sonum edere: तेन शब्देन विहगाः प्रतिबुद्धाः सस्वनुः illo strepitu aves expergefactae cecinerunt. Ram. II. 50. 4. शब्दाः स्वनन्तः nubes tonantes. Ghatak. 5.

स्वन् (क, अवतंसने K. तंसने) I. 10. *Par.* स्वनयामि, स्वनयामास, स्वनयिष्यामि *etc.* Adornare, vestire.

हन् (ल, हिंसागत्योः K. ल श्री, वधे गतौ V.) II. 2. *Par.* हन्मि, जघान *s.* जघन, हनिष्यामि (*Fut.* I. हन्तास्मि.), हन्तुं, हत. (*Pass.* हन्ये. *Caus.* घातयामि. *Desid.* जिघांसे.) 1) Ire, se movere. 2) Occidere, ferire: अहं एनं हनिष्यामि ego illum occidam. Hid. III. 7. जघान तुरगान् वाणैः occidit equos sagittis. Tshand. III. 4. VI. 16. हा हतो ऽस्मि vaeh mihi, occidi. Hitop. p. 20. *Et transl.* एकश् चन्द्रस् तमो हन्ति unica luna tenebras discutit. Hit. P. p. 4. हतज्योतिः privatus *oculorum* lumine. Hitop. p. 143. वीर्यं अस्य हन्यां fortitudinem illius devincam. Ram. I. 24. 13. व्यथां जहि स्वबुद्ध्या dolorem vince tuâ sapientiâ. Bh.

II. 3. *Causs.* Jubere necem *alicujus.* BHAG. II. 21. MAH. EX. 129. *Desid.* NAL. XIII. 8. HID. IV. 15.

c. अभि Ferire: शूलेनाभिजघान तं clavâ percussit eum. TSHAND. IX. 28. अभिहन्तु चापदः repellito quoque infortunium. TSHAND. V. 82. शापेनाभिहतः exsecratione ictus. NAL. XXIV. 18. *Praesertim quoque* instrumentum musicum tractare: सहसा चाभ्यहन्यन्त दुन्दुभयः सुमहास्वनाः subitoque pulsabantur tympana altisona. RAM. II. 60. 57. शंखाश्च भेर्यश्च अभ्यहन्यन्त et conchae *inflabantur* et tympana pulsabantur. BHAG. I. 13.

c. आ Percutere, vulnerare: शूकरः शरेणाहतः aper sagittâ vulneratus *est.* HITOP. p. 40. आजघान शरैर्देवीं feriit sagittis Devim. TSHAND. IX. 29.

c. उत Tollere, efferre: महार्णवस्यापततस् तोयवेगं इवोद्धतं oceani aestuantis impetuosus accessus veluti surgens. RAM. II. 60. 81.

c. उप *i. q. simpl.* लोभोपहतचेतः libidine tactam mentem habens. BHAG. I. 38. HID. II. 29. NAL. VII. 14. अज्ञोपहत ignorantiâ afflictus. (= अज्ञानं प्राप्तः SCHOL.) BHARTRIH. p. 61. अनुपघ्नन् पितृद्रव्यं haud minuens patris heredium. MAN. IX. 208.

c. नि *id.* रामे निहतचेतसः in Ramum defixis mentibus. RAM. II. 63. 52. ते गतिं दिव्यां निहन्मि tibi viam ad coelum obstruo. RAM. I. 62. 40. दैवं निहत्य कुरु पौरुषं Fatum profligando, fac quod hominis est. HIT. P. p. 6. BHAG. XI. 33. SUND. IV. 19. — c. वि + नि *id.* NAL. XIII. 15.

c. प्र Profligare, repellere: पाप्मानं प्रजहि ह्येनं scelestam profliga nimirum illam *cupiditatem.* (SCHLEGELIUS *conjunctim dedit* प्रजहिह्येनं; *quem vero ibi suspicatus est Imperativum radicis*

हा, *is foret* प्रजहीहि. *En tibi Scholiastae verba:* प्रजहि घातय यद्वा प्रजहि परित्यज।) BHAG. III. 41.

c. प्रति Ferire, laedere: बुद्धिर् अप्रतिहता mens illaesa. HITOP. p. 35. प्रतिहतधी afflicta mente. (= दुष्टा बुद्धिर् यस्य SCHOL.) BHARTRIH. p. 63.

c. वि *PASS.* Excruciari: त्वं तु मिथ्या विहन्यसे tu autem frustra excruciaris. RAM. II. 76. 32.

c. सं Colligere, conjungere: संहत्य हस्तौ conjungendo manus. MAN. II. 71. संहत coacervatus. INDR. I. 6.

आप् (न लृ, व्याप्तौ K. व्यापने V.) III. 5. *PAR.* आप्नोमि, आप्नुवे; आप, आपे; आप्स्यामि, आप्स्ये; आप्तुं; आप्न. (*PASS.* आप्ये. *CAUSS.* आपयामि. *DESID.* ईप्से.) Nancisci, adipisci: स्वर्गफलं आप्नुयात् coelestem frugem (voluptatem) adipiscatur. INDR. IV. 13. श्रेयो ऽहं आप्नुयां salutem ego adipiscerer. BHAG. III. 2. तिरस्कारं आप्नोति convicia nanciscitur. HITOP. p. 138. *It.* Pervenire ad locum: आरामं आपद् उत्तमं eremitarum sedem offendebat eximiam. NALOD. II. 22.

c. अभि *DESID.* Desiderare, exoptare: स्वर्गं गन्तुं अभीप्सति coelum adire cupit. RAM. I. 47. 3. 11. 30. सेनापतिं अभीप्सन्तः exercitus ducem exoptantes. RAM. I. 31. 31.

c. अव *i. q. simpl.* परां प्रीतिं अवापतुः eximium gaudium adepti sunt. SUND. IV. 4. BR. II. 31. NAL. XIV. 19. तूर्णं पारं अवापुवन् celeriter ulteriorem ripam assequebantur. HID. I. 2. NALOD. III. 42. नृत्यं गीतं च चित्रसेनाद् अवाप्नुहि saltationem cantumque a Tshitraseno nanciscere (disce). INDR. III. 6. — c. सं + अव

id. ब्रह्मत्वं समवाप्स्यसि Numinis dignitatem adipisceris. RAM. I. 50. 29.

c. परि *e. g.* पर्याप्त sufficiens, aptus, idoneus: पर्याप्तो भृत्यवृत्तये sufficiens ad victum et vitam. MAN. XI. 7. पर्याप्तं बलं idoneus exercitus. BHAG. I. 10. MAN. VII. 76. NAL. XI. 8.

c. प्र *i. q. simpl.* प्राप्स्यसि स्वर्गं adipisceris coelum. BHAG. II. 37. 57. HID. I. 44. त्वत् प्रसूतिः प्राप्ता ex te prolem nactus sum. BR. II. 31. प्राप्तो ऽसि aggressus es. NAL. III. 20. देवास् त्वां प्राप्तुं इच्छन्ति Dii te *conjugem* nancisci cupiunt. NAL. III. 23. IV. 8. काले शुभे प्राप्ते die fausto aggresso. NAL. V. 1. — c. अनु + प्र *id.* नदीं गङ्गां अनुप्राप्ताः fluvium Gangem nacti. HID. I. 1. INDR. V. 34. HITOP. p. 78. — c. सं + प्र *id.* विदर्भान् संप्राप्तः ad Vidarbhos profectus. NAL. XXI. 1. अथापरेद्युः संप्राप्ते deinde altero die exorto. NAL. XIII. 35. — c. उप + सं + प्र *id.* सभां उपसंप्राप्य casam aggrediendo. NAL. X. 5.

c. वि Penetrare, pervadere: इदं अन्तरं हि व्याप्तं त्वयैकेन hoc enim spatium repletum *est* te solo. BHAG. XI. 20. लोकान् इमांस् त्वं व्याप्य तिष्ठसि mundos hosce tu penetrans subsistis. BHAG. X. 16. नैशेन तमसा व्याप्ता दिशः nocturna caligine repletae plagae. RAM. I. 30. 15. II. 48. 33. Assequi, contingere: सूर्यतेजसा तन्मुखं व्याप्तं solis calore illius os tactum *fuit*. HITOP. p. 102.

c. सं Penetrare, permeare: सर्वं समाप्नोषि omnia permeas. (=एवं भूतस् त्वं सर्वं सम्यग् अन्तर् बहिश्चाप्नोषि SCHOL.) BHAG. XI. 40. *Caus.* Perficere, peragere: यज्ञं समापयितुं sacrificium peragere. RAM. I. 48. 25. 49. 23. — c. अनु + सं Nancisci: तद् इदं मे ऽनुसंप्राप्तं दुःखं iste mihi obtigit dolor. RAM. II. 48. 47. — c. परि + सं Permeare, comprehendere: सर्वं कर्म ज्ञाने

परिसमाप्यते quodcunque opus scientiâ comprehenditur. BHAG. IV. 33. RAM. I. 8. 18.

कप् (इ उ, चलने K. चाले V.) I. 1. *Atm.* कम्पे, चकम्पे, कम्पिष्ये, कम्पितुं, कम्पित. Tremere, commoveri: समुद्राश्च चकम्पिरे mariaque contremuerunt. TSHAND. II. 33. RAM. I. 13. 17. कम्पमानैः पयोधरैः trementibus mammis. INDR. II. 32. BHARTRIH. 26. कोपात् कम्पमानः ira agitatus. HITOP. p. 100.

c. उत् *i. q. simpl.* GITAGOV. IV. 4. 1.

c. प्र *id.* प्रकम्पते च पृथिवी commovetur terra. RAM. I. 52. 14.

c. वि *id.* न विकम्पितुं अर्हसि non contremiscere debes. BHAG. II. 31. [c. अनु misereri. WILS.]

कुप् (कि इ, स्तृतौ) I. 1 *et* 10. *Par.* कुप्यामि, कुप्ययामि; चुकोप, कुप्ययामास *etc.* Sternere, expandere.

कुप् (य इर, रोषे K. कोपे V.) I. 4. *Par.* कुप्यामि, चुकोप, कोपिष्यामि, कोपितुं, कुपित. (*Causs.* कोपयामि.) Irasci: कुप्येत् को नातियाचितः quis non irascatur, nimis sollicitatus? HITOP. p. 92. *Cum acc. pers. e. g.* (*Atm.*) कुप्यते देवान् irascitur erga deos. RAM. I. 39. 7. कुपित iratus. NAL. XX. 32. *Causs.* Excitare iram: भुजंगमः कोपितः serpens iratus. BHARTRIH. p. 43. *It.* Contristare: मुखानि रतिविग्रहकोपितानि vultus deliciarum desiderio contristati. GHATAK. 5.

c. अति *i. q. simpl. intens.* भर्तुरत्यतिकुप्यन्ति in dominum quoque irascuntur. RAM. II. 72. 66.

c. प्र *i. q. simpl.* HITOP. p. 89. 133. *Causs.* Irritare, provocare ad iram: यो न नश्येत् प्रकोप्य तान् qui non periret, irritando illos. MAN. IX. 314. HITOP. p. 27.

कुप् (क, भाषार्थे K. युतौ V.) I. 10. *Par.* कोपयामि, कोपयामास, कोपयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere.

कूप् (क त, दौर्बल्ये K.) I. 10. *Par.* कूपयामि, कूपयामास, कूपयिष्यामि *etc.* Debilem esse.

कृप् (ष म ऊ, दयायां K. कृपायां V.) I. 1. *Atm.* कृपे, चकृपे, कर्पिष्ये *etc.* Misereri.

कृप् (क त, दौर्बल्ये) I. 10. *Par.* कृपयामि, कृपयामास, कृपयिष्यामि *etc.* Debilem esse.

कृप् (*sive* कृप्. उ ऊ व लृ, सामर्थ्ये K. कल्पने V.) I. 1. *Atm.* कल्पे, चक्लृपे, कल्पिष्ये *etc.* Attingere, capacem esse: सो ऽमृतत्वाय कल्पते is ad immortalitatem conformatur. Bhag. II. 15. XIV. 26. Man. XII. 102. *Vid.* Haughtoni *Annott. ad* Man. III. 202. 272. *cf.* Ram. I. 12. 1. पञ्च क्लृप्ता महायज्ञाः quinque instituta magna sacrificia. Man. III. 69.

कृप् (*sive* कृप्. अवकल्कने K. युतौ चित्रे कल्पने V.) I. 1. *Par.* कल्पामि, चकल्प, कल्पिष्यामि *etc.* Attingere, capacem esse. Imaginari.

कृप् (*sive* कृप्. क, अवकल्कने K. युतौ चित्रे कल्पने V.) I. 10. *Par.* कल्पयामि, कल्पयामास, कल्पयिष्यामि *etc.* Adornare, instruere, efficere: कल्पयति वृत्तिं comparat *sibi* victum. Hitop. p. 65. आसनं कल्पयामास sedem assignavit. Mah. Ex. 58. भागान् न कल्पयथ मे सुराः sortes non impertiistis mihi, Divi. Ram. I. 53. 10. प्राचीं तां कल्पयेद् दिशं frontem in illam vertat regionem. Man. VII. 189. *It.* Imaginari *carmen.* Mah. Ex. 77.

c. उप *i. q. simpl.* शय्या त्वदर्थं उपकल्पिता stragula tui caussa praeparata. Ram. II. 65. 17. यत्ते यदुपकल्पितं ad sacrificium quod praeparatum est. Ram. I. 11. 58. Hitop. p. 81. आसनेषूपकल्पेषु sedibus destinatis. Man. III. 208. VIII. 333.

c. परि Repetere, considerare: दशधा परिकल्प्य decies reputando. Man. IX. 152. Ram. II. 59. 47.

c. प्र *i. q. simpl.* दण्डं राजा प्रकल्पयेत् poenam rex decernat. Man.

VIII. 324. वृत्तिं धर्म्यां प्रकल्पयेत् victum justum suppeditet. MAN. XI. 22.

c. वि Cogitare, morari, cessare: आदिष्टो न विकल्पयेत् jussus haud cunctetur. HITOP. p. 63.

केप् (अट ऊ, गत्यां K. गत्यां चालि V.) I. 1. *ATM.* केपे, चिकेपे, केपिषे *etc.* Ire, se movere. Vacillare.

क्लप् (क, अव्यक्तायां वाचि K.) I. 10. *PAR.* क्लापयामि, क्लापयामास *etc.* Indistincte loqui.

क्षप् (क इ, कान्तौ K. शक्तौ V.) I. 10. *PAR.* क्षम्पयामि, क्षम्पयामास *etc.* Lucere. Valere, posse.

क्षप् (क त, प्रेरणे K. क्षेपे V.) I. 10. *PAR.* क्षपयामि, क्षपयामास *etc.* Abjicere, projicere. — *It.* Se lavare, purgare: कामं तु क्षपयेद् देहं libenter vero purget corpus. MAN. V. 157. क्षपयुस् अहं laventur per triduum. (= शौचं कुर्युः SCHOL.) MAN. V. 69. *It.* Solvi, redimi ab exsecratione: तत्र तं क्षपयिष्यसि tum ex illa *maledictione* te redimes. INDR. V. 57.

क्षिप् (य ओ, प्रेरणे K. क्षेपे V.) I. 10. *PAR.* क्षिप्यामि, चिक्षेप, क्षेप्यामि *etc.* Ejicere, mittere.

क्षिप् (प्र अ ओ, प्रेरणे K. नुदि V.) I. 6. *PAR. ATM.* क्षिपामि, क्षिपे; चिक्षेप, चिक्षिपे; क्षेप्स्यामि, क्षेप्स्ये; क्षेप्तुं; क्षिप्त. Mittere, jacere: अस्त्रं चिक्षेप telum jaculavit. RAM. I. 28. 22. तान् क्षिपामि आसुरीषु योनिषु eos conjicio in daemoniacos uteros. BHAG. XVI. 19. वाचा दारुणया क्षिपन् sermone ignominioso percutiens (vulnerans.) MAN. VIII. 270. भृत्ये दोषान् क्षिपति in subditum suum culpam confert. HITOP. p. 85.

c. अधि *e. g.* स्वामिनं अधिक्षिपसि regem perstringis. HITOP. p. 28.

c. आ Projicere, spernere, contemnere: आक्षिपन्तीं इव प्रभां प्राज्ञिनः contemnentem veluti splendorem lunae. NAL. III.

13. — c. सं + आ Coacervare: वाससां राशिं समाक्षिपत् vestimentorum cumulum coacervavit. DHRIT. 18.

c. उत् Tollere, evehere: उत्क्षिप्याभ्रामयद् देहं tollendo concutiebat corpus *adversarii*. HID. IV. 49.

c. नि Dejicere, deponere. HID. I. 24. निक्षिप्ताक्षिन् defixis oculis. GITAGOV. XII. 1. 1. Deponere *aliquid apud aliquem*, tradere, confidere *illi:* मम ज्ञातिषु निक्षिप्य दारकौ meis cognatis tradendo pueros. NAL. VIII. 20. XXII. 14. आर्ये निक्षेपं निक्षिपेद् बुध: honesto *viro* depositum commiserit sapiens. MAN. VIII. 179. XII. 11. VII. 59. 99. *ubi vid.* HAUGHTON. BR. I. 29. — c. उप + नि *e. g.* प्रानकैर् उपनिक्षिपेत् lente deponat *patinam*. MAN. III. 224.

c. निर् Deponere, tradere: वृद्धं तीर्थेषु निःक्षिपेत् opes sanctuariis tradat. HITOP. p. 54. *It.* Projicere: ज्ञात्मानं निःक्षिप्य semetipsum praecipitando. HITOP. p. 82. TSHAND. VIII. 11.

c. परि Circumspargere. RAM. II. 60. 101. — कालधर्मपरिक्षिप्त cujus mundana officia undique desierunt (omnibus mundanis officiis exsolutus.) RAM. II. 56. 33.

c. प्र Projicere, abjicere: ज्ञग्निहोत्राणि प्रक्षिपन्त्यप्सु ignem vasaque sacra projiciunt in aquam. SUND. II. 14.

c. वि *e. g.* बाहू विक्षिप्य brachia vibrando. RAM. II. 56. 15.

c. सं Contrahere, coërcere: महज् ज्ञानं संक्षिप्य magnam scientiam comprehendendo. MAH. EX. 51. पृथिवीं कृत्स्नां संक्षिप्य universam terram corripiendo. NAL. IV. 9. संक्षिप्यते यशो लोके coërcetur gloria in mundo. MAN. VII. 34.

[c. सं + ज्ञ removere, dimittere. WILS.]

गुप् (ऊ, गोपने K. गोपनकुत्सयो: V.) I. 1. *ARM.* गोपे, जुगुपे, गोपिष्ये *etc.* Tueri. Maledicere.

गुप् (य इर्, व्याकुलत्वे) I. 4. *Par.* गुप्यामि, जुगोप, गोपिष्यामि *etc.* Perturbare.

गुप् (ऊ, रक्षणे K. रक्षे V.) I. 1. *Par.* गोपामि, जुगोप, गोपिष्यामि, गोपितुं, गुप्त. (*Desid.* जुगुप्सामि, जुगुप्से.) Custodire, servare: गुप्ता बलेन महता custodita exercitu magno. Nal. XVII. 22. Ram. I. 5. 25. Dhrit. 50. *Desid.* Latere velle, abscondere: जुगुप्सन्निव आत्मानं absconditurus quasi memetipsum. Ram. II. 53. 42. कर्म जुगुप्सितं facinus celandum. Ram. II. 75. 42. *It.* Spernere: न जुगुप्सेत कर्हिचित् ne spernat uspiam. Man. XI. 189. अजुगुप्सित haud spernendus (reverendus.) Man. III. 209.

गुप् (क, भाषार्थे K. भासि V.) I. 10. *Par.* गोपयामि, गोपयामास *etc.* Loqui, lucere.

गेप् (ऋ ऊ, गतिचालयोः K. गत्यां चाले V.) I. 1. *Atm.* गेपे, जिगेपे गेपिषे *etc.* Ire, se movere.

ग्लेप् (ऋ ऊ, दैन्ये K. दैन्ये गत्यां चाले V.) I. 1. *Atm.* ग्लेपे, जिग्लेपे, ग्लेपिष्ये *etc.* Pauperem, miserum esse. Ire, se movere.

चप् (सान्त्वने K. सान्त्वे V.) I. 1. *Par.* चपामि, चचाप *s.* चचप, चपिष्यामि *etc.* Quietare, conciliare, mansuefacere.

चप् (क प, कत्के) I. 10. *Par.* चपयामि, चपयामास, चपयिष्यामि *etc.* Conterere, comminuere.

चुप् (मन्द्रायां गतौ K. अनैर् गतौ V.) I. 1. *Par.* चोपामि, चुचोप, चोपिष्यामि *etc.* Paullatim progredi, lente incedere.

चुलुम्प् (लोपे) I. 1. *Par.* चुलुम्पामि, चुलुम्पामास, चुलुम्पिष्यामि *etc.* Evanescere, perire.

छुप् (क इ, गतौ K. सर्पे V.) I. 10. *Par.* छुम्पयामि, छुम्पयामास *etc.* Ire, se movere.

छुप् (श्र औ, स्पर्शे) I. 6. *Par.* छुपामि, चुच्छोप, छोप्स्यामि *etc.* Tangere.

जप् (मानसे K. दृढ़ुच्चारे वाचे V.) I. 1. *Par.* जपामि, जजाप *s.* जजप, जपिष्यामि *etc.* Submissâ voce loqui: हरिं इति जपति सकामं „Haris!" ita loquitur blande. GITAGOV. IV. 3. 7. *Praesertim* preces murmurare: जजाप जप्यं murmuravit murmurandam *precandi formulam.* INDR. I. 20. जपतां वरं precantium decus. RAM. I. 41. 1. *Gerund. absolutum modo* जप्त्वा (MAN. XI. 250. 256. RAM. I. 2. 10.), *modo* जपित्वा (MAN. XI. 251. 259.), *prouti pedum mensura exigit. Vid.* HAUGHTON *ad ll. ll.*

c. उप Sibi conciliare: उपजप्यान् उपजपेत् conciliandos conciliet *sibi.* (= उपजापार्हान् रिपुवंश्यान् राज्यार्थिनः क्षुब्धान् अमात्यादींश्च भेदयेत् उपजापेनात्मीयकृतान् SCHOL.) MAN. VII. 197.

[जप् *it.* Meditari. WILSON.]

जल्प् (व्यक्तायां वाचि K. वाचे V.) I. 1. *Par.* जल्पामि, जजल्प, जल्पिष्यामि *etc.* Loqui: दूतः सर्वं हि जल्पति legatus integrum eloquitur. HITOP. p. 112. स्त्रीणां शुश्राव जल्पितं mulierum audivit sermonem. RAM. II. 44. 20.

c. उप *id.* RAM. II. 47. 15.

c. सं *id.* तथा संजल्पतस् तस्य sic dicente illo. HID. III. 12. *It.* Colloqui: संजजल्पुः colloquuti sunt. RAM. I. 61. 27.

ज्ञप् (क त, मारणातोषणनिशानेषु स्तुतौ V. क्षापौ V.) I. 10. *Par.* ज्ञपयामि, ज्ञपयामास, ज्ञपयिष्यामि *etc.* Occidere. Placare, exhilarare. Acuere. Laudare. *Et tanquam Caus. radicis* ज्ञा, *vid.* HITOP. p. 81. 87. TSHAND. VI. 7.

टिप् (क, क्षेपे K. नुदि V.) I. 10. *Par.* टेपयामि, टेपयामास, टेपयिष्यामि *etc.* Mittere, projicere.

डप् (क इ ऽ, संहतौ) I. 10. *Atm.* डम्पये, डम्पयामास, डम्पयिष्ये *etc.* Coacervare. [*Etiam Par., teste* V.]

डिप् (य इर्, क्षेपे K. नुदि् V.) I. 4. *Par.* डिप्यामि, डिडेप, डेपिष्यामि *etc.* Mittere, projicere.

डिप् (श्र प्रि, क्षेपे K. नुदि् V.) I. 6. *Par.* डिपामि, डिडेप, डेपिष्यामि *etc.* Mittere, projicere.

डिप् (क, क्षेपे K. नुदि् V.) I. 10. *Par.* डेपयामि, डेपयामास, डेपयिष्यामि *etc.* Mittere, projicere.

डिप् (क ङ, संहतौ) I. 10. *Atm.* डेपये, डेपयामास, डेपयिष्ये *etc.* Coacervare.

डिप् (क इ ङ, संहतौ) I. 10. *Atm.* डिम्पये, डिम्पयामास, डिम्पयिष्ये *etc.* Coacervare.

तप् (श्नौ, संतापे K. दृब्वैश्रयोः V.) I. 1. *Par.* तपामि, तताप *s.* ततप, तप्स्यामि, तप्तुं, तप्तः *r.* 468, 8. (*Pass.* तप्ये. *Caus.* तापयामि.) 1) Lucere, collustrare, calefacere: न तत्र सूर्यस् तपति non ibi sol lucet. Ram. I. 13. 16. तपाम्यहं calefacio ego *mundum.* Bhag. IX. 19. XI. 19. सुतप्तं पानीयं fervida aqua. Hitop. p. 27. 2) Urere, vexare, cruciare: न मां तप्स्यत्यसौ वितं non me dolebit mori. Br. II. 31. कारुण्येन मनस् तप्तं misericordiâ mens commota. Hid. I. 23. *Et intrans.* तप्स्यामि परलोकगः excruciabor, in alterum mundum pergens. Br. I. 32. *Praesertim* semetipsum castigationibus vexare: तपस् तप्त्वा castigationem perferendo. Hitop. p. 57. उग्रं तेपतुस् तपः diram tulerunt castigationem. Sund. I. 7. *Eodem sensu Pass.* घोरं तप्यन्ते तपः dirâ castigantur castimoniâ. Bhag. XVII. 5. सुतार्थं तप्यमानः filii *obtinendi* caussa castigans sese. Ram. I. 8. 1. *Caus.* Calefacere: न हि तापयितुं शक्यं सागराम्भस् तृणोल्कया non enim calefieri potest oceanus unius culmi flammâ. Hitop. p. 27. भृशं तापितः कन्दर्पेण valde ustus Kandarpo (Kamadevo.) Gitagov. XI. 6. 1.

c. अभि *i. q. simpl.* रामशोकाभितप्त Rami desiderio perturbatus. RAM. II. 44. 20.

c. परि *PASS.* Vexari, agitari: परितप्येत केन स quanam re is vexaretur. RAM. II. 75. 37. 57. 50. *CAUSS.* कं स्त्रीकृता न विषयाः परितापयन्ति quem muliebres non illecebrae irritant? HITOP. p. 124.

c. प्र *i. q. simpl.* भासस् तवोग्राः प्रतपन्ति radii tui acres fervent. BHAG. XI. 30. *PASS. CAUSS.* प्रतापित perustus. SUND. I. 10.

c. सं Urere, vexare: हृच्छयेन संतप्तः amore affectus. INDR. V. 44.

तप् (य ऊ ओ, ऐश्वर्ये K. द्वैश्वर्ययोः V.) I. 4. *ATM.* तप्ये, ततपे *s.* तेपे, तप्स्ये *etc.* Lucere, valere, potentem esse.

तप् (कि ऊ, दाहे) I. 1 *et* 10. *ATM.* तपे, तापये, ततपे *s.* तेपे, तापयामास *etc.* Urere.

तिप् (ऊ ऋ ऊ, चरणे K. द्युति V.) I. 1. *ATM.* तेपे, तितिपे, तेप्स्ये *etc.* Stillare. Lucere.

तुप् (वधे) I. 1. *PAR.* तोपामि, तुतोप, तोपिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

तुप् (क इ, तर्दने) I. 10. *PAR.* तुम्पयामि, तुम्पयामास, तुम्पयिष्यामि *etc.* Laedere, occidere.

तुप् (श्र प, हिंसायां K. क्लिशि वधे V.) I. 6. *PAR.* तुपामि, तुतोप, तोपिष्यामि *etc.* Laedere, occidere.

तुम्प् (श्र, हिंसायां K. क्लिशि वधे V.) I. 6. *PAR.* तुम्पामि, तुतुम्प, तुम्पिष्यामि *etc.* Laedere, occidere.

तुम्प् (वधे) I 1. *PAR.* तुम्पामि, तुतुम्प, तुम्पिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

तृप् (कि, प्रीणने K. संक्षीप्से संदीपे प्रीणने V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* तर्पमि, तर्पयामि; ततर्प, तर्पयामास *etc.* Placare, satisfacere. Illustrare. Docere.

तृप् (य त्रि ऊ, प्रीणने) I. 4. *Par.* तृप्यामि, ततर्प, तर्पिष्यामि, तर्पितुं, तृप्त. (*Pass.* तृप्ये. *Caus.* तर्पयामि.) 1) Exhilarari, gaudere: को न तृप्यति विप्रेन quis non gaudet opibus? Hitop. p. 92. 2) Satiari, saturari: नाग्निस् तृप्यति काष्टानां non ignis saturatur combustibilium. Hitop. p. 79. तृप्ता देवा यज्ञेषु satiati Dii sacrificiis. Nal. VI. 9. न चातृप्यत वृत्रहः neque satiebatur *blandiciarum* Vritri interfector. Indr. II. 26. *Caus.* Delectare, exhilarare: मानुष्यो गन्धो घ्राणं तर्पयतीव मे humanus odor olfactum delectat quasi meum. Hid. II. 12. पितॄन् तर्पयित्वा patres (deos Manes) delectando. Indr. I. 21. Dhrit. 12.

c. सं *i. q. simpl. Pass. Caus.* संतर्पितो ऽ नलः satiatus ignis. Hitop. p. 36.

तृप् (न, प्रीणने) I. 5. *Par.* तृप्नोमि, ततर्प, तर्पिष्यामि *etc.* Exhilarare. Satisdare.

तृप् (श्न प, प्रीणने) I. 6. *Par.* तृपामि, ततर्प, तर्पिष्यामि *etc.* Exhilarare, satisdare.

तृम्प् (श्न, प्रीणने) I. 6. *Par.* तृम्पामि, ततृम्प, तृम्पिष्यामि *etc.* Exhilarare, satisdare.

तेप् (ऋ ऊ, कम्पे K. कम्पे द्युत्यां V.) I. 1. *Atm.* तेपे, तितेपे, तेपिष्ये *etc.* Tremere, inclinatum esse. Lucere.

त्रप् (ऊ ऊ ष मि, लज्जायां K. ह्रियि V.) I. 1. *Atm.* त्रपे, तत्रपे, त्रपिष्ये *etc.* Pudere, revereri.

त्रुप् (वधे) I. 1. *Par.* त्रोपामि, तुत्रोप, त्रोपिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

त्रुम्प् (वधे) I. 1. *Par.* त्रुम्पामि, तुत्रुम्प, त्रुम्पिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

दिम्प् (क ऊ, संघाते) I. 10. *Atm.* दिम्पये, दिम्पयामास, दिम्पयिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

दिम्प् (ञ, संघाते) I. 1. *Par. Atm.* दिम्पामि, दिम्पे; दिदिम्प, दिदिम्पे; दिम्पिष्यामि, दिम्पिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

दीप् (य ई ऋ ऊ, दीप्तौ K. दीपने V.) I. 4. *Atm.* दीप्ये, दिदीपे, दीपिष्ये *etc.* Lucere, splendere: दीप्यमानं इवानलं lucentem veluti ignem. Ram. I. 10. 20. नप्तारं अब्रवीद् वाक्यं दीप्यमानं स्वतेजसा nepoti dicebat sermonem, fulgenti proprio splendore. Ram. I. 34. 1. क्रोधसंदीप्तमानसः furore accensâ mente. Hid. I. 47. Bhag. XI. 17. Indr. I. 35. *Causs.* Collustrare: वृन्दावनानां अदीपयद् इन्दुः ocimi arbustorum intervalla collustrabat luna. Gitagov. VII. 1. 1. संहितज्ञानं दीपयन्ति मनीषिणः codicum scientiam illustrant periti. Mah. Ex. 53. *Intens.* देदीप्यमान valde splendens. Nal. III. 12.

c. आ *i. q. simpl.* त्रैलोक्यं आदीपितं इवाभवत् triplex mundus collustratus quasi erat. Ram. I. 52. 9.

c. प्र *id.* Bhag. XI. 29. प्रदीप्तेव मन्युना flagrans veluti sollicitudine. Nal. XI. 13.

दृप् (कि, संदीपने) I. 1 *et* 10. *Par.* दर्पामि, दर्पयामि; ददर्प, दर्पयामास *etc.* Lucere, illustrare.

दृप् (य ञि ऊ ईर्, हर्षगर्वयोः) I. 4. *Par.* दृप्यामि, ददर्प, दर्पिष्यामि *etc.* 1) Gaudere, *c. abl. rei, e. g.* वरदानाच्च दृप्ताः eximio munere gavisi. Dhrit. 24. 2) Superbum esse: दृप्त superbus. Ram. II. 68. 26. *Causs.* कं श्रीर् न दर्पयति quem Fortuna non superbum reddit? Hitop. p. 124.

दृप् (ष्ण, बाधने) I. 6. *Par.* दृपामि, ददर्प, दर्पिष्यामि *etc.* Ligare, arcere. [Vexare, affligere. Wils.]

दृम्प् (ञ, बाधने) I. 1. *Par. Atm.* दृम्पामि, दृम्पे; ददृम्प, ददृम्पे; दृम्पिष्यामि, दृम्पिष्ये *etc.* Ligare, arcere.

[*It.* Vexare, affligere. Wils.]

दृम्प् (क उ, संघाते) I. 10. *Atm.* दृम्पये, दृम्पयामास, दृम्पयिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

धूप् (संतापे K. तापे V.) I. 1. *Par.* धूपामि, दुधूप, धूपिष्यामि *etc.* Comburere, *praesertim suffimenta:* दिव्यैर् धूपैस् तु धूपिताः divinis odoribus suffigati. Tshand. IV. 30. Ram. I. 10. 34.

c. श्रव *id. e. g.* दिव्यधूपावधूपित coelestibus suffimentis fumigatus. Ram. II. 60. 83.

धूष् (क, भाषार्थे K. दीप्तौ V.) I. 10. *Par.* धूषयामि, धूषयामास, धूषयिष्यामि *etc.* Loqui, lucere.

पुष्प् (य, विकसने K. फुल्लने V.) I. 4. *Par.* पुष्प्यामि, पुपुष्प, पुष्पिष्यामि *etc.* Se expandere *florem.* पुष्पित floribus praeditus, florens. Hid. I. 11. पुष्पिता वाच् floridus sermo. Bhag. II. 42.

मेष् (उ ऋ, गत्यां) I. 1. *Atm.* मेषे, मिमेषे, मेषिष्ये, मेषितुं, मेषित. Ire, se movere.

युष् (य ईर्, व्याकुलत्वे K. विमोहे V.) I. 4. *Par.* युष्यामि, युयोष, योषिष्यामि *etc.* Perturbatum, commotum esse.

रूष् (व्यक्तायां वाचि K. वदे V.) I. 1. *Par.* रूषामि, रूराष *s.* रूरूष, रूषिष्यामि *etc.* Loqui, dicere.

रुष् (य ईर्, व्याकुलत्वे K. विमोहे V.) I. 4. *Par.* रुष्यामि, रुरोष, रोषिष्यामि *etc.* Perturbatum, commotum esse.

द्रूप् (क त, द्रूपक्रिया K. तत्कृतौ V.) I. 10. *Par.* द्रूपयामि, द्रूपयामास, द्रूपयिष्यामि *etc.* Fingere, formare.

c. नि Reputare, meditari: तन् निद्रूपयामि id reputo. Hit. P. p. 9. 10. *It.* Animadvertere: क्षिदुं निद्रूप्य infirmitatem animadvertendo. Hitop. p. 26. *Et* examinare, indagare: सुनिद्रूपित bene examinatus. Hitop. p. 109.

c. वि Deformem reddere: को मां विद्रूपयितुं समर्थः quis me deformare potest? Hitop. p. 109.

रेप् (ऋ उ, शब्दे K. शब्दे गमने V.) I. 1. *Atm.* रेपे, रिरेपे, रेपिष्ये *etc.* Sonum edere. Ire, se movere.

लप् (ऋ, व्यक्तायां वाचि K. भाषे V.) I. 1. *Par.* लपामि, ललाप *s.* ललप, लपिष्यामि *etc.* Loqui, dicere. NALOD. III. 27. GHATAK. 11.

c. आ *id.* वचांसि आलपन् verba eloquens. NALOD. II. 12.

c. प्र *id.* BHAG. V. 9.

c. वि Queri: भृशं शोकपरीतात्मा विललाप वृकोदरः valde dolore ustus, questus est Vrikodarus (Bhimus.) HID. I. 28. तां इह किं वृथा विलपामि illam hic cur frustra lugeo? GITAGOV. III. 2. 4. *It.* Cum dolore vocare: वहु विलपति तव नाम saepe exclamat tuum nomen. GITAGOV. V. 2. 4. NALOD. III. 42.

c. सं Colloqui: संलापितानां मधुरैर् वचोभिः colloquentium blandis verbis. HITOP. p. 25.

लिप् श प अ त्रि श्नी, उपदेहे K. लेपे V.) I. 6. *Par. Atm.* लिम्पामि, लिम्पे; लिलेप, लिलिपे; लेप्स्यामि, लेप्स्ये *etc.* (*Pass.* लिप्ये.) Illinere, ungere, polluere: मांसासृग्लिप्तानि अस्थीनि carne et sanguine squalida ossa. HITOP. p. 24. *Hinc transl.* न मां कर्माणि लिम्पन्ति non me opera polluunt. BHAG. IV. 14. पापेन, दोषेण लिप्यते peccato, crimine contaminatur. MAN. IX. 243. X. 104. BHAG. V. 10. XIII. 31. XVIII. 17. HITOP. p. 82.

c. अनु Oblinere, obducere: मलपङ्कानुलिप्त luto coenoque obductus. NAL. XVI. 13.

c. अव Fucare: अवलिप्तासि fucata (*i. e.* vana, fastuosa, superba) es. TSHAND. V. 124. BR. II. 11. 19.

c. उप Contaminare: आत्मा नोपलिप्यते spiritus non contaminatur. BHAG. XIII. 32. *Caus.* शुचिं देशं गोमयेनोपलेपयेत् purum locum vaccae stercore oblinat. MAN. III. 206.

c. वि *id.* असृग्विलिप्त sanguine pollutus. HITOP. p. 128. रक्तविलिप्तमुख sanguine infecto ore. HITOP. p. 154.

लुप् (य ईर्, व्याकुलत्वे K. धूपे V.) I. 4. *Par.* लुप्ये, लुलुपे, लोपिष्ये, लोपितुं, लुप्त. (*Caus.* लोपयामि.) Conturbari, interrumpi: व्रतं अस्य न लुप्यते votum ejus non interrumpitur. MAN. II. 189. तस्य भागो न लुप्यते illius portio non perditur. MAN. IX. 211. अनाथः सर्वतो लुप्तः tutore carens undique perturbatus. Bh. II. 15. पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः praecipitantur enim majores eorum *ex Indri coelo*, privati liborum et libationum solemnibus. BHAG. I. 42. *Caus.* Laedere: धर्मं न लोपयेत् justitiam haud laedat. MAN. VIII. 16.

c. वि *i. q. simpl.* यज्ञो रक्षोभिर् विलुलुपे sacrificium Rakshasis perturbabatur. RAM. I. 17. 3. स्मृतिर् मम विलुप्यते memoria mea perturbatur. RAM. II. 49. 59.

लुप् (श्रु प ञ्च श्रु लृ श्री, छेदने K. छेदे V.) I. 6. *Par. Atm.* लुम्पामि, लुम्पे; लुलोप, लुलुपे; लोप्स्यामि, लोप्स्ये *etc.* Dissecare, findere.

c. अव Exspoliare: उपकारं ध्वजीकृत्य सर्व एवावलुम्पति officio tanquam vexillo utens, quemlibet exspoliat. HITOP. p. 73. वृकवच् चावलुम्पेत lupi instar praedetur. MAN. II. 245.

c. वि + प्र Destruere, irritum facere: तद् विप्रलुम्पन्त्यसुराः id destruunt Asuri. MAN. III. 225.

लेप् (श्र ऊ, गमने) I. 1. *Atm.* लेपे, लिलेपे, लेपिष्ये *etc.* Ire, se movere.

वप् (टु ऐ श्री ञ, बीजतन्तुसंताने K. मुण्डतन्तुबीजोप्त्यो V.) I. 1. *Par. Atm.* वपामि, वपे; उवाप *s.* उवप, उवपे; वप्स्यामि, वप्स्ये; वप्तुं; उप्त. *r.* 455. 468, 8. 481. (*Pass.* उप्ये.) Tondere. Suere. Texere. Seminare: यादृग्भं तूप्यते बीजं quale vero seminatur semen. MAN.

IX. 36. अन्यद् उप्तं जातं अन्यद् aliud seminatum, enatum aliud. MAN. IX. 40. 247. यथेरिणे बीजं उप्त्वा न वप्ता लभते फलं veluti, in sterili *solo* semen spargendo, sator non nanciscitur fructum. MAN. III. 142.

c. नि Deponere, disseminare: न्युप्य पिण्डान् deponendo liba. MAN. III. 216. 218.

c. निर् Deponere, disseminare, effundere: निर्वपेद् उदकं भुवि diffundat aquam humi. MAN. III. 214. 92. एतान् एव महायज्ञान् निर्वपेद् विधिपूर्वकं haec sane magna sacrificia effundat (offerat) juxta normam. MAN. VI. 5.

वेप् (क, क्षेपे) I. 10. *PAR.* वेपयामि, वेपयामास, वेपयिष्यामि *etc.* Conjicere, mittere.

वेप् (भ्वा दु उ, चलने K. चले V.) I. 1. *ATM.* वेपे, विवेपे, वेपिष्ये *etc.* Tremere, *prae ira, indignatione, horrore, vel prae reverentia et metu:* वेपन्ती भृकुटीं कृत्वा शप्तापाय धनञ्जयं tremens, supercilia contrahendo, exsecrata est tum Dhanandshayum. INDR. V. 47. NAL. IV. 15. देवेभ्यः प्राञ्जलिर् भूत्वा वेपमानेदं अब्रवीत् Diis, conjunctis manibus dum esset, tremens hoc dicebat. NAL. V. 17. XIV. 4. BHAG. XI. 35.

व्यप् (क, क्षये) I. 10. *PAR.* व्यपयामि, व्यपयामास, व्यपयिष्यामि *etc.* Destruere.

शप् (आक्रोशे K. शौ उ, क्रोशे V.) I. 1. *PAR. ATM.* शपामि, शपे; शशाप *s.* शशप, शशपे *s.* शेपे; शप्स्यामि, शप्स्ये *etc.* Maledicere, exsecrari. Jurare, *c. instr. rei, per quam juratur.* GHATAK. 22. *CAUSS.* Jusjurandum exigere, jurejurando adigere *aliquem:* सत्येन शापयेद् विप्रं per veracitatem suam jurare jubeat Brachmanum. MAN. VIII. 113.

c. अभि Exsecrari: त्वां अभिशप्ये ऽहं सुदुष्टं बलिदानेन te execrans graviter, horrendum in modum. RAM. II. 49. 48.

शप् (प अ बो, आक्रोशे K. क्रोशे V.) I. 1. PAR. ARM. शपामि, शप्ये, शशाप s. शशाप, शशापे s. शेपे etc. Maledicere, exsecrari.

शूर्प् (क, माने) I. 10. PAR. शूर्पयामि, शूर्पयामास, शूर्पयिष्यामि etc. Metiri, mensurare.

*सप् (संबन्धे) I. 1. PAR. सपामि, ससाप s. सस्पे, सपिष्यामि etc. Colligare.

सृप् (लृ बो, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. PAR. सर्पामि, ससर्प, सर्प्स्यामि etc. Ire, se movere.

c. उत् Se extendere: संचार उत्सर्पति यथासुखं introitus se extendit ad libidinem. NAL. XXIII. 9.

c. उप Aggredi: मन्दं मन्दं उपसर्पन् paullatim aggrediens. HITOP. p. 34. सर्वांस् तान् एकैकं उपसर्पति omnes illos singulatim aggreditur. BR. III. 22.

c. वि Discedere, digredi: हंसा विससृपुः anseres avolarunt. NAL. I. 25. ARM. व्यसर्पत जलं dimanabat aqua. RAM. I. 35. 19. Incedere: वियति विसर्पन् in aëre incedens. HIT. P. p. 91.

*स्तिप् (उ ऋ, सरणे K. श्रुति V.) I. 1. ARM. स्तेपे, तिस्तिपे, स्तेप्स्ये etc. Stillare.

*स्तुप् (क, उच्छ्राये) I. 10. PAR. स्तोपयामि, स्तोपयामास, स्तोपयिष्यामि etc. Coacervare, erigere.

*स्तूप् (व ऊ, उच्छ्राये) I. 1. PAR. स्तूप्यामि, तुष्टूप, स्तूपिष्यामि etc. Coacervare, erigere.

स्तूप् (क, समुच्छ्राये K.) I. 10. PAR. स्तूपयामि, स्तूपयामास, स्तूपयिष्यामि etc. Coacervare, erigere.

स्तेप् (क, क्षेपे) I. 10. PAR. स्तेपयामि, स्तेपयामास, स्तेपयिष्यामि etc. Mittere, projicere.

स्तेपृ (उ ऋ, ङ्ग्रापो K. शुचि V.) I. 1. *Atm.* स्तेपे, तिष्टेपे, स्तेपिष्ये *etc.* StiHare.

स्वप् (स्त्रा लुञ्जि ग ङ्गौ, ग्रावे) II. 2. *Par.* स्वपीमि, सस्वाप *s.* सस्वप्, स्वप्स्यामि *etc. r.* 354. Dormire. Hitop. p. 31. *It.* Decumbere: तप्ते स्वप्यात् अयोमये in candente decumbat ferreo *lecto.* Man. XI. 103. न पुनः स्वपेत् (*) haud iterum dormiat. Man. IV. 99. c. प *i. q. simpl.* प्रसुप्तौ धरणीतले dormientes in terrae sole. Hid. I. 38.

ci. सं *id.* Nal. XIII. 10. Hid. II. 33. III. 6.

द्वेष् (ग्र उ, गत्यां) I. 1. *Atm.* द्वेषे, तिद्वेषे, द्वेषिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

द्वेष (क, भाषणे) I. 10. *Par.* द्वेषयामि, द्वेषयामास, द्वेषयिष्यामि *etc.* Loqui.

ग्रफ् (ग्र, हिंसायां K. दान श्लाघ हिंसा निन्दा क्षिपु V.) I. 6. *Par.* ग्रफामि, ग्रानृफ, ग्रर्फिष्यामि *etc.* Ferire, occidere. Dare. Laudare. Reprehendere. Vincere.

ग्रम्फ् (ग्र, हिंसायां K.) I. 6. *Par.* ग्रम्फामि, ग्रानृम्फ, ग्रम्फिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

गुफ् (ग्र, ग्रन्थे) I. 6. *Par.* गुफामि, जुगोफ *s.* गोफिष्यामि *etc.* Serere, adornare.

गुम्फ् (ग्र, ग्रन्थे) I. 6. *Par.* गुम्फामि, जुगुम्फ, गुम्फिष्यामि *etc.* Serere, adornare.

(*) Insolitam revera formam, ad primae quippe conjugationis speciem fictam, et codicum autoritas, et pedis tuetur mensura; cui adversaretur *svapyât*, quod ex conjectura in textum receperat HAUGHTONUS. Vid. ejus not. ad h. l. pag. 358 et pag. 362 *inf.*, nec non ad IV. 57. pag. 356. Ejusmodi formarum diversitatem haud alienam esse animadvertas ab antiquioris linguae indole. Vid. supra p. 50. 54. 100 (*lin.* 13.) 128. 169. 170. 183 *not.* et CHEZY apud SCHLEGEL. ad Bhag. III. 10.

तुफ् (श्र, हिंसायां K.) I. 6. *Par.* तुफामि, तुतोफ, तोफिष्यामि *etc.* Laedere, occidere.

तुम्फ् (श्र, हिंसायां K.) I. 6. *Par.* तुम्फामि, तुतुम्फ, तुम्फिष्यामि *etc.* Laedere, occidere.

तृफ् (श्र, तृप्तौ K.) I. 6. *Par.* तृफामि, ततर्फ, तर्फिष्यामि *etc.* Gaudere. Delectare.

तृम्फ् (श्र, तृप्तौ K.) I. 6. *Par.* तृम्फामि, ततृम्फ, तृम्फिष्यामि *etc.* Delectari. Gaudere.

दृफ् (श्र प, संक्लेशे K. उत्क्लेशे V.) I. 6. *Par.* दृफामि, ददर्फ, दर्फिष्यामि *etc.* Vexare.

दृम्फ् (श्र, संक्लेशे K. उत्क्लेशे V.) I. 6. *Par.* दृम्फामि, ददृम्फ, दृम्फिष्यामि *etc.* Vexare.

रफ् (गत्यां K. गत्यां वधे V.) I. 1. *Par.* रफामि, ररफ *s.* ररफ, रफिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Occidere.

रम्फ् (गत्यां K. इ, गत्यां वधे V.) I. 1. *Par.* रम्फामि, ररम्फ, रम्फिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Occidere.

रर्फ् (गतिवधयोः K. गत्यां वधे V.) I. 1. *Par.* रर्फामि, ररर्फ, रर्फिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Occidere.

रिफ् (श्र, कत्थन युद्ध निन्दा हिंसा दानेषु K. दान श्लाघ हिंसा निन्दा क्रियु V.) I. 6. *Par.* रिफामि, रिरेफ, रेफिष्यामि *etc.* Narrare. Pugnare. Reprehendere. Laedere, occidere. Dare. Laudare. Vincere.

रिम्फ् (श्र प, वधे) I. 6. *Par.* रिम्फामि, रिरिम्फ, रिम्फिष्यामि *etc.* Occidere.

अब् (उ इ, शब्दे) I. 1. *Atm.* अब्बे, अबे, अबिष्ये, अबितुं, अबित. Sonum edere.

अम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* अम्बामि, आनम्ब, अम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

अर्ब् (हिंसायां गतौ च K. हिंसे गते V.) I. 1. *Par.* अर्बामि, आनर्ब, अर्बिष्यामि *etc.* Occidere, laedere. Ire, se movere.

कुब् (इ, छादने K. स्तृत्यां V.) I. 10. *Par.* कुम्बयामि, चुकोब, कोबिष्यामि *etc.* Tegere, operire. Sternere.

कुब् (क इ, छादने K. स्तृत्यां V.) I. 10. *Par.* कुम्बयामि, कुम्बयामास, कुम्बयिष्यामि *etc.* Tegere, operire. Sternere.

कुटुम्ब् (क उ, धृत्यां) I. 10. *Atm.* कुटुम्बये, कुटुम्बयामास, कुटुम्बयिष्ये *etc.* Tenere.

खम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* खम्बामि, चखम्ब, खम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

खर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* खर्बामि, चखर्ब, खर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

गम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* गम्बामि, अगम्ब, गम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

गर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* गर्बामि, अगर्ब, गर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

घम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* घम्बामि, अघम्ब, घम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

घर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* घर्बामि, अघर्ब, घर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

चम्ब् (गत्यां) I. 1. *Par.* चम्बामि, चचम्ब, चम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

चर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* चर्बामि, चचर्ब, चर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

चीब् (ञ उ, आदाने संवरणायोः K.) I. 1. *Atm.* चीबे, चिचीबे, चीबिष्ये *etc.* Capere, accipere. Eligere.

चुब् (इ कि, वक्रसंयोगे K. चुम्बने V.) I. 1 *et* 10. *Par.* चुम्बामि, चुम्बयामि; चुचुम्ब, चुम्बयामास *etc.* Osculari: श्लिष्यति कामपि चुम्बति कामपि amplectitur aliam, aliam osculat. Gitagov. 58. Hitop. p. 32.

टुब् (इ क, क्षेपे K. नोदे V.) I. 10. *Par.* टुम्बयामि, टुम्बयामास *etc.* Projicere, mittere.

डिब् (क इ, क्षेपे K. नोदे V.) I. 10. *Par.* डिम्बयामि, डिम्बयामास *etc.* Projicere, mittere.

दुब् (क इ, अदने K.) I. 10. *Par.* दुम्बयामि, दुम्बयामास, दुम्बिष्यामि *etc.* Dare.

तम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* तम्बामि, ततम्ब, तम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

तर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* तर्बामि, ततर्ब, तर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

तुब् (इ कि, अर्दने K. अर्दे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* तुम्बामि, तुम्बयामि; तुतुम्ब, तुम्बयामास *etc.* Occidere, torquere.

नम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* नम्बामि, ननम्ब, नम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

नर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* नर्बामि, ननर्ब, नर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

पम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* पम्बामि, पपम्ब, पम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

पर्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* पर्बामि, पपर्ब, पर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

पूर्ब् (क, निकेतने) I. 10. *Par.* पूर्बयामि, पूर्बयामास *etc.* Habitare, commorari.

बम्ब् (गत्यां) I. 1. *Par.* बम्बामि, बबम्ब, बम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

बर्ब् (गत्यां) I. 1. *Par.* बर्बामि, बबर्ब, बर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

मम्ब् (गत्यां) I. 1. *Par.* मम्बामि, ममम्ब, मम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

मर्ब् (गत्यां) I. 1. *Par.* मर्बामि, ममर्ब, मर्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

रब् (इ उ, शब्दे) I. 1. *Atm.* रम्बे, ररब्बे *s.* रेब्बे, रब्बिष्ये *etc.* Sonum edere.

रब् (इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* रम्बामि, ररास्व *s.* ररब, रब्बियामि *etc.* Ire, se movere.

लब् (इ उ, अवसंग्रने K. संग्रने शब्दे V.) I. 1. *Atm.* लम्बे, ललब्बे *s.* लेब्बे, लब्बिष्ये *etc.* 1) Sonum edere. 2) Labi, cadere: *praesertim* ad occasum vergere *solem*: लम्बते रविमण्डलं occidit solis orbis. Ram. I. 52. 41. लम्बमाने दिवाकरे occidente sole. Ram. I. 28. 52.

c. अव *i. q. simpl.* Gitagov. XI. 2. 7. *It.* Fulciri, inniti: येन नैराश्यं अवलम्बितं a quo desperatio *tanquam* fulcimen sumta est (qui omni spe abjecta, ad desperationem adductus est.) Hitop. p. 38.

c. आ Tangere: आलम्ब्य चाम्बु tangendoque aquam. (= स्पृष्ट्वा Schol.) Ghatak. 22.

c. वि Cunctari: नायं कालो विलम्बितुं non id tempus *est* cunctandi. Nal. XX. 15. कुतस् त्वं विलम्ब्य समागतो s सि unde tu cunctando (tarde, lente) aggressus es? Hitop. p. 81.

लुब् (वि इ, अर्दने) I. 1 *et* 10. *Par.* लुम्बामि, लुम्बयामि; लुलोब, लुम्बयामास *etc.* Vexare, torquere.

शम्ब् (गतौ) I. 1. *Par.* शम्बामि, शशम्ब, शम्बिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

शम्ब् (क, संबन्धे K.) I. 10. *Par.* शम्बयामि, शम्बयामास *etc.* Colligare.

शर्ब् (हिंसे गतौ) I. 1. *Par.* शर्बामि, शशर्ब, शर्बिष्यामि *etc.* Occidere, laudare. Ire, se movere.

शुल्ब् (क, माने K. माने स्तवे V.) I. 10. *Par.* शुल्बयामि, शुशुल्ब, शुल्बिष्यामि *etc.* Metiri. Creare.

*सम्ब् (सर्पणे) I. 1. *Par.* सम्बामि, ससम्ब, सम्बिष्यामि *etc.* Ire, incedere.

सम्ब् (क, संबन्धे) I. 10. *Par.* सम्बयामि, सम्बयामास *etc.* Colligare.

*सर्ब् (सर्पणे) I. 1. *Par.* सर्बामि, ससर्ब, सर्बिष्यामि *etc.* Ire, incedere.

साम्ब् (क, संबन्धे) I. 10. *Par.* साम्बयामि, साम्बयामास *etc.* Colligare.

ऋभ् (उ इ, शब्दे K. ध्वनौ V.) I. 1. *Atm.* ऋम्भे, ऋभे, ऋभिष्यामि *etc.* Sonum edere.

उभ् (ग्र, पूरणे K. पूर्तौ V.) I. 6. *Par.* उभामि, उवोभ, ओभिष्यामि *etc.* Implere.

उम्भ् (ग्र प, पूरणे K. पूर्तौ V.) I. 6. *Par.* उम्भामि, उम्भामास, उम्भिष्यामि *etc.* Implere.

क्षुभ् (उ क्षृ, संचलने K. संचले V.) I. 1. *Atm.* क्षोभे, चुक्षुभे, क्षोभिष्ये *etc.* Agitari, commoveri.

क्षुभ् (ग, संचलने K. संचले V.) I. 4. *Par.* क्षुभ्यामि, चुक्षोभ, क्षोभिष्यामि *etc.* Agitari, perturbari.

क्षुभ् (ग, संचलने K. संचले V.) IV. 9. *Par.* क्षुभ्नामि, चुक्षोभ, क्षोभिष्यामि, क्षोभितुं, क्षुभित *s.* क्षुब्ध. (*Pass.* क्षुभ्ये. *Causs.* क्षोभयामि.)

Agitare, commovere: सागराः क्षुभिताः सर्वे maria peragitata omnia. RAM. I. 52. 14. *It.* Ejicere: यत् तेजः क्षुभितं क्षय तद् धरा धारयिष्यति quod semen ejectum scilicet hodie, illud terra recipiet. RAM. I. 31. 18. उष्णाक्षुब्धसलिल per calorem resorptâ aquâ *rivus.* RAM. II. 79. 20. क्षुभित non contentus. RAM. I. 12. 11. *Causs.* तौ हि च्युतौ स्वकर्मभ्यः क्षोभयेतां इदं जगत् illi enim elapsi ex operibus suis, perturbaverint hunccce mundum. MAN. VIII. 418. क्षोभयेयुश्च वेगेन समुद्रं peragitaverint celeritate oceanum. RAM. I. 16. 27.

c. प्र *i. q. simpl.* तस्य प्रक्षुभ्यते राष्ट्रं illius perturbatur regnum. MAN. IX. 254. — c. सं + प्र *id.* संप्रक्षुभितमानसः perturbata mente. RAM. I. 52. 15.

c. वि *id. e. g.* सेनां विक्षोभितां द्रक्ष्यसि aciem perturbatam videbis. DRAUP. FR. 15. (BOPP. *Gramm. p.* 20.)

c. सं *id.* संक्षुब्ध agitatus. TSHAND. II. 34.

गल्भ् (ऊ, धार्ष्ट्ये K. धृष्टत्वे V.) I. 1. *Atm.* गल्भे, अगल्भे, गल्भिष्ये *etc.* Fortem, strenuum esse.

चीभ् (भ्र ऊ, कत्थने K. कत्थे V.) I. 1. *Atm.* चीभे, चिक्षीभे, चीभिष्ये *etc.* Narrare.

ज्रभ् (यमने K. ज्रभने V.) I. 1. *Par.* ज्रभामि, ज्रजाभ *s.* अज्रभ, ज्रभिष्यामि *etc.* Cohibere, refraenare.

ज्रभ् (इ, यमने K. ज्रभने V.) I. 1. *Par.* ज्रम्भामि, ज्रजाभ *s.* अज्रभ, ज्रभिष्यामि *etc.* Cohibere, refraenare.

ज्रभ् (ऊ, गात्रविनामे K. शृम्भे V.) I. 1. *Atm.* ज्रभे, ज्रजृभे *s.* जेभे, ज्रभिष्ये *etc.* Extendere, relaxare *corpus,* oscitare.

ज्रभ् (ऊ इ, गात्रविनामे K. शृम्भे V.) I. 1. *Atm.* ज्रम्भे, ज्रजृभे *s.* जेभे, ज्रभिष्ये *etc.* Extendere, relaxare *corpus,* oscitare.

जभ् (क, नाशने K. नाशे V.) I. 10. *Par.* जभयामि, जभयामास, जभयिष्यामि *etc.* Occidere, delere.

जृभ् (ङ ई, गात्रविनामे K. जृम्भे V.) I. 1. *Atm.* जृम्भे, जजृम्भे, जृम्भिष्ये *etc.* Relaxare *corpus*, oscitare: जृम्भमाणा oscitans. Hit. II. 6. Confici, viribus destitui: जृम्भितं धनुः invalidus arcus. Ram. I. 62. 23.

c. वि Confici, perturbari: विजृम्भितं तत्र दृष्ट्वा सर्वे विष्णुबलास् तदा conturbatos ibi videndo omnes Vishnuis potentiâ tunc. Ram. I. 62. 22.

जृभ् (ङ ई, गात्रविनामे K. जृम्भे V.) I. 1. *Atm.* जर्भे, जजृभे, जर्भिष्ये *etc.* Relaxare *corpus*, oscitare.

डिभ् (क इ ङ, संघाते K. संघे V.) I. 10. *Atm.* डिभये, डिभयामास, डिभयिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

डुभ् (क इ ङ, संघाते K. संघे V.) I. 10. *Atm.* डुभये, डुभयामास, डुभयिष्ये *etc.* Colligere, coacervare.

तुभ् (लृ ङ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Atm.* तोभे, तुतुभे, तोभिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

तुभ् (य, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 4. *Par.* तुभ्यामि, तुतोभ, तोभिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

तुभ् (ग, हिंसायां K. हिंसे V.) IV. 9. *Par.* तुभ्नामि, तुतोभ, तोभिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

दभ् (क, नोदे) I. 10. *Par.* दभयामि, दभयामास, दभयिष्यामि *etc.* Mittere, ablegare.

दभ् (क इ, नोदे) I. 10. *Par.* दम्भयामि, दम्भयामास, दम्भयिष्यामि *etc.* Mittere, ablegare.

दम्भ् (न ङ, दम्भे) III. 5. *Par.* दभ्नोमि, ददम्भ, दम्भिष्यामि *etc.* Fallere, decipere.

दृम्भ् (क उ, संघाते) I. 10. *Atm.* दृम्भयामि, दृम्भयामास *etc.* Colligere, coacervare.

दिम्भ् (क इ, नोदे) I. 10. *Par.* दिम्भयामि, दिम्भयामास *etc.* Mittere, ablegare.

दिम्भ् (क उ, संघाते) I. 10. *Atm.* दिम्भये, दिम्भयामास *etc.* Colligere, coacervare.

दृभ् (ग्र ई, ग्रन्थे K. गुम्फने V.) I. 6. *Par.* दृभामि, ददर्भ, दर्भिष्यामि *etc.* Adornare, serere.

दृभ् (कि ई, भये) I. 1 *et* 10. *Par.* दर्भामि, दर्भयामि; ददर्भ, दर्भयामास *etc.* Timere.

नभ् (लृ उ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Atm.* नभे, ननभे *s.* नेभे, नभिष्ये *etc.* Ferire, occidere, laedere.

नभ् (ग, हिंसायां K. हिंसे V.) IV. 9. *Par.* नभ्यामि, नभाभ *s.* ननभ, नभिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

नभ् (य, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 4. *Par.* नभ्यामि; ननाभ *s.* ननभ, नभिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

भर्भ् (हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* भर्भामि, बभर्भ, भर्भिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

यभ् (ग्रौ, मैथुने) I. 1. *Par.* यभामि, यथाभ *s.* ययभ, यप्स्यामि *etc. r.* 468. 9. Coire, concumbere.

रभ् (ग्रौ ऊ, राभस्ये) I. 1. *Atm.* रभे, ररभे *s.* रेभे, रप्स्ये, रब्धुं, रब्ध. *r.* 468. 9. Gaudere.

c. ग्रा Incipere, ordiri: आरभन्ते ऽल्पं एवाताः aggrediuntur (incipiunt) exiguum *quidquam* sane stulti. Hitop. p. 125. महीं जेतुं आरब्धः terram devincere exorsus. Sund. II. 9. संख्यातुं आरब्धः numerare exorsus. Nal. XIV. 12. *Idem Partic.* आरब्ध *etiam sensu pass. e. g.* व्रतं आरब्धं votum susceptum. Nal. V. 21. *Trans. etiam* se dedere, applicare, *c. accus. rei:*

कर्मापयारभमाणः ad opus se applicans. MAN. IX. 300. *et* PASS. मोहाद् आरभ्यते कर्म stultitiâ suscipitur opus. BHAG. XVIII. 25. — c. प्र + आ *i. q. simpl.* कर्म प्रारभते नरः opus aggreditur homo. BHAG. XVIII. 15. — c. सं + आ *id.* जिज्ञासा समारब्धा investigatio coepta est. HITOP. p. 28. RAM. II. 45. 28.

c. परि Amplecti: हरिं परिरभ्य सरागं Harim amplectendo ardenter. GITAGOV. I. 8. 2. II. 4. 3.

c. सं Furere, furore corripi: संरब्ध iratus, furens. HID. IV. 23. NAL. XIII. 14. RAM. I. 41. 42.

रभ् (इ उ, शब्दे) I. 1. *Atm.* रभते, ररभे *s.* रेभे, रभिष्ये *etc.* Sonum edere.

रेभ् (इ उ, शब्दे) I. 1. *Atm.* रेभे, रिरेभे, रेभिष्ये, रेभितुं, रेभित. Sonum edere.

लभ् (इ उ, शब्दे V.) I. 1. *Atm.* लभे, ललभे *s.* लेभे, लभिष्ये *etc.* Sonum edere.

लभ् (उ ष उ ऊ, प्राप्तौ) I. 1. *Atm.* लभे, ललभे *s.* लेभे, लप्स्ये, लब्धुं, लब्ध. (*Pass.* लभ्ये. *Desid.* लिप्से.) Obtinere, accipere, adipisci: यशो लभस्व gloriam adipiscere. BHAG. XI. 33. नालभच्छर्म non obtinuit tranquillitatem. INDR. III. 9. ज्ञानं लब्ध्वा scientiam adipiscendo. BHAG. IV. 39. IX. 21. *Desid.* अलब्धव्यं लिप्सेत haud obtinendum appetat. HITOP. p. 54.

c. आ Tangere: गां आलभ्य vaccam tangendo. MAN. XI. 202. *et i. q. simpl.* सत्येनायुधं आलभे virtute telum adipiscor. RAM. II. 71. 7.

c. उप Accipere, adipisci: भर्तारं उपलप्स्यसे conjugem *tuum* adipisceris. NAL. XIII. 66. कान् भोगान् उपलप्स्यते quibusnam voluptatibus fruetur? TSHAND. I. 14. *It.* Concipere *feminam*: गर्भान् उपलेभिरे शुभान् foetus conceperunt illustres. RAM. I.

14. 36. *It.* Animadvertere, videre: नलं हृतसर्वस्वं उपलभ्य Nalum privatum omni proprio quum videret. NAL. VIII. 3. तं दुष्टं उपलभ्य illum quum scelestum *esse* animadvertisset. NAL. XI. 35.

c. प्र Decipere, fallere: मया प्रलब्धो महर्षिः a me deceptus est magnus vates. NAL. XIV. 5. XIX. 15.

लाभ् (द त त, प्रेरणे K.) I. 10. *Par.* लाभयामि, लाभयामास, लाभयिष्यामि *etc.* Mittere, projicere.

लुभ् (गार्ध्ये K. इर् य, गार्ध्ये V.) I. 4. *Par.* लुभ्यामि, लुलोभ, लोभिष्यामि, लोभितुं, लुब्ध. (*Causs.* लोभयामि.) Cupere, desiderare: लुब्ध cupidus, avidus. BHAG. XVIII. 27. *Caus.* Pellicere, excitare: तं ऋषिं गच्छ लोभयितुं वने proficiscere, ut pelliceas illum vatem in sylva. RAM. I. 51. 8. NALOD. II. 4.

c. प्र *Caus. id.* रत्नैः प्रलोभयामासुः स्त्रीभिश् चापि पुनः पुनः margaritis pellicebant *illos* mulieribusque etiam iterum iterum*que*. SUND. I. 12.

लुभ् (श, विमोहने) I. 6. *Par.* लुभामि, लुलोभ, लोभिष्यामि *etc.* Conturbare, obstupefacere, decipere.

वल्भ् (उ, भोजने K. भुक्तौ V.) I. 1. *Atm.* वल्भे, ववल्भे, वल्भिष्ये *etc.* Comedere, frui. [V. *hanc radicem scribit* वन्भ् *vel* वम्भ्.]

शल्भ् (उ, कत्थने) I. 1. *Par.* शल्भे, शशल्भे, शल्भिष्ये *etc.* Narrare, dicere. [*Apud* V. *legitur* शान्भ्.]

शीभ् (श्च उ, कत्थने) I. 1. *Atm.* शीभे, शिशीभे, शीभिष्ये *etc.* Narrare, dicere.

शुभ् (भासने K.) I. 1. *Par.* शोभामि, शुशोभ, शोभिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

शुभ् (लृ उ, दीप्तौ) I. 1. *Atm.* शोभे, शुशुभे, शोभिष्ये, शोभितुं, शुभित. (*Caus.* शोभयामि.) Lucere, splendere: पुस्तकेषु नाधीतं न शोभते

सभामध्ये in libris *qui* non versatus *est*; *is* haud splendet in concionis medio. HIT. P. p. 6. स्थानभ्रष्टा न शोभन्ते दन्ताः केशाः e loco *suo* decidui haud nitent (pulchri apparent) dentes *et* capilli. HITOP. p. 41. तावच्च शोभते मूर्खो यावत् किञ्चिन् न भाषते tamdiu etiam nitet (prudens videtur) stultus, quamdiu quidquam non loquitur. HIT. P. p. 7. *Caus.* Ornare: नलं दृष्ट्वा अशोभयन्त नगरं Nalum videndo, ornabant urbem. NAL. XXV. 6. शोभयांचक्रुः सभां collustrarunt atrium. INDR. II. 27.

c. अनु *i. q. simpl. Caus.* अयोध्या अनुशोभिता नदी Ayodhyâ *urbe* ornatus fluvius. (*Insolita conjunctio, fortasse pro* अयोध्यायाः *vel* अयोध्याया.) RAM. I. 23. 9.

c. अभि *id.* पुरी विमानैः अभिशोभिता urbs vehiculis ornata. RAM. I. 5. 17.

c. उप *id.* कुसुमैः उपशोभिताः floribus ornatus. GHATAK. 19. INDR. II. 1. NAL. XII. 40.

शुभ् (श, शोभायां K.) I. 6. *Par.* शुभामि, शुशोभ, शोभिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

शुभ् (श प, दीप्तौ) I. 6. *Par.* शुम्भामि, शुशोभ, शोभिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

शुम्भ् (श, शोभायां भासने K. शोभायां V.) I. 6. *Par.* शुम्भामि, शुशुम्भ, शुम्भिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

***सिम्भ्** (उ, दीप्तौ हिंसने) I. 1. *Par.* सिम्भामि, सिसिम्भ, सिम्भिष्यामि *etc.* Lucere. Laedere, occidere.

***सुम्भ्** (घुत्यौ हिंसे) I. 1. *Par.* सुम्भामि, सुषुम्भ, सुम्भिष्यामि *etc.* Lucere. Laedere, occidere.

सृभ् (हिंसे) I. 1. *Par.* सर्भामि, ससर्भ, सर्भिष्यामि *etc.* Ferire, laedere, occidere.

स्कभ् (उ उ, प्रतिबन्धे K. स्तम्भे V.) I. 1. *Atm.* स्कम्भे, चस्कम्भे, स्कम्भिष्ये *etc.* Firmare, ligare.

*स्तभ् (उ उ, स्तम्भे प्रतिबन्धे K. स्तम्भे V.) I. 1. *Atm.* स्तम्भे, तस्तम्भे, स्तम्भिष्ये, स्तम्भितुं, स्तब्ध. (*Causs.* स्तम्भयामि.) Firmum, stabilem, immotum esse: स्तब्धकर्ण arrectis auribus. Hitop. p. 91. स्तब्धलोचन fixis (rigidis) oculis. Nal. V. 25. *Et* स्तब्ध *absol.* superbus, contumax. Bhag. XVIII. 28. Gitagov. IX. 3. 1. Hitop. p. 156. *Causs.* Firmum reddere, munire. Dhrit. 69. *Item* Obstupefacere: महादेव: स्तम्भित: Mahadevus obstupefactus (stupore rigens.) Ram. I. 62. 21.

c. अव Cohibere, imperare: प्रकृतिं स्वां अवष्टभ्य naturae meae imperans. (= स्वीयां स्वाधीनां प्रकृतिं अवष्टभ्य अधिष्ठाय Schol.) Bhag. IX. 8.

c. नि Sistere, collocare: अनारीचे विष्टभ्य विमानानि in aëre sistendo vehicula. Nal. II. 30. विष्टभ्याहं इदं कृत्स्नं जगत् stabiliendo ego hunc universum mundum. Bhag. X. 41. विष्टभ्य पादौ उपतिष्ठते श्री: tendendo utrumque pedem (reluctando, obnitendo) aggreditur Fortuna. Hitop. p. 83. विष्टब्ध *adst.* mendicans. Man. IX. 296.

c. सं Cohibere, refraenare: संस्तभ्य शोकं धैर्येण cohibendo moerorem patientiâ. Ram. II. 48. 77. संस्तभ्यात्मानं आत्मना confirmando te per temetipsum. Bhag. III. 43.

*स्तुभ् (उ उ, स्तोभे K. स्तम्भे V.) I. 1. *Atm.* स्तोभे, तुष्टुभे, स्तोभिष्ये *etc.* Firmum, rigidum esse.

स्नभ् (लृ उ उ, विश्वासे) I. 1. *Atm.* स्नभे, सस्नभे, स्नभिष्ये *etc.* Confidere.

स्निभ् (उ, हिंसे) I. 1. *Par.* स्नेभामि, सिस्नेभ, स्नेभिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

स्रिम्भ् (हिंसे) I. 1. *Par.* स्रिम्भामि, सिस्रिम्भ, स्रिम्भिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

श्रम् (गति-भ्रमन-शब्देषु) I. 1. *Par.* श्रमामि, श्रम, श्रमिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Colere. Sonum edere.

श्रम् (क, रोगे) I. 1. *Par.* श्रामयामि, श्रामयामास, श्रामयिष्यामि *etc.* Aegrotum esse.

क्रम् (उ ऊ क, कान्तौ K. स्पृहे V.) I. 10. *Atm.* *et* 10. *Par.* *Atm.* कमे, कामयामि कामये; चकमे, कामयामास *etc.* Desiderare, amare: चकमे सा राजन्यश्रेष्ठं तं amavit illa Kshatriyorum optimum eum. Nalod. I. 19. राक्षसी कामयामास रूपेणाप्रतिमं भुवि Rakshasi amavit *illum* pulchritudine unicum in terra. Hit. II. 18. अहं वः कामये सर्वाः ego vos amo omnes. Ram. I. 29. 16. कान्त dilectus, amatus. Hid. IV. 35. Nal. XI. 7. *Et*, Optare, velle: नलं यो वै कामयेच्छपितुं Nalum qui sane velit exsecrari. Nal. VI. 11.

क्रम् (उ, पाद्-विक्षेपे K. गतौ V.) I. 1. *Par.* क्रमामि, चक्राम *s.* चक्रम, क्रमिष्यामि, क्रमितुं, क्रान्त. (*Pass.* क्रम्ये. *Causs.* क्रामयामि.) Ingredi, incedere.

c. अति Transgredi, praeterire: सरांसि अतिचक्राम lacus praeteriit. Nal. XX. 1. अतिचक्राम आश्रमात् prodiit ex eremitarum sede. Ram. I. 9. 11. अतिचक्राम सुमहान् कालः praeteriit diuturnum tempus. Br. I. 1. अतिक्रामेत् (*) प्रमत्तं या quae *mulier* dereliquerit *maritum ludo* deditum. Man. IX. 78. स हि

(*) Vocalem hujus radicis nonnunquam productam offendimus. Cujus quidem protractionis legem nondum eruere potui.

स्वाम्यात् अतिक्रामेत् ille enim patriam potestatem amittit. (= कन्यायाः स्वाम्यत्वाठीयते SCHOL.) MAN. IX. 93. Transgredi, violare *legem*: तद् इदं शाश्वतं पित्र्यं नातिक्रमितुं अर्हसि hancce illam aeternam patriam dignitatem non offendere velis. RAM. II. 73. 13. तवैव वचनं वयं। नातिक्रमामहे (*ARM. vid. supra p.* 183. *not.*) सर्वे वेलां प्राप्येव सागरः tui profecto praeceptum nos non transgredimur omnes, limites attingendo veluti oceanus. RAM. II 52. 34. — c. अभि + अति *id.* स्ववेश्माभ्यतिक्रम्य e sua domo egrediendo. RAM. II. 54. 26. अभ्यतिक्रम्य धर्मं violando justitiam. DHRIT. 61. — c. वि + अति *id.* काले व्यतिक्रान्ते tempore praeterlapso. RAM. I. 11. 1. — c. सं + अति *id.* समतिक्रम्य पर्वतं praetergrediendo montem. NAL. IX. 21. Transgredi, superare: रूपेण समतिक्रान्ता सर्वयोषितः pulchritudine superans (antecellens) omnes mulieres. NAL. II. 21.

c. अधि Aggredi: शक्रासनं अध्यक्रमत् Indri sedem aggrediebatur (conscendebat.) INDR. II. 22.

c. अप Discedere: अपक्रान्ते नले digresso Nalo. NALUS XI. 1. DHRIT. 39. — c. वि + अप *id.* RAM. II. 65. 56.

c. अभि Accedere, aggredi. INDR. I. 41. — c. सं + अभि *id.* NAL. XI. 27.

c. आ Aggredi, accedere: पापपिउगणाक्रान्ते राज्ये in regione a scelestis multis accessa (inhabitata). MAN. IV. 61. शङ्काभिः सर्वं आक्रान्तं dubitationibus omnia circumsepta. HIT. P. p. 12. स्नेहेनाक्रान्तहृदयः amore occupato corde. RAM. II. 71. 12. *Praesertim* hostiliter aggredi: परभूमिं आक्रामति hostilem terram invadit. HITOP. p. 113. 23. TSHAND. I. 7. III. 40. *Etiam ARM.* Aggredi, accedere: ऊर्ध्वं आचक्रमे sursum perrexit. INDR. I. 31. नाक्रमन्त यदा शापाः quum non *ad finem* pervenirent

(nihil efficerent) exsecrationes. SUND. II. 16. — c. सं + उप + आ Aggredi: समुपाक्रान्ता दिशं सोमवतीं Aggredientes plagam septentrionalem. RAM. I. 33. 21.

c. उत् Discedere, exire. BHAG. XV. 8. तदोत्क्रामति मूर्तितः tunc discedit de corpore. MAN. I. 55. ऊर्ध्वं प्राणा उत्क्रामन्ति यूनः स्थविर आयति sursum spiritus quippe tendit juvenis, sene appropinquante. MAN. II. 120.

c. उप Aggredi: तं आप्रष्टुं उपचक्रमे illum salutatum aggressus est. INDR. I. 21. गृहीतुं खगमान् उपचक्रमे captatum aves aggressa est. NAL. I. 24. Incipere: गमनायोपचक्रमे ingredi coepit. HID. I. 23. — c. सं + उप *id.* प्रष्टुं समुपचक्रमे interrogatum adiit. RAM. II. 56. 38.

c. निर् Egredi: निश्चक्रामाश्रमात् egressus est e solitaria sede. RAM. I. 9. 22. निश्चक्राम महत् तेजो ब्रह्मणः prodiit magnus splendor ex Brachmane. TSHAND. II. 10. — c. अभि + निर् *id.* MAN. VI. 41. — c. उप + निर् *id.* RAM. II. 68. 4. — c. वि + निर् *id.* RAM. II. 69. 26. NAL. XIII. 36.

c. प्र Aggredi, incipere: देवीं खड्गप्रहारैस् तु ते तां हन्तुं प्रचक्रमुः Devim clavarum ictibus vero illi eam percutere coeperunt. TSHAND. II. 49.

c. अनु + परि Circumgredi: स तान् अनुपरिक्रामेत् is apud illos circumgrediatur (illos perlustret). MAN. VII. 122. — सं + परि *id.* बहूनि संपरिक्रम्य तीर्थानि multos visitando sacrae ablutionis locos. MAH. EX. 12.

c. वि Fortem, validum esse: विक्रान्त fortis, validus. NAL. XII. 54. XXI. 12. युधि विक्रान्तौ in pugna feroces (fortitudinem commonstrantes). HID. IV. 36. *It.* Incedere (*ATM.*): तेन विक्रममाणेन illo incedente. HID. I. 9.

c. सं Incedere: एवं स संक्रमंस् तत्र sic ille incedens ibi. INDR. I. 42.

क्रम् (य उ, पादविक्षेपे K. गतौ V.) I. 4. *PAR. ATM.* क्राम्यामि, क्राम्ये; चक्राम, चक्रमे; क्रमिष्यामि, क्रमिष्ये (*Futur. I.* क्रमितास्मि, क्रन्ताहे) *etc. r.* 468. 10. Ingredi, incedere.

[क्रम् c. प्र Incipere. WILSON.]

क्लम् (य उ भ क्लि इर्, ग्लानौ) I. 4. *PAR.* क्लाम्यामि, चक्लाम *s.* चक्लम, क्लमिष्यामि *etc.* Confici, defatigari: क्लान्त defatigatus. NALUS XXI. 29.

c. परि *id.* तृषापरिक्लान्त siti confectus. HID. I. 21.

क्षम् (उ क्लि ष उ, सहने K. मर्षे V.) I. 1. *ATM.* क्षमे, चक्षमे, क्षमिष्ये, क्षन्तुं, क्षत. (*PASS.* क्षम्ये. *CAUSS.* क्षमयामि, क्षमये.) Dolorem sentire: नखाः क्षताः ungues laesi, (= भिन्नाः SCHOL.) NALOD. II. 58. अक्षतयोनी intacto utero *mulier.* MAN. X. 5. Perpeti, tolerare, patienter ferre; न चक्षमे समाह्वानं non sustinuit provocationem. NAL. VII. 8. BR. I. 4. क्षन्तुं अर्हसि condonare velis. NAL. XXV. 12. III. 8. RAM. I. 37. 27. इदानीं पुनर् न क्षन्तव्यः nunc iterum non tolerandus *est.* HITOP. p. 81. कार्याक्षमाणा laboris impatiens. HIT. P. p. 6. आज्ञाभङ्करान् राजा न क्षमेत् dicto non obedientes rex non toleret. HITOP. p. 74. क्षम्यतां condonetur! GITAGOV. III. 2, 7. HITOP. p. 190. *CAUSS.* Veniam *alicujus* implorare, reconciliare *eum sibi:* स च तं क्षमयामास हेतुभिः isque eum placabat rationibus. NAL. XXV. 10.

c. परि *i. q. simpl.* गुरुशापपरिक्षत praeceptoris maledictione ictus. RAM. I. 47. 24. MAN. VII. 93.

c. वि *id.* अविक्षत illaesus. NAL. XIII. 21.

क्ष्म् (य उ इर् भ, सहने K. मर्षे V.) I. 4. *PAR.* क्षाम्यामि, चक्षाम *s.* चक्षम, क्षमिष्यामि *etc. r.* 332. Perpeti, tolerare.

कुस्म् (क उ, मतीच्छते कुस्मिते V.) I. 1. *Atm.* कुस्मयें, कुस्मयामास, कुस्मयिष्ये *etc.* Reputando cognoscere. Distorto vultu ridere.

गम् (ङ ञौ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* गच्छामि (*r.* 327.), जगाम *s.* जगाव, *plur.* जग्मिम (*r.* 453.), गमिष्यामि (*Futur.* I. गन्तास्मि *r.* 468. 10. *Aorist.* VI. अगमं *r.* 417.), गन्तुं, गत *s.* गमित. (*Pass.* गम्ये. *Causs.* गमयामि.) Ire, se movere: न नौर् गच्छति स्थले non navis sese movet in sicco *solo.* Hitop. p. 27. कालो गच्छति tempus praeterlabitur. Hit. P. p. 8. एषां मांसैर् मासत्रयं मे सुखेन गमिष्यति horum carnibus tres menses mihi feliciter transigentur. Hitop. p. 40. Abire, discedere: गतेषु लोकपालेषु digressis mundi custodibus. Indr. I. 1. गतज्वर्, गतव्यथ digresso labore, timore. Nal. XX. 39. XVI. 30. Indr. I. 23. Adire, *c. acc. loci,* शक्रासनं गतः ad Sakri (Indri) sedem aggressus. Indr. II. 22. असौ गच्छति कोशलान् haec *via* tendit ad Kosalos. Nal. IX. 23. स्वर् गते त्वयि, गते लोकै अमुं त्वयि te in coelum, in mundum ulteriorem digresso (te mortuo.) Bh. III. 7. 17. *Et in multis loquendi formulis, e. g.* दुःखं, भयं, घार्ष्टिं, विषादं, हर्षं, वैक्लव्यं, निर्वेदं गन्तुं dolorem, metum, cruciatum, terrorem, gaudium, perturbationem, indifferentiam adire (nancisci, sentire). Nalod. IV. 9. Sund. I. 11. III. 1. II. 25. Ram. I. 13. 66. Nal. XXIII. 23. Bhag. II. 52. गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः aggrediuntur Numen Numinis gnari homines. Bhag. VIII. 24. यत् सांख्यैः प्राप्यते स्थानं तद् योगैर् अपि गम्यते quae ratiociniis obtinetur conditio, eadem devotionibus quoque aditur. Bhag. V. 5. भैक्षाय गताः ad mendicandum profecti. Br. I. 2. कामो मनोगतः cupiditas animum afficiens. Bhag. II. 55. मद्गतप्राणाः ex me meante spiritu *praediti* (ex me quasi spirantes). Bhag. X. 9.

c. अति Transigere, peragere: कामादू आत्मकृतां मिथ्यां नातिगन्तुं त्वं अर्हसि arbitrarie a temetipso constitutam fraudem non peragere tu velis. RAM. II. 76. 24. — c. उप + अति *id.* उपातिगमुरू वेगेन शरदण्डां transgressi sunt velociter Saradandam *fluvium.* RAM. II. 53. 15.

c. अधि Praetergredi, praemittere, desinere: अन्वेषन्तो नलं नाधिगमुः quaerentes Nalum non desierunt. NAL. XVII. 49. नाधिगम्मुस् तदा निदूां non praetermiserunt (neglexerunt) tunc somnum. HID. I. 30. Percurrere, perlegere *librum:* अधिगतशास्त्र perlectos libros *habens* (in libris versatus). HIT. P. p. 4. (*cf.* ई c. अधि.) Adire, obtinere *aliquid:* धनं अधिगच्छति divitias obtinet. MAN. IX. 204. खनन् वार्यधिगच्छति fodiens ad aquam pervenit. MAN. II. 218. प्रणष्टाधिगतं दूव्यं perdita *et iterum* reperta res. (= यदू दूव्यं कस्यापि प्रणष्टं सत् राजपुरुषैः प्राप्तं SCHOL.) MAN. VIII. 34. निर्वाणं, प्रसादं, मृत्युं, कामं अधिगन्तुं pacem, animi tranquillitatem, mortem, amorem adire (nancisci). RAM. I. 31. 16. BHAG. II. 64. 71. IV. 39. V. 6. 24. TSHAND. IV. 18. NALOD. II. 15. — c. सं + अधि Aggredi: तं हन्तुं समधिगच्छति illum interfecturus aggreditur. RAM. II. 64. 25. सिद्धिं अधिगच्छति perfectionem assequitur. BHAG. III. 4.

c. अनु Sequi: अनुगच्छति भर्तारं sequitur maritum. HITOP. p. 104. अनुगच्छेदू गां दिनं एकं sequatur (custodiet) vaccam per diem unum. MAN. XI. 144. NAL. XIII. 48.

c. अस्तू Interire, deleri: येषां अन्तर्गतं पापं quorum deleta *est* culpa. (= नष्टं SCHOL.) BHAG. VII. 28. *It.* Introire, intus recondi: नेत्रवक्त्रविकाराभ्यां ज्ञायते ऽन्तर्गतं मनः oculorum orisque motibus cognoscitur intus condita mens. HITOP. p. 106.

c. अभि Aggredi: विहारं अभिगमतु: gaudium aggressi sunt. SUND. IV. 6.

c. अव Recipere, mente assequi: नास्यान्तं अवगच्छामि non illius finem (consilium) assequor. RAM. II. 64. 23. तस्य मां अवगच्छ्तं भार्यां illius me noscite uxorem. (*ARM. oid. p.* 183. *not.*) NAL. XII. 84. BHAG. X. 41.

c. आ Aggredi, accedere: आगमितासि विदूरं aggressa es procul. GITAGOV. XII. 2. 1. HIT. P. p. 8. INDR. I. 2. अनङ्गस्यागात: in Anangi (Kamadevi) potestatem ingressus (lapsus.) INDR. V. 35. काल आगते tempore aggresso. INDR. III. 6. Supervenire, accidere, evenire *aliquid.* NAL. XIII. 24. स्वागतं ते ऽस्तु faustus adventus sit tibi. NAL. XXI. 23. INDR. IV. 5. — c. अनु + आ Circumdare: अन्वागतो भ्रातृभि: circumdatus fratribus. DHRIT. 19. — c अभि + आ Aggredi: अभ्यागत advena, hospes. HITOP. p. 31. — c. उप + आ *id.* पितामहं उपागमन् magnum Patrem adibant. SUND. III. 6. NAL. XVI. 27. परां तुष्टिं उपागतौ eximium gaudium agressi. SUND. IV. 2. — c. सं + आ *Hostiliter* congredi: समागम्य मया congrediendo mecum *in certamen.* HID. IV. 14. BHAG. I. 23.

c. उत् Adolescere, crescere: शालपोतं इवोद्गतं cetum juvenem veluti adultum. HID. II. 18. (*cf.* शालं इव प्रवृद्धं DRAUP. 6.) — c. प्रति + उत् Obviam ire, occurrere. RAM. I. 40. 7. 56. 7.

c. उप Aggredi, adipisci: प्रहर्षं उपगमिवान् gaudium adepti sunt. SUND. I. 29. NAL. XIII. 6. निद्रां उपगत: somnum adeptus. HITOP. p. 77. *It.* Coire cum femina. MAN. IV. 40. SCHOL. AD MAN. IX. 78. (*cf.* आ *c.* उप.) — c. सं + उप Aggredi, appropinquare. SUND. IV. 8. BHAG. I. 2.

c. नि *i. q. simpl.* शान्तिं निगच्छति ad tranquillitatem pervenit. BHAG. IX. 31. XVIII. 36.

c. निर् Egredi: स्वगृहान् निर्गतः e domo sua egressus. HITOP. p. 78. 118. MAN. IX. 83. HID. I. 1.

c. परि Circumire. NAL. XII. 108. ह्रीपरिगत pudore circumfusus. HITOP. p. 36.

c. वि Abire, discedere: मोहो ऽयं विगतो मम error iste digressus *est* meus. BHAG. XI. 1. विगतभी expers timoris. BHAG. VI. 14.

c. सं Congredi *hostiliter:* संगच्छस्व मया सार्धं congredere *ad pugnam* mecum. HID. IV. 7. *Causs.* Adducere, perducere: संगमयति विधेव नरं दुर्धर्षं नृपं perducit scientia sane virum ad inaccessum principem. HIT. P. p. 3.

[c. वि *it.* hostiliter congredi. WILSON.]

चम् (उ, अदने K. भक्षे V.) I. 1. *Par.* चमामि, चचाम *s.* चचम, चमिष्यामि *etc.* (*Causs.* चामयामि.) Vesci, edere, bibere.

c. आ Os aqua eluere: आचम्योदकं आचम्य comedat, os abluendo. (आचमनं कृत्वा SCHOL.) MAN. II. 51. *It.* Ablui, lavari. MAN. II. 222. III. 217. आचान्त lautus, lustratus. MAN. V. 143. *Causs.* Aquam porrigere ad lavandum. (= आचमनार्थं जलं दातुं SCHOL.) MAN. V. 142.

चम् (न उ र्, भक्षे) III. 5. *Par.* चम्नोमि, चचाम *s.* चचम, चमिष्यामि *etc.* Comedere, vesci.

ज्ञम् (उ, अदने K. भक्षे V.) I. 1. *Par.* ज्ञमामि, ज्ञज्ञाम *s.* ज्ञज्ञम, ज्ञमिष्यामि *etc.* Comedere, vesci.

ज्ञिम् (उ, अदने K. भक्षे V.), I. 1. *Par.* ज्ञेमामि, ज्ञिज्ञेम, ज्ञेमिष्यामि *etc.* Comedere, vesci.

क्षम् (उ, अदने K. भक्षे V.) I. 1. *Par.* क्षमामि, चक्षाम *s.* चक्षम, क्षमिष्यामि *etc.* Comedere, vesci.

तम् (य भ इर् उ, ग्लानौ K. खेदेक्षयोः V.) I. 4. PAR. ताम्यामि, तताम s. ततम, तमिष्यामि etc. (CAUSS. तामयामि.) r. 332. Confici, lugere. Desiderare. GITAGOV. IV. 4. 1. RAM. II. 75. 59. Causs. Terere, vexare: पुनर् युद्धाय संतस्थुस् तामयन्तः परस्परं iterum ad pugnam congressi sunt, vexantes alii alios. MAHABHARATA. c. सं id. चिन्तासु संताम्यति cogitationibus conficitur. GITAGOV. IV. 4. 3.

तिम् (य, आर्द्रभावे K. क्लेदने V.) I. 4. PAR. तिम्यामि, तितेम, तेमिष्यामि etc. Humidum esse, madefieri: वानरांस् तिम्यतः शीतार्तकम्पमानान् अवलोक्य simias madentes et frigoris cruciatu contortos videndo. HITOP. p. 97.

तीम् (य, आर्द्रभावे K. क्लेदने V.) I. 4. PAR. तीम्यामि, तितीम, तीमिष्यामि etc. Madidum esse.

दम् (भ य उ इर्, उपशमे K. शमे V.) I. 4. PAR. दाम्यामि, ददाम s. ददम, दमिष्यामि etc. r. 332. Mitem, domitum esse. दान्त mitis, mansuetus. BR. I. 25. *Praesertim* castimoniis domitus. SUND. III. 17.

द्रम् (गतौ) I. 1. PAR. दूमामि, ददूम s. ददम, दूमिष्यामि etc. Ire, se movere.

नम् (प्रह्वशब्दे K. स्त्रौ, शब्दनत्योः V.) I. 1. PAR. नमामि, ननाम s. ननम, नमिष्यामि s. नंस्यामि, नमितुं s. नन्तुं, नत. (PASS. नम्ये. CAUSS. नमयामि ejusque PASS. नाम्ये.) 1) Inclinare, incurvare, flectere: युद्धे नाम्यतां धनुः in pugna tenditor arcus. NAL. XXVI. 10. पुच्छं इव नामितं canina cauda veluti inflexa. HITOP. p. 85. *Praesertim* inclinato corpore venerari: ननाम नलस्य प्रणते s पादौ venerabatur prostratus Nali pedes. NALOD. IV. 44. I. 15. 2) Sonum edere.

c. अभि Inclinato corpore venerari: शिरसाभ्यनमद् बली capite *inclinato* salutabat *eum vir* fortis. INDR. II. 19.

c. अव Inclinare sese: प्रश्रयावनत cum reverentia inclinans se. INDR. II. 21.

c. उत् Extollere, sublevare: कूर्मपृष्टोन्नत testudinei tergi instar incurvus. INDR. V. 12. — c. सं + उत् Extollere: समुन्नतलाङ्गूल sublevatâ caudâ. HITOP. p. 91. समुन्नत altus, editus, adultus. (= समृद्ध SCHOL.) NALOD. II. 54.

c. प्र Salutare, venerari: प्रणम्य शिरसा देवं venerando, capite *inclinato*, Deum. BHAG. XI. 14. 44. NAL. XVII. 17. — c. अभि + प्र *id.* शिरसाभिप्रणम्य तं prona facie salutando illum. RAM. I. 32. 15.

c. वि Inclinare: विनतानन demisso capite (moestus, depresso animo.) BR. I. 13. ह्रस्वं श्वासाय संचारं नासौ विनमते क्वचित् angustum ingressus introitum non ille inclinat *corpus* unquam. NAL. XXIII. 9. *Praesertim etiam* Salutare: विनतास्मि ते inclinata sum tibi (veneror te.) GHATAK. 17.

c. सं Incurvare: सन्नतपाद् complicatis (junctis) pedibus. HITOP. p. 91. *Ib.* Salutare, venerari. INDR. I. 10.

नम् (क, नत्यां K.) I. 10. *PAR.* नमयामि *s.* नामयामि, नमयामाव *s.* नामयामास *etc.* Inclinare se, salutare.

भाम् (उ, क्रोधे) I. 1. *ATM.* भामे, बभामे, भामिष्ये, भामितुं, भामित. Irasci.

भाम् (क *s.* क त, क्रोधे K. कोपने V.) I. 10. *PAR.* भामयामि, भामयामास *etc.* Irasci.

भीम् (ऋ, गतौ शब्दे) I. 1. *PAR.* भीमामि, बिभीम, भीमिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Sonum edere.

भ्रम् (ज्ञ ण उ, चलने K. ज्ञ ण य उ, चाले V.) I. 1. *PAR.* भ्रमामि, बभ्राम *s.* बभ्रम, भ्रमिष्यामि (*Aorist.* III. अभ्रमिषं.), भ्रमितुं, भ्रान्त. (*CAUSS.* भ्रामयामि.) *r.* 441. Vagari, circumerrare: भ्रमत्यसुखपीडितः cir-

cumvagatur dolore agitatus. NAL. XV. 14. अन्वेष्टारो ब्राह्मणाश्च भ्रमन्ति प्रतप्तो महीं quaerentes Brachmani etiam peragrant catervatim terram. NAL. XVI. 30. भ्रान्तं देशं अनेकदुर्गविषमं peragrata *a me est* regio multis aviis iniqua. BHARTRIH. p. 62. चित्रपदक्रमं बभ्राम celeri pedum gressu festinabat. HITOP. p. 152. 50. भ्रमतीव मे मनः titubat quasi mea mens. BHAG. I. 30. *Causs.* Concutere, agitare: उत्क्षिप्याभ्रामयद् देहं sursum extollendo conquassabat corpus. HID. IV. 49. उत्थाप्य भ्रामयामास *id.* TSHAND. X. 25.

c. उत् *i. q. simpl.* प्राह प्रेमभरोद्भ्रान्तं माधवं alloquuta est deliciarum ubertate abreptum Madhavum (Krishnum). GITAGOV. IV. 1. 1.

c. उपरि Circumvagari: श्रोणापद्मं इवोपरिभ्रमताकुलं भ्रमरेण rubicundus lotus, repletus quasi circumvolitantibus insectis. GITAGOV. III. 2. 3.

c. परि Circumerrare. NALOD. III. 54.

c. वि *id.* विभ्रमन् महीं सर्वां pervagans terram universam. NAL. XV. 15. विभ्रान्तो वने circumerrans in sylva. NALOD. III. 26. *cf.* III. 8. अनेकचित्तविभ्रान्त variis cogitationibus perturbatus. BHAG. XVI. 16.

c. सं Abripi, perturbari: नैषधं दृष्ट्वा संभ्रान्ताः Nalum videndo perturbatae. NAL. III. 15. संभ्रान्तमनः perculsa mente. RAM. I. 17. 8. 29. 24.

भ्रम् (य भ ज्ञ णा उ, अनवस्थाने K. इर् ज्ञ णा य उ, चाले V.) I. 4. *Par.* भ्राम्यामि, बभ्राम *s.* बभ्रम, भ्रमिष्यामि *etc. r.* 332. Circumvagari, errare: स्वेच्छया भ्राम्यन् pro lubitu circumvagans. HITOP. p. 19.

यम् (श्रौ उ, उपरमे K. विरतौ V.) I. 1. *Par.* यच्छामि, ययाम *s.* ययम, यंस्यामि, यन्तुं, यत. *r.* 327. 468. 10. Quietare, refraenare, cohi-

bere: रश्मीन् यच्छतु वाजिनां habenas cohibeto equorum. NAL. XX. 15. *Et Arm.* हयान् येमे च रश्मिभिः equos cohibuitque habenis. INDR. I. 19. Dare, tradere: (*) तद् अभयवाचं मे यच्छ hanc securitatis fidem da mihi. HITOP. p. 70.

c. अभि Cohibere, opprimere: कश्मलेनाभिहतः animi deliquio oppressus. DHRIT. 41.

c. आ Intendere: धनुरु आयम्य arcum intendendo. DHRIT. 10.

c. उत् Expromere, emittere: धनुरु उद्यम्य arcum expromendo. BHAG. I. 20. उद्यतेषु प्रास्त्रेषु armis sublatis. HITOP. p. 100. 112. Incitare, stimulare: तेनोद्यमाना हयोत्तमाः ab illo incitati equi egregii. NAL. XIX. 23. उद्यत festinans. NAL. X. 25. Se apparare: हन्तुं स्वजनं उद्यताः occidere suam familiam parati. BHAG. I. 45. — c. सं + उत् Incitare: रश्मिभिः समुद्यम्य habenis incitando *equos*. NAL. XIX. 22.

c. उप Uxorem ducere: नोपयच्छेत तां प्राज्ञः ne uxorem ducat illam sapiens. (= उद्वहेत् SCHOL.) MAN. III. 11.

c. नि Impellere, incitare: प्रकृत्या नियताः स्वया naturâ impulsi suâ. BHAG. VII. 20. Coërcere, celare: न्ययच्छत् कोपं आत्मनः coërcebat iram suam. NAL. XX. 38. HITOP. p. 124. न कथंचन दुर्योनिः प्रकृतिं स्वां नियच्छति non ullo modo humili loco natus originem suam celat. (= न कदाचिद् असौ आत्मकारणं गोपयितुं प्रक्रोति SCHOL.) MAN. X. 59. — c. सं + नि Coërcere, cohibere: सन्नियम्येन्द्रियग्रामं coërcendo sensuum complexum. BHAG. XII. 4.

c. प्र Dare, tradere: प्रयच्छ राज्ञे पात्रीं offer regi pateram. RAM.

(*) Propter hanc significationem grammatici quattuor illas formas a stirpe *yatsh* derivatas etiam ad radicem *dâ* retulisse videntur. Ipsum quidem *yatsh* in radicum seriem non receperunt.

I. 14. 20. TSHAND. XI. 89. Largiri, sacrificare: तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति aquam qui mihi cum verecundia offert. BHAG. IX. 26. मा प्रयच्छेश्वरे धनं ne largiaris Isvaro (Sivo) thesaurum. HIT. P. p. 11. *It.* In matrimonium collocare *filiam:* प्रयच्छ कन्यां uxorem da filiam *tuam.* RAM. I. 8. 38. — c. सं + प्र Dare, largiri: साधुभ्यः संप्रयच्छति bonis largitur. MAN. XI. 19.

c. सं Coërcere, cohibere: संयतां वासयेद् गृहे coërcitam domi habitare jubeat *mulierem.* MAN. VIII. 365. इन्द्रियाणि संयम्य प्रसुप्त coërcendo. BHAG. II. 61. NAL. I. 4. कोपं संयच्छ iram comprime. NAL. XX. 33.

यम् (क, परिवेषणे [*al.* वेष्टने] K. कि य, परिवेशने लडावे V.) I. 1, 4 *et* 10. *PAR.* यमामि, यम्यामि, यामयामि *etc.* Distribuere. [Coërcere, circumdare.] Ministrari.

रम् (उ ऊ ऋ ॠ, क्रीडायां K. क्रीडे V.) I. 1. *ATM.* रमे, ररमे *s.* रेमे, रंस्ये, रन्तुं, रत. (*CAUSS.* रामयामि.) Delectari, *cc. abl. instr. et loc. rei:* अभ्यासाद् रमते consuetudine delectatur. BHAG. XVIII. 36. न तेषु रमते बुधः non illis delectatur sapiens. BHAG. V. 22. XII. 4. DHRIT. 27. *Etiam cum praepositionibus:* रेमे सह तया voluptate fruebatur cum illa. NAL. V. 44. एताभ्यां रंस्यसे सार्द्धं cum illis laetaberis. NAL. XV. 7. HITOP. p. 79. *CAUSS.* Delectare, exhilarare: तपसा रामयन्त्यस्मान् austeritate exhilarant nos. INDR. V. 43. तां अहं भृशं रामयामि illam ego magnopere exhilarabo. GITAGOV. III. 2. 4.

c. अभि *i. q. simpl.* अभिरमन्ति (*) मानवेन्द्राः gaudent hominum principes. INDR. V. 62.

(*) Parasmaipadam metro debetur, ut saepe. (*Vid. supra p.* 183. *not.* 189. 193. 208. 213. 216. 243. *not.* 257. 262.) Versum autem nostrum vitio quodam laborare, ipsum

c. उप Desinere, requiescere: उपरमते चित्तं desinit cogitatio. BHAG. VI. 20. भयाद् रणाद् उपरताः prae metu certamen relinquens. BHAG. II. 35. *It.* Gaudere, laetari: उपरता नराः gaudentes viri. RAM. II. 55. 20.

c. नि *i. q. simpl.* स्वदारनिरतः sua uxore delectatus. MAN. III. 45.

c. वि Requiescere, silere: इत्युक्त्वा विरराम sic fatus siluit. RAM. I. 18. 21. एतत् सर्वं निवेद्य विरराम hoc integrum loquutus, conticuit. RAM. I. 40. 27. 46. 23.

वम् (टु उ ञ, उदूगिरणे K. उदूगिरि V.) I. 1. *PAR.* वमामि, ववाम *s.* ववम, वमिष्यामि, वमितुं, वान्त. Vomere: वेमुश्च केचिद् रुधिरं evomueruntque nonnulli sanguinem. TSHAND. II. 58. वान्त qui vomuit. MAN. V. 144. HITOP. p. 74.

c. उत् Evomere: विषं तीक्ष्णं मुखात् सततं उद्वमन् venenum acre ex ore perpetuo evomens. NAL. XX. 30.

---

metrum arguit. Duplici nimirum illud continetur logaoedicorum numerorum serie, altera anapaestica, altera dactylica: quae utraque baseos instar quattuor sibi breves syllabas praefixas habent:

⏑⏑⏑⏑|⏑⏑–⏑–⏑–⏒‖⏑⏑⏑⏑|–⏑⏑–⏑–⏑–⏒

Huic quidem mensurae prior distichi versus omnino congruit:

इदं श्रमापहरात्मजस्य धीरं शुचिचरितं विनिशम्य फाल्गुनस्य ।

alter vero prorsus repugnat:

व्यपगतमदरागमत्सरद्वेषदोषास् त्रिदिवगता अभिरमन्ति मानवेन्द्राः ॥

Qui tamen et ipse quadrabit, si duae rescindantur syllabae *dosha* (quae ob litterarum similitudinem facile geminari poterant ex praecedentibus *dwesha*) et *a* breve, unde incipit *abhiramanti*, elisionis signo (quo uti licet, permittente BOPPIO, *Gramm. r.* 5. 75. *et annot. ad* SUND. I. 17.) permutatur:

व्यपगतमदरागमत्सरद्वेषदोषास् त्रिदिवगता ऽभिरमन्ति मानवेन्द्राः

„Cupiditatis, libidinis, superbiae, odii expertes, tergeminum coelum pacti gaudent hominum principes."

Eodem metro saepius usi sunt poetae Indorum. RAM. II. 46. 37; 60. 55. GHATAK. 13. Amant illi nonnunquam numeros ita jungere, ut seriem ab anacrusi ad arsin anapaestico vel jambico modo quasi adscendentem, alia excipiat ab arsi in thesin dactylicis vel trochaicis numeris quodammodo descendens, utriusque seriei appulsu per catalexin vel per intervenientem basin aut anacrusin mitigato, ex. gr. GHATAK. 1. 4. 15. 19.

शम् (अदर्शने दर्शने K.) I. 1. *Par.* शमयामि *etc.* (*ita quidem* Wilk.) Invisibilem esse. Monstrare.

शम् (य उ भ इर्, उपशमे K. शमे V.) I. 4. *Par.* शाम्यामि, शशाम *s.* शशाम, शमिष्यामि *etc. r.* 332. Quiescere, cessare: शाम्यतु देहदाहः cessato corporis ardor (corpus perurens amor.) Gitagov. VII. 7. 3. Coërcere, refraenari: अस्त्रं अस्त्रेण शान्तं telum telo repulsum. Dhrit. 74. शान्तार्चिर् इव पावकः exstinctâ flammâ veluti ignis. Hid. I. 49. शान्ततोयः placidâ aquâ *fluvius*. Nal. XII. 112. शान्तखेद sedata difficultate. Nal. XXIV. 53. *Causs.* Domare, cohibere: भीष्मं यः शमयेत् संख्ये दावाग्निं जलदो यथा Bhishmum qui domaverit in proelio, sylvam flagrantem nubes veluti. Mahabharata. शमयेयं शमयत्येव पावकं aqua exstinguit profecto ignem. Hitop. p. 27.

c. नि Audire: निशाम्य तत् audiendo illud. Br. III. 1. Nal. XXIII. 7. — प्र + नि *id.* Ram. I. 8. 19. — c. वि + नि *id.* Indr. V. 62.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रशान्ते पुष्करे victo Pushkaro. (Sedato P. Bopp.) Nal. XXVI. 34. प्रशान्तात्मन् sedato animo. Bhag. VI. 14.

शम् (क उ, आलोचने K. उ क ञ, आलोचे V.) I. 10. *Par. Atm.* शमयामि, शामये; शामयामास *etc.* Explicare, docere. Reputare, considerare.

श्रम् (य भि उ त्रि इर्, खेदे K. तपःखेदयोः V.) I. 4. *Par.* श्राम्यामि, शश्राम *s.* शश्रम, श्रमिष्यामि, श्रमितुं, श्रान्त. *r.* 332. Dolore vexari. Religiosis castigationibus exerceri. Defatigari: श्रान्त defatigatus. Hid. I. 4.

c. परि *i. q. simpl.* सुपरिश्रान्तवाह perdefessos equos *habens*. Nal. XIII. 4. क्षुत्पिपासापरिश्रान्त fame et siti vexatus. Sund. I. 8.

c. वि Quiescere, relaxare: इह विश्रमध्वं hîc quiescite. Hid. I.

25. *Etiam* PASS. विश्राम्यतां quiescendum est. NAL. XXI. 2. RAM. I. 50. 9. विश्रान्त relaxatus, quiete fruens. NAL. XVIII. 18.

श्राम् (क त, आमंत्रणे K. मंत्रे V.) I. 10. *PAR.* श्रामयामि, श्रामयामास *etc.* Advocare, invitare.

***सम्** (वैक्लव्ये) I. 1. *PAR.* सममि, ससाम *s.* ससम, समिष्यामि *etc.* Vexari, agitari.

साम् (क त, सान्त्वने K. क, सान्त्वे V.) I. 10. *PAR.* सामयामि, सामयामास *etc.* Quietare, placare.

***स्तम्** (वैक्लव्ये K. वैक्लवे V.) I. 1. *PAR.* स्तमामि, तस्ताम, स्तमयामास *etc.* Vexari, inquietum esse.

***स्तम्** (क त, वैक्लव्ये K. वैक्लवे V.) I. 10. *PAR.* स्तमयामि, स्तमयामास *etc.* Vexare.

***स्तिम्** (य, आर्द्रभावे K. क्लेदे V.) I. 1. *PAR.* स्तिम्यामि, तिष्टेम, स्तेमिष्यामि *etc.* Madefieri, irrigari. स्तिमित madidus. RAM. II. 63. 36.

***स्तीम्** (य, आर्द्रभावे K. क्लेदे V.) I. 4. *PAR.* स्तीम्यामि, तिष्टीम, स्तीमिष्यामि *etc.* Madefieri, irrigari.

स्तोम् (क त, प्रलाघायां K. प्रलाघने V.) I. 10. *PAR.* स्तोमयामि, स्तोमयामास *etc.* Laudare.

स्यम् (ग्रा णा उ, ध्वनने) I. 6. *PAR.* स्यमामि, सस्याम *s.* सस्यम, स्यमिष्यामि *etc.* Sonum edere.

स्यम् (क अ, वितर्के) I. 10. *PAR. ATM.* स्यामयामि, स्यामये; स्यामयामास *etc.* Examinare, inquirere.

स्यम् (क त, ध्वाने) I. 10. *PAR.* स्यमयामि, स्यमयामास *etc.* Sonum edere.

संग्राम् (क त उ, युद्धे) I. 10. *ATM.* संग्रामये, संग्रामयामास *etc.* Pugnare, dimicare.

कृम्म् (गतौ) I. 1. *Par.* कृम्मामि, अकृम्म, कृम्मिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

क्रय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* क्रये, क्राये, क्रयिष्यामि, क्रयितुं, क्रयित. Ire, se movere.

ईक्ष्य् (ईर्षायां K. ईर्षे V.) I. 1. *Par.* ईक्षयामि, ईक्षयामास, ईक्षिष्यामि *etc.* Invidere.

ईर्ष्य् (ईर्षार्थे K. ईर्षे V.) I. 1. *Par.* ईर्ष्यामि, ईर्ष्यामास, ईर्ष्यिष्यामि *etc.* Invidere.

ऊय् (ङ ई, तन्तुसन्ताने K. सेवने V.) I. 1. *Atm.* ऊये, ऊयामास, ऊयिष्यामि *etc.* Texere. Limbo circumdare *pannum.*

कूय् (ई ङ, शब्दे K. दुर्गन्धि आर्द्रत्वे शब्दे V.) I. 1. *Atm.* कूये, चुकूये, कूयिष्ये *etc.* Sonum edere. Foetere. Madescere.

क्ष्माय् (ई ङ, विधूनने) I. 1. *Atm.* क्ष्माये, चक्ष्माये, क्ष्मायिष्ये *etc.* Concutere, vibrare.

चय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* चये, चचये *s.* चेये, चयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

चाय् (ऋ ङ, पूजानिशामनयोः K. निशामे ऽर्चे V.) I. 1. *Par. Atm.* चायामि, चाये; चचाय, चचाये *etc.* Venerari, colere. Audire, animadvertere.

चीय् (ऋ ङ, संवृत्यादानयोः) I. 1. *Par. Atm.* चीयामि, चीये; चिचीय, चिचीये *etc.* Eligere. Sumere, capere.

चुच्य् (ई, अभिषवे) I. 1. *Par.* चुच्यामि, चुचुच्य, चुच्यिष्यामि *etc.* Lavare. Destillare.

तय् (ङ, गतिरक्षयोः) I. 1. *Atm.* तये, ततये *s.* तेये, तयिष्ये *etc.* Ire, se movere. Tueri, praeservare.

ताय् (ऋ ङ, संताने पालने च K. पालनसन्तत्योः V.) I. 1. *Atm.* तायें, तताये, तायिष्ये *etc.* Tendere, extendere. Diligere, tueri.

दृ (त्रि ङ, गतौ दाने हिंसायां श्रोदाने K. ग्रहणे गतौ वधे दाने श्रवने V.) I. 1. *Atm.* दृये, ददृये *s.* देये, दृयिष्ये *etc.* Ire, se movere. Dare. Occidere, ferire, laedere. Sumere. Tueri, servare.

दाय् (श्र ङ, दाने) I. 1. *Atm.* दाये, ददाये, दायिष्ये *etc.* Dare, tradere.

नय् (ङ, स्तुतौ K. गतिस्तुत्योः V.) I. 1. *Atm.* नये, ननये *s.* नेये, नयिष्ये *etc.* Tueri, servare. Ire, se movere.

पय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* पये, पपये *s.* पेये, पयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

पश्य् I. 1. *Par. Praes.* पश्यामि, *Potent.* पश्येयं, *Imperat.* पश्य, *Imperf.* अपश्यं, *vid. sub rad.* दृश्.

पूय् (ई ङ, विशरणे दुर्गन्धे च K. दुर्गन्धश्रीपर्योः V.) I. 1. *Atm.* पूये, पुपूये, पूयिष्ये *etc.* Dissolvi, collabi. Foetere.

प्याय् (ई श्रो ङ, वृद्धौ) I. 1. *Atm.* प्याये, पिप्याये, प्यायिष्ये *etc.* Crescere, augeri.

मय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* मये, ममये *s.* मेये, मयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

मव्य् (बन्धने K. बन्धे V.) I. 1. *Par.* मव्यामि, ममव्य, मव्यिष्यामि *etc.* Ligare. [*Scribitur etiam* नय्, *teste* Careyo.]

रय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* रये, ररये *s.* रेये, रयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

लय् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* लये, ललये *s.* लेये, लयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

वय् (ङ गतौ) I. 1. *Atm.* वये, ववये *s.* वेये, वयिष्ये *etc.* Ire, se movere.

व्यय् (अ, गतौ) I. 1. *Par. Atm.* व्ययामि, व्यये; विव्याय *s.* विव्यय, विव्ययिष्ये *etc.* Ire, se movere.

व्यय् (क, क्षेपे K. नुदि V.) I. 10. *Par.* व्याययामि *etc.* Projicere.

व्यय् (क त, विस्रसमुत्सर्गे K. गतौ V.) I. 10. *Par.* व्यययामि, व्यययामास *etc.* Prodigum esse. Ire, se movere.

शुच्य् (ई, अभिषवे) I. 1. *Par.* शुच्यामि, शुशोच, शोचिष्यामि *etc.* Lavare, destillare. [*Scribitur rectius* शुच् *teste* Careyo.]

सूद्य् (ईर्ष्यार्थे K. अनादरे ईर्ष्यें V.) I. 1. *Par.* सूद्यामि, सुसूद्य, सूदिष्यामि *etc.* Spernere. Invidere.

***सूर्द्य्** (ईर्ष्यार्थे K. ईर्ष्यें V.) I. 1. *Par.* सूर्द्यामि, सुसूर्द्य, सूर्दिष्यामि *etc.* Invidere.

स्फाय् (ई ङ, वृद्धौ K. समृद्धौ V.) I. 1. *Atm.* स्फाये, पस्फाये, स्फायिषे *etc.* Crescere, augeri.

ह्रय् (गतौ क्रमे) I. 1. *Par.* ह्रयामि, जह्राय *s.* जह्रय, ह्रयिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Defatigari.

ह्रर्य् (क्रमे गतौ) I. 1. *Par.* ह्रर्यामि, जह्रर्य, ह्रर्यिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Defatigari.

अभ्र् (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* अभ्रामि, आनभ्र, अभ्रिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

अवधीर् (क त, अवज्ञायां) I. 10. *Par.* अवधीरयामि, अवधीरयामास, अवधीरयिष्यामि *etc.* Spernere, contemnere: अवधीरितसुहृद्वाक्यं spretum amici consilium. Hitop. p. 24. 72. तव वचनं अवधीर्य (*) महता भयेन विमुग्धः tuum sermonem spernendo, magnâ aerumnâ implicitus *fuit*. Hitop. p. 49. 57.

ईर् (ल, गतौ K. ङ ल, कम्पगात्योः V.) II. 2. *Atm.* ईरे, ईरामास, ईरिषे *etc.* Ire, se movere, se inflectere.

(*) Haecce gerundii absoluti forma manifesto arguit, radicem nostram cum particula *ava* conjunctam esse, immeritoque a grammaticis in simplicium stirpium ordinem referri.

ईर् (कि, प्रेरणे K. गतौ नुदि V.) I. 1 *et* 10. *Par.* ईरामि, ईरयामि; ईरामास, ईरयामास *etc.* Ire, se movere. Mittere, ejicere: विस्मितैर् ईरितः शब्दः a stupefactis emissa vox. Nal. V. 30. XVII. 50. Ram. I. 23. 24. न शुष्कां गिरं ईरयेत् non rudem sermonem proferat. Man. XI. 35.

c. उत् Emittere: दीनां वाचं उदीरयन् flebilem loquelam emittens. Ram. II. 56. 15. 52. 3. वचनं श्रुत्वा स्नेहाद् उदीरितं sermonem audiendo, amore prolatum. Ram. II. 66. 30. Hitop. p. 63.

c. प्र Mittere: कालप्रेरित इव temporis genio emissus veluti. Hitop. p. 58. 118.

c. सं Commovere: ऊरुवेगसमीरितं वनं femorum celeri motu agitata sylva. Hid. I. 9.

कत्र् (क त, शैथिल्ये) I. 10. *Par.* कत्रयामि, कत्रयामास, कत्रयिष्यामि *etc.* Solvere, relaxare.

कर्त्र् (क त, शैथिल्ये) I. 10. *Par.* कर्त्रयामि, कर्त्रयामास, कर्त्रयिष्यामि *etc.* Solvere, relaxare.

कुर् (श, शब्दे) I. 6. *Par.* कुरामि, चुकोर्, कोरिष्यामि *etc.* Sonum edere.

कुन्द्र् (क इ, अनृतभाषणे K. मिथ्योक्तौ V.) I. 10. *Par.* कुन्द्रयामि, कुन्द्रयामास, कुन्द्रयिष्यामि *etc.* Mentiri, fallere.

कुमार् (क त, क्रीडायां K. केलौ V.) I. 10. *Par.* कुमारयामि, कुमारयामास *etc.* Ludere. Infantem esse.

क्मर् (हूर्छने K. कौटिल्ये V.) I. 1. *Par.* क्मरामि, चक्मार् *s.* चक्मर्, क्मरिष्यामि *etc.* Inflexum *s.* per amfractus incedere.

क्वार् (त, संचलने) I. 1. *Par.* क्वरामि, चक्वार् *s.* चक्वर्, क्वरिष्यामि *etc.* (*Causs.* क्वारयामि.) Dimanare, elabi, evanescere: यज्ञो ऽनृतेन क्वरति sacrificium mendacio tollitur. Man. IV. 237. इन्द्रियाणां तु सर्वेषां यद्येकं क्वरतीन्द्रियं sensualium organorum vero omnium

si *vel* unum *solummodo* deficit organum. MAN. II. 99. क्षान्ति सर्वा वैदिक्यो: desinunt omnes *religiones* a Vedis institutae. MAN. II. 84. *Causs.* Perdere, calumniari, damnare: क्षारितश्चापकर्मणा damnatusque ob peccatum. RAM. II. 72. 87.

c. आ *Causs. id.* गुरुं आक्षारयन् praeceptorem perstringens. MAN. VIII. 275. आक्षारितो दोषैः: punitus ob peccata. MAN. VIII. 354.

क्षुर् (श्र, छेदने K. विलेखे खनने V.) I. 6. *Par.* क्षुरामि, चुक्षोर्, क्षोरिष्यामि *etc.* Findere. Sculpere. Fodere.

खुर् (श्र, छेदने K. खोरछिदोः V.) I. 6. *Par.* खुरामि, चुखोर्, खोरिष्यामि *etc.* Findere, secare, conterere.

खोर् (ऋ, गतिप्रतीघाते K. खोटने V.) I. 1. *Par.* खोरामि, चुखोर्, खोरिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Dolere. Claudicare.

गर् (ई य ङ, वधे गत्यां V.) I. 4. *Atm.* गर्ये, जगरे, गरिष्ये *etc.* Occidere, ferire. Ire, se movere.

गुद् (इ क, कुंत्रे V.) I. 1. *Par.* गुन्दयामि, गुन्दयामास *etc.* Mentiri, fallere.

गुर् (उद्यमे K.) I. 1. *Par.* गोरामि, जुगोर्, गोरिष्यामि *etc.* Adniti, operam dare.

गुर् (श्र घ्रि ङ ई, उद्यमे) I. 6. *Par.* गुरामि, जुगोर्, गोरिष्यामि *etc.* Adniti.

c. अव Invehi in aliquem: न कदाचिद् द्विजे तस्माद् विद्वान् अवगुरेद् nunquam Brachmanum propterea sapiens adoriatur. MAN. IV. 169.

गूर् (य ङ ई, हिंसायां K.) I. 4. *Atm.* गूर्ये, जुगूरे, गूरिष्ये *etc.* Ferire, occidere.

c. अव Impugnare, invehi: अवगूर्य चरेत् कृच्छ्रं impetum si quis fecerit, patiatur poenam. MAN. XI. 208. 206.

गूर् (क उ, भक्षणे K. उद्यमे V.) I. 10. *Atm.* गूरयते, गूरयामास, गूरयिष्यते *etc.* Comedere, adniti.

घुर् (श्र, भीमार्तिशब्दे K. ध्वनौ भीमार्थे V.) I. 6. *Par.* घुरामि, जुघोर्, घोरिष्यामि etc. Timere. Dolere. Sonum edere.

घुर् (य उ ई, हिंसाक्षान्योः K. हिंसाऽन्योः V.) I. 4. *Atm.* घुर्यते, जुघुरे, घोरिष्ये *etc.* Ferire, occidere. Nescire. Senescere. [*Nonnulli scribunt* घूर्.]

घोर् (गतिचातुर्ये K.) I. 1. *Par.* घोरामि, जुघोर्, घोरिष्यामि *etc.* Certo quodam gressu incedere.

चर् (गतौ K. गमने अदने आचारे V.) I. 1. *Par.* चरामि, चचार *s.* चचर्, चरिष्यामि, चरितुं, चरित. Ire, incedere: चरिष्यति वने घोरे ambulabit in sylva horrenda. Nal. X. 23. Abire: स स्वामिनं अवज्ञाय चरेच्च निरवग्रहः is dominum spernendo abierit etiam sine exprobratione. Hitop. p. 73. *Transl.* Vivere, vitam degere: चरन्ति देवैः सह गतव्यथाः vivunt cum diis, moeroris expertes. Indr. I. 23. Bhag. II. 71. Aggredi *negotium:* पापं चरति vitium aggreditur (peragit.) Bhag. III. 36. व्रतं चरेत् votum aggrediatur (suscipiat.) Man. XI. 87. चरितव्रत votum suscipiens. Ram. II. 73. 16.

c. अति Transgredi: वचसा मनसा च नातिचराम्यहं sermone menteque non transgredior ego. Nal. V. 19.

c. अनु Persequi, percurrere: ते कीर्तिर् लोकान् अनुचरिष्यति tui gloria mundos percurret. Ram. II. 64. 50. लोकान् अनुचरन्तु homines sequuntor (inter homines degunto.) Ram. I. 46. 20. *Causs.* एवंविधान् नृपो देशान् चारैः .... अनुचारयेत् ejusmodi locos rex vigilibus obsideri jubeat. Man. IX. 266.

c. अन्तर् Intervenire: चन्द्रमाः सर्वभूतानां अन्तश्चरति सात्त्विकः luna

cunctorum animantium intervenit arbiter quasi. (In medio vadit. BOPP.) NAL. XXIV. 34.

c. अभि Evagari; evagando laedere *aliquem:* पतिं या नाभिचरति quae *mulier* maritum *dissolutiori vita* non laedit. MAN. V. 165. IX. 29. 102. (SCHOL. *ubique explicat per* व्यभिचर्, *i. e.* adulterari, *cf.* SCHOL. *ad* MAN. V. 161. *supra p.* 176. *not. citatum.*)

c. आ Aggredi, accedere: श्वापदाचरिते वने belluis (*) frequentatâ in sylva. NAL. XV. 18. Persequi *negotium:* धर्मं आचरन् virtutem persequens. MAN. X. 53. HIT. P. p. 3. नाहितं किञ्चिद् आचरेत् non infestum quidquam moliatur. RAM. II. 71. 14. क्षुत्प्रतीकारं आचरन् famis remedium quaerens. MAN. X. 105. आचरत्यात्मनः श्रेयः sectatur suam salutem. BHAG. XVI. 22. III. 21. विप्रियं ह्याचरन् मर्त्यो देवानां मृत्युं ऋच्छति ingratum enim peragens homo deorum, mortem nanciscitur. NAL. IV. 7. — c. सं + आ *id.* कर्म समाचर opus aggredere. BHAG. III. 9. 19. इमं धर्मं समाचरेत् hoc officium perágat. MAN. X. 101. कथं अन्यत् समाचरे quomodo aliter agere potuissem? (*ARM. ob metr. vid. p.* 183 *et* 200.) RAM. II. 73. 22.

c. उत् Alvum dejicere: उच्चरेत् (= मूत्रपुरीषोत्सर्गं कुर्यात् SCHOL.) MAN. IV. 49.

c. उप Ministrari *alicui, c. acc.* स्वयं उपचचारैनं ipse ministrabatur illi. RAM. I. 9. 71. NAL. XXI. 32.

(*) Bellnas intelligendas esse ex hoc disticho colligi potest:

स तत्राश्रमं अदूराच्चोदू द्विजवर्यस्य मेधसः ।
प्रशान्तश्वापदाकीर्णं मुनिशिष्योपशोभितं ॥

„Ille ibi solitariam sedem conspexit Brachmanorum optimi, sapientis, domitis belluis „repletam, vatumque discipulis conspicuam." TSHAND. I. 10.

c. निर् Egredi, discedere: निश्चरति मनः evagatur animus. BHAG. VI. 26.

c. प्र Dimanare *famam:* रामायणकथा लोकेषु प्रचरिष्यति Ramayani narrationes inter homines diffundentur. RAM. I. 2. 42. *Et* peragere negotium: यैः कर्मभिः प्रचरितैः शुश्रूष्यन्ते द्विजातयः quibus operibus peractis obedientia exhibetur Brachmanis. MAN. X. 100.

c. परि Circumgredi: सभां पर्यचरत् तदा casam circumgrediebatur tum. NAL. X. 17. Sequi, obsequi: लक्ष्मणश्चापि रामस्य पादौ परिचरन् वने Lakshmanusque etiam Rami pedes sequendo (Ramo obediens) in sylva. RAM. II. 47. 6. *Pass. Causs.* स्वसैन्यपरिचारित proprio exercitu cinctus. T$HAND. VI. 4.

c. वि Incedere: वनानि विचरामि sylvas peragror. NAL. XII. 86. RAM. I. 25. 21. INDR. V. 50. रात्रौ न विचरेयुस् ते noctu non circumvagentur illi. MAN. X. 54. *Et* Evagari, licentius vivere: विचरन्ती licentius vivens *mulier.* MAN. IX. 20.

चर् (क, असंज्ञये K. संप्रीत्यसंप्रीत्योः V.) I. 10. *Par.* चारयामि, चारयामास, चारयिष्यामि *etc.* 1) Dubitare, incertum esse. 2) Certiorem fieri, audire: चारयित्वा तु तं ऋषिं त्रासमागतं अभिनिर्गतं audiendo vero, illum vatem *esse* ex solitaria sede egressum. RAM. I. 9. 14.

c. वि Cogitare, rem secum discutere: तान् राजा प्रत्युवाच विचारयन् illis rex respondit secum reputans. RAM. I. 9. 7. अतिथिभ्यो ऽग्र एवैतान् भोजयेद् अविचारयन् hospitio statim profecto illos excipiat, haud reputans (sine haesitatione.) MAN. III. 114. NAL. V. 15. अविचारितं कर्म inconsulte factum. HIT. P. p. 11.

चित्र् (क त, चित्रीकरणे K. चणिकेशणे लेख्ये अद्भुते च V.) I. 10. *Par.* चित्रयामि, चित्रयामास, चित्रयिष्यामि *etc.* Discolorem esse. Nictari. Pingere. Mirum esse.

चुर् (य उ ई, दाहे) I. 4. *Atm.* चुर्ये, चुचुरे, चोरिष्ये, चोरितुं, चोरित. Urere.

चुर् (कि, स्तेये) I. 1 *et* 10. *Par.* चोरामि, चोरयामि; चुचोर, चोरयामास *etc.* Furari: यस् त्वग्निं चोरयेद् गृहात् qui vero ignem furatur e domo. Man. VIII. 331.

छिद्र् (क त, विभेदे K. भेदे V.) I. 10. छिद्रयामि, छिद्रयामास, छिद्रयिष्यामि *etc.* Findere, dissecare.

छुर् (ग्रा ग्नि, छेदे K. लोपे V.) छुरामि, चुच्छोर, छोरिष्यामि *etc.* Secare, abscindere.

ज्वर् (य ई, तीर्णो K. ज्यानौ वधे V.) I. 4. *Par.* ज्वर्यामि, जुज्वार, ज्वरिष्यामि *etc.* Conterere, interficere. Senescere.

ज्वर् (म, रोगे) I. 1. *Par.* ज्वरामि, जज्वार *s.* जज्वर, ज्वरिष्यामि *etc.* Aegrotare.

तन्त्र् (क इ उ, कुटुम्बभरणे K. धारणे V.) I. 10. *Par.* तंत्रये, तंत्रयामास, तंत्रयिष्ये *etc.* Sustentare, tenere.

तीर् (क त, समाप्तौ K. कर्मणां समाप्तौ V.) I. 10. *Par.* तीरयामि, तीरयामास *etc.* Finire, conficere.

तुर् (लि र, त्वरणे K. वेगे V.) II. 3. *Par.* तुतोर्मि, तुतोर, तोरिष्यामि *etc.* Properare, festinare.

तूर् (य उ ई, त्वरणे K. हिंसे वेगे V.) I. 4. *Par.* तूर्ये, तुतूरे, तूरिष्ये *etc.* Festinare. Ferire, occidere.

त्वर् (ञि ष म उ, संभ्रमे K. स्यदे V.) I. 1. *Atm.* त्वरे, तत्वरे, त्वरिष्ये *etc.* Properare, festinare: त्वरते भवान् festinas tu. Nal. XX. 17. त्वरमाणा, त्वरित festinans. Hid. II. 16. Br. I. 12. Nal. XX. 3. 7.

c. सं *Caus.* Velocitatem commendare: त्वं प्रापयाशु मां रामं प्रापयाः संत्वरयन्ति मां tu duc celeriter me ad Ramum, vita *enim* (parvum, quod mihi superesse sentio, vitae spatium) properare me jubet. Ram. II. 46. 24.

धुर् (य ई ङ, हिंसायां K. वधे गतौ V.) I. 4. *Atm.* धुर्ये, दुधुरे, धोरिष्ये *etc.* Ferire, laedere, occidere. Ire, se movere. [*Scribitur etiam* धूर्.]

धोर् (ऋ, गतिचातुर्ये:) I. 1. *Par.* धोरामि, दुधोर्, धोरिष्यामि *etc.* Certo quodam gressu incedere.

पार् (क त, समाप्तौ K. कर्मणां समाप्तौ V.) I. 10. *Par.* पारयामि, पारयामास *etc.* Finire, absolvere.

पुर् (ग्र, अग्रगमने K. अग्रगत्यां V.) I. 6. *Par.* पुरामि, पुपोर्, पोरिष्यामि *etc.* Praecedere, antecedere.

पूर् (य ई ङ, आप्यायने K. पूर्तौ V.) I. 4. *Atm.* पूर्ये, पुपूरे, पूरिष्ये, पूरितुं, पूर्ण. Implere.

c. परि *id.* अश्रुपरिपूर्णाक्ष lacrymis plenos oculos habens. Nal. XIII. 64. परिपूर्णाग्र् चन्द्र: plena luna. Man. IX. 309.

पूर् (क, आप्यायने K. पूर्तौ V.) I. 10. *Par.* पूरयामि, पूरयामास, पूरयिष्यामि, पूरयितुं, पूरित. (*Pass.* पूर्ये.) Implere: घोष: पूरयन्न् इव मेदिनीं strepitus implens quasi terram. Nal. XXI. 8. पूरय मधुरिपुकामं imple Madhuum devincentis (Krishni) desiderium. Gitagov. V. 4. 7. Hitop. p. 58. *It.* Tendere *arcum:* नैतत् पूरयितुं शक्ता: सुरगणा: non illum *arcum* tendere possunt deorum catervae. Ram. I. 54. 9. 62. 3. *Pass.* क्रमश: पूर्यते घट: sensim impletur vas. Hitop. p. 55.

c. आ *i. q. simpl.* नादेन कृत्स्नं आपूरितं नभ: stridore omnis repletus *erat* aether. Tshand. II. 32. तेजोभिर् आपूर्य जगत् splendore implens mundum. Bhag. XI. 30. — c. सं + आ Tendere

arcum: तन् न देवाः समापूरयितुं शक्ताः eum non dii tendere valent. RAM. I. 28. 41.

c. प्र *i. q. simpl.* शाकेनापि प्रपूर्यते pabulo quoque impletur (nutritur.) HITOP. p. 22.

c. सं *id.* दिशः संपूरयन् नादैः coelestes plagas implens sonitu. INDR. I. 3.

बभ्रू (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *PAR.* बभ्रामि, बबभ्र, बभ्रिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

मत्रू (क इ ऊ, गुप्तभाषणे K. गुप्तोक्तौ V.) I. 10. *ATM.* मंत्रये, मंत्रयामास, मंत्रयिष्ये *etc.* Convocare: मंत्रयित्वा सेनां convocando exercitum. SUND. II. 1. Consulere, deliberare (*PAR.*): रहसि मंत्रयेत् secreto deliberet. HITOP. p. 106. कपटं समंत्रयत् fraudulentum ludum consuluit. DHRIT. 8.

c. आ Salutare: देवान् आमंत्र्य तान् सर्वान् deos salutando illos omnes. NAL. VI. 5. VIII. 24. गच्छाम्यामंत्रयित्वा (*) त्वां Discedo, postquam te salutavero. INDR. I. 24. — c. उप + आ Alloqui: श्रूयतां इत्युपामंत्र्य „audiatur!" sic alloquutus *eum.* RAM. I. 1. 8.

c. उप Alloqui, compellare: तवोपमंत्रिताः सर्वे मुनयो ऽस्माभिः आज्ञया compellati *sunt* omnes vates a nobis, juxta mandatum tui. RAM. I. 46. 12.

c. नि Invitare, advocare: निमंत्रयस्व नृपतीन् invita reges. RAM. I. 11. 44. — c. सं + नि *id.* स संनिमंत्रयामास महीपालान् is invitavit terrae custodes. NAL. II. 9.

मभ्रू (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. मभ्रामि, ममभ्र, मभ्रिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

(*) Insolita absoluti gerundii forma in radice cum particula conjuncta.

मिश्र् (क त, संपर्के K. यूत्यां V.) I. 10. *Par.* मिश्रयामि, मिश्रयामास *etc.* Miscere, conjungere: यावनमिश्रित cum Yavanis mixtus. Ram. I. 42. 20.

मुर् (ग्र, संवेष्टने K. वेष्टने V.) I. 6. *Par.* मुरामि, मुमोर्, मोरिष्यामि *etc.* Colligare, circumdare, vestire.

मूत्र् (क त, प्रश्रवणे K. प्रश्रावे V.) I. 10. *Par.* मूत्रयामि, मूत्रयामास *etc.* Mingere.

यत्र् (क इ, संकोचने) I. 10. *Par.* यंत्रयामि, यंत्रयामास *etc.* Premere, coërcere: पितुर् वचनयंत्रित: patris dicto coërcitus (obediens. *Pro* यंत्रितो वचनेन पितु:. *Compositarum vocum elementa saepe ejusmodi vim in reliquas propositionis partes exercent; cf.* Bopp. *Annot. ad* Hid. III. 11.) Ram. I. 32. 44.

वर् (क त, ईप्सायां K. ईप्से V.) I. 10. *Par.* वरयामि, वरयामास, वरयिष्यामि *etc.* Desiderare, cupere.

वभ्र् (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* वभ्रामि, ववभ्र, वभ्रिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

वीर् (क त ङ, विक्रान्तौ K. शौर्ये V.) I. 10. *Atm.* वीरये, वीरयामास, वीरयिष्ये *etc.* Fortem, robustum esse.

शार् (क त, दौर्बल्ये V.) I. 10. *Par.* शारयामि, शारयामास, शारयिष्यामि *etc.* Debilem esse.

शूर् (क त ङ, विक्रान्तौ K. विक्रमे V.) I. 10. *Atm.* शूरये, शूरयामास *etc.* Fortem esse, vincere.

शूर् (य ङ द, स्तम्भे K. स्तम्भहिंसे V.) I. 4. *Atm.* शूर्ये, शुशूरे, शूरिष्ये *etc.* Firmum esse, stare. Occidere, ferire, laedere.

श्वभ्र् (क, बिले K. विले गतौ तङ् V.) I. 10. *Par.* श्वभ्रयामि, श्वभ्रयामास *etc.* Perforare. Ire, se movere. Timere, pati.

सत्र् (क त ङ, संतानक्रियायां K. संबन्धे संततौ V.) I. 10. *Atm.* सत्रये, सत्रयामास *etc.* Generose agere. Colligere, conjungere.

सार् (क त, दौर्बल्ये V.) I. 10. *Par.* सारयामि, सारयामास *etc.* Debilem esse.

***सुर्** (श, ऐश्वर्यदीप्त्योः K. भैश्र्ययोः V.) I. 6. *Par.* सुरामि, सुषोर, सोरिष्यामि *etc.* Splendidum, gloriosum esse.

***सूर्** (य उ ई, स्तम्भे K. स्तम्भे हिंसे V.) I. 4. *Atm.* सूर्ये, सुषूरे, सूरिषे *etc.* Firmum esse. Ferire, occidere, laedere.

सूत्र् (क त, ग्रवमोचने K. ग्रन्थे V.) I. 10. *Par.* सूत्रयामि, सूत्रयामास *etc.* Solvere, dimittere, relaxare. Serere, adornare.

स्फर् (श, स्फुर्तौ चले) I. 6. *Par.* स्फरामि, पस्फार *s.* पस्फर, स्फरिष्यामि *etc.* Exsilire, dissilire, rumpi. Se movere.

स्फुर् (श ग्रि, स्फुरणे K. स्फुर्तौ चले V.) I. 6. *Par.* स्फुरामि, पुस्फोर, स्फोरिष्यामि *etc.* Exsilire, dissilire, rumpi: कवीन् नमस्कुर्मः त्रिस्रोता इव सरसा सरस्वती स्फुरति यैर् भिन्ना *tres* poetas veneramur, in quibus trifidi instar fluminis loquela scaturit. Poeta *ap.* Wilson. Praef. Lex. *p. XI.* Tremere: स्फुरद्ोष्ठ trementibus labiis. Indr. V. 51. *Praesertim* explicare, se expandere *florem:* स्फुरिततमा नागाः florentes arbores. (= प्रोभिततमा वृक्षाः Schol.) Nalod. III. 14. II. 50.

c. प्र *id.* प्रस्फुरमाणोष्ठ trementibus labiis. Ram. II. 70. 39.

c. वि Reniti, resistere: निगृह्य तं बलाद् भीमो विस्फुरन्तं चकर्ष prehendens illum vi Bhimus, renitentem abripuit. Hid. IV. 19. पुनश् चिच्छेद् सप्तधा विस्फुरन्तं बलाद् रामः iterum vulnerabat septies renitentem violenter Ramus. Ram. I. 37. 18.

स्वर् (क त, ग्राक्षेपे) I. 10. *Par.* स्वरयामि, स्वरयामास *etc.* Reprehendere, spernere.

अल् (अ, भूषणपर्याप्तिकारणेषु K. वारणपर्याप्तिभूषासु V.) I. 1. *Par. Atm.* अलामि, अले; आल, आले *etc.* Ornare. Sufficere, valere. Arcere, prohibere.

इल् (क, प्रेरणे K. क्षेपे V.) I. 10. *Par.* एलयामि, एलयामास *etc.* Mittere, projicere.

इल् (श, गतौ K. शये गतौ क्षेपे V.) I. 6. *Par.* इलामि, इयेल, एलिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Decumbere. Projicere, mittere.

कल् (उ, संख्याने K. संख्यहतौ V.) I. 1. *Atm.* कले, चकले, कलिष्ये *etc.* Computare, numerare. Sonare.

कल् (क त, संख्याने K. गतिसंख्ययोः V.) I. 10. *Par.* कलयामि, कलयामास *etc.* Numerare, computare. Ire, se movere. *It.* Numeros, rhythmum servare: कालः कलयतां अहं tempus modulantium (numeros servantium) ego *sum.* Bhag. X. 30.

कल् (क, क्षेपे K. नुदौ V.) I. 10. *Par.* कलयामि, कलयामास *etc.* Projicere, jaculari: म्लेच्छनिवहनिधने कलयसि करवालं Mletshorum turbae ad exitium vibras ensem. Gitagov. I. 2. 10.

कल्ल् (उ, अव्यक्ते शब्दे K. कूजने शब्दे अशब्दे V.) I. 1. *Atm.* कल्ले, चकल्ले *etc.* Indistinctum sonum edere. Silere.

काल् (क त, कालोपदेशे) I. 1. *Par.* कालयामि, कालयामास *etc.* Tempus computare.

किल् (श, शौत्यक्रीडनयोः K. शौक्ले क्रीडे V.) I. 6. *Par.* किलामि, चिकेल *etc.* Frigidum esse. Ludere. Album, purum esse.

किल् (क, क्षेपे K. नुदौ V.) I. 10. *Par.* केलयामि, केलयामास *etc.* Projicere, mittere.

कील् (बन्धे) I. 1. *Par.* कीलामि, चिकील, कीलिष्यामि *etc.* Ligare, firmare.

कुमाल् (क त, केलौ) I. 10. *Par.* कुमालयामि, कुमालयामास *etc.* Ludere, jocari.

कुल् (बन्धुसंहत्यौ K. ङ, बन्धुसंहत्योः V.) I. 1. *Par.* कोलामि, चुकोल, कोलिष्यामि *etc.* Cognatum esse. Colligere. Affinitatem inire. — *It.* Vexare, laedere: पिपासाकुलित siti affectus. Hitop. p. 56. 99.

c. आ *id.* शोकेनाकुलितेन्द्रियः moerore perturbatis sensibus. Ram. II. 71. 12. — c. वि + आ *id.* क्रोधव्याकुलित irâ plenus. Ram. I. 45. 7.

c. सं *id.* संकुलितेन्द्रिय perturbatis sensibus. Ram. II. 49. 2.

कूल् (आवरणे K. आवृतौ V.) I. 1. *Par.* कूलामि, चुकूल, कूलिष्यामि *etc.* Arcere, prohibere, defendere.

केल् (ऊ, गतौ K. ऋ, चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* केलामि, चिकेल, केलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

क्रील् (ऊ, गतौ K. ऋ, चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* क्रेलामि, चिक्रेल, क्रेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

क्षल् (ङ, चलने K. चाले चये V.) I. 1. *Par.* क्षलामि, चक्षाल *s.* चक्षल, क्षलिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Colligere. [V. *habet* क्षोल्.]

क्षाल् (क, शौचे) I. 10. *Par.* क्षालयामि, क्षालयामास *etc.* Purgare, lavare, alluere: क्षालयन्न् अपि वृक्षांघ्रिं नदीवेला विकृन्तति alluens quoque arboris radicem fluminis impetus evellit. Hitop. p. 148.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रक्षाल्य हस्तौ abluendo manus. Man. III. 264. Nal. XI. 29. XXIII. 23.

ष्मील् (निमेषणे K. निमेषे V.) I. 1. *Par.* ष्मीलामि, चिष्मील, ष्मीलिष्यामि *etc.* Nictare *oculis.*

ष्वेल् (ऊ, गतौ K. ऋ, चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* ष्वेलामि, चिष्वेल, ष्वेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

खल् (चलने K. चाले चये V.) I. 1. *Par.* खलामि, चखाल *s.* चस्खल, खलिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Colligere.

खिल् (उ, गतौ K. चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* खेलामि, चिखेल, खेलिष्यामि *etc,* Ire, se movere.

खोल् (ऋ, गतिप्रतीघाते K. खोटने V.) I. 1. *Par.* खोलामि, चुखोल, खोलिष्यामि *etc.* Ire, claudicare.

गल् (क उ, स्रावे) I. 10. *Atm.* गलये, गलयामास *etc.* Stillare, decidere.

गल् (अदने स्रावे K. भक्षे स्रावे V.) I. 1. *Par.* गले, जगले, गलिष्ये *etc.* Comedere. Decidere: गलितनखदन्त cujus ungues dentesque deciderunt. Hit. P. p. 18.

c. वि *id.* विगलितनाल fracto caule. Gitagov. IV. 3. 4. विगलितलज्जित exuto pudore. Gitagov. I. 6. 5.

चल् (म, कम्पने K. इ, गतौ; म, चले V.) I. 1. *Par.* चलामि, चचाल *s.* चचल; चलिष्यामि *etc.* Se movere: चलत्येकेन पादेन तिष्ठत्येकेन बुद्धिमान् movet sese uno pede, nititur altero sapiens. Hitop. p. 29. कदाचिच् चलते (*) लक्ष्मीः nonnunquam vacillat Fortuna. Hitop. p. 126. Egredi: पशुं हन्तुं चलितः feras venatum egressus. Hitop. p. 72. चलति तत्त्वतः divagatur a veritate. Bhag. VI. 21. 37. स्वधर्मान् न चलन्ति a suo officio non divagantur. Man. VII. 15. दृष्टिर् न चचाल visus *ab illa* non aberrabat (indesinenter *in illam* conversus erat.) Nal. V. 9. चलित elapsus, in fugam conversus. Hitop. p. 49. Hit. P. p. 9. *Causs.* Labefactare, commovere: न कृहं त्वया चालयितुं शक्यः non enim ego a te labefactari possum. Ram. II. 76. 47.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रचचाल चासनात् ceciditque de solio. Ram. I. 18. 23.

(*) Offendit me in soluta oratione istud *ATM.* quum alioquin nonnisi *PAR.* obvium fuerit. Sed habemus fortasse initium sententiae per slocum expressae, cujus mensura longam flagitaret syllabam.

c. वि Dimovere: न शक्तो ऽस्मि पादाद् विचलितुं पदं non possum a pede dimovere pedem. NAL. XIV. 7. *Causs.* Commovere: विचालयेयुः शैलेन्द्रान् commoverint montium principes. RAM. I. 16. 27. तं धर्मं न विचालयेत् illam legem ne labefactet. MAN. VII. 13. VIII. 167. *Pass. Causs.* विचाल्यमान vexatus, perturbatus. BR. II. 13. BHAG. III. 29. XIV. 23. दुःखेन विचाल्यते dolore labefactatur. BHAG. VI. 22.

चल् (शृ, विलसने K. विलासे V.) I. 6. *Par.* चलामि, चचाल *s.* चचल, चलिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

चल् (कृ, भृत्यां K. भृतौ V.) I. 10. *Par.* चलयामि, चलयामास *etc.* Nutrire, sustentare.

चिल् (शृ, वसने K. वासे V.) I. 6. *Par.* चिलामि, चिचेल, चेलिष्यामि *etc.* Vestire.

चिल्ल् (शैथिल्ये K. शैथिल्यहावकृतौ V.) I. 1. *Par.* चिल्लामि, चिचिल्ल, चिल्लिष्यामि *etc.* Solvere, relaxare. Ludere.

चुल् (कृ, निमज्जने K.) I. 10. *Par.* चोलयामि, चोलयामास *etc.* Submergere.

चुल्ल् (हावकरणे K. हावकृतौ V.) I. 1. *Par.* चुल्लामि, चुचुल्ल, चुल्लिष्यामि *etc.* Ludere, blandiri, amare.

चेल् (ऊ, गतौ K. ॠ, चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* चेलामि, चिचेल, चेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere. [*Scribitur etiam* चेल्ल्.]

ज्वल् (ज्व, अपवारणे K. धान्ये V.) I. 1. *Par.* ज्वलामि, ज्वज्वाल *s.* ज्वल, ज्वलिष्यामि *etc.* Tegere, defendere.

ज्वाल् (कृ, अपवारणे K. पिधाने V.) I. 10. *Par.* ज्वालयामि, ज्वालयामास, ज्वालयिष्यामि *etc.* Tegere, defendere.

ज्वुल् (कृ, पिषि) I. 10. *Par.* ज्वोलयामि, ज्वोलयामास, ज्वोलयिष्यामि *etc.* Conterere.

ज्वल् (ज्, दीप्तौ K. ज्ञ म, चलद्विषोः V.) I. 1. *Par.* ज्वलामि, ज्ञज्वाल *s.* ज्ञज्वल, ज्वलिष्यामि *etc.* Lucere, flagrare: ज्वलितास्य flagrante facie. Indr. I. 6. रोषज्वलन् इव prae ira ardens veluti. Hid. IV. 48.

c. प्र *id.* प्रज्वलमानेषु अग्निषु ardentibus flammis. Indr. V. 26. Nal. XXIII. 13. प्रज्ञज्वालेव मन्युना flagrabat quasi prae indignatione. Nal. XI. 35. *Causs.* Accendere: दीपं प्रज्वाल्य lucernam accendendo. Hitop. p. 78.

c. अभि+वि *id.* वक्त्राणि अभिविज्वलन्ति ora flagrant. Bhag. XI. 28.

ट्वल् (ट्, विक्लवे) I. 1. *Par.* ट्वलामि, ट्वाल *s.* ट्वल, ट्वलिष्यामि *etc.* Vexari, impatientem esse.

ट्वुल् (ट्, विक्लवे) I. 1. *Par.* ट्वुलामि, ट्वुाल *s.* ट्वुल, ट्वुलिष्यामि *etc.* Vexari, impatientem esse.

तल् (कि, प्रतिष्ठायां K. प्रतिष्ठितौ V.) I. 1 *et* 10. *Par.* तलामि, तलयामि; तताल *s.* ततल, तलयामास *etc.* Condere, finire.

तेल् (श्नाक, स्नेहने K. स्नेहे V.) I. 6 *et* 10. *Par.* तिलामि, तेलयामि; तितेल, तेलयामास *etc.* Mollem esse, inungere.

तेल् (गतौ) I. 1. *Par.* तेलामि, तितेल, तेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

तेल्ल् (गतौ) I. 1. *Par.* तिल्लामि, तितिल्ल, तिल्लिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

तुल् (कङ, पूरणे) I. 10. *Atm.* तोलये, तोलयामास, तोलयिष्ये *etc.* Implere.

तुल् (कि, उन्माने K. उन्मितौ V.) I. 1 *et* 10. *Par.* तोलामि, तोलयामि; तुतोल, तोलयामास *etc.* Ponderare, tollere: इदं धनुः अहं तोलयिष्यामि पाणिना hunc arcum ego tollam manu. Ram. I. 54. 15. तुलितधन्विन् sublato arcu *praeditus.* Ram. I. 28. 19. तुलित *it. i. q.* तुल्य similis Bhartrih. p. 64. Nalod. I. 44.

c. आ Tollere: न शेकुर् आतोलयितुं non potuerunt tollere. RAM. I. 28. 42.

तूल् (क, निष्कर्षे) I. 10. *PAR.* तूलयामि, तूलयामास *etc.* Extrahere, abstrahere. Ponderare.

दूल् (क, विदारणे K. भेदे V.) I. 10. *PAR.* दोलयामि, दोलयामास *etc.* Terere, dilacerare.

दल् (मि, भेदे विशरणे K. भेदे V.) I. 1. *PAR.* दलामि, ददाल *s.* ददल, दलिष्यामि *etc.* Vulnerare, conterere, findere.

डुल् (क, उत्क्षेपे) I. 10. *PAR.* दोलयामि, दोलयामास *etc.* Sursum ejicere, tollere.

नल् (ध, बन्धे) I. 1. *PAR.* नलामि, ननाल *s.* ननल, नलिष्यामि *etc.* Ligare.

निल् (ग्र, गहने) I. 6. *PAR.* निलामि, निनेल, नेलिष्यामि *etc.* Impervium esse. [Difficulter discere. CAREY.]

नील् (वर्णे) I. 1. *PAR.* नीलामि, निनील, नीलिष्यामि *etc.* Ringere. colorare.

पल् (ज्ञ, गतौ) 1. 1. *PAR.* पलामि, पपाल *s.* पपल, पलिष्यामि *etc.* Ire, se movere. [*Scribitur etiam* पल्ल्.]

पल् (क, रक्षणे K. रक्षे V.) I. 10. *PAR.* पलयामि, पलयामास *etc.* Servare, tueri.

पाल् (क, रक्षणे K. रक्षे V.) I. 10. *PAR.* पालयामि, पालयामास *etc.* (*PASS.* पाल्ये.) Tueri, regere: तां पुरीं पालयामास illam urbem tuebatur. RAM. I. 5. 12. पुरी ... धर्मतः पाल्यते urbs juste regitur. TSHAND. I. 13.

c. अनु Custodire, tueri: प्रतिज्ञां अनुपालयन् promissum servans (stans promissis.) RAM. I. 1. 28. राज्यस्थं अनुपालय regiam sedem custodito. RAM. II. 45. 21. सत्यो ऽनुपालयेत् सत्यं veridicus tueatur veritatem. HITOP. p. 141.

c. नि *id.* RAM. I. 6. 29.

c. परि *id.* सुतौ मे परिपालय liberos meos serva. BR. II. 28. परिपालय देवि विश्वं tuere, o Devi, universum *mundum*. TSHAND. IV. 5. HITOP. p. 52. देवस्य पादौ परिपालय mariti pedes custodi (sequere, venerare.) RAM. II. 45. 17.

c. प्रति Tueri, in clientelam recipere: नागन्तून् प्रतिपालयेत् non advenas *hospitio* excipiat *rex*. HITOP. p. 84. कस्याज्ञा परिपाल्यते cujusnam mandatum observatur? RAM. I. 60. 15.

पल्युल् (क त, लूनिपूत्यां K. लूनिपूत्योः V.) I. 10. *PAR.* पल्युलयामि, पल्युलयामास *etc.* Abscindere. Marcescere, dissolvi.

[*Scribitur etiam* पल्यूल्.]

पिल् (क, क्षेपे K. नुदि V.) I. 10. *PAR.* पेलयामि, पेलयामास, पेलयिष्यामि *etc.* Mittere, projicere, ablegare.

पील् (प्रतिष्टम्भे K. रोधे V.) I. 1. *PAR.* पीलामि, पिपील, पीलिष्यामि *etc.* Reniti, arcere.

पुल् (प्र, महत्वे) I. 6. *PAR.* पुलामि, पुपोल, पोलिष्यामि *etc.* Magnum esse *vel* fieri.

पुल् (ज्ञ, महत्वे) I. 1. *PAR.* पोलामि, पुपोल, पोलिष्यामि *etc.* Magnum esse *vel* fieri.

पुल् (क, संघाते K. उच्छ्रितौ V.) I. 10. *PAR.* पोलयामि, पोलयामास *etc.* Coacervare. Eminere, altum esse.

पूल् (संघाते K. कि, संहतौ V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* पूलामि, पूलयामि *etc.* Coacervare, colligere.

पेल् (ऊ, गतौ K. ऋ, चाले गतौ V.) I. 1. *PAR.* पेलामि, पिपेल, पेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

फल् (ज्ञ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *PAR.* फलामि, पफाल *s.* पफल, फलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

फल् (निष्पत्तौ) I. 1. *Par.* फलामि, पफाल *s.* पफल्, फलिष्यामि *etc.* Proferre: फलन्त्यमृतसेके ऽपि न पथ्यानि विषद्रुमाः, proferunt, ambrosiâ licet irrigati, non salutares *fruges* venenosi arbores. Hitop. p. 85. 108. फलित *fruges* ferens. Hid. I. 11.

फल् (त्रि आ, विशरणे K. भिदि V.) I. 1. *Par.* फलामि, पफाल *s.* पफल्, फलिष्यामि *etc.* Dissecari, findi: हृदयं फलति मर्म्मणि cor laceratur millies. Ram. II. 47. 61. फलेन् मूर्द्धा ते शतसहस्रधा dilaceraretur caput tibi centies et millies. Ram. II. 40. 20. Tshand. III. 8.

फुल्ल् (विकसने K. विकाशे V.) I. 1. *Par.* फुल्लामि, पुफुल्ल, फुल्लिष्यामि *etc.* Expandere sese *florem.*

फेल् (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* फेलामि, पिफेल, फेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

फ्वल् (प, जीवने) I. 1. *Par.* फ्वलामि, फ्वाल *s.* फ्वल्, फ्वलिष्यामि *etc.* Vivere.

बल् (ड, दानबधनिक्षेपेषु) I. 1. *Arm.* बले, बबले *s.* बेल्ले, बलिष्ये *etc.* Dare. Occidere. Destinare, condere.

बल् (ञ, धान्यावरोधे K. धान्यावरोधे जीवने V.) I. 1. *Par.* बलामि, बबाल *s.* बबल, बलिष्यामि *etc.* Divitiarum incrementum coërcere. Vivere.

बल् (क, भृत्यौ K.) I. 10. *Par.* बालयामि, बालयामास, बालयिष्यामि *etc.* Nutrire, sustentare.

बल् (क ड, निक्षेपणे K. निक्षेपे V.) I. 10. *Arm.* बलये, बलयामास, बलयिष्ये *etc.* Destinare, condere.

बिल् (ग्र क, भेदने) I. 1 *et* 6. *Par.* बिलामि, बेलयामि; बिबेल, बेलयामास *etc.* Findere.

बुल् (क, मज्जने) I. 10. *Par.* बोलयामि, बोलयामास *etc.* Miscere, conjungere.

भल्ल् (क उ, निक्षेपे) I. 10. *Atm.* भलये, भलयामास *etc.* Destinare, condere.

भल्ल् (उ, परिभाषणे हिंसायां दाने K. दाने वधे निक्षेपे V.) I. 1. *Atm.* भलते, बभल्ले, भलिष्ये *etc.* Describere, memorare. Occidere, ferire. Dare. [*Scribitur etiam* भल्ल्.]

भिल्ल् (क, भेदने) I. 10. *Par.* भेलयामि, भेलयामास *etc.* Findere, dissecare.

मल्ल् (उ, धारणे K. धृतौ V.) I. 1. *Atm.* मले, ममले *s.* मेले, मलिष्ये *etc.* Tenere.

मल्ल् (क त, धारणे K. धृतौ V.) I. 10. *Par.* मलयामि, मलयामास *etc.* Tenere.

मल्ल् (उ, धारणे K. धृतौ V.) I. 1. *Atm.* मले, ममले, मलिष्ये *etc.* Tenere.

मिल्ल् (श्लिष आ, श्लेषणे K. श्लिषि V.) I. 6. *Par. Atm.* मिलामि, मिले; मिमेल, मिमिले; मेलिष्यामि, मेलिष्ये *etc.* Convenire, societatem inire: मृगः केनापि त्रासितस् तत्रागत्य मिलितः cervus, a quodam exterritus, illuc perveniendo in societatem receptus *est.* Hitop. p. 44. 78.

c. आ Conjungere, concludere: दुःखेनामिलितेक्षः oculis prae dolore clausis. Ram. II. 48. 2.

मील् (श्, निमेषणे K. निमेषे V.) I. 1. *Par.* मीलामि, मिमील, मीलिष्यामि *etc.* Nictari, connivere.

c. उत् *id.* उन्मीलित connivens *oculus.* Bhartrih. p. 28. — c. सं + उत् *id.* समुन्मील्य लोचने nictando oculis. Ram. II. 48. 2.

c. नि *id.* निमीलिताक्ष oculis conniventibus. Hitop. p. 49. *Et* Dormire: नरेन्द्रे जीवलोको ऽयं निमीलति निमीलति principe dormiente, omnis mundus dormit. Hitop. p. 129. तदा सर्वं निमीलति tunc omnia dormiunt. Man. I. 52.

मूल् (क, रोहणे K. रोपणे V.) I. 10. *Par.* मूलयामि, मूलयामास *etc.* Crescere. Plantare. [*Scribitur a nonnullis* मुल्.]

c. उत् Evellere: तृणानि नोन्मूलयति gramina non evellit. Hitop. p. 70. तं एव समूलं उन्मूलयामि illum sane cum radice evello. Hitop. p. 153.

मूल् (अ, प्रतिष्ठायां K. रोपणे V.) I. 1. *Par. Atm.* मूलामि, मूले; मुमूल, मुमूले *etc.* Stare, radices agere. Plantare.

लल् (क ङ, ईप्सायां) I. 1. *Atm.* लालये, लालयामास, लालविष्ये *etc.* Desiderare, exoptare: कथं एतत् मांसं सुललितं भक्षयामि quomodo topere desideratam istam carnem comedam. Hitop. p. 19. Tshand. VII. 26. *It.* Voluptate frui, ludere: तवाङ्के ललितं मया tuo in gremio voluptas percepta *est* a me. Indr. I. 28. Tshand. X. 31.

लुल् (विमर्दे) I. 1. *Par.* लोलामि, लुलोल, लोलिष्यामि *etc.* Dissolvere, rumpere: शोकाश्रुलुलितानन moerore lacrymisque deformata facie. Ram. II. 50. 16. 55. 29. बभूव लुलितं मनः erat conturbata mens. Ram. II. 59. 67.

c. वि *id.* विलुलितकेश dissoluta (fluitante) caesarie. Gitagov. VII. 4. 1.

वल् (संवरणे K. मि ङ, स्तृतौ V.) I. 1. *Atm.* वले, ववले, वलिष्ये *etc.* Sternere. Tegere, circumdare, abscondere. हरिपरिरम्भणावलितविकारा Krishni amplexu circumdato corpore. Gitagov. VII. 4. 2.

वल्ल् (संवरणे K. ङ, स्तृतौ V.) I. 1. *Atm.* वल्ले, ववल्ले, वल्लिष्ये *etc.* Circumdare. Sternere.

वल्युल् (क त, लुनिपुत्योः K. लूनिपूत्योः V.) I. 10. *Par.* वल्युलयामि, वल्युलयामास *etc.* Abscindere, resecare.

[*Scribitur etiam* वल्यूल्.]

विल् (ग्र, भेदने K. स्तृतौ V.) I. 6. *Par.* विलामि, विवेल, वेलिष्यामि *etc.* Findere, Sternere.

वेल् (क त, कालोपदेशे) I. 10. *Par.* वेलयामि, वेलयामास *etc.* Temporis rationem habere.

वेल् (ऊ, गतौ K. चाले V.) I. 1. *Par.* वेलामि, विवेल, वेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

वेल्ल् (गतौ K. चाले V.) I. 1. *Par.* वेल्लामि, विवेल्ल, वेल्लिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

वेल्ह् (चाले) I. 10. *Par.* वेल्हामि, विवेल्ह, वेल्हिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

शल् (ऊ, चलने K. चलने स्तृतौ V.) I. 1. *Par.* शाले, शशाल्ले *s.* शेले, शालिष्ये *etc.* Ire, se movere. Sternere.

शल् (वेगे) I. 1. *Par.* शलामि, शशाल *s.* शशाल, शलिष्यामि *etc.* Celeriter se movere.

शल् (क ऊ, श्लाघे) I. 10. *Atm.* शालये, शालयामास, शालयिष्ये *etc.* Laudare.

शल् (ञ, गतौ V.) I. 1. *Par.* शल्लामि, शशाल *s.* शशाल, शलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

शाल् (ऋ ऊ, कत्थने) I. 10. *Atm.* शाले, शशाले, शालिष्ये *etc.* Narrare.

शिल् (ग्र, उञ्छे) I. 6. *Par.* शिलामि, शिशेल, शेलिष्यामि *etc.* Spicas colligere.

शील् (ञि, समाधौ) I. 1. *Par.* शीलामि, शिशील, शीलिष्यामि *etc.* Meditari.

शील् (क त, उपधारणे K. अभ्यासे अतिशायने उपधारणे V.) I. 10. *Par.* शीलयामि, शीलयामास *etc.* Tenere. Discere, meditari. Modum excedere.

शूल् (हुआयां K. हुआयां V.) I. 1. *Par.* शूलामि, शुशूल, शूलिष्यामि *etc.* Aegrotum esse.

शेल् (ङ, गतौ K. चालगत्योः V.) I. 1. *Par.* शेलामि, शिशेल, शेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

श्मील् (निमेषणे) I. 1. *Par.* श्मीलामि, शिश्मील, श्मीलिष्यामि *etc.* Nictari, connivere oculis.

श्वल् (वेगे) I. 1. *Par.* श्वलामि, शश्वाल *s.* शश्वल, श्वलिष्यामि *etc.* Celeriter se movere. [*Scribitur etiam* श्वल्ल्.]

*सल् (गतौ) I. 1. *Par.* सलामि, ससाल *s.* सस्रल, सलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

*सिल् (श्र, उञ्छे) I. 6. *Par.* सिलामि, सिषेल, सेलिष्यामि *etc.* Spicas colligere.

*सिल् (श्र, चालगत्योः) I. 1. *Par.* सेलामि, सिषेल, सेलिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

*स्वल् (मि, चयचलयोः) I. 1. *Par.* स्वलामि, चस्वाल *s.* चस्वल, स्वलिष्यामि *etc.* Ire, se movere: विषपीत इव स्वलन् venenum bibentis instar vacillans. Ram. II. 61. 1.

*स्थल् (ञ, संचये स्थितौ K. स्थाने स्थितौ V.) I. 1. *Par.* स्थलामि, तस्थाल *s.* तस्थल, स्थलिष्यामि *etc.* Stare, colligere.

स्थूल् (क त ङ, परिवृंहणे K. वृंहणे V.) I. 6. *Par.* स्थूलये, स्थूलयामास *etc.* Amplificare, extendere.

स्फल् (श्र, स्फुर्तौ K. स्फुर्तौ चाले V.) I. 6. *Par.* स्फलामि, पस्फाल *seu* पस्फल, स्फलिष्यामि *etc.* Exsilire, se movere.

स्फुल् (शि, स्फुर्तौ K. स्फुर्तौ चये चले V.) I. 6. *Par.* स्फुलामि, पुस्फोल, स्फोलिष्यामि *etc.* Exsilire, se movere, colligere.

स्मील् (निमेषणे) I. 1. *Par.* स्मीलामि, सिस्मील, स्मीलिष्यामि *etc.* Connivere, nictari oculis.

स्यत् (क, वितर्के K.) I. 10. *Par.* स्यतयामि, स्यतयामास *etc.* Inquirere, perscrutare.

ह्यत् (त, क्षेपणे) I. 1. *Par.* हतामि, जहात *s.* जहत्, हतिष्यामि *etc.* Scribere, sculpere.

ह्यित् (प्र, हावकरणे K. हावकृतौ V.) I. 6. *Par.* हियामि, जिहेय, हेयिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

ह्यिल्लोल् (क त, दोलने) I. 10. *Par.* ह्यिल्लोलयामि, ह्यिल्लोलयामास *etc.* Vibrare, volvere.

ह्यु.त् (त, हतौ K. हतौ क्षुदि V.) I. 1. *Par.* होतामि, जुहोत, होतिष्यामि *etc.* Ferire, occidere. Tegere.

ह्वात् (म, चलने K. चाले V.) I. 1. *Par.* ह्वातामि, जह्वात *s.* जह्वत्, ह्वातिष्यामि *etc.* Se movere.

ह्वास् (म, चलने K. चाले V.) I. 1. *Par.* ह्वासामि, जह्वास *s.* जह्वस्, ह्वसिष्यामि *etc.* Se movere.

c. वि Huc illuc se movere: मनो विह्वलतीव मे mens titubat quasi mihi. Dhrit. 18. विह्वलन् इव दुःखेन titubans quasi prae dolore. Ram. II. 61. 2. मद्विह्वलित ebrietate abreptus. Ram. I. 9. 16.

श्रव् (पालने K. रक्षी गती कान्ती प्रीती तृप्ती घुती श्रुती प्राप्ती प्रलेषे अर्थने वेशे भावे वृद्धौ वधे ग्रहे सामर्थे अवगमे कामे कृती V.) I. 1. *Par.* श्रवामि, श्राव, श्रविष्यामि *etc.* Servare tueri. Nalod. IV. 18. Ire, se movere. Amare. Gaudere. Exhilarare. Lucere. Audire. Adipisci. Amplecti. Rogare. Intrare. Esse. Crescere, augeri. Occidere. Capere. Posse, valere. Animadvertere, percipere. Desiderare. Facere.

ऋर्व् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* ऋर्वामि, आनर्व, ऋर्विष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

इव् (इ, व्याप्तौ K. व्याप्तिप्रीणनयोः V.) I. 1. *Par.* इव्वामि, इवेव, इविष्यामि *etc.* Permeare, occupare. Amare.

उर्व् (ई, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* उर्वामि, उर्वमास, उर्विष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

कव् (ऋ उ, वर्णे K. स्तुतौ वर्णे V.) I. 1. *Atm.* कवामि, चकाव, कविष्यामि *etc.* Describere, depingere, laudare *carmine.*

कक्ष् (हसने K.) I. 1. *Par.* कक्षामि, चकक्ष, कक्षिष्यामि *etc.* Ridere.

कर्व् (दर्पे) I. 1. *Par.* कर्वामि, चकर्व, कर्विष्यामि *etc.* Superbum esse.

कृव् (न इ, कृतिहिंसयोः K. कृती हिंसे V.) III. 5. *Par.* कृणोमि, चकर्व, कर्विष्यामि *etc.* Facere. Ferire, occidere, laedere.

केव् (ऋ उ, सेवने K. सेवे V.) I. 1. *Atm.* केवे, चिकेवे, केविष्ये *etc.* Colere, venerari.

क्लाव् (ष म उ, भये) I. 1. *Atm.* क्लवे, चक्लवे, क्लविष्ये *etc.* Timere.

क्लीव् (ऋ उ, आधार्ढ्ये K. धार्ष्ट्ये V.) I. 1. *Atm.* क्लीवे, चिक्लीवे, क्लीविष्ये *etc.* Impotentem esse. Audacem esse.

क्षिव् (उ, निरसने K. निवासे V.) I. 1. *Par.* क्षेवामि, चिक्षेव, क्षेविष्यामि *etc.* Ejicere, expellere. Habitare.

क्षिव् (य उ, निरसने K. निवासे V.) I. 6. *Par.* क्षिवामि, चिक्षेव, क्षेविष्यामि *etc.* Ejicere, expellere. Habitare.

क्षीव् (निरसने K. निवासे V.) I. 1. *Par.* क्षीवामि, चिक्षीव, क्षीविष्यामि *etc.* Ejicere, expellere. Habitare.

क्षीव् (ऋ उ, मदे K. दर्पे V.) I. 1. *Atm.* क्षीवे, चिक्षीवे, क्षीविष्ये *etc.* Ebrium, superbum esse.

खव् (ग, भूतिप्रादुर्भावे K. भूतिपूल्योः उत्पन्नौ V.) IV. 9. *Par.* खवामि, चखाव *s.* चखव, खविष्यामि *etc.* Divitias, puritatem efficere.

खर्व् (दर्पे K. गर्वे V.) I. 1. *Par.* खर्वामि, चखर्व, खर्विष्यामि *etc.* Superbum esse.

खिव् (ऋ उ, सेवने) I. 1. *Par.* खेवे, चिखेवे, खेविष्ये *etc.* Venerari, colere.

गर्व् (दर्पे K. मदे V.) I. 1. *Par.* गर्वामि, जगर्व, गर्विष्यामि *etc.* Superbum, ebrium esse. गर्वित superbus. Hitop. p. 88. Tshand. VIII. 25.

गर्व् (क त उ, माने K. दर्पे V.) I. 10. *Atm.* गर्वये, गर्वयामास, गर्वयिष्ये *etc.* Superbum esse.

गर्व् (ई, उद्यमे V.) I. 1. *Par.* गर्वामि, जगर्व, गर्विष्यामि *etc.* Adniti, operam dare.

गेव् (ऋ उ, सेवने) I. 1. *Atm.* गेवे, जिगेवे, गेविष्ये *etc.* Venerari, colere.

ग्लेव् (ऋ उ, सेवने) I. 1. *Atm.* ग्लेवे, जिग्लेवे, ग्लेविष्ये *etc.* Colere, venerari.

चर्व् (कि, अदने K. भक्षे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* चर्वामि, चर्वयामि; चचर्व, चर्वयामास *etc.* Edere, comedere: रथं सारथिना सह। निःक्षिप्य वक्त्रे दशनैश्चर्वयत्यतिभैरवं currum cum auriga injiciens ori, dentibus conterit atrociter. Tshand. VII. 11.

चीव् (क, भाषार्थे K. दीप्तौ V.) I. 10. *Par.* चीवयामि, चीवयामास *etc.* Loqui. Lucere.

चीव् (ऋ उ, ग्रहसंवृत्योः) I. 1. *Atm.* चीवे, चिचीवे, चीविष्ये *etc.* Capere, sumere, eligere.

ञिव् (इ, प्रीणने) I. 1. *Par.* ञिम्वामि, जिञेव, ञेविष्यामि *etc.* Amare, diligere.

जीव् (ऋ, प्राणधारणे K. प्राणे V.) I. 1. *Par.* जीवामि, जिजीव, जीविष्यामि, जीवितुं, जीवित. (*Pass.* जीव्ये. *Causs.* जीवयामि. *Desid.* जिजीविषामि.) Vivere: संशयं पुनः पुनरारुह्य यदि जीवति पश्यति [illegible] periculum iterum iterumque tentando, si vivit, adipiscitur *fortunam.* Hit. P. p. 9. *Etiam Atm.* स जीवेत सुखं सर्वं [illegible] vixerit laete in mundo. Hid. I. 39. अजीवितुं non vivere, mori. *Desid.* जिजीविषेच्छतं समाः vivere cupiat centum annos. Yadshurv. fr. 2. Bhag. II. 6. Man. X. 121.

c. उप Obsequi, obedire, observare, *c. acc. rei:* शेषास् तं उपजीवेयुः ceteri illi obsequantur. Man. IX. 105. ते सम्यगुपजीवेयुः षट् कर्माणि illi simul observent sex officia. (= अनुतिष्ठेयुः Schol.) Man. X. 74. *Etiam* Sustentari ab aliquo, *c. abl. pers.* सुजीवं नित्यशस् तेन यः परेषूपजीव्यते । वीर् तेन तु दुर्जीवः परादुपजीवति ॥ beata vita semper *est* illi, qui ab aliis colitur; princeps, illi vero miseria, qui ab alio sustentatur. Ram. II. 76. 58. Hitop. p. 48.

c. सं *i. q. simpl.* संजीव प्राद्: शतं vive annos centum. Nal. XXVI. 25.

जूर्व् (ई, वधे) I. 1. *Par.* जूर्वामि, जुजूर्व, जूर्विष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

तीव् (स्थौल्ये) I. 1. *Par.* तीवामि, तितीव, तीविष्यामि *etc.* Magnum, rudem esse.

तुर्व् (ई, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* तुर्वामि, तुतुर्व, तुर्विष्यामि *etc.* Ferire, occidere. Ludere.

तेव् (ऋ ऊ, देवने) I. 1. *Atm.* तेवे, तितेवे, तेविष्ये *etc.* Ludere, jocari.

थुर्व् (ई, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* थुर्वामि, तुथुर्व *etc.* Ferire, occidere, laedere.

द्यु (इ, वृते) I. 1. *Par.* द्यवामि, द्यद्याव *s.* द्यद्यव, द्यविष्यामि *etc.* Ire, se movere.

दिव् (क, अर्दे) I. 10. *Par.* देवयामि, देवयामास *etc.* Rogare. Vexare, torquere.

दिव् (इ, प्रीतौ) I. 1. *Par.* दिव्यामि, दिदेव, देविष्यामि *etc.* Gaudere, diligere.

दिव् (य उ, क्रीडा विजिगीषा व्यवहार द्युति स्तुति मोद मद स्वप्न कान्ति गतिषु K. जिगीषे च्छा पणि द्युती क्रीडा गत्योः V.) I. 4. *Par.* दीव्यामि, दिदेव, देविष्यामि *etc. r.* 332. Ludere: दीव्यावेत्यब्रवीद् भ्राता „Ludamus," sic dixit frater. Nal. VII. 7. IX. 1. XXVI. 4.

दिव् (क उ, परिकूजने) I. 10. *Atm.* देवये, देवयामास *etc.* Indistinctum sonum edere.

द्रुव् (ई, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* द्रुवामि, दुद्रुव, द्रुविष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

देव् (अ उ, देवने) I. 1. *Atm.* देवे, दिदेवे, देविष्ये *etc.* Ludere. *It.* Queri, lamentari. Nalod. III. 42.

c. परि *Causs.* Queri, lamentari: स्वात्मानं पर्यदेवयत् semetipsum querebatur. Nal. XIII. 30. परिदेवितं planctus, querimonia. Br. III. 20. Nal. XXIV. 25. Bhag. II. 28. परिदेवयत्, परिदेवयमान queribundus. Br. I. 4. Ram. II. 61. 40.

धव् (इ, वृते) I. 1. *Par.* धव्यामि, दधाव *s.* दधव, धविष्यामि *etc.* Ire, se movere.

धाव् (इ अ, गतौ K. शुद्धे मृजि V.) I. 1. *Par. Atm.* धावामि, धावे; दधाव, दधावे; धाविष्यामि, धाविष्ये *etc.* Ire, se movere: इतश्चेतश्च धावति, hucque illucque currit. Nal. XI. 19. Tshand. VII. 20.

c. अनु Aggredi, accurrere: किमर्थं नानुधावसि quare non accurris? Nal. XI. 23. विडालस् तं मूषिकं खादितुं अनुधावति felis hunc murem devoratura accurrit. Hitop. p. 136.

c. अभि Accurrere. NAL. XIV. 2. *Praesertim* hostili impetu अभ्यधावन्त संक्रुठास् तिष्ठ तिष्ठेति चाब्रुवन् accurrebant irati, et „sta, sta!" ita clamabant. RAM. I. 33. 28. TSHAND. V. 1.

c. सं + उप *id.* यं हंसं समुपाधावत् ad quem anserem accurrebat. NAL. I. 25.

c. परि Circumerrare: परिधावेम हि श्वन्त् circumerraremus enim canes veluti. BR. III. 17. NAL. X. 18. HITOP. p. 37.

c. प्र Progredi, exire *foras:* न प्रधावेच्च वर्षति neque egrediatur *foras*, dum pluit. MAN. IV. 38. Aufugere: किं प्रधावसि quid aufugitis? NAL. XIII. 17.

धिव् (न इ, प्रीणने K. प्रीतिमती V.) III. 5. *PAR.* धिणोमि, दिधेव, धेविष्यामि *etc.* Diligere, delectari. Ire, se movere.

धुर्व् (ई, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *PAR.* धुर्वामि, दुधुर्व, धुर्विष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

निव् (इ, सेके) I. 1. *PAR.* निम्वामि, निनेव, नेविष्यामि *etc.* Madefacere, irrigare.

नीव् (स्थौल्ये) I. 1. *PAR.* नीवामि, निनीव, नीविष्यामि *etc.* Magnum, rudem esse.

पर्व् (पूरणे K. पूर्तौ V.) I. 1. *PAR.* पर्वामि, पपर्व, पर्विष्यामि *etc.* Implere.

पिव् (ऋ उ, सेचने K. इ, सेचने V.) I. 1. *ATM.* पिवे, पिपिवे, पेविष्ये *etc.* Conspergere. Irrigare.

पिव् *Praes.* पिवामि, *Potent.* पिवेयं, *Imperat.* पिव *Imperf.* अपिवं *vid. sub rad.* पा.

पीव् (स्थौल्ये) I. 1. *PAR.* पीवामि, पिपीव, पीविष्यामि *etc.* Magnum, rudem esse.

पुर्व् (पूरणे K. पूर्तौ V.) I. 1. *PAR.* पुर्वामि, पुपुर्व, पुर्विष्यामि *etc.* Implere.

पूर्व् (क, निकेतने) I. 10. *Par.* पूर्वयामि, पूर्वयामास, पूर्वयिष्यामि *etc.* Habitare.

पेव् (ऋ ङ, सेवने K. सेवे V.) I. 1. *Par.* पेवे, पिपेवे, पेविष्ये *etc.* Ministrari, colere.

प्लव् (ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* प्लवे, पप्लवे, प्लविष्ये *etc.* Ire, se movere. *Cf.* प्लु.

प्लेव् (ऋ ङ, सेवने K. सेवे V.) I. 1. *Atm.* प्लेवे, पिप्लेवे, प्लेविष्ये *etc.* Ministrari, colere.

भर्व् (हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1. *Par.* भर्वामि, बभर्ब, भर्विष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

मव् (नहि) I. 1. *Par.* मवामि, ममाव *s.* ममव, मविष्यामि *etc.* Suere, ligare.

मर्व् (पूरणे K. पूर्तौ गतौ V.) I. 1. *Par.* मर्वामि, ममर्व, मर्विष्यामि *etc.* Implere. Ire, se movere.

मिव् (इ, सेके) I. 1. *Par.* मिम्वामि, मिमेव, मेविष्यामि *etc.* Irrigare, conspergere.

मीव् (स्थौल्ये K. पीवे V.) I. 1. *Par.* मीवामि, मिमीव, मीविष्यामि *etc.* Magnum, pinguem esse.

मुर्व् (ई, बन्धने K. नहि V.) I. 1. *Par.* मुर्वामि, मुमुर्व, मुर्विष्यामि *etc.* Ligare, nectere, suere.

मेव् (ऋ ङ, सेवने) I. 1. *Atm.* मेवे, मिमेवे, मेविष्ये *etc.* Colere, ministrari.

म्लेव् (ऋ ङ, सेवने) I. 1. *Atm.* म्लेवे, मिम्लेवे, म्लेविष्ये *etc.* Colere, ministrari.

रव् (इ, वृते) I. 1. *Par.* रम्वामि, रराव *s.* ररव, रविष्यामि *etc.* Ire, se movere.

c. आ Sonum edere: आरवत् sonans. (= शब्दं कुर्वत् Schol.) Nalod. I. 41.

c. वि *Causs. id.* न च रक्षो विरावयेत् neque, *etiamsi* lacessitus, tumultuetur. MAN. IV. 64.

रिव् (इ, वृत्ते) I. 6. *Par.* रेवामि, रिरेव, रेविष्यामि *etc.* Ire, se movere.

रेव् (अ उ, प्लवे गतौ K. प्लुतौ वृत्ते V.) I. 1. *Atm.* रेवे, रिरेवे, रेविषे *etc.* Ire, se movere. Natare.

शव् (गतौ K. विकारे V.) I. 1. *Par.* शवामि, शशाव *s.* शशाव, शविष्यामि *etc.* Ire, se movere. Mutare.

शर्व् (हिंसे) I. 1. *Par.* शर्वामि, शशार्व, शर्विष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

शुल्व् (क, सर्जने K.) I. 10. *Par.* शुल्वयामि, शुल्वयामास *etc.* Creare, facere.

शेव् (अ, सेवने K.) I. 1. *Par.* शेवामि, शिशेव, शेविष्यामि *etc.* Colere, venerari.

ष्ठिव् (निरसने K. उ, निरसे V.) I. 1. *Par.* ष्ठिवामि, तिष्ठेव, ष्ठेविष्यामि *etc.* Exspuere.

ष्ठिव् (य, निरसने K. निरसे V.) I. 4. *Par.* ष्ठिव्यामि, तिष्ठेव, ष्ठेविष्यामि *etc.* Exspuere.

ष्ठीव् (निरसने K. निरसे V.) I. 1. *Par.* ष्ठीवामि, तिष्ठीव, ष्ठीविष्यामि *etc.* Exspuere.

c. नि *id.* MAN. V. 145.

*सान्त्व् (क, सामयोगे) I. 10. *Par.* सान्त्वयामि, सान्त्वयामास, सान्त्वयिष्यामि *etc.* Consolari, blandiri: सान्त्वयन् नलं वाक्यम् consolans Nalo dixit. NAL. XIV. 14. INDR. V. 54. वार्ष्णेयं सान्त्वयन् श्लक्ष्णया गिरा Varshneyo blandiens leni voce. NAL. VIII. 12. सान्त्वयामास तान् अश्वान् blanditus est illis equis. NAL. XIX. 21.

c. परि *id.* INDR. II. 23. RAM. I. 49. 19.

सिव् (य उ, तन्तुसंताने K. तन्तुसंततौ V.) I. 4. *Par.* सिव्यामि, सिषेव, सेविष्यामि *etc.* Limbo circumdare pannum.

सेव् (स्वृ उ अ, सेवने) I. 1. *Par. Atm.* सेवामि, सेवे; सिषेव, सिषेवे; सेविष्यामि, सेविष्ये *etc.* Ministrari, colere, venerari: अधर्मं सेवते injustitiam colit. (= अनुतिष्ठति Schol.) Man. XII. 21. मां यो भक्तियोगेन सेवते qui me cum devotione veneratur. Bhag. XIV. 26. Indr. II. 1. Nal. XII. 2. *Et* Addictum esse, accipere, perfrui: सुखं आपतितं सेवेत gaudio *sibi* impertito fruatur *sapiens*. Hitop. p. 42. सुखसेविता हरि: gaudio fruens Krishnus. Ghatak. 3.

c. उप *id.* चन्दनेन यस्याङ्गं उपसेवितं santalo cujus corpus cultum erat. Ram. II. 72. 35. वेदवेदाङ्गपारगान् उपसेवितुं इच्छामि Vedorum et Vedangorum peritos venerari (audire) cupio. Ram. I. 64. 5. Bhag. XV. 9.

c. नि *id.* आत्मा कोको हि धर्मार्थौ कामं च स निषेवते animus quippe unus officio et lucro et cupiditati inservit. Br. I. 16. कर्मणाऽनभ्यापं हि पुरुषं श्रीर् निषेवते operibus intentum nempe virum Fortuna secundat. Man. IX. 300. Addictum esse, adhaerere *alicui rei*, persequi: यो ध्रुवाणि परित्यज्य (*) अध्रुवाणि निषेवते qui, certa derelinquens, incerta appetit. Hitop. p. 51.

स्रेव् (य उ, प्रोषे गतौ) I. 4. *Par.* स्रिव्यामि, सिस्रेव, स्रेविष्यामि *etc.* Siccari. Ire, se movere.

स्वव् (क त, आक्षेपे K.) I. 10. *Par.* स्वव्ययामि, स्वव्ययाम्बास *etc.* Reprehendere, spernere, vetare.

(*) Hiatum excusat metrum. cf. RAM. I. 9. 11.
पित्रा स नित्यसंदिष्टो नातिचक्राम आश्रमात्.

अश् (न उ क, व्याप्तौ K. व्याप्तिसंहत्योः V.) III. 5. *Atm.* अश्नुते, आश, अशिष्यामि *etc.* Permeare, occupare. Colligere, coacervare. *It.* Comedere, frui: फलं अश्नुते frugem comedit (fructum percipit.) HITOP. p. 26. किं अशिष्यति राघवः quid comedet Raghuis filius? RAM. II. 45. 5. सुखं अक्षयं अश्नुते gaudio indelebili fruitur. BHAG. V. 21. 8. III. 4.

c. उप *id.* स्वर्गे सुखं उपाश्नुते in coelo voluptate fruitur. MAN. XII. 20. VI. 82.

c. प्र *id.* घृतं प्राश्य liquefactum botyrum comedendo. MAN. XI. 149. NAL. XXIII. 23. RAM. I. 14. 36.

c. सं *id.* स्वर्गे समश्नुते coelo fruitur. MAN. XI. 6. सर्वान् कामान् समश्नुते omnibus optatis fruitur. (= सर्वान् अभिलषितान् प्राप्नोति SCHOL.) MAN. II. 5. III. 277.

अश् (ग, भोजने) IV. 9. *Par.* अश्नामि, आश, अशिष्यामि *etc.* Comedere, frui: स एको मिष्टं अश्नातु is solus dulces cibos comedito. RAM. II. 59. 37. अश्नीमहि (*) भिक्षां vescamur cibo emendicato. BHARTRIH. p. 85.

c. उप *id.* यज्ञभागान् अहं सर्वान् उपाश्नामि sacrificiorum portiones ego omnes comedo. TSHAND. V. 109.

c. सं *id.* अन्नं समश्नीयात् cibum comedat. MAN. VI. 19.

अंश् (क त, समाघाते K. विभाजने V.) I. 10. *Par.* अंशयामि, अंशयामास, अंशयिष्यामि *etc.* Dividere, distribuere.

(*) Atmanepadam posuit, non tantopere ob metrum, quam propter similem aliorum vocum exitum, gratumque qui inde nascitur sonorum lusum:

अश्नीमहि वयं भिक्षां आशावासो वसीमहि ।
शयीमहि महीपृष्टे कुर्वीमहि किं ईश्वरैः ॥

„Vescamur emendicato cibo; plagas coelestes amictus instar induamus; dormiamus in „telluris jugo; quid faciamus cum dominis?"

ईश् (स उ, ऐश्वर्ये) II. 2. *Atm.* ईशे, ईशामास, ईशिष्यामि *etc.* Dominari, imperare.

कश् (ज, हिंसायां K. शब्दे V.) I. 1. *Par. Atm.* कशामि, कशे; चकाश *s.* चकशे, चकाशे *etc.* Ferire, occidere, laedere. Sonum edere.

काश् (श्र उ, दीप्तौ K. द्युतौ V.) I. 1. *Atm.* काशे, चकाशे, काशिष्ये *etc.* Lucere. Videri.

c. प्र *id.* उपनानि प्रकाशन्ते मयान्यथा horti apparent mihi aliter, *quam pridem.* Ram. II. 55. 21. *Caus.* Collustrare, illustrare: तेषां आदित्यवत्तानं प्रकाशयति तत् परं eorum solis instar scientia collustrat summum istud. Bhag. V. 16. XIII. 33. *It.* Enarrare, effutire: गृहे दुश्चरितानि मतिमान् न प्रकाशयेत् domi quod male agitur, sapiens non enarraverit. Hitop. p. 35.

काश् (य उ श्र उ, दीप्तौ K. द्युतौ V.) I. 4. *Atm.* काश्ये, चकाशे, काशिष्ये *etc.* Lucere. Apparere.

कुश् (य इर्, श्लिषि) I. 4. *Par.* कुश्यामि, चुकोश, कोशिष्यामि *etc.* Amplecti.

कुश् (क कि इ, द्युतौ) I. 1 *et* 10. *Par.* कोशामि, कोशयामि; चुकोश, कोशयामास *etc.* Lucere, apparere.

कृश् (य इर्, तनूकरणे K. काशे V.) I. 4. *Par.* कृश्यामि, चकर्श, कर्शिष्यामि *etc.* Parvum, debilem reddere: शोककर्शित moerore debilitatus. Nal. XVI. 33. XII. 28. XX. 31.

क्रुश् (त्र औ, आह्वाने K. रोदे द्युतौ V.) I. 1. *Par.* क्रोशामि, चुक्रोश, क्रोष्टास्मि, क्रोष्टुं, क्रुष्ट. Clamare, vocare: चुक्रोश ऋष्यशृङ्गेति clamavit: „Rishyasringe!" sic. Ram. I. 9. 61.

c. आ Conviciari, maledicere: ब्राह्मणां आक्रुश्य क्षत्रियः Brachmano maledicens Kshatriyus. Man. VIII. 267. आक्रुष्टः कुशलं वदेत् maledictus comiter loquatur. Man. VI. 48.

c. उत् Pulsando sonum excitare: महानादैः उत्कुष्टास्वनादिभिः, magno strepitu pulsatis plantis excitato. SUND. I. 33.

c. प्र *i. q. simpl.* प्राहीति प्रचुक्रुशुः „serva!" sic clamarunt. RAGH. I. 15. NAL. XI. 2. XII. 116.

c. वि *id.* RAM. II. 44. 11.

c. अभि + सं *id.* RAM. II. 72. 39.

क्लिश् (प उ ड, उपतापे) I. 4. *Atm.* क्लिश्ये, चिक्लिशे, क्लेशिष्ये *etc.* Vexari, perturbari: जनेन क्लिश्यते बाला a plebe vexatur puella. NAL. XIII. 50. शल्यः क्लिश्यते यावत् विशल्यो विभविष्यति तावत् sagitta (quamdiu sagitta in vulnere haeret,) exercuciatur vivus; sine sagitta (si sagitta extrahatur,) morietur. RAGH. 48. 75. अक्लिष्टवत् non interruptis castigationibus. RAM. I. 29. 1. वचनं अक्लिष्टं verbum integrum (inviolabile.) RAM. I. 31. 37.

c. परि *id. e. g.* परिक्लेष्टृ vexator. MAHABHARATA. परिक्लिष्टं दानं sollicita largitio (*). BHAG. XVII. 21.

क्लिश् (ग ऊ, विबाधने K. विबाधे V.) IV. 9. *Par.* क्लिश्नामि, चिक्लेश, क्लेशिष्यामि *etc.* Vexare, torquere.

दृश् (क इ, भाषणे K. त्विषि V.) I. 10. *Par.* दर्शयामि, दर्शयामास, दर्शयिष्यामि *etc.* Loqui. Lucere.

(*) I. e. mundanis curis perturbata. Hunc sensum tueri videtur Scholiastes. SCHLEGELIUS vertit *quae reluctanter fit.* En tibi scholion:

कालान्तरे ऽयं प्रत्युपकरिष्यतीति एवं अर्थं फलं वा स्वर्गादिकं उद्दिश्य यत् पुनः दानं दीयते परिक्लिष्टं विदुः क्लेशयुक्तं यथा भवति एवंविधं दानं राजसं उदाहृतं ।

„„In tempore sequnturo ille remunerabitur" sic, ejusmodi utilitatem fructumve coelestem et id genus alia respiciendo, quae porro largitio datur, eam sollicitam norunt „sapientes, cum *mundana* quippe sollicitudine conjunctam. Ejusmodi largitio terrena „appellatur."

दंश् (क इ ऊ, दंशने K. दर्शहिंसने V.) I. 10. *Atm.* दंशये, दंशयते, दंशयामास, दंशयिष्ये *etc.* Videre. Mordere.

दंश् (ऊौ, दंशने) I. 1. *Par.* दंशामि, ददंश s. दद्रंश, द्रक्ष्यामि *etc.* Mordere: दष्ट morsus. Nal. XIV. 12.

दाश् (अ ऊ, दाने) I. 1. *Par. Atm.* दाशामि, दाशे; ददाश, ददाशे; दाशिष्यामि, दाशिष्ये *etc.* Dare.

दाश् (क अ ऊ, दाने) I. 10. *Par.* दाशये, दाशयामास, दाशयिष्ये *etc.* Dare.

दाश् (म ऊ हिंसने) III. 5. *Par.* दाश्नोमि, ददाश, दाशिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

दिश् (आ उ ओ, अतिसर्जने K. सौचे V.) I. 6. *Par. Atm.* दिशामि, दिशे; दिदेश, दिदिशे; देक्ष्यामि, देक्ष्ये *etc.* (*Pass.* दिश्ये. *Causs.* देशयामि.) Mor. 468. 11. Largiter dare. Explicare, docere, monstrare. Jubere. Dicere.

c. अर 1) Docere, monstrare: गीतवादित्रनृत्यानि भूय एवादिदेश cantum, musicen, choros deinde docuit *eum*. Indr. III. 9. 2) Jubere: शीघ्रं मे यानं आदिश cito mihi vehiculum *parari* jube. Nal. XVII. 21. यद्यद् आदिशति मे प्राणेश्वरस् तद् एवाहं करोमि quodcunque jusserit me vitae *meae* dominus, id utique ego peragam. Hitop. p. 47. — c. वि + आ Praecipere, jubere: *c. acc. pers.* Sund. III. 11. — c. सं + आ *id.* Sund. II. 12. सा वै यथा समादिष्टा तथास्ते illa quidem, sicut jussa, ita sedet. Nal. XVII. 38.

c. उत् Indicare, monstrare: उवाच भैमीं उद्दिश्य dixit, Bhimi filiae *viam* indicando. Nal. IX. 24. Bhag. X. 40. Petere *scopum*: तं उद्दिश्य तेन क्षेत्रपतिना क्षिप्तेन लगुडेन शृगालो हतः ipsum petendo, ab illo horti domino per injectam hastam lupus occisus *est*. Hitop. p. 26. — c. सं + उत् Decernere,

destinare: तयोर् वधं समुद्दिश्य eorum mortem decernendo. SUND. III. 10. Explicare, docere. MAN. XII. 82.

c. उप Monstrare, docere: उपदेक्ष्यामि ते श्रेयः monstrabo tibi felicitatem. NAL. XIV. 7. रहस्यं उपदिश्यते secretum demonstratur. MAN. XII. 107. 89. V. 162. — c. सं + उप *id.* पन्थाः समुपदिश्यते via monstratur. NAL. IX. 32.

c. निर् Demonstrare, explicare: अनिर्देश्य indemonstrabilis. BHAG. XII. 3. MAN. XI. 146. Consulere, decernere: स्वमूत्यागं निर्दिशत्यविचारितं sui regni derelictionem decernit, inconsideratam. HITOP. p. 107. — c. अति + निर् *id.* RAM. II. 58. 18. — c. वि + निर् Designare, appellare: तान् व्रात्यान् इति विनिर्दिशेत् illos Vratyos, sic, appellet. MAN. X. 20. (*ubi tamen in nonnullis codd.* अभिनिर्दिशेत् *reperiebat* HAUGHTONUS.) Monstrare: अल्पकार्यं विनिर्दिष्टं तस्यागमनकारणं parvi momenti demonstrata illius adventus caussa. NAL. XXI. 28.

c. प्र Indicare, ostendere: देवास् तं प्रदिशन्तु मे dii illum ostendunto mihi. NAL. V. 18. Dare, tribuere: वरं अस्य प्रदिश्य benedictionem illi tribuendo. (=दत्त्वा SCHOL.) NALOD. I. 52. *Causs.* Jubere, exhortari: तया प्रदेशितो राजा ab illa incitatus rex. NAL. XVII. 34.

c. सं Monstrare, promittere: पुण्यफलं प्रदिष्टं virtutis praemium monstratum (promissum). BHAG. VIII. 28. Docere, monere: एवं नलं संदिश्य sic Nalum docendo. NAL. XIV. 26. Jubere: संदिदेश तान् भीमः mandavit iis Bhimus. NAL. XVI. 2. Mittere: तत्र शक्रेण संदिष्टः illuc a Sakro (Indro) missus. INDR. V. 31.

दृश् (इर् ओ, प्रेक्षणे) I. 1. *PAR.* पश्यामि, ददर्श, द्रक्ष्यामि, द्रष्टुं, दृष्ट. (*PASS.* दृश्ये. *Causs.* दर्शयामि *etc.*) r. 327. 468. 11. Videre: भद्रा-

णि. पश्यति salutem adspicit (obtinet.) HIT. P. p. 9. *Praesertim* verum, veritatem cernere: एकं सांख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति eandem ratiocinationem et devotionem qui novit, is *eorum* cernit. BHAG. V. 5. XIII. 27. 29. XVIII. 16. *Et* Discernere, inquirere, examinare: चर्चान् धर्मेण पश्यति caussas juxta legem examinat. MAN. VIII. 175. विधिदृष्ट legem observans. BHAG. XVII. 11. RAM. I. 39. 21. *Caus.* Monstrare, indicare: तद् एव मे दर्शय देव रूपं illam sane mihi monstra, dive, formam. BHAG. XI. 45. यदि सूर्यं दर्शयितास्ति मे si solem ostendes mihi. NAL. XX. 20.

c. चनु Respicere *aliquid*, rationem ejus habere. BHAG. XIII. 30. XV. 10. Praevidere: न च श्रेयो ऽनुपश्यामि neque salutem praevideo. BHAG. I. 31.

c. प्र *i. q. simpl.* न योगं प्रपश्यामि non remedium conspicio. BR. I. 19. BHAG. II. 8. *Et fortassis* Praevidere: कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यन् stirpis excidio commissam culpam praevidens. BHAG. I. 39. NAL. XVI. 6. — c. सं + प्र *i. q. simpl.* अचिरात् तस्य धूमाग्रं चितायां संप्रदृश्यते mox illius fumus sublimis in rogo conspicietur. RAM. II. 53. 39.

c. स Intueri, considerare: सर्वं आत्मनि संपश्येत् omnia mente consideret. MAN. XII. 118. लोकसंग्रहं संपश्यन् कर्तुं अर्हसि hominum adsensum (imitationem) considerans, agere debes. (लोकस्य संग्रहः स्वधर्मे प्रवर्तनं मया कर्मणि कृते जनः सर्वो ऽपि करिष्यति *etc.* SCHOL.) BHAG. III. 20.

[दृश् c. उत् 1) videre, 2) praevidere, 2) dubitare. WILS.]

धृष् (क, कान्तिकृतौ V.) I. 10. *PAR.* धृषायामि, धृषयामास *etc.* Ornare. (*Vid.* धूष् *et* धूष्.)

नश् (य लृ ऊ, अदर्शने K. नाशे V.) I. 4. *Par.* नश्यामि, ननाश, नष्टवान्, नशिष्यामि *et* नंक्ष्यामि, नष्टुं, नष्ट. (*Causs.* नाशयामि.) Perire, exstingui: दैत्यसैन्यं ननाश Daityorum exercitus periit. Tarkas. III. 43. मार्गा नष्टा वनोत्थैः viae dirutae arboribus. Nal. XIII. 10. कृतं यस्मिन् न नश्यति apud quem beneficium non exstinguitur (sed gratâ memoriâ tenetur.) Br. I. 8. नष्टया perditâ formâ. Nal. XXII. 15. नष्टात्मन् perdito animo. Nal. X. 29. *Causs.* तेषां अज्ञानजं तमः .... नाशयामि illorum tenebras ex ignorantia ortas dispello. Bhag. X. 11. नाशयिष्यामि ह्रं delebo ego lassitudinem. Nal. IX. 28. XI. 25.

c. प्र *i. q. simpl.* प्रणश्यन्ति कुलधर्माः delentur gentium sacra. Bhag. I. 40. VI. 30. प्रणष्टनृपतिद्विज orbatus principibus et Brachmanis. Sund. II. 22. — c. सं + प्र *id.* संप्रणष्टे कलौ postquam evanuerat Kalis. Nal. XX. 40.

c. वि Perire: अतो विनंक्ष्यति अस्मत्कुलं sic peribit nostra gens. Hitop. p. 99. विनंक्ष्यामि न संशयः peribo, sine dubio. Nal. XXI. 9. Br. III. 7. *Part. Pass. Causs.* विनाशित destructus, deletus. Hitop. p. 53. — c. प्र + वि *id.* तस्मात् त्वं प्रविनंक्ष्यसि propterea tu interibis. Ram. I. 42. 52.

निश् (समाधौ K. शीले V.) I. 1. *Par.* नेशामि, निनेश, नेशिष्यामि *etc.* Contemplari, cogitare.

पश् (अ, वाधे ग्रन्थे) I. 1. *Par. Atm.* पशामि, पपेशे; पपाश *s.* पपश, पपशे *s.* पेशे *etc.* Coërcere, adornare.

पश् (क, बन्धे) I. 10. *Par.* पाशयामि, पाशयामास, पाशयिष्यामि *etc.* Ligare.

पश् (क त, बन्धवाधयोः स्पर्शगत्योः K. स्पर्शगत्योः बन्धवाधयोश्च V.) I. 10. *Par.* पाशयामि, पाशयामास *etc.* Ligare, coërcere. Tangere. Ire, se movere.

पिश् (श प, अवयवे) I. 6. *Par.* पिशामि, पिपेश, पेशिष्यामि *etc.* Organico corpore praeditum esse *vel* fieri.

भ्रंश् (य इर् उ, अधःपतने K. अधःपते V.) I. 4. *Par.* भ्रंश्यामि, बभ्रंश, भ्रंशिष्यामि *etc.* Delabi, decidere.

भ्रंश् (उ उ लृ, अवस्रंसने K. अधःपते V.) I. 1. *Atm.* भ्रंशे, बभ्रंशे, भ्रंशिष्ये *etc.* Delabi.

भ्रंश् (य इर् उ, अधःपतने K. अधःपते V.) I. 4. *Par.* भ्रश्यामि, बभ्रंश, भ्रंशिष्यामि, भ्रंशितुं, भ्रष्ट. (*Caus.* भ्रंशयामि.) Cadere, elabi: भ्रश्यते राज्यात् elabitur imperio. Man. VII. 111. सतां लोकात् भ्रश्यतु e proborum mundo excidito. Ram. II. 59. 50. भ्रष्टाभरणा deciduis ornamentis. Sund. I. 15. भ्रष्टा ज्ञातिभ्यः orbata propinquis. Nal. XVI. 37. यूथभ्रष्ट a grege disjunctus. Nal. XII. 24. योगभ्रष्ट qui e devotione excidit. Bhag. VI. 41. *Caus.* भ्रंशयिष्यामि तं राज्यात् praecipitabo illum e regno. Nal. VI. 15.

c. परि *id.* सत्त्वात् परिभ्रष्टः potestate privatus. Hitop. p. 36. राज्यपरिभ्रष्ट regno privatus. Nal. XVI. 23.

c. वि *id.* Tshand. XIII. 17.

भ्राश् (श्र पा द्रु ऊ, दीप्तौ K. भासि V.) I. 1. *Atm.* भ्राशे, बभ्राशे, भ्राशिष्ये *etc.* Videri, lucere.

[*Etiam juxta* I. 4. भ्राश्ये, *teste* V.]

भ्लाश् (श्र पा द्रु ऊ, दीप्तौ K.) I. 1. *Atm.* भ्लाशे, बभ्लाशे, भ्लाशिष्ये *etc.* Lucere, videri.

मश् (शब्दे K. ध्वनौ कोपे V.) I. 1. *Par.* मशामि, ममाश *s.* ममश, मक्ष्यामि *etc. r.* 468. 11. Sonum edere. Irasci.

मिश् (शब्दे K. ध्वनौ कोपे V.) I. 1. *Par.* मेशामि, मिमेश, मेक्ष्यामि *etc. r.* 468. 11. Sonum edere. Irasci.

मृश् (श श्नौ, आमर्शने K. मृशे V.) I. 6. *Par.* मृशामि, ममर्श, मर्क्ष्यामि, मर्ष्टुं, मृष्ट. (*Pass.* मृश्ये.) *r.* 468. 11. Reputare, considerare.

c. वि *id.* विमृश्येतत् reputando illud. BHAG. XVIII. 63. HITOP. p. 37. 71. BHARTRIH. p. 61. स्वयं तावत् विमृश्यतां a temetipso interea consideretur. RAM. II. 76. 61.

राश् (य उ ऋ, शब्दे K.) I. 4. *ARM.* राश्ये, रराश्रे, राशिष्ये *etc.* Sonum edere.

रिश् (श्र श्रौ, हिंसायां K.) I. 6. *PAR.* रिश्रामि, रिरेश्र, रेक्ष्यामि *etc. r.* 468. 11. Occidere, ferire, laedere.

रुश् (श्र श्रौ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 6. *PAR.* रुश्रामि, रुरोश्र, रोक्ष्यामि *etc. r.* 468. 11. Occidere, ferire, laedere.

लश् (क, शिल्पयोगे) I. 10. *PAR.* लशयामि, लशयामास *etc.* Manu operari, artem exercere.

लिश् (श्र श्रौ, गतौ K. गत्यां V.) I. 6. *PAR.* लिश्रामि, लिलेश्र, लेक्ष्यामि *etc.* Ire, se movere.

लिश् (य उ श्रौ, अल्पीभावे K. तोडूये V.) I. 4. *PAR.* लिश्यामि, लिलेश, लेक्ष्यामि *etc.* Parvum, debilem esse. Spernere.

वश् (ल, कान्तौ K. स्पृहि V.) II. 2. *PAR.* वश्मि, ववाश्र *s.* ववश्र *etc.* Desiderare, optare.

वाश् (य ऋ उ, शब्दे) I. 4. *PAR.* वाश्ये, ववाश्रे, वाशिष्ये *etc.* Sonum edere: कुररीं इव वाशतीं haliaeetum veluti ululantem. NAL. XI. 20.

विश् (श्र श्रौ, प्रवेशे) I. 6. *PAR.* विश्रामि, विवेश्र, वेक्ष्यामि, वेष्टुं, विष्ट. (*PASS.* विश्ये. *CAUSS.* वेशयामि *etc.*) *r.* 468. 11. Intrare, aggredi, inire, *c. acc.* विविशुस् ते नृपा रङ्गं intrarunt illi reges circum. NAL. V. 3. प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा विशन्ति accensum ignem muscae intrant. BHAG. XI. 29. *ARM. occurrit* BHAG. XVIII. 55.

c. आ *id.* मोह आविशतीव मां deliquium intrat (capit) quasi me. DHRIT. 78. BHAG. XI. 14. *CAUSS.* भ्रुवोर् मध्ये प्राणं आवेश्य सम्यक्

in superciliorum medio spiritum colligendo. BHAG. VIII. 10. — c. सं + आ *id.* मदकामसमाविष्ट ebrietate et cupidine repletus. SUND. IV. 15. क्रोधसमाविष्ट irae plenus. HID. I. 47.

c. उप Considere, sedere: रथोपस्थ उपाविशत् in currus sedili consedit. BHAG. I. 47. शयानं उपविष्टं वा jacentem sedentemve. NAL. XII. 27. *Causs.* शक्रासने .... उपावेशयद् अन्तिके in Sakri (Indri) solio considere jussit *eum*, *sibi* exadverso. INDR. II. 20.

c. नि *Causs.* Adducere, accumulare: रत्नानि तस्या गात्रे न्यवेशयत् margaritas in corpore illius coacervabat. SUND. III. 14. अङ्के निवेश्य sinui admovens (amplectens.) RAM. I. 15. 65. — c. सं + नि *i. q. simpl.* सर्वस्य चाहं हृदि संनिविष्टः cujusque etiam ego cordi insideo. BHAG. XV. 15.

c. परि *e. g.* स्वलङ्कृताश्च पुरुषा ब्राह्मणान् परिवेशयन् bene ornati viri Brachmanis ministrabantur (cibos porrigebant.) RAM. I. 12. 22. [*Neglecto augmento, cf. supra p.* 183. *not.*]

c. प्र *i. q. simpl.* कुण्डिनं प्राविशत् पुरं Kundinum intravit urbem. NAL. XXI. 2. समुद्रं आपः प्रविशन्ति in oceanum fluvii se effundunt. BHAG. II. 70. NAL. XXI. 10. XXIV. 4. प्रविवेशेव स्वानि गात्राणि लज्जया intravit quasi sua membra prae pudore. RAM. II. 71. 20. *Causs.* INDR. III. 2. — c. सं + प्र Coire cum femina, *c. acc.* MAN. IX. 8.

c. सं *i. q. simpl.* MAN. II. 194.

वृश् (इर् य, वृत्यां V.) I. 4. *PAR.* वृश्यामि, वव्रश्र, वर्शिष्यामि *etc.* Eligere.

शश् (प्लुतगतौ K. प्लवने V.) I. 1. *PAR.* शशामि, शशाश *s.* शशस, शशिष्यामि *etc.* Silire, subsultim incedere.

स्पश् (अ, बाधने K. ग्रन्थबाधयोः V.) I. 1. *Par. Atm.* स्पशामि, स्पशसि; पस्पाश *s.* पस्पश, पस्पशे; स्पशिष्यामि, स्पशिष्ये *etc.* Coërcere, prohibere. Adornare, serere.

स्पर्श् (क उ, ग्रहणे K. ग्रहणे श्लेषे V.) I. 10. *Atm.* स्पर्शयते, स्पर्शयामास *etc.* Capere, sumere, amplecti.

स्पृश् (ग्रा जौ, संस्पर्शे K. स्पृशि V.) I. 6. *Par.* स्पृशामि, पस्पर्श, स्पर्शयामि, स्प्रष्टुं, स्पृष्ट. *r.* 468. 11. Tangere, demulcere: अर्जुनस्य शुभां मुखं पस्पर्श पुण्यगन्धेन करेण Ardshuni pulchram faciem demulcebat suaveolenti manu. Indr. II. 23. कलिना स्पृष्टः a Kali tactus. Nal. X. 29. Tangere *mulierem.* Hitop. p. 49. 171. *Caus.* Tradere, mancipare *alicui*, *c. dat. pers.* यः स्वात्मानं स्पर्शयेद् यस्मै स्वयंदत्तस् तु सः स्मृतः qui semetipsum mancipat alicui, a semetipso mancipatus autem is dicitur. (स्पर्शयेत् = दद्यात् Schol.) Man. IX. 177.

c. उप Aquâ tangere, *i. e.* humectare, abluere: प्राणान् उपस्पृशेत् organa abluat. Man. IV. 143. Nal. VII. 3.

c. परि Amplecti: परिपस्पृशिरे चैनं पीनैर् उरसिजैः amplectebantur illum turgentibus mammis. Ram. I. 9. 39.

c. सं *i. q. simpl.* अग्निं संस्पृश्य ignem tangendo. Nal. XXIII. 15. करं करेण संस्पृश्य manum manu defricans. Hit. I. 49.

अष् (ट्वौप्लृगतिग्रहेषु K. अ, ट्वौप्लृ गतौ ग्रहे V.) I. 1. *Par. Atm.* अषामि, अषसि; आष, आषे; अषिष्यामि, अषिष्ये *etc.* Lucere. Ire, se movere. Capere.

अन् (ऊ, संघाते K. व्याप्तिसंहत्योः V.) I. 1. *Par.* अन्तामि, आनन्त, अन्तिष्यामि, अन्तितुं, अन्तु. Permeare, occupare. Coacervare.

अप्नु (आ ङ, व्याप्तिसंहत्योः) III. 5. PAR. आप्नोमि, आप्नुत, आप्तिष्यामि etc. Permeare, occupare. Coacervare.

इष् (य, गतौ K. सर्पणे V.) I. 4. PAR. इष्यामि, इष्येष, एषिष्यामि etc. Ire, se movere.

c. अनु id. इतस् ततो ऽन्विष्यन् hic illic circumiens. HITOP. p. 24. Et. Sequi, persequi, quaerere: मृगं अन्विष्यमाणः bestiam quaerens. HITOP. p. 40. नलं अन्वेषती (*) Nalum quaerens. NAL. XII. 10. 30. अन्वेषमाणा (*) भर्तारं quaerens conjugem. NAL. XI. 18.

इष् (प्र, वाञ्छायां K. प्र ङ, वाञ्छे V.) I. 6. PAR. इच्छामि, इच्छेष, एषिष्यामि s. एषयामि, एष्टुं, इष्ट. (PASS. इष्ये.) r. 336. 468. 12. Desiderare, optare: श्रोतुं इच्छामि तां विद्यां audire cupio istam scientiam. NAL. XX. 25. XXVI. 17. BHAG. I. 35. XI. 7. 31. सर्वं आत्मार्थं इष्यते omnia nostrimetipsorum caussa desiderantur. RA. II. 3. इष्टो ऽसि मे carus, dilectus es mihi. BHAG. XVIII. 64.

c. अनु id. बुद्धौ प्राणां अन्विच्छ in mente *tua* praesidium quaere. BHAG. II. 49. मुक्तिं अन्विच्छन् dimissionem (veniam) desiderans. MAN. XI. 232. NAL. XVI. 30. 32.

c. अभि s. q. simpl. अभीष्ट optatus, desideratus. HIT. P. p. 10.

c. प्र Caus. Mittere: मां न प्रेषयितुं अर्हथ me non mittere velitis. NAL. III. 7. HID. I. 47. INDR. V. 32.

c. प्रति Indulgere, obsecundare, obtemperare alicui. RAM. I. 60. 32. प्रतीच्छ तु मया कृतं placeat tibi *quod* a me peractum est. RAM. I. 41. 14. — c. सं + प्रति id. संप्रतीच्छ मे fave mihi. RAM. I. 41. 13.

(*) Huc trahenda putavi ista exempla, quanquam ad primae classis speciem formata. *cf. supra pag.* 243. *not.*

इष् (ग, अभीक्ष्ण्ये) IV. 9. *Par.* इष्यामि, इष्येत्, एषिष्यामि *etc.* Saepe facere. Desiderare.

ईष् (ङ, उञ्छे) I. 1. *Par.* ईषामि, ईषामास, ईषिष्यामि *etc. r.* 488. Spicas colligere.

ईष् (ङ, गति दर्शन हिंसा दानेषु K. दानेच्छाहिंसे सर्पणे V.) I. 1. *Atm.* ईषे, ईषामास, ईषिष्यामि *etc.* Ire, se movere. Videre. Ferire, occidere. Dare.

ईक्ष् (ङ, दर्शने) I. 1. *Atm.* ईक्षे (*Imperf.* ऐक्षे *r.* 318.), ईक्षामास, ईक्षिष्यामि, ईक्षितुं, ईक्षित. (*Pass.* ईक्ष्ये.) Videre, intueri: मैत्रेणीवास्य चक्षुषा amico intuere oculo. Ram. I. 41. 17. Hitóp. p. 55. Bhag. VI. 29.

c. अप Respicere, considerare: यया नापेक्ष्यते राजा क्व quia non respicitur rex. Ram. II. 58. 20.

c. अव *i. q. simpl.* भ्रातॄन् महीतले सुप्तान् अवैक्षत fratres humi dormientes intuebatur. Hid. I. 50. *Et* Respicere, respectum habere: तद् अवेक्षितुं अर्हसि id respicere velis. Nal. XII. 16. Man. VIII. 419. — c. अनु + अव Intueri: यूथपान् अन्ववैक्षत elephantos intuebatur. Ram. II. 70. 59. सूक्ष्मतां चान्ववेक्षेत subtilitatemque *divinam* contempletur. Man. VI. 65. — c. प्रति + अव Respicere: न धर्मं प्रत्यवेक्षते non justitiam respicit. Ram. I. 29. 28. — c. सं + अव *i. q. simpl.* मधुनः समवेक्ष्य कालतां mellis videndo maturitatem. Ghatak. 19. *Et* Visitare: किं इति च मां समवेक्षसे न दीनां cur sic quoque me non visitas, afflictam? (= संपश्यसि Schol.) Ghatak. 13.

c. उप *i. q. simpl.* Nal. XXII. 5. Indulgere. Mah. Ex. 137. Rejicere: नार्हति मां उपेक्षितुं non velit me rejicere. Ram. II. 66. 24.

c. निर् Intueri: न चोदके निरीक्षेत स्वं रूपं neque in aqua intueatur suam speciem. Man. IV. 38. निरीक्षमाणास् तां ददर्श sursum re-

spiciens illum vidit. RAM. II. 57. 45. यावत् एतान् निरीक्षे ऽहं योद्धुकामान् donec eos perlustravero ego, pugnandi cupidos. BHAG. I. 22. हिमवान् विन्ध्यश्च .... अन्योन्यं यत्र देशे निरीक्षन्ते Himavan Vindhyusque alter alterum quo loco se respiciunt. RAM. I. 32. 29.

c. परि Circumspicere, diligenter inspicere, explorare: परीक्षितो मे बहुशो बाहुको नलप्रांकया exploratus *est* a me multifariam Vahukus Nali suspicione. NAL. XXIV. 3. *Caυss.* तांश्च सम्यक् परीक्षयेत् illosque funditus explorari jubeat. MAN. VII. 194. 60. VIII. 72. 403.

c. आ + प्र Intueri: तं आपततं आप्रेक्ष्य illum irruentem videndo. HID. III. 21. — c. उत् + प्र Circumspicere. SCHOL. AD NALOD. II. 21. — c. सं + प्र Intueri: संप्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं intuendo nasi sui apicem. BHAG. VI. 13. Videre: परं यत्नं संप्रेक्ष्य eximium studium videndo. NAL. XIX. 36. VI. 2. — c. सं + अभि + प्र *id.* RAM. I. 51. 12.

c. अति Exspectare: त्वां द्रिदृक्षुः प्रतीक्षते te videndi cupidus, exspectat. INDR. I. 13. प्रतीक्षस्व मुहूर्तं exspecta paullisper. NAL. XX. 17. ऋतुकालः प्रतीक्ष्यः menstruum tempus exspectandum *est*. RAM. I. 38. 20. — c. सं + प्रति *id.* त्वां नगरी संप्रतीक्षते te urbs exspectat. RAM. II. 76. 29.

c. वि Videre: तं नलं वीक्ष्य Nalum videndo. NALOD. I. 42. NAL. XXVI. 21. BHAG. XI. 22. — c. अभि + वि *id.* वाक्यं अप्रतिनन्दन्तं भर्तारं अभिवीक्ष्य सा sermonem non attendentem maritum videndo illa. NAL. VIII. 8. MAN. VII. 6. — c. उत् *id.* मां उद्वीक्ष्य me videndo. RAM. II. 48. 80. GITAGOV. II. 5. 1. Respicere: उद्वीक्षमाणा भर्तारं respiciens maritum. RAM. II. 45. 33. — c. उप + वि Intueri: मुमोच वाष्पं प्रयान्तं उपवीक्ष्य सा effudit

lacrymas, progredientem intuens illa. RAM. II. 45. 33. — प्रति + वि *id.* RAM. I. 14. 37.

c. सं Videre: समीक्ष्य स्वां सुतां प्राप्तयौवनां *videndo* suam filiam adultam. NAL. II. 8. HID. IV. 26. BHAG. I. 27.

उष् (दाहे K. वधे दहि V.) I. 1. *PAR.* ओषामि, उवोष, ओषिष्यामि *etc.* Urere. Interficere, laedere.

c. परि *id.* पूतिपर्युषित foetore corruptus. BHAG. XVII. 10.

उन्द् (सेचने) I. 1. *PAR.* उन्दामि, उन्दामास, उन्दिष्यामि *etc.* Conspergere, humectare: प्रोक्षितोक्षित cruore conspersus. RAM. II. 70. 83.

c. प्र Conspergere: पशुर् यः प्रोक्षितो राजन् केनापि स हृतो बलात् victima, quae conspergendo sacrata fuerat, rex, a quodam illa sublata *est* violenter. RAM. I. 48. 8. प्रोक्षितं भक्षयेन् मांसं conspersam (sacrificio destinatam) comedat carnem. MAN. V. 27.

c. सं Conspergere: रुधिरौघेन वेदीं वीक्ष्य समुक्षितां sanguinis copiâ aram videndo conspersam. RAM. I. 28. 15. राजमार्गं कारयित्वा जले सुसमुक्षितं regiam viam curando aquâ bene conspersam. RAM. I. 63. 58. दिव्यगन्धसमुक्षित divinis odoribus conspersus. RAM. II. 67. 26.

ऊष् (रुजायां K. रोगे V.) I. 1. *PAR.* ऊषामि, ऊषामास, ऊषिष्यामि *etc.* Perturbare. Aegrotare.

ऋष् (आदानसंवरणयोः K.) I. 1. *PAR.* अर्षामि, आनर्ष, अर्षिष्यामि *etc.* Capere, eligere.

ऋष् (आ ई, गतौ) I. 6. *PAR.* ऋषामि, आनर्ष, अर्षिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

ऋन्द् (न र, जिघांसायां K. वधे V.) III. 5. *PAR.* ऋन्दामि, आनृन्द, ऋन्दिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

एष् (ऋ ङ, गतौ) I. 1. *Atm.* एषे, एषामास, एषिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

कष् (हिंसायां K. क्षये V.) I. 1. *Par.* कषामि, चकाष *s.* चकर्ष, कषिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

कष् (क, हिंसायां K.) I. 10. *Par.* कषयामि, कषयामास *etc.* Ferire, occidere, laedere.

काङ्क्ष् (इ, कांक्षायां K. कांक्षणे V.) I. 1. *Atm.* कांक्षे, चकांक्षे, कांक्षिष्ये, कांक्षितुं, कांक्षित. Desiderare, optare: न कांक्षे विजयं non desidero victoriam. Bhag. I. 32. कांक्षमाणौ जयं cupientes victoriam. Hid. IV. 38. *Et absol.* न शोचति न कांक्षति non moeret, non desiderat. Bhag. XII. 17. XVIII. 54. *Par. saepius:* तां कांक्षन्ति eam *uxorem* expetunt. Nal. II. 23. कांक्षित desideratus, exoptatus. Ram. I. 42. 39.

c. आ Desiderare: आकांक्षन्ते दौहित्रान् cupiunt filiarum prosapiam. Br. III. 6. वैदेह्याः प्रियं आकांक्षन् Videhi filiae gratum desiderans (gratificari cupiens.) Ram. II. 69. 1. Man. X. 121.

कुष् (ग, निष्कर्षे) IV. 9. *Par.* कुष्यामि, चुकोष, कोषिष्यामि *etc.* Extrahere. Experiri, tentare.

कृष् (श्वी, आकर्षणे K. आकृषि विलेखे V.) I. 1. *Par.* कर्षामि, चकर्ष, कर्ष्यामि, कर्ष्टुं, कृष्ट. (*Causs.* कर्षयामि. *Pass.* कृष्ये.) *r.* 468. 12. Infodere, sculpere. Evellere, abripere, vexare: इन्द्रियाणि कर्षति sensus vexat (domat.) Bhag. XV. 7. *Aratro agrum* exercere. Ram. I. 53. 14. *Causs. id.* मूलानि कर्षयन् radices evellens. Nal. IX. 11. राष्ट्रं कर्षयति regnum (subditos, cives) vexat. Man. VII. 111. शोककर्शित moerore laceratus. Nal. XVI. 32. XI. 12. Bhag. XVII. 6.

c. अप Abripere, abstrahere: चेतसा त्वयकृष्टेन मां त्यजेथाः *nonnisi*

cum mente autem abrepta me deserere posses. NAL. IX. 33. मलेनापकृष्टेन sudore remoto. NAL. XVII. 11. अपकृष्य लज्जां removendo (exuendo) pudorem. NAL. XVII. 33. — c. वि + अप *id.* विप्रङ्क्षां तां व्यपकर्षन्तम् suspicionem illam removit. NAL. XXIV. 41.

c. अव Abripere, abstrahere; c. आ attrahere: आकृष्यमाणः कलिना सौहृदेनावकृष्यते attractus a Kali ab amore retrahitur. NAL. X. 26. लोभाकृष्ट libidine abreptus. HIT. P. p. 4. 9.

c. वि Abripere: अन्योन्यं तौ विचकर्षतुः बौद्धसौ alter alterum illi abripiebant *pugnantes* valide. HID. IV. 22. Emittere *sagittam ab arcu:* विकर्ष चापं संधाय बाणोनानेन dimitte arcum, postquam tetenderis *ipsum* cum sagitta hasce. RAM. 6. 62. 4. 38.

कृष् (प्र उ अौ, विलेखने K. विलेखे V.) I. 6. *PAR. ATM.* कृषामि, कृषे; चकर्ष, चकृषे *etc.* Infodere, sculpere.

खष् (वधे) I. 1. *PAR.* खषामि, चखाष *s.* चख्ष, खषिष्यामि *etc.* Occidere, ferire.

गवेष् (क त, अन्वेषणे K. मार्गणे V.) I. 10. *PAR.* गवेषयामि, गवेषयामास *etc.* Quaerere, persequi, venari.

गेष् (अ उ, अन्वेक्षायां K. अन्वेषे V.) I. 1. *ATM.* गेषे, जिगेषे, गेषिष्ये *etc.* Desiderare, exoptare.

ग्लेष् (अ उ, अन्वेक्षायां K. अन्वेषे V.) I. 1. *ATM.* ग्लेषे, जिग्लेषे, ग्लेषिष्ये *etc.* Desiderare, exoptare.

घष् (इ उ, चरे) I. 1. *ATM.* घषे, जघषे, घषिष्ये *etc.* Stillare, destillare.

घुष् (कि इर, शब्दे वधे K. नुतौ विशब्दे वधे V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* घोषामि, घोषयामि; जघोष, घोषयामास *etc.* Sonum edere. Occidere, ferire. Laudare. Queri, loqui. — घोषयतु मन्मथनिदेशं enunciet

Manmathi (Amoris) legem. GITAGOV. X. 2. 5. घोषयामास पुरे divulgavit *rex decretum* in urbe. NAL. IX. 8. HITOP. p. 70. घुष्टान्नं proclamatus cibus. (को भोक्ता इत्युपघुष्टान्नं सज्ञातौ यद्वदीयते „quis comedet?" sic clamando qui cibus in sacrificii initio datur. SCHOL.) MAN. IV. 209.

b. प्र + उत् Sonare: दृष्ट्वा हृष्टिनी प्रोद्घुष्टा क्रौञ्चैः: vidit fluvium circumsonitum cuculis. NAL. XII. 113.

c. परि + सं Sonare: निकुंजाः परिसंघुष्टाः: virgulta circumsonita. NAL. XII. 6.

घुष् (इ ऽ, घूषे) I. 1. *ARM.* घुंषे, घुघुषे, घोषिष्ये *etc.* Illustrem, pulchrum reddere.

घृष् (उ, संघर्षे K. घर्षे V.) I. 1. *PAR.* घर्षामि, घघर्ष, घर्षिष्यामि *etc.* Terere, fricare.

चष् (वधे) I. 1. *PAN.* चषामि, चचाष *s.* चचक्ष, चक्षिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

चष् (अ, भक्षणे K. भक्षे V.) 1. 1. *PAN. ARM.* चषामि, चषे; चचाष *s.* चचक्ष, चचक्षे *s.* चेषे *etc.* Edere, comedere.

चक्ष् (स ऽ, व्यक्तायां वाचि K. वदे V.) II. 2. *ARM.* चक्षे (3 *pers.* चष्टे *Imperat.* चष्टां) चचक्षे, चक्षिष्ये *etc. r.* 862. Loqui, dicere.

c. आ Indicare: प्रीतं आचक्ष्व cito dic. RAM. I. 9. 48. II. 48. 73. NAL. VIII. 5. XVI. 39. तद् आचक्ष्वासुरेश्वराय hoc narra Asurorum principi. TSHAND. V. 130. Exponere, docere: यो ह्यस्य धर्म्म आचष्टे qui enim illi officium exponit. MAN. IV. 81. — c. प्रति + आ Repudiare, fastidire: प्रोक्षं न प्रत्याचक्षीत olus non repudiet. SCHOL. AD MAN. IV. 250.

c. परि Dicere, nuncupare: वेदप्रदानाद् आचार्यं पितरं परिचक्षते ob Vedorum interpretationem praeceptorem patrem nuncupant. MAN. II. 171. BHAG. XVII. 13. 17.

c. प्र *id.* MAN. II. 17. XII. 12. HITOP. p. 115.

c. वि *id.* ये नस् तद् विचचक्षिरे qui nobis id dixerunt. YADSHURV. FR. *ap.* CAREY *Gr. p.* 904.

चूष् (पाने) I. 1. *PAR.* चूषामि, चुचूष, चूषिष्यामि, चूषितुं, चूषित. Bibere.

क्षष् (अ, वधे V.) I. 1. *PAR. ATM.* क्षषामि, क्षषे; चक्षाष s. चक्षष, चक्षषे *etc.* Ferire, occidere.

ज्ञष् (अ, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *PAR. ATM.* ज्ञषामि, ज्ञषाय s. ज्ञाष, ज्ञषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

ज्ञन् (इ उ म, दानगत्योः K. दाने गात्यां V.) I. 1. *ATM.* ज्ञनते, ज्ञनताे, ज्ञनिष्ये *etc.* Dare. Ire se movere.

ज्ञन् (ल घ लु ङ, भक्षहसनयोः K. भक्षहासयोः V.) II. 2. *PAR.* ज्ञनिमि, ज्ञनत्र, ज्ञनित्र्यामि *etc. r.* 354. Ridere. Comedere: ज्ञग्ध्वा comedendo. MAN. XI. 159. XII. 68. ज्ञग्ध comesus. MAN. V. 125.

ज्ञिष् (उ, सेचने K. सेके V.) I. 1. *PAR.* ज्ञेषामि, ज्ञिज्ञेष, ज्ञेषिष्यामि *etc.* Conspergere, madefacere.

ज्ञुष् (कि, परिमर्कणे K. तर्कतृप्तौ V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* ज्ञोषामि, ज्ञोषयामि; ज्ञुज्ञोष, ज्ञोषयामास *etc.* Investigare. Exhilarare, satisdare.

ज्ञुष् (ग्रह उ ई ञि, प्रीतिसेवनयोः K. मुहि सेवे V.) I. 6. *ATM.* ज्ञुषे, ज्ञुज्ञुषे, ज्ञोषिष्ये *etc.* Amare, diligere, colere, solere: नानामृगगणैर् ज्ञुष्टः a variis bestiarum turbis cultus *locus.* NAL. XII. 65. वनानि ज्ञुष्टानि मृगपक्षिषु sylvae cultae feris avibusque. RAM. II. 68. 37. अनार्यज्ञुष्ट inhonestis solitus (inhonestis conveniens, indignus honestis.) BHAG. II. 2. RAM. II. 63. 49. *CAUSS.* ज्ञोषयेत् सर्वकर्माणि विद्वान् colere (diligenter peragere) jubeat omnia opera *imperitos* sapiens. (= कर्मणः सकाशात् विचालनं न कुर्यात् अपि तु ज्ञोषयेत् सेवयेत् अज्ञान् कर्माणि कारयेद् इत्यर्थः SCHOL.) BHAG. III. 26.

जूष् (ञ, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par. Atm.* जूषामि, जूषे; जुजूष, जुजूषे *etc.* Ferire, occidere, laedere.

जेष् (ऋ ङ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Atm.* जेषे, जिजेषे, जेषिष्ये *etc.* Ire, se movere.

कष् (अ, ग्रहे पिधाने) I. 1. *Par. Atm.* कषामि, कषे; चकाष *s.* चकष, चकषे *etc.* Capere. Tegere.

कष् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* कषामि, चकाष, कषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

कूष् (हिंसायां K.) I. 1. *Par.* कूषामि, चुकूष, कूषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

तक् (ऊ, तनूकरणे K. कार्शे V.) I. 1. *Par.* तक्कामि, ततक्क, तक्षिष्यामि, तक्षितुं, तक्त. Comminuere, frangere, lacerare.

[V. *scribit* त्वक्.]

तुष् (य लृ ओ ञि, तुष्टौ) I. 4. *Par.* तुष्यामि, तुतोष, तोक्ष्यामि, तोष्टुं, तुष्ट. r. 468. 12. Gaudere, *c. instr. rei:* येन तुष्यति आत्मास्य de quo gaudet animus ejus. Man. XII. 37. तुतोष लोकः सकलस् तेषां शौर्यधुरीन gavisus *est* mundus universus eorum strenua virtute. Mah. Ex. 124. आत्मन्येवात्मना तुष्टः secum de semetipso contentus. Bhag. II. 55. *Causs.* Exhilarare, *praesertim liberali hospitio hospitem:* तं भीमः तोषयामास illum Bhimus exhilaravit (*hospitem* liberaliter excepit.) Nal. I. 7. Ram. I. 35. 14.

c. परि *i. q. simpl.* परितुष्ट gaudens. Tshand. XIII. 13. *Causs.* Hitop. p. 89.

c. सं *i. q. simpl.* आत्मनि संतुष्टः cum semetipso contentus. Bhag. III. 17. XII. 14. *Causs.* भोजनविशेषैर् वायसं संतोष्य ciborum *variis* generibus cornicem exhilarando (excipiendo.) Hitop. p. 29. दमनकेन संतोषितः a Damanako exhilaratus (conciliatus).

तूष् (तुष्टौ) I. 1. *Par.* तूषामि, तुतूष, तूषिष्यामि *etc.* Exhilarare, gaudere.

तृष् (य इर् अि, पिपासायां K. तृषि V.) I. 4. *Par.* तृष्यामि, ततर्ष, तर्षिष्यामि *etc.* Sitire. तृषित sitiens. Nal. XI. 12.

तृह् (गतौ K. इत्यां V.) I. 1. *Par.* तृक्षामि, ततृक्ष, तृक्षिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

त्वक्ष् (तनूकरणे K. ऊ म, तक्षे V.) I. 1. *Par.* त्वक्षामि, तत्वक्ष, त्वक्षिष्यामि, त्वक्षितुं, त्वक्ष. Comminuere, tenuem reddere. Terere, fricare. [*Scribitur etiam* तक्ष्.]

त्वच् (त्वचोग्राहे K. त्वचोग्राहे [*al.* संवरणे] V.) I. 1. *Par.* त्वचामि, तत्वक्ष, त्वक्षिष्यामि *etc.* Cutem accipere. [Obtegere.]

त्विष् (क्षो ञ, भासे) I. 1. *Par. Atm.* त्विष्यामि, त्विषे; तित्वेष, तित्विषे *etc.* Lucere, fulgere.

दक्ष् (ऊ, वृद्धौ K. स्यदे वृद्धौ V.) I. 1. *Atm.* दक्षे, ददक्षे, दक्षिष्ये *etc.* Crescere, augeri. Festinare.

दक्ष् (म ष ऊ, हिंसायां K. हन्त्यर्थे V.) I. 1. *Atm.* दक्षे, ददक्षे, दक्षिष्ये *etc.* Ferire, occidere, laedere.

दीक्ष् (ऊ, मौण्ड्ये उपनयने व्रतादेशे K. मौण्डे ज्याज्योर्थे V.) I. 1. *Atm.* दीक्षे, दिदीक्षे, दीक्षिष्ये *etc.* Calvum esse. Vittâ Brachmanonorum indui. Religiosam castimoniam subire. Man. IV. 210. Ram. I. 34. 24.

दुष् (य इर् श्रो, वैकृत्ये K. वैकृते V.) I. 4. *Par.* दुष्यामि, दुदोष, दोक्ष्यामि, दोष्टुं, दुष्ट. (*Causs.* दूषयामि *s.* दोषयामि. *Pass.* दुष्ये.) Peccare, crimine contaminari: खादन् मांसं न दुष्यति comedens carnem non contaminatur. Man. V. 32. घ्नन् धर्मेण न दुष्यति interficiens *hostes* ob justam caussam, non peccat. Man. VIII. 349. दुष्ट improbus. Nal. XI. 35. Hitop. p. 83. *Causs.* Corrumpere, vitiare: दूषयेच् चास्य सततं यावसान्नोदकेन्धनं cor-

rumpatque illius *hostium agminis* semper foenum, cibum, aquam et ligna. HITOP. p. 115. यो ऽकामां दूषयेत् कन्यां qui invitam vitiat puellam. MAN. VIII. 364. नैषा दूषयते कुलं non illa dedecorat gentem. HID. IV. 5. दूषित dedecore affectus. (= आश्रमलिङ्गरहित SCHOL.) MAN. VI. 66. (*ubi tamen lectio discrepat.*) *It.* Accusare. RAM. I. 46. 21.

c. प्र Contaminari, vitiari: सा चेत् पुनः प्रदुष्येत् तु illa si iterum vitietur vero. MAN. XI. 177. प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः corrumpuntur *injustis nuptiis* nobiles feminae. BHAG. I. 41. — c. वि + प्र *id.* विप्रदुष्टा स्त्री: corrupta mulier. MAN. XI. 176.

c. प्रति *Caus.* Contaminari, perturbari: भावप्रतिदूषित mente perturbata. MAN. IV. 65.

द्राक् (इ, घोरवासिते K. कांस्ये घोरध्वनौ V.) I. 1. *Par.* द्राक्षामि, दद्राक्ष, द्राक्षिष्यामि *etc.* Horrendum sonum edere. Desiderare.

द्विष् (अ, अप्रीतौ K.) I. 1. *Par. Atm.* द्वेषामि, द्वेषे; द्विद्वेष, द्विद्विषे *etc.* Odisse.

द्विष् (ल भौ अ, अप्रीतौ K. वैरे V.) II. 2. *Par. Atm.* द्वेष्मि, द्विषे; द्विद्वेष, द्विद्विषे; द्वेक्ष्यामि, द्वेक्ष्ये; द्वेष्टुं; द्विष्ट. r. 468. 12. Odisse: नाभिनन्दति न द्वेष्टि non exsultat, non aversatur. BHAG. II. 57.

c. प्र *id.* BHAG. XVI. 18.

धिष् (लि ऋ, शब्दे K. ध्वे V.) II. 3. *Par.* धिधेष्मि, धिधेष, धेषिष्यामि *etc.* Sonum edere.

धिक्ष् (ञ, संदीपने जीवने क्लेशने K. संदीपे क्लेशे जीवे V.) I. 1. *Atm.* धिक्षे, दिधिक्षे, धिक्षिष्ये *etc.* Accendere, lucere. Vivere. Vexare, torquere.

धूष् (क, धूषे) I. 10. *Par.* धूषयामि, धूषयामास *etc.* Pulchrum, splendidum esse.

धूष् (उ, संदीपने क्लेशने K. संदीपे क्लेशे क्षीवे V.) I. 1. *Ātm.* धूषते, दुधूषे, धूषिष्ये *etc.* Accendere, lucere. Vivere. Vexare, torquere.

धृष् (उ, संहतौ हिंसे) I. 1. *Par.* धर्षामि, दधर्ष, दर्षिष्यामि *etc.* Colligere, coacervare. Laedere, ferire, occidere.

धृष् (कि, प्रहसने K. श्रमर्षे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* धर्षामि, धर्षयामि, दधर्ष, धर्षयामास *etc.* Opprimere, vincere: शत्रूणां अधृष्यो भविष्यसि hostibus invincibilis eris. Ram. I. 26. 6. तेजसा तस्य धर्षिताः splendore illius perculsae. Nal. III. 15. *Praesertim* opprimere, vitiare *feminam:* ऋषिपत्नीं धर्षयित्वा vatis uxorem vitiando. Ram. I. 39. 6. न चैषा शक्या कैश्चित् धर्षयितुं neque illa potest a quibuscunque opprimi. Nal. X. 14. *Part. Pass.* धृष्यमाणा audax, effraenatus. Ram. II. 70. 40.

c. प्र *id.* अप्रधृष्य invictus. Dhrit. 44. प्रधर्षयितुं शातुरः oppriman di impotens. Nal. X. 36. *It.* Capere, eripere: प्रधर्षयितुं इच्छति eripere studet. Ram. I. 24. 10. 28. 21.

धूष् (क उ, प्राक्लिबन्धे K. प्राक्लिबन्धने V.) I. 10. *Atm.* धर्षये, धर्षयामास *etc.* Coërcere, refraenare, cohibere.

ध्मात् (इ, घोरवासिते K. कांस्ये घोररुते V.) I. 1. *Par.* ध्मातामि, दध्मात्त, ध्मातिष्यामि *etc.* Horribilem sonum edere. Desiderare.

ध्रात् (इ, घोरवासिते K. कांस्ये घोररुते V.) I. 1. *Par.* ध्रातामि, दध्रात्त, ध्रातिष्यामि *etc.* Horribilem sonum edere. Desiderare.

नक्ष् (गतौ) I. 1. *Par.* नक्षामि, ननक्ष, नक्षिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

निष् (उ, सेके) I. 1. *Par.* नेषामि, निनेष, नेषिष्यामि *etc.* Irrigare, instillare.

निक्ष् (चुम्बने K. चुम्बे V.) I. 1. *Par.* निक्षामि, निनिक्ष, निक्षिष्यामि *etc.* Osculari.

नेष् (ञ्च ङ, गतौ K. वृते V.) I. 1. *Atm.* नेषे, निनेषे, नेषिष्ये *etc.* Ire, se movere.

पष् (ञ, बाधनस्पर्शयोः K. वधे ग्रन्थे V.) I. 1. *Par. Atm.* पषामि, पषे; पपाष a. पपष, पपषे a. पेषे; पषिष्यामि, पषिष्ये *etc.* Refraenare, coërcere. Tangere. Serere, adornare. Ferire, occidere.

पष् (क, अन्ये) I. 10. *Par.* पषयामि, पषयामास, पषयिष्यामि *etc.* Ligare.

पष् (क ग, अन्यबाधयोः स्पर्शगत्योः) I. 10. *Par.* पषयामि *etc.* Ligare. Ferire, occidere. Tangere. Ire, se movere.

पर्ष् (ञ, स्नेहने K. स्नेहे V.) I. 1. *Par. Atm.* पर्षामि, पर्षे; पपर्ष, पपर्षे *etc.* Amare.

पक्ष् (क *s.* कत, परिग्रहे) I. 1. *Par.* पक्षयामि, पक्षयामास *etc.* Capere, Participem fieri.

पिष् (ध इ लृ ग्रौ, संचूर्णे K. चूर्णाने V.) II. 7. *Par.* पिनष्मि, पिपेष, पेक्ष्यामि *etc.* Conterere.

c. निर् *id.* कुमारं अक्षं निष्पिष्य juvenem Akshum conterendo. Ram. I. 1. 88. — c. वि + निर् *id.* बलादितो विनिष्पिष्य अपकृष्टो महात्मना cum vi vexatus, conterendo, abreptus a magnanimo. Hid. IV. 35. 54.

c. सं *id.* संपिष्टास् ते तदा युद्धे विष्णुना contriti illi tum in pugna a Vishnu. Ram. I. 36. 54.

पिष् (क, हिंसायां K.) I. 10. *Par.* पेषयामि, पेषयामास *etc.* Ferire, occidere, laedere.

पिष् (गतौ K.) I. 1. *Par.* पेषामि, पिपेष, पेषिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

पुष् (पुष्टौ) I. 1. *Par.* पोषामि, पुपोष, पोषिष्यामि, पोषितुं, पुष्ट. Nutrire.

पुष् (य श्र ओ, पुष्टौ) I. 4. *Par.* पुष्यामि, पुपोष, पोष्यामि *etc.* Nutrire.

पुष् (ग, पुष्टौ) IV. 9. *Par.* पुष्यामि, पुपोष, पोषिष्यामि, पोषितुं, पुष्ट. (*Causs.* पोषयामि.) Nutrire: पुष्यामि चौषधीः सर्व्वाः nutrioque salutiferas herbas omnes. Bhag. XV. 13. मांसैः पुष्टः carnibus nutritus. Hid. IV. 50. *Causs. id.* परपिण्डेनात्मानं पोषयामि alterius cibo me nutrio. Hitop. p. 37. 116.

पुष् (क, धारणे K. धृतौ V.) I. 10. *Par.* पोषयामि, पोषयामास *etc.* Tenere.

पूष् (पुष्टौ K. वृद्धौ V.) I. 1. *Par.* पूषामि, पुपूष, पूषिष्यामि *etc.* Nutrire. Crescere, augeri.

पृष् (उ, सेके) I. 1. *Par.* पर्षामि, पपर्ष, पर्षिष्यामि *etc.* Conspergere.

प्युष् (य इर्, भस्मे दहि) I. 4. *Par.* प्युष्यामि, पुप्योष, प्योषिष्यामि *etc.* Dividere, distribuere. Ardere.

प्युष् (क, उत्सृष्टे K. उत्सृष्टि V.) I. 10. *Par.* प्योषयामि, प्योषयामास *etc.* Dimittere, prodere.

प्रुष् (उ, दाहे K. दहि V.) I. 1. *Par.* प्रोषामि, पुप्रोष, प्रोषिष्यामि *etc.* Urere. [*Scribitur etiam* प्लुष्.]

प्रुष् (ग, स्नेहनमोचनपूरणेषु K. सेकपूर्त्तेः स्नेहे V.) IV. 9. *Par.* प्रुष्यामि, पुप्रोष, प्रोषिष्यामि *etc.* Amare. Dimittere, effundere. Implere. [*Scribitur etiam* प्लुष्.]

प्लक्ष् (अ, भक्षणे) I. 1. *Par. Atm.* प्लक्षामि, प्लक्षे; पप्लक्ष, पप्लक्षे; प्लक्षिष्यामि, प्लक्षिष्ये *etc.* Comedere.

प्लुष् (य लृ, दाहे K. दहि V.) I. 1. *Par.* प्लुष्यामि, पुप्लोष, प्लोषिष्यामि *etc.* Urere. अग्निप्लुष्ट igne combustus. Ram. II. 79. 20.

भष् (भर्त्सने बुक्के K. बुक्के पिशुनोक्तौ V.) I. 1. *Par.* भषामि, अभाषीत्, अभषत्, भषिष्यामि *etc.* Maledicere, minari, latrare.

भक्ष् (ब, भक्षणे) I. 1. *Par. Atm.* भक्षामि; भक्षे; अभक्षत्, अभक्षत *etc.* Comedere. [*Scribitur etiam* भक्ष्.]

भक्ष् (क, अदने K. भक्षणे V.) I. 10. *Par.* भक्षयामि, भक्षयामास *etc.* Comedere: भक्षयत्येष मां devorat ille me. Nal. XII. 20. फलानि भक्षितानि fruges comesi. Indr. I. 26. Hitop. p. 19. Tshand. VII. 9. 14. VIII. 37. XI. 58.

भाष् (अ उ, व्यक्तायां वाचि K. वाचि V.) I. 1. *Atm.* भाषे, अभाषे, भाषिष्ये *etc.* Loqui, dicere: प्रज्ञावयद्भिश् च भाषसे prudentes sermones quoque loqueris. Bhag. II. 11. भाष्यमाणो मयासकृत् compellatus a me saepius. Nal. XVIII. 4.

c. अनु Eloqui: यथा नरो ऽधर्मं स्वयं कृत्वानुभाषते prouti vir, crimine perpetrato, ipse confitetur. (=लोके ख्यापयति Schol.) Man. XI. 228. III. 30.

c. अभि Alloqui: कन्या ताम् अभ्यभाषत filia eos alloquuta est. Bhr. III. 1. Indr. V. 1. Man. XI. 223.

c. आ Alloqui: गङ्गां आभाष्य Gangem compellando. Ram. I. 34. 54. Mah. Ex. 74. *Et i. q. simpl.* आः किं एतद् इति अनेवादीद् आभाष्य महिषासुरः „heus! quid istud?" sic iratus vociferando Mahishus heros. Tshand. II. 36.

c. प्र *i. q. simpl.* न चाहं पुरुषान् अन्यान् प्रभाषेयं neque ego viros alios alloqui velim. (*Par. vid. p.* 183. *not.*) Nal. XIII. 68. स्थितधीः किं प्रभाषते in meditando defixus quid loquitur? Bhag. II. 54.

c. सं *i. q. simpl.* Hitop. p. 68. — c. अभि + सं *Caus.* Alloqui: त्वां च मां चैव धर्मात्मा नाभिसंभाषयिष्यति teque meque justus ille non *amplius* alloquuturus est. Ram. II. 58. 27.

भिक्ष् (ङ, याच्ञायां K. लाभार्थलोभोक्तिक्लिशि V.) I. 1. *Atm.* भिक्षे, बिभिक्षे, भिक्षिष्ये *etc.* Rogare, mendicare, pauperem esse: न यज्ञार्थं धनं शूद्राद् विप्रो भिक्षेत non sacrificii caussa pecuniam a Sudro expetat. Man. XI. 24. 5. भिक्षमाणो यथोन्मत्तः mendicans veluti insanus. Ram. II. 59. 43.

भूष् (कि, अलंकारे K. भूषणे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* भूषामि, भूषयामि; बुभूष, भूषयामास *etc.* Ornare, decorare.

भेष् (ऋ ञ, भये) I. 1. *Par. Atm.* भेषामि, भेषे; बिभेष, बिभेषे *etc.* Timere.

भ्रेष् (ऋ ञ, चले भये) I. 1. *Par. Atm.* भ्रेषामि, भ्रेषे; बिभ्रेष, बिभ्रेषे *etc.* Ire, se movere. Timere.

मष् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* मषामि, ममाष *s.* ममष, मषिष्यामि *etc.* Ferire, laedere, occidere.

मन्ह् (संघाते K. रोषे संघाते V.) I. 1. *Par.* मन्हामि, ममन्ह, मन्हिष्यामि *etc.* Coacervare, miscere. Irasci.

मान्ह् (इ, कांक्षायां K. स्पृहि V.) I. 1. *Par.* मांक्षामि, ममाक्ष, माक्षिष्यामि *etc.* Desiderare, exoptare.

मिष् (उ, सेचने) I. 1. *Par.* मेषामि, मिमेष, मेषिष्यामि *etc.* Stillare, spargere.

मिष् (श, स्पर्धायां K. स्पर्धे V.) I. 6. *Par.* मिषामि, मिमेष, मेषिष्यामि *etc.* Terrere. *It.* Nictari oculis: उन्मिषन् निमिषन्न् अपि intuens et connivens quoque. Bhag. V. 9.

मुष् (वधे) I. 1. *Par.* मोषामि, मुमोष, मोषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

मुष् (य ङ्, स्तेये K. छिदि V.) I. 4. *Par.* मुष्यामि, मुमोष, मोषिष्यामि *etc.* Furari, auferre. Findere.

मुष् (ग, स्तेये K. लुपठने V.) IV. 9. *Par.* मुष्णामि, मुमोष, मोषिष्यामि *etc.* Furari, eripere: मुष्णन्तो प्रभया रात्रां चक्षूंषि च मनांसि च ra-

piens splendore *suo* regum oculosque mentesque. NAL. V. 7.

मृष् (स्तेये K. स्तुपठने V.) I. 1. *PAR.* मूषामि, मुमूष, मूषिष्यामि *etc.* Furari, eripere.

मृष् (उ, सेचने) I. 1. *PAR.* मर्षामि, ममर्ष, मर्षिष्यामि *etc.* Conspergere, irrigare.

c. परा *id.* हस्तिहस्तपरामृष्ट ab elephanti proboscide conspersus. NAL. XVI. 15.

मृष् (उ, सहने K. क्षान्तौ V.) I. 1. *PAR.* मर्षामि, ममर्ष, मर्षिष्यामि *etc.* Sustinere, tolerare.

मृष् (कि उ, तितिक्षायां K. क्षान्तौ V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* मर्षे, मर्षये; ममृषे, मर्षयामास *etc.* Tolerare, sustinere: अमृषमाणा व्यसनं राज्ञः non sustinentes socordiam regis. NAL. VII. 14.

मृष् (य अ, क्षमायां K. क्षान्तौ V.) I. 4. *PAR. ĀTM.* मृष्यामि, मृष्ये; ममर्ष, ममृषे *etc.* Tolerare, sustinere: मृष्यन्ति ये चोपपतिं moechum qui etiam tolerant. (= गेहे ज्ञातं भार्याजारं ये सहन्ते SCHOL.) MAN. IV. 247.

c. परि Considerare, reputare. RAM. I. 2. 20.

c. वि *id.* क्षणं विमृष्य paullisper meditando. HITOP. p. 78. 50. *Et* Considerando, meditando agnoscere: एवं विमृश्य विविधैः कारणैः लक्षणैश्च तं *sic* agnoscendo variis rationibus notisque eum. NAL. XVI. 27.

मृष् (क त, क्षान्तौ) I. 10. *PAR.* मर्षयामि, मर्षयामास *etc.* Tolerare, sustinere: नैवंविधं अस्त्कारं राघवो मर्षयिष्यति non ejusmodi despectum Raghuis filius tolerabit. RAM. II. 47. 71. MAN. VIII. 346.

मोक्ष् (कि, असने K. क्षेपे V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* मोक्षामि, मोक्षयामि; मुमोक्ष, मोक्षयामास *etc.* Mittere, ejicere. Solvere: मोक्षयित्वा

तां solvendo illam. NAL. XI. 29. X. Servare, salvare: (*Arm.*) मोक्षयध्वं मुनेः सुतं servate Munis filium. RAM. I. 49. 11.

म्रक्ष् (संघाते) I. 1. *Par.* म्रक्षामि, मम्रक्ष, म्रक्षिष्यामि *etc.* Coacervare, colligere.

म्रक्ष् (क, म्रक्षणे K. म्रक्षणे स्नेहने V.) I. 1. *Par.* म्रक्षयामि, म्रक्षयामास *etc.* Inungere, oblinere.

यक्ष् (क ङ, पूजायां K. महि V.) I. 10. *Arm.* यक्षये, यक्षयामास, यक्षयिष्ये *etc.* Venerari, colere. *Ad hanc radicem refert etiam videtur illud* चापडालस्यापि यक्षयतः Tshandalo etiam sacrificante. RAM. I. 46. 14.

यूष् (क ङ, हिंसायां K. वधे V.) I. 10. *Par.* यूषये, यूषयामास *etc.* Ferire, occidere, laedere.

येष् (क ङ, यत्ने K. यत्ने V.) I. 1. *Par.* येषे, यियेषे, येषिषे *etc.* Agere, operam dare.

रक्ष् (क्षि, पालने) I. 1. *Par.* रक्षामि, रराक्ष, रक्षिष्यामि, रक्षितुं, रक्षित. Servare, conservare: रक्षन्तो जीवितं पितुः servans vitam patris. BR. III. 6. आत्मानं सततं रक्षेद् दारैरपि धनैरपि semetipsum semper servet, *proditis* et uxore et divitiis. MAN. VII. 213. HITOP. p. 45. Custodire, tueri: रक्षेद् विवरं स्वस्य custodierit speluncam suam. MAN. VII. 105. NAL. III. 21. पिता रक्षति कौमारे भर्ता रक्षति यौवने pater custodit in infantia *mulierem*, maritus custodit *eam* in adulta juventute. HITOP. p. 33. (*ex* MAN. IX. 3.) BR. II. 11. NAL. XVII. 41. आहवेषु वैश्यान् रक्षित्वा armis Vaisyos defendendo. MAN. X. 119. NAL. XII. 120. Regere, imperare: राज्यं रक्षितुं regnum regere. RAM. II. 57. 14. महीं रराक्ष नैषधस् तदा terram rexit Nishadhae princeps tum. NALOD. II. 64. NAL. V. 49.

c. अभि 1) Opem ferre, adjuvare: भीष्मं अभिरक्षन्तु Bhishmo opem ferunto. BHAG. I. 11. 2) Imperare: बलं भीष्माभिरक्षितं exercitus a Bhishmo imperatus. BHAG. I. 10. MAN. VII. 35.

c. परि *i. q. simpl.* न कश्चिद् योषितः शक्नः प्रसह्य परिरक्षितुं non quisquam feminas potest violenter refraenare. (= कश्चिद् बलाद् संरोधाहिन्नपि स्त्रियो रक्षितुं न शक्नुयुः तत्रापि व्यभिचारदर्शनात् SCHOL.) MAN. IX. 10.

c. सं *i. q. simpl.* प्रजां संरक्षति नृपः populum regit princeps. HITOP. p. 96.

रिष् (हिंसायां K.) I. 1. *Par.* रेषामि, रिरेष, रेषिष्यामि *etc.* (*Pass.* रिष्ये.) Ferire, occidere, laedere. *Huc trahendum videtur illud* तेन गच्छन् न रिष्यते in illa *viâ* incedens non laedat *quempiam*. (= नाधर्मेणा हिंस्यात् SCHOL.) MAN. IV. 178. DRAUP. FR. 17.

रिष् (ग, विश्लेषे K.) IV. 9. *Par.* रिष्यामि, रिरेष, रेषिष्यामि *etc.* Dividere, separare.

रुष् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* रोषामि, रुरोष, रोषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

रुष् (व इर त्रि, रोषे K. क्रुधि V.) I. 4. *Par.* रुष्यामि, रुरोष, रोषिष्यामि *etc.* Irasci.

रुष् (क, रोषे K. क्रुधि V.) I. 10. *Par.* रोषयामि, रोषयामास *etc.* Irasci. रोषित iratus, furibundus. HID. I. 12.

रुक्ष् (क न, पारुष्ये) I. 10. *Par.* रुक्षयामि, रुक्षयामास *etc.* Rudem, severum esse. [*Scribitur etiam* रूक्ष्.]

रेष् (अ उ, अव्यक्ते शब्दे K. रेषायां V.) I. 1. *Atm.* रेषे, रिरेषे, रेषिष्ये *etc.* Indistinctum sonum edere. Hinnire *equum*.

लष् (अ, कान्तौ K. स्पृहि V.) I. 1. *Par. Atm.* लषामि, लषे; ललाष *s.* ललष, ललषे *s.* लेषे, लषिष्यामि, लषिष्ये; लषितुं; लषित. Desiderare, cupere.

c. अभि *id.* राज्यं त्वाभिलषति imperium profecto appetit. HITOP. p. 83. यथाभिलषित sicuti desideratus (votis respondens.) RAM. II. 80. 7. HITOP. p. 65. दत्त्वा यथाभिलषितं वरं concedendo desideratam (votis congruam) benedictionem. TSHAND. XIII. 27. चिरं अभिलषित *vel* चिराभिलषित diu desideratus. GITAGOV. XI. 7. 1. INDR. V. 35. मनोभिलषित (*vel* मनोऽभिलषित, *cf.* BOPP. *annot. ad* SUND. I. 9.) animo exoptatus. HITOP. p. 160.

लष् (ष अ, कान्तौ K. स्पृहि V.) I. 4. *Par. Atm.* ललाषामि, लेषे. ललाष *s.* ललष, ललषे *s.* लेषे *etc.* Desiderare, amare.

लष् (क, शिल्पयोगे) I. 10. *Par.* लाषयामि, लाषयामास *etc.* Manu operari, artem exercere.

लक्ष् (क अ, दर्शनाङ्कनयोः K. दर्शने अङ्के V.) I. 10. *Par. Atm.* लक्षयामि, लक्षये; लक्षयामास; लक्षयिष्यामि, लक्षयिष्ये *etc.* (*Aor.* अलक्षीत्, अलक्षि, अलक्षये.) Videre, observare, animadvertere: चरितान्यस्य लक्षय actiones ejus observa. NAL. XXIII. 2. कथं असि न लक्षितः quomodo es non visus? NAL. III. 21. अलक्षित non visus. HID. I. 7. दुर्मना इव लक्ष्यसे insaniens quasi videris. TSHAND. I. 18. नात्मिस्वस्थेव लक्ष्यते non valde sui compos videtur. NAL. II. 7. सर्वलक्षणालक्षित omnibus virtutibus conspicuus. RAM. I. 15. 63.

c. उप *id.* पितृत्वं नोपलक्षये paternum amorem non animadverto. RAM. II. 45. 29. NAL. IV. 27. *Pass. Vero* similem esse, videri: तत्त्वाद् राज्यं च कोषं च भरतो नोपलक्ष्यते *qui* dereliquerit imperium et thesaurum, Bharatus *is* non videtur *esse*. RAM. II. 47. 63.

लुष् (क, हिंसायां K. वधे स्तेये V.) I. 10. *Par.* लोषयामि, लोषयामास *etc.* Ferire, laedere, occidere. Furari, rapere.

[*Scribitur a nonnullis* लूष्.]

लुष् (स्तेये) I. 1. *Par.* लोषामि, लुलोष, लोषिष्यामि *etc.* Furari, rapere.

वध् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* वधामि, ववाध *s.* ववध, वधिष्यामि *etc.* Occidere, ferire, laedere.

वन् (शब्दे संहतौ K. शब्दसंहत्योः V.) I. 1. *Par.* वनामि, ववान, वनिष्यामि *etc.* Irasci. Coacervare, colligere. वनयमाना *i.q.* निन्दित *ap.* Schol. ad Man. X. 46.

वाञ्छ् (इच्छायां K. कांक्षे V.) I. 1. *Par.* वाञ्छामि, ववांछ, वांछिष्यामि *etc.* Desiderare. *Huc pertinere videtur illud* ब्रूहि यत् ते विवक्षितं dic quid tibi desideratum *sit.* Ram. I. 42. 39.

विष् (उ, सेचने) I. 1. *Par.* वेषामि, विवेष, वेषिष्यामि *etc.* Conspergere, irrigare.

विष् (लि इ ञी ञ लृ, व्याप्तौ) II. 3. *Par. Atm.* वेवेष्मि, विविषे; विवेष, विविषे *etc. r.* 374. Permeare.

विष् (ग श्री, विप्रयोगे) IV. 9. *Par.* विष्यामि, विवेष, वेक्ष्यामि *etc.* (*Causs.* वेषयामि.) Dividere, separare.

c. परि *Causs.* Enumerare et percensere *singula*: उपमेव तु तत् सर्वं परिवेषयेत् प्रयतः adducendo autem illud omne, enumeret diligens. (= क्रमेण परिवेषयेद् इदं सर्वं इति Schol.) Man. III. 228.

वृष् (उ, सेचने K. सेचने ग्रन्थेषु V.) I. 1. *Par.* वर्षामि, ववर्ष, वर्षिष्यामि *etc.* Irrigare, pluere: ववर्ष सहस्रा देवः pluit statim nubes. Ram. I. 9. 58. गिरौ वर्षति वासवः in monte pluit (imbrem emittit) Vasavus (Indrus). Hitop. p. 89. *Et translat.* देवीं शरवर्षेण ववर्ष Devim sagittarum pluviâ obruit. Tshand. III. 3. — *It.* Generare. Potentem esse.

c. अभि + प्र Pluere: यथेन्द्रो ऽभिप्रवर्षति veluti Indrus pluviam emittit. Man. IX. 304.

वृष् (क उ, प्रतिबन्धने K. प्रतीघाते V.) I. 10. *Atm.* वर्षये, वर्षयामास, वर्षयिष्ये *etc.* Restringere, coërcere. Generare, Potentem esse.

वृन् (उ, वरणे K. वृतौ V.) I. 1. *Atm.* वृणे, अवृणे, वरिष्ये *etc.* Eligere, comprobare.

व्युष् (क, उत्सर्गे K.) I. 10. *Par.* व्योषयामि, व्योषयामास *etc.* Ejicere, emittere, *praesertim* evomere.

वेत् (क त, दृष्टि K. दृशे V.) I. 10. *Par.* वेतयामि, वेतयामास *etc.* Videre.

शष् (वधे) I. 1. *Par.* शषामि, शशाष a. शशाष, शषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

शिष् (हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* शेषामि, शिशेष, शेषिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere. *Huc referendum videtur illud* शिष्याच् चौरान् इव हतं puniat *illos* fures *veluti statim.* (= हन्यतेम् Schol.) Man. IX. 272.

शिष् (क, परिशेषीकरणे K. वर्जनोपयोगे V.) I. 10. *Par.* शेषयामि, शेषयामास *etc.* Relinquere, legare, *alicui.* Finem facere. शिष्ट relictus, reliquus: यज्ञशिष्टामृतभुज् in sacrificio relictam ambrosiam comedens. Bhag. IV. 31.

c. अव Relinqui: नान्यत् ज्ञातव्यं अवशिष्यते nihil aliud cognoscendum remanet. Bhag. VII. 2. Nal. VIII. 5.

c. उत् *id.* उच्छिष्टं नैव भुंजीयां relictam *ab aliis cibum* non sane comedam. Nal. XIII. 68. Man. XI. 26.

शिष् (ध त्रि लृ भौ, विशेषणे K. विशेषे V.) II. 7. *Par.* शिनष्टि, शिशेष, शेक्ष्यामि, शेष्टुं, शिष्ट. (*Pass.* शिष्ये.) Dignoscere, distinguere.

c. वि *id.* ज्ञानाद् ध्यानं विशिष्यते prae scientia contemplatio distinguitur. Bhag. XII. 11. यज्ञैः .... विशिष्यते स्विया भर्तुः निकं शिं हिते स्थितिः prae sacrificiis distinguitur (commendatur)

uxori semper in mariti salute curanda studium. BR. II. 24. BHAG. V. 2. मूर्खसहस्रेषु प्राज्ञ एको विशिष्यते prae stultorum millibus sapiens unus distinguitur. HIT. P. p. 3. विशिष्ट distinctus, eximius. NAL. I. 31. BHAG. I. 7.

[c. वि attribuere *alicui aliquid.* WILSON.]

शिक्ष् (ड, विद्योपादाने K. शिक्षणे V.) I. 1. *Atm.* शिक्षे, शिक्षिषे, शिक्षित्ये *etc.* (*Causs.* शिक्षयामि.) Discere: शिक्षितो दुर्जनैः edoctus malis hominibus. HITOP. p. 90. स्वं स्वं चरित्रं शिक्षेरन् पृथिव्यां सर्वमानवाः suum quisque officium discant in terra omnes homines. MAN. II. 20. *Pass. Causs.* शिक्षितो नृत्यगुणान् अभिनयैः edoctus saltandi modos varios. INDR. III. 11.

c. उप Discere: उपशिक्षन् महाज्ञापि cognoscens magna arma. INDR. III. 3. वार्ष्णेयेने भवेन् नूनं विद्या सैवोपशिक्षिता a Varshneyo erit profecto illa scientia cognita (accepta.) NAL. XXI. 35.

शुष् (य श्वो लृ, शोषणे K. शोषे V.) I. 4. *Par.* शुष्यामि, शुशोष, शोक्ष्यामि, शोष्टुं, शुष्क. (*Causs.* शोषयामि. *Pass.* शुष्ये.) Siccari: शुष्यतीव कण्ठो मे exsiccatur quasi gula mea. RAM. II. 53. 40. शुष्कस्रोता यथा नदी exsiccatâ aquâ fluvius. NAL. XVI. 14. *Causs.* शोषयेद् देहं स्वात्मनः exsiccet (peruret) *castigationibus* corpus suum. MAN. VI. 24. RAM. I. 51. 22. नैनं शोषयति मारुतः non illum exsiccat ventus. BHAG. II. 23.

c. उत् *Causs. id.* शोक उच्छोषयति प्राणान् moeror perurit vitam (haustus vitales.) RAM. II. 49. 62.

c. परि *I. q. simpl.* मुखं परिशुष्यति os exsiccatur. BHAG. I. 29.

शूष् (प्रसवे) I. 1. *Par.* शूषामि, शुशूष, शूषिष्यामि *etc.* Generare, procreare.

श्रिष् (ड, दाहे) I. 1. *Par.* श्रेषामि, शिश्रेष, श्रेषिष्यामि, श्रेषितुं, श्रिषित. Urere.

श्लिष् (उ, दाहे) I. 1. *Par.* श्लेषामि, शिश्लेष, श्लेषिष्यामि *etc.* Urere.

श्लिष् (य लृ त्रि श्री, आलिङ्गने K. श्लेषे V.) I. 4. *Par.* श्लिष्यामि, शिश्लेष, श्लेष्यामि *etc.* Amplecti: श्लिष्यति कामपि चुम्बति कामपि amplectitur unam, osculat aliam. Gitagov. I. 8. 7. *Et* Ligare, firmare: सुश्लिष्टेनापि सन्धिना bene firmata etiam pace Hitop. p. 27.

c. सं + आ Amplecti: अन्योन्यसमाश्लिष्य alter alterum amplectendo. Hid. V. 39.

श्लिष् (क, श्लेषणे K. श्लिषे V.) I. 10. *Par.* श्लेषयामि, श्लेषयामास *etc.* Conjungere, firmare.

***सूष्** (प्रसवे) I. 1. *Par.* सूषामि, सुषूष, सूषिष्यामि *etc.* Generare, producere.

***सूर्द्** (अनादरे) I. 1. *Par.* सूर्द्दामि, सुषूर्द्द, सूर्द्दिष्यामि *etc.* Vilipendere, despicere.

***स्तृह्** (गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* स्तृहामि, तस्तृह, स्तृहिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

हृष् (उ त्रि, अलीके) I. 1. *Par.* हर्षामि, जहर्ष, हर्षिष्यामि *etc.* Ludere, jocari.

हृष् (य उ त्रि इर् *vel* य त्रि इर्, तुष्टौ K. हृष्टौ V.) I. 4. *Par.* हृष्यामि, जहर्ष, हर्षिष्यामि, हर्षितुं, हृष्ट *s.* हर्षित. (*Caus.* हर्षयामि.) Laetari, gaudere. Gitagov. II. 5. 1. *Etiam Atm.* ततो जहृषिरे सर्वे tum gavisi sunt omnes. Ram. II. 48. 51. हृष्ट laetus. Indr. IV. 5. *Et cum genit.* हृष्टो मानुषमांसस्य gaudens humana carne. Hid. II. 7. *It.* Erigere, attollere *se capillos:* हृष्टरोम arrectis pilis, *tum prae horrore,* Bhag. I. 29. *tum prae gaudio et admiratione.* Bhag. XI. 14. Ram. I. 18. 1. *Et* Vegetum ac recentem se erigere *florem:* मृद्यमानानि तेन पुष्पाणि भूय एव सुगन्धीनि

हृषितानि भवन्ति contriti ab illo flores, iterum sane odorati *et* recentes fiunt. NAL. XXIII. 17. हृषितक्षत् recentibus *perpetuo* sertis *praeditus*. NAL. V. 25. CAUSS. Exhilarare: हर्षयन् प्रलक्षपाया गिरा exhilarans leni voce. RAM. I. 24. 3.

c. सं + आ Gaudere. NAL. XXI. 3.

c. प्र *i. q. simpl.* न प्रहृष्येत् प्रियं प्राप्य non gaudeat, gratum *quid* nactus. BHAG. V. 20. प्रहृष्टेन मनसा laeta mente. NAL. XVII. 17. — c. सं + प्र *id.* संप्रहृष्टमनः laeta mente *praeditus*. RAM. I. 30. 34. संप्रहृष्टतनूरुह arrectis pilis *praeditus*. NAL. XXVI. 32.

हेष् (भ्वा उ, अव्यक्ते शब्दे K. अश्ववानां स्वने V.) I. 1. *ATM.* हेषे, जिहेषे, हेषिष्ये *etc.* Hinnire *equum*.

ह्रेष् (भ्वा उ, गतौ ह्यशब्दे K. सर्पणे अश्वस्वने V.) I. 1. *ATM.* ह्रेषे, जिह्रेषे, ह्रेषिष्ये *etc.* Ire, se movere. Hinnire *equum*.

अस् (अ, दीप्त्यादानयोः K. दीप्तिग्रहणागतिषु V.) I. 1. *PAR. ATM.* असामि, असे; आस, आसे; असिष्यामि, असिष्ये *etc.* Lucere. Capere. Ire, se movere.

अस् (ल, भुवि K. लृ, भावे V.) II. 2. *PAR. Praes.* अस्मि, *Potent.* स्यां, *Imperat.* एधि, *Imperf.* आसं. *ATM. nonnisi cum* वि + अति, *Praes.* व्यतिहे *etc. Praeter. redupl. PAR.* आस, *ATM.* आसे. *Reliqua desunt. r.* 365. 366. 367. 457. 458. Esse, adesse, exsistere: अस्ति भागीरथीतीरे पाटलिपुत्रनामधेयं नगरं exsistit in Bhagirathis ripâ, Pataliputra nominata urbs. HIT. P. p. 4. न त्वेवाहं जातु नासं non autem ego unquam non fui. BHAG. II. 12. नास्ति बुद्धिर् अयुक्तस्य non exsistit mens non devoti (non inest mens non devoto.) BHAG. II. 66. ज्ञातयो यस्य नैव स्युः cognati cui non sunt. HID. I. 39. नमो ऽस्तु ते veneratio

esto tibi. BHAG. XI. 31. *Partic. Praes.* सत् *e. g.* सति प्रदीपे सत्यग्नौ सासु तारास्वीन्दुषु । विना मे मृगशावाक्ष्या तमोभूतं इदं जगत् praesente face, praesente igne, praesentibus stellis, sole, lunâ, sine meâ himnalei oculis praedità *puellâ* caliginosus *videtur* iste mundus. BHARTRIH. 27. *Es latissimo usu tanquam verbum auxiliare et copulativum.* भक्तो ऽसि मे addictus es mihi. BHAG. IV. 3. अता परसुतम् असि servatum alius filios es. (*vid. r.* 460. *not.*) RAM. I. 49. 15.

अस् (प उ इर्, क्षेपणे K. क्षेपे V.) I. 4. *Par.* अस्यामि, अस्यः, अस्यिष्यामि, असितुं, अस्त. *r.* 420. Abjicere: भयं त्रासं dolorem abjecit. (= चिक्षेप SCHOL.) NALOD. IV. 36.

c. अप Dejicere, deserere: भूषणं अपास्य ornamentum abjiciendo. NALOD. III. 8. समरं अपास्य proelium deserendo. HITOP. p. 128. भयं अपास्तं metus abjectus. TSHAND. IV. 2. 3.

c. वि + उद् *i. q. simpl.* रागद्वेषौ व्युदस्य iram et odium rejiciendo. BHAG. XVIII. 51.

c. नि *id.* न्यस्तशस्त्र depositis armis. DRAUP. FR. 5. पथि पदं न्यस्य in via pedem ponendo. NALOD. III. 9. न्यस्तदेह deposito corpore (mortuus.) RAM. II. 58. 7. न्यस्तः सर्पमुखे करः immissa serpentis ori manus. HITOP. p. 86. पापं मयि न्यस्य peccatum in me deponendo. RAM. II. 49. 52. — c. वि + नि *id.* इह विन्यस्ता शिला huc collocata *est* rupes. RAM. II. 70. 5. रामे विन्यस्तमानसा in Ramum conjectam mentem habens (Ramo addicta.) RAM. II. 47. 7.

c. निर् *i. q. simpl.* पुत्रदारैर् निरस्तः filiis et uxore destitutus. TSHAND. I. 23.

अंस् (क त, समाघाते K. विभाजने V.) I. 10. *Par.* अंसयामि, अंसयामास *etc.* Dividere, distribuere.

आस् (स ड ञि, उपवेशने K. उपवेशे V.) II. 2. *Atm.* आसे, आसामास, आसिष्ये, आसितुं, आसीन. Sedere, commorari: मनुं एकाग्रं आसीनं Manum solitarium sedentem. MAN. I. 1. वने आसते in silva commorantur. NAL. I. 18. स्थितौ: चिं आसीत in meditando defixus quomodo sederit. BHAG. II. 54. यत्रासते विषसंस्पर्शा: ubi adsidet (adest, imminet) veneni contactus. HIT. P. p. 9. आस्ते मनसा स्मरन् sedet, in mente meditans *res sensuales*. BHAG. III. 6.

c. अधि Tenere, inhabitare: यो ऽधास्ते नगरं पुरं qui inhabitat urbem pulchram. RAM. I. 57. 2. MAN. VII. 77.

c. अनु *i. q. simpl.* NAL. VII. 3.

c. उत् *id.* उदासीनो निरीक्षस्व considens adspice. HID. IV. 44.

c. उप *id.* मां चायत्ता उपासते me cogitantes sedent. BHAG. XII. 6. IX. 15. *Et.* Adsidere *alicui*, *eum* venerari, colere: मां नित्ययुक्ता उपासते me semper devoti, colunt. BHAG. XII. 2. उपासितुं पुन: प्राप्ता: veneratum rursus *huc* profecti. NAL. XXVI. 33. Versari *in aliquo negotio*, peragere *illud*, *c. acc.* स्वयंवरं उपासहे conjugis electionem peraginus. RAM. I. 29. 21. — c. परि + उप Circumsedere: सुहृद्भि: पर्युपासीनः amicis circumdatus. RAM. II. 53. 28. NAL. I. 11. BHAG. XII. 1. 3. IX. 22.

[c. उत् relinquere, agitare; c. निर् expellere. WILS.]

कस् (इ, गतौ) I. 1. *Par.* कसामि, चकास ॐ चकस, कसिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

कस् (ल ड ञ, गतिप्रोतनयो: K. प्राते गतौ V.) II. 2. *Atm.* कसे, चकसे, कसिष्ये *etc.* Destruere. Ire, se movere.

कास् (अ ड, दीप्तौ शब्दे कुत्सायां K. कुशब्दे V.) I. 1. *Atm.* कासे, चकासे, कासिष्ये *etc.* Lucere. Ingratum sonum edere. Tussire.

c. प्र *Caus.* Illustrare: पुरापापूर्णचन्द्रेण शुभिरोत्स्ना: प्रकासिता:

Purani plenilunio Vedorum lumina collustrata. MAHAPAD. Ex. 86. 87.

कुत्स् (क उ, अवक्षेपणे K. अवक्षेपे P.) I. 10. *ATM.* कुत्सयते, कुत्सयाम्यहं *etc.* Abjicere, reprehendere, calumniari: कुत्सयित्वा वचोभिः objurgando verbis. DHRIT. 57. कुत्सिता विचरिष्यन्ति spreti vagabulabitis (vivetis.) RAM. I. 49. 18. अकुत्सिते कर्मणि यः प्रवर्तते haud reprehendendo in opere qui versatur. HITOP. p. 151.

कुस् (य इर, श्लेषणे K. श्लिषि V.) I. 4. *PAR.* कुस्यामि, चुकोस, कोस्यामि *etc.* Amplecti.

कुस् (इ कि, भाषार्थे K. भासने V.) I. 10. *PAR.* कुंसामि, कुंसयामि, चुकोस, कुंसयामास *etc.* Loqui. Videri, lucere.

क्रस् (उ म य, हृतिभासनयोः K. हृतिभासने V.) I. 4. *PAR.* क्रस्यामि, चक्रास *s.* चक्रस्, क्रसिष्यामि *etc.* Per amfractus incedere, dolose agere. Videri, lucere.

क्रस् (इ कि, भासने) I. 1 *et* 10. *PAR.* क्रंसामि, क्रंसयामि *etc.* Lucere, videri.

ग्रस् (कि, ग्रहणाग्रासयोः K. ग्रासे V.) I. 1 *et* 10. *PAR.* ग्रसामि, ग्रसयामि; जग्रास *s.* जग्रस, ग्रसयामास *etc.* Deglutire, devorare: ग्रसन्ती पृथिवीं कृत्स्नां devorans terram universam. RAM. I. 24. 21.

ग्रस् (उ उ, अदने K. भक्षे V.) I. 1. *ATM.* ग्रसे, जग्रसे, ग्रसिष्ये, ग्रसितुं, ग्रस्त. Deglutire, devorare: ग्रसते ग्रासान् devorat frusta. MAN. III. 133. विधुरं अपि विधियोगादं ग्रस्यते रहुणा luna etiam ex fati decreto devoratur *a daemone* Rahu. HIT. P. p. 11. NAL. XVI. 14. IV. 9. BHAG. XI. 30. HITOP. p. 73. Capere, amplecti: ग्रस्यमाना ग्राहेण capta a serpente. NAL. XI. 22. *Et* Perdere, destruere: तानि सर्वाणि दण्डेन ग्रसते ब्रह्मणः सुतः illa omnia baculo destruit Brachmanis filius. RAM. I. 43. 13.

ग्लस् (ङ ङ, ग्रहणे K. भक्षे V.) I. 1. *Atm.* ग्लसे, जग्लसे, ग्लसिष्ये *etc.* Comedere, devorare.

घस् (लृ ऋौ, भक्षे) I. 1. *Par.* घसामि, जघास *s.* जघस, घत्स्यामि *r.* 468. 12. 101. 453. Comedere. *Cf.* जक्ष्. *r.* 354. *not.*

घस् (इ ङ, क्षरणे) I. 1. *Atm.* घंसे, जघंसे, घंसिष्ये *etc.* Stillare, emanare.

चकास् (लक्ष लु, दीप्तौ) II. 2. *Par.* चकास्मि, चकासामास, चकासिष्यामि *etc.* Lucere.

च्युस् (क, हानौ) I. 10. *Par.* च्योसयामि, च्योसयामास, च्योसयिष्यामि *etc.* Occidere.

ज्ञस् (ङ इ य, मोक्षणे K. मोक्षे V.) I. 4. *Par.* ज्ञस्यामि, ज्ञज्ञास *s.* ज्ञज्ञस, ज्ञसिष्यामि *etc.* Evadere, liberari.

ज्ञस् (क, हिंसायां K. वधे अनादरे V.) I. 10. *Par.* ज्ञासयामि, ज्ञासयामास *etc.* Perire, occidere. Spernere.

ज्ञस् (इ क, रक्षणे K. रक्षे V.) I. 10. *Par.* रंसयामि, रंसयामास *etc.* Servare, tueri.

ज्ञर्त्स् (परिभाषणातर्ज्ञनयोः K. रक्षे कर्के V.) I. 1. *Par.* ज्ञर्त्सामि, ज्ञज्ञर्त्स, ज्ञर्त्सिष्यामि *etc.* Loqui. Minari, calumniari. Servare, tueri. [*Scribitur etiam* कर्त्स्.]

तस् (य ए इर, उत्क्षेपणे K. उत्क्षेपे V.) I. 4. *Par.* तस्यामि, ततास *s.* ततस, तसिष्यामि *etc.* Jacere, projicere.

तस् (कि इ, अलंकारे K. अलंकृतौ V.) I. 1 *et* 10 *Par.* तंसामि, तंसयामि *etc.* Ornare.

तुस् (शब्दे K. ध्याने V.) I. 1. *Par.* तोसामि, तुतोस, तोसिष्यामि *etc.* Sonum edere.

त्रस् (ई षा, उद्वेगे K. भये V.) I. 1. *Par.* त्रसामि, तत्रास *s.* तत्रस, त्रसिष्यामि *etc.* Timere, metuere.

त्रस् (य, उद्वेगे K. भये) I. 5. *Par.* त्रस्यामि, तत्रास *s.* तत्रस (*etiam* तत्रंस् *mutatione vocalis, e. g.* त्रेषुः *pro* तत्रसुः *v.* 441.), त्रसिष्यामि *etc.* Timere.

c. वि *id.* व्याघ्रा वित्रेषुः tigrides perterritæ sunt. Bhaṭṭ. II. 4. 40. वित्रस्त perterritus. Hid. III. 3. Sund. I. 14. *Para Par. Caus.* वित्रासित *id.* Nal. XVI. 15.

c. सं *id.* Nal. XI. 1.

[त्रस् *it.* currere, festinare. Wils.]

त्रस् (क, निवारणे K. ग्रहे निषेदे धृतौ V.) I. 10. *Par.* त्रासयामि, त्रासयामास *etc.* Arcere, deterrere. Capere, tenere. Tsiand. III. 1.

त्रंस् (कि इ, भाषार्थे K. भासि V.) 1 *et* 10. *Par.* त्रंसामि, त्रंसयामि *etc.* Loqui. Lucere, videri.

दस् (य उ इर, उत्क्षेपे) I. 4. *Par.* दस्यामि, ददास *s.* दस्स, दसिष्यामि *etc.* Ejicere.

दस् (क इ उ, दर्शने K. दृशे, दंशे V.) I. 10. *Atm.* दंसते, दंसयामास *etc.* Mordere. Videre.

दस् (क इ, भासि) I. 10. *Par.* दंसयामि, दंसयामास *etc.* Lucere, videri.

दास् (ऋ ञ, दाने) I. 1. *Par. Atm.* दासामि, दासे; ददास, ददासे *etc.* Dare, porrigere.

दास् (न र, तिघांसायां K. वधे V.) III. 5. *Par.* दास्नोमि, ददास, दासिष्यामि *etc.* Occidere, ferire velle.

धूस् (क, कान्तिकरणे K. धूषे V.) I. 10. *Par.* धूसयामि, धूसयामास *etc.* Ornare, gratum facere.

ध्रस् (ग उ, उत्क्षेपे K. उञ्छे V.) IV. 9. *Par.* ध्रस्यामि, दध्रास *s.* दध्रसिष्यामि *etc.* Ejicere. Colligere.

ध्रस् (क, उत्क्षेपे K. उत्क्षेपे उञ्छे V.) I. 10. *Par.* ध्रसयामि, ध्रसयामासा. Ejicere. Colligere.

ध्वंस् (उ ऊ ञ्, गतौ चूर्णने K. गतौ भ्रंशे V.) I. 1. *Atm.* ध्वंसे, द्ध्वंसे, ध्वंसिष्ये, ध्वंसिषु, ध्वस्त. Ire, se movere. Cadere: ध्वस्तशिरोरुह soluta caesarie. Nal. XII. 115. रजसा ध्वस्ताङ्ग: pulvere operta membra habens. Ram. II. 45. 4. Frangere, comminuere: ध्वस्तकुम्भकपाल fractae ollae testa. Schol. ad Ghatak. 22.

c. वि *id.* विध्वस्तपर्ण deciduis foliis. Nal. XVI. 15. विध्वस्तनगरा-श्रम destructis urbibus et eremitarum sedibus. Sund. II. 24.

नस् (ञ, कौटिल्ये K. हूतौ V.) I. 1. *Atm.* नसे, ननसे *s.* नेसे, नसिष्ये *etc.* Dolosum, perversum esse.

नास् (ञ ञ, शब्दे K. क्षाने V.) I. 1. *Atm.* नासे, ननासे, नासिष्ये *etc.* Sonum edere.

निस् (ल ऊ इ, चुम्बने K. चुम्बे V.) II. 2. *Atm.* निंसे, मिमिसे, नेसिष्ये *etc.* Osculari.

पस् (ञ, वधग्रन्थयो: K. वधे ग्रन्थे V.) I. 1. *Par. Atm.* पसामि, पसे; पपास *s.* पप्तस, पप्सते *s.* पेसे *etc.* Occidere, ferire. Serere, adornare.

पस् (क, बन्धे) I. 10. *Par.* पासयामि, पासयामास, पासयिष्यामि *etc.* Ligare.

पस् (क इ, नाशने K. नाशे V.) I. 10. *Par.* पंसयामि, पंसयामास *etc.* Destruere, perdere.

पिस् (ऋ, गत्यां) I. 1. *Par.* पेसामि, पिपेस, पेसिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

पिस् (क, निकेतनहिंसाबलदर्पेषु गत्यां) I. 10. *Par.* पेसयामि, पेसयामास *etc.* Inhabitare. Laedere. Vigere, potentem esse. Dare, Ire, se movere.

पिस् (क इ, भाषार्थे नाशे K.) I. 10. *Par.* पिंसयामि, पिंसयामास *etc.* Loqui. Perdere, destruere.

पिस् (कि इ, त्विषि) I. 1. *Par.* पिंसामि, पिंसयामि; पिपेष, पिंसयामास *etc.* Lucere, splendere. [*Apud* V. *scribitur* पेस्.]

पिस् (य ङ्र, विभागभ्रंशयोः K. विभागे V.) I. 4. *Par.* पिस्यामि, पिपेस, पेसिष्यामि *etc.* Distribuere, dividere. Cadere, labi.

पुंस् (क, मर्दे) I. 10. *Par.* पुंसयामि, पुंसयामास, पुंसयिष्यामि *etc.* Conterere, conculcare.

पेस् (अ, गत्यां) I. 1. *Par.* पेसामि, पिपेस, पेसिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

प्रस् (विस्तारे प्रसवे K. म ष ङ, प्रसवे ततौ V.) I. 1. *Atm.* प्रसे, प्रप्रसे, प्रसिष्ये *etc.* Extendere, expandere, procreare.

प्लुस् (य ङ्र, दाहविभागयोः K. दाहे विभागे V.) I. 4. *Par.* प्लुस्यामि, पुप्लोस, प्लोसिष्यामि *etc.* Urere. Distribuere, dividere.

बिस् (य ङ्र, क्षेपे) I. 4. *Par.* बिस्यामि, बिबेस, बेसिष्यामि *etc.* Proicere, jacere.

ब्युस् (य ङ्र, हाने) I. 4. *Par.* ब्युस्यामि, बुब्योस, ब्योसिष्यामि *etc.* Deserere, relinquere.

भर्त्स् (क ङ, तर्जने K. भर्त्से V.) I. 10. *Par.* भर्त्सये, भर्त्सयामास, भर्त्सयिष्ये, भर्त्सयितुं, भर्त्सित. Reprehendere, deridere, minari: तं प्रेक्ष्य भीमः .... भर्त्सयामास illum videndo Bhimus comminatus est. Hid. III. 21.

c. अभि *id.* अभिभर्त्स्य तां deridendo illam. Ram. I. 25. 15.

c. अव Minis deterrere: अवभर्त्स्याथ वानरं deterrendo tum simiam. Ram. II. 70. 22.

c. सं *i. q. simpl.* संभर्त्सित maledictus. Ram. II. 59. 20.

भस् (लि ङ्र, भर्त्सनदीप्त्योः K. द्युतौ भर्त्से V.) II. 3. *Par.* बभस्मि, बभास *s.* बभस, भसिष्यामि *etc.* Reprehendere, minari, calumniari. Lucere, splendere.

भास् (अ ङ, दीप्तौ) I. 1. *Atm.* भासे, बभासे, भासिष्यामि *etc.* Lucere, videri, apparere. *Etiam Par.* पुरी बभास रहिता urbs apparebat deserta. Ram. II. 51. 28. *Causs.* न तद् भासयते सूर्यः non

illud collustrat sol. (*Atm. ob metr. vid. p.* 183. *not.*) Bhag. XV. 6.

c. अव Lucere: ज्योतिर्भिर् अवभासते luminibus splendet *coelum.* Ram. I. 30. 16.

भ्यस् (ड, भये) I. 1. *Atm.* भ्यसे, बभ्यसे, भ्यसिष्ये *etc.* Timere, vereri.

भ्रंस् (अवस्रंसने K.) I. 1. *Par. Atm.* भ्रंसे, बभ्रंसे, भ्रंसिष्ये *etc.* Decidere, cadere.

मस् (य इर् ई, परिमाणे K. परिणामे V.) I. 4. *Par.* मस्यामि, ममास *s.* ममस, मसिष्यामि *etc.* Metiri, ponderare. Appetere.

मुस् (य इर्, खण्डने K. छिदि V.) I. 4. *Par.* मुस्यामि, मुमोस, मोसिष्यामि Frangere, findere.

यस् (य उ इर्, प्रयत्ने K. यत्ने V.) I. 4. *Par.* यस्यामि, ययास *s.* ययस, यसिष्यामि *etc.* Adniti, operam dare.

c. आ *Causs. e. g.* काकेनायासितः a cornice abreptus. Ram. II. 70. 37.

रस् (शब्दे) I. 1. *Par.* रसामि, ररास *s.* रस, रसिष्यामि *etc.* Sonum edere: रतिरसरसित deliciarum sono circumsonitus. Gitagov. VII. 4. 5. X. 2. 5. *De anserum gingritu.* Nalod. I. 22.

c. आ Sonum doloris edere. Nalod. III. 14.

रस् (क त, आस्वादने K. आस्वादे स्नेहे V.) I. 10. *Par.* रासयामि, रासयामास *etc.* Gustare. Diligere, amare.

रास् (अ ड, शब्दे) I. 1. *Atm.* रासे, ररासे, रासिष्ये *etc.* Sonum edere, vocare: रासे हरिं voco Harim (Krishnum.) Gitagov. II. 2. 1.

लस् (श्लेषणविलासयोः K. श्लिषि क्रीडे V.) I. 1. *Par.* लसामि, ललास *s.* ललस, लसिष्यामि *etc.* Amplecti. Ludere, jocari. — *It.* Lu-

cere, splendere; *vid.* NALOD. I. 34. 45. II. 38. *ibique* SCHOL.

c. उत् *Causs.* Exhilarare: मृगस् तं दृष्ट्वोल्लासितो भूते cervus eum videndo exhilaratus dicit. HITOP. p. 54.

c. वि Amplecti. GITAGOV. VII. 4. 1. Gaudere, frui. GITAGOV. I. 8. 1. पर्यङ्के तया सह विलसति amplexu cum illa fruebatur. HITOP. p. 49.

लस् (क, विलास्योगे) I. 10. *PAR.* लासयामि, लासयामास *etc.* Manu operari, artem exercere.

वस् (क, स्नेहनछेदमहत्वनेषु K. स्नेहच्छिदो वधे V.) I. 10. *PAR.* वासयामि, वासयामास *etc.* Amare. Findere, secare. Occidere, ferire.

वस् (ऐ भो, निवासे) I. 1. *PAR.* (*passim quisque alter.*) वसामि, उवास *s.* उवस, वत्स्यामि (*et* वसिष्यामि, BHAG. XII. 8.) वस्तुं, उषित *s.* उष्; (*Causs.* वासयामि.) Habitare, commorari: इहाद्य नूनं सुखं वत्स्यामहे hic hodie noctem laete transigemus. RAM. I. 37. 43. वस मयि habita apud me. NAL. XV. 7. सुखं वसामि तस् त्वयि laete sum commoratus apud te. INDR. I. 24. III. 3. NAL. II. 12. XXI. 21.

c. अधि *i. q. simpl.* महेन्द्राध्युषिता पुरा a magno Indro inhabitata olim *regio.* RAM. I. 37. 35. 29. 45. NAL. XII. 64.

c. अनु Una habitare *cum aliquo, c. acc. pers.* ततो ऽनुवत्स्यामि राघवं वने tunc attendam Raghuis filium (una commorabor cum Raghuis filio) in sylva. RAM. II. 66. 24. 45. 9.

c. नि *i. q. simpl.* तत्र रात्रौ पक्षिणो निवसन्ति ibi noctu aves commorantur. HIT. P. p. 8. NAL. XIV. 15.

c. प्र Discedere, abire: अचिरप्रोषित non diu *in exsilium* dimissus. RAM. II. 74. 36. *Causs.* Dimittere, in exsilium agere: प्रवासयेद् दण्डयित्वा in exsilium agat *eum*, postquam mulctam dederit. MAN. VIII. 123. X. 96. — c. वि + प्र *id.* विप्रोषित

consul. NAL. XVII. 19. विप्रोष्य postquam profectus fuerit, *i.e.* ex itinere redux. MAN. II. 217.

c. परि *e. g.* पर्युषितं वासः vasus sermo. NAL. XXI. 13.

c. प्रति *i. q. simpl.* तस्य कोटरे गृध्रः प्रतिवसति in illius *arboris* cavitate vultur habitat. HITOP. p. 20. 30. 132.

c. वि *i. q. simpl.* सा व्युष्टा रजनीं तत्र illa commorata noctem ibi. NAL. XVII. 28. अथ तां व्युषितो रात्रिं tum illam transigens noctem. NAL. XXV. 1. *Caus.* Expellere, in exsilium agere. RAM. I. 1. 27. विवासित in exsilium missus. HED. I. 43.

c. सं Unâ habitare *cum aliquo, c. acc. pers.* स्त्रीदस्युभिः न संवसेत् cum feminarum occisoribus non unâ habitet. MAN. XI. 190.

वस् (क त, निवासे K. वासे V.) I. 10. *Par.* वासयामि, वासयामास *etc.* Habitare, degere.

वस् (ल ङ, आच्छादने K. स्तुतौ V.) II. 2. *Atm.* वसे, वसते, वसिषे *etc.* (*Caus.* वासयामि.) Tegere, operire *vestimento*: आच्छादयामो वसीमहि plagarum veste induamur. BHARTRIH. p. 85. (*vid. supra p.* 306. *not.*)

c. नि *Caus.* Induere *vestem*: वासयत चेदं निवासयेति vestemque hanc induas. NAL. XIV. 24.

वास् (य ङ ह्र, भासे) I. 4. *Par.* वास्यामि, वास्यामास *etc.* वास्, वास्यामि *etc.* Firmare, sistere.

वास् (क त, उपसेवायां) I. 10. *Par.* वासयामि, वासयामास *etc.* Colere, venerari.

विस् (य ङ, प्रेरणे K.) I. 4. *Par.* विस्यामि, विवेस, वेसिष्यामि *etc.* Mittere, abjicere.

वुस् (य ङ, अर्जने K.) I. 4. *Par.* वुस्यामि, वुवोस, वोसिष्यामि *etc.* Emittere, facere. [*Scribitur etiam* वुस्.]

वेस् (इ र, गतौ) I. 1. *Par.* वेस्यामि, विवेस, वेस्तास्मि *etc.* Ire, se movere.

व्युस् (व इर, हानौ K.) I. 4. *Par.* व्युस्यामि, व्युष्यौस, व्योस्यामि *etc.* Deserere, relinquere.

व्रीस् (कि, वधे) I. 1. *et* 10. *Par.* व्रीसामि, व्रीसयामि; विव्रीस, व्रीसयामास *etc.* Ferire, occidere.

व्रूस् (कि, वधे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* वूसामि, वूसयामि; विवूस, वूसयामास *etc.* Ferire, occidere.

शस् (उ, हिंसायां K. वधे V.) I. 1. *Par.* शसामि, शशास *s.* शास्स, शसिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

c. अभि Conviciari, laedere: वत्सः .... अभिशस्तः पुरा भ्रात्रावरीयसा Vatsyus increpatus olim a fratre minori. (= अभिक्षिप्तः SCHOL.) MAN. VIII. 116.

c. वि Interficere, occidere. NAL. XI. 28. RAM. I. 12. 32. [illegible] dere. DHRIT. 61.

शस् (ल लु, स्वप्ने) II. 2. *Par.* शस्मि, शशास्त *s.* शास्त, शसिष्यामि *etc.* Dormire.

शस् (इ उ, इच्छायां K. आशिषि V.) I. 1. *Atm.* शंसे, शशंसे *s.* शासे, शसिष्ये *etc.* Cupere, velle, desiderare. Bene precari.

c. आ Sperare: यया दौहित्रजान्लॅं लोकान् आशंसे पितृभिः सह ex qua filiarum progenie oriundos mundos spero cum majoribus. BR. I. 29. तदा नाशंसे विजयाय tunc non speravi de victoria. DHRIT. 10.

शंस् (उ, कथने K. हिंसास्तुत्योः V.) I. 1. *Par.* शंसामि, शशंस, शंसिष्यामि, शंसितुं, शंसित. (*Pass.* शस्ये.) Narrare, indicare: शंस मे कासि कस्य वा indica mihi, quae *tu* sis, cujusve *filia*? NAL. XIII. 53. न स्वानि लिङ्गानि शंसति non sua signa indicat. NAL. XXII. 16. नृपतिं शंसत मे प्रियं regem ostendite mihi dilectum. NAL.

XII. 126. *Etiam Atm.* कर्म प्रशंसिरे factum narraverunt. SUND. III. 7. *Et* Eloqui, dicere: साधु साध्विति प्रशंसन्तो „bene, bene!" sic clamabant. (*Augmento metri in gratiam neglecto. Vid. supra p.* 183. *not.*) *It.* Laudare: पुनर् योगं च प्रशंससि iterum devotionem quoque laudas. BHAG. V. 1. भवसि प्रशंस्यस् तेन es laudandus propterea. NALOD. IV. 5. *It.* Ferire, occidere, laedere.

c. प्र Laudare, comprobare: नलं प्रशशंसुः Nalum laudaverunt. NAL. I. 16. III. 15. *Pass.* बीजं प्रशास्यते semen laudatur. MAN. X. 72. बन्धुर् नाधिकारे प्रशस्यते cognatus non moderandis negotiis commendatur. HITOP. p. 73.

शास् (ल आ उ, आशिषि) II. 2. *Atm.* शासे, शशासे, शासिषीय *etc.* Bene precari. (*Semper cum* आ *occurrere dicitur.*)

शास् (उ उ, आशिषि) I. 1. *Par.* शासे, शशासे, शासिषीय *etc.* Bene precari.

शास् (ल लु उ च, अनुशिष्टौ K. शासने V.) II. 2. *Par.* शास्मि, शशास्त, शासिष्यामि, शासितुं, शिष्ट. *r.* 363. Regere: पृथिवीं शास्ति terram regit. HITOP. p. 98. Docere: शाधि मां doce me. BHAG. II. 7. शिष्ट docilis. RAM. I. 42. 4.

c. अनु Jubere: दूतान् अनुशशास legatos jussit. RAM. II. 63. 31. मां भवान् अनुशास्तु mihi tu *poenam* decernito. MAN. XI. 99. अनुशासितृ moderator. BHAG. VIII. 9. *It.* Docere, educare: अनुशिष्टो ऽस्मयोध्यायां educatus fui Ayodhyae. RAM. I. 25. 3. — c. सं + अनु Regere, praeesse: राज्यं समनुशास्ति regnum moderatur. NAL. XII. 49.

c. प्र Regere: पृथिवीं प्रशास्ति terram regit. HITOP. p. 144. NAL. XII. 51. 94.

श्वस् (ल लु ध, प्राणने K. प्राणे V.) II. 2. *Par.* श्वसिमि, श्वस्वास, श्वसीत्, श्वसिष्यामि *etc. r.* 354. (*Caus.* श्वासयामि.) Spiritum ducere. Bhag. V. 8. Hitop. p. 55. Suspirium petere. Gitagov. VII. 8. 6.

c. आ *Caus.* Consolari (liberiorem *quasi* spiritus meatum *alicui* reddere): आश्वासयद् वरारोहां consolatus est venustam. Nal. V. 31. XI. 10. Bhag. XI. 50. — c. सं + आ Animam recipere, acquiescere: समाश्वासिहि tranquillo sis animo. Hitop. p. 124. *Caus.* Consolari: Nal. XI. 29. — c. परि + आ Respirare, animam recipere *i. e.* requiescere: पर्यश्वासिहि requiesce. Ram. II. 65. 17. — c. प्रति + आ *id.*, प्रश्वासस्त tranquillus, quietus. Ram. II. 45. 1. *id.* ad vitam redux, redivivus. Ram. II. 47. 23.

c. उत् Exhalare, reddere animam: नोच्छ्वसिष्यामि संवत्सरशतं non exhalabo per centum annos. Ram. I. 51. 21. Vitam efflare, mori: उच्छ्वसन् moriens. Ram. I. 61. 23.

c. वि + नि Gemere, suspiria ducere. Nal. XVIII. 7.

c. निस् Exhalare, reddere animam, gemere: करं करेण संस्पृश्य निःश्वसन् दीनमानसः manum manu fricando, gemens, afflicto animo. Hid. I. 49.

c. वि Spiritum reddere, tranquillum, securum esse: विश्वस्त securus absque metu. Hid. I. 50. II. 25. Hitop. p. 96, 105.

*सस् (ल लु र, स्वप्ने) II. 2. *Par.* सस्मि, सस्वास *s.* सस्वस, सस्यिष्यामि *etc.* Dormire.

*स्थस् (य लृ मि उ, निवासे) I. 4. *Par.* स्थस्यामि, तस्थास *s.*, तस्थस, स्थस्यिष्यामि *etc.* Habitare.

*स्नुस् (य, भक्षे) I. 4. *Par.* स्नुस्यामि, सुष्णोस, स्नोस्यिष्यामि *etc.* Comedere.

स्रंस् (उ, उ, प्रमादे K. प्रसादे V.) I. 1. *Atm.* स्रंसे, सस्रंसे, स्रंसिष्ये *etc.* Ebrium esse. Favere.

स्रंस् (उ उ लृ, अवस्रंसने K. भ्रंसे V.) I. 1. *Atm.* स्रंसे, सस्रंसे, स्रंसिष्ये *etc.* Decidere, cadere.

हस् (ए, हसने K. हासे V.) I. 1. *Par.* हसामि, जहास *s.* जहस, हसिष्यामि *etc.* Ridere.

c. अप Deridere, *c. acc. rei:* अपहास्य वाक्यं deridendo sermonem Ram. I. 29. 18.

c. अव *id.* अवहसित derisus. Mah. Ex. 134.

c. उप *id.* किं उपहस्यते quid (quam ob rem) ridetur? Ghatak. 17.

c. प्र *id.* प्रहसन्ति तां केचित् irrident eam nonnulli. Nal. XII. 117.

VI. 4. *Et* Subridere. Br. III. 22.

c. वि Subridere. Hitop. p. 19.

हिंस् (कि इ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 1 *et* 10. *Par.* हिंसामि, हिंसयामि; जिहिंस, हिंसयामास *etc.* Ferire, occidere, laedere.

हिंस् (श इ, हिंसायां K. हिंसे V.) II. 7. *Par.* हिनस्मि, जिहिंस, हिंसिष्यामि *etc.* Ferire, laedere, occidere: न हिनस्त्यात्मनात्मानं non occidit se per semetipsum. Bhag. XIII. 28. न हिंस्याद् ब्राह्मणान् ne occidat Brachmanos. Man. IV. 162. Tshand. IV. 36. XI. 29. Ram. I. 32. 54. II. 67. 9.

c. वि *id.* विहिंसित occisus. Ram. II. 56. 39. स बाधयति लोकांस् त्रीन् विहिंसन् राक्षसेश्वरः is perturbat mundos tres, vexans Rakshasorum princeps. Ram. I. 13. 14.

ह्रस् (शब्दे K. रवे V.) I. 1. *Par.* ह्रसामि, जह्रास *s.* जह्रस, ह्रसिष्यामि *etc.* Sonum edere. *II.* Diminui: वायुर् ह्रसति पादशः aetas diminuitur gradatim. (= पादं पादं अल्पो भवति Schol.) Man. I. 83. *Caus.* Diminuere: एकैकं ह्रासयेत् पिण्डं unum quotidie resecindat (detrahat, relinquat) frustum. Man. XI. 216.

ह्लस् (शब्दे K. रवे V.) I. 1. *Par.* ह्लसामि, अह्लसत् s. अह्लस, ह्लसिष्यामि *etc.* Sonum edere.

अक्ष् (क इ, भासे.) I. 10. *Par.* अंक्षयामि, अंक्षयामास, अंक्षयिष्यामि *etc.* Lucere, videri.

अक्ष् (उ इ, गतौ) I. 1. *Ath.* अंक्षे, आक्षे, अक्षिष्यामि *etc.* Ire, se movere. *Huc retulerim verbum defectivum* आह्, *cujus Perfectum Par. saepissime occurrit:* आह, *2. pers.* आत्थ, *3. pers.* आह, *3. pers. plur.* आहुः Dicere, loqui: यदाहं इदं वाक्यं sermonem *hunc dixit.* Bhag. I. 21. तं आहुः परमां गतिं *illum, dicunt esse* supremum confugium. Bhag. VIII. 21. X. 13. सत्यं एतद् ऋतं यत्त्वं मां वदसि केशव *veritatem* त्वं कथिते ऽहं universum *istud, sicut dixisti tu, facio* ego. Ram. I. 37. 32. Nal. IX. 30. विद्येव द्रव्यं आहुर् अनुत्तमं *scientia profecto res, dicunt, optima est.* Hit. P. p. 3. c. प्र, *id.* सं, संन्यासं इति प्राहुः quod *abdicationem, sic, vocant.* Bhag. VI. 2. XIII. 1. Mah. Ex. 78.

c. प्रति Respondere: प्रत्याह पृथिवीपतिं respondet terrae domino. Nal. XXVI. 11. Hit. P. p. 9.

अर्ह् (योग्यत्वपूजनयोः K. योग्यत्वे पूजने V.) I. 1. *Par.* अर्हामि, आनर्ह, अर्हिष्यामि, अर्हितुं, अर्हित. Aequare, parem esse: एकस् तान् मंत्रवित् प्रीतः सर्वान् अर्हति unus legis peritus exhilaratus (hospitio exceptus) illos omnes aequat. (= एको वेदविद् भोजनेन परितुष्टः .... तान् सर्वान् अर्हति स्वीकर्तुं योग्यो भवति तद्भोजनन्यूनं फलं जनयति. Schol.) Man. III. 131. Posse, valere, *impers.* अनुयोगेन तैलानि तिलेभ्यो नाप्तुं अर्हति desidiâ oleum ex olei seminibus non adipisci potest. Hit. P. p. 6. विनाशं अव्ययस्यास्य न कश्चित् कर्तुं अर्हति interitum aeterni illius haud quisquam efficere

potest. BHAG. II. 17. Parem, convenientem, dignum esse, c. *acc. rei:* राज्यं अर्हति imperio dignus est. HID. I. 36. MAN. XII. 100. I. 105. सत्कारं, मानं अर्हति hospitio, honore dignus est. MAN. III. 137. II. 208. स्वामी तद् द्रव्यं अर्हति domino illa res convenit. (= धनस्वामी तद् धनं गृहीतुं अर्हति. SCHOL.) MAN. VIII. 31. *Saepissime inservit exprimendis rogationibus et exhortationibus: praesertim quum quis ita te exhortatur, rogat, jubet, ut rationi congruam rei necessitatem tibi in memoriam revocet;* (*) *c. acc. vel c. infin.* न क्रोधं पुनः अर्हसि non iteram irasci velis. RAM. I. 61. 31. नैनं शोचितुं अर्हसि non illum lugere velis. BHAG. II. 26. वक्तुं अर्हसि dicere velis. BHAG. XI. 16. XVI. 24. RAM. I. 9. 31. सलिलं नार्हसे प्रापं दातुं aquam non velis, o perite, infundere. (*Arm. ob metrum.*) RAM. I. 34. 18.

ईक्ष (उ, चेष्टायां K. चेष्टे V.) I. 1. *Arm.* ईक्षे, ईक्षामास, ईक्षिष्ये, ईक्षितुं, ईक्षित. Desiderare, appetere, adniti: ईक्षितुं ईक्षसे videre cupis. HITOP. p. 55. तस्य राधनं ईक्षते illius favorem appetit. BHAG. VII. 22. XVI. 12. MAN. III. 205. ईक्षितं studium, opera: स्वयमीक्षितलब्ध per suum studium acquisitus. MAN. IX. 208. ...सं *id.* यज्ञकर्म समीक्षन्तां भवन्तः sacrificii opus peragunto domini. RAM. I. 11. 33.

उक्ष (इ, अदे) I. 1. *Par.* उक्षामि, उक्षोह, औक्षिष्यामि *etc.* Terere, torquere.

ऊह (उ, वितर्के K. तर्के V.) I. 1. *Arm.* (*passim quoque Par.*) ऊहे, ऊहामास, ऊहिष्ये *etc.* Investigare, quaerere: धनुर्वेदं अपि ऊहति

(*) Latinam vocem, quae hanc significationis gravitatem apte exprimeret, haud facile reperias. Respondet plerumque Graecum χρή.

पण्डितो ज्ञनः nondum dictum quoque investigat eruditus homo. HITOP. p. 63. नेत्रवक्त्रविकारज्ञः । अपि ऊहन्ति मनो धीराः ex oculorum orisque motibus etiam divinantur mentem sapientes. HITOP. p. 106.

c. वि In ordinem redigere: व्यूह juxta ordinem collocatum *agmen*. BHAG. I. 2. व्यूहेन व्यूढा juxta ordinem collocando. MAN. VII. 191.

कुह् (क त उ, विस्मापणे K. विस्मायने V.) I. 10. *Atm.* कुहयते, कुहयामास *etc.* Decipere, fallere. Mirari.

गह् (क त, गहने) I. 1. *Par.* गहयामि, गहयामास, गहयिष्यामि *etc.* Impervium esse.

गर्ह् (कि, विनिन्दने K. कुत्सने V.) I. 1 *et* 10. *Par.* गर्हामि, गर्हयामि, अगार्हं, गर्हयामास *etc.* Maledicere, conviciari, reprehendere: दुष्कृतं कर्म गर्हति male factum opus reprehendit. MAN. XI. 229. नैनां गर्हितुं अर्हसि non illam conviciari velis. HID. IV. 6. गर्हयन् जननीं maledicens matri. RAM. II. 59. 1. नृशंसो गर्हितो बुधैः *tanquam* scelestus vituperatus a prudentibus. BR. I. 33. दैवं गर्हयते नरः Fatum vituperat homo. (*Atm. ob metr. vid. p.* 183. *not.*) HITOP. p. 132.

c. वि *id.* कर्म विगर्हितं opus vituperatum. MAN. XI. 232. भुक्त्वा अन्नं विगर्हितं evitando cibum prohibitum. MAN. XI. 253.

गर्ह् (उ, कुत्सने) I. 1. *Atm.* गर्हे, अगर्हे, गर्हिष्ये *etc.* Reprehendere: maledicere: कस्माद् अज्ञाननं गर्हसे quamobrem *me* nescium reprehendis. RAM. II. 59. 23.

c. परि *id.* तातं न परिगर्हे ऽहं dilectum *patrem* non vitupero ego. RAM. II. 75. 43.

गल्ह् (उ, कुत्सने) I. 1. *Atm.* गल्हे, अगल्हे, गल्हिष्ये *etc.* Reprehendere, calumniari.

गाह् (ङ ऊ, विलोडने K. विलोडे V.) I. 1. *Atm.* गाहे, अगाहे, गाहिष्ये, गाहितुं, गाढ. *r.* 468. 14. Perturbare: सिंहो वनं गाहते leo sylvam perturbat. Hitop. p. 42.

c. अनु Submergi: तैलं एवान्वगाहत oleo profecto submergebatur. Ram. II. 53. 31.

c. अव *id.* अस्मिन्नेवावगाहिष्ये तीर्थे in isto sane me submergam sacrae ablutionis lacu. Ram. I. 2. 7. अवगाढः सुदुष्पारं शोकसागरं immersus in moeroris lacum, infestis ripis *praeditum.* Ram. II. 46. 30. 61. 28.

c. वि Submergere, irrigare: विगाहे रजनीमुखे *rore* irrigatâ vesperâ. Indr. V. 5.

गुह् (उ ऊ, संवरणे K. संवृतौ V.) I. 1. *Par. Atm.* गूहामि, गूहे; जुगूह, जुगूहे; गूहिष्यामि, गूहिष्ये *etc.* Tegere, abscondere: गूहेत् कूर्म इवाङ्गानि abscondat, testudo veluti membra. Man. VII. 105. गुह्य tegendus, secretus. Bhag. IX. 1. XV. 20. XVIII. 63. गूढगुल्फधर् occultos *pedis* digitos habens. Indr. V. 12.

c. अन्तर् Abscondere: अन्तर्गूढविष absconditum *intus* venenum *habens.* Hitop. p. 90.

c. अप Amplecti: अङ्गारं अपगुह्य carbonem *ardentem* amplectendo. Ram. II. 57. 4.

गृह् (क त ऊ, ग्रहणे K. ग्रहे V.) I. 10. *Atm.* गृहये, गृहयामास *etc.* Capere, sumere.

ग्रह् (कि ऊ, आदाने) I. 1 *et* 10. *Par.* ग्रहामि, ग्रहयामि; अग्राह *s.* अग्रह, ग्रहयामास *etc.* Capere, sumere.

ग्रह् (ग ञ, उपादाने K. ग्रहणे V.) IV. 9. *Par. Atm.* गृह्णामि, गृह्णे; अग्राह *s.* अग्रह, अग्रहे; ग्रहीष्यामि, ग्रहीष्ये *r.* 486. (*etiam* ग्रहिष्यामि. Nal. XX. 3.); ग्रहीतुं *s.* ग्रहितुं; गृहीत. *r.* 386. (*Pass.* गृह्ये. *Causs.* ग्राहयामि. *Desid.* जिघृक्षामि.) Capere, sumere: वासांसि नवानि

गृह्णाति vestes recentes capit. BHAG. II. 22. गृह्णीष्व capite! sumite! NAL. XIII. 17. मायान् गृह्णन् vitam *meam* accipe. GITAGOV. VII. 9. 3. न नामापि गृह्णीयात् पापस्य nec nomen quidem accipiat alius *viri*. MAN. V. 157. VII. 124. Tenere, amplecti: पितुः गृहीत्वे पादौ patris amplectar pedes. RAM. II. 56. 12. *Pass.* मनो ऽभ्यासेन गृह्यते mens exercitatione tenetur (coërcetur.) BHAG. VI. 35. *Caus.* Offerre, facere ut quis accipiat: पुत्रासु तव मया नीतिं ग्राहयितुं यतमाने filii tui per me morum praecepta ut accipiant adduci possunt. HIT. P. p. 7.

c. अनु Recipere in amicitiam, favorem, tutelam: मां नैवेयानुगृहीतुं अर्हसि me in amicitiam *tuam* recipere velis. HITOP. p. 19. RAM. I. 37. 47. अनुगृह्णन्तु मां अत्र adjuvanto me ibi. RAM. I. 11. 13.

c. उप Tollere, efferre: अव्यवसायिनं नेच्छत्युपगृहीतुं लक्ष्मीः inertem *virum* non solet extollere Fortuna. HITOP. p. 56. उपगृह्य शिरः tollendo caput. RAM. II. 51. 2.

c. नि Retinere, cohibere: निगृह्णीष्व हयान् retine equos. NAL. XX. 4. वीर्येण निगृह्णीयाद् अरीन् cum fortitudine coërceat hostes. MAN. XI. 32. HID. IV. 18. BHAG. IX. 19. निगृह्यात्मनो दुःखं cohibendo suum dolorem. NAL. XXII. 24. Devincere: किं अहं समुद्रेण निग्रहीतव्यः quomodo ego ab oceano vinci possem? HITOP. p. 87.

c. परि Prehendere: शिविकां परिगृह्य pilentum prehendendo. RAM. II. 60. 93. 61. 3. Superare, praecellere: ज्ञानेन परिगृह्य तान् scientiâ superando eos. MAN. II. 151.

c. प्र *i. q. simpl.* बाहुं प्रगृह्य brachium tenendo. HID. IV. 17.

c. प्रति Prehendere: प्रतिगृह्य ननन्दाश्रू चरणौ prehendit matris pedes. RAM. II. 56. 3. Capere, accipere: नाहं तत् प्रतिगृह्णीयां

non ego id acceperim. RAM. II. 71. 5. MAN. IV. 64. X. 102. XI. 148. 175. प्रतिगृह्य पूजां accipiendo veneratiónem. RAM. I. 44. 4. Exipere: तं भीमः प्रतिजग्राह पूजया परया तदा eum Bhimus excepit cum honore eximio tunc. NAL. XXI. 20. *It.* II. Respondere: तथेति प्रतिजग्राह „ita!" sic respondit. RAM. I. 2. 22. 11. 23. *Caus.* Offerre, facere ut quis accipiat. INDR. III. 2.

वि Pugnare, contendere: कथं तेन बलवता सार्धं भवान् विग्रहितुं समर्थः quomodo cum illo forti, tu certare possis? HITP. p. 81. तैः सन्धिं न कुर्वीत विगृह्णीयात् तु केवलं cum illis pacem non fecerit, sed pugnaverit solummodo *sapiens*. HITOP. p. 142. [c. उत् confidere; c. प्रति *it.* subire. WILS.]

गृह् (कि उ, आदाने) I. 1 *et* 10. *Par.* गृह्णामि, गृह्णयामि; जग्राह *s.* जग्रह, गृह्णयामास *etc.* Accipere, sumere.

चह् (परिकल्कने K. शाठ्ये V.) I. 1. *Par.* चहामि, चचाह *s.* चचह, चहिष्यामि *etc.* Fallere, decipere.

चह् (क त, परिकल्कने K. क म, शाठ्ये V.) I. 10. *Par.* चहयामि, चहयामास *etc.* Fallere, decipere.

ज्ञेह् (ञ इ, यत्ने) I. 1. *Atm.* ज्ञेहे, जिज्ञेहे, ज्ञेहिष्ये *etc.* Adniti, operam dare.

तुह् (इर्, अर्दने) I. 1. *Par.* तोहामि, तुतोह, तोहिष्यामि *etc.* Vexare, torquere.

तृह् (ञ भ ऊ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 6. *et* II. 7. *Par.* तृहामि, तृणहि, ततर्ह, तर्हिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

तृह् (इ, वृद्धौ K.) I. 1. *Par.* तृंहामि, ततर्ह, तर्हिष्यामि *etc.* Crescere, augeri.

तृंह् (ञ ऊ, हिंसायां K. हिंसे V.) I. 6. *Par.* तृंहामि, ततर्ह, तर्हिष्यामि *etc.* Ferire, occidere, laedere.

दह् (औ, भस्मीकरणे K. दाहे V.) I. 1. *Par.* दहामि, दहत्, s. ददाह, धक्ष्यामि, दग्धुं, दग्ध. *r.* 468. 14. 390. (*Desid.* दिधक्षामि. *Pass.* दह्ये.) Urere: होतारं अपि जुह्वन्तं स्पृष्टो दहति पावकः sacrificatorem quoque sacra obeuntem tactus urit ignis. Bhartrih. p. 55. Bhag. II. 23. दह्यमान इवार्केण ustus quasi sole. Nal. XVI. 46. अग्निदग्धो द्रुमः igne (fulmine?) combusta arbor. Nal. XI. 39. दहन् क्षेत्रं परस्परं perurens (devastans) ditionem alter alteram. Mah. Ex. 136. दिधक्षन्निव तां सेनां combusturus quasi illam illam aciem. Ram. II. 70. 70. *Et saepissime translatum, e.g. de dolore, aerumna, sollicitudine animum perurente:* दह्यमानः शोकेन ustus moerore. Nal. XV. 14. मनसो दहति मम मानसं ignis comburit meam mentem. Gitagov. X. 2. 1. Nal. XXII. 24. XIII. 62. V. 3. *Et de perurenda peccatorum labe:* ज्ञानाग्निना पापं सर्वं दहति वेदवित् scientiae igne peccatum quodvis comburit Vedorum peritus. Man. XI. 246. XII. 101.

c. अनु Comburere: न त्वां अनुदहेत् क्रुष्टो वनं अग्निरिवेधितः ne te comburat iratus, sylvam ignis veluti accensus. Ram. II. 48. 74.

c. निर् *id.* तपोवनं सर्वं निर्दग्धं अभवत् solitaria sylva universa combusta erat. Ram. I. 42. 46. II. 47. 73. *Etiam translatum.* Man. XI. 241.

c. परि *id.* त्वक् चैव परिदह्यते cutisque sane peruritur. Bhag. I. 30.

c. प्र *i. q. simpl.* न मां प्रोकः प्रदहति non me moeror peruret. Ram. II. 69. 14.

दह् (क इ, दीप्तौ दाहे) I. 10. *Par.* दंहयामि, दंहयामास *etc.* Lucere. Urere.

दिह् (ल अ औ, उपचये K. लिपि V.) II. 2. *Par. Atm.* देग्धि, देहे; दिदेह, दिदिहे; धेक्ष्यामि, धेक्षे; देग्धुं; दिग्ध. Oblinere, polluere: विषदिग्ध veneno infectus. Hitop. p. 83.

c. प्र *id.* रुधिरप्रदिग्ध sanguine pollutus. BHAG. II. 5.

c. सं *id.* संदिग्धो विजयो युधि cruenta *est* victoria in pugna. HITOP. p. 140. बाष्पसंदिग्धया गिरा lacrymis suffocata voce. NAL. XII. 101.

दुह् (इर्, अर्दने) I. 1. PAR. दोहामि, दुदोह, दोहिष्यामि *etc.* Vexare, dolorem afferre.

दुह् (ल ओ, प्रपूरणे K. ल अ ओ, दुहि V.) II. 2. PAR. ATM. दोग्धि, दोहे; दुदोह, दुदुहे; धोक्ष्यामि, धोक्ष्ये; दोग्धुं; दुग्ध. r. 468. 14. Mulgere, elicere: अग्निवायुरविभ्यस् तु त्रयं ब्रह्म सनातनं । दुदोह यज्ञसिद्ध्यर्थं ऋग्यजुःसामलक्षणं ॥ ex igne, aëre et sole autem trinitatem Brahma aeternam elicuit, sacrorum *rite* obeundorum caussa, Ridsh Yadshus et Sama appellatam. MAN. I. 23.

दृह् (वृद्धौ) I. 1. PAR. दर्हामि, ददर्ह, दर्हिष्यामि, दर्हितुं, दृढ. Augeri, crescere. दृढ firmus: दृढव्रत firma vota *habens*, votorum tenax. BHAG. VII. 28. SUND. I. 10. दृढमति firma mente *praeditus*. BHAG. XVIII. 64. दृढविक्रम firma fortitudine *praeditus*. SUND. I. 18.

दृंह् (इ, वृद्धौ) I. 1. PAR. दृंहामि, ददर्ह, दर्हिष्यामि *etc.* Crescere, augeri.

द्राह् (अ उ, जागरे K. जागरे निद्रापे V.) I. 1. ATM. द्राहे, ददाहे, द्राहिष्ये *etc.* Expergisci. Projicere.

द्रुह् (य लृ उ, जिघांसायां K. जिघांसे V.) I. 4. PAR. द्रुह्यामि, दुद्रोह, द्रोहिष्यामि *etc.* Occidere, ferire velle, odisse, *c. acc. et dat.* तं न द्रुह्येत् कदाचन illum non oderit uspiam. MAN. II. 144. तस्मै द्रुह्यतां पापं in illum cadat peccatum. RAM. II. 59. 27. मित्रे द्रुह्येत सो ऽत्यर्थं amicum oderit ille magnopere. (*Atm. de metrum.*) RAM. II. 59. 34. Cum odio meditari, moliri ali-

quid: स नृपतेः प्राणात्तिलं तुषमपि is principis mortem medi-tatur. HITOP. p. 83.

नह् (व ब ो, बन्धने K. बन्धे V.) I. 4. *PAR. ATM.* नह्यामि, नह्ये, ननाह *s.* ननह्, ननहे *s.* नेहे; नद्धयामि, नद्धे; मुंज; मल्ल. Colligare, connectere: नद्ध conjunctus, instructus: नानाविधमणिगणनद्धः variorum metallorum millibus instructus. NAL. XII. 6. c. सं. Armatum, paratum esse: सेनया गङ्गामुपे निबद्धं Gangis ripa subsistite. RAM. II. 64. 26.

प्रिह् (उ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *ATM.* प्रेहे, प्रिप्रिहे, प्रेहिष्ये *etc.* Ire, se movere.

बह् (इ उ, वृद्धौ K.) I. 1. *ATM.* बंहे, बबंहे *s.* बेहे, बंहिष्ये *etc.* Augeri, crescere. [*Scribitur etiam* बृह्.]

बर्ह् (कि, अधे दीप्तौ) I. 1 *et* 10. *PAR.* बर्हामि, बर्हयामि, बबर्ह, बर्हयामास *etc.* Occidere, ferire. Lucere. [*Scribitur etiam* नर्ह्.]

बर्ह् (उ, स्मृतिहिंसादानवाक्षु) I. 1. *PAR.* बर्हे, बबर्हे, बर्हिष्ये *etc.* Meminisse. Ferire, occidere, laedere. Dare. Loqui.

बर्ह् (उ, श्रेष्टे) I. 1. *ATM.* बर्हे, बबर्हे, बर्हिष्ये *etc.* Eximium esse, excellere, vincere. [*Scribitur etiam* बर्ह्.]

बल्ह् (उ, श्रेष्टे) I. 1. *ATM.* बल्हे, बबल्हे, बल्हिष्ये *etc.* Eximium esse, excellere. [*Scribitur etiam* वल्ह्.]

बल्ह् (उ, स्मृतिहिंसादानवाक्षु) I. 1. *ATM.* बल्हे, बबल्हे, बल्हिष्ये *etc.* Meminisse. Ferire, occidere. Dare. Loqui.

बल्ह् (क, त्विषि) I. 10. *PAR.* बल्हयामि, बल्हयामास *etc.* Lucere, splendere. [*Scribitur etiam* वल्ह्.]

बृह् (श उ, उद्यमे) I. 6. *PAR.* बृहामि, बबर्ह, बर्हिष्यामि *etc.* Operam dare, adniti. [*Scribitur etiam* बृह्.]

मह् (पूजायां K. वृद्धौ V.) I. 1. *Par.* महामि, ममाह *s.* ममह, महिष्यामि *etc.* Colere, venerari. महित cultus. Naiod. I. 17.

मह् (क इ, स्विचि) I. 10. *Par.* महयामि, महयामास, महयिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

मह् (इ ऊ, वृद्धौ) I. 1. *Par.* मंहे, ममहे *s.* मेहे, महिष्ये *etc.* Crescere, augeri.

माह् (कान्ति, पूजायां K. पूजे V.) I. 10. *Par.* माहयामि, माहयामास *etc.* Colere, venerari.

माह् (ड ञ, माने K. म न, माने V.) I. 1. *Par. Atm.* माहामि, माहे; ममाह, ममाहे *etc.* Metiri, mensurare.

मिह् (औ, सेचने K. सिचि) I. 1. *Par.* मेहामि, मिमेह, मेक्ष्यामि *etc.* Effundere. *Praesertim* mingere: सूर्यं प्रति मेहतु solem versus mingito. Ram. II. 59. 25.

मुह् (य ऊ लृ ञि, वैचित्ये) I. 4. *Par.* मुह्यामि, मुमोह, मोहिष्यामि, मोहितुं, मूढ *et* मुग्ध. (*Caus.* मोहयामि.) Conturbari, obstupescere: मुह्येत् तत्र न पण्डितः obstupuerit ibi non sapiens. Hitop. p. 149. Bhag. II. 13. तेन मुह्यन्ति जन्तवः propterea perturbantur (errant) homines. Bhag. V. 15. *Etiam* perturbatum loqui: इत्येवमिति मुमोह दुःखार्तः „Rame!" sic loquebatur dolore agitatus. Ram. II. 47. 72. मूढ stultus, obstupefactus. Draup. Fr. 6. मुग्धो ऽस्मि संप्रति obstupefactus sum subito. Hitop. p. 88. *Caus.* Stupefacere: रविनं मोहयन्निव aurigam stupefaciens quasi. Nal. XIX. 23. मोहयैतौ दुराधर्षौ असुरौ contorba istos oppressu difficiles Asuros. Tsiand. I. 86. *Partic. Pass. Caus.* मोहित (conturbatus, *e. g.* दुःखेन, श्रमेण, राजलोभेन, कामेन मोहितः dolore, lassitudine, regnandi cupidine, amore perturbatus (abreptus.) Nal. XIX. 4. XXIV. 11. Ram. II. 56. 13. I. 2. 18.

c. वि + प्र *i. q. simpl. Part. Pass. Caus.* मत्कोपाद् विप्रमोहितः meâ irâ territus. HID. III. 17.

c. वि *i. q. simpl.* BHAG. II. 72. सुकुमारेषु नेत्रं यद्वेस् तासां: संस्पृष्टो व्यसृजत valde teneisque illis cum membris ab iis tactus, abripiebatur. RAM. I. 9. 42. विमूढ conturbatus. BHAG. III. 27. महता भवेम विमुखः magno timore perturbatus. HITOP. p. 49. *Caus.* BHAG. III. 40. TSHAND. I. 94.

c. सं *i. q. spl.* संमूढ conturbatus. BHAG. II. 7. III. 29. *Pass. Caus.* तया संमोह्यते जगत् ab illa conturbatur mundus. TSHAND. I. 55.

रह् (त्यागे K. त्यक्तौ V.) I. 1. *Par.* रहामि, ररहे *i.* ररह, रहिष्यामि *etc.* Deserere, relinquere: एषा हि रहिता तेन illa enim relicta ab eo. NAL. XVI. 19. रहिता भर्तृभिः uxores relictae a maritis. NAL. XVIII. 9. HITOP. p. 101.

c. वि *id.* मया विरहिता a me derelicta. MAN. X. 23. श्रद्धाविरहितो यज्ञः fide destitutum sacrificium. BHAG. XVII. 13.

रह् (क त, त्यागे) I. 10. *Par.* रहयामि, रहयामास, रहयिष्यामि *etc.* Deserere.

रह् (इ, गतौ K. गत्यां V.) I. 1. *Par.* रंहामि, ररंह, रंहिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

रंह् (क त, गतौ) I. 10. *Par.* रंहयामि, रंहयामास, रंहयिष्यामि *etc.* Ire, se movere.

रिह् (वधे V.) I. 1. *Par.* रेहामि, रिरेह, रेहिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

रुह् (लि ल श्नौ, जन्मप्रादुर्भावयोः K. जन्यां प्रादुर्भावे V.) I. 1. *Par.* रोहामि, ररोह, रोक्ष्यामि, रोढुं, रूढ. (*Caus.* रोपयामि.) r. 468. 14. Nasci, prodire. Crescere. Adscendere. — *Caus.* Plantare *arborem:* वृक्षान् अरोपयन् arbores plantabant. RAM. II. 65. 5. I. 9. 9.

c. अधि Adscendere: भूरुहं अधिरुह्य ad cacumen adscendens. RAM. I. 35. 6. 49. 43. II. 69. 36.

c. आ Adscendere, *c. acc. et loc. rei.* देवलोकं आरोहस्व ad deorum mundum adscende. INDR. I. 14. संशयं आरुह्य dubitationem (discrimen) conscendendo (tentando.) HIT. P. p. 9. वृक्षेष्वारुह्य ad arbores adscendendo. NAL. XIII. 14. योगाय ad devotionem enisus. BHAG. VI. 4. *Caus.* Efficere, ut quis adscendat. इमं आरोप्य मिथुनं कुन्दिनं यातुं अर्हसि hoc *in rhedam* collocando par *liberorum*, Kundinum proficisci velis. NAL. VIII. 49. XIII. 52. INDR. II. 21. सूतं आरोप्य aurigam postquam adscendere jusserat. NAL. XIX. 22. — c. सं + आ *e.g.* रथं समारोहत् currum conscendit NAL. XIX. 20.

c. प्र *i. q. simpl.* HITOP. p. 86.

c. वि Se diffundere, repere *plantam*: सुविरूढमूल late repentibus radicibus *praeditus*. BHAG. XV. 3.

लिह् (ल अ ग्रौ, आस्वादने लीढे K. स्वादे V.) II. 2. *Par. Atm.* लेह्मि, लिह्मे; लिलेह्, लिलिह्मे; लेक्ष्यामि, लेक्ष्ये; लेढुं; लीढ. (*Intens.* लेलिह्मो.) Gustare. Lingere, lambere: जिह्वया लेढि linguâ *suâ* lambit. HITOP. p. 32. *Intens.* लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्तात्लोकान् समग्रान् वदनैः ज्वलद्भिः lambis devorans undique homines cunctos oribus flammantibus. (= लोकान् एतान् सर्वान् वीरान् सर्वतो लेलिह्यसे अतिज्वलद्भिः वदनैः ग्रसमानः भक्षयसि SCHOL.) BHAG. XI. 30. परैः लीढ ab alio gustatus. RAM. II. 47. 68.

c. अव *id.* पतत्रिणावलीढ ab ave degustatus. MAN. IV. 208.

लुभ् (ग्रौ, गार्ध्ये) I. 1. *Par.* लोहामि, लुलोह, लोक्ष्यामि *etc.* Desiderare, appetere.

वह् (ऐ उ ग्रौ, प्रापणे K. *it.* स्यन्दने V.) I. 1. *Par. Atm.* वहामि, वहे; उवाह *s.* उवह, उवहे; वोढास्मि, वोढाहे; वोढुं; वाढ. (*Pass.* वह्यो.)

r. 455. 468. 14. Vehere, ferre: मातरं वहन् पृष्ठेन matrem tergo hebat tergo. HID. I. 16. तस्मै वहेयं उदकं illi porrexerim aquam. GHATAK. 22. HITOP. p. 145. Ducere *uxorem*: त्रिरग्निं ते परिणय्य ऊहुः भार्याः ter ignem illi circumambulando duxerant uxores. RAM. I. 60. 40. Sustinere, perferre: योगक्षेमं वहामि devotionis perseverantiam sustinem. BHAG. IX. 22. *It.* Se movere *aquam*, *aërem*: उदकं वहति aqua manat. NAL. XXIII. 15. वहति मलयसमीरे spirante Malayanâ aurâ. GITAGOV. V. 1. 2. IX. 2. 1.

c. अनु Advehere, afferre: नानुवहेत् प्रीतिं non adduxerit gaudium. RAM. II. 76. 59.

c. अप Auferre: एतैर् व्रतैर् अपोहेत पापं hisce votis abstulerit culpam. MAN. XI. 102. 71. — c. वि + अप *id.* ब्रह्महत्यं व्यपोहति Brachmani occisi culpam removerit. MAN. XI. 81. VIII. 420. II. 102. यो मे दर्पं व्यपोहति qui meam superbiam (reprimit.) TSHAND. V. 121.

c. आ Advehere, adducere: तद् युद्धं मृत्युं आवहेत् id certamen mortem adduxerit. HITOP. p. 108.

c. उत् Uxorem ducere: उद्वहेत द्विजो भार्यां ducat Brachmanus uxorem. MAN. III. 4. RAM. II. 76. 3. SCHOL. AD MAN. III. 11.

c. सं + उप *e. g.* समुपोढेषु कामेषु coërcitis cupiditatibus. MAN. VI. 41. संग्रामे समुपोढे pugnâ aestuante. RAM. II. 59. 42.

c. निर् *Causs.* Exsequi, peragere: स्वप्रतिज्ञातं अधुना निर्वाहय tuum promissum statim exsequere. HITOP. p. 127.

वह् (क इ, द्युतौ) I. 10. *Par.* वंह्यामि, वंह्यामास, वंहिष्यामि *etc.* Lucere, splendere.

वाह् (अ उ, प्रयत्ने K. यत्ने V.) I. 1. *Atm.* वाहे, वव्राहे, वाहिष्ये *etc.* Operam dare, adniti.

वृह् (चि ह, भाषार्थे K. ब्रिबि V.) I. 1 *et* 10. *Par.* वृंहामि, वृंह्यामि; ववर्ह, वृंह्यामास *etc.* Loqui. Lucere.

c. उप. *Hinc* उपवृंहित plenus, repletus, conditus: नानाग्रन्थोपवृंहित variis libris *in usum vocatis* conditum *carmen*. MAH. Ex. 19. RAM. I. 5. 5. त्वद्गुणैर् उपवृंहिता tuarum virtutum plena (earum recordans.) BR. II. 17. शक्त्युपवृंहित potestate repletus (praeditus.) TSHAND. II. 54. VIII. 9.

वृंह् (इ, वृंहो K. ध्वनर्थो V.) I. 1. *Par.* वृंहामि, ववर्ह, वर्हिष्यामि *etc.* Sonum edere. Crescere, augeri.

वृह् (वृंहो) I. 1. *Par.* वर्हामि, ववर्ह, वर्हिष्यामि *etc.* Augeri.

c. उत् Efficere, producere: उद्ववर्हात्मनस् तेन मनः protraxit ex animâ *sua* vero etiam mentem. MAN. I. 14.

वृह् (इ, ध्वनर्थो:) I. 1. *Par.* वर्हामि, ववर्ह, वर्हिष्यामि *etc.* Sonum edere. Augeri, crescere.

वेह् (ह ऊ, प्रयत्ने K. यत्ने V.) I. 1. *Atm.* वेहे, विवेहे, वेहिष्ये *etc.* Operam dare, adniti.

*सह् (इ ऊ, मर्षणे K. क्षमो V.) I. 1. *Atm.* सहे, ससहे *v.* सेहे, सहिष्ये *etc.* Sustinere, perferre: वारं वारं मयैतस्य महाक्रामः सोढः iterum iterumque a me illius magna injuria tolerata est. HITOP. p. 81. शीतवातातपक्लेशान् सहन्ते frigoris, venti, caloris incommoda sustinent. HITOP. p. 57. Patientem esse: यदि न सहते nisi patiens est. HITOP. p. 57.

c. उत् *id.* संहर्तुं नोत्सहे कोपं comprimere non possum iram. NAL. VI. 14. तां अहं कथं उत्सहे उत्स्रष्टुं illam ego quonammodo desecrare possum? BR. I. 32.

c. प्र Sustinere *impetum*, vincere: प्रसह्य devincendo, violenter. DHRIT. 11. MAN. III. 33.

c. प्रति *id.* कस् तत् प्रतिसहिष्यते quis illud sustinebit. RAM. I. 31. 10.

*सह् (कि य, मर्षणे K. प्राप्तौ V.) I. 1, 4 *et* 10. *Par.* सहामि, सह्यामि, साह्यामि *etc.* Sustinere, perferre: न हि मे राक्षसाः सोढुं प्रभवः परानर्घं non enim meum Rakshasi sustinere possunt impetum. Hit. II. 36. सोढुं कामक्रोधोद्भवं वेगं sustinere cupiditatis et irâ ortum impetum. Bhag. V. 23. Tolerare, condonare: पितेव पुत्रस्य .... अर्हसि देव सोढुं pater veluti filio velis, Dive, condonare *mihi*. Bhag. XI. 44.

c. वि *id.* किं इह विधेहामि विरहानलं cur hic sustineo discidii ignem. Gitagov. VII. 2. 3. Ram. II. 47. 56.

*सुह् (य ल्, तृप्तौ प्राप्तौ) I. 4. *Par.* सुह्यामि, सुहीह्, सोहिष्यामि *etc.* Gaudere, exhilarare. Posse, valere.

*स्तृह् (प्र ऊ, वधे) I. 6. *Par.* स्तृहामि, तस्तर्ह्, स्तर्हिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

*स्तृह् (प्र ऊ, वधे) I. 6. *Par.* स्तृहामि, तस्तर्ह्, स्तर्हिष्यामि *etc.* Ferire, occidere.

*स्निह् (य उ ल ञि, प्रीतौ) I. 4. *Par.* स्निह्यामि, सिस्नेह्, स्नेहिष्यामि, स्नेहितुं, स्निग्ध. Amare, diligere. स्निग्ध dilectus, carus. Hit. II. 10.

*स्निह् (कं, स्नेहेने) I. 10. *Par.* स्नेहयामि, स्नेहयामास *etc.* Diligere, amare.

*स्नुह् (य उ ल्, उद्गारे) I. 4. *Par.* स्नुह्यामि, सुस्नोह्, स्नोहिष्यामि *etc.* Vomere, ejicere.

स्पृह् (क त, ईप्सायां) K. I. 10. *Par.* स्पृहयामि, स्पृहयामास *etc.* Desiderare, optare.

स्मंह् (उ उ स्मृ ञी, विश्वासे) I. 1. *Atm.* स्मंहे, सस्मंहे, स्मंहिष्ये *etc.* Confidere, securum esse.

॥ सौत्राः ॥

Apud VOPADEVUM hae etiam inveniuntur radices ex Grammaticorum commentariis (सूत्राणि) congestae, indeque सौत्राः appellatae.

उङ् (संहतौ) I. 1. PAR. ओडामि. Coacervare.

उद्वृद् (आघाते) I. 1. PAR. उद्वृदामि. Ferire, perentere.

उर् (गतौ) I. 1. PAR. ओर्मि. Ire, se movere.

उल् (दाहे) I. 1. PAR. ओलामि. Urere.

ऋष् (गतिस्मृत्योः) I. 1. PAR. अर्षामि. Ire, se movere. Meminisse.

कद् (ह्, हृदे) I. 1. PAR. कन्नामि. Adscendere, crescere.

कप् (चलने) I. 1. PAR. कपामि. Ire, se movere.

कर्क् (हासे) I. 1. PAR. कर्कामि. Ridere.

कुह् (छिदि) I. 1. PAR. कोठामि. Findere, abscindere.

कुस् (आस्तृतौ) I. 1. PAR. कोसामि. Sternere, diffundere.

चद् (ह्, शुभे शोभे) I. 1. PAR. चन्दामि. Bonum, splendidum esse.

छद् (संवृतौ) I. 1. PAR. छदामि. Tegere.

छुप् (स्पर्शे) I. 1. PAR. छोपामि. Deliquium pati.

छक् (ह्, भ्रामौ) I. 1. PAR. छङ्कामि. Errare.

ञिमि् (हिंसे) I. 1. PAR. ञेमामि. Laedere, ferire.

तक् (आदे मोहे) I. 1. PAR. तन्दूमि. Fatigari, absipi.

तल् (गतौ) I. 1. PAR. तलामि. Ire, se movere.

धम् (ध्माने) I. 1. PAR. धमामि. Sonum edere.

नट् (साधे) I. 1. PAR. नटामि. Perficere.

नड् (घाते) I. 1. PAR. नडामि. Ferire, percutere.

नूष् (हिंसने) I. 1. PAR. नूषामि. Laedere, ferire, occidere.
पट्ट् (इ, रोधे) I. 1. PAR. पट्टामि. Obstruere.
पुक्ष् (गतौ) I. 1. PAR. पुक्षामि. Ire, se movere.
पीय् (प्रीणाने) I. 1. PAR. पीयामि. Placere, amare.
भिष् (हरणे) I. 1. PAR. भेषामि. Morbum devincere.
मड् (इ, ध्वनौ) I. 1. PAR. मडामि. Sonum edere.
मट् (साटे) I. 1. PAR. मटामि. Sensu destitui.
मर्क् (सर्पे) I. 1. PAR. मर्कामि. Se movere.
मर्च् (ग्रहे) I. 1. PAR. मर्चामि. Capere, sumere.
युष् (भक्तने) I. 1. PAR. योषामि. Venerari, colere.
रघ् (स्वने) I. 1. PAR. रघामि. Sonum edere.
रिफ् (कुत्सने) I. 1. PAR. रेफामि. Reprehendere?
लत् (घाते) I. 1. PAR. लतामि. Ferire, percutere.
वट् (लोये) I. 1. PAR. वटामि. Furari.
वड् (आरोहणे) I. 1. PAR. वडामि. Adscendere.
विभ् (रवे) I. 1. PAR. वेभामि. Sonum edere.
शल्ल् (गतौ) I. 1. PAR. शल्लामि. Ire, se movere.
शिक् (सेचने) I. 1. PAR. शेकामि. Conspergere, effundere.
सात् s. शात् (सुखे) I. 1. PAR. सातयामि s. शातयामि. Felicem esse.
सुद् (इ, शोभे) I. 1. PAR. सुन्दामि. Pulchrum esse.
स्कम्भ् (न ग उ, रोधने) III. 5. IV. 9. PAR. स्कभ्नोमि, स्कभ्नामि. Coërcere.
स्कुम्भ् (न ग उ, रोधने) III. 5. IV. 9. PAR. स्कुभ्नोमि, स्कुभ्नामि. Coërcere.
स्तम्भ् (न ग उ, रोधने) III. 5. IV. 9. PAR. स्तभ्नोमि, स्तभ्नामि. Coërcere.
स्तुम्भ् (न ग उ, रोधने) III. 5. IV. 9. PAR. स्तुभ्नोमि, स्तुभ्नामि. Coërcere.

ADDENDA.

P. 4. lin. 7. गा c. अति Transire, obire, mori: अम्बे केनात्यगात् राजा mater, quo *modo* obiit rex? RAM. II. 66. 25.

P. 6. lin. 7. विज्ञानन्तो ह्येते वयं digressecentes enim isti nos *sumus*. (= विशेषेण जानन्तः SCHOL.) BHARTRIH. p. 68.

P. 12. lin. 4. या c. अनु + वि. *Pass.* Obtemperari, obedire: इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते sensibus enim evagantibus, cujus mens obtemperatur. BHAG. II. 67.

P. 13. lin. 11. *Adde loca nonnulla*, यत्नवतोऽपि कर्मणः क्षिप्रं अक्रियमाणस्य कालः पिबति तद्रसं peragendi etiam operis, celeriter non peracti, tempus absorbet (illius) essentiam. HITOP. p. 154. MAN. IV. 63. VI. 46. XI. 8.

P. 15. lin. 7. मा c. परि Destinare, decernere: आयुर् वर्षशतं नृणां परिमितं aetas annorum centuria *est* hominibus destinata. BHARTRIH. p. 80.

P. 28. lin. 10. *It.* Accendere *ignem*: चितो ऽग्निः accensus ignis. RAM. I. 12. 34.

P. 31. lin. 2. ग्रि c. सं + अधि Accedere, aggredi: ततः प्रक्षालनं कृत्वा समधिश्रित्य वाहुकः । तृणमुष्टिं समादाय सवितुस्तं समाद्रवत् ॥ tum lavationem faciendo, aggressus Vahukus, graminis manipulum tollendo, solem versus eum tenuit. (BOPPIUS समधिश्रित्य *vertit* „postquam disposuerat," *respiciens ad vasa aqua-*

ria, de quibus versu antecedente agebatur. *Malui intransitivum radicis sensum retinere.* NAL. XXIII. 12.

P. 32. lin. 9. सि Sabridere: स्मयन् भीमो मनसा समचिन्तयत् subridens Bhimus in animo cogitabat. NAL. XXI. 26. III. 19.

P. 32. lin. 7. *infr.* हि c. प्र Emittere, ejicere: प्रहिणोषि अस्त्रं emittis telum. TSHAND. IV. 19.

P. 45. lin. 6. वृगायुत compositum est ex यु c. वृ.

P. 51. lin. 7. *infr.* भू *Atm. occurrit,* NAL. I. 28. *ubi metro detori videtur.*

P. 52. lin. 14. अनुभवस्व भोगान् animadverte voluptates (fruere iis.) BHARTRIH. p. 88.

P. 52. lin. *ult.* Radici यू c. प्र conjunctae videtur tribui posse prima significatio Osiris.

P. 55. lin. 3. „In me conjiciens." *Malin:* mihi mancipans, mihi tradens. *Adde hoc exemplum:* स तेन राज्ञा दुःखेन भृशं अर्पितचेतनः is illo rex dolore valde agitatâ mente. RAM. II. 46. 30. — नय c. सं *Caus. saepissime.* Adducere, afferre: युवतीं आनीय समर्पय puellam adducendo affer. HITOP. p. 49. धनेन सर्वरत्नानि समर्पितानि ab illo omnes gemmae allatae sunt. HITOP. p. 78. ततस् तैः सिंहे ऽसौ समर्पितः deinde ab illis leoni is adductus est. HITOP. p. 146.

P. 56. lin. 3. सत्कर्तुं. *Eodem sensu* स्वीकर्तुं *apud* SCHOL. AD MAN. III. 181.

P. 70. lin. 16. तॄ c. अव *Caus. it.* Vertere, transferre, interpretari. *Vid.* BURNOUF. *Journal Asiat.* T. IX. p. 377.

P. 77. lin. ult. सै c. आ *Caus. e.g.* प्यायि crescens factus. NAL. XXIV. 51.

P. 77. lin. 4. मै c. परि *i. q. simpl.* RAM. II. 48. 19.

P. 116. lin. 4. वै *Caus. i. q. simpl.* RAM. I. 12. 12.

P. 383. lin. 9. *infr. e. g.* परित्यातुं न प्रवर्तामि desererе non possum. BR. I. 27.

P. 419. lin. 2. भुज् c. अव, अवभुग्न contortus, inflexus. HID. I. 19.

P. 130. lin. 13. *infr. Participium* वर्जित distinctus, eximius, *huc referre jubet* SCHLEGELIUS, *annotat. ad* BHAG. X. 41.

P. 132. lin. 3. *supr.* सस्ज् c. वि + अति *i. q. simpl.* MAN. X. 25. — c. अव *id.* NAL. V. 9.

P. 214. lin. 7. 8. 9. Non ad manum erat, quum haec scriberentur, CHEZYI de Bhagavadgita Schlegeliana latum judicium. (*Journal des Savans.* 1825. *Janvier. p.* 42. seqq.) Retinendam censet ille Wilkinsianam hujus loci interpretationem: *and in animals I am desire regulated by moral fitneſs,* in धर्माविरुद्ध latere censens non अ privativum, sed particulam आ. Valde tamen dubitaverim, an आ usquam cum radice conjungatur, quae jam particulam वि immediate sibi praefixam habeat. Praeterea haudquaquam displicet Schlegeliana versio, cum Scholiastae sermone, et cum Krishni verborum contextu bene concinnanda. „Ego sum," inquit, „vis in robustis agens, citra „cupidinis vel aversationis impulsum conside„rata: idem ego sum maris cum femina con-

„junctio, generis tantum propagationem spe-
„ctans, nec civili lege restricta." Generatim atque universe loquitur, omnia animantia (भूता:) respicions. Coitus autem, lege (धर्मेण) refraenatus, nonnisi justas hominum nuptias amplecteretur.

P. 324. lin. 14. Huc omnino referenda censet ista exempla Bopius, quem de iis consului: aspirationem suffixi profectam docens ex originaria radice घस्, unde ग्रस् per quandam reduplicationem deductum sit. (*v.* 354. *not.*)

CONSPECTUS PRAEFIXORUM.

In inquirendis linguis magni momenti esse debet, non solum singularum sermonis partium formas usumque indagasse sed rationem etiam numeralem illis intercedentem, in qua terminis *oikovoμία* cernitur. Ejusmodi quaestio ut in Sanscrita lingua facilius aliquis ex parte institui possit, hanccе tabulam adjiciendam putavi, unde cognoscitur, cum quot radicibus quaevis praepositio, sive simplex sive alias iterum particulas sibi praefixas habeat, obvia fuerit.

Praepositiones	*Numerus radicum*	*Praepositiones*	*Numerus radicum*
अति	11	आ	82
अभि + अति	2	अनु + आ	1
वि + अति	3	अप + आ	2
सं + अति	2	अभि + आ	2
अधि	10	उत् + आ	1
सं + अधि	1	प्रति + उत् + आ	1
अनु	48	उप + आ	11
अभि + अनु	1	सं + उप + आ	1
वि + अनु	1	निर् + आ	1
सं + अनु	3	परि + आ	1
अन्तर्	6	प्र + आ	2
अप	20	प्रति + आ	5
अपि	1	वि + आ	7
अभि	49	अभि + वि + आ	1
सं + अभि	3	प्र + वि + आ	1
अव	41	सं + आ	27
अनु + अव	1	उत्	42
परि + अव	1	अति + उत्	1
प्रति + अव	2	अभि + उत्	1
वि + अव	3	प्र + उत्	3
सं + अव	2	प्रति + उत्	3

वि + उत् 2
सं + उत् 11
उप 48
अभि + उप 1
परि + उप 2
सं + उप 8
नि 45
उप + नि 1
परि + नि 1
प्र + नि 3
प्रति + नि 1
वि + नि 8
सं + नि 5
निर् 31
अति + निर् 1
अभि + निर् 1
उप + निर् 1
परि + निर् 15
वि + निर् 10
परा 2
परि 71
अनु + परि 1
अभि + परि 2
वि + परि 2
सं + परि 2
प्र 111
अनु + प्र 2
अभि + प्र 3
सं + अभि + प्र . 1
आ + प्र 1
उत् + प्र 4
वि + प्र 6
सं + प्र 12
उप + सं + प्र ... 1
प्रति 33
वि + प्रति 1
सं + प्रति 3
वि 113
अनु + वि 2
अभि + वि 2
उत् + वि 1
उप + वि 1
प्र + वि 2
प्रति + वि 1
सं + वि 2
सं 86
अनु + सं 3
अभि + सं 2
उप + सं 2
परि + सं 2
प्रति + सं 1

CORRIGENDA.

Pag. 18 lin. 2 infr. pro अवस्थिताः lege अवस्थितः
— „ — 1 — — adstant lege adstans.
— 25 — 4 supr. — ब्रह्म lege ब्रह्म
— 32 — 9 infr. — ज्ञिहाय, ज्ञिहय lege ज्ञिघाय, ज्ञिघय
— 46 — 3 — — I. lege III.
— 47 — 10 — — सुनोमि lege स्कुनोमि
— 51 — 14 — — ब्रह्मणास् lege ब्राह्मणास्
— 58 — 5 — — अनादरे lege आदरे
— 59 — 3 — — cordi lege corde
— 63 — 4 supr. — निवारयितं lege निवारयितुं
— „ — 3 infr. — उप lege उत्
— 64 — 5 — — अस्थाने lege आध्याने
— 65 — 6 — — इद्रियाणि lege इन्द्रियाणि
— 77 — 1 et 4 — स्त्यान lege स्तीन
— 88 — 11 supr. — उप् lege उत्
— 94 — 13 et 14 supr. ऽ. वेधे deleatur.
— 96 — 6 infr. — शुचामि, शुशोच, शौचिष्यामि lege कुचामि, कुकोच, कोचिष्यामि
— 101 — 7 supr. — मुम्राच lege मुम्रोच
— „ — 8 infr. — Apparere lege Apparare
— 103 — 5 supr. — दृशने lege दर्शने
— „ — 3 infr. — दिवौकसः lege दिवोकसः
— 104 — 7 supr. — तक्षिष्यामि lege वक्षिष्यामि
— 108 — 5 infr. — मूछित lege मूर्छित
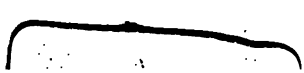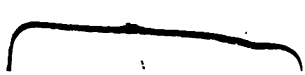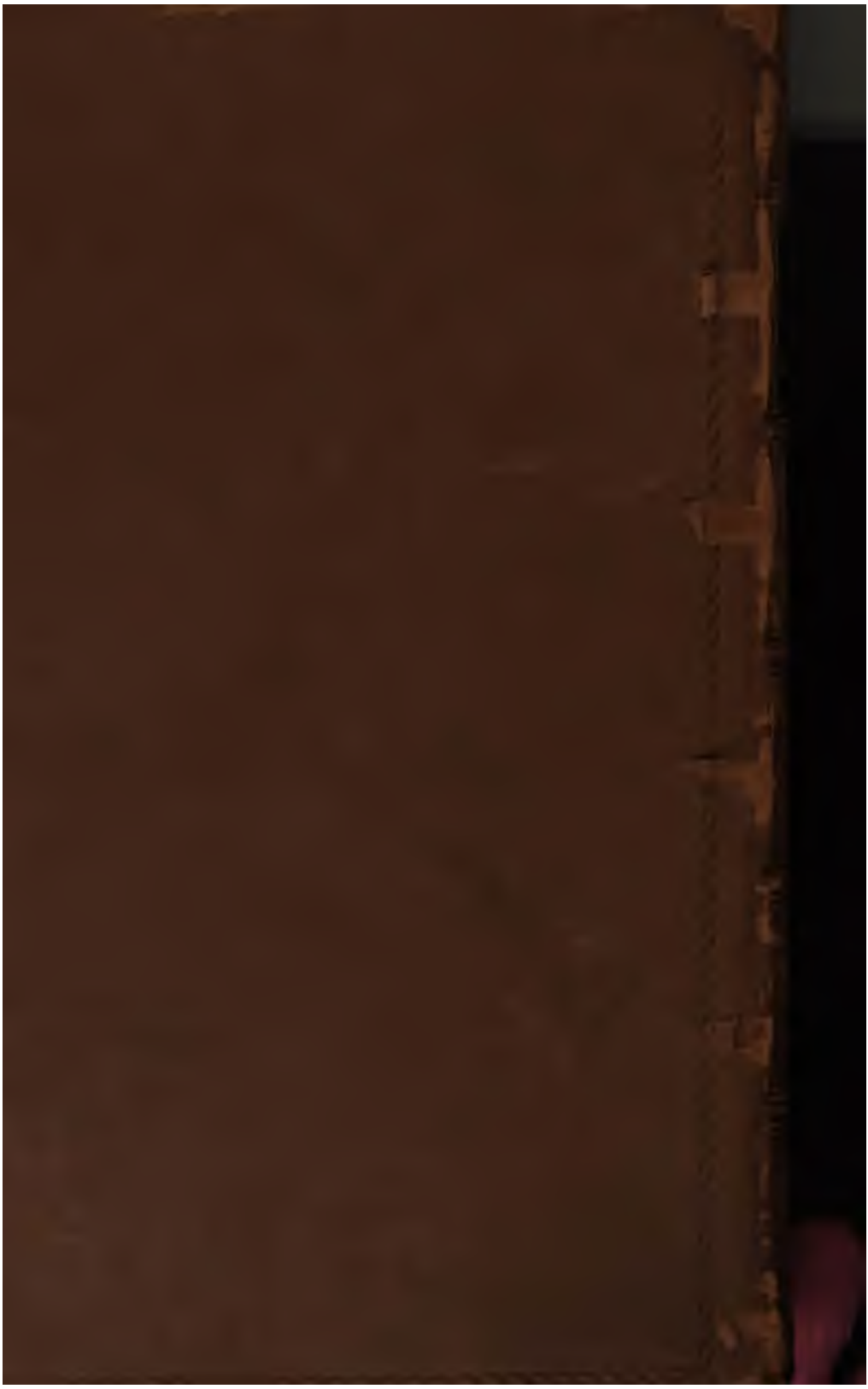
Pag. 109 lin. 12 supr. pro नैषधे: lege नैषध:
— 117 — 4 — — L. lege K.
— 119 — 14 infr. — भोग lege भागं
— 121 — 13 supr. — पुत्ता lege पूत्ता
— „ — 14 — — ययाज्ञ *s.* ययज्ञ, ययज्ञे *s.* येज्ञे; lege इयाज्ञ इयज्ञ, इयज्ञे;
— 123 — 9 infr. (*l.* आचक्षते) deleatur.
— 127 — 12 — pro निकेखन lege निकेतन
— 128 — 9 — — भीकम्पे lege भीकम्पे
— „ — 2 — — perterri- lege perterritus.
— 131 — 6 supr. — अस्पुटध्वनौ lege अस्फुटध्वनौ
— 134 — 5 — — महूर्त lege मुहूर्त
— „ — 4 infr. — *Par.* lege *Par. Atm.*
— 150 — 3 supr. — खोटम lege खोटने
— 168 — 4 infr. — चिकृत lege चकर्त
— 174 — 7 supr. — *cum* lege *cum Dativo vel*
— 175 — 11 — — वर्तयाने lege वर्तमाने
— 177 — 7 infr. — iterum lege amplius
— 184 — 9 — — अत्स्याति lege अत्स्यामि
— 185 — 5 — — कूद् lege कूर्द्
— 188 — 7 et 10 infr. pro गुद् lege गुर्द्
— 191 — 11 infr. pro देवम lege देवन
— 194 — 10 — — निर्नदन् lege निर्नुदन्
— 201 — 4 supr. *s.* वेदे deleatur
— 204 — 14 — pro वरासनेसु lege वरासनेषु
— 210 — 6 infr. — पडियति lege पीउयति
— „ — 5 — — शङ्ग lege शङ्ख
— 211 — 2 supr. — सत्यो lege सत्य